

***Sığınma, İltica ve Göç ile İlgili
Ulusal ve Uluslararası Mevzuat Seçkisi
ve Seçmece AİHM Kararları***

Ocak 2023

—TÜBİTAK 2232 / International Fellowship for Outstanding Researchers—

**Migration from Sub-Saharan Africa to Turkey and Mediterranean Basin
Sahra Altı Afrika'dan Türkiye ve Akdeniz Havzasına Göç**

**The research project executed by Prof. Mahir Saul from University of Illinois at
Urbana-Champaign**

İÇİNDEKİLER

1) Ulusal Mevzuat Seçkisi	5
1.1 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası – İlgili Maddeler	5
1.2 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (Kabul Tarihi: 04.04.2013; Kanun No: 6458)	7
1.3 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik (İçişleri Bakanlığı; Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 17.03.2016)	54
1.4 Geçici Koruma Yönetmeliği (Bakanlar Kurulu; Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 22.10.2014; Karar No: 2014/6883)	114
1.5 Uluslararası İşgücü Kanunu (Kabul Tarihi: 28.07.2016; Kanun No: 6735)	131
1.6 Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik (Bakanlar Kurulu; Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 15.01.2016; Karar No: 2016/8375)	147
1.7 Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı; Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 26.04.2016)	149
1.8 Çocuk Koruma Kanunu (Kabul Tarihi: 03.07.2005; Kanun No: 5395)	154
1.9 Evlendirme Yönetmeliği (Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 07.11.1985) – İlgili Maddeler	172
1.10 Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (Kabul Tarihi: 08.03.2012; Kanun No: 6284) – İlgili Maddeler	174
1.11 Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı; Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 18.01.2013) – İlgili Maddeler ...	181
1.12 Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı; Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 05.01.2013) – İlgili Maddeler	193
1.13 İnsan Ticaretiyle Mücadele Ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik (İçişleri Bakanlığı; Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 17.03.2016)	198
1.14 İskân Kanunu (Kabul Tarihi: 19.09.2006; Kanun No: 5543) – İlgili Maddeler.....	213
1.15 Türk Vatandaşlığı Kanunu (Kabul Tarihi: 29.05.2009; Kanun No: 5901) – İlgili Maddeler	215
1.16 Pasaport Kanunu (Kabul Tarihi: 15.07.1950; Kanun No: 5682) – İlgili Maddeler	218
1.18 Avukatlık Kanunu (Kabul Tarihi: 19.03.1969; Kanun No: 1136) – İlgili Maddeler.....	220
1.19 Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliği (Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 30.03.2004) – İlgili Maddeler	221
1.20 Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik (İçişleri Bakanlığı; Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 24.04.2014)	223
2) Uluslararası Seçki	229
2.1 BM Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Cenevre Sözleşmesi.....	229
2.2 BM Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair 1967 Protokolü.....	239
2.3 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi – Madde 2, 3, 5, 6, 8, 13, 14 ve 34	241
2.4 Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İç Tüzük – Madde 39.....	244

2.5 BM İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşme – Madde 1, 2 ve 3	244
2.6 BM Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme – İlgili Maddeler.....	245
2.7 BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi – Madde 13, 14 ve 15	248
2.8 BM Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Sözleşme’sine Ek “Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol” – İlgili Maddeler	248
2.9 BM Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Sözleşme’sine Ek “İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol” – İlgili Maddeler	252
2.10 BM Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme	255
2.11 BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme – İlgili Maddeler.....	278
2.12 BM Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi – İlgili Maddeler.....	289

3) 18 Başlıkta Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarının Sığınmacılara Dair Yaklaşımı.....292

3.1) Sınır dışı etme kararı yaşam hakkını ve işkence yasağını ihlal tehlikesi yaratır.	292
3.2) Sınır dışı etme işleminde devletin araştırma sorumluluğu vardır.	293
3.3) Yabancıнын üye ülke içindeki kötü davranışları sınır dışı kararını etkilemez.	293
3.4) Karadan veya denizden geri itme yasağı vardır.	293
3.5) Sığınma başvurusu almadan geri itmek hukuka aykırıdır.	294
3.6) Yaşam hakkı ve işkence yasağı ihlali için kriterler.	294
3.7) Kişinin kendisi kadar mensubu olduğu grubun da zulme uğrama ihtimalinin bulunması bir değerlendirme kriteridir.	295
3.8) Gönderilmesi istenilen bölgenin şiddet durumu bir değerlendirme kriteridir.	295
3.9) Gönderilmesi istenilen bölgenin şiddet durumu bir değerlendirme kriteridir.....	295
3.10) İspat yükü ilk olarak sığınmacıda sonrasında devlettedir.....	296
3.11) Hassas grupların sığınma süreçlerinde devletin bakım ve destek yükümlülüğü.	296
3.12) Devletin göçmeni idari gözetim altında tutma yetkisi vardır.	297
3.13) İdari gözetim altında tutulmanın hukuka uygun olması gerekir.....	297
3.14) İdari gözetim altında tutulan sığınmacının neden tutulduğunu anladığı dilde öğrenme hakkı vardır. ...	298
3.15) İdari gözetim altında tutmak reşit olmayan küçükler için istisnai ve en son tedbirdir.	298
3.16) Sığınma başvurusu ve süreci devlet tarafından kolaylaştırılmalıdır.	298
3.17) Mahkeme başvuran hakkında ara tedbirler alarak taraf devletleri bu ara karara uymayı icbar edebilir.	299
3.18) Toplu geri itme uygulamaları hukuka açıkça aykırıdır.	299

1) Ulusal Mevzuat Seçkisi

1.1 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası – *İlgili Maddeler*

Kanun önünde eşitlik

MADDE 10 Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

Kişi hürriyeti ve güvenliği

MADDE 19 Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yokedilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir. Hâkim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hâkim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilir.

Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırksekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hal ve savaş hallerinde uzatılabilir.

Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.

Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir.

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir.

Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir.

Yerleşme ve seyahat hürriyeti

MADDE 23 Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.

Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak;

Seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek;

Amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir.

Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabilir.

Vatandaş sınır dışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz.

Hak arama hürriyeti

MADDE 36 Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.

Temel hak ve hürriyetlerin korunması

MADDE 40 Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.

Ailenin korunması ve çocuk hakları

MADDE 41 Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.

Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

1.2 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (*Kabul Tarihi: 04.04.2013; Kanun No: 6458*)

BİRİNCİ KISIM

Amaç, Kapsam, Tanımlar ve Geri Gönderme Yasağı

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1(1) Bu Kanunun amacı; yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den çıkışları ile Türkiye'den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2(1) Bu Kanun, yabancılarla ilgili iş ve işlemleri; sınırlarda, sınır kapılarında ya da Türkiye içinde yabancıların münferit koruma talepleri üzerine sağlanacak uluslararası korumayı, ayrılmaya zorlandıkları ülkeye geri dönemeyen ve kitlesel olarak Türkiye'ye gelen yabancılara acil olarak sağlanacak geçici korumayı kapsar.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşmalar ile özel kanunlardaki hükümler saklıdır.

Tanımlar

MADDE 3(1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Aile üyeleri: Başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin eşini, ergin olmayan çocuğu ile bağımlı ergin çocuğunu,
- b) Avrupa ülkeleri: Avrupa Konseyi üyesi olan ülkeler ile Cumhurbaşkanınca belirlenecek diğer ülkeleri,
- c) Bakan: İçişleri Bakanını,
- ç) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
- d) Başvuru sahibi: Uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş olan kişiyi,
- e) Çocuk: Henüz on sekiz yaşını doldurmamış ve ergin olmamış kişiyi,
- f) Destekleyici: Aile birliği amacıyla Türkiye'ye gelecek yabancıların masraflarını üstlenen ve ikamet izni talebinde bulunanlar tarafından başvuruya dayanak gösterilen Türk vatandaşını veya Türkiye'de yasal olarak bulunan yabancıyı,
- g) Genel Müdür: Göç İdaresi Genel Müdürünü,
- ğ) Genel Müdürlük: Göç İdaresi Genel Müdürlüğünü,
- h) Giriş ve çıkış kontrolü: Sınır kapılarındaki kontrol işlemlerini,
- ı) Göç: Yabancıların, yasal yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını ve Türkiye'den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını, Türkiye'den çıkışını ve Türkiye'de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göçü ve uluslararası korumayı,

- i) İkamet adresi: Türkiye’de adres kayıt sisteminde kayıtlı olunan yeri,
- j) İkamet izni: Türkiye’de kalmak üzere verilen izin belgesini,
- k) Konsolosluk: Türkiye Cumhuriyeti başkonsolosluklarını, konsolosluklarını veya büyükelçilik konsolosluk şubelerini,
- l) Özel ihtiyaç sahibi: Başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden; refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne ya da baba veya işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişiyi,
- m) Refakatsiz çocuk: Sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye’ye gelen veya Türkiye’ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuğu,
- n) Seyahat belgesi: Pasaport yerine geçen belgeyi,
- o) Sınır kapısı: Cumhurbaşkanı kararıyla Türkiye’ye giriş ve Türkiye’den çıkış için belirlenen sınır geçiş noktasını,
- ö) Son karar: Başvuru sahibinin başvurusuyla veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin statüsüyle ilgili kararlardan; idari itirazda bulunulmaması ve yargıya başvurulmaması hâlinde Genel Müdürlük tarafından verilen kararı veya yargıya başvurulması sonucunda temyiz edilmesi mümkün olmayan kararı,
- p) Sözleşme: Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair 1967 Protokolüyle değişik 28/7/1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşmeyi,
- r) Uluslararası koruma: Mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünü,
- s) Vatandaş olduğu ülke: Yabancıнын vatandaş olduğu ülkeyi veya yabancıнын birden fazla vatandaşlığının bulunduğu durumlarda, vatandaşlığında olduğu ülkelerden her birini,
- ş) Vatansız kişi: Hiçbir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı bulunmayan ve yabancı sayılan kişiyi,
- t) Vize: Türkiye’de en fazla doksan güne kadar kalma hakkı tanıyan ya da transit geçişi sağlayan izni,
- u) Vize muafiyeti: Vize alma gerekliliğini kaldıran düzenlemeyi,
- ü) Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi,
- v) Yabancı kimlik numarası: 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu uyarınca yabancılara verilen kimlik numarasını,
- y) Yetkili aracı kurum: Nitelikleri ve görev çerçevesi yönetmelikle belirlenen ve Genel Müdürlük tarafından yetkilendirilen kurum veya kuruluşu,
- z) Kabul edilemeyen yolcu: Ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine veya ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi,
- aa) Taşıyıcı: Yabancı uyruklu yolcuları taşıyan kara, hava, deniz ve demiryolu taşıtlarının gerçek veya tüzel kişi olan sahiplerini veya ticari kara, hava, deniz ve demiryolu işletmecilerini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Geri Gönderme Yasağı

Geri gönderme yasağı

MADDE 4(1) Bu Kanun kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.

İKİNCİ KISIM

Yabancılar

BİRİNCİ BÖLÜM

Türkiye'ye Giriş ve Vize

Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkış

MADDE 5(1) Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkış, sınır kapılarından, geçerli pasaport veya pasaport yerine geçen belgelerle yapılır.

Belge kontrolü

MADDE 6(1) Yabancı, pasaport veya pasaport yerine geçen belge ya da belgelerini, Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkışlarda görevlilere göstermek zorundadır.

(2) Sınır geçişlerine ilişkin belge kontrolleri, taşıtlarda seyir hâlinde de yerine getirilebilir.

(3) Havalimanlarının transit alanlarını kullanan yabancılar, yetkili makamlarca kontrole tabi tutulabilirler.

(4) Türkiye'ye girişlerde, yabancıların 7 nci madde kapsamında olup olmadığı kontrol edilir.

(5) Bu maddenin uygulanmasında, kapsamlı kontrole tabi tutulması gerekli görülenler en fazla dört saat bekletilebilir. Yabancı, bu süre içerisinde her an ülkesine dönebileceği gibi dört saatlik süreyle sınırlı kalmaksızın ülkeye kabulle ilgili işlemlerin sonuçlanmasını da bekleyebilir. Kapsamlı kontrol işlemlerine dair usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılar

MADDE 7(1) Aşağıdaki yabancılar, kabul edilemeyen yolcu kapsamına alınır ve Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyerek geri çevrilir:

a) Pasaportu, pasaport yerine geçen belgesi, vizesi veya ikamet ya da çalışma izni olmayanlar ile bu belgeleri veya izinleri hileli yollarla edindiği veya sahte olduğu anlaşılanlar

b) Vize, vize muafiyeti veya ikamet izin süresinin bitiminden itibaren en az altmış gün süreli pasaport veya pasaport yerine geçen belgesi olmayanlar

c) 15 inci maddenin ikinci fıkrası saklı kalmak kaydıyla, vize muafiyeti kapsamında olsalar dahi, 15 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan yabancılar

(2) Bu maddeyle ilgili olarak yapılan işlemler, geri çevrilen yabancılar tebliğ edilir. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır.

(3) Bu madde kapsamındaki yabancılar, işlemleri sonuçlanıncaya kadar sınır kapılarında kendileri için belirlenen alanlarda bekletilir.

Uluslararası koruma başvurusuna ilişkin uygulama

MADDE 8(1) 5 inci, 6 ncı ve 7 nci maddelerde yer alan şartlar, uluslararası koruma başvurusu yapmayı engelleyici şekilde yorumlanamaz ve uygulanamaz.

Türkiye'ye giriş yasağı

MADDE 9(1) Genel Müdürlük, gerektiğinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerini alarak, kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından Türkiye'ye girmesinde sakınca görülen yabancıların ülkeye girişini yasaklayabilir.

(2) Türkiye'den sınır dışı edilen yabancıların Türkiye'ye girişi, Genel Müdürlük veya valilikler tarafından yasaklanır.

(3) Türkiye'ye giriş yasağının süresi en fazla beş yıldır. Ancak, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit bulunması hâlinde bu süre Genel Müdürlükçe en fazla on yıl daha artırılabilir.

(4) Vize veya ikamet izni süresi sona eren ve bu durumları yetkili makamlarca tespit edilmeden önce Türkiye dışına çıkmak için valiliklere başvuruda bulunup hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancılara, idari para cezalarını ödemiş olmaları ve Bakanlıkça belirlenen ihlal sürelerini aşmamaları kaydıyla, Türkiye'ye giriş yasağı kararı alınmayabilir.

(5) 56 ncı madde uyarınca Türkiye'yi terke davet edilenlerden, süresi içinde ülkeyi terk edenler hakkında giriş yasağı kararı alınmayabilir.

(6) Genel Müdürlük, giriş yasağını kaldırabilir veya giriş yasağı saklı kalmak kaydıyla yabancıların belirli bir süre için Türkiye'ye girişine izin verebilir.

(7) Kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı sebebiyle Genel Müdürlükçe; idari para cezaları ve kamu alacakları sebebiyle ise valiliklerce yabancıların ülkeye kabulü ön izin şartına bağlanabilir.

(8) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

Türkiye'ye giriş yasağının tebliği

MADDE 10(1) Giriş yasağına ilişkin tebligat, 9 uncu maddenin birinci fıkrası kapsamında olan yabancılara Türkiye'ye giriş yapmak üzere geldiklerinde sınır kapılarındaki yetkili makam tarafından, 9 uncu maddenin ikinci fıkrası kapsamında olan yabancılara ise valilikler tarafından yapılır. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır.

Vize zorunluluğu, vize başvurusu ve yetkili makamlar

MADDE 11(1) Türkiye'de doksan güne kadar kalacak yabancılar, vatandaşı oldukları veya yasal olarak bulundukları ülkedeki konsolosluklardan geliş amaçlarını da belirten vize alarak gelirler. Vizenin veya vize muafiyetinin Türkiye'de sağladığı kalış süresi, her yüz seksen günde doksan günü geçemez.

(2) Vize başvurularının değerlendirmeye alınabilmesi için, başvuruların usulüne uygun olarak yapılması gerekir.

(3) Vizeler, Türkiye'ye giriş için mutlak hak sağlamaz.

(4) Vizeler, konsolosluklarca, istisnai durumlarda ise sınır kapılarının bağlı olduğu valiliklerce verilir. Konsolosluklara yapılan başvurular doksan gün içinde sonuçlandırılır.

(5) Yabancı ülke diplomatlarına, Türkiye Cumhuriyeti büyükelçiliklerince resen vize verilebilir. Bu vizeler, genel vize verme usulüne uygun olarak Bakanlık ve Dışişleri Bakanlığına derhâl bildirilir. Bu vizeler harca tabi değildir.

(6) Ülke menfaatleri göz önünde bulundurularak vize verilmesinde yarar görülen yabancılara, istisnai olarak Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilerince resen vize verilebilir. Bu amaçla verilen vizeler, genel vize verme usulüne uygun olarak Bakanlık ve Dışişleri Bakanlığına derhâl bildirilir. Bu vizeler harca tabi değildir.

(7) Vize türlerine ve işlemlerine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Vize muafiyeti

MADDE 12(1) Aşağıda sayılan yabancılardan Türkiye'ye girişte vize şartı aranmaz:

- a) Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu anlaşmalarla ya da Cumhurbaşkanı kararıyla vizeden muaf tutulan ülkelerin vatandaşları
- b) Türkiye'ye giriş yapacağı tarih itibarıyla, geçerli ikamet veya çalışma izni bulunanlar
- c) 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 18 inci maddesine göre verilmiş ve geçerliliklerini yitirmemiş yabancılara mahsus damgalı pasaport sahipleri
- ç) 29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi kapsamında olduğu anlaşılanlar

(2) Aşağıda sayılan yabancılardan Türkiye'ye girişte vize şartı aranmayabilir:

- a) Mücbir nedenlerle, Türk hava ve deniz limanlarını kullanmak zorunda kalan taşıtlardaki yabancılardan liman şehrine çıkacak kişiler
- b) Deniz limanlarına gelip, yetmiş iki saati geçmemek kaydıyla, liman şehrini veya civar illeri turizm amaçlı gezecek kişiler

Sınır kapılarında verilen vizeler

MADDE 13(1) Vize almadan sınır kapılarına gelen yabancılara, süresi içinde Türkiye'den ayrılacaklarını belgелеmeleri hâlinde, sınır kapılarında istisnai olarak vize verilebilir.

(2) Sınır vizesi, sınır kapılarının bağlı olduğu valiliklerce verilir. Valilik bu yetkisini sınırda görevli kolluk birimine devredebilir. Cumhurbaşkanınca farklı bir süre belirlenmediği sürece, bu vize Türkiye'de en fazla on beş gün kalma hakkı sağlar.

(3) Sınır vizesinin verilmesinde, insani nedenlere bağlı olarak sağlık sigortası şartı aranmayabilir.

Havalimanı transit vizeleri

MADDE 14(1) Türkiye'den transit geçecek yabancılara, havalimanı transit vizesi şartı getirilebilir. Havalimanı transit vizeleri, en fazla altı ay içinde kullanılmak üzere konsolosluklar tarafından verilir.

(2) Havalimanı transit vizesi istenecek yabancılar, Bakanlık ve Dışişleri Bakanlığınca müştereken belirlenir.

Vize verilmeyecek yabancılar

MADDE 15(1) Aşağıda belirtilen yabancılara vize verilmez:

- a) Talep ettikleri vize süresinden en az altmış gün daha uzun süreli pasaport ya da pasaport yerine geçen belgesi olmayanlar
- b) Türkiye'ye girişleri yasaklı olanlar
- c) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından sakıncalı görülenler
- ç) Kamu sağlığına tehdit olarak nitelendirilen hastalıklardan birini taşıyanlar

- d) Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu anlaşmalar uyarınca, suçluların geri verilmesine esas olan suç veya suçlardan sanık olanlar ya da hükümlü bulunanlar
- e) Kalacağı süreyi kapsayan geçerli sağlık sigortası bulunmayanlar
- f) Türkiye'ye giriş, Türkiye'den geçiş veya Türkiye'de kalış amacını haklı nedenlere dayandıramayanlar
- g) Kalacağı sürede, yeterli ve düzenli maddi imkâna sahip olmayanlar
- ğ) Vize ihlalden veya önceki ikamet izninden doğan ya da 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre takip ve tahsil edilmesi gereken alacakları ödemeyi kabul etmeyenler veya 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre takip edilen borç ve cezalarını ödemeyi kabul etmeyenler

(2) Bu madde kapsamında olmasına rağmen vize verilmesinde yarar görülenlere Bakanın onayıyla vize verilebilir.

Vizenin iptali

MADDE 16(1) Vizeler;

- a) Sahteciliğe konu olduğunun tespiti,
 - b) Üzerinde silinti, kazıntı veya tahrifat yapıldığının anlaşılması,
 - c) Vize sahibinin Türkiye'ye girişinin yasaklanması,
 - ç) Yabancınn suç işleyebileceği yönünde kuvvetli şüphe bulunması,
 - d) Pasaport veya pasaport yerine geçen belgenin sahte olması veya geçerliliğinin sona ermesi,
 - e) Vize veya vize muafiyetinin amacı dışında kullanılması,
 - f) Vizenin verilmesine temel olan şartların veya belgelerin geçerli olmadığınn anlaşılması,
- hâllerinde, vizeyi veren makamlar veya valiliklerce iptal edilir.

(2) Vizenin geçerlilik süresi içinde yabancıyla ilgili sınır dışı etme kararı alınması hâlinde vize iptal edilir.

Vize işlemlerinin tebliğı

MADDE 17(1) Vize talebinin reddi ya da vizenin iptaline ilişkin işlemler ilgiliye tebliğ edilir.

Cumhurbaşkanının vize ve pasaport işlemlerinde yetkisi

MADDE 18(1) Cumhurbaşkanı;

- a) Pasaporta ve vizeye dair işlemlerin belirlenmesine ilişkin anlaşmalar yapmaya ve gerek gördüğü hâllerde bazı devletlerin vatandaşları için vize zorunluluğunu tek taraflı olarak kaldırmaya, vizelerin harçtan muaf tutulması da dâhil olmak üzere vize kolaylığı getirmeye ve vize sürelerini belirlemeye,
 - b) Savaş hâlinde veya diğer olağanüstü hâllerde ülkenin bir bölgesini veya tamamını kapsamak üzere, yabancılar için pasaporta dair kayıt ve şartlar koymaya,
 - c) Yabancıların Türkiye'ye girişlerini belli şartlara bağlayıcı veya kısıtlayıcı her tür önlemi almaya,
- yetkilidir.

İKİNCİ BÖLÜM

İkamet

İkamet izni

MADDE 19(1) Türkiye’de, vizenin veya vize muafiyetinin tanıdığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur. İkamet izni, altı ay içinde kullanılmaya başlanmadığında geçerliliğini kaybeder.

İkamet izninden muafiyet

MADDE 20(1) Aşağıda sayılan yabancılar ikamet izninden muaf tutulurlar:

- a) Doksan güne kadar vizeyle veya vizeden muaf olarak gelenler, vize süresi veya vize muafiyeti süresince
- b) Vatansız Kişi Kimlik Belgesi sahibi olanlar
- c) Türkiye’de görevli diplomasi ve konsolosluk memurları
- ç) Türkiye’de görevli diplomasi ve konsolosluk memurlarının ailelerinden Dışişleri Bakanlığınca bildirilenler
- d) Uluslararası kuruluşların Türkiye’deki temsilciliklerinde çalışan ve statüleri anlaşmalarla belirlenmiş olanlar
- e) Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu anlaşmalarla ikamet izninden muaf tutulanlar.
- f) 5901 sayılı Kanunun 28 inci maddesi kapsamında olanlar
- g) 76 ncı ve 83 üncü maddelerin birinci fıkraları kapsamında belge sahibi olanlar

(2) Birinci fıkranın (c), (ç), (d) ve (e) bentlerinde belirtilen yabancılara, şekil ve içeriği Bakanlık ve Dışişleri Bakanlığınca birlikte belirlenen belge tanzim edilir. Bu yabancılar, ikamet izninden muafiyet sağlayan durumları sona erdikten sonra da Türkiye’de kalmaya devam edeceklerse, en geç on gün içinde ikamet izni almak üzere valiliklere başvurmakla yükümlüdür.

İkamet izni başvurusu

MADDE 21(1) İkamet izni başvurusu, yabancıların vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki konsolosluklara yapılır.

(2) İkamet izni için başvuracak yabancılarda, talep ettikleri ikamet izni süresinden altmış gün daha uzun süreli pasaport ya da pasaport yerine geçen belgeye sahip olmaları şartı aranır.

(3) Başvuru için gerekli olan bilgi ve belgeler eksik ise, başvurunun değerlendirilmesi eksiklikler tamamlanıncaya kadar ertelenebilir. Eksik olan bilgi ve belgeler ilgiliye bildirilir.

(4) Konsolosluklar, ikamet izni başvurularını görüşleriyle birlikte Genel Müdürlüğe iletir. Genel Müdürlük, gerekli gördüğünde ilgili kurumların görüşlerini de alarak başvuruları sonuçlandırdıktan sonra, ikamet izninin düzenlenmesi ya da başvurunun reddedilmesi için konsolosluga bilgi verir.

(5) Başvurular, en geç doksan gün içinde sonuçlandırılır.

(6) İkamet izni başvurusunun reddine ilişkin işlemler ilgiliye tebliğ edilir.

(7) İkamet izni başvuruları yetkili aracı kurum tarafından da yapılabilir. İçişleri Bakanlığı tarafından gerekli görülen durumlarda ikamet izni başvurularında azami üç yıl geçerli sözleşmelerle ve ikamet izni aracılık hizmet bedelinin %20’sinin genel bütçeye aktarılması kaydıyla, ikamet izni aracılık hizmeti sunacak yetkili aracı kurumlar Bakan onayıyla görevlendirilebilir. Buna ilişkin işlemlerde 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümleri uygulanmaz. Buna ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir. Alınacak payın genel

bütçeye özel gelir olarak kaydedilmesine ve bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerine özel ödenek yazılmasına Cumhurbaşkanlığı yetkilidir.

Türkiye içinden yapılabilecek ikamet izni başvuruları

MADDE 22(1) İkamet izni başvuruları, aşağıdaki hâllerde istisnai olarak valiliklere de yapılabilir:

- a) Adli veya idari makamların kararlarında veya taleplerinde
- b) Yabancı'nın Türkiye'den ayrılmasının makul veya mümkün olmadığı durumlarda
- c) Uzun dönem ikamet izinlerinde
- ç) Öğrenci ikamet izinlerinde
- d) İnsani ikamet izinlerinde
- e) İnsan ticareti mağduru ikamet izinlerinde
- f) Aile ikamet izninden kısa dönem ikamet iznine geçişlerde
- g) Türkiye'de ikamet izni bulunan anne veya babanın Türkiye'de doğan çocukları için yapacağı başvurularda
- ğ) Geçerli ikamet izninin verilmesine esas olan gerekçenin sona ermesi veya değişikliğe uğramasından dolayı yeni kalış amacına uygun ikamet izni almak üzere yapılacak başvurularda
- h) 20 nci maddenin ikinci fıkrası kapsamında yapılacak ikamet izni başvurularında
- ı) Türkiye'de yükseköğrenimini tamamlayanların, kısa dönem ikamet iznine geçişlerinde

İkamet izinlerinin tanzimi ve şekli

MADDE 23(1) İkamet izinleri, pasaport veya pasaport yerine geçen belgelerin geçerlilik süresinden altmış gün daha kısa süreli, kalış amacına bağlı ve her yabancı için ayrı düzenlenir.

(2) İkamet izninin şekli ve içeriği Bakanlıkça, ikamet izni yerine geçen çalışma izninin şekli ve içeriği ise Bakanlık ve ilgili kurumlarca birlikte belirlenir.

İkamet izinlerinin uzatılması

MADDE 24(1) İkamet izinleri valiliklerce uzatılabilir.

(2) Uzatma başvuruları, ikamet izni süresinin dolmasına altmış gün kalmasından itibaren ve her koşulda ikamet izni süresi dolmadan önce valiliklere yapılır. İkamet iznini uzatma başvurusunda bulunanlara, harca tabi olmayan bir belge verilir. Bu yabancılar, ikamet izni süreleri sona ermiş olsa dahi haklarında karar verilmeye kadar bu belgeyle Türkiye'de ikamet edebilir.

(3) Uzatılan ikamet izinleri, yasal izin sürelerinin bitim tarihinden itibaren başlatılır.

(4) Uzatma başvuruları, valiliklerce sonuçlandırılır.

Türkiye içinden yapılan ikamet izni talebinin reddi, iptali veya uzatılmaması

MADDE 25(1) Türkiye içinden yapılan ikamet izni talebinin reddi, ikamet izninin uzatılmaması veya iptali ile bu işlemlerin tebliği valiliklerce yapılır. Bu işlemler sırasında, yabancı'nın Türkiye'deki aile bağları, ikamet süresi, menşe ülkesindeki durumu ve çocuğun yüksek yararı gibi hususlar göz önünde bulundurulur ve ikamet iznine ilişkin karar ertelenebilir.

(2) İkamet izni talebinin reddi, iznin uzatılmaması veya iptali, yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir. Tebligatta, yabancı'nın karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabileceği ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır.

İkamet izinlerine ilişkin diğer hükümler

MADDE 26(1) Tutuklu veya hükümlü olarak cezaevlerinde ya da idari gözetim altında geri gönderme merkezlerinde bulunan yabancıların, buralarda geçirdikleri süreler ikamet izni süresinin ihlali sayılmaz. Bu kişilerin varsa ikamet izinleri iptal edilebilir. Bunlardan, yabancı kimlik numarası bulunmayanlara, ikamet izni şartı aranmadan yabancı kimlik numarası verilebilir.

(2) Konsolosluklardan ikamet ve çalışma izni alarak Türkiye'ye gelen yabancılar, giriş tarihinden itibaren en geç yirmi iş günü içinde adres kayıt sistemine kayıtlarını yaptırmak zorundadırlar.

Çalışma izninin ikamet izni sayılması

MADDE 27(1) Geçerli çalışma izni ile 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 10 uncu maddesine istinaden verilen Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesi, ikamet izni sayılır.

(2) Çalışma izni verilebilmesi veya iznin uzatılabilmesi için yabancıнын 7 nci madde kapsamına girmemesi şartı aranır.

İkamette kesinti

MADDE 28(1) Bu Kanun hükümlerinin uygulanmasında; zorunlu kamu hizmeti, eğitim ve sağlık nedenleri hariç, bir yılda toplam altı ayı geçen veya son beş yıl içinde toplam bir yılı aşan Türkiye dışında kalışlar ikamette kesinti sayılır. İkamet süresinde kesintisi olanların ikamet izni başvurularında veya başka bir ikamet iznine geçişlerinde, önceki izin süreleri hesaba katılmaz.

(2) Kesintisiz ikamet izin sürelerinin hesaplanmasında, öğrenci ikamet izinlerinin yarısı, diğer ikamet izinlerinin ise tamamı sayılır.

İkamet izinleri arasında geçişler

MADDE 29(1) Yabancılar, ikamet izninin verilmesine esas olan gerekçenin sona ermesi veya farklı bir gerekçenin ortaya çıkması hâlinde, yeni kalış amacına uygun ikamet izni talebinde bulunabilir.

(2) İkamet izinleri arasındaki geçişlere ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

İkamet izni çeşitleri

MADDE 30(1) İkamet izni çeşitleri şunlardır:

- a) Kısa dönem ikamet izni
- b) Aile ikamet izni
- c) Öğrenci ikamet izni
- ç) Uzun dönem ikamet izni
- d) İnsani ikamet izni
- e) İnsan ticareti mağduru ikamet izni

Kısa dönem ikamet izni

MADDE 31(1) Aşağıda belirtilen yabancılarla kısa dönem ikamet izni verilebilir:

- a) Bilimsel araştırma amacıyla gelecekler
- b) Türkiye'de taşınmaz malı bulunanlar
- c) Ticari bağlantı veya iş kuracaklar

- ç) Hizmet içi eğitim programlarına katılacaklar
- d) Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu anlaşmalar ya da öğrenci değişim programları çerçevesinde eğitim veya benzeri amaçlarla gelecekler
- e) Turizm amaçlı kalacaklar
- f) Kamu sağlığına tehdit olarak nitelendirilen hastalıklardan birini taşımamak kaydıyla tedavi görecekle
- g) Adli veya idari makamların talep veya kararına bağlı olarak Türkiye'de kalması gerekenler
- ğ) Aile ikamet izninden kısa dönem ikamet iznine geçenler
- h) Türkçe öğrenme kurslarına katılacaklar
- ı) Kamu kurumları aracılığıyla Türkiye'de eğitim, araştırma, staj ve kurslara katılacaklar
- i) Türkiye'de yükseköğrenimini tamamlayanlardan mezuniyet tarihinden itibaren altı ay içinde müracaat edenler
- j) Türkiye'de çalışmayan ancak Cumhurbaşkanınca belirlenecek kapsam ve tutarda yatırım yapacaklar ile bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu
- k) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları

(2) Kısa dönem ikamet izni, birinci fıkranın (j) ve (k) bentleri hariç olmak üzere, her defasında en fazla ikişer yıllık sürelerle verilebilir.

(3) Birinci fıkranın (h) bendi kapsamında verilen ikamet izinleri en fazla iki defa verilebilir.

(4) Birinci fıkranın (i) bendi kapsamında verilen ikamet izinleri, bir defaya mahsus olmak üzere en fazla bir yıl süreli verilebilir.

(5) Birinci fıkranın (j) ve (k) bentleri kapsamında verilen ikamet izinleri en fazla beşer yıllık sürelerle verilebilir.

Kısa dönem ikamet izninin şartları

MADDE 32(1) Kısa dönem ikamet izinlerinin verilmesinde aşağıdaki şartlar aranır:

- a) 31 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan gerekçelerden biri veya birkaçını ileri sürerek talepte bulunmak ve bu talebiyle ilgili bilgi ve belgeleri ibraz etmek
- b) 7 nci madde kapsamına girmemek
- c) Genel sağlık ve güvenlik standartlarına uygun barınma şartlarına sahip olmak
- ç) İstenilmesi hâlinde, vatandaşı olduğu veya yasal olarak ikamet ettiği ülkenin yetkili makamları tarafından düzenlenmiş adli sicil kaydını gösteren belgeyi sunmak
- d) Türkiye'de kalacağı adres bilgilerini vermek

Kısa dönem ikamet izninin reddi, iptali veya uzatılmaması

MADDE 33(1) Aşağıdaki hâllerde kısa dönem ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi bitenler uzatılmaz:

- a) 32 nci maddede aranan şartlardan birinin veya birkaçının yerine getirilmemesi veya ortadan kalkması
- b) İkamet izninin, veriliş amacı dışında kullanıldığının belirlenmesi
- e) Son bir yıl içinde toplamda yüz yirmi günden fazla süreyle yurt dışında kalınması

ç) Hakkında geçerli sınır dışı etme veya Türkiye'ye giriş yasağı kararı bulunması

(2) İkamet izninin yurt dışında kalış süresi bakımından iptaline ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Aile ikamet izni

MADDE 34(1) Türk vatandaşlarının, 5901 sayılı Kanunun 28 inci maddesi kapsamında olanların veya ikamet izinlerinden birine sahip olan yabancılar ile mültecilerin ve ikincil koruma statüsü sahiplerinin;

a) Yabancı eşine,

b) Kendisinin veya eşinin ergin olmayan yabancı çocuğuna,

c) Kendisinin veya eşinin bağımlı yabancı çocuğuna,

her defasında üç yılı aşmayacak şekilde aile ikamet izni verilebilir. Ancak, aile ikamet izninin süresi hiçbir şekilde destekleyicinin ikamet izni süresini aşamaz.

(2) Vatandaş olduğu ülkenin hukukuna göre birden fazla eş ile evlilik hâlinde, eşlerden yalnızca birine aile ikamet izni verilir. Ancak, diğer eşlerinden olan çocuklara da aile ikamet izni verilebilir.

(3) Çocukların aile ikamet izninde, Türkiye dışında varsa ortak velayeti bulunan anne veya babanın muvafakati aranır.

(4) Aile ikamet izinleri, on sekiz yaşına kadar, öğrenci ikamet izni almadan ilk ve ortaöğretim kurumlarında eğitim hakkı sağlar.

(5) En az üç yıl aile ikamet izniyle Türkiye'de kalmış olanlardan on sekiz yaşını tamamlayanlar, talep etmeleri hâlinde bu izinlerini kısa dönem ikamet iznine dönüştürebilir.

(6) Boşanma hâlinde, Türk vatandaşıyla evli yabancıya, en az üç yıl aile ikamet izniyle kalmış olmak kaydıyla kısa dönem ikamet izni verilebilir. Ancak yabancı eşin, aile içi şiddet gerekçesiyle mağdur olduğu ilgili mahkeme kararıyla sabit ise, üç yıllık süre şartı aranmaz.

(7) Destekleyicinin ölümü hâlinde, bu kişiye bağlı aile ikamet izniyle kalanlara, süre şartı aranmadan kısa dönem ikamet izni verilebilir.

Aile ikamet izninin şartları

MADDE 35(1) Aile ikamet izni taleplerinde, destekleyicide aşağıdaki şartlar aranır:

a) Toplam geliri asgari ücretten az olmamak üzere, ailedeki fert başına asgari ücretin üçte birinden az olmayan aylık geliri bulunmak

b) Ailenin nüfusuna göre, genel sağlık ve güvenlik standartlarına uygun barınma şartlarına sahip olmak ve tüm aile fertlerini kapsayan sağlık sigortası yaptırmış olmak

c) Başvuru tarihi itibarıyla, beş yıl içinde aile düzenine karşı suçlardan herhangi birinden hüküm giymemiş olduğunu adli sicil kaydıyla belgelemek

ç) Türkiye'de en az bir yıldır ikamet izniyle kalıyor olmak

d) Adres kayıt sisteminde kaydı bulunmak

(2) Bilimsel araştırma amaçlı ikamet izni ya da çalışma izni bulunanlar, 5901 sayılı Kanunun 28 inci maddesi kapsamında olanlar veya Türk vatandaşlarıyla evli olan yabancılar hakkında, birinci fıkranın (ç) bendi uygulanmaz.

(3) Türkiye’de, destekleyicinin yanında kalmak üzere aile ikamet izni talebinde bulunacak yabancılarda aşağıdaki şartlar aranır:

- a) 34 üncü maddenin birinci fıkrası kapsamında olduğunu gösteren bilgi ve belgeleri ibraz etmek
- b) 34 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen kişilerle birlikte yaşadığını veya yaşama niyeti taşıdığını ortaya koymak
- c) Evliliği aile ikamet izni alabilmek amacıyla yapmamış olmak
- ç) Eşlerden her biri için on sekiz yaşını doldurmuş olmak
- d) 7 nci madde kapsamına girmemek

(4) Türkiye’de bulunan mülteciler ve ikincil koruma statüsü sahiplerinde, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen şartlar aranmayabilir.

Aile ikamet izni talebinin reddi, iptali veya uzatılmaması

MADDE 36(1) Aşağıdaki hâllerde aile ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi bitenler uzatılmaz:

- a) 35 inci maddenin birinci ve üçüncü fıkralarında aranan şartların karşılanmaması veya ortadan kalkması
- b) Aile ikamet izni alma şartları ortadan kalktıktan sonra kısa dönem ikamet izni verilmemesi
- c) Hakkında geçerli sınır dışı etme veya Türkiye’ye giriş yasağı kararı bulunması
- ç) Aile ikamet izninin, veriliş amacı dışında kullanıldığının belirlenmesi
- d) ~~Son bir yıl içinde toplamda yüz seksen günden fazla süreyle yurt dışında kalınması~~

(2) İkamet izninin yurt dışında kalış süresi bakımından iptaline ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Anlaşmalı evlilik yoluyla talep edilen aile ikamet izni

MADDE 37(1) Aile ikamet izni verilmeden veya uzatılmadan önce makul şüphe varsa, evliliğin sırf ikamet izni alabilme amacıyla yapıp yapılmadığı valiliklerce araştırılır. Araştırma sonucunda, evliliğin bu amaçla yapıldığı tespit edilirse aile ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir.

(2) Aile ikamet izni verildikten sonra da evliliğin anlaşmalı olup olmadığı konusunda valiliklerce denetim yapılabilir.

(3) Anlaşmalı evlilik yoluyla alınan ve sonradan iptal edilen ikamet izinleri, bu Kanunda öngörülen ikamet izin sürelerinin toplanmasında hesaba katılmaz.

Öğrenci ikamet izni

MADDE 38(1) Türkiye’de bir yükseköğretim kurumunda ön lisans, lisans, yüksek lisans ya da doktora öğrenimi görecekt yabancılara öğrenci ikamet izni verilir.

(2) Bakımı ve masrafları gerçek veya tüzel kişi tarafından üstlenilen ilk ve orta derecede öğrenim görecekt yabancılara, velilerinin veya yasal temsilcilerinin muvafakatiyle öğrenimleri süresince birer yıllık sürelerle öğrenci ikamet izni verilebilir ve uzatılabilir.

(3) Öğrenci ikamet izni, öğrencinin anne ve babası ile diğer yakınlarına, ikamet izni alma konusunda hiçbir hak sağlamaz.

(4) Öğrenim süresi bir yıldan kısa ise öğrenci ikamet izni süresi öğrenim süresini aşamaz.

(5) Kamu kurum ve kuruluşları aracılığıyla gelerek Türkiye’de öğrenim görecek yabancılara, öğrenim süresince ikamet izni verilebilir.

Öğrenci ikamet izninin şartları

MADDE 39(1) Öğrenci ikamet izninde aşağıdaki şartlar aranır:

- a) 38 inci madde kapsamındaki bilgi ve belgeleri ibraz etmek
- b) 7 nci madde kapsamına girmemek
- c) Türkiye’de kalacağı adres bilgilerini vermek

Öğrenci ikamet izni talebinin reddi, iptali veya uzatılmaması

MADDE 40(1) Aşağıdaki hâllerde öğrenci ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi uzatılmaz:

- a) 39 uncu maddede aranan şartların karşılanmaması veya ortadan kalkması
- b) Öğrenimin sürdürülemeyeceği konusunda kanıtların ortaya çıkması
- c) Öğrenci ikamet izninin, veriliş amacı dışında kullanıldığının belirlenmesi
- ç) Hakkında geçerli sınır dışı etme kararı veya Türkiye’ye giriş yasağı bulunması

Öğrencilerin çalışma hakkı

MADDE 41(1) Türkiye’de örgün öğrenim gören ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri, çalışma izni almak kaydıyla çalışabilirler. Ancak, ön lisans ve lisans öğrencileri için çalışma hakkı, ilk yıldan sonra başlar ve ilgili kanunlar ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle düzenlenir.

(2) Ön lisans ve lisans öğrencilerinin çalışma hakkına ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından müştereken düzenlenir.

Uzun dönem ikamet izni

MADDE 42(1) Türkiye’de kesintisiz en az sekiz yıl ikamet izniyle kalmış olan ya da Bakanlığın belirlediği şartlara uyan yabancılara, Bakanlığın onayıyla valilikler tarafından süresiz ikamet izni verilir.

(2) Mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü sahipleri ile insani ikamet izni sahiplerine ve geçici koruma sağlananlara, uzun dönem ikamet iznine geçiş hakkı tanınmaz.

Uzun dönem ikamet izninin şartları

MADDE 43(1) Uzun dönem ikamet iznine geçişte aşağıdaki şartlar aranır:

- a) Kesintisiz en az sekiz yıl ikamet izniyle Türkiye’de kalmış olmak
- b) Son üç yıl içinde sosyal yardım almamış olmak
- c) Kendisi veya varsa ailesinin geçimini sağlayacak yeterli ve düzenli gelir kaynağına sahip olmak
- ç) Geçerli sağlık sigortasına sahip olmak
- d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturmamak

(2) Bakanlığın belirlediği şartlara sahip olması nedeniyle uzun dönem ikamet izni verilmesi uygun görülen yabancılar için birinci fıkranın (d) bendi dışındaki şartlar aranmaz.

Uzun dönem ikamet izninin sağladığı haklar

MADDE 44(1) Uzun dönem ikamet izni bulunan yabancılar;

- a) Askerlik yapma yükümlülüğü,
- b) Seçme ve seçilme,
- c) Kamu görevlerine girme,
- ç) Muaf olarak araç ithal etme,

ve özel kanunlardaki düzenlemeler hariç, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili mevzuat hükümlerine tabi olmak şartıyla, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanırlar.

(2) Birinci fıkradaki haklara kısmen veya tamamen kısıtlamalar getirmeye Cumhurbaşkanı yetkilidir.

Uzun dönem ikamet izninin iptali

MADDE 45(1) Uzun dönem ikamet izinleri;

- a) Yabancı, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturması,
- b) Sağlık, eğitim ve ülkesindeki zorunlu kamu hizmeti dışında bir nedenle kesintisiz bir yıldan fazla süreyle Türkiye dışında bulunması,

hâllerinde iptal edilir.

(2) Birinci fıkranın (b) bendi kapsamında uzun dönem ikamet izni iptal edilen yabancıların, bu izni tekrar almak üzere yapacakları başvurular ve bunların sonuçlandırılmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

İnsani ikamet izni

MADDE 46(1) Aşağıda belirtilen hâllerde, diğer ikamet izinlerinin verilmesindeki şartlar aranmadan, Bakanlıkça belirlenen sürelerle sınırlı olmak kaydıyla ve Genel Müdürlüğün onayı alınarak valiliklerce insani ikamet izni verilebilir ve bu izinler uzatılabilir:

- a) Çocuğun yüksek yararı söz konusu olduğunda
- b) Haklarında sınır dışı etme veya Türkiye'ye giriş yasağı kararı alındığı hâlde, yabancıların Türkiye'den çıkışları yaptırılmadığında ya da Türkiye'den ayrılmaları makul veya mümkün görülmediğinde
- c) 55 inci madde uyarınca yabancı hakkında sınır dışı etme kararı alınmadığında
- ç) 53 üncü, 72 nci ve 77 nci maddelere göre yapılan işlemlere karşı yargı yoluna başvurulduğunda
- d) Başvuru sahibinin ilk iltica ülkesi veya güvenli üçüncü ülkeye geri gönderilmesi işlemlerinin devamı süresince
- e) Acil nedenlerden dolayı veya ülke menfaatlerinin korunması ile kamu düzeni ve kamu güvenliği açısından Türkiye'ye girişine ve Türkiye'de kalmasına izin verilmesi gereken yabancıların, ikamet izni verilmesine engel teşkil eden durumları sebebiyle diğer ikamet izinlerinden birini alma imkânı bulunmadığında
- f) Olağanüstü durumlarda

(2) İnsani ikamet izni alan yabancılar, iznin veriliş tarihinden itibaren en geç yirmi iş günü içinde adres kayıt sistemine kayıt yaptırmak zorundadır.

İnsani ikamet izninin iptali veya uzatılmaması

MADDE 47(1) İnsani ikamet izni Bakanlığın onayı alınmak kaydıyla, iznin verilmesini zorunlu kılan şartlar ortadan kalktığında valiliklerce iptal edilir ve uzatılmaz.

İnsan ticareti mağduru ikamet izni

MADDE 48(1) İnsan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan yabancılara, yaşadıklarının etkisinden kurtulabilmeleri ve yetkililerle iş birliği yapıp yapmayacaklarına karar verebilmeleri amacıyla valiliklerce otuz gün süreli ikamet izni verilir.

(2) Bu ikamet izinlerinde, diğer ikamet izinlerinin verilmesindeki şartlar aranmaz.

İnsan ticareti mağduru ikamet izninin uzatılması ve iptali

MADDE 49(1) İyileşme ve düşünme süresi tanımak amacıyla verilen ikamet izni, mağdurun güvenliği, sağlığı veya özel durumu nedeniyle en fazla altışar aylık sürelerle uzatılabilir. Ancak, bu süreler hiçbir şekilde toplam üç yılı geçemez.

(2) İnsan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe bulunan yabancıların, kendi girişimleriyle suçun failleriyle yeniden bağ kurduklarının belirlendiği durumlarda ikamet izinleri iptal edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Vatansız Kişiler

Vatansızlığın tespiti

MADDE 50(1) Vatansızlığın tespiti Genel Müdürlükçe yapılır. Vatansız kişilere, Türkiye’de yasal olarak ikamet edebilme hakkı sağlayan Vatansız Kişi Kimlik Belgesi düzenlenir. Başka ülkeler tarafından vatansız kişi işlemi görenler bu haktan yararlandırılmaz.

(2) Vatansız kişiler, Vatansız Kişi Kimlik Belgesi almakla yükümlü olup, belge Genel Müdürlüğün uygun görüşü alınarak valiliklerce düzenlenir. Hiçbir harca tabi olmayan bu belge, ikamet izni yerine geçer ve iki yılda bir valiliklerce yenilenir. Vatansız Kişi Kimlik Belgesinde yabancı kimlik numarası da yer alır.

(3) Vatansız Kişi Kimlik Belgesine sahip olarak Türkiye’de geçirilen süreler, ikamet sürelerinin toplanmasında hesaba katılır.

(4) Vatansız Kişi Kimlik Belgesi, kişinin herhangi bir ülke vatandaşlığını kazanmasıyla birlikte geçerliliğini kaybeder.

(5) Vatansızlık durumlarının tespiti ve Vatansız Kişi Kimlik Belgesiyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Vatansız kişilere tanınan haklar ve güvenceler

MADDE 51(1) Vatansız Kişi Kimlik Belgesine sahip kişiler;

- a) Bu Kanundaki ikamet izinlerinden birini almak üzere talepte bulunabilirler,
- b) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturmadıkları sürece sınır dışı edilmezler,
- c) Yabancılarla ilgili işlemlerde aranan karşılıklılık şartından muaf tutulurlar,
- ç) Çalışma izniyle ilgili iş ve işlemlerde 4817 sayılı Kanun hükümlerine tabidirler,
- d) 5682 sayılı Kanunun 18 inci maddesi hükümlerinden yararlanabilirler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sınır Dışı Etme

Sınır dışı etme

MADDE 52(1) Yabancılar, sınır dışı etme kararıyla, menşe ülkesine veya transit gideceği ülkeye ya da üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilebilir.

Sınır dışı etme kararı

MADDE 53(1) Sınır dışı etme kararı, Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınır.

(2) Karar, gerekçeleriyle birlikte hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(3) Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancıya rızası saklı kalmak kaydıyla, dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez.

Sınır dışı etme kararı alınacaklar

MADDE 54(1) Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:

- a) 5237 sayılı Kanunun 59 uncu maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler
- b) Terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar
- c) Türkiye'ye giriş, vize ve ikamet izinleri için yapılan işlemlerde gerçek dışı bilgi ve sahte belge kullananlar
- ç) Türkiye'de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollardan sağlayanlar
- d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar
- e) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlar veya vizesi iptal edilenler
- f) İkamet izinleri iptal edilenler
- g) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenler
- ğ) Çalışma izni olmadan çalıştığı tespit edilenler
- h) Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler ya da bu hükümleri ihlale teşebbüs edenler
- ı) Hakkında Türkiye'ye giriş yasağı bulunmasına rağmen Türkiye'ye geldiği tespit edilenler
- i) Uluslararası koruma başvurusu reddedilen, uluslararası korumadan hariçte tutulan, başvurusu kabul edilemez olarak değerlendirilen, başvurusunu geri çeken, başvurusu geri çekilmiş sayılan, uluslararası koruma statüleri sona eren veya iptal edilenlerden haklarında verilen son karardan sonra bu Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar
- j) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayanlar
- k) Uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleriyle ilişkili olduğu değerlendirilenler.

(2) Bu maddenin birinci fıkrasının (b), (d) ve (k) bentleri kapsamında oldukları değerlendirilen uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler hakkında uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında sınır dışı etme kararı alınabilir.

Sınır dışı etme kararı alınmayacaklar

MADDE 55(1) 54 üncü madde kapsamında olsalar dahi, aşağıdaki yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmaz:

- a) Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar
- b) Ciddi sağlık sorunları, yaş ve hamilelik durumu nedeniyle seyahat etmesi riskli görülenler
- c) Hayati tehlike arz eden hastalıkları için tedavisi devam etmekte iken sınır dışı edileceği ülkede tedavi imkânı bulunmayanlar
- ç) Mağdur destek sürecinden yararlanmakta olan insan ticareti mağdurları
- d) Tedavileri tamamlanıncaya kadar, psikolojik, fiziksel veya cinsel şiddet mağdurları

(2) Birinci fıkra kapsamındaki değerlendirmeler, herkes için ayrı yapılır. Bu kişilerden, belli bir adreste ikamet etmeleri, istenilen şekil ve sürelerde bildirimde bulunmaları istenebilir.

Türkiye’yi terke davet

MADDE 56(1) Sınır dışı etme kararı alınanlara, sınır dışı etme kararında belirtilmek kaydıyla, Türkiye’yi terk edebilmeleri için on beş günden az olmamak üzere otuz güne kadar süre tanınır. Ancak, kaçma ve kaybolma riski bulunanlara, yasal giriş veya yasal çıkış kurallarını ihlal edenlere, sahte belge kullananlara, asılsız belgelerle ikamet izni almaya çalışanlara veya aldığı tespit edilenlere, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlara bu süre tanınmaz.

(2) Türkiye’den çıkış için süre tanınan kişilere, Çıkış İzin Belgesi verilir. Bu belge hiçbir harca tabi değildir. Vize ve ikamet harçları ile bunların cezalarına ilişkin yükümlülükler saklıdır.

Sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi

MADDE 57(1) 54 üncü madde kapsamındaki yabancılar, kolluk tarafından yakalanmaları hâlinde, haklarında karar verilmek üzere derhâl valiliğe bildirilir. Bu kişilerden, sınır dışı etme kararı alınması gerektiği değerlendirilenler hakkında, sınır dışı etme kararı valilik tarafından alınır. Değerlendirme ve karar süresi kırk sekiz saati geçemez.

(2) Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye’ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye’den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır ya da 57/A maddesi uyarınca idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilir. Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılar, yakalamayı yapan kolluk birimince geri gönderme merkezlerine kırk sekiz saat içinde götürülür.

(3) Geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Ancak bu süre, sınır dışı etme işlemlerinin yabancıнын iş birliği yapmaması veya ülkesiyle ilgili doğru bilgi ya da belgeleri vermemesi nedeniyle tamamlanamaması hâlinde, en fazla altı ay daha uzatılabilir.

(4) İdari gözetimin devamında zaruret olup olmadığı, valilik tarafından her ay düzenli olarak değerlendirilir. Gerek görüldüğünde, otuz günlük süre beklenmez. İdari gözetimin devamında zaruret görülmeyen yabancılar için idari gözetim derhâl sonlandırılır. Bu yabancılarla, 57/A maddesi uyarınca idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilir.

(5) İdari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları, gerekçesiyle birlikte yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Aynı zamanda, idari gözetim altına alınan kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kendisi veya yasal temsilcisi kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(6) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.

(7) İdari gözetim işlemine karşı yargı yoluna başvuranlardan, avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayanlara, talepleri hâlinde 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır.

(8) İdari gözetim altına alınan yabancıların uyruklarının tespit edilmesi amacıyla elektronik ve iletişim cihazları incelenebilir. İnceleme sonucunda elde edilen veriler bu amaç dışında kullanılmaz.

İdari gözetime alternatif yükümlülükler

MADDE 57/A

(1) 57 nci maddenin ikinci fıkrasında sayılan yabancılara ya da idari gözetimi sonlandırılan yabancılara aşağıdaki idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilebilir:

- a) Belirli adreste ikamet etme
- b) Bildirimde bulunma
- c) Aile temelli geri dönüş
- ç) Geri dönüş danışmanlığı
- d) Kamu yararına hizmetlerde gönüllülük esasıyla görev alma
- e) Teminat
- f) Elektronik izleme

(2) Yabancıya birinci fıkradaki yükümlülüklerden bir ya da birkaçının getirilmesi durumunda, bu süre yirmi dört ayı geçemez.

(3) 57 nci maddenin ikinci fıkrası kapsamında olup da idari gözetim altına alınmayan yabancılara bu maddenin birinci fıkrasında sayılan yükümlülüklerden birinin ya da birkaçının getirilmesi zorunludur.

(4) İdari gözetime alternatif yükümlülükler tabi tutulduğu, yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına gerekçeleri ile birlikte tebliğ edilir. Hakkında idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilen yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kendisi veya yasal temsilcisi, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir.

(5) Elektronik izleme yükümlülüğüne tabi tutulan yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı bu karara karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru yabancıya tabi tutulduğu idari yükümlülüğü durdurmaz. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir.

(6) İdari gözetime alternatif yükümlülükler uymayan yabancılar idari gözetim altına alınabilir.

(7) Yabancıya teminat yükümlülüğü getirilmesi ve yabancıya teminat süresi içerisinde mücbir sebepler ve mahkeme sürecinin sona ermemesi halleri saklı kalmak kaydıyla Türkiye'den çıkmaması durumunda teminat Hazineye irat kaydedilir.

(8) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça düzenlenir.

Geri gönderme merkezleri

MADDE 58(1) İdari gözetime alınan yabancılar, geri gönderme merkezlerinde tutulurlar.

(2) Geri gönderme merkezleri Bakanlık tarafından işletilir. Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işlettirebilir.

(3) Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Geri gönderme merkezlerinde sağlanacak hizmetler

MADDE 59(1) Geri gönderme merkezlerinde;

- a) Yabancı tarafından bedeli karşılanamayan acil ve temel sağlık hizmetleri ücretsiz verilir,
- b) Yabancıya; yakınlarına, notere, yasal temsilciye ve avukata erişme ve bunlarla görüşme yapabilme, ayrıca telefon hizmetlerine erişme imkânı sağlanır,
- c) Yabancıya; ziyaretçileri, vatandaşı olduğu ülke konsolosluk yetkilisi, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği görevlisiyle görüşebilme imkânı sağlanır,
- ç) Çocukların yüksek yararları gözetilir, aileler ayrı yerlerde barındırılır,
- d) Çocukların eğitim ve öğretimden yararlandırılmaları hususunda, Millî Eğitim Bakanlığınca gerekli tedbirler alınır.

(2) Göç alanında uzmanlığı bulunan ilgili sivil toplum kuruluşu temsilcileri, Genel Müdürlüğün izniyle geri gönderme merkezlerini ziyaret edebilirler.

Sınır dışı etme kararının yerine getirilmesi

MADDE 60(1) Geri gönderme merkezlerindeki yabancılar, kolluk birimi tarafından sınır kapılarına götürülür.

(2) Geri gönderme merkezlerine sevk edilmesine gerek kalmadan sınır dışı edilecek olan yabancılar, Genel Müdürlük taşra teşkilatının koordinesinde kolluk birimlerince sınır kapılarına götürülür.

(3) Sınır dışı edilecek yabancıların seyahat masrafları kendilerince karşılanır. Seyahat masraflarının karşılanması hususunda aşağıdaki hükümler uygulanır:

- a) Yabancıların mevcut parası sınır dışı seyahat masraflarının tamamını karşılamaya yetiyorsa sınır dışı seyahat masrafları yabancıların mevcut parasından karşılanır ve artan tutar kendisine bırakılır.
- b) Yabancıların hiç parası yoksa seyahat masraflarının tamamı Genel Müdürlükçe karşılanır.
- c) Yabancıların mevcut parası seyahat masraflarının tamamını karşılamaya yetmiyorsa;
 - 1) Seyahat masrafları Genel Müdürlükçe karşılanır ve yabancıların mevcut parasının Genel Müdürlükçe her mali yıl başında belirlenen sınır dışı edilecek yabancıların temel gereksinimlerini karşılamaya yetecek tutar kadar kısmı kendisine bırakılarak artan kısmı seyahat masrafları karşılığında Hazineye gelir kaydedilir.
 - 2) Yabancıların mevcut parası temel gereksinimlerini karşılamaya yetecek tutarın altındaysa seyahat masraflarının tamamı Genel Müdürlükçe karşılanır ve mevcut parası kendisine bırakılır.
- ç) Masraflar geri ödenmediği sürece, yabancıların Türkiye'ye girişine izin verilmeyebilir.

(4) Genel Müdürlük sınır dışı işlemleriyle ilgili olarak uluslararası kuruluşlar, ilgili ülke makamları ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapabilir.

(5) Yabancıların pasaportları veya diğer belgeleri, sınır dışı edilinceye kadar tutulabilir ve sınır dışı işlemlerinde kullanılmak üzere biletleri paraya çevrilebilir.

(6) Gerçek veya tüzel kişiler, kalışlarını veya dönüşlerini garanti ettikleri yabancıların sınır dışı edilme masraflarını ödemekle yükümlüdür. Yabancıyı izinsiz çalıştıran işveren veya işveren vekillerinin, yabancının sınır dışı edilme işlemleri konusundaki yükümlülükleri hakkında 4817 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin üçüncü fıkrası hükmü uygulanır.

Gönüllü geri dönüş

MADDE 60/A

(1) Hakkında sınır dışı etme kararı alınmış ve menşe ülkesine gönüllü olarak geri dönmek isteyen düzensiz göçmenlerden Genel Müdürlüğün uygun gördüğü kişilere ayni veya nakdi destek sağlanabilir.

(2) Düzensiz göçmenlerin gönüllü geri dönüşlerine ilişkin çalışmalar uluslararası kuruluşlar, kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği halinde yürütülebilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Uluslararası Koruma

BİRİNCİ BÖLÜM

Uluslararası Koruma Çeşitleri, Uluslararası Korumanın Haricinde Tutulma

Mülteci

MADDE 61(1) Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.

Şartlı mülteci

MADDE 62(1) Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir.

İkincil koruma

MADDE 63(1) Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde;

a) Ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek,

- b) İşkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak,
- c) Uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak,
- olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında ikincil koruma statüsü verilir.

Uluslararası korumanın haricinde tutulma

MADDE 64(1) Başvuru sahibi;

- a) Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği dışında, diğer bir Birleşmiş Milletler organı veya örgütünden hâlen koruma veya yardım görüyorsa,
- b) İkamet ettiği ülke yetkili makamlarınca, o ülke vatandaşlarının sahip bulundukları hak ve yükümlülüklerle sahip olarak tanınıyorsa,
- c) Sözleşmenin 1 inci maddesinin (F) fıkrasında belirtilen fiillerden suçlu olduğuna dair ciddi kanaat varsa,
- uluslararası korumadan hariçte tutulur.

(2) Birinci fıkranın (a) bendine giren bir kişi hakkındaki koruma veya yardım herhangi bir nedenle sona erdiği zaman, bu kişilerin konumları Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda alınan kararlara istinaden kesin bir çözüme kavuşturulmadığı takdirde, bu kişiler bu Kanunun sağladığı korumadan yararlanabilir.

(3) Başvuru sahibinin, uluslararası koruma başvurusu yapmadan önce, Türkiye dışında hangi saikle olursa olsun zalimce eylemler yaptığını düşündürecek nedenler varsa birinci fıkranın (c) bendi kapsamında değerlendirme yapılır.

(4) Birinci fıkranın (c) bendi ile üçüncü fıkrafta belirtilen suç ya da fiillerin işlenmesine iştirak eden veya bu fiillerin işlenmesini tahrik eden kişi uluslararası korumadan hariçte tutulur.

(5) Birinci fıkranın (c) bendi ile üçüncü ve dördüncü fıkralardaki durumlara ek olarak; kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturduğuna dair ciddi emareler bulunan yabancı veya vatansız kişi ile birinci fıkranın (c) bendi kapsamında olmayan, fakat Türkiye’de işlenmesi hâlinde hapis cezası verilmesini gerektiren suç veya suçları daha önce işleyen ve sadece bu suçun cezasını çekmemek için menşe veya ikamet ülkesini terk eden yabancı veya vatansız kişi, ikincil korumadan hariçte tutulur.

(6) Başvuru sahibinin uluslararası korumadan hariçte tutulması, hariçte tutma nedenlerinden herhangi birinin diğer aile üyeleri için oluşmaması şartıyla, başvuru sahibinin aile üyelerinin de hariçte tutulmasını gerektirmez.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Usuller

Başvuru

MADDE 65(1) Uluslararası koruma başvuruları valiliklere bizzat yapılır.

(2) Başvuruların ülke içinde veya sınır kapılarında kolluk birimlerine yapılması hâlinde, bu başvurular derhâl valiliğe bildirilir. Başvuruyla ilgili işlemler valilikçe yürütülür.

(3) Her yabancı veya vatansız kişi kendi adına başvuru yapabilir. Başvuru sahibi, başvuruları aynı gerekçeye dayanan ve kendisiyle birlikte gelen aile üyeleri adına başvuru yapabilir. Bu durumda, ergin aile üyelerinin, kendi adlarına başvuruda bulunulmasına yönelik muvafakati alınır.

(4) Makul bir süre içinde valiliklere kendiliğinden uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar hakkında; yasa dışı girişlerinin veya kalışlarının geçerli nedenlerini açıklamak kaydıyla, Türkiye'ye yasal giriş şartlarını ihlal etmek veya Türkiye'de yasal şekilde bulunmaktan dolayı cezai işlem yapılmaz.

(5) Hürriyeti kısıtlanan kişilerin uluslararası koruma başvuruları, valiliğe derhâl bildirilir. Başvuruların alınması ve değerlendirilmesi, diğer adli ve idari işlemlerin ya da tedbir ve yaptırımların uygulanmasını engellemez.

Refakatsiz çocuklar

MADDE 66

(1) Uluslararası koruma başvurusunda bulunan refakatsiz çocuklar hakkında aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Refakatsiz çocuklarla ilgili tüm işlemlerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi esastır. Başvuru alındığı andan itibaren, haklarında 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu hükümleri uygulanır.

b) Fiziki görünümü ile beyan ettiği yaşı uyumlu görülmeyen yabancıların Bakanlıkça sağlık kuruluşlarında yaş tespiti yaptırılarak on sekiz yaşından küçük olduğu tespit edilenler, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı il müdürlüklerine teslim edilir.

c) Refakatsiz çocuğun görüşü dikkate alınarak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından, uygun konaklama yerlerine veya yetişkin akrabalarının veya koruyucu bir ailenin yanına yerleştirilir.

Özel ihtiyaç sahipleri

MADDE 67(1) Özel ihtiyaç sahiplerine bu Kısımda yazılı hak ve işlemlerde öncelik tanınır.

(2) İşkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalan kişilere, bu türden fiillerin neden olduğu hasarlarını giderecek yeterli tedavi imkânı sağlanır.

Başvuru sahiplerinin idari gözetimi

MADDE 68(1) Başvuru sahipleri, sadece uluslararası koruma başvurusunda bulunmalarından dolayı idari gözetim altına alınamaz.

(2) Başvuru sahiplerinin idari gözetim altına alınması istisnai bir işlemdir. Başvuru sahibi sadece aşağıdaki hâllerde idari gözetim altına alınabilir:

a) Kimlik veya vatandaşlık bilgilerinin doğruluğuyla ilgili ciddi şüphe varsa, bu bilgilerinin tespiti amacıyla

b) Sınır kapılarında usulüne aykırı surette ülkeye girmekten alıkonulması amacıyla

c) İdari gözetim altına alınmaması durumunda başvurusuna temel oluşturan unsurların belirlenemeyecek olması hâlinde

ç) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehlike oluşturması hâlinde

(3) İdari gözetimin gerekip gerekmediği bireysel olarak değerlendirilir. İkinci fıkrada belirtilen hâllerde; idari gözetim altına alınmadan önce, 71 inci maddede belirtilen ikamet zorunluluğu ve bildirim yükümlülüğünün yeterli olup olmayacağı öncelikle değerlendirilir. Valilik, idari gözetim yerine başka usuller belirleyebilir. Bu tedbirler yeterli olmadığı takdirde, idari gözetim uygulanır.

(4) İdari gözetim kararı, idari gözetim altına alınma gerekçelerini ve gözetimin süresini içerecek şekilde idari gözetim altına alınan kişiye veya yasal temsilcisine ya da avukatına yazılı olarak tebliğ edilir. İdari gözetim

altına alınan kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu ve itiraz usulleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

(5) Başvuru sahibinin idari gözetim süresi otuz günü geçemez. İdari gözetim altına alınan kişilerin işlemleri en kısa sürede tamamlanır. İdari gözetim, şartları ortadan kalktığı takdirde derhâl sonlandırılır.

(6) İdari gözetimin her aşamasında, kararı alan makam tarafından, idari gözetim sonlandırılarak, 71 inci maddede belirtilen yükümlülüklerin veya başka tedbirlerin yerine getirilmesi istenebilir.

(7) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetime karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.

(8) İkinci fıkra uyarınca idari gözetim altına alınan kişi, usul ve esasları yönetmelikle belirlenmek üzere ziyaretçi kabul edebilir. İdari gözetim altına alınan kişiye yasal temsilcisi, avukat, noter ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği görevlileriyle görüşme imkânı sağlanır.

Kayıt ve kontrol

MADDE 69(1) Uluslararası koruma başvuruları valiliklerce kaydedilir.

(2) Başvuru sahibi kayıt esnasında kimlik bilgilerini doğru olarak bildirmek ve varsa kimliğini ispatlayacak belge ve seyahat dokümanlarını yetkili makamlara teslim etmekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak amacıyla, başvuru sahibinin üzerinde ve eşyalarında kontrol yapılabilir.

(3) Kayıt esnasında başvuru sahibinin kimliğine ilişkin belge olmaması hâlinde, kimlik tespitinde kişisel verilerinin karşılaştırılmasından ve yapılan araştırmalardan elde edilen bilgiler kullanılır. Kimlik tespit araştırmaları sonucunda da kimliğine dair bilgi elde edilememesi hâlinde, başvuranın beyanı esas alınır.

(4) Kayıt esnasında; başvuru sahibinin menşe veya ikamet ülkesini terk etme sebepleri, ülkesini terk ettikten sonra başından geçen ve başvuru yapmasına neden olan olaylar, Türkiye'ye giriş şekli, kullandığı yol güzergâhları ve vasıta bilgileri, daha önceden başka bir ülkede uluslararası korumaya başvurmuş veya korumadan yararlanmışsa, bu başvuru veya korumaya ilişkin bilgi ve belgeleri alınır.

(5) Mülakat zamanı ve yeri kayıt esnasında bildirilir.

(6) Kamu sağlığını tehlikeye düşürebileceği değerlendirilen başvuru sahibi sağlık kontrolünden geçirilir.

~~(7) Başvuru sahibine kayıt esnasında; kimlik bilgilerini içeren, uluslararası koruma başvurusunda bulunduğunu belirten, otuz gün geçerli kayıt belgesi verilir. Kayıt belgesi, gerektiğinde otuz günlük sürelerle uzatılabilir. Kayıt belgesi, hiçbir harea tabi olmayıp başvuru sahibinin Türkiye'de kalışına imkân sağlar.~~

Başvuru sahibinin bilgilendirilmesi ve tercümanlık

MADDE 70(1) Başvuru sahibi, başvurusuyla ilgili takip edilecek usuller, başvurusunun değerlendirilmesi sürecindeki hak ve yükümlülükleri, yükümlülüklerini nasıl yerine getireceği ve bu yükümlülüklerle uymaması ya da yetkililerle iş birliğinde bulunmaması hâlinde ortaya çıkabilecek muhtemel sonuçlar, itiraz usulleri ve süreleri konusunda kayıt esnasında bilgilendirilir.

(2) Başvuru sahibinin talep etmesi hâlinde, başvuru, kayıt ve mülakat aşamalarındaki kişisel görüşmelerde tercümanlık hizmetleri sağlanır.

İkamet zorunluluğu ve bildirim yükümlülüğü

MADDE 71(1) Başvuru sahibine, kendisine gösterilen kabul ve barınma merkezinde, belirli bir yerde veya ilde ikamet etme zorunluluğu ile istenilen şekil ve sürelerde bildirimde bulunma gibi idari yükümlülükler getirilebilir.

(2) Başvuru sahibi, adres kayıt sistemine kayıt yaptırmak ve ikamet adresini valiliğe bildirmekle yükümlüdür.

Kabul edilemez başvuru

MADDE 72(1) Başvuru sahibi;

- a) Farklı bir gerekçe öne sürmeksizin aynı başvuruyu yenilemişse,
- b) Kendi adına başvuru yapılmasına muvafakat verdikten sonra, başvurunun herhangi bir aşamasında haklı bir neden göstermeksizin veya başvurunun reddedilmesinin ardından farklı bir gerekçe öne sürmeksizin ayrı bir başvuru yapmışsa,
- c) 73 üncü madde kapsamında olan ülkeden gelmişse,
- ç) 74 üncü madde kapsamında olan ülkeden gelmişse,

başvurusunun kabul edilemez olduğuna ilişkin karar verilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen durumların, değerlendirmenin herhangi bir aşamasında ortaya çıkması hâlinde değerlendirme durdurulur.

(3) Başvurunun kabul edilemez olduğuna ilişkin karar, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

İlk iltica ülkesinden gelenler

MADDE 73(1) Başvuru sahibinin, daha önceden mülteci olarak tanındığı ve hâlen bu korumadan yararlanma imkânının olduğu veya geri göndermeme ilkesini de içeren yeterli ve etkili nitelikte korumadan hâlen faydalanabileceği bir ülkeden geldiğinin ortaya çıkması durumunda, başvuru kabul edilemez olarak değerlendirilir ve ilk iltica ülkesine gönderilmesi için işlemler başlatılır. Ancak geri gönderme işlemi gerçekleşinceye kadar ülkede kalışına izin verilir. Bu durum ilgiliye tebliğ edilir. İlgilinin, ilk iltica ülkesi olarak nitelenen ülke tarafından kabul edilmemesi hâlinde, başvuruya ilişkin işlemler devam ettirilir.

Güvenli üçüncü ülkeden gelenler

MADDE 74(1) Başvuru sahibinin, Sözleşmeye uygun korumayla sonuçlanabilecek bir uluslararası koruma başvurusu yaptığı veya başvurma imkânının olduğu güvenli üçüncü bir ülkeden geldiğinin ortaya çıkması durumunda başvuru kabul edilemez olarak değerlendirilir ve güvenli üçüncü ülkeye gönderilmesi için işlemler başlatılır. Ancak geri gönderme işlemi gerçekleşinceye kadar ülkede kalışına izin verilir. Bu durum ilgiliye tebliğ edilir. İlgilinin, güvenli üçüncü ülke olarak nitelenen ülke tarafından kabul edilmemesi hâlinde, başvuruya ilişkin işlemler devam ettirilir.

(2) Aşağıdaki şartları taşıyan ülkeler güvenli üçüncü ülke olarak nitelendirilir:

- a) Kişilerin hayatının veya hürriyetinin, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle tehdit altında olmaması
- b) Kişilerin işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı ülkelere geri gönderilmemesi ilkesinin uygulanıyor olması
- c) Kişinin mülteci statüsü talep etme ve mülteci olarak nitelendirilmesi durumunda Sözleşmeye uygun olarak koruma elde etme imkânının bulunması

ç) Kişinin ciddi zarar görme riskinin olmaması

(3) Bir ülkenin başvuru sahibi için güvenli üçüncü ülke olup olmadığı, başvuru sahibinin ilgili üçüncü ülkeye gönderilmesini makul kılacak bu kişi ve ülke arasındaki bağlantılar da dâhil olmak üzere, her başvuru sahibi için ayrı olarak değerlendirilir.

Mülakat

MADDE 75(1) Etkin ve adil karar verebilmek amacıyla, başvuru sahibiyle kayıt tarihinden itibaren otuz gün içinde bireysel mülakat yapılır. Mülakatın mahremiyeti dikkate alınarak, kişiye kendisini en iyi şekilde ifade etme imkânı tanınır. Ancak, aile üyelerinin de bulunmasının gerekli görüldüğü durumlarda, kişinin muvafakati alınarak mülakat aile üleriyle birlikte yapılabilir. Başvuru sahibinin talebi üzerine, avukatı gözlemci olarak mülakata katılabilir.

(2) Başvuru sahibi, yetkililerle iş birliği yapmak ve uluslararası koruma başvurusunu destekleyecek tüm bilgi ve belgeleri sunmakla yükümlüdür.

(3) Özel ihtiyaç sahipleriyle yapılacak mülakatlarda, bu kişilerin özel durumları göz önünde bulundurulur. Çocuğun mülakatında psikolog, çocuk gelişimci veya sosyal çalışmacı ya da ebeveyni veya yasal temsilcisi hazır bulunabilir.

(4) Mülakatın gerçekleştirilememesi hâlinde, yeni mülakat tarihi belirlenir ve ilgili kişiye tebliğ edilir. Mülakat tarihleri arasında en az on gün bulunur.

(5) Gerekli görüldüğünde başvuru sahibiyle ek mülakatlar yapılabilir.

(6) Mülakatlar sesli veya görsel olarak kayıt altına alınabilir. Bu durumda mülakat yapılan kişi bilgilendirilir. Her mülakatın sonunda tutanak düzenlenir, bir örneği mülakat yapılan kişiye verilir.

Uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi

MADDE 76(1) Kayıt işlemleri tamamlanan başvuru sahibine ve varsa birlikte geldiği aile üyelerine, uluslararası koruma talebinde bulunduğunu belirten ve yabancı kimlik numarasını içeren Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi düzenlenir. Kimlik belgesinin geçerlilik süresi ile uzatılmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça düzenlenir.

~~(2) 72-ni ve 79-uncu maddeler kapsamında olanlar ile bunların aile üyelerine kimlik belgesi verilmez.~~

(3) Kimlik belgesinin şekli ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenir.

(4) Kimlik belgesi, hiçbir harca tabi olmayıp ikamet izni yerine geçer.

Başvurunun geri çekilmesi veya geri çekilmiş sayılması

MADDE 77(1) Başvuru sahibinin;

a) Başvurusunu geri çektiğini yazılı olarak beyan etmesi,

b) Mazeretsiz olarak mülakata üç defa üst üste gelmemesi,

c) İdari gözetim altında bulunduğu yerden kaçması,

ç) Mazeretsiz olarak; bildirim yükümlülüğünü üç defa üst üste yerine getirmemesi, belirlenen ikamet yerine gitmemesi veya ikamet yerini izinsiz terk etmesi,

d) Kişisel verilerinin alınmasına karşı çıkması,

e) Kayıt ve mülakattaki yükümlülüklerine uymaması,

hâllerinde başvurusu geri çekilmiş kabul edilerek değerlendirme durdurulur.

Karar

MADDE 78(1) Uluslararası koruma başvuruları, kayıt tarihinden itibaren en geç altı ay içinde Genel Müdürlükçe sonuçlandırılır. Kararın bu süre içerisinde verilememesi hâlinde başvuru sahibi bilgilendirilir. Genel Müdürlük bu yetkilerini valiliklere devredebilir.

(2) Kararlar bireysel olarak verilir. 64 üncü maddenin altıncı fıkrası saklı kalmak kaydıyla, aile adına yapılan başvuru bütün olarak değerlendirilir ve verilen karar tüm aile üyelerini kapsar.

(3) Başvuru hakkında karar verilirken menşe veya önceki ikamet ülkesinin mevcut genel şartları ve başvuru sahibinin kişisel şartları göz önünde bulundurulur.

(4) Başvuru sahibine, zulüm veya ciddi zarar görme tehdidine karşı vatandaşı olduğu ülke veya önceki ikamet ülkesinin belirli bir bölgesinde koruma sağlanabiliyorsa ve başvuru sahibi, ülkenin o bölgesine güvenli bir şekilde seyahat edebilecek ve yerleşebilecek durumdaysa, başvuru sahibinin uluslararası korumaya muhtaç olmadığına karar verilebilir.

(5) Dördüncü fıkradaki durumların ortaya çıkması, başvurunun tam bir incelemeye tabi tutulmasını engellemez.

(6) Karar, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Olumsuz kararın tebliğinde, kararın maddi gerekçeleri ve hukuki dayanakları da belirtilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

Hızlandırılmış değerlendirme

MADDE 79(1) Başvuru sahibinin;

a) Başvuru sırasında gerekçelerini sunarken, uluslararası korumayı gerektirecek konulara hiç değinmemiş olması,

b) Sahte belge ya da yanıltıcı bilgi ve belge kullanarak veya kararı olumsuz etkileyebilecek bilgi ve belgeleri sunmayarak yetkilileri yanlış yönlendirmesi,

c) Kimliğinin ya da uyruğunun tespit edilmesini güçleştirmek amacıyla kimlik ya da seyahat belgelerini kötü niyetle imha etmesi veya elden çıkarması,

ç) Sınır dışı edilmek üzere idari gözetim altında olması,

d) Sadece, Türkiye’den gönderilmesine yol açacak bir kararın uygulanmasını erteletmek ya da engellemek amacıyla başvuruda bulunması,

e) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturması ya da bu nedenlerle Türkiye’den daha önce sınır dışı edilmiş olması,

f) Başvurusunun geri çekilmiş sayılmasından sonra yeniden başvuruda bulunması,

hâllerinde, başvurusu hızlandırılmış olarak değerlendirilir.

(2) Başvurusu hızlandırılmış olarak değerlendirilen başvuru sahibiyle, başvuru tarihinden itibaren en geç üç gün içinde mülakat yapılır. Başvuru, mülakattan sonra en geç beş gün içinde sonuçlandırılır.

(3) Bu maddeye göre değerlendirilen başvurulardan, incelenmesinin uzun süreceği anlaşılanlar, hızlandırılmış değerlendirmeden çıkarılabilir.

(4) Refakatsiz çocukların başvuruları hızlandırılmış olarak değerlendirilemez.

İdari itiraz ve yargı yolu

MADDE 80(1) Bu Kısımda yazılı hükümler uyarınca alınan kararlara karşı idari itiraz ve yargı yoluna başvurulduğunda aşağıdaki hükümler uygulanır:

- a) İlgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından kararın tebliğinden itibaren on gün içinde Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonuna itiraz edilebilir. Ancak 68 inci, 72 nci ve 79 uncu maddelere göre verilen kararlara karşı sadece yargı yoluna başvurulabilir.
- b) İdari itiraz sonucu alınan karar, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Kararın olumsuz olması hâlinde, ilgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.
- c) Bakanlık, verilen kararlara karşı yapılan idari itiraz usullerini düzenleyebilir.
- ç) 68 inci maddede düzenlenen yargı yolu hariç olmak üzere, 72 nci ve 79 uncu maddeler çerçevesinde alınan kararlara karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün, alınan diğer idari karar ve işlemlere karşı kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde, ilgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından yetkili idare mahkemesine başvurulabilir.
- d) 72 nci ve 79 uncu maddeler çerçevesinde mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir.
- e) İtiraz veya yargılama süreci sonuçlanıncaya kadar ilgili kişinin ülkede kalışına izin verilir.

Avukatlık hizmetleri ve danışmanlık

MADDE 81(1) Başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler, bu Kısımda yazılı iş ve işlemlerle ilgili olarak, ücretleri kendilerince karşılanması kaydıyla avukat tarafından temsil edilebilir.

(2) Avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayan başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişiye, bu Kısım kapsamındaki iş ve işlemlerle ilgili olarak yargı önündeki başvurularında 1136 sayılı Kanunun adli yardım hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır.

(3) Başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişi, sivil toplum kuruluşları tarafından sağlanan danışmanlık hizmetlerinden faydalanabilir.

Şartlı mültecinin ve ikincil koruma statüsü sahibinin ikameti

MADDE 82(1) Şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü sahibi kişiye, Genel Müdürlükçe, kamu düzeni veya kamu güvenliği nedeniyle belirli bir ilde ikamet etme, belirlenen süre ve usullerle bildirimde bulunma yükümlülüğü getirilebilir.

(2) Bu kişiler, adres kayıt sistemine kayıt yaptırmak ve ikamet adresini valiliğe bildirmekle yükümlüdür.

Uluslararası koruma statüsü sahibi kimlik belgesi

MADDE 83(1) Mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü verilenlere yabancı kimlik numarasını içeren kimlik belgesi düzenlenir.

(2) Birinci fıkradaki kimlik belgeleri hiçbir harca tabi olmayıp ikamet izni yerine geçer.

(3) Kimlik belgelerinin şekil, içerik, geçerlilik süresi ile uzatılmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça düzenlenir.

Seyahat belgesi

MADDE 84(1) Mültecilere, valiliklerce Sözleşmede belirtilen seyahat belgesi düzenlenir.

(2) Şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü sahiplerinin seyahat belgesi talepleri 5682 sayılı Kanunun 18 inci maddesi çerçevesinde değerlendirilir.

Uluslararası koruma statüsünün sona ermesi

MADDE 85(1) Uluslararası koruma statüsü sahibi kişi;

- a) Vatandaş olduğu ülkenin korumasından kendi isteğiyle tekrar yararlanırsa,
- b) Kaybettiği vatandaşlığını kendi isteğiyle tekrar kazanırsa,
- c) Yeni bir vatandaşlık kazanmışsa ve vatandaşlığını kazandığı ülkenin korumasından yararlanıyorsa,
- ç) Terk ettiği veya zulüm korkusuyla dışında bulunduğu ülkeye kendi isteğiyle tekrar dönmüşse,
- d) Statü verilmesini sağlayan koşullar ortadan kalktığı için vatandaşı olduğu ülkenin korumasından yararlanabilecekse,
- e) Vatansız olup da, statü verilmesine yol açan koşullar ortadan kalktığı için önceden yaşadığı ikamet ülkesine dönebilecekse,
- f) 84 üncü maddedeki hükümler saklı kalmak kaydıyla; kendi isteğiyle Türkiye’den ayrılırsa, üçüncü bir ülkenin korumasından faydalanırsa, üçüncü bir ülkeye insani nedenler veya yeniden yerleştirme kapsamında kabul edilirse, üçüncü bir ülkeye çıkış yaparsa ya da ölürse,

uluslararası koruma statüsü sona erer.

(2) Birinci fıkranın (d) ve (e) bentlerinin incelenmesinde, statü verilmesine neden olan şartların ortadan kalkıp kalkmadığı veya önemli ve kalıcı bir şekilde değişip değişmediği göz önünde bulundurulur.

(3) İkincil koruma statüsü verilmesine neden olan şartlar ortadan kalktığında veya korumaya gerek bırakmayacak derecede değiştiğinde de statü sona erer. İkincil koruma statüsü verilmesini gerektiren şartlardaki değişikliklerin önemli ve kalıcı olup olmadığı göz önünde bulundurulur.

(4) Birinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen şartların ortaya çıkması hâlinde, statü yeniden değerlendirilebilir. Bu kişiye, statüsünün yeniden değerlendirildiği ve nedenleri yazılı olarak bildirildikten sonra, statüsünün devam etmesi gerektiğine ilişkin nedenlerini sözlü veya yazılı şekilde sunabilmesine fırsat verilir.

(5) Maddi gerekçelerini ve hukuki dayanaklarını içeren sona erme kararı, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

Uluslararası koruma statüsünün iptali

MADDE 86(1) Uluslararası koruma statüsü verilen kişilerden;

- a) Sahte belge kullanma, hile, aldatma yoluyla veya beyan etmediği gerçeklerle statü verilmesine neden olanların,
 - b) Statü verildikten sonra, 64 üncü madde çerçevesinde hariçte tutulması gerektiği anlaşılanların,
- statüsü iptal edilir.

(2) Maddi gerekçelerini ve hukuki dayanaklarını içeren iptal kararı, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

Gönüllü geri dönüş desteği

MADDE 87(1) Başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden, gönüllü olarak geri dönmek isteyenlere, ayni ve nakdi destek sağlanabilir.

(2) Genel Müdürlük, gönüllü geri dönüş çalışmalarını, uluslararası kuruluşlar, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde yapabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Haklar ve Yükümlülükler

Hak ve yükümlülüklerle ilişkin genel ilkeler

MADDE 88(1) Uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler, karşılıklılık şartından muaftır.

(2) Başvuru sahibine, başvurusu reddedilen veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilere sağlanan hak ve imkânlar, Türk vatandaşlarına sağlanan hak ve imkânlardan fazla olacak şekilde yorumlanamaz.

Yardım ve hizmetlere erişim

MADDE 89(1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişi ve aile üyeleri, ilköğretim ve ortaöğretim hizmetlerinden faydalanır.

(2) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden ihtiyaç sahibi olanların, sosyal yardım ve hizmetlere erişimleri sağlanabilir.

(3) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden;

a) Herhangi bir sağlık güvencesi olmayan ve ödeme gücü bulunmayanlar uluslararası koruma başvuru kaydından itibaren bir yıl süre ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine tabidir. Özel ihtiyaç sahipleri ve Bakanlıkça sigorta kaydının devamı uygun görülenler için bir yıl süre sınırı aranmaz. Genel sağlık sigortasından faydalanacak kişilerin primlerinin ödenmesi için Genel Müdürlük bütçesine ödenek konulur. Primleri Genel Müdürlük tarafından ödenenlerden ödeme güçlerine göre primin tamamı veya belli bir oranı talep edilir. Başvurusu hakkında idarece olumsuz karar verilen yabancılar genel sağlık sigortası kapsamından çıkarılır.

b) Sağlık güvencesi veya ödeme gücünün bulunduğu veya başvurunun sadece tıbbi tedavi görmek amacıyla yapıldığı sonradan anlaşılanlar, genel sağlık sigortalılıklarının sona erdirilmesi için en geç on gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilir ve yapılan tedavi ve ilaç masrafları ilgililerden geri alınır.

(4) İş piyasasına erişimle ilgili olarak;

a) Başvuru sahibi veya şartlı mülteci, uluslararası koruma başvurusu tarihinden altı ay sonra çalışma izni almak için başvurabilir.

b) Mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibi, statü almasından itibaren bağımlı veya bağımsız olarak çalışabilir. Yabancıların çalışamayacağı iş ve mesleklere ilişkin diğer mevzuatta yer alan hükümler saklıdır. Mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibi kişiye verilecek kimlik belgesi, çalışma izni yerine de geçer ve bu durum kimlik belgesine yazılır.

c) Mülteci ve ikincil koruma statüsü sahibinin iş piyasasına erişimi, iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler ile istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik şartların gerekli kıldığı hâllerde, belirli bir süre için, tarım, sanayi veya hizmet sektörleri, belirli bir meslek, iş kolu veya mülki ve coğrafi alan itibarıyla sınırlandırılabilir. Ancak, Türkiye’de üç yıl ikamet eden veya Türk vatandaşıyla evli olan ya da Türk vatandaşı çocuğu olan mülteci ve ikincil koruma statüsü sahipleri için bu sınırlamalar uygulanmaz.

ç) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin çalışmasına ilişkin usul ve esaslar, Bakanlığın görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından belirlenir.

(5) 72 nci ve 79 uncu maddelerde sayılanlar hariç olmak üzere, muhtaç olduğu tespit edilen başvuru sahibine, Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlığın belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde harçlık verilebilir.

Yükümlülükler

MADDE 90(1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişi, bu Kısımda yazılı yükümlülüklerine ek olarak;

- a) Çalışma durumuna ait güncel bilgileri otuz gün içinde bildirmekle,
 - b) Gelirlerini, taşınır ve taşınmazlarını otuz gün içinde bildirmekle,
 - c) Adres, kimlik ve medeni hâl değişikliklerini yirmi iş günü içinde bildirmekle,
 - ç) Kendisine sağlanan hizmet, yardım ve diğer imkânlardan haksız olarak yararlandığının tespit edilmesi hâlinde, bedellerini tamamen veya kısmen geri ödemekle,
 - d) Genel Müdürlükçe kendisinden bu Kısım çerçevesinde istenilenleri yerine getirmekle,
- yükümlüdür.

(2) Bu Kısımda yazılı yükümlülükler uymayanlar ile başvuruları ve uluslararası koruma statüleriyle ilgili olumsuz karar verilenlere; eğitim ve temel sağlık hakları hariç, diğer haklardan faydalanmaları bakımından sınırlama getirilebilir. Sınırlamaya ilişkin değerlendirme bireysel yapılıır. Karar, ilgili kişiye veya yasal temsilcisine ya da avukatına yazılı olarak tebliğ edilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Geçici Koruma ve Uluslararası Korumaya İlişkin Diğer Hükümler

Geçici koruma

MADDE 91(1) Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir.

(2) Bu kişilerin Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Uluslararası koruma süreçlerinde iş birliği

MADDE 92(1) Bakanlık, bu Kısımda yazılı uluslararası koruma süreçleriyle ilgili konularda, 5/5/1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun çerçevesinde Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Göç Örgütü, diğer uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapabilir.

(2) Sözleşme hükümlerinin uygulanmasına nezaret etme görevini yerine getirmesinde, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğiyle gerekli iş birliği sağlanır. Bakanlık, bu Kanun çerçevesindeki uluslararası koruma, başvuru, değerlendirme ve karar süreçlerini belirlemeye, bu amaçla Dışişleri Bakanlığının uygun görüşü alınmak suretiyle Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğiyle uluslararası anlaşma niteliği taşımayan protokoller yapmaya yetkilidir.

(3) Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş kişilere sınır kapıları da dâhil olmak üzere erişimi ve başvuru sahibinin de kabul etmesi şartıyla, başvurusuyla ilgili bilgilere erişimi sağlar. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, başvurunun her aşamasında görüşlerini yetkililere iletebilir.

Menşe ülke bilgisi

MADDE 93(1) Uluslararası koruma başvuruları incelenirken, etkin ve adil karar verebilmek, başvuran tarafından iddia edilen hususların doğruluğunu tespit edebilmek amacıyla menşe, ikamet ve transit ülkelerle ilgili Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği kaynakları ve diğer kaynaklardan güncel bilgi toplanır.

(2) Menşe ülke bilgi sisteminin kurulması, bilgilerin toplanması, depolanması, sistemin işletilmesi, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının kullanımına açılması Genel Müdürlükçe belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde yapılır.

Gizlilik ilkesi ve kişisel dosyaya erişim

MADDE 94(1) Başvuru sahibinin ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin tüm bilgi ve belgelerinde gizlilik esastır.

(2) Ancak, başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişi ile yasal temsilcisi veya avukatı, başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibinin kişisel dosyasında yer alan belgeleri inceleyebilir, birer örneğini alabilir. Millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması ile suç işlenmesinin önlenmesine ilişkin belgeler incelenemez ve verilemez.

Kabul ve barınma merkezleri

MADDE 95(1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin, barınma ihtiyaçlarını kendisinin karşılaması esastır.

(2) Genel Müdürlük, başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin barınma, iâşe, sağlık, sosyal ve diğer ihtiyaçlarının karşılanacağı kabul ve barınma merkezleri kurabilir.

(3) Merkezlerde özel ihtiyaç sahiplerinin barındırılmasına öncelik verilir.

(4) Kabul ve barınma merkezleri, valilikler tarafından işletilir. Genel Müdürlük, merkezleri; kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği ve göç alanında uzmanlığı bulunan kamu yararına çalışan derneklerle protokol yaparak işlettirebilir.

(5) Kabul ve barınma merkezi dışında ikamet eden başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler ve aile üyeleri bu merkezlerdeki hizmetlerden yararlandırılabilir.

(6) Kabul ve barınma merkezlerinde sağlanan hizmetler, satın alma yoluyla da yürütülebilir.

(7) İmkânlar ölçüsünde merkezlerde kalan ailelerin bütünlüğü korunur.

(8) Göç alanında uzmanlığı bulunan ilgili sivil toplum kuruluşu temsilcileri, Genel Müdürlüğün izniyle kabul ve barınma merkezlerini ziyaret edebilirler.

(9) Kabul ve barınma merkezlerinin kurulması, yönetimi ve işletilmesiyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Yabancılar ve Uluslararası Korumaya İlişkin Ortak Hükümler

Uyum

MADDE 96(1) Genel Müdürlük, ülkenin ekonomik ve mali imkânları ölçüsünde, yabancı ile başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin ülkemizde toplumla olan karşılıklı uyumlarını kolaylaştırmak ve ülkemizde, yeniden yerleştirildikleri ülkede veya geri döndüklerinde ülkelerinde sosyal hayatın tüm alanlarında üçüncü kişilerin aracılığı olmadan bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştıracak bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşların öneri ve katkılarından da faydalanarak uyum faaliyetleri planlayabilir.

(2) Yabancılar, ülkenin siyasi yapısı, dili, hukuki sistemi, kültürü ve tarihi ile hak ve yükümlülüklerinin temel düzeyde anlatıldığı kurslara katılabilir.

(3) Kamusal ve özel mal ve hizmetlerden yararlanma, eğitime ve ekonomik faaliyetlere erişim, sosyal ve kültürel iletişim, temel sağlık hizmeti alma gibi konularda kurslar, uzaktan eğitim ve benzeri sistemlerle tanıtım ve bilgilendirme etkinlikleri Genel Müdürlükçe kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarıyla da iş birliği yapılarak yaygınlaştırılır.

Davete uyma yükümlülüğü

MADDE 97(1) Yabancılar, başvuru sahipleri ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler;

- a) Türkiye'ye girişi veya Türkiye'de kalışı hakkında inceleme ihtiyacının doğması,
- b) Hakkında sınır dışı etme kararı alınma ihtimalinin bulunması,
- c) Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili işlemlerin bildirimi,

nedenleriyle ilgili valiliğe veya Genel Müdürlüğe davet edilebilirler. Davete uyulmadığında veya uyulmayacağına ilişkin ciddi şüphe olması durumunda yabancılar davet edilmeksizin kolluk tarafından getirilebilirler. Bu işlem, idari gözetim olarak uygulanamaz ve bilgi alma süresi dört saati geçemez.

Taşıyıcıların yükümlülükleri

MADDE 98(1) Taşıyıcılar;

- a) Ülkeye giriş yapmak veya ülkeden transit geçmek üzere sınır kapılarına getirmiş oldukları yabancılarından herhangi bir nedenle Türkiye'ye girişleri ve Türkiye'den transit geçişleri reddedilenleri, geldikleri ya da kesin olarak kabul edilecekleri bir ülkeye geri götürmekle,
- b) Yabancıya refakat edilmesi gerekli görüldüğü durumlarda refakatçilerin gidiş ve dönüşlerini sağlamakla,
- c) Taşıdıkları kişilerin belge ve izinlerini kontrol etmekle,
- ç) Kabul edilemeyen yolcunun taşınmasını engellemek için gerekli tedbirleri almakla,*
- d) Kabul edilemeyen yolcuların geri gönderilene kadar beslenme, konaklama ve acil sağlık giderlerini karşılamakla,*
- e) Kabul edilemeyen yolculara ilişkin gerekli bildirimleri yapmakla,*

yükümlüdür.

(2) Genel Müdürlük, sınır kapılarına yolcu getiren, sınır kapılarından yolcu götüren ve Türkiye içinde yolcu taşıyan taşıyıcılardan, hareketleri öncesi, hareketleri anı ve hareketleri sonrasında tüm yolcu ve mürettebat bilgilerini isteyebilir.*

(3) Birinci ve ikinci fıkralarda yer alan yükümlülüklerle ilişkin uygulanacak usul ve esaslar, Bakanlık ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca müştereken çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Kişisel veriler

MADDE 99(1) Yabancılar, başvuru ve uluslararası koruma statüsü sahiplerine ait kişisel veriler, Genel Müdürlükçe veya valiliklerce ilgili mevzuata ve taraf olunan uluslararası anlaşmalara uygun olarak alınır, korunur, saklanır ve kullanılır.

Tebliğat

MADDE 100(1) Bu Kanuna ilişkin tebligat işlemleri, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır.

(2) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ilgilinin yabancı olduğu ve varsa özel durumları da dikkate alınarak yönetmelikle düzenlenir.

Yetkili idare mahkemeleri

MADDE 101(1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin olarak idari yargıya başvurulması hâlinde, bir yerde birden fazla idare mahkemesinin bulunması hâlinde bu davaların hangi idare mahkemesinde görüleceği Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir.

İdari para cezası

MADDE 102(1) Diğer kanunlara göre daha ağır bir ceza gerektirmediği takdirde;

a) 5 inci maddeye aykırı şekilde, Türkiye'ye yasa dışı giren veya Türkiye'yi yasa dışı terk eden ya da buna teşebbüs eden yabancılar hakkında iki bin Türk Lirası,

b) 9 uncu maddenin birinci ve ikinci fıkraları uyarınca Türkiye'ye girişleri yasaklanmış olmasına rağmen Türkiye'ye girebilmiş olanlar hakkında bin Türk Lirası,

c) 56 ncı maddenin birinci fıkrasında tanınan sürede Türkiye'den ayrılmayanlar hakkında bin Türk Lirası,

ç) 57 nci, 58 inci, 60 ıncı ve 68 inci maddeler kapsamındaki işlemler sırasında kaçanlar hakkında bin Türk Lirası,

d) 98 inci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan yükümlülöklere uymayan taşıyıcılar hakkında, fiil suç oluşturmadığı takdirde, bin Türk Lirasından onbin Türk Lirasına kadar,*

e) 57/A maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (ç), (d) ve (f) bentlerinde yer alan yükümlölöklere uymayanlara bin Türk Lirası,

idari para cezası uygulanır.

(2) Geçerli seyahat belgesi, Türkiye Cumhuriyeti yetkili makamlarından verilmiş yabancı kimlik kartı, ikamet izni veya geçerli yol izin belgesi olmayan yabancı şahısların ölkeye girmesine, ölkeden çıkarılmasına, ölkede içinde herhangi bir araç veya binek hayvan vasıtasıyla veya yaya olarak seyahat etmesine, barınmasına, konaklamasına imkân sağlayan kişiler ile mülkiyetindeki gayrimenkulü kiralayanlara, kanunlarda ayrıca suç olarak tanımlanmayan eylemler nedeniyle tespit edilen her bir yabancı sayısınca bin Türk Lirası idari para cezası verilir.

(3) İdari para cezası öngörölen kabahatlerin bir takvim yılı içinde gerçek kişiler tarafından tekrarı hâlinde, para cezaları yarı oranında artırılarak uygulanır.

(4) Bu maddedeki idari para cezalarının uygulanması, Kanunda öngörölen diğeri idari tedbirlerin uygulanmasına engel teşkil etmez.

(5) Bu maddedeki idari para cezaları, valilik veya Genel Müdürlük ya da kolluk birimlerince uygulanır. Verilen para cezaları tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde ödenir.*

(6) Bakanlıkça bu Kanun kapsamında yürürlüğe konulan düzenlemelerde belirtilen yükümlülöklere uymayanlara Genel Müdürlük veya valilikler tarafından beşyüz Türk Lirasından onbin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilebilir.

BEŞİNCİ KISIM

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş, Görev ve Yetki

Kuruluş

MADDE 103

(1) Göç alanına ilişkin politika ve stratejileri uygulamak, bu konularla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, yabancılardan Türkiye'ye giriş ve Türkiye'de kalışları, Türkiye'den çıkışları ve sınır dışı edilmeleri, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Görev ve yetki

MADDE 104

(1) Genel Müdürlüğün görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Göç alanına ilişkin, mevzuatın ve idari kapasitenin geliştirilmesi, politika ve stratejilerin belirlenmesi konularında çalışmalar yürütmek ve Bakanlar Kurulunca belirlenen politika ve stratejilerin uygulanmasını izlemek ve koordine etmek
- b) Göç Politikaları Kurulunun sekretarya hizmetlerini yürütmek, Kurul kararlarının uygulanmasını takip etmek
- c) Göçle ilgili iş ve işlemleri yürütmek
- ç) 19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanununda Bakanlığa verilen görevleri yürütmek
- d) İnsan ticareti mağdurlarının korunmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek
- e) Türkiye'de bulunan vatansız kişileri tespit etmek ve bu kişilerle ilgili iş ve işlemleri yürütmek
- f) Uyum süreçlerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek
- g) Geçici korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek
- ğ) Düzensiz göçle mücadele edilebilmesi amacıyla kolluk birimleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak, tedbirler geliştirmek, alınan tedbirlerin uygulanmasını takip etmek
- h) Kamu kurum ve kuruluşlarının göç alanına yönelik faaliyetlerinin programlanmasına ve projelendirilmesine yardımcı olmak, proje tekliflerini değerlendirmek ve onaylamak, yürütölen çalışma ve projeleri izlemek, bu çalışma ve projelerin uluslararası standartlara uygun şekilde yürütölmesine destek vermek
- ı) Mevzuatla verilen diğör görevleri yürütmek

(2) Genel Müdürlük, görevleriyle ilgili konularda kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyonu sağlamakla yetkilidir.

(3) Genel Müdürlüğün bu Kanun kapsamındaki her tür bilgi ve belge talebi, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından geciktirilmeden yerine getirilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Göç Politikaları Kurulu

Göç Politikaları Kurulu ve görevleri

MADDE 105

(1) Göç Politikaları Kurulu, İçişleri Bakanının başkanlığında, Aile ve Sosyal Politikalar, Avrupa Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Dışişleri, İçişleri, Kültür ve Turizm, Maliye, Milli Eğitim, Sağlık ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme bakanlıkları müsteşarları ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı ve Göç İdaresi Genel Müdüründen oluşur. Toplantı gündemine göre, konuyla ilgili bakanlık, ulusal veya uluslararası diğer kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri toplantıya davet edilebilir.

(2) Kurul, Kurul Başkanının çağrısı üzerine her yıl en az bir kez toplanır. Gerekli görüldüğü hâllerde Kurul Başkanının çağrısıyla olağanüstü toplanabilir. Toplantı gündemi, üyelerin görüşü alınarak Başkan tarafından belirlenir. Kurulun sekreteryaya hizmetleri, Genel Müdürlük tarafından yerine getirilir.

(3) Kurulun görevleri şunlardır:

- a) Türkiye'nin göç politika ve stratejilerini belirlemek, uygulanmasını takip etmek
- b) Göç alanında strateji belgeleri ile program ve uygulama belgelerini hazırlamak
- c) Kitlemel akın durumunda uygulanacak yöntem ve tedbirleri belirlemek
- ç) İnsani mülahazalarla toplu hâlde Türkiye'ye kabul edilecek yabancılar ile bu yabancıların ülkeye giriş ve ülkede kalışlarıyla ilgili usul ve esasları belirlemek
- d) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının önerileri çerçevesinde, Türkiye'nin yabancı işgücü ihtiyacına ilişkin esasları belirlemek
- e) Yabancılar verilecek uzun dönem ikamet iznine ilişkin şartları belirlemek
- f) Göç alanında yabancı ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla etkin iş birliği ve bu alandaki çalışmaların çerçevesini belirlemek
- g) Göç alanında görev yapan kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanmasına yönelik kararlar almak

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Merkez, Taşra ve Yurt Dışı Teşkilatı, Hizmet Birimleri

Teşkilat

MADDE 106

- (1) Genel Müdürlük, merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatından oluşur.
- (2) Genel Müdürlük merkez teşkilatı ekli (I) sayılı cetvelde gösterilmiştir.

Genel Müdür

MADDE 107

- (1) Genel Müdür, Genel Müdürlüğün en üst amiri olup Bakana karşı sorumludur.
- (2) Genel Müdürün görevleri şunlardır:
 - a) Genel Müdürlüğü mevzuat hükümlerine, Hükümet programı ve politikalarına uygun olarak yönetmek
 - b) Genel Müdürlüğün görev alanına giren hususlarda gerekli mevzuat çalışmalarını yürütmek, belirlenen strateji, amaç ve performans ölçütleri doğrultusunda Genel Müdürlüğü yönetmek
 - c) Genel Müdürlüğün faaliyet ve işlemlerini denetlemek, yönetim sistemlerini gözden geçirmek, kurumsal yapı ile yönetim süreçlerinin etkililiğini gözetmek ve yönetimin geliştirilmesini sağlamak
 - ç) Genel Müdürlüğün orta ve uzun vadeli strateji ve politikalarını belirlemek, bu amaçla uluslararası kuruluşlar, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapılmasını sağlamak
 - d) Faaliyet alanına giren konularda kamu kurum ve kuruluşlarıyla iş birliği ve koordinasyonu sağlamak
- (3) Genel Müdürlüğün yönetim ve koordinasyonunda Genel Müdüre yardımcı olmak üzere, iki genel müdür yardımcısı atanabilir. Genel müdür yardımcıları, Genel Müdür tarafından verilen görevleri yerine getirir ve Genel Müdüre karşı sorumludur.

Hizmet birimleri

MADDE 108

- (1) Genel Müdürlüğün hizmet birimleri ve görevleri şunlardır:
 - a) Yabancılar Dairesi Başkanlığı;
 - 1) Düzenli göçle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
 - 2) Düzensiz göçle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
 - 3) 5543 sayılı Kanunda Bakanlığa verilen görevleri yürütmek,
 - 4) Türkiye’de bulunan vatansız kişilerle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
 - 5) Düzensiz göçle mücadele edilebilmesi amacıyla kolluk birimleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak, tedbirler geliştirmek, alınan tedbirlerin uygulanmasını takip etmek,
 - 6) Türkiye’nin taraf olduğu geri kabul anlaşmalarının üçüncü ülke vatandaşları ile vatansız kişilere ilişkin hükümlerini yürütmek,
 - 7) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.
 - b) Uluslararası Koruma Dairesi Başkanlığı;
 - 1) Uluslararası korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
 - 2) Geçici korumaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
 - 3) Menşe ülkelerle ilgili bilgileri toplamak ve güncellemek,

4) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

e) İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanlığı;

1) İnsan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,

2) İnsan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin projeleri yürütmek,

3) İnsan ticareti mağdurlarına yönelik yardım hatlarını kurmak, işletmek veya işlettirmek,

4) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

ç) Göç Politika ve Projeleri Dairesi Başkanlığı;

1) Göç alanında politika ve stratejiler belirlenmesine yönelik çalışmalar yürütmek ve belirlenen politika ve stratejilerin uygulanmasını izlemek ve koordine etmek,

2) Göç Politikaları Kurulunun sekretarya hizmetlerini yürütmek, Kurul kararlarının uygulanmasını takip etmek,

3) Göç alanına ilişkin projeleri yürütmek,

4) Kamu kurum ve kuruluşlarının göç alanına yönelik faaliyetlerinin programlanmasına ve projelendirilmesine yardımcı olmak, proje tekliflerini değerlendirmek ve onaylamak, yürütülen çalışma ve projeleri izlemek, bu çalışma ve projelerin uluslararası standartlara uygun şekilde yürütülmesine destek vermek,

5) Göç alanına ilişkin inceleme, araştırma ve etki analizleri yapmak veya yaptırmak,

6) Türkiye İstatistik Kurumuyla iş birliği hâlinde göç alanına ve insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin istatistikleri yayınlamak,

7) Yıllık göç raporunu hazırlamak ve yayınlamak,

8) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

d) Uyum ve İletişim Dairesi Başkanlığı;

1) Yabancıların toplumla olan karşılıklı uyumlarına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,

2) Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili konularda kamuoyunu bilgilendirmek ve toplumsal bilinci artırmaya yönelik çalışmalar yapmak,

3) Basın ve halkla ilişkiler faaliyetlerini planlamak ve yürütmek,

4) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

e) Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı;

1) Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili bilgi sistemleri kurmak, işletmek ve işlettirmek,

2) Bu Kanun kapsamındaki kişisel verilerin alınması, korunması, saklanması ve kullanılmasına ilişkin altyapı iş ve işlemlerini yürütmek,

3) Genel Müdürlük birimleri arasında haberleşmeyi yürütmek, elektronik evrakın kayıt, tasnif ve dağıtımını sağlamak, bilişim ve haberleşme ihtiyaçları ile bağlantılı yazılımları temin etmek, oluşturmak ve geliştirmek,

4) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

f) Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı;

- 1) Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili konularda diğer ülkeler ve uluslararası alanda faaliyet gösteren kuruluşlarla iletişim ve iş birliğini yürütmek, gerekli bağlantıyı ve koordinasyonu sağlamak, yeni iş birliği alanlarına yönelik çalışmalar yapmak,
- 2) Genel Müdürlüğün görev ve faaliyet alanına giren konularda Avrupa Birliği ile ilişkilerin yürütülmesini sağlamak,
- 3) Genel Müdürlük personelinin yurt dışında geçici görevlendirilmeleriyle ilgili işlemleri yürütmek,
- 4) Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili ülkeye gelen yabancı heyet ve yetkililerin ziyaretlerini programlamak, uluslararası toplantı, konferans, seminer ve benzeri faaliyetlerin düzenlenmesiyle ilgili çalışma yapmak, koordinasyonu sağlamak,
- 5) Genel Müdürlüğün görev alanına giren konularda yabancı ülkelerde gerçekleşen faaliyet ve gelişmeleri izlemek,
- 6) Türkiye'deki diplomatik temsilciliklerde göç konularında görev yapan yetkililerle temasları yürütmek,
- 7) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

g) Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı;

- 1) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 22/12/2005 tarihli ve 5436 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 15 inci maddesi ve diğer mevzuatla strateji geliştirme ve mali hizmetler birimlerine verilen görevleri yapmak,
- 2) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

ğ) Hukuk Müşavirliği;

- 1) 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre hukuk birimlerine verilen görevleri yapmak,
- 2) Gerekli görülmesi hâlinde insan ticareti mağduru hakkında açılacak ya da açılan her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılmak,*
- 3) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

h) İnsan Kaynakları Dairesi Başkanlığı;

- 1) Genel Müdürlüğün insan gücü politikası ve planlaması ile insan kaynakları sisteminin geliştirilmesi ve performans ölçütlerinin oluşturulması konusunda çalışmalar yapmak ve tekliflerde bulunmak,
- 2) Genel Müdürlük personelinin atama, nakil, terfi, emeklilik ve benzeri özlük işlemlerini yürütmek,
- 3) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

ı) Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı;

- 1) 5018 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde kiralama ve satın alma işlerini yürütmek, temizlik, güvenlik, aydınlatma, ısıtma, onarım, taşıma ve benzeri hizmetleri yapmak veya yaptırmak,
- 2) Genel Müdürlüğün taşınır ve taşınmazlarına ilişkin işlemleri ilgili mevzuat çerçevesinde yürütmek,
- 3) Genel evrak ve arşiv faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek,
- 4) Genel Müdürlüğün sivil savunma ve seferberlik ile afet ve acil durum hizmetlerini planlamak ve yürütmek,

5) 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununa göre yapılacak bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru bir şekilde sonuçlandırmak üzere gerekli tedbirleri almak,

6) Merkezler ve insan ticareti mağdurları sığınma evleri kurmak, işletmek veya işlettirmek,

7) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

i) Eğitim Dairesi Başkanlığı;

1) Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili eğitim faaliyetlerini planlamak ve uygulamak,

2) Bilimsel nitelikli yayınlar yapmak,

3) Seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinlikler düzenlemek,

4) Ulusal ve uluslararası yayın, mevzuat, mahkeme kararları ile diğer bilgi ve belgeleri izlemek, derlemek ve ilgili dairelere bildirmek,

5) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Taşra teşkilatı

MADDE 109

(1) Genel Müdürlük, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde taşra teşkilatı kurmaya yetkilidir.

Yurt dışı teşkilatı

MADDE 110

(1) Genel Müdürlük, 13/12/1983 tarihli ve 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname esaslarına uygun olarak yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkilidir.

(2) Büyükelçiliklerde görev alan göç müşavirlerinin görevleri şunlardır:

a) Görevli oldukları ülkelerdeki kurum ve kuruluşlarla Genel Müdürlük arasında göç alanına ilişkin iş birliği ve koordinasyonu sağlamak

b) Genel Müdürlüğün görev alanına giren konulardaki gelişmeleri izlemek ve Genel Müdürlüğe iletmek

c) Bulundukları ülkeyle ülkemiz arasında göç alanındaki mevzuatın uygulanmasını takip etmek

ç) Düzensiz göçe konu yabancıların sınır dışı edileceği veya gönüllü geri dönüşlerinin sağlanacağı ülkelerde bu faaliyetleri kolaylaştırmak amacıyla gerekli temas ve bağlantıları kurmak

d) Menşe ülke bilgilerine ilişkin işlemleri yürütmek

e) Genel Müdürlükçe insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanına ilişkin olarak verilecek görevleri yapmak

f) Görevli oldukları ülkelerle müştereken yürütülecek göç ve insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanına ilişkin proje tekliflerini önermek, hazırlamak ve yürütülen projeleri takip etmek

g) Genel Müdürlükçe verilecek diğer görevleri yapmak

(3) Konsolosluklarda görev alan göç ataşelerinin görevleri şunlardır:

a) Konsolosluklara yapılacak vize ve ikamet izni başvurularını almak ve sonuçlandırmak

b) Başvurularla ilgili bilgi ve belge toplamak, eksik bilgi ve belgeleri yabancıdan talep etmek, gerektiğinde ilgiliyle mülakatlar yaparak değerlendirmek ve bunları kayıt altına almak

- e) Konsolosluklarca karara bağlanabilecek vize başvurularını doğrudan, ikamet izni başvuruları ile Genel Müdürlüğün kararını gerektiren vize başvurularını ise Genel Müdürlüğün kararını aldıktan sonra konsolosun onayına sunmak
- ç) Türkiye'den sınır dışı edilecek veya gönüllü geri dönecek yabancıların, gidecekleri ülkedeki iş ve işlemlerinde yardımcı olmak
- d) Görev yaptıkları ülkede göç konuları ile ilgili gelişmeleri takip etmek ve yıllık raporlar hazırlamak
- e) Göç alanına ilişkin konsoloslar tarafından verilen diğer görevleri yürütmek
- f) Genel Müdürlükçe verilecek diğer görevleri yürütmek

Çalışma grupları ve düzenleme yetkisi

MADDE 111

(1) Genel Müdürlük merkez teşkilatında, hizmetlerin yürütülebilmesi amacıyla, birim amirlerinin teklifi ve Genel Müdürün onayıyla çalışma grupları oluşturulabilir. Gruplar, Genel Müdür tarafından görevlendirilecek bir uzmanın koordinasyonunda faaliyet gösterir.

(2) Genel Müdürlük, görev, yetki ve sorumluluk alanına giren konularda idari düzenleme yapmaya yetkilidir.

Yöneticilerin sorumlulukları ve yetki devri

MADDE 112

(1) Genel Müdürlüğün her kademedeki yöneticileri, görevlerini mevzuata, stratejik plan ve programlara, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak yürütmekten üst kademelere karşı sorumludur.

(2) Genel Müdür ve her kademedeki Genel Müdürlük yöneticileri, sınırları açıkça belirtilmek ve yazılı olmak şartıyla yetkilerinden bir kısmını alt kademelere devredebilir. Yetki devri, uygun araçlarla ilgililere duyurulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sürekli Kurul ve Komisyonlar ile Geçici Komisyonlar

Sürekli kurul ve komisyonlar

MADDE 113

(1) Genel Müdürlüğün sürekli kurul ve komisyonları şunlardır:

- a) Göç Danışma Kurulu
- b) Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu
- c) Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu

(2) Sürekli kurul ve komisyonların üyelerinin yeterlilikleri, olağan ve olağanüstü toplantılarının yer ve zamanı ile çalışma ve karar verme usul ve esasları ile kurul ve komisyonlara ilişkin diğer hususlar yönetmelikle belirlenir.

(3) Sürekli kurul ve komisyonların sekretaryası ve destek hizmetleri, Genel Müdürlük tarafından sağlanır.

Göç Danışma Kurulu

MADDE 114

(1) Göç Danışma Kurulu, Bakanlık Müsteşarı veya görevlendireceği müsteşar yardımcısının başkanlığında, Türkiye İnsan Hakları Kurumu, Avrupa Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Dışişleri bakanlıklarının en az daire başkanı seviyesindeki temsilcileri, Genel Müdür, genel müdür yardımcıları, Yabancılar Dairesi, Uluslararası Koruma Dairesi, İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi, Uyum ve İletişim Dairesi ve Göç Politika ve Projeleri Dairesi başkanları, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilcisi, Uluslararası Göç Örgütü Türkiye Temsilcisi, göç konularıyla ilgili beş öğretim elemanı ve göç alanında çalışmalarda bulunan beş sivil toplum kuruluşu temsilcisinden oluşur. Kurul toplantılarına Başkan tarafından, yurt içi ve yurt dışından göç alanında uzman kişiler çağrılarak görüşleri alınabilir. Kurul yılda iki kez olağan olarak toplanır. Kurul, ayrıca Başkanın çağrısı üzerine her zaman olağanüstü toplanabilir. Toplantı gündemi, Başkan tarafından belirlenir.

(2) Öğretim elemanları ve sivil toplum kuruluşu temsilcileri, Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde seçilir.

(3) Kurulun görevleri şunlardır:

- a) Göç uygulamalarını izlemek ve önerilerde bulunmak
 - b) Göç alanında yapılması planlanan yeni düzenlemeleri değerlendirmek
 - c) Göç politikaları ve hukuku alanında bölgesel ve uluslararası gelişmeleri değerlendirmek ve bu gelişmelerin Türkiye'ye yansımalarını incelemek
 - ç) Göçle ilgili mevzuat çalışmalarını ve uygulamalarını değerlendirmek.
 - d) Göç alanında çalışmalar yapmak üzere alt komisyonlar kurmak, komisyon çalışmaları sonrasında ortaya çıkacak raporları değerlendirmek
- (4) Kurulun tavsiye niteliğindeki kararları, Genel Müdürlük ile kamu kurum ve kuruluşlarıne değerlendirilir.

Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu

MADDE 115

(1) Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu, Genel Müdürlük temsilcisi başkanlığında, Adalet ve Dışişleri bakanlıklarınca görevlendirilen birer temsilci ve bir göç uzmanından oluşur. Komisyona, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği temsilcisi gözlemci olarak katılmak üzere davet edilebilir. Genel Müdürlük merkez veya taşra teşkilatında, bir veya birden fazla komisyon kurulabilir. Genel Müdürlük temsilcisi ve göç uzmanı iki yıl, diğer üyeler ise en az bir yıl için asıl ve yedek olmak üzere belirlenir. Komisyon başkan ve üyelerine, görevleri süresince ek görev verilmez.

(2) Komisyonun görevleri şunlardır:

- a) İdari gözetim kararları ve kabul edilemez başvurularla ilgili kararlar ile hızlandırılmış değerlendirme sonucu verilen kararlar hariç, uluslararası koruma başvuruları hakkında verilen kararlar ile başvuru ve uluslararası koruma statüsü sahibi hakkındaki diğer kararlara karşı itirazları değerlendirmek ve karar vermek
- b) Uluslararası korumanın sona ermesi ya da iptaline yönelik kararlara karşı itirazları değerlendirmek ve karar vermek

(3) Komisyonlar, doğrudan Genel Müdürün koordinasyonunda çalışır.

Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu

MADDE 116

(1) Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu, Bakanlık Müsteşarı veya görevlendireceği müsteşar yardımcısı başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Dışişleri bakanlıkları ile Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, ilgili kolluk birimleri ve Genel Müdürlüğün en az daire başkanı seviyesindeki temsilcilerinden oluşur.

(2) Kurul toplantılarına, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının merkez ve taşra birimleri, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluş temsilcileri ile konuyla ilgili uzmanlar çağrılabilir. Kurul, gündemli olarak altı ayda bir toplanır. Kurul, ayrıca Başkanın çağrısı üzerine her zaman olağanüstü toplanabilir. Toplantı gündemi, üyelerin görüşü alınmak suretiyle Başkan tarafından belirlenir.

(3) Kurulun görevleri şunlardır:

a) Düzensiz göçle etkin şekilde mücadele edilebilmesi amacıyla kolluk birimleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak

b) Yasa dışı olarak Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkış yollarını tespit ederek önlemler geliştirmek

c) Düzensiz göçle yönelik tedbirleri geliştirmek

ç) Düzensiz göçle mücadele alanında mevzuat oluşturma ve uygulama çalışmalarını planlamak ve uygulanmasını izlemek

(4) Kurulun kararları, kamu kurum ve kuruluşlarınca öncelikle değerlendirilir.

Geçici komisyonlar

MADDE 117

(1) Genel Müdürlük, görev alanına giren konularla ilgili olarak çalışmalarda bulunmak üzere Bakan onayıyla, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ile konuyla ilgili uzmanların katılımıyla geçici komisyonlar oluşturabilir.

(2) Geçici komisyonların oluşumu, üye sayısı, görevlendirme ve seçilme yeterlilikleri, olağan ve olağanüstü toplantılarının yer ve zamanı, çalışma, karar alma usul ve esasları ile kurullarla ilgili diğer hususlar yönetmelikle belirlenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Atama ve Personele İlişkin Hükümler

Atama ve görevlendirme

MADDE 118

(1) Genel Müdürlükte, Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcısı kadrolarına müşterek kararla, diğer kadrolara Genel Müdürün teklifi üzerine Bakan onayıyla atama yapılır.

(2) Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili konularda çalıştırılmak üzere bütün kamu kurum ve kuruluşlarının personeli, kendilerinin ve kurumlarının muvafakatiyle Genel Müdürlükte geçici olarak görevlendirilebilir. Görevlendirme, personelin aylık, ödenek, her tür zam ve tazminatlar ile diğer mali ve sosyal hak ve yardımları kendi kurumlarınca ödenmek kaydıyla yapılır. Bu şekilde görevlendirilen personel, kurumlarından aylıklı izinli sayılır. Genel Müdürlükte geçen hizmet süreleri mesleki kıdemlerinden kabul edilir ve asıl kadrosuyla ilgisi devam eder. Bunların terfileri başkaca bir işleme gerek kalmaksızın süresinde yapılır. Görevlendirilecek personel sayısı, mevcut personelin yüzde otuzunu aşamaz.

Personele ilişkin hükümler

MADDE 119

(1) Genel Müdürlük merkez teşkilatında Göç Uzmanı ve Göç Uzman Yardımcısı, taşra teşkilatında İl Göç Uzmanı ve İl Göç Uzman Yardımcısı istihdam edilebilir.

(2) Göç Uzman Yardımcılığı ve İl Göç Uzman Yardımcılığına atanabilmek için, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan şartlara ek olarak hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme ve uluslararası ilişkiler alanında en az dört yıllık lisans eğitimi veren ve bunların dışında yönetmelikle belirlenen fakültelerden veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurt içindeki ve yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak ve yapılacak özel yarışma sınavında başarılı olmak gerekir. Göç Uzman Yardımcılığı ve İl Göç Uzman Yardımcılığı yarışma sınavı, yazılı ve sözlü aşamalarından oluşur.

(3) Göç uzman yardımcılarının mesleğe alınmaları, yarışma sınavı, tez hazırlama ve yeterlik sınavları ile uzmanlığa atanmaları hakkında 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesi hükümleri uygulanır.

(4) İl Göç Uzman Yardımcılığına atananlar, en az üç yıl fiilen çalışmak kaydıyla açılacak yeterlik sınavına girme hakkını kazanırlar. Sınavda başarılı olamayanlar veya geçerli mazereti olmaksızın sınav hakkını kullanmayanlara, bir yıl içinde ikinci kez sınav hakkı verilir. İkinci sınavda başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanlar İl Göç Uzman Yardımcısı unvanını kaybederler ve durumlarına uygun memur unvanlı kadrolara atanırlar. İl göç uzmanı ve il göç uzman yardımcılarının mesleğe alınmaları, yarışma sınavı, komisyonların oluşumu, yetiştirilmeleri, yeterlik sınavları, atanmaları, eğitimleri, çalışma ve görevlendirilmelerine ilişkin usul ve esaslar ile diğer hususlar yönetmelikle düzenlenir.

(5) Genel Müdürlükte özel bilgi ve uzmanlığı gerektiren işlerde sözleşmeyle yabancı uzman istihdam edilebilir. Bu personele ödenecek aylık ücretin net tutarı, birinci dereceli Göç Uzmanına mali haklar kapsamında ödenen aylık net tutarı geçmemek üzere Genel Müdür tarafından belirlenir ve bunlar 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılır. Bu şekilde istihdam edilecek personel sayısı, Genel Müdürlüğün toplam kadro sayısının yüzde birini geçemez ve bunların istihdamına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

(6) Genel Müdürlükte, Genel Müdür, genel müdür yardımcıları ile Göç Politika ve Projeleri Dairesi, Uyum ve İletişim Dairesi, Dış İlişkiler Dairesi, Strateji Geliştirme Dairesi ve Destek Hizmetleri Dairesi başkanları ile göç müşavirleri mülki idare amirliği hizmetleri sınıfından atanır veya görevlendirilir.

Kadrolar

MADDE 120

(1) Genel Müdürlüğün kadrolarının tespiti, ihdası, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar, 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre düzenlenir.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Yönetmelik

MADDE 121(1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir.

Geçici barınma merkezleri ödeneği

MADDE 121/A

(1) Bu Kanun kapsamındaki geçici barınma merkezlerinin işletilmesi ve yönetilmesi amacıyla, Genel Müdürlük bütçesinde geçici barınma merkezleri ödeneği tefrik edilir. Genel Müdürlük bütçesinde gider kaydedilmek suretiyle özel hesaba aktarılacak bu kaynaktan, Genel Müdürlükçe uygun görülen hallerde, kamu kurum ve kuruluşları ile mahalli idarelerin hesaplarına da aktarma yapılabilir. Kamu kurum ve kuruluşları ile mahalli idareler de, yukarıda belirtilen amaçlarda kullanılmak üzere Genel Müdürlük hesabına aktarma yapabilir. Bu şekilde aktarılan tutarlar, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile mahalli idarelerin bütçelerine gelir kaydedilmeksizin özel hesaplarda izlenir. Geçici barınma merkezlerinin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla sınırlı olmak üzere bu hesaptan yapılacak harcamalar 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tabi değildir; aktarılan bu tutarların harcanması, muhasebeleştirilmesi, denetlenmesi ve alımlara ilişkin usul ve esaslar, Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Genel Müdürlükçe müştereken belirlenir.

(2) Genel Müdürlük bu madde kapsamında belirlenen görevlerini yerine getirirken hizmet satın alabilir.

Atıf yapılan hükümler

MADDE 122(1) Diğer mevzuatta, 15/7/1950 tarihli ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanuna yapılmış olan atıflar, bu Kanuna yapılmış sayılır. Diğer mevzuatta geçen yabancılara mahsus “ikamet tezkeresi” ibaresinden, bu Kanundaki “ikamet izni” anlaşılır.

Değiştirilen hükümler

MADDE 123

~~(1) 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 34 üncü maddesinde yer alan “vatandaşlar ve yabancılara” ibaresi “vatandaşlara” şeklinde değiştirilmiştir.~~

~~(2) 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununun 88 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bentler eklenmiştir:~~

~~“f) Uzun dönem ikamet izni bulunanlar,~~

~~g) İnsan ticareti suçunun mağduru olanlar.”~~

~~(3) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun;~~

~~a) 36 ncı maddesinin “Ortak Hükümler” başlıklı bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendine “Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzman Yardımcıları” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Göç Uzman Yardımcıları, İl Göç Uzman Yardımcıları” ibaresi, “Enerji ve Tabii Kaynaklar Uzmanlığına” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Göç Uzmanlığına, İl Göç Uzmanlığına” ibaresi eklenmiştir.~~

~~b) 152 ncı maddesinin “II Tazminatlar” kısmının “A Özel Hizmet Tazminatı” bölümünün (ğ) bendine “Yükseköğretim Kurulu Uzmanları” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Göç Uzmanları” ibaresi, (h) bendine “İçişleri Bakanlığı İl Planlama Uzmanları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “İl Göç Uzmanları,” ibaresi eklenmiştir.~~

~~e) Eki (I) sayılı Ek Gösterge Cetvelinin “I Genel İdare Hizmetleri Sınıfı” bölümünün (g) bendine “Avrupa Birliği İşleri Uzmanları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Göç Uzmanları,” ibaresi, (h) bendine “İçişleri Bakanlığı Planlama Uzmanları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “İl Göç Uzmanları,” ibaresi eklenmiştir.~~

~~(4) 14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir:~~

~~“e) Göç İdaresi Genel Müdürlüğü.”~~

(5) 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun;

a) 5 inci maddesinin birinci fıkrasında geçen “ikamet izninin süresi ile” ibaresi metinden çıkarılmıştır.

b) 8 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“1) Uluslararası koruma başvurusunda bulunan ve İçişleri Bakanlığınca şartlı mülteci statüsü verilen yabancı ve vatansız kişilere,”

e) 12 ne maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yabancılar, ilk çalışma izni başvurularını bulundukları ülkelerdeki Türkiye Cumhuriyeti konsolosluklarına yapar. Konsolosluk, bu başvuruları doğrudan Bakanlığa iletir. Bakanlık, ilgili mercilerin görüşlerini alarak 5 inci maddeye göre başvuruları değerlendirir; durumu uygun görülen yabancılara çalışma izni verir. Yabancılar, konsolosluklardan almış oldukları çalışma izinlerinde belirtilen süre kadar Türkiye’de kalıp çalışabilir.”

ç) 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“e) İçişleri Bakanlığının olumsuz görüş bildirmesi,”

d) 16 ne maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“a) Yabancı hakkında sınır dışı etme kararı alınmış olması veya Türkiye’ye girişinin yasaklanması,”

(6) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) sayılı cetvele “55) Göç İdaresi Genel Müdürlüğü” sırası eklenmiştir.

(7) 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun;

a) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (çç) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“çç) Yabancılar kütüğü: Türkiye’de Vatansız Kişi Kimlik Belgesi alanlar ve herhangi bir amaçla en az doksan gün süreli ikamet izni verilenlerle, yasal olarak bulunan yabancılardan yabancılar kimlik numarası talep edenlerin kayıtlarının tutulduğu kütüğü,”

b) 8 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Türkiye’de herhangi bir amaçla en az doksan gün süreli ikamet izni alan yabancılar, Genel Müdürlükçe yabancılar kütüğüne kayıt edilir. Ancak, Türkiye’de yasal olarak bulunan yabancılar da talep etmeleri hâlinde yabancılar kütüğüne kayıt edilir. Bu kütüğe kayıt edilen yabancılar, her tür nüfus olayını nüfus müdürlüklerine beyan etmekle yükümlüdürler. Diplomatik misyon mensupları bu hükmün dışındadır.”

(8) 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun;

a) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (27) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(27) Uluslararası koruma başvurusu veya statüsü sahibi ve vatansız kişi: İçişleri Bakanlığı tarafından başvuru sahibi, mülteci, ikincil koruma veya şartlı mülteci statüsü sahibi veya vatansız olarak tanınan kişileri,”

b) 60 ncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (2) numaralı alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(2) Uluslararası koruma başvurusu veya statüsü sahibi ve vatansız olarak tanınan kişiler,”

e) 61 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki “vatansız ve sığınmacı sayıldıkları” ibaresi “uluslararası koruma başvurusu yaptıkları veya uluslararası koruma statüsü aldıkları veya vatansız kişi sayıldıkları” şeklinde değiştirilmiştir.

~~(9) Ekli (1), (2) ve (3) sayılı listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvele “Göç İdaresi Genel Müdürlüğü” bölümü olarak eklenmiştir.~~

~~(10) 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (II) sayılı cetvelin 9 uncu sırasına “Basın-Yayın ve Enformasyon,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Göç İdaresi,” ibaresi eklenmiştir.~~

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

MADDE 124(1) 15/7/1950 tarihli ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun ile 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 4 üncü, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 9 uncu, 10 uncu, 11 inci, 24 üncü, 25 inci, 26 ncı, 28 inci, 29 uncu, 32 nci, 33 üncü, 35 inci, 36 ncı, 38 inci ve ek 5 inci maddeleri, 5 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ile 34 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Göçmen kaçakçılığı suçunda kullanılan araca elkoyma

EK MADDE 1

(1) Göçmen kaçakçılığı suçunun işlenmesinde kullanılan araçlara, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 128 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükmüne göre elkonulur.

(2) Birinci fıkraya göre elkonulan aracın;

a) Soruşturma ve kovuşturma devam ederken aynı suçun işlenmesinde tekrar kullanılması,

b) Türkiye’de sicile kayıtlı olmaması,

c) Toplam yolcu sayısına göre önemli sayıda göçmen taşınırken ele geçirilmesi,

ç) Suçun işlenmesini kolaylaştıracak özel tertibatının bulunması,

hallerinden birinin varlığı durumunda, elkonulan araç sahibine iade edilmez. Bu durumda sahibinin, aracın değeri kadar teminatı elkoyma tarihinden itibaren otuz gün içinde Maliye Bakanlığına teslim etmesi halinde, araç sahibine iade edilir. Aksi takdirde, Maliye Bakanlığı tarafından soruşturma ve kovuşturma sonucu beklenmeksizin derhal tasfiye olunur. Tasfiyenin satış suretiyle gerçekleşmesi halinde, satıştan elde edilen gelirden aracın muhafaza edilmesi ve satışı için gerekli olan bütün masraflar karşılandıktan sonra kalan miktar, kovuşturma sonucuna göre işlem yapılmak üzere emanet hesabına alınır.

(3) İkinci fıkra hükmünün uygulanmasındaki değerden, kara araçlarında kasko değeri; deniz araçlarında tekne ve makine sigortasına esas teşkil eden değer; sigortasız araçlar ile hava ve demiryolu araçlarında ise piyasa değeri anlaşılır.*

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1(1) Genel Müdürlüğün görev alanına giren konularla ilgili Emniyet Genel Müdürlüğünce tutulan dosya, yazılı ve elektronik ortamdaki kayıt ve diğer dokümanlar ile bilgi sistemleri, elektronik projeler ve veri tabanları Genel Müdürlüğe ve ilgili taşra birimlerine kademeli olarak devredilir. Devre ilişkin olarak, Emniyet Genel Müdürlüğü ile Genel Müdürlük arasında bu maddenin yayımı tarihinden itibaren altı ay içerisinde protokol yapılır ve Bakan onayıyla yürürlüğe girer.

(2) Bu Kanunun yayımından itibaren bir yıl sonra kabul ve barınma merkezleri ile geri gönderme merkezlerine ait taşınırlar hiçbir işleme gerek kalmaksızın Genel Müdürlüğe devredilmiş, taşınmazlar ise hiçbir işleme gerek kalmaksızın Genel Müdürlüğe tahsis edilmiş sayılır. Devir nedeniyle yapılan işlemler, harçlardan, düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır. Bu Kanunun uygulanmasında taşınır devri ile taşınmazların tahsisi ve benzeri hususlarda ortaya çıkabilecek sorunları gidermeye Bakan yetkilidir.

(3) Genel Müdürlüğün 2013 mali yılı harcamaları için gereken ödenek ihtiyacı, 20/12/2012 tarihli ve 6363 sayılı 2013 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine göre

karşılır. 31/12/2014 tarihine kadar Göç İdaresi Genel Müdürlüğü adına ihdas edilen kadroların yüzde ellisini geçmemek üzere, 6363 sayılı Kanundaki sınırlamalara tabi olmadan atama yapılabilir.

(4) Bu Kanunda belirlenen esaslara göre Genel Müdürlüğün taşra teşkilatlanmasının tamamlanacağı tarihe kadar, yürütülmekte olan görev ve hizmetler daha önce bu görev ve hizmetleri yapmakta olan birimler veya personel tarafından yapılmaya devam edilir. Genel Müdürlük, ilgili yerlerdeki teşkilatlanmanın tamamlandığı tarihte söz konusu birimlerde görev yapmakta olan personeli, 118 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen sayı sınırlamasına tabi olmaksızın devir tarihinden itibaren üç yılı aşmamak üzere anılan maddeye göre istihdam edebilir.

(5) Genel Müdürlük, merkez teşkilatında görev yapmak üzere, Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığı ile il emniyet müdürlüklerinin ilgili şubelerinde en az iki yıl süreyle görev yapmış personeli, 118 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen sayı sınırlamasına tabi olmaksızın bu maddenin yayımı tarihinden itibaren üç yıl süreyle anılan maddeye göre istihdam edebilir.

(6) Bu Kanunun İkinci Kısımının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde valiliklere yazılı olarak müracaat eden yabancılar, bu Kanunda ikamet izinleriyle ilgili kendilerine tanınan haklardan yararlandırılır.

(7) Bu Kanunun Üçüncü Kısımının yürürlüğe girdiği tarihten önce, 14/9/1994 tarihli ve 94/6169 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik uyarınca statü verilenlere bu Kanunda belirtilen statülerine göre işlem yapılır, başvuru yapanların işlemleri ise bu Kanuna göre sonuçlandırılır. Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren Üçüncü Kısımın yürürlüğe girdiği tarihe kadar, anılan Yönetmelik uyarınca statü verilenler ile başvuru yapanlardan ikamet izni harcı alınmaz.

(8) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin düzenlemeler yürürlüğe girinceye kadar mevcut düzenlemelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Denetçiliğe naklen atanma

GEÇİCİ MADDE 2

(1) Genel ve özel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinde mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle girilen ve belirli bir yetiştirme programı sonrası yeterlik sınavına tabi tutularak müfettiş, denetçi, denetmen ve kontrolör kadrolarında yardımcılık veya stajyerlikte geçen süreler dahil en az beş yıl görev yapmış olanlar arasından, yapılacak yazılı ve/veya sözlü sınav sonucunda başarılı olanlar, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde durumlarına uygun Göç İdaresi Başkanlığında denetçi kadrolarına naklen atanabilirler. Bu şekilde atananların sayısı yediye geçemez.

(2) Bu maddeye göre atananların yardımcılık veya stajyerlik kadrolarında geçirdikleri süreler, Göç İdaresi Başkanlığındaki denetçi yardımcısı kadrolarında; müfettiş, denetçi, denetmen ve kontrolör unvanlı kadrolarda geçirdikleri süreler Göç İdaresi Başkanlığındaki denetçi kadrolarında geçirilmiş sayılır.

Yürürlük

MADDE 125(1) Bu Kanunun;

a) 122 nci maddesi, 123 üncü maddesinin birinci, ikinci, beşinci ve yedinci fıkraları ile 124 üncü maddesi hariç olmak üzere Beşinci Kısım yayımı tarihinde,

b) Diğer hükümleri yayımı tarihinden bir yıl sonra,

yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 126(1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

1.3 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik (İçişleri Bakanlığı; Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 17.03.2016)

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1(1) Bu Yönetmeliğin amacı; yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den çıkışları ile Türkiye'den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Yönetmelik; 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çerçevesinde yabancılarla ilgili iş ve işlemler ile sınırlarda, sınır kapılarında ya da Türkiye içinde yabancıların Türkiye'den münferit koruma talepleri üzerine sağlanacak uluslararası korumanın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 2(1) Bu Yönetmelik, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 121 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3(1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Aile üyeleri: Yabancıнын, başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin eşi, ergin olmayan çocuğu ile bağımlı ergin çocuğunu,
- b) Avrupa ülkeleri: Avrupa Konseyi üyesi olan ülkeler ile Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek diğer ülkeleri,
- c) Bakan: İçişleri Bakanını,
- ç) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
- d) Başvuru sahibi: Uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş olan kişiyi,
- e) Çocuk: Henüz on sekiz yaşını doldurmamış ve ergin olmamış kişiyi,
- f) Destekleyici: Aile birliği amacıyla Türkiye'ye gelecek yabancıların masraflarını üstlenen ve ikamet izni talebinde bulunanlar tarafından başvuruya dayanak gösterilen Türk vatandaşını veya Türkiye'de yasal olarak bulunan yabancıyı,
- g) Genel Müdür: Göç İdaresi Genel Müdürünü,
- ğ) Genel Müdürlük: Göç İdaresi Genel Müdürlüğünü,
- h) Geri gönderme merkezi: İdari gözetim kararı alınan yabancıların geçici olarak tutulduğu ve bu süre zarfında temel insani ihtiyaçların karşılandığı merkezi,

- ı) Göç: Yabancıların, yasal yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını ve Türkiye'den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını, Türkiye'den çıkışını ve Türkiye'de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göçü ve uluslararası korumayı,
- i) Göçmen belgesi: 19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanunu kapsamında serbest göçmenlerin yerleştikleri yerlerin, iskanlı göçmenlerin ise geçici veya kesin iskanları için belirlenen yerlerin en büyük mülki amirine müracaatla kendileri ve aile fertleri için vatandaşlığa girme beyannamesi imzalayarak aldıkları belgeyi,
- j) İkamet adresi: Türkiye'de adres kayıt sisteminde kayıtlı olunan yeri,
- k) İkamet izni: Yabancılar Türkiye'de kalma hakkı veren izni,
- l) İkincil koruma: Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle, menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen kişiye verilen statüyü,
- m) İl Müdürlüğü: İl Göç İdaresi Müdürlüğünü,
- n) İlçe Müdürlüğü: İlçe Göç İdaresi Müdürlüğünü,
- o) İnsan ticareti mağduru: İnsan ticareti suçuna maruz kalan veya kaldığı yönünde kuvvetli şüphe duyulan gerçek kişiyi,
- ö) Kabul edilemez yolcu: Ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine ya da ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi,
- p) Kabul ve barınma merkezi: Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinin temel insani ihtiyaçlarının karşılandığı merkezi,
- r) Kanun: 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununu,
- s) Konsolosluk: Türkiye Cumhuriyeti başkonsolosluklarını, konsolosluklarını veya büyükelçilik konsolosluk şubelerini,
- ş) Mağdur destek hizmetleri: Düşünme süresinde ve sonrasında mağdurun güvenliği, sağlığı, özel durumu gözetilerek, bilgilendirme ve rıza esasına dayalı olarak verilen mağdur destek programı ile gönüllü ve güvenli geri dönüş programını,
- t) Menşe ülke: Göç eden kişinin vatandaşı olduğu ya da uyruğunu taşıdığı ülkeyi,
- u) Mülteci: Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen statü sahibi yabancıyı,
- ü) Ön izin şartı: Ülkeye giriş için Genel Müdürlükten alınması zorunlu olan izni,
- v) Özel ihtiyaç sahibi: Refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne ya da baba veya işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişiyi,

y) Refakatsiz çocuk: Sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuğu,

z) Seyahat belgesi: Pasaport yerine geçen belgeyi,

aa) Sınır dışı etme kararı: Türkiye'de kalma hakkı bulunmayan yabancı; menşe ülkesine, transit gideceği ülkeye, Türkiye'ye gelmek üzere transit geçtiği ülkeye ya da başka bir üçüncü ülkeye gönderilmek üzere, ülkeden çıkarılması amacıyla alınan idari kararı,

bb) Sınır dışı etmek üzere idari gözetim: Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya Türkiye'den çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, idari yükümlülükler getirilerek idari gözetimi sonlandırılanlardan bu yükümlülüklerini yerine getirmeyen, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanların sınır dışı edilinceye kadar Kanunda öngörülen süreye uygun olarak geri gönderme merkezinde tutulmasını,

cc) Sınır kapısı: Bakanlar Kurulu kararıyla Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkış için tespit edilen, fiziki olarak dış çevreden ayrılmış veya böyle addedilen kara, hava, deniz ve demiryolu sınır geçiş noktalarını,

çç) Son karar: Başvuru sahibinin başvurusuyla veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin statüsüyle ilgili kararlardan; idari itirazda bulunulmaması ve yargıya başvurulmaması hâlinde Genel Müdürlük tarafından verilen kararı veya yargıya başvurulması sonucunda temyiz edilmesi mümkün olmayan kararı,

dd) Sözleşme: Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair 1967 Protokolüyle değişik 28/7/1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşmeyi,

ee) Şartlı mülteci: Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen statü sahibi yabancıyı,

ff) Taşıyıcı: Yabancıları taşıyan hava, deniz, kara ve demiryolu taşıtlarının gerçek veya tüzel kişi olan sahiplerini veya işletmecilerini,

gg) Uluslararası koruma statüsü: Mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünü,

ğğ) Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu: 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 19 uncu maddesine göre oluşturulan kurulu,

hh) Uydu il: Uluslararası koruma talebinde bulunan yabancılara, Genel Müdürlük tarafından belirlenen ve ikamet etme zorunluluğu getirilen ili,

ıı) Vatandaşı olduğu ülke: Yabancı; vatandaşı olduğu ülkeyi veya yabancı; birden fazla vatandaşlığının bulunduğu durumlarda, vatandaşlığında olduğu ülkelerden her birini,

ii) Vatsız kişi: Hiçbir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı bulunmayan ve yabancı sayılan kişiyi,

jj) Vize: Türkiye'de en fazla doksan güne kadar kalma hakkı tanıyan ya da transit geçişi sağlayan izni,

kk) Vize muafiyeti: Türkiye'ye giriş için vize alma yükümlülüğünü kaldıran düzenlemeyi,

ll) Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi,

mm) Yabancı kimlik numarası: 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu uyarınca yabancılara verilen kimlik numarasını,
ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Geri Gönderme Yasağı

Geri gönderme yasağı

MADDE 4(1) Geri gönderme yasağı, Kanun kapsamına giren yabancıların tamamı için uygulanır.

(2) Türkiye’de kalma hakkı bulunmayan yabancıların, sınır dışı edilmeden veya ülkeden gönderilmeden önce;

a) Sınır dışı edilecekleri yahut gönderilecekleri yerde işkenceye, insanlık dışı veyahut onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulup tutulmayacağı,

b) Irkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunup bulunmayacağı,

hususları valilik tarafından resen araştırılır.

(3) Yabancı, yapılan araştırma sonucunda tehlikelerle karşılaşılacağına anlaşıldığı ülkeye sınır dışı edilemez veya gönderilemez. Bu kişiler hakkında Kanunun uluslararası koruma, ikamet veya sınır dışı etmeye ilişkin diğer hükümlerine göre işlem tesis edilir ve Genel Müdürlüğe derhal bilgi verilir.

(4) Araştırma esnasında, yabancıdan konuyla ilgili bilgi ve belge istenebileceği gibi menşe ülke bilgilerinden de yararlanılır.

İKİNCİ KISIM

Yabancılar

BİRİNCİ BÖLÜM

Türkiye’ye Giriş ve Vize

Türkiye’ye giriş

MADDE 5(1) Türkiye’ye giriş ve Türkiye’den çıkış, sınır kapılarından, geçerli pasaport veya pasaport yerine geçen belgelerle yapılır. Bakanlık, bu genel düzenlemenin, kişilerin sınır kapılarında uluslararası koruma başvurusunda bulunmasını engelleyecek şekilde uygulanmaması için gerekli önlemleri alır.

Ülkeye girişte kapsamlı kontrol işlemi

MADDE 6(1) Yabancı hakkında Türkiye’ye girişlerine izin verilmeyecek kişilerden olduğuna yönelik şüphe duyulması halinde, giriş işlemlerinden sorumlu kolluk birimi tarafından kapsamlı kontrol işlemi gerçekleştirilir.

(2) Kapsamlı kontrol işlemi, idari gözetim işlemi olmayıp en fazla dört saat içinde tamamlanır. Bu süreye adli işlemlerde geçen süre dâhil değildir. Eğer dört saatlik süre aşılabarsa yabancının rızası aranır. Kapsamlı

kontrol süresi içinde yabancı ülkesine dönebileceği gibi ülkeye kabul ile ilgili işlemlerin sonuçlanmasını da bekleyebilir.

(3) Kapsamlı kontrol işlemi, yabancıların güvenliği ve kişisel mahremiyeti gözetilerek, pasaport kontrol noktasına yakın ve ayrı bir yerde gerçekleştirilir. Kontrol süresince yabancıların temel ihtiyaçlarına erişimi sağlanır. Yabancı, kontrolün amacı ve usulü hakkında bilgilendirilir.

(4) Kapsamlı kontrol işlemi genel olarak;

a) Seyahat belgelerinin kontrolü ve incelenmesi,

b) Ülkeye giriş kayıtlarıyla ilgili sınırlamaların gözden geçirilmesi,

c) Adli ve idari makamlar tarafından işleme konu olup olmadığının belirlenmesi,

ç) Uluslararası seviyede aranıp aranmadığının belirlenmesi,

d) Ülkeye geliş amacının tespit edilmesi,

e) Türkiye’de geçimini ne şekilde sağlayacağını açıklığa kavuşturulması,

f) Türkiye’ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılar ile vize verilmeyecek yabancılardan olup olmadığının araştırılması,

g) Kamu güvenliği açısından gerekli görülen diğer hususları,

kapsar.

(5) Kapsamlı kontrole ilişkin iş ve işlemler sınır kapılarının bağlı olduğu valiliklerce sonuçlandırılır.

Kabul edilemez yolcunun tespiti ve genel hükümler

MADDE 7(1) Türkiye’ye girişlerine izin verilmeyecek kişilerden olduğu belirlenen yabancılar ile yine aynı kapsamda olup da sınır kapılarında uluslararası koruma başvurusunda bulunan ve haklarında verilen son kararla başvuruları reddedilenler, kabul edilemez yolcu olarak işlem görür ve bu yabancılar hakkında 7/11/2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile Kanunun 98 inci maddesi kapsamında çıkarılacak diğer yönetmelikler çerçevesinde işlem yapılır.

(2) Türkiye’ye girişlerine izin verilmeyecek kişilerden olduğu belirlenen yabancılardan kamu düzeni veya güvenliği açısından sakıncalı görülenler ile Türkiye’ye girişte kullanacağı belgeleri hileli yollarla edinenler veya bu belgelerin sahteciliği konu olduğu tespit edilenler ivedilikle Genel Müdürlüğe bildirilir.

(3) Kabul edilemez yolcunun ülkeden ayrılış işlemleri için taşıyıcıyla gerekli koordinasyon sağlanır.

(4) Yabancı ve taşıyıcıya tebliğ edilen karar, yabancıların haklarını ve itiraz usullerini de kapsar.

Türkiye’ye giriş yasağı ve ön izin şartı

MADDE 8(1) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından Türkiye’de bulunması sakıncalı görülen yabancılar hakkında Genel Müdürlük; Türkiye’de iken hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancılara ilişkin ise Genel Müdürlük veya valilikler ülkeye giriş yasağı kararı alabilir.

(2) Giriş yasağına ilişkin usuller şunlardır:

a) Sınır dışı edilecek yabancılar için ülkeye giriş yasağının başlangıcı yabancıların ülkeden çıkış tarihidir.

b) Vize, vize muafiyeti, çalışma izni veya ikamet izni süresini on günden fazla aşan ve hakkında sınır dışı etme kararı alınmadan veya bu karar henüz ilgiliye tebliğ edilmeden önce, Türkiye dışına çıkmak için valiliklere başvuruda bulunan yabancıların Türkiye’ye giriş yasağı süresi, başka bir nedenle giriş yasağı

kapsamına alınmasını gerektirir durumu saklı kalmak kaydıyla, vize, vize muafiyeti ya da ikamet izni ihlalden kaynaklanan harç ve buna bağı tahakkuk edecek cezaların ödenmiş olması koşuluyla bir yılı geçemez.

c) Vize, vize muafiyeti, çalışma izni veya ikamet izni süresini on günden fazla aşan ve hakkında sınır dışı etme kararı alınmadan çıkış yapmak üzere sınır kapısına kendiliğinden gelen yabancılar hakkında ise başka bir nedenle giriş yasağı alınmasını gerektirir durumu saklı kalmak kaydıyla vize, vize muafiyeti ya da ikamet izni ihlalden kaynaklanan harç ve buna bağı tahakkuk edecek cezalarını ödemiş olması koşuluyla vize veya ikamet ihlali gerekçesiyle giriş yasağı kararı alınmayabilir.

ç) Seyahat giderlerinin bir kısmı veya tamamı Genel Müdürlük tarafından karşılanarak sınır dışı edilen yabancıların seyahat masraflarının sonradan tahsil edilmesinin takibi amacıyla gerekli veri girişi yapılır. Genel Müdürlük tarafından karşılanan seyahat masraflarını ödemeyen yabancıların ülkeye girişine izin verilmeyebilir.

d) Giriş yasağı en fazla beş yıl süreyle alınır. Beş yılın sonunda kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit söz konusu ise önceden alınmış beş yıl süreli giriş yasağı tek seferde veya ayrı ayrı olmak üzere on yıl daha uzatılabilir. Ancak, giriş yasağı süresi aynı gerekçeye dayalı olarak on beş yıldan fazla olamaz.

e) Genel Müdürlük, gerekli gördüğünde sürenin dolmasını beklemeden giriş yasağını kaldırabilir veya giriş yasağını saklı tutarak yabancıların belirli bir süre için Türkiye'ye girişine izin verebilir.

(3) Kamu düzeni veya kamu güvenliği sebebiyle, bazı yabancıların ülkeye kabulü ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının talebi ile veya doğrudan Genel Müdürlük tarafından ön izin şartına bağlanabilir. Sistemde ön izin şartına bağı olduğu görülen yabancıların Genel Müdürlüğün olumlu görüşü alınmadan ülkeye girişlerine izin verilmez.

Türkiye'ye giriş yasağının ve ön izin şartının tebliğı

MADDE 9(1) Giriş yasağına ve ön izin şartına ilişkin tebligat;

a) Türkiye'ye giriş yasağı veya ön izin şartı kapsamında olan yabancılar vize, ikamet veya çalışma izni almak üzere konsolosluklara başvurmaları halinde konsolosluk görevlileri,

b) Yabancı Türkiye'de ise valilik,

c) Giriş yasağı kararı alınan yabancılar Türkiye'den çıkışlarda sınır kapılarında, giriş-çıkış işlemlerinden sorumlu kolluk birimi,

tarafından yapılır.

Vize zorunluluğı ve esasları

MADDE 10(1) Vize muafiyeti hükümleri saklı kalmak kaydıyla Türkiye'de doksan güne kadar kalacak yabancılar, vatandaşı oldukları veya yasal olarak bulundukları ülkedeki konsolosluklardan amaçlarına uygun vize alarak gelirler. Vizenin veya vize muafiyetinin Türkiye'de sağladığı kalış süresi, her yüz seksen günde doksan günü geçemez.

(2) Aşağıdaki yabancılar bu uygulamanın kapsamı dışındadır:

a) Türkiye'de geçerli ikamet ya da çalışma izni bulunanlar.

b) 29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi kapsamında olanlar.

c) Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalarla ikamet izninden muaf tutulanlar.

ç) Türkiye'de görevli diploması ve konsolosluk resmi memurları ile bunların eşleri ve bakmakla yükümlü oldukları çocuklarıyla sınırlı olmak üzere, ailelerinden Dışişleri Bakanlığınca bildirilenler.

- d) Uluslararası kuruluşların Türkiye’deki temsilciliklerinde çalışan ve statüleri anlaşmalarla belirlenmiş olanlar.
- e) Kanunun 50 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında verilen “vatansız kişi kimlik belgesi” sahipleri.
- f) Uluslararası koruma başvurusu çerçevesinde geçerli “kayıt belgesi” veya “uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi” ya da “uluslararası koruma statüsü sahibi kimlik belgesi” bulunanlar.
- g) Kanunun 91 inci maddesi çerçevesinde geçici korunanlar.
- ğ) Ülkemize taşımacılık amaçlı çok girişli vizelerle gelen şoför ve yanındaki yardımcıları.
- h) İskân Kanunu kapsamında Türkiye’ye kabul edilen göçmenler.
- (3) Yabancınn vize almış olması, ülkeye girişte Kanunun Türkiye’ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılara ilişkin hükümlerinin uygulanmasını engellemez. Yabancınn Türkiye’ye girişlerine izin verilmeyecek kişilerden olduğu tespit edildiğinde girişine izin verilmez.
- (4) Vizeler en fazla on yıllık süre içinde kullanılmak üzere verilir. Veriliş tarihinden itibaren altı ay içinde kullanılmayan vizeler geçerliliğini yitirir.
- (5) İkamet izni bulunan yabancılar, vize alarak ülkeye giriş yaptıklarında vize süreleri ikamet izni sürelerinden fazla ise, vizeyle elde ettikleri kalma sürelerini kullanabilirler. Vize muafiyeti anlaşması kapsamında gelenler de ikamet izni süreleri kısa ise, muafiyet sürelerinin sonuna kadar kalabilirler.
- (6) Hava şartları, kaza, taşıtlarda meydana gelebilecek teknik aksaklıklar, sağlık sorunları gibi mücbir nedenlerle planlanmayan bir sınır kapısından giriş yapmak zorunda kalındığında yabancınn mevcut vizesiyle girişine izin verilebilir.
- (7) Bu hükümlerin uygulanmasında Türkiye’nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı anlaşma hükümleri ile karşılıklılık ilkesinin uygulanması hususları saklıdır.
- (8) Bakanlık ve Dışişleri Bakanlıkları, vize ve pasaport işlemlerini yürütürken, gerektiğinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerini de alarak Bakanlar Kuruluna müştereken teklifte bulunur.

Vize türleri ve vizenin amacı

MADDE 11(1) Vize türleri şunlardır:

- a) Turizm vizesi: Türkiye’ye turistik veya resmi ziyaret, iş görüşmesi, konferans, seminer, toplantı, festival, fuar, sergi, sportif etkinlik, kültürel ve sanatsal etkinlik gibi amaçlarla gelmek isteyen yabancılara verilir.
- b) Transit vize: Türkiye’ye herhangi bir sınır kapısından girerek belirlenen süre içinde Türkiye’den geçiş yapmak isteyen yabancılara verilecek transit vize ile belirlenen geçiş süresi, vizenin geçerlilik süresi içinde sınır kapısından her girişte yeniden başlar.
- c) Havalimanı transit vizesi: Türkiye’ye giriş yapmaksızın sadece hava sınır kapısından geçiş yapmak isteyen yabancılara verilir.
- ç) Eğitim vizesi: Türkiye’ye eğitim, öğrenim, staj, kurs, öğrenci değişim programı, Türkçe dil kursuna katılma amacıyla gelmek isteyen yabancılara verilir.
- d) Çalışma vizesi: Türkiye’ye 29/8/2003 tarihli ve 25214 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesi kapsamındaki yabancılar ile bu kapsamda olmayan ve çalışma amacıyla gelmek isteyen yabancılara verilir.
- e) Resmi görev vizesi: Resmi göreve atanan veya diplomatik kurye olarak görevlendirilen yabancılara verilir.

f) Diğer vizeler: Türkiye'ye (a), (b), (c), (ç), (d), (e) bentlerinde belirtilen amaçlar dışında kalan ve arkeolojik kazı, araştırma, film veya belgesel çekimi, tedavi, refakat, aile birleşimi, insani yardım, taşımacılık gibi amaçlarla gelmek isteyen yabancılara verilir.

(2) Vizelerde yabancının geliş amacı belirtilir.

(3) 5543 sayılı İskân Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasına göre verilecek serbest göçmen vizesiyle ilgili hususlar Bakanlık ve Dışişleri Bakanlıklarınca kendi özel şartları gözetilerek uygulanır.

Vize başvurusu, sonuçlandırılması ve iptali

MADDE 12(1) Vize başvuruları yabancının vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki konsolosluga yapılır. Başvurular elektronik ortamda da alınabilir.

(2) Vize Başvuru Formu her yabancı için ayrı ayrı doldurulur.

(3) Yabancı, vize başvurusu sırasında vize türlerine göre istenebilecek bilgi ve belgeleri yetkili makama vermekle yükümlüdür. Tanınan sürede istenilen belgeleri tamamlayamayan yabancının başvurusu değerlendirmeye alınmaz. Vize başvuruları ile ilgili iş ve işlemler hizmet satın alınması yoluyla yaptırılabilir.

(4) Vize başvuruları en geç doksan gün içinde sonuçlandırılır. Bu süre, yabancının istenilen belgeleri tamamlamasından itibaren başlar.

(5) Konsolosluklar, vize başvurularını Genel Müdürlüğe iletir. Yabancı ülke diplomatlarına Türkiye Cumhuriyeti büyükelçiliklerince ve istisnai olarak ülke menfaatleri gereği vize verilmesinde yarar görülen yabancılara Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilerince resen vize verilir. Bunlar dışında kalan ve resen vize verilebilecek yabancılar Bakanlık ve Dışişleri Bakanlıkları tarafından müştereken belirlenir. Resen verilen vizeler Genel Müdürlüğe ve Dışişleri Bakanlığına bildirilir. Genel Müdürlük başvuruları gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerini de alarak sonuçlandırır ve konsolosluga ya da büyükelçiliğe bildirir. Bildirimler elektronik olarak da yapılabilir.

(6) Kanunda düzenlenen vizenin iptaline ilişkin hususların ortaya çıkması halinde vize, vizeyi veren makamlar veya valilikler tarafından iptal edilir, vize pasaportta ise gerekli kayıtlar düşülür.

Vize yükümlülüğünden muaf yabancılar

MADDE 13(1) Aşağıda sayılan yabancılardan Türkiye'ye girişte vize istenmez:

a) Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu anlaşmalarla ya da Bakanlar Kurulu kararıyla vizeden muaf tutulan ülke vatandaşları.

b) Türkiye'ye giriş yapacağı tarih itibarıyla, geçerli ikamet izni, çalışma izni veya Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesi bulunanlar.

c) Kanun kapsamında ikamet izninden muafiyet sağlayan belgeye sahip olanlar.

ç) 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 18 inci maddesine göre verilmiş ve geçerliliği bulunan Yabancılara Mahsus Damgalı Pasaport sahipleri.

d) Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi kapsamında olanlar.

e) 5543 sayılı Kanun kapsamında Göçmen Belgesi sahibi olanlar.

İstisnai olarak vize yükümlülüğünden muaf yabancılar

MADDE 14(1) Hava şartları, kaza, taşıtlarda meydana gelebilecek teknik aksaklıklar ile sağlık sorunları gibi mücbir sebeplerle Türk hava ve deniz limanlarını kullanmak zorunda kalan taşıtlardaki yabancılardan, Türkiye'ye girişte liman şehriyle sınırlı olmak üzere ve mücbir sebep süresince vize şartı aranmaksızın

ülkeye girişlerine valiliklerce izin verilebilir. On beş güne kadar kalma hakkı sağlayan izin, mücbir sebebin ortadan kalkmasıyla sona erer.

(2) Türk hava ve deniz limanlarını, yolcularının sağlık sorunu yaşaması nedeniyle kullanmak zorunda kalan taşıtlardaki yabancılardan sadece hastalanan yabancı ve refakatçisi birinci fıkra kapsamında değerlendirilir. Türkiye'ye girişine izin verilmeyecek yabancılar ise sağlık sorunu yaşamaları hali dışında birinci fıkra kapsamında değerlendirilmez.

(3) Liman şehrini veya çevresindeki illeri turizm amaçlı gezmek üzere deniz taşıtlarıyla gelen yabancılara, yetmiş iki saati geçmemek kaydıyla valiliklerce deniz sınır kapılarında vizesiz giriş izni verilebilir. Kamu düzeni veya kamu güvenliği yönünden gerekli tedbirlerin alınabilmesi için bu tür giriş işlemleri hakkında ilgili kolluk birimleri bilgilendirilir.

(4) Üçüncü fıkra kapsamındaki vizesiz giriş iznine ilişkin usul ve esaslar şunlardır:

a) Ülkeye girişlerinde yabancılardan pasaportları alınmaz. Ancak, limandaki giriş ve çıkış kontrolünden sorumlu kolluk birimi tarafından düzensiz göçe konu olabileceği değerlendirilenlerin, çıkışlarında verilmek üzere pasaportları alınır, pasaportları alınan bu kişilere Liman Şehri İzin Belgesi düzenlenir.

b) Çıkışlar aynı limandan yapılır. Giriş limanı dışında başka bir liman veya sınır kapısından çıkış yapmak isteyenler olduğunda transit vize harcı alınarak çıkışlarına izin verilir.

c) Yetmiş iki saatlik süreyi aşan yabancılar hakkında Türkiye'de izinsiz kalma işlemi yapılır.

ç) Düzensiz göçe konu olabileceği değerlendirilerek çıkışlarında verilmek üzere pasaportları alınan yabancılardan yetmiş iki saatlik sürenin sonunda pasaportlarını almak için gelmeyenlerin pasaportları il müdürlüklerine gönderilir.

d) Ülkeye girişine izin verilen yabancılardan süresinde ülkeden çıkışını acente veya taşıyıcı taahhüt eder.

(5) Bu madde kapsamında ülkeye girişine izin verilen yabancılardan kayıtlarının, hudut kapılarında kolluk birimlerince kullanılan sisteme uyumlu olacak şekilde tutulması sağlanır.

Sınır kapılarında verilen vizeler

MADDE 15(1) Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılar hariç, vize almadan sınır kapılarına gelen yabancılara, aşağıda sayılan durumlarını ve süresi içinde Türkiye'den ayrılacaklarını belgelemeleri durumunda aşağıda belirlenen istisnai haller çerçevesinde valiliklerce vize verilebilir:

a) Yabancıların yasal olarak bulunduğu ülkede konsolosluk bulunmaması veya vize işlemlerinin konsolosluk üzerinden gerçekleştirilememesi.

b) Yabancıların veya Türkiye'deki eşi ve yakın akrabalarının hastalığı, ölümü veya kaza gibi mücbir sebeplerinin bulunması.

c) Yabancıların geri gönderilmesinde sağlık durumu yönünden risk görüldüğünün ilgili birimlerce bildirilmesi.

ç) Yabancıların ulusal ve uluslararası bilimsel, ekonomik, kültürel ve ticari etkinliklere katılmak amacıyla gelmesi.

d) Deniz limanlarına gelen ticari gemi mürettebatının ülkesine veya başka bir ülkeye devam etme veya aynı limanda başka bir gemiye katılma zorunluluğunun ortaya çıkması.

e) Yabancıya sınır kapısında vize verilmesine ihtiyaç duyulduğunun kamu kurum ve kuruluşları tarafından bildirilmesi.

(2) Sınır kapılarında vize verilmesinde, mücbir sebeplere bağlı olarak sağlık sigortası şartı aranmayabilir.

(3) Cumhurbaşkanınca farklı bir süre belirlenmediği sürece, birinci fıkranın (a), (b), (c), (ç) ve (e) bentlerinde belirtilen durumlarda en fazla on beş güne, (d) bendinde belirtilen durumlarda ise en fazla beş güne kadar kalış hakkı sağlayan vize verilir.

(4) Birinci fıkranın (d) bendi kapsamında olan yabancılara sınır vizesi verilmesinde yabancının yeterli miktarda para ve dönüş bileti bulundurması ve ülkeden süresinde çıkışının gemi acenteleri tarafından taahhüt edilmesi şartları aranır.

Havalimanı transit vizeleri

MADDE 16(1) Konsolosluklar, havalimanı transit vizesi başvurularını doğrudan sonuçlandırır.

(2) Havalimanı transit vizelerinin kullanım süresi, vizenin veriliş tarihinden itibaren en fazla altı aydır.

(3) Uçuşlarda meydana gelebilecek gecikmeler hariç, Türkiye'ye varış ile Türkiye'den ayrılış saatleri arasındaki planlanan süre yirmi dört saati geçemez.

(4) Bu vize, ülkeye giriş hakkı vermez. Ancak acil ve olağanüstü hallerde yabancının ülkeye kabulünde, Kanunun 13 üncü maddesi çerçevesinde sınır kapılarında verilecek vizelerle ilgili hüküm uygulanır.

(5) Havalimanı transit vizesinin verilmesinde aşağıdaki şartlar aranır:

a) Geçerli pasaport veya pasaport yerine geçen belgeye sahip olmak.

b) Türkiye'ye gelişi ve Türkiye'den geçişi sağlayacak uçuşlar için rezervasyona veya bilete sahip olmak.

c) Gideceği ülkede vizeye tabi ise o ülkenin vizesine ya da vizesiz girişine imkân sağlayan belgeye sahip olmak.

(6) Havalimanı transit vizesi, olağan durumlarda sadece geçiş hakkı verilen havalimanı için geçerlidir.

(7) Türkiye üzerinden sınır dışı edilecek üçüncü ülke vatandaşları ve refakatçileri için bu madde hükümlerine göre vize düzenlenir.

(8) Havalimanı transit vize uygulamasıyla ilgili esaslar ve hangi ülke vatandaşlarından havalimanı transit vizesi isteneceği Bakanlık ve Dışişleri Bakanlığınca müştereken belirlenir.

Vize verilmeyecek yabancılar

MADDE 17(1) Kanunun vize verilmeyecek yabancılara ilişkin 15 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü saklı kalmak kaydıyla, aynı maddenin birinci fıkrasında belirtilen yabancılara vize verilmez.

(2) Kamu sağlığına tehdit olarak nitelendirilen hastalıkların belirlenmesinde, hastalığın 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununda belirtilen hastalıklardan olup olmadığının yanı sıra Dünya Sağlık Örgütünün Sağlık Tüzüğünde tanımlanan salgın potansiyeli olan hastalıklar ile bulaşıcı veya bulaşıcı parazit hastalıklardan olup olmadığı göz önünde bulundurulur.

(3) Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi çerçevesinde değerlendirme yapılırken destekleyicinin katkısı, banka hesap dökümü, nakit para, seyahat çeki ve maaş bordrosu gibi hususlar dikkate alınabilir.

Vize işlemlerinin tebliği

MADDE 18(1) Vize talebinin reddi ve iptali kararları yabancıya tebliğ edilir.

İKİNCİ BÖLÜM

İkamet İzni

İkamet izni

MADDE 19(1) İkamet izninden muaf olanlar dışında, Türkiye’de vizenin veya vize muafiyetinin kendisine sağladığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur.

(2) Birinci fıkrada belirtilen sürelerden daha kısa kalacak yabancılar da ikamet izni başvurusunda bulunabilir.

(3) Türkiye içinden yapılabilecek ikamet izni başvuruları valiliklere, diğer hallerde yabancıların vatandaş olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki konsolosluklara yapılır.

(4) İkamet izni başvuruları, belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde elektronik ortamda da alınabilir.

(5) Yurt dışından alınan ikamet izinleri, altı ay içinde kullanılmaya başlanmadığında geçerliliğini kaybeder.

İkamet izninden muaf olan yabancılar

MADDE 20(1) Aşağıdaki yabancılar ikamet izni alma yükümlülüğünden muaftır:

- a) Vize veya vize muafiyeti süresince Türkiye’de bulunanlar.
- b) Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi kapsamında olanlar.
- c) Vatansız Kişi Kimlik Belgesi sahibi olanlar.
- ç) Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu anlaşmalarla ikamet izninden muaf tutulanlar.
- d) Türkiye’de görevli diplomasi ve konsolosluk memurları ile bunların ailelerinden Dışişleri Bakanlığınca bildirilenler.
- e) Türkiye’de yerleşik yabancı misyonlarda geçici bir süreyle görevlendirilip pasaportuna, Dışişleri Bakanlığı tarafından en fazla altı ay süreli ikamet izninden muafiyet sağlayan geçici görev şerhi tatbik edilenler.
- f) Uluslararası kuruluşların Türkiye’deki temsilciliklerinde çalışan ve statüleri anlaşmalarla belirlenmiş olanlar.
- g) Uluslararası koruma başvurusu çerçevesinde geçerli Kayıt Belgesi veya Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi ya da Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kimlik Belgesi bulunanlar.
- ğ) Çalışma iznine veya Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesine sahip olanlar.
- h) İskân Kanunu kapsamında Göçmen Belgesi sahibi olanlar.
- ı) Geçici Koruma Kimlik Belgesi sahibi olanlar.

(2) Birinci fıkranın (ç), (d) ve (f) bentlerinde belirtilen yabancılar, görevleri süresince geçerli olan, şekil ve içeriği Bakanlık ve Dışişleri Bakanlığınca birlikte belirlenen belgeyle Türkiye’de kalırlar.

(3) Birinci fıkranın (ç), (d), (e) ve (f) bentlerinde belirtilen yabancılardan, ikamet izninden muafiyetlerini sağlayan durumları veya Türkiye’deki görevleri sona erdikten sonra Türkiye’de kalmaya devam edecekler, Kanunda düzenlenen ikamet izinlerinden birini almak üzere, en geç on gün içinde ikamet edeceği yerdeki valiliğe başvurmakla yükümlüdürler.

(4) Vatansızlar ve uluslararası koruma statüsü sahipleri dışında, birinci fıkrada belirtilen yabancıların Türkiye’de kalışlarına esas teşkil eden belge ve izinlerle ikamet izninden muaf olarak geçirdikleri süreler, ikamet izin sürelerinin toplamına dâhil edilmez.

İkamet izni başvurusuna ilişkin esaslar

MADDE 21(1) İkamet izni başvurusu yapan yabancılar, istenen bilgi ve belgeleri yurt içi başvurularında valiliğe, yurt dışı başvurularında süresi içinde konsolosluga verirler. Başvuru için istenecek belgeler Genel Müdürlükçe belirlenerek kurumsal internet sitesinde yayınlanır.

(2) Türkiye içinden valiliklere yapılabilecek ikamet izni başvuruları başvuru için gerekli olan yasal süre bitmeden yapılır. İkamet izni süresini, vize süresini veya vize muafiyetini on güne kadar aşmış olanların başvuruları da alınır. Yabancıların içinde bulunduğu durum ve idari ihtiyaçlar yönünden gerekli olduğunda on günlük süre koşuluna bağlı kalınmaz. Bununla ilgili usul ve esaslar Genel Müdürlük tarafından ayrıca belirlenir.

(3) Yabancıların içinde bulunduğu durum ve idari ihtiyaçlar yönünden gerekli olması nedeniyle on günlük süre koşuluna bağlı kalınmaksızın başvurusu alınarak olumlu sonuçlandırılanların yeni ikamet izni süresi başvuru tarihinden itibaren başlatılır. Bu yabancıların başvuru tarihine kadar geçirdikleri süreler için tahakkuk eden harç 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununa göre hesaplanır.

(4) İkamet izni başvurularının yabancı tarafından bizzat yapılması esastır. Bu başvurular, yabancıların yasal temsilcisi veya vekâletnameye haiz avukatı aracılığıyla da yapılabilir.

(5) Uzatma başvuruları, ikamet izni süresinin dolmasına altmış gün kalmasından itibaren ve her koşulda ikamet izni süresi dolmadan önce valiliklere yapılır.

(6) Çalışma izni iptal edilen ya da sona erenlerin on gün içinde yapacakları ikamet izni başvuruları, Kanunun 22 nci maddesi kapsamında sonuçlandırılır.

(7) Çalışma izni uzatma başvurusu olumsuz sonuçlananların ikamet izni başvuruları için zorunlu on günlük süre, çalışma izni uzatma başvurusuna ilişkin olumsuz kararın tebliğ edildiği tarihten itibaren başlar.

(8) Kanunun Türkiye içinden yapılabilecek ikamet izni başvurularına ilişkin veya ikamet izinlerinin uzatılmasına ilişkin hükümleri çerçevesinde ikamet izni başvurusunu tamamlayanlara ikamet izni müracaat belgesi verilir.

(9) İkamet izni müracaat belgesinin düzenlenmesine ilişkin esaslar ve belgenin yabancıya sağladığı haklar şunlardır:

a) Belgenin şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

b) Belgede ikamet izni harcından muaf yabancıların durumu belirtilir.

c) Belge tek başına hiçbir harç, resim ve sair ücrete tabi değildir.

ç) Başvuru sonuçlanıncaya kadar, bu belge Türkiye’de kalma hakkı sağlar.

d) Yabancılar, harçtan muaf olduğu belgede belirtilenler hariç, ikamet izni başvurusunun sonucunu beklemeksizin ikamet harçlarını ödediklerini kanıtlamak ve talep ettikleri ikamet izni süresinin içinde olmak kaydıyla başvuru belgeleriyle birlikte sınır kapılarından birden fazla çıkış yapabilirler ve her defasında on beş gün içinde döndükleri takdirde ülkeye girişlerinde vize koşulundan muaf tutulurlar. On beş günü aşmaları halinde vize genel hükümlerine göre işlem yapılır. 10 uncu madde gereğince yüz seksen günde doksan gün kalma hükmü saklıdır.

(10) İkamet izni başvurusu reddedilenler ile ikamet izni iptal edilenler, altı ay içinde yeniden ikamet izni başvurusu yaptıklarında yeni bir ikamet izni talep gerekçesi sunmaları istenir.

(11) Son bir yıl içinde toplamda yüz yirmi günden fazla süreyle yurt dışında kalmaları nedeniyle kısa dönem ikamet izinleri; son bir yılda yüz seksen günden fazla yurt dışında kalmaları nedeniyle aile ikamet izinleri; kesintisiz bir yıldan fazla Türkiye dışında kalmaları nedeniyle uzun dönem ikamet izinleri iptal edilen yabancılarından bu izinlerini tekrar almak üzere yapacakları başvuruda yeni bir gerekçe sunmaları istenmez.

(12) On birinci fıkra kapsamındaki yabancılardan Türkiye’de bulunanlar iptal kararının tebliğinden itibaren on gün içinde ikamet izni başvurusunda bulunabilirler. Bu durumda tek giriş vize harcı ve ikamet izninin iptal edildiği tarihten müracaat tarihine kadar geçirilen sürenin ikamet izni harcı, bir kat fazlasıyla tahsil edilir. Bu sürenin hesaplanmasında yurt dışında geçirilen süreler dikkate alınmaz.

(13) Türkiye’de doğan yabancı çocuklar, seyahat belgesi düzenlenip ikamet izni başvurusu yapılana kadar doğum belgeleriyle anne veya babanın geçerli ikamet izni süresine bağlı olarak Türkiye’de kalabilirler. Doğum belgesi tek başına Türkiye’ye giriş ve Türkiye’den çıkış hakkı vermez. Bu çocuklar için yüz seksen gün içinde durumlarına uygun ikamet izni alınması zorunludur. İkamet izni, çocuğun doğum tarihinden itibaren geçerli olacak şekilde düzenlenir. Doğum belgesi ile ikamet ettikleri halde yüz seksen gün içerisinde ikamet izni almak üzere müracaat etmeyenlerden ülkeden çıkışta Harçlar Kanunu uyarınca ikamet izninin alınmaması nedeniyle aşılın sürenin kapsadığı tarife itibariyle hesaplanan harç bir kat fazlasıyla tahsil edilir. Bu harcın ödenmesi halinde süreli giriş yasağı uygulanmaz.

(14) İkamet izni başvurularında engelli ve hastaların durumları gözetilerek Valiliklerce gerekli düzenlemeler yapılır.

(15) Genel Müdürlük, kamu düzeni veya kamu güvenliği nedeniyle ikamet izni verilebilecek illerle ilgili düzenleme yapabilir.

(16) İkili veya çok taraflı anlaşmalarda yer alan özel hükümler saklıdır.

İkamet izni başvurularının incelenmesi ve sonuçlandırılması

MADDE 22(1) Başvuru sırasında eksik ya da ihtiyaç duyulacak tamamlayıcı bilgi ve belgeler yabancıya bildirilir. Bildirim tarihinden itibaren otuz gün içerisinde bilgi ve belgelerin tamamlanmaması halinde başvuru işleminden kaldırılır.

(2) İkamet izni başvuruları, başvurunun işleme alınmasından itibaren en geç doksan gün içinde sonuçlandırılır. Doksan günlük süre, bilgi ve belgelerin tam olarak yetkili makama teslim edildiği tarihten başlar. Sürenin uzaması halinde yabancıya bilgi verilir.

(3) İkamet izni başvurusunun değerlendirilmesi sürecinde yabancıyla görüşme yapılabilir.

(4) Gerekli görülmesi halinde kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından sakıncalı bir durumun olup olmadığı araştırılır.

(5) Kamu sağlığını tehdit eden hastalığı nedeniyle hakkında daha önce işlem yapıldığı anlaşılanlardan sağlık raporu istenir.

(6) Aile ve uzun dönem ikamet izni dışındaki ikamet izni başvurularında ülkede kalınacak süre içerisinde yeterli ve düzenli maddi imkâna sahip olup olmadığının tespitinde yabancıya beyanı esas alınır. Beyanın ikna edici bulunmadığı durumlarda yabancından maddi imkânın somut tespitini sağlayacak bilgi ve belge talep edilir ve maddi imkânın yeterliliğinin tespitinde aşağıdaki hususlar aranır:

a) Başvuru yaptığı yıl itibarıyla geçerli olan net asgari ücret kadar aylık gideri karşılayabilecek maddi güce sahip olması.

b) Toplam geliri asgari ücretten az olmamak üzere kendisi dâhil her bir aile üyesi için asgari ücretin üçte biri kadar maddi güce sahip olması.

c) Maddi imkânını sadece üçüncü kişilerin taahhütlerine dayandırmaması.

(7) Genel sağlık ve güvenlik standartlarına uygun barınma şartlarının tespitinde yabancıya beyanı esastır. Gerektiğinde adres kayıt sisteminden veya yerinden araştırma yapılır.

(8) Yabancı'nın Türkiye'de kalacağı adresi, sabit bir adres veya konaklama tesisine ait adreslerden biri olabilir. Yabancı, her hâlikârda adres bilgilerini eksiksiz olarak beyan eder. Gerektiğinde adres bilgilerinin eksiksiz tespiti için yabancidan ek bilgi veya belge istenir.

(9) Yat turizmi kapsamında gelen yabancılar, Türkiye'de yatlarının bağlı bulunduğu yat limanlarını, ikamet adresi olarak gösterebilir.

(10) Vize ihlaldinden veya önceki ikamet izninden doğan ya da 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre takip ve tahsil edilmesi gereken alacakları, taraf oldukları yargılama sonucunda ödemelerine hükmedilen yargılama gideri ve vekalet ücretini veya 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre takip edilen borç ve cezalarını ödemeyenlerin ikamet izni başvuruları reddedilir.

(11) Süresi biten ikamet izninin uzatılmaması ya da ikamet izni talebinin reddi halinde yabancıya harca tabi olmayan, şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenen, Türkiye'de sadece on güne kadar kalma imkânı tanıyan belge verilir.

(12) İkamet izni, çalışma izni veya çalışma izni muafiyet teyit belgesini konsolosluklardan alan yabancılar ülkeye giriş yaptıkları tarihten, bu izinlerini ülke içinden alan yabancılar ise izin belgelerinin kendilerine teslim edildiği tarihten itibaren en geç yirmi iş günü içinde adres kayıt sistemine kayıtlarını yaptırmakla yükümlüdürler.

(13) Yabancılarından, talep ettikleri ikamet izni süresini kapsayan geçerli sağlık sigortasına sahip olmaları şartı aranır. Türkiye'de genel sağlık sigortası kapsamında olanların geçerli sağlık sigortası olduğu kabul edilir. Geçerli sağlık sigortası için sunulan poliçelerde ilgili kurumların düzenlemelerinde yer alan hususlar ve ibareler aranır. Yurt içinden yapılan başvurularda, yabancı şirketler tarafından yapılan özel sağlık sigortaları, Türkiye'de akdettirilmeleri kaydıyla kabul edilir. İkili sosyal güvenlik anlaşmaları kapsamında Türkiye'de sağlık hizmetlerinden yararlanabilen kişilerde, bu durumu belgelemeleri halinde özel ya da kamu sağlık sigortası şartı aranmaz.

(14) Genel sağlık sigortası kapsamında olmayan veya Sosyal Güvenlik Kurumuna başvuruda bulunmayanlardan, bir yıl ve üzeri ikamet izni taleplerinde, yılsonunda yenilenmek kaydıyla bir yıl süreli özel sağlık sigortası aranır.

(15) Hazine Müsteşarlığınca, özel sağlık sigortasının yapılmasının mümkün olmadığı bildirildiği durumlarda sağlık sigortası koşulu aranmaksızın ikamet izni başvuruları kabul edilir.

(16) Dışişleri Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan anlaşma, protokol ve ilgili mevzuat kapsamında ülkemizde ücretsiz olarak tedavileri yapılmakta olan veya yapılmak üzere ülkemize getirilen yabancılarından, bu durumlarını belgelemeleri kaydıyla, sağlık sigortası şartı aranmaz.

(17) Yabancı devletlerin bizzat ya da temsilcilikleri aracılığıyla sağlık giderlerinin karşılanacağını bildirdikleri vatandaşları için sağlık sigortası şartı aranmayabilir.

(18) Türkiye içinden yapılan ikamet izni talebinin reddi, ikamet izninin uzatılmaması veya iptali ile ilgili işlemler sırasında yabancı'nın Türkiye'deki aile bağları, ikamet süresi, menşe ülkesindeki durumu ve çocuğun yüksek yararı göz önünde bulundurulur ve kararın icrası ertelenebilir. Bu durumdaki yabancıya harca tabi olmayan ve Türkiye'de bir ay süresince kalma hakkı sağlayan belge verilir. Bir aylık süre sonunda Valilikçe tekrar değerlendirme yapılır ve yabancı'nın ülkemizde kalmasını gerektiren durumun devam ettiğinin anlaşılması halinde söz konusu belgenin süresi birer aylık sürelerle uzatılabilir. Bu durumda, yabancidan Harçlar Kanununda belirtilen hükümler doğrultusunda kalacağı sürenin harcı tahsil edilir.

İkamet izninin düzenlenmesi ve süresinin uzatılması

MADDE 23(1) İkamet izninin düzenlenmesi ve süresinin uzatılması aşağıdaki şekilde yerine getirilir:

- a) İkamet izni, pasaport veya pasaport yerine geçen belgenin geçerlilik süresinden altmış gün daha kısa süreli olarak verilir.
- b) İkamet izni belgesinde, iznin türü belirtilir.
- c) Her yabancı için ayrı ikamet izni belgesi düzenlenir. Bu belge için 21/2/1963 tarihli ve 210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanunu uyarınca miktarı Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen değerli kâğıt bedeli alınır.
- ç) İkamet izni, vize ya da vize muafiyeti süresinin sona erdiği tarihten, talep halinde müracaat tarihinden itibaren başlatılır.
- d) Süresi uzatılan ikamet izni, önceki izin süresinin sona erdiği tarihten itibaren başlar.
- e) Uzun dönem ikamet izinleri hariç, diğer ikamet izinleri, süreli olarak verilir ve Kanunun 24 üncü maddesinde belirlenen esaslar çerçevesinde uzatılır.
- f) İkamet izin süresinin uzatılmasında, her seferinde yeni ikamet izin belgesi düzenlenir.
- g) İkamet izni uzatma başvuruları, elektronik ortamda da alınabilir. Başvuruların alınmasına ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

(2) İkamet adresi, medeni hal, pasaportta isim veya soy isim değişikliği gibi durumlarda, valiliğe yirmi iş günü içinde bildirimde bulunulur.

(3) İkametgâhlarını ikamet izni aldıkları ilden başka bir ildeki adrese taşıyan yabancılar, taşındıkları ilde ikamet etmek üzere yeni bir ikamet izni almak amacıyla en geç yirmi iş günü içinde başvuruda bulunurlar. Bu işlemde, ikamet izin türü değişmiyorsa yeni bir ikamet izin belgesi düzenlenmekle birlikte, harcı ödenmiş olan süre, tekrar harca tabi tutulmaz.

(4) Kaybolması, çalınması, hatalı olması veya yıpranması hallerinde ikamet izni belgesi yeniden düzenlenir. İkamet izin belgesinin kaybolması, çalınması veya yıpranması hâllerinde ikamet izin belgesinin ücreti tam; bu iznin harcı ise yarım harç olarak alınır. Hatalı olan ikamet izin belgesi yabancından geri alınarak Damga Matbaası Genel Müdürlüğüne iletilmek üzere, Genel Müdürlüğe gönderilir.

(5) İkamet izni süresi, yabancının talebi halinde kısaltılabilir.

(6) İkamet izni belgesinin şekli ve diğer düzenlenme esasları Genel Müdürlükçe belirlenir.

Gözetim ve cezaevinde tutulanlar ile hakkında idari gözetim kararı bulunan yabancıların durumu

MADDE 24(1) Aşağıda sayılan yabancılar, haklarında işlem tesis edildikten sonra vize yahut ikamet izni ihlali yapmış sayılmazlar:

- a) Gözetimde bulunanlar.
- b) Tutuklu veya hükümlü olarak cezaevinde kalanlar.
- c) Hakkında idari gözetim kararı alınanlar.
- ç) Geri gönderme merkezlerinde bekletilenler.

(2) Birinci fıkra kapsamına girmeden önce vize veya ikamet izni ihlali varsa, ihlalde bulunulan süreler için genel hükümlere göre işlem yapılır varsa ikamet izinleri iptal edilir.

(3) Bu maddede sayılan yabancıların ikamet izin talepleri değerlendirmeye alınmaz, yabancı kimlik numarası verilmesine ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlükçe belirlenir.

Çalışma izninin ikamet izni sayılması

MADDE 25(1) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından veya kendi mevzuatında çalışma izni vermeye yetkili kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen çalışma izinleri, geçerli olduğu sürece ikamet izni olarak kabul edilir. Bu yabancılar ile Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesine sahip yabancılar ikamet izni harcını ödemeleri kaydıyla ayrıca ikamet izni belgesi almazlar. Uluslararası koruma başvuru sahipleri bu harçtan muaftır.

(2) Çalışma izni verilmesi ya da çalışma izninin süresinin uzatılması talebinde bulunan yabancıların, Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılardan olmamaları şartı aranır. Çalışma izni vermeye yetkili kurumlar, Genel Müdürlüğün bu konudaki olumlu görüşünü almak kaydıyla çalışma izni verebilir.

(3) Çalışma izninin sona erdiği tarih, aynı zamanda ikamet izninin de bitiş tarihidir. Çalışma izni süresi sona erdiği halde süresini uzatmayan ya da yeni durumuna uygun ikamet izni almayan yabancılar, ikamet izni ihlali yapmış sayılırlar.

(4) Çalışma izni ve Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesi süreleri, ikamet izni sürelerinin hesaplanmasında toplam süreye dâhil edilir.

(5) Çalışma izni veren kamu kurum ve kuruluşları, çalışma izinlerine ilişkin güncel bilgileri Genel Müdürlükle paylaşır.

İkamet izinleri arasında geçişler

MADDE 26(1) İkamet izinlerinden birine sahip olup; ikamet izninin verilmesine esas olan gerekçenin sona ermesinden sonra Türkiye'de kalmaya devam edecek yabancılar, gerekçenin sona erdiği tarihten itibaren on gün içinde yeni kalış amacına uygun ikamet izni için ilgili valiliğe başvurur. Bu yabancılara, ikamet izni müracaat belgesi verilir.

(2) Birinci fıkra kapsamında geçiş başvurusunda bulunan yabancıların mevcut ikamet izni, iznin verilmesine esas olan gerekçenin ortadan kalktığı tarih itibarıyla sona erdirilir.

(3) İkamet izinlerinden birine sahip olan yabancı mevcut gerekçesine ek olarak yeni bir gerekçeye sahip olması hâlinde, mevcut ikamet izniyle kalmaya devam edebileceği gibi 21 inci maddenin beşinci fıkrasında belirtilen altmış günlük süreyi beklemeden valilikten yeni ikamet izni talebinde bulunabilir.

(4) Öğrenci ikamet iznine sahip olan yabancıların aile ikamet izni alma koşullarının ortaya çıkması halinde, bu kişiye aile ikamet izni düzenlenir ve öğrenci ikamet izni koşullarını taşımaya devam ettiği sürece öğrenci ikamet izninin sağladığı haklardan aynen yararlanır.

(5) Aile ikamet iznine sahip olan yabancıların öğrenci ikamet izni alma koşullarının ortaya çıkması halinde, aile ikamet izni devam ettirilir ve yabancı, öğrenci ikamet izninin sağladığı haklardan da aynen yararlandırılır.

(6) Çalışma iznine sahip olan yabancıların öğrenci ikamet izni alabilme koşullarının ortaya çıkması halinde, çalışma izni devam eder ve yabancı öğrenci ikamet izninin sağladığı haklardan aynen yararlandırılır.

(7) İnsani ikamet izni veya insan ticareti mağduru ikamet iznine sahip olan yabancılar, öğrenci ikamet izni alabilme koşullarının ortaya çıkması halinde, öğrenci ikamet iznine geçmeden de bu iznin sağladığı haklardan yararlanabilirler.

(8) Mültecilere, şartlı mültecilere, ikincil koruma statü sahiplerine, insani ikamet izni bulunanlara ve geçici korunanlara uzun dönem ikamet iznine geçiş hakkı tanınmaz.

(9) İkamet izni değişiklikleriyle ilgili etkin denetimi sağlayabilmek amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.

İkamet izni çeşitleri

MADDE 27(1) İkamet izni çeşitleri şunlardır:

- a) Her defasında en fazla bir yıllık süreyle verilen Kısa Dönem İkamet İzni.
- b) Her defasında en fazla iki yıllık süreyle verilen Aile İkamet İzni.
- c) Öğrenim sürelerine göre verilen Öğrenci İkamet İzni.
- ç) Süre sınırı olmaksızın verilen Uzun Dönem İkamet İzni.
- d) Her defasında en fazla bir yıllık süreyle verilen İnsani İkamet İzni.
- e) Başlangıçta otuz gün süreli olarak verilen ve toplam süresi üç yılı geçmeyecek şekilde her defasında en fazla altı aylık süreyle verilen İnsan Ticareti Mağduru İkamet İzni.

Kısa dönem ikamet izni

MADDE 28(1) Kısa dönem ikamet izni, her defasında en fazla birer yıllık sürelerle verilir. İkamet izni süresinin belirlenmesinde, yabancının talebi, gerekçesi ve ikamet izniyle ilgili diğer hususlar göz önünde bulundurulur.

(2) Bilimsel araştırma amacıyla kısa dönem ikamet iznine ilişkin başvurularda;

- a) Bilimsel araştırma izne tabi ise ilgili kurum veya kuruluştan alınmış izin, izne tabi değilse araştırma konusuna ilişkin beyan istenir.
- b) Arkeolojik ve yüzey araştırmaları dışında kalan araştırmalar için kurum veya kuruluşlar tarafından yabancının talebi, uygun görülen süre ve verilen izin yabancının bilgileri ile birlikte il müdürlüğüne gönderilir. Araştırma sonucunda hazırlanan raporlar yabancılar tarafından ilgili kurum ve kuruluşa bildirilir.
- c) Arkeolojik kazılar ve yüzey araştırmaları amacıyla gelecek yabancılardan amacına uygun vize şartı aranır.
- ç) Gerektiğinde araştırma konusu ve planına ilişkin bilgi ve belge sunulması istenir.
- d) Başka bir ikamet iznine sahip iken arkeolojik ve yüzey araştırmasına katılacak yabancıların talepleri ilgili kurumlar tarafından görüşleriyle birlikte Bakanlığa gönderilir.

(3) Taşınmazı bulunan yabancı tarafından yapılan ikamet izni başvurularında; taşınmazın konut olması ve bu amaçla kullanılması gerekir. Ayrıca aile üyelerinin konut üzerinde paylı veya elbirliğiyle mülkiyet hakkına sahip olmaları durumlarında, aile üyeleri de bu bent kapsamında ikamet iznine başvurabilir. Konut üzerinde paylı veya elbirliğiyle mülkiyet hakkına sahip olmayan aile üyeleri için taşınmaz sadece maddi imkânın tespitine dayanak oluşturabilir.

(4) Ticari bağlantı veya iş kurma nedeniyle yapılan ikamet izni talebi üç ayın üzerinde ise yabancından temas kuracağı kişi veya şirketlerin davet mektubu veya benzeri belgeler istenebilir.

(5) Hizmet içi eğitim programlarına katılma amacıyla verilen ikamet izinleri, hizmet içi eğitim verecek kurum veya kuruluş tarafından sunulan eğitimin içeriği, süresi, yeri konularındaki bilgi ve belgelere dayanarak program süresince düzenlenir.

(6) İki veya çok taraflı uluslararası anlaşmalar ya da öğrenci değişim programları çerçevesinde eğitim veya benzeri amaçlarla ikamet izni verilecekler için ilgili kurumdan alınacak bilgi veya belgelerin sunulması istenir. İkamet izni süresi, eğitim veya benzeri amacın süresini geçemez. Öğrenci değişim programları kapsamında gelen öğrencilerden aranacak sağlık sigortası koşulu ile ilgili olarak 35 inci maddenin sekizinci fıkrası hükümleri uygulanır.

(7) Turizm amaçlı ikamet izni başvurularında; yabancının ülkede nerede, ne zaman ve ne süreyle kalacağı gibi seyahat planına ilişkin hususlardaki beyanı değerlendirilir. Yabancından seyahat planına ilişkin ya da kalış amacını ortaya koyan bilgi veya belge sunulması istenebilir.

(8) Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 54 üncü maddesine göre Türkiye’de bulunan Büyükelçilik veya Konsolosluklar bünyesinde faaliyet gösteren okullardaki yabancı öğretmenlere, Türkiye’de yabancı ülkelerin kültür kurumlarındaki görevlilerine, din kurumlarında görevlendirilecek din görevlilerine çalışmak üzere verilecek ikamet izni Kanunun 31 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında çalışma ve ikamet izni harçları ayrı ayrı alınarak verilir.

(9) 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun kapsamı dışında tutulan Türkiye’de görevli yabancı basın mensuplarına Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü tarafından verilen basın kartını ibraz etmeleri halinde ikamet izni, süresi basın kartında belirtilen süreyi geçmeyecek şekilde, Kanunun 31 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında verilir.

(10) Yukarıda sayılan kısa dönem ikamet izni başvuruları dışındaki ikamet izni talepleri turizm amaçlı talepler olarak değerlendirilir.

(11) Kamu sağlığına tehdit olarak nitelendirilen hastalıklardan birini taşımayan ve sırf tedavi amacıyla Türkiye’ye gelmiş olan yabancıların kamu veya özel hastanelere kabulleri aranır. Bunlardan tüm tedavi masraflarını ödediklerini belgeleyenlerden sağlık sigortası şartı aranmaz. İkamet izinleri tedavi sürelerine uygun olacak şekilde düzenlenir. Tedavi süresince barınma, iâşe veya sağlığa ilişkin giderleri ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca karşılanan yabancılardan maddi imkânın tespiti ile geçerli sağlık sigortası şartı aranmaz. Gerektiğinde ilgili hastaneden veya kamu kurum ve kuruluşundan yabancının tedavisine ilişkin bilgi veya belge istenebilir.

(12) Adli veya idari makamların talepleri veya kararları üzerine düzenlenecek ikamet izinlerinin süresi, karar veya talepte belirtilen süre göz önünde bulundurularak düzenlenir ve geçerli sağlık sigortası ile yeterli maddi imkâna sahip olma şartları aranmayabilir.

(13) Türkçe öğrenme amacıyla verilen ikamet izni, Türkçe öğrenme kursu vermeye yetkili kuruma kayıt yaptıran yabancıya en fazla iki defa verilebilir. Kurs süresi bir yıldan az ise ikamet izni süresi kurs süresini geçemez. Türkçe kursu veren kurumun Milli Eğitim Bakanlığından izinli olması şartı aranır. Kursu veren kurum, Türkçe öğrenim amacıyla kayıt yaptıran yabancının kursa başlama ve devam durumunu il müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür.

(14) Kamu kurumları aracılığıyla Türkiye’de eğitim, araştırma, staj veya kurslara katılacaklara düzenlenecek ikamet izninin süresi bir yılı geçemez. Barınma, iâşe veya sağlığa ilişkin giderleri ilgili kamu kurumlarınca karşılanan yabancılardan maddi imkânın tespiti ile geçerli sağlık sigortası şartı aranmaz. Kurumlardan bilgi ve belge istenebilir.

(15) İkili veya çok taraflı anlaşmalar çerçevesinde ülkemizde eğitim amacıyla bulunan askeri personel hakkında anlaşmalarda yer alan özel hükümler saklı kalmak kaydıyla gerekli işlemler yürütülür. Bakmakla yükümlü olduğu yakınları hakkında aile ikamet izninin verilememesi durumunda kısa dönem ikamet izni verilebilir.

(16) Türkiye’de yükseköğrenimini tamamlayanlar mezun oldukları tarihten itibaren altı ay içinde müracaat etmeleri halinde bir defaya mahsus olmak üzere en fazla bir yıl süreli ikamet izni verilebilir. Bu iznin verilmesinde kişinin talebine esas oluşturacak gerekçelerin göz önünde bulundurulmasının yanı sıra ilgili kurum ve kuruluşlardan alınabilecek görüşler de değerlendirilebilir.

Kısa dönem ikamet izninin reddi, iptali veya uzatılmaması

MADDE 29(1) Aşağıdaki hâllerde kısa dönem ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi bitenler uzatılmaz:

- a) Kanunun 32 nci maddesinde aranan şartlardan birinin veya birkaçının yerine getirilmemesi veya ortadan kalkması.
- b) İkamet izninin, veriliş amacı dışında kullanıldığının belirlenmesi.

c) Zorunlu kamu hizmeti, görev, eğitim veya sağlık nedenleri haricinde son bir yıl içinde toplamda yüz yirmi günden fazla süreyle yurt dışında kalınması.

ç) Hakkında geçerli sınır dışı etme veya Türkiye'ye giriş yasağı kararı bulunması.

(2) İkamet izni başvurusunun reddi, iptali veya uzatılmaması kararı yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir.

Aile ikamet izni

MADDE 30(1) Aile ikamet izni, aşağıda sayılan destekleyicilere bağlı olarak verilebilir:

a) Türk vatandaşları.

b) Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi uyarınca çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler.

c) Türkiye'de en az bir yıldır ikamet izniyle kalıyor olmak şartıyla Kanunda düzenlenen ikamet izinlerinden birine sahip olanlar.

ç) Uluslararası koruma başvuru sahipleri ile şartlı mülteciler ve geçici korunanlar hariç, Kanunda ikamet izni yerine geçtiği kabul edilen kimlik belgesi olanlar.

d) Mülteciler ve ikincil koruma statü sahipleri.

(2) Aile ikamet izni alabilecek yabancılar şunlardır:

a) Destekleyicinin yabancı eşi.

b) Destekleyicinin veya eşinin ergin olmayan yabancı çocuğu ile evlatlığı.

c) Destekleyicinin veya eşinin bağımlı ergin çocuğu.

(3) Vatandaşı olduğu ülkenin hukukuna göre destekleyicinin birden fazla eşle evli olması hâlinde, eşlerden yalnızca birine aile ikamet izni verilir. Ancak, destekleyicinin diğer eşlerinden olan ve on sekiz yaşını doldurmamış çocukları ile on sekiz yaşını doldurduğu halde bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına da aile ikamet izni verilebilir.

(4) Çocukların aile ikamet izni taleplerinde, Türkiye dışında olup ortak velayeti bulunan anne veya babanın muvafakati aranır.

(5) Aile ikamet izinleri, on sekiz yaşına kadar, öğrenci ikamet izni almadan ilk ve ortaöğretim kurumlarında eğitim hakkı sağlar. On sekiz yaşını doldurduğu halde yasal temsilcisinin bakmakla yükümlü olmadığı yabancılar, öğrenimlerine devam edeceklerse öğrenci ikamet izni almakla yükümlüdürler. Ancak yasal temsilcisinin bakmakla yükümlü olduğu yabancıların aile ikamet izni devam eder ve öğrenci ikamet izninin sağladığı haklardan yararlanırlar. On sekiz yaşını doldurduğu halde destekleyicinin veya eşinin bakmakla yükümlü olduğu yabancının belirlenmesinde, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümleri uygulanır.

(6) En az üç yıl aile ikamet izniyle Türkiye'de kalmış olanlardan on sekiz yaşını tamamlayanlar, talep etmeleri hâlinde bu izinlerini kısa dönem ikamet iznine dönüştürebilir veya şartlarını sağladıkları başka bir ikamet izni çeşidine başvurabilirler.

(7) Boşanma hâlinde, Türk vatandaşıyla evli yabancıya, en az üç yıl aile ikamet izniyle kalmış olmak kaydıyla kısa dönem ikamet izni verilebilir. Söz konusu yabancının, şartlarını sağladığı başka bir ikamet izni çeşidine başvurma hakkı saklıdır.

(8) Yabancı eşe, aile içi şiddet gördüğü gerekçesiyle, bu fiilin mağduru olduğuna ilişkin mahkeme kararını ibraz etmesi şartıyla üç yıllık süre şartı aranmaksızın kısa dönem ikamet izni verilebilir.

(9) Destekleyicinin ölümü halinde, destekleyiciye bağlı olarak alınmış olan aile ikamet izni süresi sonuna kadar kullanılır. Süre şartı aranmadan kısa dönem ikamet izni verilebilir. Bu sürenin sonunda yabancıların ikamet izni talebi genel hükümlere göre değerlendirilir.

Aile ikamet izninin verilmesinde destekleyicinin gelir standardı

MADDE 31(1) Aile ikamet izni taleplerinde, destekleyicinin aylık toplam gelirinin hesaplanmasında 40 ıncı maddenin beşinci fıkrasının (b) bendi uygulanır.

Destekleyicinin bilgi ve belgelerini ibraz etmesi

MADDE 32(1) Konsolosluga aile ikamet izni başvurusu yapılmasından itibaren, Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında olduğunu ortaya koyan bilgi ve belgeler, destekleyici tarafından ikamet ettiği yerdeki valiliğe teslim edilir. Aile ikamet izni başvurusu, bilgi ve belgelerin teslim edilmesiyle birlikte işleme konur.

Aile ikamet izni talebinin reddi, iptali veya uzatılmaması

MADDE 33(1) Aşağıdaki hâllerde aile ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi bitenler uzatılmaz:

- a) Kanunun 35 inci maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında aranan şartların karşılanmaması veya ortadan kalkması.
- b) Aile ikamet izni alma şartları ortadan kalktıktan sonra kısa dönem ikamet izni verilmemesi.
- c) Hakkında geçerli sınır dışı etme veya Türkiye'ye giriş yasağı kararı bulunması.
- ç) Aile ikamet izninin, veriliş amacı dışında kullanıldığının belirlenmesi.
- d) Zorunlu kamu hizmeti, görev, eğitim veya sağlık nedenleri haricinde son bir yıl içinde toplamda yüz seksen günden fazla süreyle yurt dışında kalınması.
- e) Evliliğin, ikamet izni almak amacıyla yapıldığının tespit edilmesi.

(2) İkamet izni başvurusunun reddi, iptali veya uzatılmaması kararı yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir.

Anlaşmalı evlilik yoluyla talep edilen aile ikamet izni

MADDE 34(1) Aşağıdaki durumların bir veya bir kaçının varlığı halinde evliliğin sırf ikamet izni alabilmek amacıyla yapıldığı yönünde makul şüphe olduğu kabul edilir ve araştırma yapılır:

- a) Eşlerin aynı konutta yaşamaması veya evliliğin aile birliği içinde devam etmediği yönünde ihbar ya da şikâyetin bulunması.
- b) Eşlerin konuştuğu ortak bir dilin olmaması.
- c) Eşler arasında makul olmayan yaş farkının olması.
- ç) Yabancıların vize veya ikamet izni ihlallerinde bulunması.
- d) Eşlerin evliliğin anlaşmalı olduğunu beyan etmesi.
- e) Eşlerden biri hakkında geçimini meşru olmayan yollardan sağlamaktan veya izinsiz çalışmaktan işlem yapılmış olması.
- f) Ailenin geliri ile yaşam standardının uygun olmaması.

(2) Araştırma aşağıda belirtilen hususlar dikkate alınarak gerçekleştirilir:

- a) Araştırmada insanları rahatsız edici ve onur kırıcı davranışlardan kaçınılır.

- b) Özel hayatın gizliliği ve konut dokunulmazlığının ihlal edilmemesi için gerekli tedbirler alınır.
- c) Eşlerle ayrı ayrı ve birlikte görüşülür. Eşler görüşme davetine uymakla yükümlüdür.
- ç) Paylaşılmış sorumlulukların olup olmadığı tespit edilir.
- d) Yakın komşu, adres çevresi veya aile üyelerinden bilgi alınır.
- e) Mahalli birimlerden bilgi alınır. Bu birimler, bilgi ve belge taleplerini derhal yerine getirir.
- f) Araştırma sırasında sosyolog, sosyal çalışmacı, psikolog veya diğer meslek mensuplarından faydalanılabilir.
- g) Araştırmaya kolluk personelinin refakat etmesi istenebilir.
- ğ) Bakanlıkça belirlenecek diğer hususlara dikkat edilir.

(3) Birinci fıkrada belirtilen araştırma sonucunda, evliliğin sırf ikamet izni almak amacıyla yapıp yapılmadığının değerlendirilmesi ve tespiti için il müdürlüğü temsilcisi başkanlığında aile ve sosyal politikalar il müdürlüğü, il nüfus ve vatandaşlık müdürlüğü ve il emniyet müdürlüğünden birer temsilcinin katılımıyla en az bir kadın üyenin de bulunduğu komisyon oluşturulur. Komisyon, kararlarını salt çoğunlukla alır. Oyların eşitliği halinde komisyon başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır. Komisyona diğer kurumlardan temsilciler de davet edilebilir.

(4) Aile ikamet izni verildikten sonra da evliliğin anlaşmalı olup olmadığı konusunda valiliklerce denetim yapılabilir.

(5) Anlaşmalı evlilik yoluyla alınan ve sonradan iptal edilen ikamet izinleri, Kanunda öngörülen ikamet izni sürelerinin toplanmasında hesaba katılmaz.

(6) Anlaşmalı evliliğin tespit edilmesi halinde ilgili emniyet birimleri bilgilendirilir.

Öğrenci ikamet iznine ilişkin esaslar

MADDE 35(1) Türkiye’de bir yükseköğretim kurumunda ön lisans, lisans, yüksek lisans ya da doktora öğrenimi göreceklere ile aile ikamet izni bulunmayan ilk ve orta derecede öğrenim görececek yabancılar öğrenci ikamet izni almakla yükümlüdür. Uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahipleriyle ilgili hüküm saklıdır.

(2) Türkiye’den yapılacak başvurularda ilk ve orta derecede öğrenim görececek yabancılardan amacına uygun vize şartı aranır.

(3) Türk okul veya fakültelerinde okuyan öğrencilere ikamet izni harçsız olarak düzenlenir. Bu okullar dışında kalan konsolosluk, büyükelçilik okulları ve uluslararası okullar gibi Türk okulu sayılmayan okulların öğrencilerinden ikamet izni harcı alınır.

(4) Genel Müdürlük, ilk ve orta dereceli okullar, yükseköğretim kurumları ve ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde öğrencilerin iş ve işlemlerinin yürütülmesini kolaylaştırmak amacıyla gerekli tedbirleri alır.

(5) İlk ve orta derecede öğrenim görececek yabancıların bakım ve masraflarının üstlenilmesine ilişkin ölçütler, ilgili kurumların görüşleri alınarak Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

(6) Öğrenci ikamet izinleri, öğrenciye, yalnızca eş ve çocuklarının aile ikamet izni başvurularında destekleyici olabilme hakkı sağlar. Diğer yakınlarına ikamet izni alma konusunda hiçbir hak sağlamaz.

(7) Öğrencinin kayıtlı olduğu öğretim kurumundaki öğrenim süresinin bir yıldan kısa olması halinde öğrenci ikamet izni süresi öğrenim süresini aşamaz.

(8) Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine göre ilk kayıt tarihlerinden itibaren üç ay içinde genel sağlık sigortalısı olmak için talepte bulunan yabancı öğrencilerden ayrıca sağlık sigortası istenmez. Ancak, kayıt tarihinden itibaren üç ay içinde başvuruda bulunmayarak genel sağlık sigortalısı olma hakkını kaybedenlerden özel sağlık sigortası yaptırmaları istenir.

(9) Kamu kurum ve kuruluşları aracılığıyla ülkemize getirilen yabancı öğrencilerden ülkemizde bulunduğu sürece iâşe, sağlık ve barınma giderlerinin ilgili kurumca karşılanacağını belirtir belge ile müracaatları durumunda gelir beyanı istenmez.

(10) Üniversitelere kayıt yaptırmak amacıyla ülkemize gelip okullarının isteğiyle Türkçe hazırlık sınıfına/ kurslarına yönlendirilen öğrencilere durumlarını belgelemeleri kaydıyla bir sonraki öğrenim döneminin başlangıcına kadar öğrenci ikamet izni düzenlenir.

(11) Öğrenciler ve ilgili öğretim kurumları, öğrencilik ve kayıt durumuna ilişkin değişiklikleri yirmi gün içinde il müdürlüklerine bildirir.

(12) Yükseköğrenim öğrencilerinin üniversite, fakülte veya bölüm değişikliğinde aşağıdaki usuller izlenir:

a) Aynı öğretim kurumunda fakülte veya bölüm değişikliği ile aynı ilde öğretim kurumu değişikliği durumunda öğrenciliğe ara verilmemesi ve süresinde bildirimde bulunulması kaydıyla mevcut ikamet izni geçerliliğini korur. İkamet izni öğrenim süresinden kısa ise iznin bittiği tarihten itibaren öğrenim süresi kadar uzatılır.

b) Farklı bir ilde öğrenime devam edilecek olması durumunda öğrenime devam edilecek il valiliğince mevcut ikamet izni kesilerek yeni öğrenim süresi kadar ikamet izni düzenlenir.

(13) Yükseköğrenim öğrencisinin kayıt dondurması durumunda kayıt dondurma tarihinden itibaren ikamet izni kesilir.

(14) Özel öğrencilik, açık öğretim veya uzaktan eğitim gerekçesiyle öğrenci ikamet izni verilmez.

Öğrenci ikamet izni başvurusu

MADDE 36(1) Öğrenci ikamet izni başvurusu, öğrencinin ön kayıt işleminin tamamlanmasından sonra öğrenci ya da öğrenim göreceği okul tarafından, Genel Müdürlüğün belirleyeceği usul ve esaslara göre yapılır. Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu Kararı ile yerleştirilenlerden ön kayıt şartı aranmaz. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlük ile Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu Sekreteryasınca birlikte belirlenir.

(2) Öğretim kurumları, öğrenci ikamet iznini konsolosluklardan almak isteyenler için de başvuru yapabilir.

(3) Öğrenci ikamet iznine başvuranlardan on sekiz yaşını doldurmayan veya ergin olmayanların işlemlerinde, 122 nci madde hükümleri uygulanır.

Öğrenci ikamet izinlerinin düzenlenmesi

MADDE 37(1) İlk ve orta dereceli okullarda öğrenim göreceklere, öğrenime başlanacak tarihten bir sonraki öğretim yılının başlangıcına kadar geçerli olacak şekilde en fazla bir yıla kadar ikamet izni düzenlenir.

(2) Türkiye’de bir yükseköğretim kurumunda ön lisans, lisans, yüksek lisans ya da doktora öğrenimi görececek yabancılara verilecek ikamet izni, ikamet izni müracaat tarihinden itibaren öğrenim programının tamamını kapsayacak şekilde düzenlenebilir. Normal eğitim süresinde mezun olamayan öğrencinin ikamet izni en fazla birer yıllık sürelerle ve azami eğitim süresini aşmayacak şekilde uzatılır. Mezun olan öğrencilerin ikamet izinleri mezuniyet tarihi itibarıyla kesilir ve 26 ncı maddenin birinci fıkrasında belirtilen on günlük süre mezuniyet tarihinden itibaren başlar.

Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin çalışma hakkı

MADDE 38(1) Türkiye’de öğrenim gören yüksek lisans ve doktora öğrencileri, çalışma izni aldıkları takdirde çalışabilirler.

(2) Çalışma izni alan öğrencilerin çalışma izni sürelerinin tamamı, ikamet izni süreleri toplamına dâhil edilir. Aynı dönem için geçerli olan öğrenci ikamet izni süreleri bu hesaplama dâhil edilmez.

(3) Çalışma izni alan öğrenciler, çalışma izninin geçerli olduğu süre içinde öğrenci ikamet izni alma yükümlülüğünden muaf tutulurlar. Ancak yabancı, çalışma izni süresi bittiğinde veya uzatılmadığında öğrenci ikamet izni almak zorundadır.

Öğrenci ikamet izni talebinin reddi, iptali veya uzatılmaması

MADDE 39(1) Öğrenci ikamet izni için aranan koşulların bulunmaması veya ortadan kalkması, öğrenimini sürdüremeyeceğiyle ilgili kanıtların ortaya çıkması, iznin amacı dışında kullanıldığının yetkili makamlarca belirlenmesi ve yabancı öğrenci hakkında geçerli sınır dışı etme kararı veya Türkiye’ye giriş yasağı kararı bulunması hallerinde öğrenci ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi uzatılmaz.

(2) Türkiye Burslusu öğrencilerin öğrenci ikamet izinlerinin reddi, uzatılmaması veya iptali halinde burs veren kuruma bilgi verilir.

(3) İkamet izni başvurusunun reddi, iptali veya uzatılmaması kararı yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir.

Uzun dönem ikamet izni

MADDE 40(1) Kanunun uzun dönem ikamet izni için öngördüğü veya Göç Politikaları Kurulunun belirleyeceği şartları taşıyan yabancılara, Bakanlık onayıyla valilikler tarafından, süresiz olarak uzun dönem ikamet izni verilir.

(2) Yabancılar, şartlarını sağlamaları durumunda uzun dönem ikamet izni talebinde bulunabilirler. Uzun dönem ikamet izninin şartlarından biri olan kesintisiz sekiz yıl süreyle ikamet etmiş olmak şartının sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilirken ikamette kesinti şu şekilde belirlenir:

a) Hesaplama başvuru tarihi esas alınır. Yabancıнын yurtdışında kaldığı süreler ve ikamet izni almadan Türkiye’de kaldığı süreler kesintidir.

b) Başvuru tarihinden itibaren geriye dönük birer yıllık dilimler içerisinde toplam yüz seksen günü aşan kesinti bulunmuyorsa diğer bir yıllık dilime geçilir ve bu kontrole sekiz yıl tamamlanana kadar devam edilir.

c) Birer yıllık dilimlerde yüz seksen günü aşan kesinti olmaması durumunda son beş yıllık dilim içinde toplam üç yüz altmış beş günü aşan kesinti olup olmadığına bakılır.

ç) Sekiz yıl içerisinde bir seferde veya peş peşe, yurtdışında ya da ikametsiz olarak Türkiye’de geçirdiği süre altı ayı geçen yabancıların talepleri, dilimlik hesaplama geçilmeden olumsuz olarak sonuçlandırılır.

d) Sınır dışı etme işlemi uygulanan yabancıların, önceki ikamet izni süreleri, ikamet izin sürelerinin toplanmasında hesaba katılmaz.

(3) Kesintisiz en az sekiz yıllık ikamet izniyle Türkiye’de kalmış olmak şartı bakımından, Kanunun yürürlüğe girmesinden önce alınan ikamet izinleri için de ikinci fıkra çerçevesinde hesaplama yapılır.

(4) Yabancıнын, başvuru tarihi itibarıyla son üç yıl içinde sosyal yardım alıp almadığı kontrol edilir. Sosyal yardım aldığı tespit edilirse talebi olumsuz sonuçlandırılır.

(5) Yeterli ve düzenli gelir kaynağına sahip olma kuralının uygulanmasında aşağıdaki hususlar gözetilir:

a) Yabancı, başvuru yaptığı yıl itibarıyla geçerli olan net asgari ücret kadar aylık giderini karşılayabilecek maddi güce sahip olmalıdır.

b) Yabancı, toplamda asgari ücretten az olmamak üzere kendisi dahil her bir aile üyesi için asgari ücretin üçte biri kadar gideri karşılayabilecek maddi güce sahip olmalıdır.

c) Gelir kaynağının tespitinde üçüncü kişilerin taahhütleri kabul edilmez.

(6) Başvuru tarihi itibarıyla geçerli sağlık sigortasına sahip olmayanların talebi olumsuz sonuçlandırılır.

(7) Gerektiğinde ilgili güvenlik birimleriyle işbirliği içinde, yabancıların kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturup oluşturmadığı araştırılır.

Uzun dönem ikamet izninin sağladığı haklar

MADDE 41(1) Uzun dönem ikamet izni bulunan yabancılar aşağıdaki usul ve esaslara göre Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlandırılır:

a) Türkiye’de askerlik yapma yükümlülüğünden muaftırlar.

b) Seçme ve seçilme, kamu görevlerine girme ve muaf olarak araç ithal etme haklarından yararlanamazlar.

c) Sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı olup, bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabidirler.

ç) Bu kişilerin, Türkiye’deki ikamet, seyahat, çalışma, yatırım, ticari faaliyet, miras, taşınır ve taşınmaz iktisabı ile ferağı gibi konulara yönelik işlemleri, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından Türk vatandaşlarına uygulanmakta olan mevzuata göre yürütülür.

(2) Birinci fıkradaki hak ve yükümlülüklerin kullanılmasında özel kanunlarda Türk vatandaşı olma koşulu aranmışsa, uzun dönem ikamet iznine sahip olan kişiler bu haklardan yararlanmayı talep edemezler.

(3) Uzun dönem ikamet izni bulunan yabancılara tanınan haklar, Bakanlığın teklifi üzerine veya resen Bakanlar Kurulu kararıyla kısmen veya tamamen kısıtlanabilir.

Uzun dönem ikamet izninin iptali

MADDE 42(1) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturduğu ilgili güvenlik birimlerinden görüş alınarak tespit edilenlerin uzun dönem ikamet izni iptal edilir.

(2) Sağlık, eğitim, ülkesindeki zorunlu kamu hizmeti veya görev gerekçesi hariç kesintisiz bir yıldan fazla Türkiye dışında kalanların uzun dönem ikamet izinleri iptal edilir.

(3) Uzun dönem ikamet izninin iptali Bakanlık onayıyla valilikler tarafından yerine getirilir.

(4) Birinci fıkra kapsamında izinleri iptal edilenler, Kanunda belirtilen ikamet izni türlerinden birini almak üzere başvuramazlar.

(5) İkamet izni başvurusunun iptali kararı yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir.

Uzun dönem ikamet izni iptal edilen yabancıların tekrar yapacakları başvurular

MADDE 43(1) Sağlık, eğitim, ülkesindeki zorunlu kamu hizmeti veya görev gerekçesi hariç kesintisiz bir yıldan fazla Türkiye dışında kalmaları nedeniyle uzun dönem ikamet izni iptal edilen yabancılar, bu izinlerini tekrar almak üzere başvuruda bulunabilirler.

(2) Başvurular, yurt dışında konsolosluklara, yurt içinde ise yabancıların bulunduğu ildeki valiliğe bizzat ya da Genel Müdürlükçe belirlenen başvuru usulüne göre yapılır.

(3) Bu başvurular öncelikli olarak değerlendirilir ve en geç bir ay içinde sonuçlandırılır.

(4) Değerlendirme yabancıların;

a) Türkiye’de yerleşmek amacıyla kalma iradesi,

- b) Türkiye’de yakınlarının bulunup bulunmadığı,
 - c) Taşınmaz mal varlığı,
 - ç) Aktif iş ve çalışma ilişkileri,
 - d) Türkiye ile olan sosyal, ekonomik ve kültürel bağları,
- göz önünde bulundurularak gerçekleştirilir.

(5) Bu başvurularda, uzun dönem ikamet izni alma şartlarının yerine getirilip getirilmediği kontrol edilir. Ancak, kesintisiz sekiz yıl ikamet izniyle kalma şartı yeniden aranmaz.

(6) Valiliklerce yapılan değerlendirme, valilik görüşüyle birlikte Bakanlığa gönderilir. Uzun dönem ikamet izninin tekrar verilmesi Bakanlığın onayına tabidir.

İnsani ikamet izninin verilmesi, uzatılması veya iptali

MADDE 44(1) İnsani ikamet izni işlemleri, Genel Müdürlüğün veya valiliğin talebi üzerine başlatılır.

(2) Valilik, insani ikamet izinlerinin süresi içinde, bu izinlerin verilmesine dayanak teşkil eden şartların ortadan kalkıp kalkmadığına ilişkin resen değerlendirme yaparak, Bakanlığa bilgi verir. İnsani ikamet izni Bakanlığın onayı alınmak kaydıyla, iznin verilmesini zorunlu kılan şartlar ortadan kalktığında valiliklerce iptal edilir veya uzatılmaz. Valilik, Bakanlığın onayı doğrultusunda insani ikamet izninin iptali veya uzatılmasına ilişkin kararı, ikamet izni süresi bitmeden en geç on beş gün önce yabancıya bildirir.

(3) İnsani ikamet iznine sahip olanlar, bu izinlerinin süresi içinde uzun dönem ikamet izni hariç olmak üzere, şartlarını taşıdıkları diğer ikamet izinlerinden birisi için başvurabilirler.

(4) İnsani ikamet izni ile geçirilen süreler, Kanunda öngörülen ikamet izin sürelerinin toplanmasında hesaba katılmaz.

(5) İnsani ikamet izni alan yabancılar, iznin veriliş tarihinden itibaren en geç yirmi iş günü içinde adres kayıt sistemine kayıt yaptırmak zorundadır.

(6) İnsani ikamet izinleri Harçlar Kanunu hükümlerine tabidir. İnsani ikamet izni şartlarının oluşması halinde daha önce ikamet süresinin ihlali nedeniyle hesaplanan harcın ödenmemesi insani ikamet izni verilmesine engel teşkil etmez.

(7) İnsani ikamet izninin iptali veya uzatılmaması kararı yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir.

İnsan ticareti mağduru ikamet izni, uzatılması ve destek programı

MADDE 45(1) İnsan ticareti mağdurları ile insan ticareti mağduru olabileceği yönünde kuvvetli kanaat oluşanlara, yaşadıklarının etkisinden kurtulabilmeleri ve yetkililerle işbirliği yapmalarını sağlamak amacıyla, otuz gün süreli insan ticareti mağduru ikamet izni valilikler tarafından harçsız olarak verilir. Mağdurun bu süre zarfında rızası alınarak sığınma evinde veya destek merkezinde kalması ve destek programına katılması esastır.

(2) Mağdura asgari düzeyde ve imkânlar çerçevesinde sağlanacak mağdur destek programı; barınma, sağlık, psiko-sosyal destek, tercüman desteği, eğitim gibi pek çok konudaki desteği içerir.

(3) Mağdura, destek programı süresince veya serbest ikamet sırasında yükümlülükler getirilebilir.

(4) İnsan ticareti mağduru ikamet izni verilmesinde; geçerli pasaport, vize, geçim koşulu, adres kaydı, sağlık sigortası, sınır dışı etme kararı veya giriş yasağı bulunmaması gibi diğer ikamet izinlerinin verilmesinde ihtiyaç duyulan şartlar aranmaz.

(5) İnsan ticareti mağduru ikamet izni, mağdurun güvenliği, sağlığı veya özel durumu nedeniyle en fazla altışar aylık sürelerle, toplamda üç yılı geçmeyecek şekilde uzatılabilir.

İnsan ticareti mağduru destek programının sona ermesi ve ikamet izninin iptali

MADDE 46(1) Aşağıdaki durumlarda mağdur destek programı sonlandırılır ve insan ticareti mağduru ikamet izni iptal edilir:

- a) Yabancınn kendi girişimiyle, suçun failleriyle yeniden bağ kurduğunun belirlenmesi.
- b) Getirilen yükümlölöklere uyulmaması.
- c) Yabancınn mağdur olmadığının anlaşılması.

(2) Mağdurun birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerindeki fiilleri zorlama, korkutma, şiddet, tehdit gibi nedenlere bağli olarak iradesinin dışında yaptığının tespiti halinde ikamet izni iptal edilmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Vatansız Kişiler

Başvuru

MADDE 47(1) Türkiye'ye vatansız olarak gelen ya da Türkiye'de iken vatandaşlığını kaybeden kişiler, durumlarının tespiti amacıyla valiliğe başvuruda bulunurlar.

- (2) Başvurular bizzat yapılır. Ergin olmayan çocukların başvuruları anne veya baba tarafından, bunların bulunmaması durumunda atanmış vasi ya da kayyım tarafından yapılabilir.
- (3) Ülke içinde veya sınır kapılarında kolluk birimlerine veya diğer kamu kurum veya kuruluşlarına yapılan müracaatlar derhal valiliğe bildirilir.
- (4) Başvuru sahibine, vatansız kişi olduğuyla ilgili iddiasına temel oluşturacak belgeleri sunması için makul bir süre tanınır. Kimliğiyle ilgili hiçbir belge ibraz edemeyenlerin beyanları esas alınabilir.
- (5) Başvurusu kabul edilenler için haklarında verilecek karara kadar geçerli olmak üzere hiçbir harca tabi olmayan müracaat belgesi düzenlenir. Bu belgeye istinaden kullanılan yasal kalma izni, toplam ikamet izni süresinin hesaplanmasında dikkate alınmaz.
- (6) Başka bir ülkenin vatansız kişi kimlik belgesini veya vatansız pasaportunu taşıyan kişilerin başvuruları işleme alınmaz.
- (7) Başka bir ülkenin vatansız kişi kimlik belgesine sahip iken Türkiye'den ikamet izni başvurusunda bulunanların talepleri genel hükümler çerçevesinde sonuçlandırılır ve her koşulda pasaport ya da pasaport yerine geçerli belge taşımaları zorunludur.

Vatansız kişi başvurularında mülakat

MADDE 48(1) Başvuru ve kayıt işlemleri tamamlandıktan sonra zorunlu nedenler hariç en geç on beş gün içinde mülakat yapılır. Mülakat sonucunda hazırlanan rapor valilik görüşüyle birlikte karar verilmek üzere Genel Müdürlüğe gönderilir.

(2) Mülakatta aşağıdaki hususların açıklığa kavuşturulmasına dikkat edilir:

- a) Ülkeye ne zaman ve hangi yollarla giriş yapıldığı.
- b) Ülkede yakınlarının olup olmadığı, varsa nerede yaşadıkları.

- c) Geçimini ne şekilde sağladığı.
- ç) Vatansız kalmasına ilişkin süreç.
- d) Önceden sahip olduğu ülke vatandaşlığının tespiti ve buna ilişkin belgelerin ortaya çıkarılması.
- e) Başka bir ülkeden vatansız kişi statüsü için talepte bulunup bulunmadığının tespit edilmesi, talebi olmuş ve reddedilmişse bunun gerekçeleri ve buna ilişkin bilgi ve belgelerin araştırılması.
- f) Kaybetmiş olduğu ülke vatandaşlığını tekrar kazanabilme imkânının olup olmadığı.

Vatansızlığın tespiti

MADDE 49(1) Genel Müdürlük, gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşların da görüşlerini alarak en geç doksan gün içinde kişinin vatansız olup olmadığına ilişkin tespit işlemini tamamlar.

(2) Vatansızlığın tespitinde izlenecek esaslar şunlardır:

- a) Kişiden, herhangi bir ülkeyle vatandaşlık bağı olmadığını gösteren bilgi ve belgeler istenir.
- b) Bilgi ve belgelerin bizzat getirilemediği durumlarda, ilgili ülkenin vatandaşlık mevzuatında yer alan hükümler kanıt kabul edilebilir.
- c) Genel Müdürlük, gerektiğinde kişinin önceden vatandaşlığını taşıdığı ülkeden bilgi ve belge talebinde bulunabilir.

(3) Araştırma sırasında saklı nüfus oldukları yönünde şüphe bulunan yabancılar için öncelikle il/ilçe nüfus ve vatandaşlık müdürlükleri ile temasa geçilerek saklı nüfus olup olmadıklarına ilişkin inceleme yapılır.

Vatansız Kişi Kimlik Belgesinin verilmesi, sağladığı haklar, güvenceler ve iptali

MADDE 50(1) Valiliklerce, vatansız olduğu tespit edilenlere hiçbir harca tabi olmayan Vatansız Kişi Kimlik Belgesi verilir. Vatansızlık hali devam ettiği sürece bu belge her iki yılda bir yenilenir.

(2) Vatansız Kişi Kimlik Belgesinin şekli ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenir.

(3) Vatansız Kişi Kimlik Belgesinin sağladığı haklar aşağıdaki gibidir:

- a) Şartlarını sağladığı ikamet izinlerinden birini almak üzere başvuruda bulunabilirler.
- b) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturmadıkları sürece sınır dışı edilmezler.
- c) Karşılıklılık şartından muaf tutulurlar.
- ç) Çalışma izniyle ilgili iş ve işlemlerde Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun hükümlerine tabidirler.
- d) Pasaport Kanununun 18 inci maddesi hükümleri çerçevesinde yabancılara mahsus pasaport alabilirler.

(4) Vatansız Kişi Kimlik Belgesi, kişinin vatandaşlık kazanması veya müracaatında gerçek dışı bilgi ve belge sunduğunun anlaşılması ya da kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturduğu gerekçesiyle hakkında sınır dışı etme kararı alındığında iptal edilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sınır Dışı Etme

Sınır dışı etme

MADDE 51(1) Yabancılar, sınır dışı etme kararıyla, menşe ülkesine, transit gideceği ülkeye, Türkiye'ye gelmek üzere transit geçtiği ülkeye ya da üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilebilir.

(2) Yabancıların sınır dışı edileceği ülkenin tespitinde; vatandaşlık durumu, gönderilmesi planlanan ülkeye kabul edilip edilmeyeceği ve varsa gidebileceği üçüncü bir ülkeye ilişkin talebi göz önünde bulundurulur.

Sınır dışı etme kararı

MADDE 52(1) Kanunun 55 inci maddesinde belirtilen yabancıların yanı sıra aşağıdaki yabancılar hakkında da sınır dışı etme kararı alınmaz:

- a) Vizesi veya ikamet izinleri iptal edilenlerden on gün içinde çıkış yapmak üzere kendiliğinden sınır kapılarına gelenler.
- b) Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlardan çıkış yapmak üzere kendiliğinden sınır kapılarına gelenler.
- c) Vize olarak veya vize muafiyetiyle gelen ve ikamet izni talepleri reddedilenlerden vize süresi veya vize muafiyeti sürelerini kullananlar.
- ç) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenlerden çıkış yapmak üzere kendiliğinden sınır kapılarına gelenler.
- d) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayanlardan çıkış yapmak üzere kendiliğinden sınır kapılarına gelenler.
- e) Uluslararası koruma başvurusunu geri çeken ya da geri çekmiş sayılan yabancılardan dava hakkından feragat ettiğini ve gönüllü olarak ülkesine dönmek istediğini yazılı olarak beyan edenler.
- f) Uluslararası koruma başvurusunu geri çeken ya da geri çekmiş sayılan yabancılardan dava hakkından feragat ettiğini yazılı olarak beyan eden ve Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunanlar.
- g) Mahkemece kesin karar verilene kadar, Uluslararası koruma başvuru sahiplerinden kabul edilemez başvuru ve hızlandırılmış değerlendirme çerçevesinde yargı yoluna başvuranlar.

(2) Kanunun 54 üncü maddesi kapsamında sınır dışı etme kararı alınacaklarla ilgili olarak aşağıdaki hususlar da göz önünde bulundurulur:

- a) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturan yabancıların belirlenmesinde, kamu kurum ve kuruluşlarından görüş alınabilir.
- b) Kamu sağlığı yönünden tehdit teşkil eden yabancıların belirlenmesinde sağlık raporu dikkate alınır.

(3) Çalışma izni iptal edilen yabancıların durumları Kanunun 54 üncü maddesi kapsamında değerlendirilmek üzere ilgili kurum tarafından Genel Müdürlüğe bildirilir.

(4) Çalışma iznini amacına uygun kullanmadığı tespit edilenler hakkında Kanunun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi hükmü uygulanır.

(5) Sınır dışı etme kararına ilişkin yapılan değerlendirme sonucunda, sınır dışı etme kararı alınması gerekmiyorsa, valilik tarafından sınır dışı etme kararı alınmasına yer olmadığına dair karar alınır ve yabancıya tebliğ edilir.

Sınır dışı etme, Türkiye'yi terke davet ve idari gözetim kararı alınmasında süre, bu süre içinde yabancıların muhafazası

MADDE 53(1) Sınır dışı etme, Türkiye'yi terke davet ve idari gözetim kararı en geç kırk sekiz saat içinde alınır.

(2) Kolluk tarafından yakalanan yabancılarda;

a) Kırk sekiz saatlik süre, geri gönderme merkezi bulunan illerde yabancının geri gönderme merkezine teslim edildiği andan itibaren başlar.

b) Yabancının yakalandığı ilde geri gönderme merkezi yoksa veya geri gönderme merkezi doluysa kırk sekiz saatlik süre kolluğun yabancı ile ilgili derlediği belgeleri tutanakla il müdürlüğüne ilettiği andan itibaren başlar.

c) Kolluk, yabancıya ait bilgi ve belgeleri en kısa sürede il müdürlüğüne iletir. Yabancının kimliğine ilişkin bilgi ve belgelere ulaşılamadığı durumlarda, yabancının beyanı esas alınabilir.

(3) İl müdürlüğü tarafından tespit edilen yabancılarda;

a) Kırk sekiz saatlik süre, yabancının il müdürlüğünde hazır bulunmasından itibaren başlar.

b) Yabancının muhafazası için kolluk kuvvetlerinden görevli talep edilir ve yabancının sınır dışı işlemleri yapılana kadar veya geri gönderme merkezine sevk edilene kadar genel kolluk tarafından muhafazası sağlanır.

(4) İkinci ve üçüncü fıkra kapsamında kolluk tarafından muhafaza edilen yabancılardan iade ve diğer ihtiyaçlarına ilişkin masraflar il müdürlüğü tarafından karşılanır.

(5) Sınır dışı edilmesi gerektiği, yokluğunda tespit edilen yabancılar hakkında da sınır dışı kararı alınabilir.

Sınır dışı etme kararının alınması

MADDE 54(1) Sınır dışı etme kararı, her yabancı için ayrı ayrı alınır.

(2) Karara esas olacak değerlendirme, il müdürlüğünce yapılır. Değerlendirmenin yapılacağı yere ilişkin koordinasyon, il müdürlüğünce sağlanır. Buna göre;

a) İl Müdürlüğü bünyesinde,

b) Geri gönderme merkezlerinde,

c) İl Müdürlüğü tarafından uygun bulunan başka bir yerde,

değerlendirme yapılabilir.

(3) Yabancının yakalandığı ilde geri gönderme merkezi varsa, il müdürlüğünün geri gönderme merkezinin kapasite durumu hakkındaki bildirimi alındıktan sonra yabancı kolluk tarafından geri gönderme merkezine götürülür. Sınır dışı ve buna ilişkin diğer kararlar geri gönderme merkezinde alınır.

(4) Valilikçe gerekli hallerde, sorumluluk bölgesine göre ilave emniyet tedbirleri alınabilir. Sahil Güvenlik Komutanlığı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünün görev alanı içerisinde yakalanan yabancılardan, değerlendirilmenin yapılacağı yere götürülmesi ise mülki idare amirince belirlenen kolluk kuvvetleri tarafından yerine getirilir.

(5) Yabancı hakkında, Kanunun 54 üncü maddesinde sayılan hallerden birinin gerçekleşmesi halinde her olay için yalnızca bir sınır dışı etme kararı alınır. Sınır dışı etme kararı alınan yabancının başka bir ile gönderilmesi halinde gönderildiği il tarafından aynı sebepten ayrıca sınır dışı etme kararı alınmaz. İlk sınır dışı etme kararı esas alınarak sınır dışı etme işlemlerine devam edilir.

(6) Düzensiz göçmenlerin durumları yetkili makamlarca tespit edilmeden önce üçüncü bir ülkeye gitmek ya da menşe ülkesine geri dönmek isteğiyle il müdürlüklerine kendiliğinden başvuranlar hakkında sınır dışı etme kararı alınır. Genel güvenlik yönünden tehdit oluşturmayacağına kanaat getirilenler Kanunun 57 nci maddesinin dördüncü fıkrasına göre uygun bir adrese yerleştirilir ve sınır dışı etme işlemleri buradan takip edilir.

Genel kolluk personelinin görevlendirilmesi

MADDE 55(1) Genel kolluğun, sınır dışı edilecek kişilerden olduğunu değerlendirdiği veya tespit ettiği yabancıları il müdürlüğüne bildirmesinden sonra, il müdürlüğü sorumluluk alanına göre kollukla temasa geçerek sınır dışı etme ve sevk işlemleri için personel görevlendirilmesini talep eder. İl müdürlüğü, yakalamayı yapan genel kolluk veya sorumluluk bölgesi gözetilerek diğer genel kolluk birimlerinden de görevlendirme talep edebilir.

(2) Yabancıların sınır dışı etme işlemlerinin gerçekleştirilmesinde ortaya çıkabilecek risklerin en aza indirilmesi amacıyla, il müdürlüklerinin sevk veya sınır dışı etme işlemlerine refakat edecek kolluk görevlilerine ilişkin talepleri ilgili kolluk birimlerince öncelikli değerlendirilir ve karşılanır.

(3) Sınır dışı edilecek yabancıların geri gönderme merkezlerine veya sınır kapılarına ya da bulundukları geri gönderme merkezinden başka bir geri gönderme merkezine sevkleri vb. işlemler sırasında valilik tarafından ihtiyaç duyulan sayıda genel kolluk personeli görevlendirilir. Valilikler, gerekli hallerde sorumluluk sahası gözetmeksizin de genel kolluk personeli görevlendirebilir. Yabancıların konsolosluk, hastane, mahkeme gibi yerlere götürülmeleri kolluk refakatinde sağlanır.

(4) Görevlendirilen genel kolluk personeli, yabancıların sevkinde güvenlik önlemlerinin yanı sıra, yabancıların kaçma ve kaybolmalarını engellemek amacıyla her türlü tedbiri alır.

(5) Geri gönderme merkezlerinde bulunan veya hakkında sınır dışı etme ve idari gözetim kararı bulunan ancak geri gönderme merkezine alınmadan, doğrudan tedavi amacıyla sağlık birimlerine götürülen yabancılarla ilgili olarak;

a) Tedavisine sağlık birimlerinde yatarak devam edilmesi sağlık raporuyla belgelenenlerin idari gözetimlerinin sonlandırılmasına ilişkin değerlendirme, genel güvenlikle ilgili risk oluşturabilecek durumlar hariç olmak üzere valiliklerce yapılır.

b) İdari gözetimin devamına karar verilmesi halinde yabancıların durumu il müdürlüğünce genel kolluk birimine bildirilir. Genel kolluk birimleri, güvenlik dahil yabancıların kaçma ve kaybolma risk değerlendirmesini yapar, buna göre alınacak tedbirlerin mahiyetini belirler ve uygular.

(6) Kara Kuvvetleri Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı birimleri tarafından yakalanan sınır dışı kapsamındaki yabancılarla ilişkin bu maddede belirtilen iş ve işlemler, en yakın genel kolluk birimleri tarafından gerçekleştirilir.

(7) Gümrük muhafaza birimleri tarafından yakalanan sınır dışı kapsamındaki yabancıların bu maddede düzenlenen iş ve işlemleri sorumluluk sahası göz önünde bulundurularak ilgili genel kolluk birimlerince yerine getirilir.

(8) Uzmanlaşmanın sağlanabilmesi için kendi birimlerindeki görevleri uhdesinde kalmak kaydıyla sınır dışı edilecek yabancıların sevk işlemlerinde görev alacak genel kolluk personel listesi, il müdürlüklerinde geçici olarak görevlendirilen kolluk personeli dışında, genel kolluğun il birimleri tarafından valilik onayıyla her yıl Ocak ayı içinde belirlenir ve il müdürlüklerine gönderilir.

(9) Sınır dışı etme işlemleri için yurtiçinde görevlendirilecek kolluk personelinin yurtiçi görevlendirme onayı il müdürlüğünce, yurtdışına gitmek üzere görevlendirilecek kolluk personelinin yurtdışı görevlendirme onayı ise kolluk birimi tarafından alınır.

(10) Sınır dışı etme işlemlerine refakat edecek kolluk personelinin yurtiçi ve yurtdışı geçici görev yollukları il müdürlüğünce karşılanır.

(11) Valilikler, kamu düzeni veya güvenliği kapsamında, sınır dışı etme işlemlerinde görevlendirilecek genel kolluğun tayin ve tespitine ilişkin her türlü tedbiri alır. Genel kolluğun tespitiyle ilgili çıkacak uyuşmazlıklar,

valilikler tarafından karara bağlanır. Valiliklerce gerekli görülmesi halinde, sorumluluk bölgesine bakılmaksızın kolluk birimleri görevlendirilebilir.

Sınır dışı etme kararının alınması ve tebliği

MADDE 56(1) Sınır dışı etme kararı, yabancının yakalandığı, işlem gördüğü veya tespit edildiği ildeki valilik tarafından resen veya Genel Müdürlüğün istemi üzerine alınır.

(2) Sınır dışı etme kararında, yabancının doğrudan sınır dışı edileceği, Türkiye'yi terke davet edildiği veya idari gözetime tabi tutulduğu hususlarından biri yer alır.

(3) Sınır dışı etme kararı ilgiliye tebliğ edilir. Tebligatta, sınır dışı etme kararına karşı idare mahkemesine başvurulması halinde, sınır dışı etme kararını alan makama bilgi verilmesi gerektiği de belirtilir.

Sınır dışı etme kararının uygulanmaması veya iptali

MADDE 57(1) Sınır dışı etme kararı alındıktan sonra, Kanunun 55 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında olduğu anlaşılan yabancı hakkında öncelikle üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesi ihtimali değerlendirilir. Yabancının üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesi mümkün olmadığında sınır dışı etme kararı uygulanmaz ve yabancıya insani ikamet izni verilir. İnsani ikamet izni süresince yabancının ülkesine veya gidebileceği üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilme olanakları araştırılmaya devam edilir. Sınır dışı etme engelinin ortadan kalkması halinde insani ikamet izni iptal edilir ve yeni bir karar alınmaksızın sınır dışı etme işlemi tamamlanır.

(2) Sınır dışı etme kararı alındıktan sonra, Kanunun 55 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri kapsamında olduğu anlaşılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı uygulanmaz ve yabancıya insani ikamet izni verilir. İnsani ikamet izni süresince yabancının sağlık durumu takip edilir. Sınır dışı etme engelinin ortadan kalkması halinde insani ikamet izni iptal edilir ve yeni bir karar alınmaksızın sınır dışı etme işlemi tamamlanır.

(3) Adli makamlarca sınır dışı etme kararının iptaline dair karar verilen yabancıların sınır dışı ve varsa idari gözetim kararları sonlandırılır. Ülkemizde yasal kalışları ile ilgili gerekli çalışmalar yapılır.

(4) Birinci ve ikinci fıkra kapsamındaki değerlendirmeler, herkes için ayrı yapılır. Bu kişilerden, belli bir adreste ikamet etmeleri, istenilen şekil ve sürelerde bildirimde bulunmaları istenebilir.

Türkiye'yi terke davet

MADDE 58(1) Kanunun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (d) bentleri dışındaki yabancılar, Kanunun 56 ncı maddesindeki şartları taşımaları kaydıyla Türkiye'yi terke davet edilebilir.

(2) Sınır dışı etme kararında belirtilmek kaydıyla on beş günden az olmamak üzere otuz güne kadar süre tanınarak Türkiye'yi terke davet edilen ve çıkış izin belgesi düzenlenenlerden, tanınan sürede kabul edilebilir mazereti olmaksızın çıkış yapmayanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır.

(3) Terke davet edilen yabancılar, tanınan sürede ikamet izni veya çalışma iznine başvuru yapamazlar.

(4) Valilik ya da sulh ceza hâkimi tarafından idari gözetimin sonlandırılması kararı verildiğinde yabancının idari gözetimi derhal sonlandırılır ve hakkında yurtdışına çıkışını engelleyen bir mahkeme kararının bulunmaması kaydıyla Türkiye'yi terke davet edilir. Bu şekilde idari gözetimin sonlandırılması kararı verilen yabancının, kamu güvenliği açısından risk oluşturduğu anlaşıldığında konuları yönünden gerekli çalışmaların yapılabilmesini teminen ilgili güvenlik ve istihbarat birimlerine il müdürlüğünce bilgi verilir ve idari yükümlülükler getirilerek yabancının idari gözetimi sonlandırılır.

(5) Hakkında sınır dışı etme kararı alınarak Türkiye'yi terke davet edilen yabancılar hakkında işlemi yapan il müdürlüğünce gerekli veri girişi yapılır.

- (6) Türkiye'yi terke davet edilen yabancılar çıkış yapmak üzere sınır kapılarına geldiklerinde, kendilerine tanınan terke davet süresine bakılmaksızın çıkışları sağlanır.
- (7) Terke davet süresi içinde sınır kapısına gelenlerden varsa vize veya ikamet ihlalinin kaynaklanan para cezalarını ödeyenler için giriş yasağı uygulanmaz.
- (8) Terke davet süresini geçirmiş olarak sınır kapısına gelenlerden vize veya ikamet ihlal süresine göre giriş yasağı uygulanır.
- (9) Terke davet edildiği süre içerisinde çıkış yapmadığı tespit edilenlerin sınır dışı etme işlemleri geri gönderme merkezinden gerçekleştirilir.
- (10) Sınır kapılarında giriş işlemleri sırasında yabancıların terke davet edildiği ile ilgili kaydına rastlanması halinde bu kayıt sınır kapısı tarafından resen kaldırılır. Bunun dışında farklı nedenlerle konulmuş giriş yasağı kayıtları varsa o kayda özgü düzenlemeler çerçevesinde hareket edilir.
- (11) Terke davet uygulamasının yukarıda sayılan tüm şartlarını taşıması kaydıyla herhangi bir şekilde yakalandığı anda pasaportunun bulunmadığı anlaşılan yabancılar da terke davet uygulamasından yararlandırılır.

Sınır dışı etmek üzere idari gözetim

MADDE 59(1) Sınır dışı etmek üzere idari gözetim kararı alınmasında; kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturan yabancılar belirlenirken güvenlik birimlerinden, kamu sağlığı yönünden tehdit oluşturan yabancıların belirlenmesinde ise Sağlık Bakanlığının ilgili birimlerinden görüş alınabilir.

- (2) İkamet izni uygun görülmeyen, ikamet izinleri iptal edilen yabancılardan; sahte ya da asılsız belge kullandıkları veya kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturdıkları anlaşılanlar idari gözetim altına alınır.
- (3) İdari gözetim altındaki yabancıların sınır dışı etme kararına karşı idareye verdiği dava dilekçesi yetkili idare mahkemesine, idari gözetim kararlarına karşı verdiği itiraz dilekçesi ise yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır.
- (4) İdari gözetim altındaki yabancıların sadece sınır dışı etme kararına karşı idare mahkemesine başvurması, idari gözetimi durdurmaz. İdare sınır dışı etme kararına karşı yargı yoluna gidildiği bilgisini edindiği andan itibaren sınır dışı etme işlemini durdurur.
- (5) Yabancı hakkında alınan sınır dışı etme kararı, idari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması kararı ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları ile yapılan işlemlerin gerekçeleri ve tebligat formları istenilen sürede sulh ceza hâkimine gönderilir. İdari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvuru yapılmış olması tek başına sınır dışı etme işlemini durdurmaz.
- (6) Yabancıların yokluğunda dosya üzerinden yapılan değerlendirmeye alınan sınır dışı etme kararına istinaden alınacak idari gözetim kararının süresi yabancı yakalandığı an başlar.
- (7) Kanunun 57 nci maddesinde idari gözetim için öngörülen sürelerde sınır dışı etme işlemleri gerçekleştirilemeyen yabancıların idari gözetimleri belli idari yükümlülükler getirilerek derhal sonlandırılır.

Adli işleme konu yabancılar

MADDE 60(1) Suça karışması nedeniyle haklarında adli işlem başlatılan yabancılardan;

- a) Savcılıkça evrak üzerinden işlem yapılarak,
- b) Savcılıkça ifadesi alınarak,
- c) Kuvuşturmaya yer olmadığına dair kararla,

ç) Mahkemece tutuksuz yargılanmak üzere,

serbest bırakılan yabancıların il müdürlüklerine teslim edilmeden, ülkemizde kalışlarıyla ilgili gerekli inceleme kolluk birimi tarafından yapılır.

(2) Ülkemizde yasal kalış hakkı bulunanların bu süreleri kullandırılmak üzere kolluk tarafından tebligatla serbest bırakılarak, il müdürlüğüne bilgi verilir.

(3) Yasal kalış hakkı bulunmayanlar Kanun hükümleri doğrultusunda gerekli değerlendirilme yapılmak üzere il müdürlüklerine bildirilir.

(4) Hakkında adli kontrol, yurt dışına çıkış yasağı kararı verilerek adli makamlarca serbest bırakılan yabancıların adli kontrol hükümleri çerçevesinde ülkemizdeki takip ve kontrolleri, sorumluluk sahası göz önünde bulundurularak ilgili kolluk birimlerince yerine getirilir.

(5) Bahse konu yabancıların yurt dışına çıkış yasağı kararlarının kaldırılması halinde Kanun hükümleri çerçevesinde gerekli işlemler il müdürlüğüne yerine getirilir.

(6) Adli kontrol kararı yurtdışına çıkış yasağı öngörmediği sürece yabancının çıkışını engelleyen bir karar olmamakla birlikte bu yabancıların sınır dışı işlemlerine başlanılmadan önce adli kontrol kararı veren makama bilgi verilir.

İdari gözetim kararının gözden geçirilmesi

MADDE 61(1) İdari gözetim, devamında zaruret olup olmadığı hususunun belirlenmesi amacıyla her ay gözden geçirilir.

(2) Aşağıdaki hallerde idari gözetimin devamında zaruret görülmeyebilir:

a) Sınır dışı etme kararının, yabancının idari gözetime alınmasından itibaren altı ay içinde yerine getirilemeyeceğinin öngörülmesi.

b) İdari gözetim altında bulunan yabancının, sınır dışı etme kararı alınmayacaklar kapsamına girdiğiyle ilgili ciddi emarelerin ortaya çıkması.

c) Yabancı hakkında idari gözetim kararı alınmasına esas teşkil eden kaçma ve kaybolma riskinin ortadan kalkması.

ç) Yabancının gönüllü geri dönüş desteğine başvurması.

(3) İkinci fıkradaki işlemlerin yerine getirilmesinde Kanunun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (d) bentleri hükümleri saklıdır.

Sınır dışı etme kararının uygulanması

MADDE 62(1) Sınır dışı etme kararının yerine getirilmesi, il müdürlüğü veya geri gönderme merkezi müdürlüğü koordinesinde kolluk birimleri tarafından yapılır.

(2) Sınır dışı etme veya idari gözetim kararlarının alınması, yabancıların geri gönderme merkezlerine veya sınır kapılarına götürülmeleri ve sınır dışı etme işleminin yerine getirilmesinde valilikçe görevlendirme yapılır.

(3) Yabancıların sınır kapılarına götürülmesinde aşağıdaki usuller uygulanır:

a) Yabancıların sınır kapılarına götürülmesiyle ilgili her türlü masraf il müdürlükleri tarafından karşılanır.

b) Sevk sırasındaki risk değerlendirmesi ilgili kolluk birimi tarafından yapıldıktan sonra, sevkte görev alacak kolluk personelinin sayısı belirlenir. Bu amaçla geri gönderme merkezi veya il müdürlükleri, sevk işlemine konu olan yabancılar hakkında ilgili kolluk birimini önceden bilgilendirir.

c) Sınır dışı edileceklerin sevkinde, il müdürlüğü tarafından ihtiyaç duyulması halinde il müdürlüğü personeli de görevlendirilebilir.

ç) Sevk işlemi için görevlendirilen kolluk görevlileri, sınır kapılarına yapılacak sevklerde güvenlik önlemlerinin yanı sıra, yabancıların kaçma ve kaybolmalarını engelleme amacıyla her türlü tedbiri alır.

(4) Yalnız başına seyahat etmelerinde risk görülenlere seyahatleri süresince refakat edilir. Bu çerçevede yabancıların gönderileceği ülkeye kadar refakat etmek üzere, valilik tarafından kolluk personeli görevlendirilebilir.

Sınır dışı edileceklerin gönüllü geri dönüş talepleri

MADDE 63(1) Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılardan ülkelere veya üçüncü bir ülkeye gönüllü geri dönüş talebi olanlar, seyahatlerine engel bir durumları yoksa geri gönderme merkezlerine sevk edilmeden ve Kanunun 53 üncü maddesindeki süreye bağlı kalınmadan doğrudan ülkelere veya istedikleri üçüncü ülkeye gönderilebilirler.

(2) Geri gönderme merkezinde iken gönüllü geri dönüş talebinde bulunan yabancılar il müdürlüğünün koordinasyonunda genel kolluk tarafından sınır kapısına götürülür. Bunlar hakkındaki sınır dışı ve idari gözetim kararları, sınır kapısına intikal edildiğinde sonlandırılır ve çıkış işlemleri “gönüllülük temelinde dönüş” veya “gönüllü terk” olarak kayıtlara geçirilir.

Geri kabul anlaşmaları uyarınca Türkiye’ye kabul edilen yabancıların sınır dışı işlemleri

MADDE 64(1) Geri kabul anlaşmaları uyarınca Türkiye’ye kabul edilecek yabancıların sınır dışı işlemlerine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça ayrıca belirlenir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Uluslararası Koruma

BİRİNCİ BÖLÜM

Uluslararası Koruma Başvurusu

Genel ilkeler

MADDE 65(1) Her yabancı veya vatansız kişi kendi adına uluslararası koruma başvurusu yapabilir. Uluslararası koruma başvuruları, 68 inci madde saklı kalmak kaydıyla şahsın yasal temsilcisi veya avukatı aracılığıyla yapılamaz.

(2) Uluslararası koruma başvuruları, valiliklere bizzat yapılır. Ancak refakatsiz çocuklar ile diğer başvuru sahiplerinin başvurularını bizzat yapamadığı durumlarda, başvuruları ilgili birimler tarafından bulundukları yerlerde de alınabilir.

(3) Başvuru sırasında, başvuru sahibinden kendisini ifade edebileceği bir dilde uluslararası koruma başvurusuna ilişkin beyanı alınır. Bu beyan, ülkeye geliş nedenleri ve özel ihtiyaç durumu gibi hususları da içerir. Beyanın Türkçe tercümesinin yabancı tarafından sunulmadığı durumlarda idare, sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği dâhil kamu kurum ve kuruluşları ile uluslararası kuruluşların imkânlarından da yararlanabilir.

(4) Makul bir süre içinde valiliklere kendiliğinden uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar hakkında; yasa dışı giriş veya kalışlarının nedenlerini açıklamak kaydıyla, Türkiye’ye yasal giriş şartlarını ihlal etmek veya Türkiye’de yasal olarak bulunmamaktan dolayı cezai işlem uygulanmaz. Ancak valilikler tarafından

yapılan değerlendirmede yasa dışı giriş veya kalışlarını geçerli nedenlere dayandıramayanlara cezai işlem uygulanır.

(5) Makul sürede başvuru yapılıp yapılmadığı ile yasa dışı giriş veya kalışla ilgili beyan edilen nedenler, her başvuru sahibi için bulunduğu koşullar ve Türkiye’ye geliş nedenleri dikkate alınarak ayrı ayrı değerlendirilir.

(6) Başvuru sahibi hakkındaki bilgi ve belgelerin, gizliliğe riayet edilerek ilgilinin kişisel dosyasında muhafaza edilmek üzere kopyaları alınır ve asılları başvuru sahibine teslim edilir.

(7) Uluslararası koruma kapsamında işlem görenler, haklarında verilecek son karara kadar Türkiye’de kalışlarına izin verilir.

(8) Uluslararası koruma başvuru ve statü sahipleri hakkında karar verilirken kişinin uluslararası korumaya ilişkin beyan ettiği hususların yanı sıra, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve diğer kaynaklardan edinilen bilgiler de dikkate alınır.

(9) Kamu sağlığını tehlikeye düşürebileceği değerlendirilen başvuru sahipleri hakkında valilikler tarafından gerekli tedbirler alınır.

(10) Uluslararası koruma kapsamında işlem görenlerin başvuru öncesi ve sonrasında haklarında yapılan adli ve idari işlemlere ilişkin tüm bilgi ve belgeler ilgili kurumlardan talep edilir.

Başvurunun alınması ve mülakatın bildirimine ilişkin ortak hususlar

MADDE 66(1) Başvuru sırasında, uluslararası koruma başvurusuna ilişkin bilgiler il müdürlüğü tarafından alınır.

(2) Başvuruda Türkiye’deki hak ve yükümlülükler ile belirlenebiliyorsa mülakat zamanı ve yeri tebliğ edilir. Belirlenememesi halinde mülakat zamanı ve yeri başvuru sahibine daha sonra da bildirilebilir.

(3) Uydu iller dışında yapılan başvurularda, Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından verilecek karara kadar, başvuru sahibinin ikametinin uygun görüleceği il konusunda ilgilinin müracaat ilinde belirli bir adreste bulunmasına izin verilir.

Diğer makamlara yapılan başvurular

MADDE 67(1) Uluslararası koruma başvuruları sınır kapısı ya da ülke içinde kolluk birimleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına yapılmak istendiğinde bu birimler konuyu derhal il müdürlüğüne bildirir.

(2) Hürriyeti kısıtlanan kişilerin yapacağı uluslararası koruma başvuruları, derhal il müdürlüğüne bildirilir. Başvuruların alınması ve değerlendirilmesi, diğer adli ve idari işlemlerin ya da tedbir ve yaptırımların uygulanmasını engellemez.

(3) Uluslararası koruma işlemlerinin mahiyeti ve bu tür başvurular karşısında yerine getirilecek görevler hakkında Genel Müdürlük veya il müdürlükleri, başta kolluk birimleri olmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının bilgilendirilmesi amaçlı çalışmalar yapar.

Aile yeleri adına yapılan başvurular

MADDE 68(1) Başvuru sahibi, aynı gerekçeye dayanan ve kendisiyle birlikte gelen aile yeleri adına da başvuru yapabilir. Bu durumda, ergin olmayan aile üyelerinden ayrıca muvafakat aranmaz.

(2) Ergin aile yeleri, kendi adlarına başvuru yapılmasına muvafakat vermeden önce;

a) Başvuru sahibinin hakları,

b) Uluslararası koruma başvuru usulleri,

- c) Başvurusunun bireysel olarak da değerlendirilebileceği,
 - ç) Her halükarda başvuru sahibi olarak işlem göreceği,
 - d) İdare tarafından uygun görülen diğer konular,
- hakkında bilgilendirilir.

(3) Muvafakat yoluyla ya da ergin olmadıkları için muvafakat gerekmeksizin adlarına başvuru yapılan aile üyeleri de başvuru sahibi olarak kabul edilir. Bu kişilerin başvuruları, adlarına başvuru yapan kişiyle birlikte değerlendirilir. Başvurudan sonra ergin olan aile üyelerinin ayrı değerlendirmeye ilişkin yazılı talepleri olmadığı sürece başvuruları, refakatinde olduğu aile üyeleri ile birlikte değerlendirilir.

(4) Başvuru esnasında, aile üyelerinden herhangi birinin bağımsız değerlendirmeye ihtiyacı olduğuna idarece kanaat getirilirse başvurusu ayrı olarak alınır.

Kimlik tespiti

MADDE 69(1) Başvuru sahibi kimlik bilgilerini doğru olarak bildirmek ve varsa kimliğini ispatlayacak belge ve seyahat dokümanlarını sunmakla yükümlüdür. Sunulan belgelerin sahte olabileceğinden şüphe duyulması halinde, bu belgelerin ilgili birimler tarafından incelenmesi sağlanır.

(2) Başvuru sahibinin kişisel verileri, il müdürlüğü tarafından alınır, kurumsal yazılım sistemine kaydedilir ve ilgili veri tabanlarında yer alan bilgilerle karşılaştırılır. Kişisel verilerinin alınmasına izin vermeyen başvuru sahiplerinin başvurusu geri çekilmiş kabul edilir.

(3) Başvuru sahibinin kimlik bilgilerine ilişkin belge sunamaması hâlinde, kimlik tespitinde kişisel verilerinin karşılaştırılmasından ve yapılan araştırmalardan elde edilen bilgiler kullanılır. Kimlik tespit araştırmaları sırasında dil analizi gibi yöntemlerden de faydalanılabilir. Araştırmalar sonucunda, kimliği tespit edilemeyen başvuru sahibinin beyanı esas alınır.

(4) Kimlik tespiti amacıyla, başvuru sahibinin üzerinde ve eşyalarında mevzuata uygun olarak kontroller yapılabilir.

Kayıt sırasında dikkat edilecek hususlar

MADDE 70(1) Kayıt işlemlerinde gizlilik esastır. Bu amaçla gerekli tedbirler alınır.

(2) Kayıt, yeterli donanımına sahip ve kayıt işlemlerinin kesintiye uğramadan tamamlanmasını sağlayacak ayrı bir yerde yapılır. Kayıt yerine, kayıt sırasında bulunması zorunlu olanlar dışında kimse alınmaz.

(3) Kayıt personeli, başvuru sahibinin bilgi vermesine engelleyecek her tür tutum ve davranıştan kaçınır.

(4) Uluslararası koruma başvuruları, en kısa sürede kurumsal yazılım sisteminde kayıt altına alınır.

(5) Başvuru yapan kişi özel ihtiyaç sahibi ise, özel ihtiyaçlarına ilişkin bilgiler kaydedilir.

(6) Kayıt sonunda, kurumsal yazılım sisteminin kayıt ekranındaki tüm bilgiler eksiksiz olarak başvuru sahibine okunur, verdiği bilgilerin doğruluğu ile ilave olarak ekleyeceği bir husus olup olmadığı sorulur.

(7) Kayıt sırasında doldurulan elektronik kayıt formunun bir çıktısı alınarak, katılanlar tarafından imzalanır ve bir örneği ilgiliye verilir.

Kayıt belgesi

MADDE 71(1) Kayıt işlemleri tamamlandıktan sonra, başvuru sahibine il müdürlüğü tarafından hiçbir harca tabi olmayan şekli ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenen, iptal edilmediği sürece geçerli olan Uluslararası Koruma Başvuru Kayıt Belgesi düzenlenir. Bu belge, geçerli olduğu süre içinde başvuru sahibine ikamet izni almaksızın Türkiye’de bulunma hakkı sağlar.

(2) Kayıt Belgesi, başvuru sahiplerinden Türkiye'ye düzenli yollarla gelenlerin vize veya vize muafiyeti sürelerinin bitimine ya da düzensiz ve doğrudan gelenlerin ise yasa dışı giriş tarihlerine bakılmaksızın uluslararası koruma başvuru tarihi itibarıyla düzenlenir.

Başvuru sahibinin ikamet ilinin belirlenmesi

MADDE 72(1) Başvuru sahibinin ikamet edeceği il, Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından belirlenir.

(2) Kalışına izin verilen ile belirlenen süre içinde gitmeyen başvuru sahibi hakkında başvurunun geri çekilmiş sayılması kararı alınır.

Yapılması gereken ilk incelemeler

MADDE 73(1) Başvurunun, öncelikli olarak kabul edilemez başvuru olup olmadığı, müteakiben de hızlandırılmış değerlendirmeye tabi tutulup tutulamayacağı hususları il müdürlüğü tarafından değerlendirilir.

Kabul edilemez başvuru

MADDE 74(1) Uluslararası koruma başvurusunun kabul edilemez başvuru olduğuna karar verilmeden önce başvuru sahibiyle mülakat yapılır.

(2) Mülakat sonunda yapılan değerlendirme üzerine başvurunun kabul edilemez olduğuna valilikler tarafından karar verilir.

(3) Kanunun 72 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen nedenlerin, başvurunun değerlendirilmesinin herhangi bir aşamasında ortaya çıkması halinde de kabul edilemez başvuru kararı alınır.

(4) Başvuru sahibinin kayıt, mülakat ve ilgili diğer evrakları incelenerek yapılan değerlendirme sonucunda kabul edilemez başvuru kararı Genel Müdürlük tarafından da alınabilir.

(5) Başvurunun kabul edilemez olduğuna ilişkin karar, başvuru sahibine tebliğ edilir.

İlk iltica ülkesi

MADDE 75(1) Aşağıdaki hallerde başvuru sahibi, ilk iltica ülkesinden gelmiş kabul edilir:

a) Başka bir ülkede daha önceden mülteci olarak tanınması ve kendisine halen bu korumadan yararlanma imkânı olduğu.

b) Mülteci olarak tanınmamakla birlikte, üçüncü ülkenin geri göndermeme ilkesini de içeren yeterli ve etkili nitelikteki korumasından halen yararlanıyor olması.

(2) Bir ülkenin, başvuru sahibi için ilk iltica ülkesi olup olmadığı her başvuru sahibi için ayrı değerlendirilmesi esastır.

(3) Başvuru sahibinin ilk iltica ülkesinden geldiği kabul edildiği takdirde, başvuru kabul edilemez olarak değerlendirilir ve ilk iltica ülkesine gönderilmesi için işlemler başlatılır. İlk iltica ülkesine gönderilememeleri halinde, uluslararası koruma başvurularına ilişkin işlemleri devam eder.

Başvuru sahibinin üçüncü ülkede yeterli ve etkili nitelikte korumadan hâlen faydalanıp faydalanmadığının değerlendirilmesi

MADDE 76(1) Aşağıdaki hallerden birinin olması halinde, başvuru sahibinin üçüncü ülkede yeterli ve etkili nitelikte korumadan hâlen faydalandığı kabul edilir:

a) Başvuru sahibinin üçüncü ülkede haklı sebeplere dayanan zulüm korkusunun veya ciddi zarar görme riskinin bulunmaması.

- b) Başvuru sahibinin bu ülkeden, etkili ve yeterli korumadan faydalanamayacağı başka bir ülkeye gönderilme riskinin olmaması.
- c) Üçüncü ülkenin Sözleşmeye taraf olması veya aynı zamanda ülke uygulamalarının Sözleşme hükümleriyle uyumlu olması.
- ç) Üçüncü ülkenin sağladığı etkili ve yeterli nitelikteki korumanın şahısla ilgili kalıcı çözüm bulunana kadar devam edecek olması.

Güvenli üçüncü ülke

MADDE 77(1) Bir ülkenin başvuru sahibi için güvenli üçüncü ülke olarak nitelendirilebilmesi için aşağıdaki şartlar aranır:

- a) Kanunun 74 üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen şartları taşıması.
- b) Kanunun 74 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen, kişi ile ülke arasında bağlantının olması.
- (2) Kanunun 74 üncü maddesinde belirtilen makul bağlantının varlığının değerlendirilmesi için aşağıdaki durumlardan birinin mevcut olması şartı aranır:
- a) Başvuru sahibinin güvenli üçüncü ülkede yerleşik aile üyelerinin bulunması.
- b) Başvuru sahibinin daha önce çalışma, öğrenim, yerleşme gibi amaçlarla güvenli üçüncü ülkede uzun süreli bulunmuş olması.
- c) Başvuru sahibinin güvenli üçüncü ülkenin dilini temel düzeyde biliyor olması gibi bu ülke ile sağlam kültürel bağlarının bulunması.
- ç) Başvuru sahibinin güvenli üçüncü ülkeye, sadece transit amaçlı değil, kalmak amacıyla giriş yapmış olması.
- (3) Bir ülkenin, başvuru sahibi için güvenli üçüncü ülke olup olmadığı her başvuru sahibi için ayrı değerlendirilir.
- (4) Başvuru sahibinin güvenli üçüncü ülkeden geldiği kabul edildiği takdirde, başvuru kabul edilemez olarak değerlendirilir ve güvenli üçüncü ülkeye gönderilmesi için işlemler başlatılır. Güvenli üçüncü ülkeye gönderilememeleri halinde, uluslararası koruma başvurularına ilişkin işlemlere devam edilir.

Uluslararası korumanın haricinde tutulma

MADDE 78(1) Başvuru sahibi Kanunun 64 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hallerde uluslararası korumanın haricinde tutulur.

Başvurunun geri çekilmesi veya geri çekilmiş sayılması

MADDE 79(1) Kanunun 77 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında olanların başvuruları, valilik tarafından geri çekilmiş kabul edilerek değerlendirme durdurulur ve kurumsal yazılım sistemine kaydedilir.

- (2) Başvurusunun geri çekilmiş sayıldığına ilişkin karar yabancıya tebliğ edilir.
- (3) Başvurusunu geri çektiğini yazılı olarak beyan eden başvuru sahiplerinden, gönüllü olarak geri dönüş yapmak isteyenler hakkında son karar beklenmez.
- (4) Başvurusu geri çekilmiş kabul edilenlerden Kanunun 77 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında olanlar Türkiye'yi terk etmeleri için kendilerine tanınan sürenin sonunda Türkiye'den çıkmadıklarının tespit edilmesi halinde, Kanunun 77 nci maddesinin birinci fıkrasının (b), (c), (ç), (d) ve (e) bentleri kapsamında olanlar ise başvurunun geri çekilmiş kabul edilmesine ilişkin haklarında verilen olumsuz son kararın ardından Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar sınır dışı

edilirler. Ancak başvurusu geri çekilmiş sayılanlardan bu karar tebliğ edilemeyenler hakkında sınır dışı kararı alınmaz.

(5) Başvurusunu geri çektikten veya başvurusunun geri çekilmiş sayılmasından sonra yeniden yapılacak uluslararası koruma başvuruları hızlandırılmış değerlendirilmeye alınır.

(6) Genel Müdürlük uluslararası koruma başvuruları geri çekilmiş sayılanlar veya uluslararası koruma talebi reddedilenler hakkında, ülkeye giriş yasağı uygulayabilir veya bu yetkisini valiliklere devredebilir.

Hızlandırılmış değerlendirme

MADDE 80(1) Kanunun 79 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hallerde, uluslararası koruma başvuruları hızlandırılmış olarak değerlendirilir.

(2) Hızlandırılmış değerlendirme, başvurunun uluslararası koruma hükümleri kapsamında ayrıntılı şekilde incelenmesine engel oluşturmaz.

(3) Değerlendirmenin, Kanunun 79 uncu maddesinin ikinci fıkrasında belirlenen süreden uzun süreceği anlaşılanlar, hızlandırılmış değerlendirmeden çıkarılabilir.

(4) Uluslararası koruma başvurularının, başvuru yerine ve şekline bakılmaksızın hızlandırılmış değerlendirme çerçevesinde yürütülmesine il müdürlüğü tarafından karar verilir.

(5) Değerlendirmenin herhangi bir aşamasında, uluslararası koruma başvurusu Genel Müdürlük veya il müdürlüğü tarafından hızlandırılmış değerlendirme kapsamına alınabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Mülakat

Genel ilkeler

MADDE 81(1) Mülakat, kayıt tarihinden itibaren otuz gün içinde, başvurusu hızlandırılmış olarak değerlendirilen başvuru sahibiyle mülakat ise, başvuru tarihinden itibaren en geç üç gün içinde yapılır.

(2) Mülakat, mülakat teknikleri, mülteci hukuku, insan hakları hukuku ve menşe ülke bilgisi gibi alanlarda eğitim almış personel tarafından gerçekleştirilir.

(3) Kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın bildirilen üç mülakat tarihinin her birinde hazır olmayan başvuru sahibinin başvurusu geri çekilmiş kabul edilerek değerlendirme durdurulur.

(4) Engellilik durumu veya diğer mücbir sebeplere bağlı olarak, mülakat yabancının bulunduğu yerde de yapılabilir.

(5) Mülakat işlemlerinde kullanılacak mülakat formu ile mülakat raporunun şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

Mülakata katılabilecek kişiler

MADDE 82(1) Mülakat bireysel olarak yapılır. Ancak, aşağıda sayılan kişiler gerektiğinde mülakata katılabilirler:

a) Kişinin muvafakati alınarak aile üyeleri.

b) Başvuru sahibinin yazılı talebi üzerine gözlemci olarak avukatı.

c) Tercüman.

ç) İmkânlar dâhilinde idare tarafından belirlenen psikolog, pedagog, çocuk gelişimci veya sosyal çalışmacı ya da ilgili diğer uzmanlık alanlarından görevliler.

d) Çocukların mülakatında ebeveyni veya yasal temsilcisi.

(2) Gerekli görülen durumlarda ergin olanlar için muvafakat alınarak, ergin olmayanlar için muvafakat gerekmeksizin adına başvuruyu yapan aile üyeleriyle bireysel mülakat yapılabilir.

Mülakata hazırlık

MADDE 83(1) Mülakat görevlisi, başvuru sahibinin kayıt sırasındaki beyanlarının doğruluğunun tespit edilmesi amacıyla, mülakat öncesinde başvurudaki iddiaları, menşe ülke bilgisi ile ihtiyaç duyulacak diğer konulardaki hususları araştırır ve yeterli bilgiyi toplar.

(2) Görevli, mülakat formunda yer alan soruların dışına çıkarak iddiaların açıklığa kavuşturulmasını sağlayacak ek sorular hazırlayabilir.

(3) Mülakat öncesinde görevli, mülakatta yer alacak tercüman ve diğer görevlileri mülakatın kapsamı ve uyulması gereken kurallar hakkında bilgilendirir.

Mülakat odası

MADDE 84(1) Mülakat, gerekli teknik donanıma sahip ve mülakatın kesintiye uğramadan alınmasını sağlayacak mülakat odasında yapılır.

(2) Mülakat odasında başvuru sahibinin kendisini en iyi şekilde ifade etmesine imkân sağlamak amacıyla mülakatın mahremiyeti ve güvenliğine ilişkin her türlü tedbir alınır.

Mülakat öncesinde dikkat edilecek hususlar

MADDE 85(1) Mülakat görevlisi, mülakat öncesinde aşağıdaki konularda başvuru sahibini bilgilendirir:

a) Kendisinin ve mülakata katılan diğer görevlilerin rolü.

b) Başvurusuyla ilgili işlem süreci.

c) Mülakatın amacı.

ç) İddia ve talebine ilişkin hususlarda doğru bilgileri vermesinin önemi.

d) Varsa belgelerini sunma zorunluluğu.

e) Mülakatın sesli ve/veya görsel olarak kayıt altına alınabileceği.

f) Verdiği beyanı ile her tür bilgi ve belgesinin gizli tutulacağı, bu bilgilerin menşe ülke makamları, kendi aile üyeleri ve üçüncü kişilerle rızası olmadan paylaşılmayacağı.

g) Genel Müdürlük tarafından belirlenecek diğer konuları.

(2) Başvuru sahibinin özel durumları ve menşe ya da önceki ikamet ülkesi ile ülke kültürü dikkate alınarak kendisiyle iletişim kurulur ve başvuru sahibinin bilgi vermesine engel teşkil edecek davranış ve tutumlardan kaçınılır.

(3) Özel ihtiyaç sahipleriyle yapılacak mülakatlarda, kişilerin özel durumları göz önünde bulundurulur.

(4) Mülakatın sesli veya görsel olarak kayıt altına alınması halinde bu duruma ilişkin mülakat sonunda tutanak düzenlenerek bir nüshası mülakatı yapılan kişiye verilir.

Mülakat

MADDE 86(1) Uluslararası koruma başvuru sahibiyle, talebine ilişkin etkin ve adil karar verebilmek amacıyla, menşe ülke bilgisi gözetilerek, kayıt sırasındaki iddiaları, bu iddiaların inandırıcılığının tespiti ve ihtiyaç duyulacak diğer konular hakkında araştırma yapılarak mülakat gerçekleştirilir.

(2) Mülakat sırasında başvuru sahibi ile mülakat görevlisi veya tercümanın herhangi bir sebeple iletişim kuramaması halinde, bu durum tutanakla tespit edilerek mülakat başka bir tarihte gerçekleştirilmek üzere ertelenir. Yapılması planlanan mülakat öncesinde, ilk mülakatta iletişim kurulamamasına neden olan hususların giderilmesi için gerekli tedbirler alınır.

(3) Mülakat sonunda mülakat formu başvuru sahibine okunur ve yapacağı düzeltme, açıklama ve sunacağı ek bilgiler mülakat formuna kaydedilir.

(4) Mülakat formu, mülakatta hazır bulunanlarca imzalanır.

Mülakatın gerçekleştirilememesi

MADDE 87(1) İlk mülakatın idareden veya başvuru sahibinden kaynaklanan nedenlerle gerçekleştirilememesi halinde, yeni bir mülakat tarihi belirlenir. Belirlenen tarihte mülakat yapılır.

(2) Mülakat tarihleri arasında en az on gün bulunur.

Ek mülakat yapılması

MADDE 88(1) İhtiyaç duyulduğunda başvuru sahibiyle birden çok mülakat yapılabilir. İlk mülakat için geçerli olan kurallar ek mülakatlar için de geçerlidir.

(2) Yapılmış olan ilk mülakat tarihi ile ek mülakat tarihi arasında süre sınırlaması bulunmaz.

Mülakat raporu

MADDE 89(1) Mülakatın tamamlanmasının ardından mülakat raporu hazırlanır.

(2) Mülakat görevlisi, kanaat ve değerlendirmelerini mülakat raporunda belirtir.

(3) Ek mülakat yapılması durumunda varsa daha önceki mülakatın raporu güncellenir. Daha önce yapılan mülakatın raporu hazırlanmamış ise yeni bir mülakat raporu hazırlanır.

Uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi

MADDE 90(1) Kanunun 72 nci ve 79 uncu maddeleri kapsamında olanlar ile bunların aile üyeleri hariç, mülakatı tamamlanan başvuru sahiplerine ve varsa birlikte geldiği aile üyelerine Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından, yabancı kimlik numarasını içeren, hiçbir harca tabi olmayan, şekli ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenen ve iptal edilmediği sürece geçerli olan Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi düzenlenir.

(2) Bu belge, geçerli olduğu süre içinde başvuru sahibine ikamet izni almaksızın Türkiye’de bulunma hakkı sağlar.

İkamet ili dışına çıkış izin talebi ve ikamet ilini terk

MADDE 91(1) Başvuru sahiplerine ihtiyaç duymaları halinde il müdürlüğü tarafından otuz güne kadar il dışına çıkış izni verilebilir. İzin belgesinin şekil ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenir. İl dışına çıkış izinlerinin amacı dışında kullanılmaması için gerekli tedbirler alınır.

(2) İzin süresinin uzatılması ihtiyacının ortaya çıkması halinde başvuru sahibi, bulunduğu il müdürlüğüne müracaat edebilir. Bu talep ikamet iliyle birlikte değerlendirilir. Talebin kabul edilmesi halinde izin belgesi üzerine şerh düşülerek izin süresi bir defaya mahsus otuz güne kadar uzatılabilir.

(3) Birinci ve ikinci fıkra kapsamında verilen toplam altmış günlük iznin bitiminden sonraki izin talepleri, bulunduğu il müdürlüğü görüşüyle birlikte Genel Müdürlüğe gönderilir ve Genel Müdürlüğün kararına göre işlem yapılır.

(4) Verilen izin sonunda ikamet iline dönmediği veya ikamet ilini izinsiz olarak terk ettiği anlaşılan başvuru sahipleri hakkında kurumsal yazılım sistemine veri girişi yapılarak ülke genelinde bulunması amacıyla gerekli işlemler başlatılır ve başvurunun geri çekilmiş sayılmasına ilişkin işlem tesis edilir.

(5) Haklarında arama kaydı bulunan yabancıların başka bir ilde olduğunun tespiti durumunda ikamet ili ile görüşülerek varsa hakkında alınmış kararlar tebliğ edilir. Yabancı kendi imkânları ile veya gerekli görülmesi halinde görevli kolluk refakatinde ikamet iline sevk edilir.

(6) İkamet edecekleri illere gitmeyen veya gittikten sonra bu illerden valilikler tarafından belirlenen kurallara aykırı şekilde ayrılanlar hakkında, eğitim ve temel sağlık hakları hariç diğer haklardan faydalanmaları bakımından sınırlama getirilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uluslararası Korumayla İlgili Kararlar ve İdari Gözetim

Genel ilkeler

MADDE 92(1) Uluslararası koruma başvuruları hakkında, başvurunun kayıt altına alındığı tarihten itibaren en geç altı ay içinde Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde valilik tarafından karar verilir. Kararın bu süre içinde verilememesi hâlinde başvuru sahibi bilgilendirilir.

(2) Karar alınmadan önce başvuru sahibine ilişkin kayıt ve mülakat formları ile mülakat raporu, menşe ülke bilgisi ve başvuru sahibiyle ilgili tüm bilgi ve belgeler gözden geçirilerek detaylı araştırma ve inceleme yapılır. İhtiyaç halinde, kişiyle ek mülakat yapılarak ek bilgi veya belge talep edilebilir.

(3) Kararlar bireysel olarak verilir. Uluslararası korumadan hariçte tutulma kararları saklı kalmak kaydıyla, aile adına yapılan başvuru bütün olarak değerlendirilir ve verilen karar tüm aile üyelerini kapsar.

(4) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden kamu düzeni ve kamu güvenliği için tehlike oluşturanlar hakkında da sınır dışı etme kararı alınabilir.

(5) Uluslararası koruma kapsamında alınan kararlar, itiraz usulleri ve süreleri de belirtilmek üzere yabancıya veya yasal temsilcisi ya da avukatına tebliğ edilir.

Uluslararası koruma statü sahibi kimlik belgesi

MADDE 93(1) Uluslararası koruma statüsü verilenlere Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından yabancı kimlik numarasını içeren, hiçbir harca tabi olmayan, şekli ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenen ve iptal edilmediği sürece geçerli olan Uluslararası Koruma Statü Sahibi Kimlik Belgesi düzenlenir.

(2) Bu belge, geçerli olduğu süre içinde statü sahibine ikamet izni almaksızın Türkiye’de bulunma hakkı sağlar.

(3) 90 ncı maddede belirtilen uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi ile bu maddede belirtilen uluslararası koruma statü sahibi kimlik belgesi, yabancı kimlik numarasını içeren, hiçbir harca tabi olmayan şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenen tek bir kimlik belgesi şeklinde de düzenlenebilir. Bu kimlik belgesi Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından tanzim edilebilir.

Üçüncü ülkeye yerleştirme ve ülkemizden çıkış izni

MADDE 94(1) Uluslararası koruma kapsamında işlem gören yabancıların üçüncü ülkeye yerleştirme işlemleri Genel Müdürlük koordinesinde yürütülür. Üçüncü ülkeye yerleştirme işlemlerinde, kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla da işbirliği yapılabilir.

(2) Üçüncü ülkeye çıkış izni Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde valilikler tarafından verilir.

İdari itiraz ve yargı süreci

MADDE 95(1) İdarenin tesis etmiş olduğu uluslararası koruma işlemlerine karşı idari itiraz veya yargı yoluna başvurulduğunda, süreç sonuçlanıncaya kadar başvuru sahiplerinin Türkiye’de kalışlarına izin verilir. İtirazda bulunulması ya da yargı yoluna başvurulması ikamet ve bildirim yükümlülüğü getirilmesine engel teşkil etmez.

(2) Kanunun 72 nci ve 77 nci maddelere göre yapılan işlemlere karşı yargı yoluna başvurulduğunda insani ikamet izni verilebilir.

Başvuru sahiplerinin idari gözetimi

MADDE 96(1) Başvuru sahiplerinin idari gözetim altına alınmaları istisnai bir işlemdir. Valilik idari gözetim yerine başka usuller belirleyebilir. Bu tedbirler yeterli olmadığı takdirde Kanunun 68 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen durumlarda başvuru sahipleri idari gözetim altına alınabilir.

(2) İdari gözetimin gerekip gerekmediği bireysel olarak değerlendirilir.

(3) İdari gözetim altına alınma gerekçelerini ve gözetimin süresini içerecek şekilde idari gözetim altına alınan kişiye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Kararın sonucu ve itiraz usulleri hakkında bilgilendirilir.

(4) İdari gözetim kararı Kanunun 68 inci maddesinde belirtilen usul ve esaslara uygun olarak Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valilikler tarafından alınır. İdari gözetim kararı aynı usulde veya Sulh ceza hâkiminin kararı üzerine sonlandırılır. İdari gözetimin sonlandırılmasına yönelik mahkeme kararı Genel Müdürlüğe derhal bildirilir.

(5) İdari gözetim kararı sonlandırılan başvuru sahibi hakkında ikamet zorunluluğu ve bildirim yükümlülüğünün yanı sıra başka yükümlülüklerin de yerine getirilmesi istenebilir.

(6) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetime karşı idari gözetim kararının alındığı yer veya yabancıların idari gözetim altında tutulduğu yer sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.

(7) Sınır dışı edilmek üzere geri gönderme merkezinde idari gözetim altında olan yabancıların uluslararası korumaya başvurması halinde Kanunun 68 inci maddesine göre yeni bir idari gözetim kararı alınmaksızın Kanunun 57 nci maddesine göre hakkında alınan idari gözetim kararının süresi içerisinde uluslararası koruma işlemleri Genel Müdürlük tarafından aksine bir karar verilmediği sürece yürütülmeye devam edilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Uluslararası Koruma Statüsünün Sona Ermesi ve İptali

Statünün sona ermesi

MADDE 97(1) Kanunun 85 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hallerin oluşması halinde uluslararası koruma statüsü sona erer. Yabancı veya avukatı ya da yasal temsilcisi bu karara ilişkin bilgilendirilir ve makul süre içinde sözlü veya yazılı olarak bilgi ve belgelerini sunabilmesine imkân tanınır.

(2) Kanunun 85 inci maddesi çerçevesinde alınacak uluslararası koruma statüsünün sona erme kararı, Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde valilikler tarafından alınır ve yabancıya veya avukatına ya da yasal temsilcisine tebliğ edilir.

(3) Statünün sona erme kararı bireysel olarak alınır. Ancak, aynı gerekçeye bağlı olarak statü tanınan aile üyelerinin bu statüleri aynı kararlar sona erdirilir.

Statünün iptali

MADDE 98(1) Kanunun 86 ncı maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hallerde uluslararası koruma statüsü iptal edilir. Yabancı veya avukatı ya da yasal temsilcisi bu karara ilişkin bilgilendirilir ve makul süre içinde sözlü veya yazılı olarak bilgi ve belgelerini sunabilmesine imkân tanınır.

(2) Birinci fıkradaki bilgilendirmenin kayıtlarda yer alan iletişim veya adres bilgilerine göre yapılamaması durumunda, kişinin gıyabında da iptal kararı alınabilir.

(3) Kanunun 86 ncı maddesi çerçevesinde alınacak uluslararası koruma statüsünün iptali kararı, Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde valilikler tarafından alınır ve yabancıya veya avukatına ya da yasal temsilcisine tebliğ edilir.

(4) İptal kararları bireysel olarak alınır. Ancak aynı gerekçeye bağlı olarak statü tanınan aile üyelerinin bu statüleri, aynı kararlar iptal edilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İdari İtiraz ve Yargı Yolu

Uluslararası koruma değerlendirme komisyonuna itiraz

MADDE 99(1) İdari gözetim, kabul edilemez başvuru ve hızlandırılmış değerlendirme kararları hariç, uluslararası koruma başvurusuyla ilgili idari kararlara karşı, kararın tebliğinden itibaren on gün içinde Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonuna itiraz edilebilir.

(2) İtirazlar, sunulacak bilgi ve belgelerle birlikte il müdürlüğü tarafından Komisyona iletilir.

Komisyonun kararları ve niteliği

MADDE 100(1) Komisyon itirazları değerlendirirken aşağıdaki hususları da gözetir:

- a) İdarenin vermiş olduğu kararı usul ve esas yönünden inceler.
- b) Genel Müdürlükten, Genel Müdürlük temsilcisinden veya il müdürlüğünden bilgi talep edebilir.
- c) İtiraz sahibiyle veya yasal temsilcisiyle ya da avukatıyla doğrudan veya il müdürlüğü aracılığıyla görüşebilir.

(2) Komisyon değerlendirmesinin sonunda iki şekilde karar alır:

- a) Başvuru sahibinin, itirazını reddedebilir.
- b) İdareden, vermiş olduğu kararı usul veya esas yönünden gözden geçirmesini talep edebilir.

(3) Komisyon, kararını itirazın kendisine ulaştığı tarihten itibaren en geç on beş gün içinde verir. Bu süre en fazla beş gün daha uzatılabilir.

(4) Komisyonun kararı yabancıya veya avukatına ya da yasal temsilcisine tebliğ edilir.

(5) Komisyonun, idarenin kararının usul veya esas yönünden gözden geçirmesini talep etmesi üzerine yapılacak yeni inceleme, başvuruyu ilk aşamada gözden geçiren görevliden farklı biri tarafından gerçekleştirilir.

İdare mahkemesine başvuru

MADDE 101(1) Kabul edilemez başvuru ile hızlandırılmış değerlendirme kararlarına karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde başvuru sahibi veya avukatı ya da yasal temsilcisi yetkili idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir.

(2) İdari gözetim, kabul edilemez başvuru ve hızlandırılmış değerlendirme kararları dışında alınan idari kararlara karşı kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde idare mahkemesine başvurulabilir.

(3) Uluslararası koruma değerlendirme komisyonuna itiraz edilmesi, ilgili kişinin yetkili idare mahkemesine başvurma hakkını engellemez ve dava açma süresini durdurmaz. Ancak Komisyona itiraz eden kişinin aynı zamanda yetkili idare mahkemesine de başvurduğu anlaşılırsa, komisyon yapılan başvuru hakkındaki incelemeyi durdurur.

ALTINCI BÖLÜM

Hak ve Yükümlülükler

Bilgilendirme ve tercümanlık

MADDE 102(1) Başvuru ve statü sahipleri, hak ve yükümlülükler, yükümlülüklere uymama ya da yetkililerle işbirliğinde bulunmamanın yaptırımları ve itiraz usullerine ilişkin konularda bilgilendirilir. Bilgilendirmenin hangi usul ve esaslar çerçevesinde yapılacağı Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

(2) Başvuru, kayıt ve mülakat ile idare tarafından gerekli görülecek diğer süreçlerde, tercüman olmaksızın istenilen düzeyde iletişim kurulamayacağının anlaşılması durumunda tercümanlık hizmetleri ücretsiz olarak sağlanır.

(3) Başvuru sahibinin, talebini destekleyici Türkçe olmayan yazılı belgeler sunması halinde, bu belgelerin yetkili kişiler tarafından tercüme edilmiş kopyaları istenir. Başvuru sahibi tarafından bu belgelerin tercümelerinin temin edilememesi durumunda idare, sivil toplum kuruluşları ile işbirliği dâhil kamu kurum ve kuruluşları ile uluslararası kuruluşların imkânlarından yararlanabilir.

(4) Uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında, başvuru sahibine vatandaşı olduğu ülkenin dilinde veya anlayabileceği başka dilde bildirimde bulunulması esastır.

(5) Uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında verilen tercümanlık hizmetleri, Genel Müdürlük veya il müdürlüğü tarafından, kendi personeli eliyle veya hizmet alımıyla sağlanabilir.

(6) Tercümanlık hizmetleriyle ilgili olarak idare, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapabilir.

Adli yardım ve danışmanlık hizmetleri hakkında bilgilendirme

MADDE 103(1) Başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler, Kanunun 81 inci maddesinde düzenlenen hak ve hizmetlere erişim ve bunlardan faydalanmalarına ilişkin hususlarda yazılı olarak bilgilendirilir.

Seyahat belgeleri

MADDE 104(1) Sözleşme kapsamındaki mültecilere verilmek üzere düzenlenecek seyahat belgesinin şekli, süresi ve içeriği Sözleşmeye uygun olarak Bakanlık tarafından belirlenir ve Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde valilik tarafından düzenlenir.

(2) Şartlı mülteciler ile ikincil koruma statü sahiplerinin seyahat belgesiyle ilgili talepleri, 5682 sayılı Pasaport Kanununun 18 inci maddesi çerçevesinde değerlendirilir.

Eğitim ve öğretim

MADDE 105(1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişi ve aile üyeleri, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki eğitim hizmetlerinden statülerini gösteren belgelerini ibraz ederek yararlanabilir.

(2) İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarına kayıt işlemleri ile diğer hususlar Milli Eğitim Bakanlığı mevzuatı çerçevesinde yürütülür.

(3) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinden, yabancı öğrencilerle ilgili genel hükümler çerçevesinde Türkiye’de ön lisans, lisans, yüksek lisans ya da doktora öğrenimi hakkı elde edenler, ayrıca öğrenci ikamet iznine gerek olmaksızın, statülerini gösteren belgeleriyle öğrenim görebilir.

Sosyal yardım ve hizmetlere erişim

MADDE 106(1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden, kimlerin ihtiyaç sahibi olduğunun tespiti ile bu kişilerin sosyal yardım ve hizmetlere erişimleri aşağıdaki kriterlere göre valilikler tarafından belirlenir:

- a) Barınma olanağı.
- b) Düzenli gelir durumu.
- c) Bakmakla yükümlü olduğu aile fertlerinin sayısı.
- ç) Türkiye’deki veya ülkesindeki taşınır ve taşınmaz mal varlığı.
- d) Türkiye’deki veya ülkesindeki yakınlarından yardım alıp almadığı.
- e) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer vakıf, dernek ve özel kuruluşlardan yardım alıp almadığı.
- f) Sağlık sigortasının bulunup bulunmadığı.
- g) Herhangi bir engelinin veya hastalığının olup olmadığı.
- ğ) İdare tarafından belirlenecek diğer hususlar.

(2) İhtiyaç sahibi olanlara verilebilecek sosyal yardım ve hizmet desteği, Bakanlık ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenen usul ve esaslara göre sağlanır.

Sağlık

MADDE 107(1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden, herhangi bir sağlık güvencesi olmayan ve ödeme gücü bulunmayanlar, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine tabidir.

(2) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin birinci fıkra kapsamında olup olmadığı 106 ncı maddenin birinci fıkrasındaki usule göre valilikler tarafından belirlenir.

(3) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinin genel sağlık sigortalarının başlatılması, sona erdirilmesi veya iptaline ilişkin usul ve esaslar Sosyal Güvenlik Kurumuyla işbirliği içinde Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

Çalışma

MADDE 108(1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler, Kanunun 89 uncu maddesinin dördüncü fıkrası çerçevesinde Türkiye’de çalışabilirler.

(2) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin iş piyasasına erişimleri Bakanlığın görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından belirlenen usul ve esaslara göre sağlanır.

Harçlık

MADDE 109(1) Kanunun 89 uncu maddesinin beşinci fıkrasına göre, valilikler tarafından verilecek harçlık ile ilgili olarak, kişilerin muhtaçlık durumu, 106 ncı maddenin birinci fıkrasındaki usule göre valilikler tarafından belirlenir.

(2) İhtiyaç sahibi olanlara verilecek harçlık, Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlık tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde valiliklerce verilebilir.

Başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahiplerinin ikameti ve bildirim yükümlülüğü

MADDE 110(1) Genel Müdürlük, kamu düzeni veya kamu güvenliği, kişinin talebi, özel durumu, sağlık ve eğitim durumu ile akrabalık ilişkileri, kültürü, kişisel koşulları, illerin kapasitesi gibi konuları göz önünde bulundurarak, başvuru sahiplerinin barındırılacağı yerler ile ikamet edecekleri illeri, başvuru veya kayıt işlemleri sırasında belirleyebilir, gerekli hallerde değişiklik yapabilir.

(2) Şartlı mülteciler ile ikincil koruma statüsü sahiplerinin, ikamet edecekleri iller Genel Müdürlük tarafından belirlenebilir veya Genel Müdürlükçe belirlenecek iller arasından kendileri seçebilir. Genel Müdürlük tarafından zorunlu ikamet ilinin belirlenmediği durumlarda tercih edilen illerde ikamet edilebilir.

(3) Başvuru sahibi ile mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü sahipleri, adres kayıt sistemine kayıt yaptırmak ve ikamet adresini ve adres değişikliğini en geç yirmi iş günü içinde il müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdürler.

(4) Başvuru sahibi, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü sahiplerine kamu düzeni ve kamu güvenliği nedeniyle belirli bir ilde ikamet etmenin yanı sıra, belirlenen süre ve usullerle bildirimde bulunma yükümlülüğü de getirilebilir.

(5) Başvuru sahipleri akrabalık, sağlık veya diğer nedenlerle ikamet ili değişikliği talebinde bulunabilirler ve bu talepler Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından değerlendirilir.

(6) Bu madde hükümleri mülteci statüsü verilenlere de uygulanabilir.

Diğer yükümlülükler

MADDE 111(1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahipleri, Kanunun 90 ıncı maddesinin birinci fıkrasında belirtilenler ile Genel Müdürlük veya il müdürlüğü tarafından kendisine tebliğ edilen ilave hususlara uymakla yükümlüdürler.

(2) Kanunun üçüncü kısmında belirtilen yardım ve hizmetleri, Kanunun 90 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde belirtildiği şekilde haksız yere elde edenler, sağlanan yardım ve hizmet bedelinin tamamını veya ödeyebileceği miktarını geri ödemekle yükümlüdürler.

(3) Kanunun 90 ıncı maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyenler için eğitim ve temel sağlık haklarından yararlandırmada herhangi bir sınırlamaya gidilmez. Diğer hakları sınırlandırılmadan önce yükümlülüklerine ilişkin il müdürlüğü tarafından gerekli bildirim yapılır. Söz konusu

yükümlülüklerin ihlaline devam edildiği takdirde Genel Müdürlük veya belirlenecek usul ve esaslara göre valilikler tarafından eğitim ve temel sağlık hakları hariç başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinin haklarıyla ilgili sınırlama kararı alınır.

(4) Başvuru sahiplerinin başvurularıyla veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinin statüleriyle ilgili olarak Genel Müdürlük veya valilik tarafından olumsuz karar verilenlere, eğitim ve temel sağlık hakları hariç diğer haklardan faydalanmaları bakımından sınırlama getirilebilir.

(5) Sınırlamaya ilişkin değerlendirme bireysel yapılır ve karar ilgiliye tebliğ edilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Uluslararası Korumayla İlgili Diğer Hükümler

Uluslararası koruma süreçlerinde iş birliği

MADDE 112(1) Bakanlık, Kanunun 92 nci maddesi kapsamında uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği ve protokol yapabilir.

Özel ihtiyaç sahipleri

MADDE 113(1) Başvuru sahiplerinin; refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne ya da baba veya işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişi olup olmadığı öncelikle tespit edilir.

(2) Uluslararası koruma işlemlerinin herhangi bir aşamasında özel ihtiyaç sahibi olduğu anlaşılanlara, tüm iş ve işlemlerinde öncelik tanınır, gerekli her türlü kolaylık gösterilir ve durumları kayıt altına alınır.

(3) Uluslararası koruma kapsamında işlemleri yürütülenlerden işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış olduğu değerlendirilenlerin tedavileri için ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlar ile işbirliği yapılabilir.

Uluslararası koruma kapsamında olan insan ticareti mağdurları

MADDE 114(1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinden, insan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulanlar hakkında, aynı zamanda insan ticareti mağdurlarına ilişkin mevzuat hükümleri de uygulanır.

Menşe ülke bilgisi

MADDE 115(1) Uluslararası koruma başvurularının değerlendirme sürecinde başvuru sahibinin iddialarının doğruluğunu tespit edebilmek amacıyla menşe, ikamet ve transit ülkelerle ilgili birden fazla kaynaktan bilgi toplanır.

(2) Genel Müdürlük menşe ülke bilgilerinin toplanması ve güncellenmesi amacıyla kaynak ülke rapor edinme sistemi kurabilir ve bu bilgileri ilgili kurum ve kuruluşların kullanımına açabilir.

(3) Kaynak ülke rapor edinme sisteminin kurulması ve işletimi Genel Müdürlük tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yürütülür.

(4) Genel Müdürlük, menşe ülke bilgilerinin toplanması için ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ile yurt içi veya yurtdışından bilgi sağlayabilecek diğer kuruluşlarla işbirliği yapabilir.

(5) Genel Müdürlük, menşe ülke bilgilerinin toplanması amacıyla ilgili ülkelerde personel görevlendirebilir.

(6) Genel Müdürlük, menşe ülke bilgilerinin güncellenmesi amacıyla gerekli tedbirleri alır.

Gizlilik ilkesi

MADDE 116(1) Başvuru sahibinin ve uluslararası koruma statüsü sahibinin tüm bilgi ve belgelerinde gizlilik esastır. Gizlilik derecesi, yapılacak işlemlerin içeriğine bağlı olarak ilgili mevzuat kapsamında belirlenir.

(2) Bilgi ve belgeler Genel Müdürlük veya il müdürlüğü tarafından özel olarak belirlenmiş arşiv alanlarında muhafaza edilir ve yetkili kılınmış personelce işleme alınır.

(3) Uluslararası koruma başvurusunun değerlendirilme sürecinde başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibinin bilgileri, menşe ülkesinin hiçbir kurumuyla paylaşılmaz.

(4) Uluslararası koruma başvuruları reddedilen ve menşe ülkelerine geri dönüş işlemleri başlatılanlar hakkında menşe ülke yetkilileriyle kurulabilecek her türlü iletişimde, başvuru sahibinin kendisini, bakmakla yükümlü olduğu kişileri ve halen menşe ülkede yaşamakta olan aile üyelerini tehlikeye düşürecek hiçbir bilgi ve belge paylaşılmaz.

(5) Bu Yönetmelik çerçevesinde yürütülen iş ve işlemlerde Genel Müdürlükçe uygun görülen kişisel veriler, menşe ülke dışındaki diğer ülkeler, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, üçüncü şahıslarla paylaşılabilir.

(6) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların kişisel dosyasında yer alan belgeler, kendisi, yasal temsilcisi veya vekâletnamesini ibraz eden avukatı tarafından incelenebilir, birer örneği alınabilir. Milli güvenlik, kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması ile suç işlenmesinin önlenmesine ilişkin bilgi ve belgeler incelenemez ve verilemez. Hangi bilgi ve belgelerin incelenemez ve verilemez olduğu Genel Müdürlük tarafından belirlenecek usul ve esaslara göre tayin edilir.

(7) Bu Yönetmeliğin uygulanmasından sorumlu kamu görevlileri ile diğer görevliler, görevleri sırasında edindikleri gizlilik derecesi taşıyan her tür bilgi, belge ve kişisel sırları yetkili kılınanlardan başkasına açıklayamaz, kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamaz.

(8) Çocuklarla ilgili bilgi paylaşımında, çocuğun yüksek yararı ilkesi gözetilir.

Kişisel dosyaya erişim

MADDE 117(1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibinin kişisel dosyasında bulunan belgelerin bir örneği yazılı olarak talep edildiğinde Genel Müdürlük tarafından belirlenecek usul ve esaslara göre kendisine, yasal temsilcisine ya da vekâletnamesini ibraz eden avukatına tutanakla teslim edilir. Tutanakta, verilen belge örneklerinin sadece idari itiraz veya yargı sürecinde savunma amaçlı olarak kullanılabileceği, üçüncü şahıslara verilmesi veya açıklanması halinde hukuki sorumluluk doğuracağı uyarıları da yer alır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Ortak Hükümler ve Göç Politikaları Kurulu

BİRİNCİ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Uyum

MADDE 118(1) Genel Müdürlük, yasal kalış imkânına sahip yabancı, uluslararası koruma başvuru sahibi veya statüsü sahibi kişilerin ya da geçici korunanların toplumla olan karşılıklı uyumlarını sağlamak amacıyla

uyum faaliyetleri planlama, uygulama veya bu amaçla oluşturulacak merkezlerin kurulması konularında kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapar.

(2) Uyum çalışmalarını yürütmek amacıyla kurulacak merkezler ve bu merkezlerde verilecek hizmetlerin standartları ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenir. Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon Genel Müdürlük tarafından sağlanır.

(3) Her ilde valilikler tarafından kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, ticaret odası, sivil toplum kuruluşları, üniversitelerin katılımıyla il düzeyinde uyum faaliyetlerinin planlandığı ve yürütüldüğü il göç kurulları valinin başkanlığında ayda bir kez toplanır. Her toplantıda alınan kararlar düzenli olarak Genel Müdürlüğe gönderilir.

İstatistikî veriler

MADDE 119(1) Yabancılar ile başvuru sahipleri veya uluslararası koruma statüsü sahiplerine ait istatistikler, Genel Müdürlük veya valilikler tarafından, Genel Müdürlüğün belirleyeceği usul ve esaslara göre tutulur ve paylaşılır.

(2) Kanun kapsamındaki iş ve işlemlerle ilgili olarak Genel Müdürlük, Türkiye İstatistik Kurumuyla işbirliği yaparak istatistikleri yayınlar.

Tebliğat işlemlerine ilişkin usul ve esaslar

MADDE 120(1) Bu Yönetmelikte yer alan tüm tebligat işlemlerinde 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Tebligata konu olan işlemler aşağıda belirtilen şekilde yerine getirilir:

a) Tebligatın şekli ve içeriği Genel Müdürlük veya valilik tarafından belirlenir.

b) Her tür tebligat, Genel Müdürlük tarafından belirlenecek dillerde yapılır.

c) Belirlenen dillerde sağlıklı bir tebligat işleminin gerçekleştirilemediğinde valilik tebligata en uygun dili belirler.

ç) Özel ihtiyaç sahiplerinin durumu tebligat işlemlerinde de gözetilir.

d) Tebliğler ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına yapılır.

e) İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

(3) Tebligat işlemleri, kayıtlı elektronik posta aracılığıyla da yapılabilir. Yabancılar Kayıtlı Elektronik Posta adresi tahsis edilmesi ve bu sistemin kullanımıyla ilgili usul ve esaslar 19/1/2013 tarihli ve 28533 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektronik Tebligat Yönetmeliği çerçevesinde yürütülür.

Gönüllü geri dönüş desteği

MADDE 121(1) Kanun kapsamındaki yabancılardan gönüllü olarak menşe ülkelerine ya da üçüncü bir ülkeye dönmek isteyenlere, geri dönüşlerini kolaylaştırmak ve uyum sağlamalarına katkıda bulunmak maksadıyla aşağıda belirtilen usuller çerçevesinde gönüllü geri dönüş desteği verilebilir:

a) Gönüllü geri dönüş yapacak kişiye sağlanacak desteğe ilişkin karar, valiliğin teklifi üzerine Genel Müdürlük tarafından alınır.

b) Destek, aynı veya nakdi olabileceği gibi mesleki eğitim şeklinde de olabilir ve Türkiye’de ya da yabancının menşe ülkesinde verilebilir.

c) Destekten yararlanarak menşe ülkelerine dönen yabancılar hakkında Türkiye'ye giriş yasağı kararı alınmayabilir.

(2) İdari gözetim altında olup da gönüllü geri dönüş desteğine başvuranlar, dönüş işlemlerinin kolaylaştırılması ve takibi amacıyla, ayrı bir merkeze alınabilir veya haklarındaki idari gözetimin sonlandırılmasına karar verilebilir.

(3) Genel Müdürlük, gönüllü geri dönüş desteğinin sağlanması ve uygulanmasıyla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, ilgili ülke makamları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapabilir ve uluslararası kuruluşların fonlarından yararlanabilir.

(4) Gönüllü geri dönüş talebinde bulunup da bu talebini geri çeken uluslararası koruma statü sahiplerinin statüleri korunur. Başvuru sahiplerinin işlemleri kaldığı yerden devam eder.

(5) Gönüllü olarak geri dönüş yapan uluslararası koruma statüsü sahiplerinin statüleri sona erdirilir.

Çocukların iş ve işlemlerinde dikkat edilecek hususlar

MADDE 122(1) Özel kanunlardaki hükümler hariç yabancı çocuğa ilişkin iş ve işlemlerde aşağıdaki hususlar gözetilir:

a) Ortak velayet durumunda anne ve babanın birlikte muvafakatı aranır. Muvafakat, başvurunun yapılacağı idari mercilerin önünde de verilebilir. Eşlerden biri ve çocuk ayrı ülkelerde ise çocuk için başvuruda bulunan anne ya da babadan, diğer eşin bu taleple ilgili muvafakatı istenir.

b) Velayetin kendisinde olduğunu belgeleyen anne ya da baba, işlemleri tek başına yapabilir.

c) Yasal temsilci ile çocuğun farklı ülkelerde olduğu durumda, yasal temsilcinin yetkili makam huzurunda verilmiş onayı ve refakatçinin çocuğun bakımını üstlendiğine ilişkin taahhüdünün olması kaydıyla, çocuğun refakatine bırakıldığı kişiye çocuk hakkında işlemleri yapma hakkı tanınır.

ç) Çocuğun yüksek yararı söz konusu olduğunda çocuk hakkında idare herhangi bir muvafakat, talep veya başvuru olmaksızın Kanun kapsamındaki iş ve işlemleri resen başlatır ve karara bağlar.

d) Çocuklarla ilgili hükümlerde uluslararası korumaya ilişkin hususlar saklıdır.

Refakatsiz çocuklar

MADDE 123(1) Kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuklar hakkında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

(2) Refakatsiz çocuklarla ilgili tüm işlemlerde, çocuğun yüksek yararı gözetilerek aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulur:

a) Refakatsiz çocuk derhal Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından koruma altına alınır ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından, uygun barınma yerlerine veya yetişkin akrabalarının ya da koruyucu bir ailenin yanına yerleştirilir.

b) Yaşı, bir belge ile kanıtlanamayan ve on sekiz yaşından büyük olabileceği şüphesi bulunan başvuru sahiplerinin ve düzensiz göçmenlerin, fiziksel ve psikolojik değerlendirmesini içeren kapsamlı yaş tespiti valiliklerce yaptırılır.

c) Yaş tespiti yapılacak yabancılar, işlemin amacı ve süreci hakkında bilgi verilir. Tespit işlemi sonucunda yabancıların yaşıyla ilgili tereddüt giderilemediği takdirde, çocuk olduğu kabul edilir.

ç) Yaş tespiti istenen başvuru sahibi veya düzensiz göçmen, hakkında kesin rapor verilinceye kadar yetkili kamu kuruluşunca ya da bu kuruluşça uygun görülecek başka bir yerde barındırılır.

- d) On altı yaşını doldurmuş olanlar, düzensiz göçmen ise özel koşullar sağlandığında geri gönderme merkezlerinde; başvuru sahibi veya uluslararası koruma statü sahibi ise kabul ve barınma merkezlerinde de barındırılabilir.
- e) Mümkün olduğu ölçüde, çocukların yararı, yaşları ve olgunluk düzeyleri dikkate alınarak, kardeşler bir arada bulundurulur. Zorunlu olmadığı sürece barınma yerlerinde değişiklik yapılmaz.
- f) Çocukların mülakatları, onlara en uygun ortamlarda yapılır. Çocuklarla yapılan mülakatlarda, idare tarafından belirlenen psikolog, çocuk gelişimci, sosyal çalışmacı, ebeveyni veya yasal temsilcisi hazır bulundurulabilir. Söz konusu uzmanlar ilgili kurumlardan talep edilir.
- g) Yapılacak bütün görüşmeler, çocukların psikolojik, duygusal ve fiziksel gelişimleri konusunda yeterli bilgiye sahip nitelikli personel tarafından yapılır.
- ğ) Karar aşamasında, çocuğun bütün taleplerini açık bir biçimde ifade edememiş olabileceği dikkate alınır.
- h) Mülakat görevlisi, mülakat raporunu hazırlarken çocukların mülakatına katılan uzmanın görüşlerinden de faydalanabilir.
- ı) Tam teşekküllü bir devlet hastanesi veya Adli Tıp Kurumundan alınan yaş tespit raporu doğrultusunda on sekiz yaş ve üzerinde olduğu tespit edilenler hakkında, yetişkin düzensiz göçmen ya da başvuru sahiplerinin tabi olduğu usuller uygulanır.

Kişisel verilerin alınması ve saklanması

MADDE 124(1) Genel Müdürlük veya il müdürlüğü tarafından Kanun kapsamındaki yabancıların parmak izleri, avuç içi, retina, ses taramaları, fotoğrafları gibi kişisel verileri Genel Müdürlük tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde alınır, korunur, saklanır, kullanılır ve paylaşılır.

(2) Alınan kişisel veriler, yabancıların kimlik bilgileri ile birlikte, ne zaman ve kim tarafından alındığı belirtilmek suretiyle, bu amaca özgü sisteme kaydedilerek saklanır.

(3) Vize başvurusunda bulunan devlet ya da hükümet başkanları ile üst düzey hükümet görevlilerinden, Türkiye'ye davet edilen resmi delegasyon üyelerinden ve bunlara refakat eden eşi ile çocuklarından ve vize veya ikamet başvurusunda bulunan on iki yaşından küçük çocuklardan parmak izi alınmaz.

Geri gönderme merkezleri ile kabul ve barınma merkezleri

MADDE 125(1) Geri gönderme merkezleri ile kabul ve barınma merkezlerine ilişkin usul ve esaslar, 22/4/2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik çerçevesinde düzenlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Göç Politikaları Kurulu ve Görevleri

Kuruluş

MADDE 126(1) Kurul, İçişleri Bakanının başkanlığında, Aile ve Sosyal Politikalar, Avrupa Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Dışişleri, İçişleri, Kültür ve Turizm, Maliye, Millî Eğitim, Sağlık ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme bakanlıkları müsteşarları ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı ve Genel Müdürden oluşur.

(2) Toplantı gündemine göre, konuyla ilgili bakanlık, ulusal veya uluslararası diğer kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri toplantıya davet edilebilir. Toplantıya davet edilecek bakanlık ile kurum ve kuruluş temsilcileri Kurul Başkanının onayı ile belirlenir.

Görevleri

MADDE 127(1) Kurulun görevleri şunlardır:

- a) Türkiye'nin göç politika ve stratejilerini belirlemek, uygulanmasını takip etmek.
- b) Göç alanında strateji belgeleri ile program ve uygulama belgelerini hazırlamak.
- c) Kitlemel akın durumunda uygulanacak yöntem ve tedbirleri belirlemek.
- ç) İnsani mülahazalarla toplu hâlde Türkiye'ye kabul edilecek yabancılar ile bu yabancıların ülkeye giriş ve ülkede kalışlarıyla ilgili usul ve esasları belirlemek.
- d) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının önerileri çerçevesinde, Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu yabancı iş gücü ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının da görüşleri doğrultusunda tarım alanlarındaki mevsimlik işler için gelecek yabancılarla ilişkin esasları belirlemek.
- e) Yabancılar verilecek uzun dönem ikamet iznine ilişkin diğer şartları belirlemek.
- f) Göç alanında yabancı ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla etkin iş birliği ve bu alandaki çalışmaların çerçevesini belirlemek.
- g) Göç alanında görev yapan kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanmasına yönelik kararlar almak.

Toplantı usulü

MADDE 128(1) Kurul, Kurul Başkanı tarafından belirlenen tarihte her yıl olağan olarak toplanır. Gerekli görüldüğü hâllerde Kurul Başkanının çağrısıyla olağanüstü toplanabilir. Genel Müdür, Kurulun olağanüstü toplanmasına ilişkin Kurul Başkanına öneride bulunabilir.

(2) Kurul toplantıları, Genel Müdürün önerisi üzerine Kurul Başkanının uygun göreceği yerde yapılır.

Toplantı gündemi

MADDE 129(1) Toplantı gündemi, üyelerin görüşü alınarak Kurul Başkanı tarafından belirlenir. Genel Müdür, Kurul üyelerinin gündem ile ilgili görüşlerini alarak toplantı tarihinden önce toplantı gündemini Kurul Başkanının onayına sunar.

(2) Toplantı gündemi, Genel Müdürlük tarafından toplantı tarihinden önce, varsa ekleri ile birlikte Kurul üyelerine gönderilir. Gündem gönderildikten sonra da Başkan tarafından gerekli görüldüğü hallerde gündeme ekleme yapılabilir.

Kurul kararları

MADDE 130(1) Kurul, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılanların oy çoğunluğu ile karar alır. Oyların eşitliği halinde Kurul Başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

(2) Kurul kararları; her karara bir numara verilecek şekilde toplantı esnasında ya da sonrasında makul bir süre içerisinde yazılır. Göç Politika Kurulu kararlarına ek oluşturacak plan, proje, harita ve benzeri belgelerin olması halinde, bu belgelerin bir takımı sekreteryaya tarafından paraflanarak karar dosyasında saklanır.

(3) Alınan kararlarda karşı oy kullanan Kurul üyelerince, karşı oy gerekçeleri yazı ile belirtilerek dosyasında saklanmak üzere sekreteryaya teslim edilir.

(4) Kurul üyesi olmayan ancak Kurul toplantısına davet edilen temsilciler oy kullanamaz.

Kararların duyurulması

MADDE 131(1) Kurulda alınan kararlar, Genel Müdürlükçe Kurul üyeleri ile ilgili kurum ve kuruluşlara yazılı olarak bildirilir. Ayrıca gizlilik kararı bulunmuyorsa Genel Müdürlük internet adresinden duyurulur.

Kararların izlenmesi ve değerlendirilmesi

MADDE 132(1) Kurul kararlarının uygulanmasından sorumlu kurum ve kuruluşlar, kararların uygulanmasına yönelik olarak yaptıkları çalışmaları izleme raporu düzenleyerek toplantı tarihinden itibaren dörder aylık dönemler halinde Genel Müdürlüğe gönderir. İzleme raporunu hazırlamayan veya kararları yerine getirmeyenlerden, Kurula arz edilmek üzere gerekçelerini bir sonraki toplantıya kadar yazılı olarak göndermesi istenir.

Sekretarya ve destek hizmetleri

MADDE 133(1) Kurulun sekretarya ve destek hizmetleri Genel Müdürlük tarafından yerine getirilir.

BEŞİNCİ KISIM

Genel Müdürlük Kurul ve Komisyonları ile Çeşitli Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Sürekli Kurul ve Komisyonlar ile Geçici Komisyonların Oluşumu

Sürekli kurul ve komisyonlar

MADDE 134(1) Genel Müdürlük bünyesinde faaliyet gösteren sürekli kurul ve komisyonlar; Göç Danışma Kurulu, Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu ve Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu'dur.

Geçici komisyonlar

MADDE 135(1) Genel Müdürlük, görev alanına giren konularla ilgili olarak çalışmalarda bulunmak ve faaliyetlerine katkı sağlamak üzere geçici komisyonlar kurabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Göç Danışma Kurulu

Kuruluş

MADDE 136(1) Göç Danışma Kurulu, Bakanlık Müsteşarı veya görevlendireceği müsteşar yardımcısının başkanlığında, Türkiye İnsan Hakları Kurumu, Avrupa Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Dışişleri bakanlıklarının en az daire başkanı seviyesindeki temsilcileri, Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcıları, Genel Müdürlük Yabancılar Dairesi, Uluslararası Koruma Dairesi, İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi, Uyum ve İletişim Dairesi ve Göç Politika ve Projeleri Dairesi başkanları, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilcisi, Uluslararası Göç Örgütü Türkiye Temsilcisi, göç konularıyla ilgili beş öğretim elemanı ve göç alanında çalışmalarda bulunan beş sivil toplum kuruluşu temsilcisinden oluşur.

(2) Kurul toplantılarına başkan tarafından, yurt içi ve yurt dışından göç alanında uzman kişiler çağrılarak görüşleri alınabilir.

Kurul üyesi öğretim elemanlarının belirlenmesi

MADDE 137(1) Kurul üyesi olarak görev yapmak üzere en az doktora derecesine sahip öğretim elemanları arasından başvuruları alınan beş asıl ve beş yedek olmak üzere on öğretim elemanı, Genel Müdürün teklifi ve Bakanlık Müsteşarının onayıyla üç yıllık süreyle seçilir.

(2) Kurul üyesi olarak görev yapacak öğretim elemanları, Genel Müdürlük tarafından yapılan duyuru üzerine alınan başvuruların değerlendirilmesiyle belirlenir. Kurul üyeliği için Genel Müdürlük internet sitesi üzerinden duyuru yapılır. Ayrıca üniversitelere ve üniversiteler bünyesinde faaliyet gösteren göç araştırma ve uygulama merkezlerine de başvuruya ilgili duyuru, yazıyla bildirilebilir. Başvurular en fazla bir ay içinde olmak şartıyla duyuruda belirtilen tarih süresince alınır.

(3) Öğretim elemanı bizzat başvuru yapabileceği gibi üniversiteler tarafından da öğretim elemanı teklifinde bulunulabilir.

Kurul üyesi sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin belirlenmesi

MADDE 138(1) Kurul üyesi olarak görev yapacak beş asıl ve beş yedek olmak üzere on sivil toplum kuruluşu temsilcisi, Genel Müdürün teklifi ve Bakanlık Müsteşarının onayıyla üç yıllık süreyle seçilir.

(2) Kurul üyeliği için Genel Müdürlük internet sitesi üzerinden duyuru yapılır. Başvurular, en fazla bir ay içinde olmak şartıyla duyuruda belirtilen tarih süresince alınır.

(3) Başvurular sivil toplum kuruluşları tarafından yapılır.

(4) Sivil toplum kuruluşu temsilcisi sıfatıyla kurul üyesi olarak seçileceklerin Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili faaliyet gösteren dernek, vakıf, meslek ve düşünce kuruluşları ile bunların üst yapılanmalarının temsilcileri arasından olması esastır. Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili konularda çalışma programı olan ve bu konularda ulusal veya uluslararası konferans, panel, seminer ve benzeri toplantılar düzenlemiş olanlar öncelikle tercih edilebilir. Ancak 22/1/2004 tarihli ve 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun kapsamında olan dernek ve vakıf temsilcileri Kurula üye olarak seçilemezler.

(5) Sivil toplum kuruluşu, yönetim kurulu başkanı veya kuruluşun karar organı tarafından yetkilendirilmiş olan kişi tarafından temsil edilir.

Kurul üyelerine ilişkin diğer hususlar

MADDE 139(1) Öğretim elemanları ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri başvuru tarihinin sona ermesinden itibaren en fazla bir ay içinde belirlenerek Genel Müdürlüğün internet sitesinden duyurulur.

(2) Öğretim elemanları ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinden toplantıya katılamayacağını bildiren ya da üyelikten çekilen asıl üyenin yerine yedek üye görevlendirilir.

(3) Mazeretsiz olarak üst üste iki toplantıya katılmayan üyenin üyeliği kurul kararıyla düşürülür.

Toplantı usulü

MADDE 140(1) Kurul, başkan tarafından belirlenecek tarihlerde yılda iki kez olağan olarak toplanır. Kurul, ayrıca başkanın çağrısı üzerine her zaman olağanüstü toplanabilir. Genel Müdür, kurulun olağanüstü toplanmasına ilişkin başkana öneride bulunabilir.

(2) Kurul toplantıları, Genel Müdürlükte veya Başkanın uygun göreceği yerde yapılır.

Kurul toplantı gündemi

MADDE 141(1) Sekreteryaya tarafından Genel Müdürün uygun görüşü alınarak oluşturulan toplantı gündemine ilişkin taslak, toplantı tarihinden en az bir ay önce, varsa ekleri ile birlikte üyelere gönderilir. Üyeler, gündeme alınmasını önerdikleri konuları, toplantı tarihinden en geç iki hafta önce Genel Müdürlüğe iletir.

(2) Toplantı gündemi, son şekli verilerek Genel Müdür tarafından Başkanın onayına sunularak belirlenir ve üyelere bildirilir.

Kurul kararları ve niteliği

MADDE 142(1) Kurul, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılanların oy çokluğu ile karar alır. Oyların eşitliği halinde Başkanın kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

(2) Kurul kararları, her karara bir numara verilmek suretiyle toplantı salonunda yazılır, Başkan ve üyelerce imzalanır. Kararların toplantıdan sonra yazılıp imzalanacağı durumlarda buna ilişkin bir karar tutanağı düzenlenerek üyelerce imzalanır. Kararların tek sayfadan fazla olması halinde diğer sayfalar da başlıklı karar kâğıtlarına yazılarak kararların bittiği sayfanın sonu Başkan ve üyelerce imzalanır, diğer sayfalar ise paraflanır. Kurul kararlarına ek oluşturacak plan, proje, harita ve benzeri belgelerin olması halinde, bu belgelerin bir takımı sekreteryaya tarafından paraflanarak karar dosyasında saklanır.

(3) Karşı oy kullanılan kararlar karşı oy yazılarak imzalanır. Karşı oy gerekçeleri dosyasında saklanmak üzere bir sonraki kurul toplantısına kadar sekreteryaya yazılı olarak teslim edilir.

(4) Kurulun tavsiye niteliğindeki kararları, Genel Müdürlük ile kamu kurum ve kuruluşlarınca değerlendirilir.

Kurul kararlarının duyurulması

MADDE 143(1) Kurulda alınan kararlar, Genel Müdürlük tarafından üyelerin temsilcisi olduğu kurum ve kuruluşlara yazılı olarak bildirilir.

Kurul kararlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi

MADDE 144(1) Kamu kurum ve kuruluşları, görev alanlarına ilişkin kurul kararları doğrultusunda yaptıkları çalışmaları ve sonuçlarını, bir sonraki toplantıya kadar Genel Müdürlüğe resmi yollarla bildirir. Genel Müdürlük bu çalışmaları değerlendirerek Başkanın bilgisine sunar.

Sekreteryaya ve destek hizmetleri

MADDE 145(1) Komisyonun sekreteryası ve destek hizmetleri, Genel Müdürlük tarafından sağlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu

Kuruluş

MADDE 146(1) Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu, Kanunun 115 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirlenen görevleri yapmak üzere, Genel Müdürlük temsilcisi başkanlığında, Adalet ve Dışişleri Bakanlıklarınca görevlendirilen birer temsilci ve bir göç uzmanından oluşur. Komisyona, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği temsilcisi gözlemci olarak katılmak üzere davet edilebilir.

Komisyon üyeleri

MADDE 147(1) Komisyonun başkanlığını yürütecek olan Genel Müdürlük temsilcisi ile komisyonda görev alacak göç uzmanı veya göç uzmanı bulunmadığı takdirde yerine görevlendirilecek göç uzman yardımcısı, iki yıl için asıl ve yedek olmak üzere Genel Müdür tarafından görevlendirilir. Diğer üyeler ise en az bir yıl için asıl ve yedek olmak üzere belirlenir. Komisyon başkan ve üyelerine görevleri süresince ek görev verilmez.

(2) Genel Müdürlük, Adalet ve Dışişleri Bakanlıklarından Kanunun 115 inci maddesinde belirtilen sürelerde asıl ve yedek olarak görevlendirilecek temsilcilerin, bu alanda uzmanlığı bulunan kişilerden olması yönünde talepte bulunabilir. Genel Müdürlüğün yazılı bildirimi üzerine ilgili bakanlıklarca on beş gün içinde görevlendirme yapılır.

Komisyonun çalışma usulü

MADDE 148(1) Komisyon, uluslararası koruma başvuru talepleri reddedilenlerin itiraz başvurularını değerlendirmek üzere Komisyon Başkanının uygun göreceği tarihlerde toplanır.

(2) Komisyon, üyelerin eksiksiz olarak katılımıyla toplanır ve salt çoğunlukla karar alır. Oyların eşitliği halinde Komisyon Başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

(3) Merkez ve taşra teşkilatında komisyon oluşturulabilir. Taşrada oluşturulacak komisyonların kuruluş ve çalışma usulleri Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

(4) Kararlarda üyeler çekimser kalamaz. Karşı oy kullanılan kararlar “karşı oy” yazılarak imzalanır. Karşı oy gerekçeleri yazı ile belirtilerek dosyasında saklanmak üzere sekreteryaya teslim edilir.

(5) Komisyon çalışmalarını, Genel Müdürlük hizmet binasında; taşrada oluşturulacak komisyonlar ise il müdürlüğünde veya komisyon tarafından uygun bulunan diğer yerlerde yürütür.

(6) Genel Müdürlüğün merkez teşkilatında kurulan komisyonlar ihtiyaç duyulan illerde taşra komisyonu olarak da görevlendirilebilir. Görevlendirme süresi en fazla on beş gündür. Komisyon tarafından yapılan değerlendirmelerin tamamlanamaması durumunda bu süre bir defaya mahsus olmak üzere on beş gün daha uzatılabilir.

Komisyonun kararları ve niteliği

MADDE 149(1) Komisyon itirazları değerlendirirken aşağıdaki hususları da gözetir:

- a) İdarenin vermiş olduğu kararı usul ve esas yönünden inceler.
- b) Genel Müdürlükten, Genel Müdürlük temsilcisinden veya il müdürlüğünden bilgi talep edebilir.
- c) İtiraz sahibiyle veya yasal temsilcisiyle ya da avukatıyla doğrudan veya il müdürlüğü aracılığıyla görüşebilir.

(2) Komisyon değerlendirmesinin sonunda iki şekilde karar alır:

- a) Başvuru sahibinin, itirazını reddedebilir.
- b) İdareden, vermiş olduğu kararı usul veya esas yönünden gözden geçirmesini talep edebilir.

(3) Komisyon, kararını itirazın kendisine ulaştığı tarihten itibaren en geç on beş gün içinde verir. Bu süre en fazla beş gün daha uzatılabilir.

(4) Komisyonun kararı yabancıya veya avukatına ya da yasal temsilcisine tebliğ edilir.

Sekreteryaya ve destek hizmetleri

MADDE 150(1) Komisyonun sekreteryası ve destek hizmetleri, Genel Müdürlük tarafından sağlanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu

Kuruluş

MADDE 151(1) Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu, Kanunun 116 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında belirlenen görevleri yapmak üzere, Bakanlık Müsteşarı veya görevlendireceği müsteşar yardımcısı başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Dışişleri bakanlıkları ile Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, ilgili kolluk birimleri ve Genel Müdürlüğün daire başkanı seviyesindeki temsilcilerinden oluşur.

(2) Koordinasyon Kurulunda üye olarak bulunacak bakanlık ve kurum temsilcileri de en az daire başkanı ve dengi seviyesindeki kişiler arasından görevlendirilir. Genel Müdürlüğün yazılı bildirimi üzerine ilgili bakanlıklar ve kurumlarca on beş gün içinde görevlendirme yapılır.

(3) Koordinasyon Kurulunda temsilci görevlendirecek kolluk birimleri Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı ile Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğüdür.

(4) Koordinasyon Kurulu toplantılarına, kurul başkanının uygun görmesi halinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının merkez ve taşra birimleri, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluş temsilcileri ile konuyla ilgili uzmanlar çağrılabilir.

Kurulun toplanma usulü

MADDE 152(1) Koordinasyon Kurulu, Ocak ve Temmuz aylarında olmak üzere yılda iki kez olağan olarak toplanır. Kurul, ayrıca koordinasyon kurulu başkanının çağrısı üzerine her zaman olağanüstü toplanabilir. Genel Müdür, kurulun olağanüstü toplanmasına ilişkin koordinasyon Kurulu başkanına öneride bulunabilir.

(2) Koordinasyon Kurulu toplantıları, Genel Müdürlük yerleşkesinde veya Kurul Başkanının uygun göreceği ve üyelere önceden yazılı olarak bildirilecek farklı bir yerde yapılır.

Kurulun toplantı gündemi

MADDE 153(1) Kurul Başkanının uygun görüşü alınarak oluşturulan toplantı gündemine ilişkin taslak, Genel Müdürlük tarafından toplantı tarihinden en az bir ay önce, varsa ekleri ile birlikte kurul üyelerine gönderilir. Kurul üyeleri gündeme alınmasını önerdikleri konuları, toplantı tarihinden en geç bir hafta önce Genel Müdürlüğe bildirirler.

(2) Toplantı gündemi, son şekli verilerek Genel Müdür tarafından Başkanın onayına sunularak belirlenir ve üyelere bildirilir.

Kurul kararları ve niteliği

MADDE 154(1) Kurul, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılanların oy çokluğuyla karar alır. Oyların eşitliği halinde Kurul Başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

(2) Kurul kararlarının; her karara bir numara verilmek suretiyle toplantı salonunda yazılması, başkan ve üyelerce imzalanması esastır. Kararların toplantıdan sonra yazılıp imzalanacağı durumlarda buna ilişkin bir karar tutanağı düzenlenerek üyelere imzalanır. Kararların tek sayfadan fazla olması halinde diğer sayfalar da başlıklı karar kâğıtlarına yazılarak kararların bittiği sayfanın sonu başkan ve üyelerce imzalanır, diğer sayfalar ise paraflanır. Kurul kararlarına ek oluşturacak plan, proje, harita ve benzeri belgelerin olması halinde, bu belgelerin bir takımı sekreteryaya tarafından paraflanarak karar dosyasında saklanır.

(3) Karşı oy kullanılan kararlar “karşı oy” yazılarak imzalanır. Karşı oy kullananlar ayrıca gerekçelerini yazılı olarak dosyasında saklanmak üzere sekreteryaya teslim eder.

Kararların duyurulması

MADDE 155(1) Kurulda alınan kararlar, Genel Müdürlükçe kurul üyeleri ile ilgili kurum ve kuruluşlarına yazılı olarak bildirilir ve gizlilik kararı yoksa Genel Müdürlük internet sitesinden duyurulur.

Kurul kararlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi

MADDE 156(1) Kamu kurum ve kuruluşları Kurul kararları doğrultusunda yaptıkları çalışmaları, ilk toplantı tarihinden itibaren üçer aylık dönemler halinde izleme raporu düzenleyerek Genel Müdürlüğe bildirir. Genel Müdürlük bu raporları değerlendirerek sonuçlarını bir ay içerisinde Kurul Başkanının bilgisine sunar.

Sekretarya ve destek hizmetleri

MADDE 157(1) Komisyonun sekretaryası ve destek hizmetleri, Genel Müdürlük tarafından sağlanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Geçici Komisyonlar

Kuruluş

MADDE 158(1) Geçici komisyonlar, Genel Müdürlüğün görev alanına giren konularda, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşların temsilcileri ve konuyla ilgili uzmanların katılımıyla Genel Müdürün teklifi üzerine Bakanın onayıyla kurulur.

(2) Geçici komisyonların oluşum şekli, çalışma süresi, komisyonlarda üye olarak görev alacakların sayısı, nitelikleri, uzmanlık alanları, seçimi ve görevlendirilmesi; çalışma yapılacak konuların özellikleri göz önünde bulundurularak Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

Komisyonun çalışma usulü

MADDE 159(1) İlk toplantıda, komisyonun çalışma, karar alma usul ve esasları yönünde tabi olacağı ilke ve kurallar tespit edilerek Genel Müdürün onayına sunulur.

(2) Geçici komisyonların olağan ve olağanüstü toplantıları ise Komisyon Başkanının teklifi üzerine Genel Müdür tarafından uygun görülecek yer ve zamanda gerçekleştirilir.

(3) Geçici komisyonların başkanlığı, Genel Müdürlük temsilcisi tarafından yürütülür.

(4) Komisyon, kararlarını salt çoğunlukla alır. Oyların eşitliği halinde Kurul Başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

(5) Karşı oy kullanılan kararlar “karşı oy” yazılarak imzalanır. Karşı oy gerekçeleri ayrıca sahiplerince yazı ile belirtilerek dosyasında saklanmak üzere sekretaryaya teslim edilir.

(6) Komisyonların toplantıları, Genel Müdürlükte veya Komisyon Başkanının uygun göreceği yerde yapılır.

Sekretarya ve destek hizmetleri

MADDE 160(1) Komisyonların sekretaryası ve destek hizmetleri, komisyonun kurulma amacına ve çalışma alanına bağlı olarak, Genel Müdürlüğün ilgili daire başkanlığı tarafından sağlanır.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 161(1) 29/4/1983 tarihli ve 18032 sayılı Mülteci Misafirhaneleri Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1(1) Yurt dışından yapılması gereken ikamet izni başvuruları konsolosluklardan alınmaya başlanıncaya kadar valiliklerce alınmaya devam edilir.

(2) 11/4/2014 tarihinden önce alınan ikamet tezkerelerinin Kanunda düzenlenen ikamet izni türlerinden hangisine karşılık geldiği Genel Müdürlükçe belirlenir.

(3) İkamet izni başvuruları konsolosluklardan alınmaya başlanıncaya kadar 10 uncu maddenin birinci fıkrasında belirtilen her yüz seksen günde doksan gün kalış süresini tamamlayan yabancıların, vize alarak sınır kapılarına gelmeleri durumunda, en geç on gün içerisinde ikamet izni başvurusunda bulunmayı kabul etmeleri kaydıyla ülkeye girişlerine izin verilir.

(4) Üçüncü fıkra kapsamındaki on günlük süre içinde ikamet izni başvurusunda bulunmayan yabancılar hakkında giriş yaptıkları tarih ile çıkış yapacakları tarih aralığındaki süre vize ihlali süresi olarak kabul edilir ve Kanunun sınır dışı etmeye ilişkin hükümleri kapsamında işlem yapılır. Bu yabancılardan ihlal ettikleri süreye karşılık gelen harç miktarı ülkeye giriş tarihinden itibaren hesaplanarak alınır.

(5) On gün içinde ikamet iznine başvurmadan ülkeden çıkış yapmak için kendiliğinden kapıya gelenler hakkında ise giriş yaptıkları tarih ile çıkış yapacakları tarih aralığındaki süre vize ihlali süresi olarak kabul edilir. Bu yabancılardan ihlal ettikleri süreye karşılık gelen harç miktarı ülkeye giriş tarihinden itibaren hesaplanarak alınır.

Çalışma izni muafiyeti

GEÇİCİ MADDE 2(1) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 10 uncu maddesine göre çalışma izni muafiyet teyit belgesi verilmeye başlanıncaya kadar, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesinde sayılan ve dış temsilciliklerden amaçlarına uygun vize alarak gelen yabancılar vize süreleri yeterliyse doksan güne kadar ikamet izni almakla yükümlü tutulmazlar. Bu sürenin sonunda Kanunun 32 nci maddesine göre kendilerine tanınan çalışma hakkından uzun olmamak kaydıyla kısa dönem ikamet izni verilir.

(2) Amacına uygun vize almadan Türkiye'ye gelmiş olup da Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesi kapsamında olduğu anlaşılan yabancılara, talep ettiklerinde vizeyle ya da vize muafiyetiyle gelmiş olma durumları gözetilmeksizin giriş vizesi harcı alınarak kısa dönem ikamet izni verilir.

(3) Birinci ve ikinci fıkra kapsamında olanlardan kısa dönem ikamet izninde talep edilen belgelere ek olarak, ilgili kurumlardan Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesinde sayılan kişilerden olduğunu ispatlayan belgeler istenir.

(4) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 10 uncu maddesine göre çalışma izni muafiyet teyit belgesi verilmeye başlanıncaya kadar, Türkiye'de herhangi bir amaçla alınmış geçerli ikamet iznine sahip yabancılardan, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi kapsamındaki tur operatörü temsilcileri, yabancının durumunu gösteren bir belgeyle çalışabilirler. Bu belgenin şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenip valilikler tarafından düzenlenir. Bu işlemler sırasında aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulur:

a) Belgenin geçerlilik süresi ikamet izninin geçerlilik süresiyle sınırlıdır.

b) İkamet izni uzatma başvurusunda kendisine verilen müracaat belgesini ibraz edenlere de tur operatörü olarak çalışabilmesini sağlayacak belge düzenlenebilir.

c) Alındığı tarihten itibaren bir yıl geçmemiş tur operatörü vizesi bulunanlara düzenlenecek belge ücretsiz olarak verilir.

ç) Geriye doğru bir yıl içinde tur operatörü vizesi almamış tur operatörü temsilcilerine belge giriş vizesi harcı alınarak verilir.

Kişisel veriler

GEÇİCİ MADDE 3(1) Yabancıların fotoğraf ve parmak izi kayıtlarının alınması için gerekli donanım, alt yapı ile bunların kaydedileceği sistemler oluşturuluncaya kadar mevcut alt yapı, donanım ve sistemlerin kullanılabilmesine ilişkin hususlar Emniyet Genel Müdürlüğü ile Genel Müdürlük arasında ayrıca belirlenir.

(2) Kanun kapsamındaki yabancıların parmak izleri Genel Müdürlüğün parmak izi veri tabanı oluşturuluncaya kadar kolluk tarafından alınmaya devam edilir. Genel Müdürlüğün veri tabanı oluşturulduğunda gerekli koordinasyon sağlanarak bu kayıtların veri aktarımı yapılır.

Yürürlük

MADDE 162(1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 163(1) Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

1.4 Geçici Koruma Yönetmeliği (Bakanlar Kurulu; Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 22.10.2014; Karar No: 2014/6883)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1(1) Bu Yönetmeliğin amacı; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılardan, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91 inci maddesi çerçevesinde, uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayanlara sağlanabilecek geçici koruma işlemlerinin usul ve esasları ile bu kişilerin Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemleri, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirleri ve ulusal ve uluslararası kuruluşlar arasındaki işbirliğiyle ilgili hususları düzenlemektir.

Dayanak

MADDE 2(1) Bu Yönetmelik, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3(1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

- a) AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığını,
- b) Aile üyeleri: Yabancınn eşini, ergin olmayan çocuğu ile bağımlı ergin çocuğunu,
- c) Bakan: İçişleri Bakanını,
- ç) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
- d) Çocuk: Henüz on sekiz yaşını doldurmamış ve ergin olmamış kişiyi,
- e) Geçici barınma merkezi: Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar ile Bakanlık tarafından uygun görülen kişilerin toplu olarak barınma ve işlerinin sağlanması amacıyla kurulan merkezleri,
- f) Geçici koruma: Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan korumayı,
- g) Geçici korunan: Geçici koruma sağlanan yabancıyı,
- ğ) Genel Müdür: Göç İdaresi Genel Müdürünü,
- h) Genel Müdürlük: Göç İdaresi Genel Müdürlüğünü,
- ı) İkamet adresi: Türkiye’de adres kayıt sisteminde kayıtlı olunan yerleşim yerini,
- i) Kanun: 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununu,
- j) Kitlesel akın: Aynı ülkeden veya coğrafi bölgeden kısa bir süre içerisinde ve yüksek sayılarda gerçekleşen ve söz konusu sayılar nedeniyle bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemlerinin usulen uygulanabilir olmadığı durumları,
- k) Kurul: 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 521 inci maddesi gereğince kurulan Göç Kurulunu,
- l) Özel ihtiyaç sahibi: Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan, refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne ya da baba veya işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişiyi,
- m) Refakatsiz çocuk: Sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye’ye gelen veya Türkiye’ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuğu,
- n) Sevk merkezi: Geçici koruma amacıyla ülkemize gelen yabancıların, geçici barınma merkezlerine sevk edilinceye veya geçici barınma merkezi dışında kalacaklarsa ikametlerine yönlendirilinceye kadar kayıt ve diğer işlemler için geçici olarak bekletildikleri yerleri,
- o) Seyahat belgesi: Pasaport yerine geçen belgeyi,
- ö) Uluslararası koruma: Mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünü,
- p) Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi,
- r) Psikososyal destek: Zorlu yaşam koşullarında ortaya çıkabilecek psikolojik uyumsuzluk ve bozuklukların önlenmesi, birey, grup, aile ve toplum düzeyinde ilişkilerin yeniden kurulması ve geliştirilmesi, etkilenenlerin normal yaşama geri dönmesi sürecinde kendi kapasitelerini fark etmeleri, güçlenmelerinin sağlanması ve savunuculuk etkinliklerini, toplumun başa çıkma, toparlanma ve iyileşme becerilerinin artırılması ile yardım çalışanlarının desteklenmesini içeren multidisipliner hizmetler bütünü,

s) Bakanlık tarafından uygun görülen kişi: Bakanlık onayı ile bu Yönetmeliğin hükümleri kapsamında değerlendirilmesi uygun görülen kişileri,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel İlkeler

Geçici koruma hakkının uygulanması

MADDE 4(1) Kanunun 5 inci, 6 ncı ve 7 nci maddelerinde yer alan şartlar yabancı'nın geçici koruma kapsamına alınma talebini engelleyici şekilde yorumlanamaz ve uygulanamaz.

Yasadışı giriş ve bulunuştan dolayı cezalandırılmama

MADDE 5(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların Türkiye'ye giriş yaparken yetkili birimler tarafından tespit edilmeleri veya makul bir süre içinde kendiliğinden yetkili birimlere kayıt yaptırmak üzere başvurmaları halinde, Türkiye'ye yasa dışı girişleri veya Türkiye'de yasa dışı bulunuşlarından dolayı idari para cezası uygulanmaz.

(2) Birinci fıkra kapsamı dışında kalanlar hakkında, geçerli nedenleri bulunmaması halinde idari para cezası uygulanır.

Geri gönderme yasağı

MADDE 6(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki hiç kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez.

(2) Genel Müdürlük, ilgili mevzuata göre ülkemizden gönderilmesi gerektiği halde, birinci fıkra kapsamında ülkemizden gönderilemeyecek yabancılar hakkında idari tedbirler alabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Geçici Korumanın Kapsamı

Geçici koruma sağlanacak yabancılar

MADDE 7(1) Geçici koruma; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancıardan haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılar uygulanır.

(2) Geçici koruma, Cumhurbaşkanı tarafından aksi kararlaştırılmadıkça, geçici koruma ilanının geçerliliğinden önce, geçici koruma ilanına esas teşkil eden olayların olduğu ülkeden veya bölgeden ülkemize gelmiş olanları kapsamaz.

(3) Geçici korunanlar, Kanuna göre belirlenen uluslararası koruma statülerinden herhangi birini doğrudan elde etmiş sayılmaz.

Geçici koruma kapsamına alınmayacak yabancılar

MADDE 8(1) Aşağıdaki hallerde, yabancı geçici korumadan yararlandırılmaz, yararlandırılmışsa geçici koruması iptal edilir.

- a) Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair 1967 Protokolüyle değişik 28/7/1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşmenin 1 inci maddesinin (F) fıkrasında belirtilen fiillerden suçlu olduğuna dair ciddi kanaat bulunanlar.
- b) Türkiye dışında hangi saikle olursa olsun zalimce eylemler yaptığını düşündürecek nedenleri bulunanlar.
- c) Bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen suç ya da fiillerin işlenmesine iştirak eden veya bu fiillerin işlenmesini tahrik edenler.
- ç) Ülkesinde silahlı çatışmaya katılmış olduğu halde bu faaliyetlerini kalıcı olarak sonlandırmayanlar.
- d) Terör eylemlerinde bulunduğu veya planladığı ya da bu eylemlere iştirak ettiği tespit edilenler.
- e) Ciddi bir suçtan mahkûm olarak topluma karşı tehdit oluşturabileceği değerlendirilenler ile milli güvenlik, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturduğu değerlendirilenler.
- f) Türkiye’de işlenmesi hâlinde hapis cezası verilmesini gerektiren suç veya suçları daha önce işleyen ve bu suçun cezasını çekmemek için menşe veya ikamet ülkesini terk edenler.
- g) Uluslararası mahkemelerce hakkında insanlık suçu işlediğine dair karar verilmiş kişiler.
- ğ) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Dördüncü Kısım Yedinci Bölümünde yer alan suçlardan birini işleyenler.

(2) Birinci fıkra kapsamındaki kararlar bireysel olarak Genel Müdürlük tarafından alınır ve ilgili yabancıya bildirilir. Genel Müdürlük bu yetkisini, kısmen veya tamamen valiliklere devredebilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında olanlar, ülkelerine dönüşleri sağlanıncaya kadar, insani nedenlerle mevcut geçici barınma merkezlerinin özel bir bölümünde veya ayrı geçici barınma merkezinde ya da valiliklerce belirlenen yerlerde, Kanunda belirtilen idari gözetim kararı alınmaksızın da barındırılabilir. Bu yabancıların aile üyeleri, talep etmeleri halinde, aile üyelerinin geçici koruma durumlarına bakılmaksızın aynı yerde de barındırılabilir.

(4) Geçici koruma kapsamına alınmayan kişilerin ülkelerine geri dönüşleri sağlanıncaya kadar haklarında yapılacak tüm iş ve işlemlere ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından belirlenir.

(5) Geçici barınma merkezi yönetimi, acil ihtiyaç durumlarında ya da kamu kurum ve kuruluşlarının talebi üzerine birinci fıkra kapsamındaki yabancıların geçici barınma merkezinden kısa süreli olarak ayrılmasına izin verebilir. Geçici barınma merkezi yönetimi tarafından gerekli görülen durumlarda, geçici barınma merkezinden kısa süreli olarak ayrılacak bu kişilere kolluk görevlilerinin eşlik etmesi talep edilebilir. Bu yabancıların geçici barınma merkezinden kısa süreli ayrılmasına ilişkin hususlar, geçici barınma merkezlerinin kuruluş ve yönetimi ile ilgili düzenlemeler kapsamında belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Geçici Koruma Kararının Alınması ve Sona Ermesine İlişkin Hükümler

Geçici koruma kararının alınması

MADDE 9(1) Geçici koruma kararı, Bakanlığın teklifi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından alınır.

(2) Geçici korumanın yöntemi ve uygulanmasına dair usul ve esaslar Kurul tarafından belirlenir ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından uygulanır.

Geçici koruma kararının içeriği

MADDE 10(1) Cumhurbaşkanı geçici koruma kararında;

- a) Geçici koruma kapsamına alınacakları,
- b) Geçici korumanın başlangıç tarihini ve gerekli görülmesi halinde süresini,

- c) Geçici koruma süresinin uzatılması veya sona erme koşullarını,
 - ç) Geçici korumanın ülke genelinde veya belirli bir bölgede uygulanıp uygulanmayacağını,
 - d) Kurul tarafından karar alınabilecek ve takip edilebilecek hususları,
 - e) 15 inci maddeye istinaden alınan geçici koruma kapsamında ülkemize kabul işlemlerinin sınırlandırılması veya durdurulmasıyla ilgili hususları,
 - f) Gerekli görülen diğer hususları,
- belirlemeye yetkilidir.

(2) Cumhurbaşkanınca geçici koruma kararı alınmasını müteakip geçici korumadan yararlananlar hakkında verilebilecek bireysel kararlar Genel Müdürlük tarafından alınır.

Geçici koruma uygulamasının sona ermesi

MADDE 11(1) Bakanlık, geçici korumanın sona erdirilmesi için Cumhurbaşkanına teklifte bulunabilir. Geçici koruma, Cumhurbaşkanı kararıyla sonlandırılır.

(2) Cumhurbaşkanı, sonlandırma kararıyla birlikte;

- a) Geçici korumayı tamamen durdurarak geçici korunanların ülkelerine dönmesine,
 - b) Geçici korunanlara, koşullarını taşıdıkları statünün toplu olarak verilmesine ya da uluslararası koruma başvurusunda bulunanların başvurularının bireysel olarak değerlendirilmesine,
 - c) Geçici korunanların, Kanun kapsamında belirlenecek koşullarda Türkiye’de kalmalarına izin verilmesine,
- karar verebilir.

Geçici korumanın bireysel olarak sona ermesi veya iptali

MADDE 12(1) Geçici korunanların;

- a) Kendi isteğiyle Türkiye’den ayrılması,
- b) Üçüncü bir ülkenin korumasından faydalanması,
- c) Üçüncü bir ülkeye insani nedenler veya yeniden yerleştirme kapsamında kabul edilmesi ya da üçüncü bir ülkeye çıkış yapması,
- ç) Ölmesi,
- d) Kanunda yer alan diğer yasal kalış türlerinden birisi ile kalış hakkı kazanması,
- e) Türk vatandaşlığını kazanması,

hallerinde geçici koruma bireysel olarak sona erer.

(2) 8 inci maddenin birinci fıkrası kapsamında yer alanların geçici korumanın kapsamı dışında tutulması gerektiğinin sonradan anlaşılması halinde geçici koruma, Genel Müdürlük veya valilikler tarafından iptal edilir.

(3) Mazeretsiz olarak bildirim yükümlülüğünü üç defa üst üste yerine getirmeyenlerin geçici korumaları Valilik tarafından iptal edilir. Bu maddenin uygulanmasında 13 üncü madde hükümleri uygulanır.

Geçici koruması sona erenlerin tekrar gelmesi

MADDE 13(1) Geçici koruma uygulamasının devam ettiği süre içinde, geçici koruma kapsamında olduğu halde 12 nci maddeye göre geçici koruması sona eren yabancıların, geçici korumadan faydalanmak üzere

tekrar sınırlarımıza gelmesi veya sınırlarımızı geçmesi halinde, geçici koruma hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına Genel Müdürlük bireysel olarak karar verir. Genel Müdürlük bu yetkisini, kısmen veya tamamen valiliklere devredebilir.

Geçici korumanın sona ermesini müteakip yapılacak işlemler

MADDE 14(1) Cumhurbaşkanının geçici korumanın sona erdirilmesi kararını müteakip, geçici korunanların Türkiye’den çıkış yapması esastır. Geçici korunanların Türkiye’den ayrılmaları için gereken süre, geçici korunanların menşe ve Türkiye’ye gelmek üzere geçtikleri transit ülkelerin durumuna göre Genel Müdürlük tarafından yapılacak değerlendirme sonucunda belirlenir.

(2) Geçici korumanın sona erdirilmesiyle birlikte, Cumhurbaşkanı tarafından, 11 inci madde kapsamında, geçici korumadan yararlanmış olanlara grup temelli toplu statü kararı alınması veya uluslararası koruma başvurusunda bulunanların başvurularının bireysel olarak değerlendirmeye alınması ya da bu yabancıların Kanun kapsamında belirlenecek koşullarda Türkiye’de kalmasına izin verilmesinin kararlaştırılmış olması durumunda gerekli işlemler ilgili hükümlere göre yapılır.

(3) 8 inci maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde belirtilen yabancılardan, ülkesinde silahlı çatışmaya katılmış olanların, silahlı faaliyetlerine kalıcı olarak son verdiklerinin anlaşılması halinde, bireysel uluslararası koruma statü belirleme işlemlerine erişimleri sağlanır.

Geçici koruma kapsamında ülkemize kabul işlemlerinin sınırlandırılması veya durdurulması

MADDE 15(1) Cumhurbaşkanı, milli güvenliği, kamu düzenini, kamu güvenliğini veya kamu sağlığını tehdit edebilecek şartların oluşması durumunda, uygulanmakta olan geçici koruma tedbirlerinin sınırlandırılmasına ya da süreli veya süresiz durdurulmasına karar verebilir.

(2) Birinci fıkra kapsamındaki kararda, daha önce geçici koruma sağlananların bu karardan sonraki süreçte tabi olacağı hükümler ile bu kararın yürürlüğe gireceği tarihten sonra ülkemize kitlesel veya bireysel olarak geçici koruma talebiyle gelmek isteyenlere uygulanacak diğer tedbirler de belirlenir.

(3) Birinci fıkra da belirtilen durumlarda, Dışişleri Bakanlığı, kitlesel akınlara yönelik ülkemizin sınır hattı boyunca veya sınır ötesinde uygulanabilecek tedbirlerle ilgili olarak Bakanlık ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerini alarak, konuyla ilgili uluslararası kuruluşlar aracılığıyla da destek çağrısı yapabilir.

Uluslararası koruma başvuruları

MADDE 16(1) Geçici korumanın uygulandığı süre içinde, bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların bireysel uluslararası koruma başvuruları, geçici koruma tedbirlerinin etkin şekilde uygulanabilmesi amacıyla işleme konulmaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Geçici Koruma Kapsamında Yapılacak İlk İşlemler

Ülkeye kabul

MADDE 17(1) Türkiye’nin kara sınırlarına veya karasularına acil ve geçici koruma bulmak amacıyla gelen yabancıların, Türkiye’ye kabul edilecekleri ve Türkiye’den çıkış yapacakları sınır kapıları ile sınır geçiş yerleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınarak Bakanlık tarafından belirlenir. Acil hallerde bu yerlerin belirlenmesine Bakanlık doğrudan karar verir ve ilgili kurumlara bildirir.

(2) Sınır kapılarına veya sınır geçiş yerlerine belgesiz veya geçersiz belgeyle geçici koruma amacıyla gelen yabancıların girişlerine valiliklerce izin verilebilir.

(3) Geçici koruma amacıyla sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancıların üzerlerinde, eşyalarında ve taşıtlarında, sınırda Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hudut Birlikleri, sınır kapılarında yetkili kolluk birimleri ile deniz yetki alanlarında Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından güvenlik kontrolü yapılır.

(4) Yabancı ve varsa aile üyeleri, kimlik bilgileri, ülkeye giriş tarihi ve yeri ile gerekli görülen diğer bilgileri de içeren tutanakla birlikte ilgili birimler tarafından en yakın sevk merkezine götürülmek üzere mümkün olabilecek en kısa sürede yetkili kolluk birimlerine teslim edilir.

(5) Yabancılarından ülkemize şahsi taşıtlarıyla giriş yapmak isteyenler, Ticaret Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslara göre giriş yapar.

(6) Sınır kapısı dışından gelen yabancıların beraberinde getirebilecekleri eşyaların kaçakçılığa konu olabileceği gözönünde bulundurularak ilgili birimler tarafından gerekli tedbirler alınır ve durum en yakın gümrük idaresine bildirilir.

(7) Ülke içinde olup da geçici korumanın kapsamına girenler, valiliklere bizzat başvuru yapmaları halinde en yakın sevk merkezine yönlendirilirler. Ancak bu kişilerin yetkili makamlar tarafından tespit edilmeleri durumunda ise en yakın sevk merkezine yetkili kolluk refakatinde götürülürler.

Silahtan arındırma ve sivillerden ayrı tutma

MADDE 18(1) Acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya herhangi bir şekilde ülkemize girmiş bulunan asker olmayan silahlı unsurlar ile ülkesinin silahlı kuvvetlerinin mensubu olup da askeri hizmetini tek taraflı olarak sonlandırmış olan yabancıardan, 8 inci madde kapsamına girmeyenler, sınırda Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hudut Birlikleri, deniz yetki alanlarında Sahil Güvenlik Komutanlığı, sınır kapılarında ve ülke içinde ilgili kolluk birimleri tarafından silahtan arındırıldıktan sonra sevk ve yerleştirme işlemleri yapılmak üzere en kısa sürede yetkili kolluk kuvvetine teslim edilir.

(2) Silahtan arındırma işlemleri mutlaka sivillerden ayrı ve güvenli mahallerde gerçekleştirilir. Bu yabancılar, kimlik bilgileri, ülkeye giriş tarihi ve yeri ile gerekli görülen diğer bilgileri de içeren tutanakla birlikte ilgili birimler tarafından, bu durumda olan yabancılar için belirlenmiş olan yerlere yerleştirilmek üzere en kısa sürede sevk edilir.

(3) Bu madde kapsamındaki yabancıların aile üyeleri; aynı yerde barındırılabilir, herhangi bir sakınca bulunmaması durumunda geçici korunanların bulunduğu ayrı bir geçici barınma merkezinde veya Genel Müdürlükçe belirlenen bir ilde ya da valilik tarafından belirlenen yerde ikamet edebilir.

Sevk merkezlerinde yapılacak ilk işlemler

MADDE 19(1) Sevk merkezlerinde, geçici koruma amacıyla ülkemize gelen yabancıların kimlik tespiti ve kayıt işlemleri, Genel Müdürlük tarafından yapılır. İhtiyaç duyulması halinde, valilik tarafından ilgili mevzuat çerçevesinde geçici süreyle personel görevlendirilebilir.

(2) Sevk merkezlerinin kapasitesinin yetersiz olması durumunda, bu yabancıların işlemleri valilikler tarafından belirlenecek yerlerde de yürütülebilir.

(3) Kayıt sırasında yabancılar, kimlik bilgilerini doğru olarak bildirmek, varsa kimliklerini ispata yarar belgelerini yetkili makamlara teslim etmek ve yetkililerle işbirliği yapmakla yükümlüdür.

(4) Üçüncü fıkra kapsamındaki bilgi ve belgelerden gerekli görülenlerin, gizliliğe riayet edilerek ilgilinin dosyasında muhafaza edilmek üzere kopyaları alınır ve asılları kendisine teslim edilir.

(5) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, geçici korumayla ilgili süreç, hak ve yükümlülükleri ile diğer hususlarda anlayabilecekleri dilde bilgilendirilir. İhtiyaç duyulduğu takdirde bilgilendirmeye ilgili broşür ve doküman hazırlanabilir.

Sağlık kontrolleri

MADDE 20(1) Sevk merkezine gelen yabancılardan acil sağlık hizmetine ihtiyacı olduğu değerlendirilenlere bu hizmet öncelikli olarak sağlanır.

(2) Kamu sağlığını tehlikeye düşürebileceği gözlemlenen bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenecek usul ve esaslara göre sağlık kontrolünden geçirilir ve ihtiyaç duyulması halinde konuyla ilgili gerekli tedbirler alınır.

Kayıt

MADDE 21(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların kaydı, yeterli donanımına sahip ve kayıt işlemlerinin kesintiye uğramadan tamamlanmasını sağlayacak ayrı bir yerde, kayıt usulleri ve gereklilikleri konusunda eğitim almış, Genel Müdürlük personeli tarafından yapılır.

(2) Kayıt işlemleri aşağıdaki şekilde yürütülür.

- a) Kayıt işlemlerinde gizlilik esas olup, bu amaçla gerekli tedbirler alınır.
- b) Genel Müdürlük tarafından şekli ve içeriği belirlenecek kayıt formu doldurulur.
- c) Kimliğine ilişkin belge sunamayan yabancıların, aksi ispat edilinceye kadar beyanı esas alınır.
- ç) Fotoğraf, parmak izi ya da kimlik tespitine elverişli diğer biyometrik veriler alınır, merkezi veri tabanına kaydedilir, mevcut biyometrik verilerle eşleştirilir.
- d) Kayıt altına alınan yabancıların bilgileri derhal Genel Müdürlüğe iletilir.
- e) Yabancıların bilgileri ilgili mevzuat kapsamında dosyalanır ve elektronik ortamda da saklanır.

(3) Geçici korumadan yararlananların Türkiye’de doğan çocuklarının da en kısa sürede kayıt işlemleri yapılır.

(4) Yabancıların kayıt bilgileri; doğum, ölüm, evlilik, boşanma, gönüllü geri dönüş gibi hallerde güncellenir.

(5) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, adres kayıt sistemine kaydedilir. Ancak 8 inci maddenin birinci fıkrası kapsamına girenlerin adres kayıt sistemine kayıtlarının yapılmasına Genel Müdürlük tarafından karar verilir.

Geçici koruma kimlik belgesi

MADDE 22(1) Kayıt işlemleri tamamlananlara, valilikler tarafından geçici koruma kimlik belgesi düzenlenir. 8 inci maddenin birinci fıkrası kapsamına girenlere geçici koruma kimlik belgesi verilmez, verilmişse iptal edilir.

(2) Geçici koruma kimlik belgesi verilenlere, 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu kapsamında yabancı kimlik numarası da verilir.

(3) Geçici koruma kimlik belgesinin şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenir, bu belge süreli veya süresiz olarak hiçbir ücrete tabi olmaksızın düzenlenir.

(4) Geçici koruma kimlik belgesinin yıpranması ya da kaybedilmesi durumunda ilgiliden açıklama istenir ve bu durum kayıt altına alınır. Belgenin yıpranması halinde belge iptal edilir. Yıpranan ya da kaybedilen belgenin yerine yenisi düzenlenir.

(5) Geçici korumanın sona ermesi halinde geçici koruma kimlik belgesi geçerliliğini kaybeder ve yabancından geri alınır.

Geçici barınma merkezlerine sevk işlemleri

MADDE 23(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, sevk merkezinden doğrudan veya illere yerleştirildikten sonra, valiliklerle eşgüdüm içerisinde Genel Müdürlükçe uygun görülecek geçici barınma

merkezine en kısa sürede yönlendirilir. Sevk işleminin kolluk refakatinde veya refakatsiz olarak yapılmasına ilişkin değerlendirme valilik tarafından yapılır.

(2) Genel Müdürlük tarafından belirlenen geçici barınma merkezine sevk yapılırken yabancının talebi, ailevi durumu ve özel ihtiyaç sahibi olup olmadığı gibi hususlar gözönünde bulundurulur.

(3) Genel Müdürlük veya valilik tarafından belirlenen özel ihtiyaç sahiplerinin geçici barınma merkezlerinde barındırılmasına öncelik verilir.

~~(4) Refakatsiz çocuklar, esas olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı koordinesinde barındırılır. Ancak uygun koşullar sağlandığında refakatsiz çocuklar, geçici barınma merkezlerinin ayrı bir bölümünde, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kontrol ve sorumluluğunda AFAD ile işbirliği halinde barındırılabilir.~~

Geçici korunanlara illerde kalma hakkı verilmesi

MADDE 24(1) Kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı yönüyle herhangi bir sakınca görülmediği hallerde geçici korunanların, Genel Müdürlükçe belirlenen illerde kalmalarına izin verilebilir. Buna ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

(2) Geçici barınma merkezi dışında kalan geçici korunanlardan ihtiyaç sahibi olanlar, imkânlar ölçüsünde, valilikler tarafından belirlenecek yerlerde de barındırılabilir.

Ülkede kalış hakkı

MADDE 25(1) Geçici koruma kimlik belgesi, Türkiye’de kalış hakkı sağlar. Ancak bu belge Kanunda düzenlenen ikamet izni veya ikamet izni yerine geçen belgelere eşdeğer sayılmaz, uzun dönem ikamet iznine geçiş hakkı tanımaz, süresi ikamet izni toplamında dikkate alınmaz ve sahibine Türk vatandaşlığına başvuru hakkı sağlamaz.

ALTINCI BÖLÜM

Geçici Korunanlara Sağlanacak Hizmetler

Hizmetler

MADDE 26(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılara; sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal hizmetler ve yardımlar ile tercümanlık ve benzeri hizmetler sağlanabilir. 8 inci maddenin birinci fıkrası kapsamındaki yabancılara sağlanacak hizmetlerle ilgili usul ve esaslar Kurul tarafından belirlenir.

(2) Birinci fıkrada yer almayan diğer hizmetler kamu kurum ve kuruluşlarınca imkânlar ölçüsünde ayrıca sağlanabilir.

(3) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, geçici koruma kimlik belgeleriyle elektronik haberleşme hizmeti dâhil diğer hizmetler için abonelik sözleşmesi yapabilir.

(4) Bu Yönetmelik kapsamında ilgili bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen hizmetler Genel Müdürlük koordinasyonunda yürütülür.

Sağlık hizmetleri

MADDE 27(1) Aşağıda belirtilen sağlık hizmetleri geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında Sağlık Bakanlığının kontrolü ve sorumluluğunda yapılır veya yaptırılır.

a) Sağlık hizmetlerini yürütmek üzere sürekli faaliyet gösterecek sağlık merkezleri kurulabilir. Sağlık merkezinin bulunması halinde, yeterli sayıda ambulans ve sağlık personeli bulundurulur.

b) Temel ve acil sağlık hizmetleri ile bu kapsamdaki tedavi ve ilaçlardan Bakanlıkça belirlen tutar veya oran üzerinden katılım payı alınabilir.

c) İkinci ve nc basamakta sunulan sağlık hizmetleri de dâhil olmak üzere, sağlık hizmeti bedelleri; Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından genel sağlık sigortalıları için belirlenmiş olan sağlık uygulama tebliğindeki bedeli geçemez.

~~e) Sunulan sağlık hizmeti bedeli, Sağlık Bakanlığı kontrolünde, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından genel sağlık sigortalıları için belirlenmiş olan sağlık uygulama tebliğindeki bedeli geçmeyecek şekilde Genel Müdürlük tarafından ödenir.~~

d) Geçici korunanlar acil ve zorunlu haller dışında, özel sağlık kuruluşlarına doğrudan başvuramazlar.

e) Bulaşıcı hastalık riskine karşı gerekli tarama ve aşılar yapılarak her türlü önlem ve tedbir alınır.

f) reme sağlığıyla ilgili olarak yetkili personel tarafından bilgilendirme yapılır ve destek faaliyetleri yürütülür.

g) Kişisel veya toplu kullanım alanlarının sağlığa uygunluğu kontrol edilerek, tespit edilen aksaklıkların giderilmesi ve geçici barınma merkezlerinin bulunduğu vre koşullarının sağlık açısından uygun hale getirilmesi sağlanır.

ğ) Geçici korunanlar arasında madde bağımlılığı veya ağır psikolojik ya da psikiyatrik sorunları olduğu tespit edilenler hakkında sağlık kurumuna nakli de içerebilecek şekilde gerekli tedbirler alınır.

h) ocuklara yönelik gerekli aşıların yapılması amacıyla gerekli tedbirler alınır.

ı) Barınma merkezleri oluşturulurken gerekli olan uygun fiziki donanım kurulur ve Sağlık Bakanlığına teslim edilir.

(2) Geçici korunanlara sağlık hizmetlerine ilişkin olarak yapılan yardımlar Sağlık Bakanlığı koordinasyonunda yürütülür.

(3) Aşı ile koruyucu sağlık hizmetleri sunumunun gecikmeksizin ve sürekli uygulanabilmesi için geçici korunanların kimlik beyanı ve tespiti yapılarak, adres değişiklikleri ivedilikle Sağlık Bakanlığına bildirilir.

(4) Sınırı ilk geçişlerinde ve acil durumlarda, henüz kayıt işlemlerini tamamlamamış olan bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılara, sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri için kimlik bilgilerine göre işlem yapılır.

~~(5) Geçici korunanlara sağlanacak psiko-sosyal hizmetler, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından 3/1/2014 tarihli ve 28871 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Türkiye Afet Müdahale Planında da belirtilen geçici korunanlara sağlanacak psiko-sosyal hizmetlerde destek çözüm ortakları ile yürütülür.~~

(6) Bu madde kapsamında sağlanacak temel ve acil sağlık hizmetlerine karşılık olarak sağlık hizmet sunucularına bir bedel ödenmesinin zorunlu olması halinde; Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından genel sağlık sigortalıları için belirlenmiş olan birim fiyatları geçecek veya daha düşük iskontoyu içerecek şekilde fiyat uygulaması yapılamaz. Aşılar hariç olmak kaydıyla bu madde kapsamına girenlere Sosyal Güvenlik Kurumunca bedeli karşılanmayan sağlık hizmetleri kapsamında sağlık hizmeti verilemez.

Eğitim hizmetleri

MADDE 28(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan eğitim faaliyetleri, geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında Millî Eğitim Bakanlığının kontrolünde ve sorumluluğuunda yürütülür. Bu kapsamda;

a) 54-66 aylık çocuklar öncelikli olmak üzere okul öncesi eğitim çağındaki 36-66 aylık çocuklara, okul öncesi eğitim hizmeti verilebilir.

b) İlköğretim ve ortaöğretim çağındakilerin eğitim ve ğretim faaliyetleri, Millî Eğitim Bakanlığının ilgili mevzuatı çerçevesinde yürütülür.

c) Yaygın eğitim kapsamında kişisel gelişim, sosyal-kültürel, mesleki ve teknik, sanatsal ve sportif alanlarda talebe bağlı olarak kurslar düzenlenebilir.

(2) Geçici korunanların ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimleriyle ilgili usul ve esaslar Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenir.

(3) Bu Yönetmelik kapsamında ülkemizde eğitim alan yabancılara, aldıkları eğitimin içeriğini ve süresini gösteren belge verilir. Farklı müfredatta eğitim alınmış ve belgelendirme yapılmış ise bu belgeler, Millî Eğitim Bakanlığı veya Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının ilgili birimleri tarafından değerlendirilir ve uygun bulunan seviyelere denklikleri yapılır.

(4) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların eğitim faaliyetleriyle ilgili diğer usul ve esaslar, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenir.

İş piyasasına erişim hizmetleri

MADDE 29(1) Geçici korunanların çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar, Bakanlığın görüşü alınarak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının teklifi üzerine Cumhurbaşkanınca belirlenir.

(2) Geçici koruma kimlik belgesine sahip olanlar, Cumhurbaşkanınca belirlenecek sektörlerde, iş kollarında ve coğrafi alanlarda (il, ilçe veya köylerde) çalışma izni almak için , Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına başvurabilir.

(3) Yabancıların çalışamayacağı iş ve mesleklere ilişkin mevzuatta yer alan hükümler saklıdır.

(4) Geçici korunanlara verilen çalışma izinlerinin süreleri, geçici korumanın süresinden fazla olamaz. Geçici koruma sona erdiğinde, bu kapsamda verilen çalışma izni sona erer.

(5) Geçici korunanlara verilen çalışma izni, Kanunda düzenlenen ikamet izinleri yerine geçmez.

Sosyal hizmetler ve yardımlar

MADDE 30(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan ihtiyaç sahibi olanlar, 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 3 üncü maddesinde belirtilen Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulunun belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde anılan Kanun kapsamındaki sosyal yardımlardan yararlandırılabilir.

(2) Bu Yönetmelik kapsamındaki özel ihtiyaç sahiplerinin geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında yararlanacakları sosyal hizmetler ve yardımlar ile bu yabancılara sağlanacak psikososyal destek çalışmaları Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı kontrolünde ve sorumluluğunda yürütülür. Yürütülen iş ve işlemlere ilişkin usul ve esaslar Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından belirlenir.

(3) Refakatsiz çocuklar, esas olarak Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı koordinesinde barındırılır. Ancak uygun koşullar sağlandığında refakatsiz çocuklar, geçici barınma merkezlerinin ayrı bir bölümünde, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının kontrol ve sorumluluğunda Genel Müdürlük ile işbirliği halinde barındırılabilir.

(4) Geçici barınma merkezleri içinde ve dışında yaşayan özel ihtiyaç sahiplerinin sosyal hizmet ve psikososyal destek gereksinimlerinin belirlenmesi amacıyla yapılacak hane ziyaretleri, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslara göre gerçekleştirilir.

(5) Geçici barınma merkezleri içinde ve dışında uluslararası ve ulusal sivil toplum kuruluşları tarafından verilmesi planlanan sosyal hizmet ile psikososyal destek hizmetlerinin takibi ve kontrolü Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslara göre düzenlenir.

Tercümanlık hizmetleri

MADDE 31(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemlerde, yabancıyla tercüman olmaksızın istenilen düzeyde iletişim kurulamadığında tercümanlık hizmetleri ücretsiz olarak sağlanır.

Gümrük işlemleri

MADDE 32(1) Geçici koruma amacıyla ülkemize gelen yabancıların ve varsa aile üyelerinin yanlarında getirecekleri eşya ve taşıtlar ile ülkemizde bulundukları süre içerisinde bu kişilere çeşitli yollarla gönderilebilecek eşyalara dair yürütülecek işlemlere ilişkin esaslar, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınarak Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Yükümlülükler

Genel yükümlülükler

MADDE 33(1) Geçici koruma amacıyla ülkemize gelen yabancılar, kanunlara ve idari gerekliliklere uymakla yükümlü olup, aksine hareket edenler hakkında gerekli adli işlemler ile idari yaptırımlar genel hükümlere göre yerine getirilir.

(2) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar;

- a) Genel Müdürlük tarafından belirlenen ilde, geçici barınma merkezinde veya belirli bir yerde ikamet etmekle,
 - b) Valilikler tarafından belirlenen şekil ve sürelerde bildirimde bulunmakla,
 - c) Çalışma durumuna ait güncel bilgileri otuz gün içinde bildirmekle,
 - ç) Gelir ve taşınmazlarını otuz gün içinde bildirmekle,
 - d) Adres, medeni hâl ve ailelerindeki doğum ve ölüm gibi kimlik bilgisi değişikliklerinin yirmi iş günü içinde bildirmekle,
 - e) Diğer kişisel verilerini yetkili makamlara vermekle,
 - f) Kendilerine sağlanan hizmet, yardım ve diğer imkânlardan haksız olarak yararlandığının tespit edilmesi hâlinde, bedellerini geri ödemekle,
 - g) Genel Müdürlük veya valilik tarafından yerine getirilmesi istenilen diğer hususlara uymakla,
- yükümlüdür.

Davete uyma yükümlülüğü

MADDE 34(1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasıyla ilgili iş ve işlemler nedeniyle yabancılar, ilgili birime davet edilebilir.

(2) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, davete uymadıklarında veya uymayacaklarına ilişkin şüphe oluşması halinde, ilgili mevzuat kapsamında, davet edilmeksizin kolluk görevlileri tarafından ilgili birime getirilebilir.

Hakların uygulanmasında kısıtlamalar

MADDE 35(1) Yükümlülüklerini kısmen veya tamamen ya da istenilen sürede yerine getirmeyenler, yükümlülüklerine uymaları konusunda ilgili birimler tarafından uyarılır, uymayanlar hakkında adli ve idari işlem başlatılır.

(2) Kendilerine uyarı yapıldığı halde, yükümlülüklerine uymayanlar hakkında; eğitim ve acil sağlık hizmetleri hariç, diğer haklardan faydalanmalarında tamamen veya kısmen kısıtlamaya gidilebilir.

(3) İkinci fıkrada belirtilen yabancılardan geçici barınma merkezi dışında bulunanların, geçici barınma merkezi dışında kalmaları süreli veya süresiz olarak sınırlandırılabilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Sevk Merkezleri ile Geçici Barınma Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi ve İşletilmesi ile Geçici Barınma Merkezlerinde Sağlanacak Hizmetler

Sevk merkezlerinin kurulması ve yönetimi

MADDE 36(1) Sevk merkezlerinin kurulması, yönetimi ve bu merkezlerdeki hizmetler, valilikler tarafından sağlanır.

Geçici barınma merkezlerinin kurulması, yönetimi ve işletilmesi

MADDE 37(1) Ülkemize yönelik kitlesel nüfus hareketi olması halinde acil durumun gerektirdiği koşullar ve ihtiyaçlar çerçevesinde geçici barınma merkezleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınarak Genel Müdürlüğün koordinasyonunda AFAD tarafından kurularak Genel Müdürlüğe devredilir. Genel Müdürlük, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerini alarak valiliklerle eşgüdüm içinde geçici barınma merkezlerinin kullanımına son verilmesine ya da kapatılmasına karar verir.

(2) Geçici barınma merkezleri, valilikler tarafından işletilir veya işletilir.

(3) Geçici barınma merkezlerinin yönetimi, işletilmesi ve güvenliğinin sağlanması ile geçici barınma merkezlerinde barındırılanların tabi olacağı diğer hükümlere ilişkin usul ve esaslar, ilgili kamu kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

Geçici barınma merkezlerinde sağlanacak hizmetler

MADDE 38(1) Geçici barınma merkezlerinde bulunanlara beslenme, barınma, sağlık, sosyal hizmetler ve yardımlar, eğitim ve benzeri hizmetler imkânlar ölçüsünde sağlanır.

(2) Geçici barınma merkezlerinin dışında kalan geçici korunanlar, bu merkezlerdeki hizmetlerden imkânlar ölçüsünde yararlandırılabilir.

(3) Geçici barınma merkezlerinde aileler ve özel ihtiyaç sahipleri için yer tahsis edilmesi amacıyla gerekli düzenlemeler yapılır.

(4) Geçici korunanlar ile Bakanlık tarafından uygun görülen kişilerin geçici barınma merkezlerinde kalışlarına izin verilir.

(5) Geçici barınma merkezinde kalışları Bakanlık tarafından uygun görülen kişilere sağlanacak yardım ve desteğin kapsamı, kişilerin durumları değerlendirilerek Bakanlıkça belirlenir.

Geçici barınma merkezlerini ziyaret

MADDE 39(1) Yabancı ülke heyetleri, uluslararası kuruluş ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, basın mensupları, bilimsel amaçlı araştırma yapanlar ile diğer kurum ve kuruluş temsilcilerinin geçici barınma merkezlerini ziyaret etmesine ilişkin usul ve esaslar, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınarak Dışişleri Bakanlığı, Bakanlık ve Genel Müdürlük tarafından müşterek olarak belirlenir ve valilikler tarafından uygulanır.

Sevk merkezleri ve geçici barınma merkezlerinin güvenliği

MADDE 40(1) Sevk merkezleri ile geçici barınma merkezlerinin iç ve dış güvenliği, sorumluluk bölgesine göre ilgili genel kolluk birimi tarafından yürütülür. Bu çerçevede ilgili genel kolluk birimi, sevk merkezleri ile geçici barınma merkezlerinin güvenliğinin sağlanması ile asayişin temini yönünde her tür önlemi alır.

(2) Valilik tarafından uygun görülmesi halinde sevk merkezleri ile geçici barınma merkezlerinin iç ve dış güvenliği, 10/6/2004 tarihli ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun hükümlerine göre özel güvenliğe verilebilir.

Sevk merkezleri ile geçici barınma merkezlerinde görevli personel

MADDE 41(1) Sevk merkezlerinin bulunduğu illerde bu Yönetmelik kapsamında belirlenen iş ve işlemler ile sağlanacak diğer hizmetleri yürütmek üzere, 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 9 uncu maddesi gereğince ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından personel görevlendirilebilir. İlde görevlendirilecek yeterli kamu görevlisi bulunmaması halinde ise valilik il dışından personel görevlendirilmesini talep edebilir.

(2) Sevk merkezleri ve geçici barınma merkezlerinde görev yapacak personelin çalışma koşulları, bu personelin bağlı olduğu kamu kurum ve kuruluşları tarafından ayrıca düzenlenir.

(3) Sevk merkezlerinde ve geçici barınma merkezlerinde görev yapan personelden kamu görevlisi olmayanların kimlik bilgileri ile gerekli görülmesi halinde biyometrik verileri kolluk birimlerince alınır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Gönüllü Geri Dönüş ve Üçüncü Ülkeye Çıkış

Gönüllü geri dönüş

MADDE 42(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan gönüllü olarak ülkesine dönüş yapacaklara gerekli kolaylık gösterilir ve imkânlar ölçüsünde destek sağlanabilir.

(2) Genel Müdürlük, gönüllü geri dönüş çalışmalarını, ilgili ülke makamları, kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde planlayabilir, proje ve program hazırlayabilir ve uygulayabilir.

(3) Genel Müdürlük, gönüllü geri dönüş işlemlerinin uygulanması amacıyla uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapabilir.

(4) Gönüllü geri dönüş işlemlerinin uygulanmasına dair usul ve esaslar ile gönüllü geri dönüş yapanlara sağlanabilecek yardımlar Genel Müdürlük tarafından belirlenir ve valilikler tarafından uygulanır.

Seyahat belgesi

MADDE 43(1) Geçerli seyahat belgesi olmayan ya da seyahat belgesi temin edemeyen bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan bu husustaki talepleri, 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu çerçevesinde Genel Müdürlük tarafından değerlendirilir.

Üçüncü ülkeye çıkış ve yerleştirme

MADDE 44(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan, geçici veya daimi olarak üçüncü ülkeye çıkışları Genel Müdürlüğün iznine tabidir.

(2) Genel Müdürlük, bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan geçici veya daimi olarak üçüncü ülkeye yerleştirilmeleri amacıyla uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve ülkelerle işbirliği yapabilir, proje ve programlar geliştirebilir ve uygulayabilir.

Türkiye'ye giriş yasağı

MADDE 45(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan ülkemizden çıkış yapanlar veya yapacak olanlar hakkında, giriş yasağına ilişkin hususlar genel hükümlere tabidir.

ONUNCU BÖLÜM

İşbirliği ve Yardım

İşbirliği

MADDE 46(1) Bakanlık, bu Yönetmelikte belirtilen ve geçici korumayla ilgili diğer konularda ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar, diğer ülke ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapabilir.

(2) Bakanlık, Dışişleri Bakanlığının görüşünü alarak, Kanun ile bu Yönetmelikte belirtilen konularda, 5/5/1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun çerçevesinde, uluslararası kuruluşlarla uluslararası anlaşma niteliği taşımayan protokoller yapmaya yetkilidir.

(3) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılara sağlanması öngörülen hak ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi veya takip edilmesi ile hizmetlerin uygulanması amacıyla geçici korumayla ilgili sorumluluk ve yetkileri bulunan ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının, görev alanlarıyla ilgili konularda ulusal ve uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşlarıyla yapabileceği işbirliğinin usul ve esasları, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınarak, Bakanlık tarafından belirlenir.

Destek çağrısının yapılması ve yardım sağlanması

MADDE 47(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılara, hizmetlerin sağlanabilmesi amacıyla uluslararası külfet paylaşımı kapsamında ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşü alınarak Dışişleri Bakanlığı tarafından diğer ülkelerden, uluslararası kuruluşlardan ve sivil toplum kuruluşlarından destek talep edilebilir.

(2) Birinci fıkra kapsamında sağlanacak ayni ve nakdi yardımların kabul edilmesi ve kullanılması, Dışişleri Bakanlığı ile Bakanlığın görüşleri alınarak, Cumhurbaşkanlığınca belirlenen kurum tarafından koordine edilir.

(3) Cumhurbaşkanlığınca belirlenen kurum, bu ayni ve nakdi yardımların kullanılması konusunda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Türkiye Kızılay Derneği, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları başta olmak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile valiliklerle doğrudan işbirliği yapabilir.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Özel ihtiyaç sahipleri

MADDE 48(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan özel ihtiyaç sahibi olanlara sağlanacak başta sağlık hizmetleri, psiko sosyal destek, rehabilitasyon olmak üzere, her tür yardım ve destek imkânlar ölçüsünde öncelikli ve bedelsiz olarak sağlanır.

(2) Çocuklarla ilgili tüm işlemlerde çocuğun yüksek yararı gözetilerek ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

(3) 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve ilgili Yönetmelik kapsamında şiddet mağduru olduğu değerlendirilen yabancılar hakkında derhal önleyici ve koruyucu tedbirler alınır.

(4) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan insan ticareti mağduru olabileceği değerlendirilenler hakkında ilgili mevzuat kapsamında gerekli tedbirler derhal alınır.

Aile birleşimi

MADDE 49(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, başka bir ülkede bulunan eşi, ergin olmayan çocukları ve bağımlı ergin çocukları ile Türkiye’de bir araya gelmek üzere aile birleşimi talebinde bulunabilir. Bu başvurular, Genel Müdürlükçe değerlendirilir ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği halinde gerekli çalışmalar yapılabilir.

(2) Refakatsiz olduğu tespit edilen çocuklarla ilgili olarak çocukların talebi beklenmeksizin aile birleşimine ilişkin işlemler derhal başlatılır.

Kişisel veriler

MADDE 50(1) Geçici koruma sağlanması amacıyla ülkemize gelen yabancıların kişisel verileri, Bakanlık tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde, Genel Müdürlük veya valiliklerce ilgili mevzuata ve taraf olunan uluslararası anlaşmalara uygun olarak alınır, korunur, saklanır ve kullanılır.

(2) Bu Yönetmelikte belirtilen iş ve işlemlerin yürütülmesi kapsamında Bakanlıkça uygun görülen kişisel veriler, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile üçüncü ülkeye yerleştirme çalışmaları kapsamında üçüncü ülke veya Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğiyle paylaşılabilir.

Gizlilik ilkesi ve kişisel dosyaya erişim

MADDE 51(1) Bu Yönetmelikte belirtilen iş ve işlemlerin yürütülmesi kapsamında, 5490 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrası ve bu Yönetmeliğin 50 nci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hükümler saklı kalmak kaydıyla, yabancıların tüm bilgi ve belgelerinde gizlilik esas olup, bunlar kişinin izni olmadan üçüncü şahıslarla paylaşılamaz.

(2) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların kişisel dosyasında yer alan belgeler, kendisi ya da yasal temsilcisi veya avukatı tarafından incelenebilir, birer örneği alınabilir. Milli güvenlik, kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması ile suç işlenmesinin önlenmesine ve istihbari bilgilere ilişkin belgeler incelenemez ve verilemez.

(3) Bu Yönetmeliğin uygulanmasından sorumlu kamu görevlileri ile diğer görevliler, görevleri sırasında edindikleri gizlilik derecesi taşıyan her tür bilgi ve belge ile kişisel sırları, yetkili kılınanlardan başkasına açıklayamaz, kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamaz.

İstatistikler

MADDE 52(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılara ait istatistikî veriler, Kanun kapsamında Türkiye İstatistik Kurumu ile işbirliği halinde Bakanlığın belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde Genel Müdürlük ve valilikler tarafından tutulur.

(2) İstatistikî veriler, Genel Müdürlük tarafından, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile bu Yönetmeliğin uygulanmasında işbirliği yapılan uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve ilgili diğer kurumlarla paylaşılabilir.

Avukatlık hizmetleri

MADDE 53(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar, ücretleri kendilerince karşılanmak kaydıyla idari işlemler sırasında avukat tarafından temsil edilebilir. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun adli yardıma ilişkin hükümleri saklıdır.

İhbar ve şikâyetler

MADDE 54(1) Bu Yönetmelik kapsamında yürütülen iş ve işlemlerle ilgili ihbar ve şikâyetler, valilikler tarafından derhal işleme alınır. Adli konularla ilgili hususlar geciktirilmeden adli makamlara bildirilir.

Tebliğat

MADDE 55(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki tebligat işlemleri, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri çerçevesinde yerine getirilir. Bakanlık bu konuda ek usul ve esaslar düzenleyebilir.

Yetki

MADDE 56(1) Vali, geçici korumanın etkin olarak uygulanmasında zorunlu gördüğü her tür tedbiri almak ve gerekli düzenlemeleri yapmakla yetkili ve sorumludur.

Denetim

MADDE 57(1) Bu Yönetmelik kapsamında il mülki sınırları içinde yürütülen iş ve işlemler, vali veya görevlendireceği kamu personeli tarafından düzenli olarak denetlenir.

(2) Bu Yönetmelik kapsamında yürütülen görevlerin uygulanması, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının mevzuatları çerçevesinde düzenli aralıklarla denetlenir ve denetim raporları Genel Müdürlüğe mevzuatın veya idari süreçlerin geliştirilmesi amacıyla gönderilir.

Uygulamaya ilişkin düzenlemeler

MADDE 58(1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasına ilişkin alt düzenlemeler, Bakanlığın görüşü alınarak ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından üç ay içinde yürürlüğe konulur.

Talep yetkisi

MADDE 59(1) Bu Yönetmelikteki iş ve işlemlerle ilgili olarak ülke güvenliği ve Devlet istihbarat hizmetleri kapsamında Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının talepleri, ilgili bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarınca ivedilikle karşılanır.

(2) Genel Müdürlüğün bu Yönetmelik kapsamındaki her tür bilgi ve belge talebi, ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından geciktirilmeden yerine getirilir.

Mali hükümler

MADDE 60

~~(1) Bu Yönetmelik kapsamında yürütülen ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile belediyelerin kendi bütçe imkânları dâhilinde karşılanamayan iş ve işlemlere ilişkin ödenek 6/3/2011 tarihli ve 27866 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliği çerçevesinde karşılanır.~~

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

MADDE 61(1) 14/9/1994 tarihli ve 94/6169 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1(1) 28/4/2011 tarihinden itibaren Suriye Arap Cumhuriyeti'nde meydana gelen olaylar sebebiyle geçici koruma amacıyla Suriye Arap Cumhuriyeti'nden kitlesel veya bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşları ile vatansızlar ve mülteciler, uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş olsalar dahi geçici koruma altına alınırlar. Geçici korumanın uygulandığı süre içinde, bireysel uluslararası koruma başvuruları işleme konulmaz.

(2) Birinci fıkrada belirtilen yabancılardan 28/4/2011 tarihinden önce uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar, talepleri halinde geçici koruma altına alınırlar.

(3) 28/4/2011 tarihinden itibaren ikamet izni almış ancak süresi uzatılmamış ya da ikamet izni iptal edilmiş olanlar ile vize süresi veya muafiyeti sonunda koruma talep edenler, 8 inci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla geçici koruma kapsamına alınırlar. Bunlardan koruma talep etmeyenler hakkında ise genel hükümler uygulanır.

(4) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce verilen kimlik belgeleri, 22 nci maddede belirtilen geçici koruma kimlik belgesi düzenleninceye kadar geçici koruma kimlik belgesi yerine geçer. Bu belge sahiplerine, 5490 sayılı Kanun kapsamında yabancı kimlik numarası verilebilir.

(5) Birinci fıkrada belirtilen yabancılar hariç üçüncü ülke vatandaşlarının, Suriye Arap Cumhuriyeti'nden ülkemize girişleri ve ülkemizden Suriye Arap Cumhuriyeti'ne çıkış işlemleri sınır kapılarından genel hükümler çerçevesinde yapılır.

(6) 28/4/2011 tarihinden itibaren Suriye Arap Cumhuriyeti'nde meydana gelen olaylar sebebiyle Türkiye'ye gelmiş ve 20/3/2016 tarihinden sonra ülkemiz üzerinden düzensiz yollarla Ege Adalarına geçmiş olan Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşlarından, ülkemize geri kabul edilenlere koruma etmeleri halinde bu yönetmelik kapsamında geçici koruma sağlanabilir.

GEÇİCİ MADDE 2

(1) Bu Yönetmelik kapsamında yürütülen ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile belediyelerin kendi bütçe imkânları dahilinde karşılanamayan iş ve işlemler, Bakanlıkça yeni bir düzenleme yapıncaya kadar Genel Müdürlük tarafından yapılacak talep üzerine AFAD tarafından ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile belediyelerin özel hesabına aktarma yapılarak 6/3/2011 tarihli ve 27866 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Afet ve Acil Durum Harcamaları Yönetmeliğinde belirtilen usul ve esaslara göre bu ödeneklerin harcanması suretiyle gerçekleştirilir.

GEÇİCİ MADDE 3

(1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce geçici barınma merkezlerinin kurulması, yönetilmesi ve işletilmesine ilişkin yapılmış olan sözleşme ve protokollerden Bakanlık tarafından uygun görülenler Genel Müdürlüğe devredilir.

Yürürlük

MADDE 62(1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 63(1) Bu Yönetmelik hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

1.5 Uluslararası İşgücü Kanunu (Kabul Tarihi: 28.07.2016; Kanun No: 6735)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1(1) Bu Kanunun amacı; uluslararası işgücüne ilişkin politikaların belirlenmesi, uygulanması, izlenmesi ile yabancılara verilecek çalışma izni ve çalışma izni muafiyetlerine dair iş ve işlemlerde izlenecek usul ve esasları, yetki ve sorumlulukları ve uluslararası işgücü alanındaki hak ve yükümlülükleri düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2(1) Bu Kanun; Türkiye'de çalışmak için başvuruda bulunan veya çalışan, bir işveren yanında mesleki eğitim görmek üzere başvuruda bulunan veya görmekte olan, staj yapmak üzere başvuruda bulunan veya staj yapan yabancılar ile Türkiye'de geçici nitelikte hizmet sunumu amacıyla bulunan sınırötesi hizmet

sunucusu yabancıları ve yabancı çalıştıran veya çalıştırmak üzere başvuruda bulunan gerçek ve tüzel kişileri kapsar.

(2) Çalışma izni almaktan muaf tutulan yabancıların iş ve işlemleri bu Kanun hükümlerine göre yürütülür.

(3) Bu Kanunun uygulanmasında, Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalar ile uluslararası sözleşme hükümleri saklıdır.

Tanımlar

MADDE 3(1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Bağımsız çalışma izni: Yabancıya Türkiye'de kendi ad ve hesabına çalışma hakkı veren çalışma iznini,
 - b) Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,
 - c) Çalışma izni: Bakanlıkça resmî bir belge şeklinde düzenlenen ve geçerlilik süresi içinde yabancıya Türkiye'de çalışma ve ikamet hakkı veren izni,
 - ç) Çalışma izni muafiyeti: Bakanlıkça resmî bir belge şeklinde düzenlenen ve geçerlilik süresi içinde yabancıya Türkiye'de çalışma izni almaksızın çalışma ve ikamet hakkı veren muafiyeti,
 - d) Genel Müdürlük: Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğünü,
 - e) Kanuni çalışma izni süresi: Yabancıнын, kanuni yükümlölüklerinin yerine getirilmesi suretiyle çalışma izniyle çalıştığı süreyi,
 - f) Sınırótesi hizmet sunucusu: Türkiye'de geçici nitelikte olmak üzere ve herhangi bir hizmet sunumu amacıyla bulunan ve ücretini Türkiye'deki ya da Türkiye dışındaki bir kaynaktan alan yabancıyı,
 - g) Süresiz çalışma izni: Yabancıya, Türkiye'de süresiz çalışma hakkı veren çalışma iznini,
 - ğ) Turkuaz Kart: Yabancıya, Türkiye'de süresiz çalışma hakkı, mevzuat hükümlerine göre eş ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına ise ikamet hakkı veren belgeyi,
 - h) Uzun dönem ikamet izni: 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 42 nci maddesi uyarınca verilen ikamet iznini,
 - ı) Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi,
 - i) Yetkili aracı kurum: Nitelikleri ve görev çerçevesi yönetmelikle belirlenen ve Bakanlık tarafından yetkilendirilen kurum veya kuruluşu,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Uluslararası İşgücü Politikasının Belirlenmesi ve İzlenmesi

Uluslararası işgücü politikasının belirlenmesi

MADDE 4(1) Bakanlık, Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulu kararlarını dikkate alarak uluslararası işgücüne ilişkin politika belirlemeye ve belirlenen politikayı uygulamaya yönelik ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyette bulunmaya yetkilidir.

(2) Uluslararası işgücü politikası; uluslararası işgücü hareketliliği ve bölgesel gelişmeler ile Göç Politikaları Kurulu kararları, istihdam ve çalışma hayatına ilişkin gelişmeler, sektörel ve ekonomik dönemsel değişiklikler, kalkınma plan ve programları, yabancıнын uyruğunda bulunduğu ülkeyle ikili ekonomik, sosyal

ve kültürel ilişkiler, Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalar ve uluslararası sözleşmeler, kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığı dikkate alınarak belirlenir.

(3) Bakanlık, uluslararası işgücü politikasının hazırlanmasında ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerini alır.

~~(4) Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı başkanlığında, Bakanlık Müsteşarı, Avrupa Birliği, Dışişleri, Ekonomi, İçişleri, Kalkınma, Kültür ve Turizm bakanlıklarının müsteşarları ile Uluslararası İşgücü Genel Müdüründen oluşur.~~

~~(5) Toplantı gündemine göre, konuyla ilgili kamu kurumları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile Ekonomik ve Sosyal Konseyde temsil edilen işçi ve işveren konfederasyonlarının temsilcileri Kurul üyesi olarak toplantıya davet edilir.~~

~~(6) Kurul, uluslararası işgücüne ilişkin mevzuat geliştirme çalışmalarını, ulusal ve uluslararası gelişmeleri ve uygulamaları izlemek, Türkiye'nin ekonomik, sektörel ve bölgesel önceliklerine uygun politika önerilerini Bakanlığa bildirmek ile görevlidir.~~

~~(7) Kurul kararları, uluslararası işgücü politikası esaslarının ve Göç Politikaları Kuruluna önerilmek üzere Türkiye'nin uluslararası işgücü ihtiyacının belirlenmesinde Bakanlıkça dikkate alınır.~~

~~(8) Kurul, Başkan tarafından belirlenen gündem ile yılda en az bir kez toplanır. Kurulun sekretarya hizmetleri Genel Müdürlük tarafından yerine getirilir.~~

Uluslararası işgücünün izlenmesi ve değerlendirilmesi

MADDE 5(1) Bakanlık, yabancı istihdamı taleplerini almak, değerlendirmek ve uluslararası işgücünün etkilerini izlemek üzere Yabancı Başvuru, Değerlendirme ve İzleme Sistemi kurar.

(2) Bakanlık, kamu güvenliğine ilişkin hususlar saklı kalmak üzere; yabancılara, yabancı istihdamı ihtiyacına ve bu Kanun kapsamındaki diğer hususlara ilişkin olarak kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden bilgi ve belge talep edebilir.

(3) Bilgi paylaşımına ilişkin usul ve esaslar, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlık tarafından belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çalışma İzni ve Muafiyet

Çalışma izninde yetki ve yükümlülük

MADDE 6(1) Çalışma izni, 4 üncü maddeye göre belirlenen uluslararası işgücü politikası esas alınarak Bakanlıkça verilir.

(2) Bu Kanun kapsamında yer alan yabancıların çalışma izni olmaksızın Türkiye'de çalışmaları veya çalıştırılmaları yasaktır.

(3) Diğer kanunlarda ya da Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalar veya uluslararası sözleşmelerde çalışma izni almadan çalışılabileceği belirtilen yabancılar, bu Kanuna göre çalışma izni almadan çalışabilir veya çalıştırılabilirler.

(4) 29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi kapsamında olanların çalışma hakkı saklıdır.

Çalışma izni başvurusu ve değerlendirilmesi

MADDE 7(1) Çalışma izni başvuruları yurt içinde doğrudan Bakanlığa, yurt dışında yabancıların vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilikleri veya başkonsolosluklarına yapılır. Yurt dışında yapılan çalışma izni başvuruları Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilikleri veya başkonsolosluklarınca Bakanlığa iletilir.

(2) Çalışma izni başvuruları yetkili aracı kurum tarafından da yapılabilir.

(3) Çalışma izni uzatma başvurusu, çalışma izni süresinin dolmasına altmış gün kalmasından itibaren ve her durumda çalışma izni süresi dolmadan yapılır. Bu süre dolduktan sonra yapılan uzatma başvuruları reddedilir.

(4) Çalışma izni başvurusu uluslararası işgücü politikasına göre değerlendirilir.

(5) Bakanlıkça gerek görülen hâllerde, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının görüşleri dikkate alınır.

(6) Bakanlık, Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulu kararları doğrultusunda çalışma izni başvurusunun değerlendirilmesinde ve çalışma izni puanlama sisteminin oluşturulmasında kullanılacak kriterleri belirler.

(7) Başvuruda eksik bilgi veya belgelerin olması hâlinde, bu eksiklikler tamamlanıncaya kadar başvurunun değerlendirilmesi ertelenir. Erteleme süresi, bilgi veya belge eksikliklerinin tamamlanmasını geciktiren mücbir bir sebebin varlığının resmî bir makamdan belgelendirildiği hâller dışında otuz günü aşamaz. Erteleme süresi sonunda eksiklikleri tamamlanmayan başvurular reddedilir.

(8) Usulüne uygun olarak yapılan başvuruların değerlendirilmesi, bilgi ve belgelerin tam olması kaydıyla otuz gün içinde tamamlanır.

Ön izin

MADDE 8(1) Mesleki yeterlilik gerektiren sağlık ve eğitim hizmetlerinde çalışacak yabancıların çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde ön izin alınması zorunludur.

(2) Sağlık hizmetlerinde Sağlık Bakanlığı, eğitim hizmetlerinde Millî Eğitim Bakanlığı bu hizmetlerde mesleki faaliyette bulunacak yabancılara ön izin vermeye yetkili olup ön izin alınması gereken meslekler anılan bakanlıkların görüşü alınarak Bakanlıkça belirlenir.

(3) Ön izin alan yabancıların çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde, bu Kanunun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi hükmü uygulanmaz.

(4) 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 34 üncü maddesi uyarınca çalışacak yabancı uyruklu öğretim elemanlarına çalışma izni, Yükseköğretim Kurulunun ilgili mevzuata göre vereceği ön izne istinaden Bakanlıkça verilir. Ön izne istinaden çalışacak yabancı öğretim elemanlarının çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde, bu Kanunun 7 nci maddesinin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları ile (f), (g) ve (ğ) bentleri saklı kalmak üzere 9 uncu maddesinin birinci fıkrası uygulanmaz.

(5) Çalışma izni uzatma başvuruları da ilgili bakanlığın veya Yükseköğretim Kurulunun ön iznine tabidir.

(6) 28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında Ar-Ge Merkezi Belgesi olan firmalarda Ar-Ge personeli olarak çalışacak yabancıların çalışma izni başvuruları Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının olumlu görüşü olması hâlinde değerlendirilir.

Çalışma izni başvurusunun reddi

MADDE 9(1) Bu Kanunun 7 nci maddesine göre yapılan değerlendirme neticesinde;

a) Uluslararası işgücü politikasına uygun olmayan,

- b) Sahte veya yanıltıcı bilgi ve belgelerle yapılan,
 - c) Yabancı istihdam edilmesine ilişkin gerekçesi yeterli görülmeyen,
 - ç) Diğer kanunlarda Türk vatandaşlarına hasredilen iş ve meslekler için yapılan,
 - d) Gerekli nitelik ve uzmanlığı taşımadığı anlaşılan yabancılara ilişkin olan,
 - e) Bakanlıkça belirlenen değerlendirme kriterlerini karşılamayan,
 - f) 6458 sayılı Kanunun 7 nci, 15 inci ve 54 üncü maddeleri kapsamında olduğu İçişleri Bakanlığınca bildirilen yabancılara ilişkin olan,
 - g) Kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından Türkiye’de çalışmasında sakınca görülen yabancılara ilişkin olan,
 - ğ) Dışişleri Bakanlığının uygun görüşü olması durumu hariç, Türkiye Cumhuriyetinin tanımadığı veya diplomatik ilişkisinin bulunmadığı ülke vatandaşları için yapılan,
 - h) Kanuni süresi içinde yapılmayan veya eksiklikleri tamamlanmayan,
- başvurular reddedilir.

Çalışma izni türleri

MADDE 10(1) Başvurunun olumlu değerlendirilmesi hâlinde yabancıya, iş veya hizmet sözleşmesinin süresini aşmamak koşuluyla, gerçek veya tüzel kişiye ya da kamu kurum veya kuruluşuna ait belirli bir işyerinde veya bunların aynı işkolundaki işyerlerinde belirli bir işte çalışmak şartıyla ilk başvuruda en çok bir yıl geçerli çalışma izni verilir.

(2) Bu Kanunun 7 nci maddesine göre yapılacak uzatma başvurusunun olumlu değerlendirilmesi hâlinde yabancıya aynı işverene bağlı olarak ilk uzatma başvurusunda en çok iki yıl, sonraki uzatma başvurularında ise en çok üç yıla kadar çalışma izni verilir. Ancak, farklı bir işveren yanında çalışmak üzere yapılan başvurular bu maddenin birinci fıkrası kapsamında değerlendirilir.

(3) Türkiye’de uzun dönem ikamet izni veya en az sekiz yıl kanuni çalışma izni olan yabancılar süresiz çalışma iznine başvurabilir. Ancak, yabancıнын başvuru şartlarını taşıması yabancıya mutlak hak sağlamaz.

(4) Süresiz çalışma izni olan yabancı, uzun dönem ikamet izninin sağladığı tüm haklardan yararlanır. Süresiz çalışma izni olan yabancı, özel kanunlardaki düzenlemeler hariç, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili mevzuat hükümlerine tabi olmak şartıyla, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanır. Süresiz çalışma izni olan yabancıнын seçme, seçilme ve kamu görevlerine girme hakkı ile askerlik hizmeti yapma yükümlülüğü yoktur.

(5) 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre kurulmuş olan;

- a) Limited şirketlerin şirket ortağı olan müdürü,
 - b) Anonim şirketlerin şirket ortağı olan yönetim kurulu üyesi,
 - c) Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin yönetici olan komandite ortağı,
- olan yabancılar çalışma izni alarak çalışabilirler.

(6) Profesyonel meslek mensubu yabancılara, diğer kanunlarda belirtilen özel şartların sağlanması kaydıyla bağımsız çalışma izni verilebilir.

(7) Bağımsız çalışma izninin uluslararası işgücü politikası doğrultusunda değerlendirilmesinde, yabancıнын eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı, Türkiye’deki faaliyetinin veya yatırımının

ülke ekonomisine ve istihdama etkisi, yabancı şirket ortağı ise sermaye payı ile Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulu önerileri doğrultusunda Bakanlıkça belirlenecek diğer hususlar dikkate alınır.

(8) Bağımsız çalışma izni, bu maddede yer alan süre sınırlamalarına tabi olmaksızın süreli olarak düzenlenir.

Turkuaz Kart

MADDE 11(1) Uluslararası işgücü politikası doğrultusunda; eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı, Türkiye'deki faaliyetinin veya yatırımının ülke ekonomisine ve istihdama etkisi ile Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulu önerileri ve Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara göre başvurusu uygun görülen yabancılara Turkuaz Kart verilir.

(2) Turkuaz Kart, ilk üç yılı geçiş süresi olmak kaydıyla verilir. Bakanlık, geçiş süresi içinde işveren veya yabancından yürütülen faaliyetlere ilişkin bilgi ve belge talep edebilir. Geçiş süresi içinde 15 inci madde uyarınca iptal edilmeyen Turkuaz Kartta yer alan geçiş süresi kaydı, yabancının başvurusu hâlinde kaldırılır ve süresiz Turkuaz Kart verilir. Bu başvuru, geçiş süresinin dolmasına yüz seksen gün kalmasından itibaren, her durumda geçiş süresi dolmadan yapılır. Bu süre dolduktan sonra geçiş süresi kaydının kaldırılmasına ilişkin yapılan başvuru reddedilir ve Turkuaz Kart geçersiz hale gelir.

(3) Turkuaz Kart sahibi yabancının, mevzuat hükümlerine göre eş ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına Turkuaz Kart sahibi yakını olduğunu gösteren ve ikamet izni yerine geçen belge verilir.

(4) Turkuaz Kart sahibi yabancı bu Kanunda düzenlenen süresiz çalışma izninin sağladığı haklardan yararlanır.

(5) Turkuaz Kart uygulamasında; akademik alanda uluslararası kabul görmüş çalışmaları bulunanlar ile bilim, sanayi ve teknolojide ülkemiz bakımından stratejik kabul edilen bir alanda öne çıkmış olanlar ya da ihracat, istihdam veya yatırım kapasitesi olarak ulusal ekonomiye önemli katkı sağlayan ya da sağlaması öngörülenler nitelikli yabancı olarak değerlendirilir.

(6) Geçici koruma sağlanan yabancılara bu madde hükümleri uygulanmaz.

Çalışma izninin mahiyeti

MADDE 12(1) Bu Kanuna göre verilen çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti, 6458 sayılı Kanunun 27 nci maddesi uyarınca ikamet izni yerine geçer. Ancak, 6458 sayılı Kanunda tanımlanan mülteci ya da ikincil koruma statüsü dışında yabancının herhangi bir nedenle ikamet izni olması yabancıya çalışma hakkı vermez.

(2) Yurt dışından yapılan başvuruya istinaden çalışma izni verilen yabancı, çalışma izninin geçerliliğinin başladığı tarihten itibaren altı ay içinde Türkiye'ye gelmek zorundadır. Bu süre içinde Türkiye'ye gelmeyen yabancının çalışma izni iptal edilir.

(3) Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı sözleşmelerle sağlanan haklar saklı kalmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde çalışma izinleri; iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler, istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik konjonktür koşullarının gerekli kıldığı hâllerde, belirli bir süre için tarım, sanayi veya hizmet sektörleri, belirli bir meslek, işkolu veya mülki ve coğrafi alan itibarıyla sınırlandırılabilir.

Çalışma izni muafiyeti

MADDE 13(1) Çalışma izni muafiyeti kapsamında olan yabancılar, çalışma izni muafiyeti almak kaydıyla çalışabilir.

(2) Çalışma izni muafiyeti başvuruları yurt içinde doğrudan Bakanlığa, yurt dışında yabancının vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilikleri ya da başkonsolosluklarına yapılır. Yurt dışında yapılan bu başvurular Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilikleri veya başkonsolosluklarınca Bakanlığa iletilir.

- (3) Çalışma izni muafiyeti başvuruları yetkili aracı kurum tarafından da yapılabilir.
- (4) Çalışma izni muafiyeti başvurusunda bu Kanunun 7 nci maddesinin dördüncü, beşinci ve yedinci fıkraları uygulanır.
- (5) Başvurusu olumlu değerlendirilen yabancılara Bakanlıkça çalışma izni muafiyeti düzenlenir.
- (6) Çalışma izni muafiyetiyle geçirilen süreler, kanuni çalışma izni veya ikamet izni sürelerinin hesabında dikkate alınmaz.
- (7) 6102 sayılı Kanuna göre kurulmuş anonim şirketlerin Türkiye’de ikamet etmeyen yönetim kurulu üyesi ve diğer şirketlerin yönetici sıfatı olmayan ortağı ile Türkiye’de gerçekleştirdiği faaliyetleri yüz seksen gün içinde doksan günü geçmeyen sınırötesi hizmet sunucusu, çalışma izni muafiyeti kapsamında değerlendirilir.

Dışişleri Bakanlığına yapılacak başvurular

MADDE 14(1) Yabancı ülkelerin Türkiye’deki diplomatik ve konsüler temsilciliklerinin;

- a) Bağlı birimi olarak faaliyet gösteren okullarda, kültür kurumlarında ve din kurumlarında görevli yabancılar, çalışma izni muafiyeti,
- b) 18/4/1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi ve 24/4/1963 tarihli Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi kapsamında bağlı birimi sayılmayan okul, kültür veya din kurumlarında görevli yabancılar çalışma izni almak kaydıyla çalışabilirler.

(2) Yabancı ülkelerin Türkiye’deki diplomatik ve konsüler temsilciliklerinde diplomatik kadro üyesi, konsolosluk memuru, idari ve teknik kadro üyesi ve konsolosluk hizmetlisi, Türkiye’deki uluslararası kuruluşlarda uluslararası memur ve idari ve teknik personel olarak görev yapan kişilerin;

- a) Eş ve çocukları ile karşılıklılık esasına veya ilgili ülkeyle yapılmış bulunan ikili anlaşmaya göre belirlenmiş yakınları; bu Kanunda, ilgili ikili anlaşmada ve mevzuatta zikredilen çalışma izni muafiyeti hükümleri saklı kalmak kaydıyla Türkiye’de çalışma izni olarak,
- b) Özel hizmetinde çalışan yabancılar, çalışma izni muafiyeti olarak, çalışabilirler.

(3) Bu maddenin ikinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen yabancıların, aynı fıkarda belirtilen statüde olmayan işveren yanında çalışmak üzere yurt içinden yapacakları çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti başvuruları kabul edilmez.

(4) Bu madde kapsamındaki başvurular Dışişleri Bakanlığına yapılır. Dışişleri Bakanlığınca uygun görülen başvurular Bakanlığa iletilir. Bakanlığa iletilen bu başvurulara çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti düzenlenmesinde İçişleri Bakanlığının olumlu görüşü aranır.

Çalışma izni ve çalışma izni muafiyetinin geçerliliği ve iptali

MADDE 15(1) Çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti, sürenin sona ermesi veya Bakanlıkça iptal edilmesiyle geçerliliğini kaybeder.

(2) Yabancıların veya işverenin talebi dışında çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti, yabancıların;

- a) Çalışma izni veya çalışma izni muafiyetinin geçerlilik tarihinden itibaren altı ay içinde Türkiye’ye gelmemesi,
- b) İçişleri Bakanlığı veya Dışişleri Bakanlığının uygun görüşünün bulunması hâli hariç, pasaportunun veya pasaport yerine geçen belgesinin geçerlilik süresinin uzatılmaması,

- c) Bu Kanunda belirtilen hükümlere aykırı olarak çalıştığıın tespiti,
- ç) Çalışmasının herhangi bir nedenle sona ermesi,
- d) Çalışma izni başvurusunun sahte veya yanıltıcı bilgi ve belgelerle yapıldığının sonradan tespiti,
- e) 11 inci madde kapsamında olması ve geçiş süresi içinde talep edilen bilgi ve belgeleri sunmaması ya da bunların niteliklerini kaybettiğinin anlaşılması,
- f) 6458 sayılı Kanunun 7 nci, 15 inci ve 54 üncü maddeleri kapsamında olduğunun İçişleri Bakanlığınca bildirilmesi,
- g) Kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından Türkiye’de çalışmasında sakınca olduğunun ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca bildirilmesi,
- ğ) Sağlık sebepleri veya zorunlu kamu hizmeti gibi mücbir sebepler dışında sürekli çalışma izinlerinde aralıksız olarak altı aydan, bağımsız ve süresiz çalışma izinlerinde ise aralıksız olarak bir yıldan uzun süre Türkiye dışında kalması,
- h) Turkuaz Kart sahibi olması hâlinde yurt dışında kalış süresinin Bakanlıkça belirlenen süreyi aşması, durumlarında iptal edilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İstisnalar

Çalışma izninin istisnai olarak verilebileceği yabancılar

MADDE 16(1) Bakanlıkça belirlenen uluslararası işgücü politikasına uygun olarak;

- a) Eğitim düzeyi, ücreti, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı ve benzeri özellikleri itibarıyla nitelikli işgücü olarak değerlendirilen,
- b) Bilim ve teknolojiye katkısı, yatırım veya ihracat düzeyi, sağlayacağı istihdamın büyüklüğü ve benzeri özellikleri itibarıyla nitelikli yatırımcı olarak değerlendirilen,
- c) Belirli bir süre için işvereni tarafından Türkiye’de gerçekleştirilen bir projede istihdam edilen,
- ç) İçişleri Bakanlığı veya Dışişleri Bakanlığı tarafından Türk soylu olduğu bildirilen,
- d) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşı,
- e) Avrupa Birliği üyesi ülke vatandaşı,
- f) 6458 sayılı Kanun uyarınca uluslararası koruma başvurusu sahibi, şartlı mülteci, geçici koruma sağlanan veya vatansız ya da mağdur destek sürecinden yararlanan insan ticareti mağduru,
- g) Bir Türk vatandaşı ile evli ve eşiyle Türkiye’de evlilik birliği içinde yaşayan,
- ğ) Yabancı devletlerin ve uluslararası kuruluşların Türkiye’deki temsilciliklerinde diplomatik dokunulmazlığı olmadan çalışan,
- h) Alanındaki başarısı ile uluslararası düzeyde temayüz etmiş olarak bilimsel, kültürel, sanatsal veya sportif amaçla Türkiye’ye gelen,
- ı) Sınırötesi hizmet sunucusu,

yabancılar bu Kanunun 7 nci, 9 uncu ve 10 uncu maddelerinin uygulanmasına ilişkin istisnalar tanınabilir.

Uluslararası koruma kapsamında olan yabancılar

MADDE 17(1) 6458 sayılı Kanun uyarınca uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş veya şartlı mülteci yabancılar; uluslararası koruma başvurusu tarihinden, geçici koruma sağlanan yabancılar ise geçici koruma kimlik belgesinin düzenlendiği tarihten altı ay sonra çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti almak için başvurabilirler.

(2) Birinci fıkra kapsamında çalışma izni veya çalışma izni muafiyetine başvuru hakkı tanınan yabancılar çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti verilmesinde İçişleri Bakanlığının olumlu görüşü aranır.

(3) Geçerli çalışma izni veya çalışma izni muafiyetine sahip olunması bu yabancılar Türkiye’de mutlak kalış hakkı sağlamaz.

(4) Çalışma izni, 10 uncu maddede belirtilen sürelerle verilebilir.

(5) 6458 sayılı Kanunun;

a) 77 nci maddesi uyarınca uluslararası koruma başvurusunun geri çekilmesi veya geri çekilmiş sayılması, 85 inci maddesi uyarınca uluslararası koruma statüsünün sona ermesi veya 86 ncı maddesi uyarınca uluslararası koruma statüsünün iptali hâlinde İçişleri Bakanlığının bildirimi üzerine,

b) 91 inci maddesi uyarınca sağlanan geçici korumanın Cumhurbaşkanı kararıyla sonlandırılması veya bireysel olarak sona ermesi ya da iptali hâlinde Cumhurbaşkanı kararı veya İçişleri Bakanlığının bildirimi üzerine,

verilmiş olan çalışma izni veya çalışma izni muafiyetleri Bakanlıkça iptal edilir.

(6) Uluslararası koruma başvuru sahibi, uluslararası koruma statüsü sahibi ve geçici koruma sağlanan yabancıların çalışma ve çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti başvurusu hakkının il, süre, sektör, işkolu, iş ve meslek bakımından Göç Politikaları Kurulu kararları ve Bakanlığın uluslararası işgücü politikası dikkate alınarak uygulanması ve sınırlandırılmasına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Bakanlıkça belirlenir.

Serbest bölgelerde çalışacak yabancılar

MADDE 18(1) 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu kapsamında çalışacak yabancıların çalışma izni başvuruları Ekonomi Bakanlığına yapılır. Ekonomi Bakanlığı tarafından yapılan değerlendirme neticesinde çalışma izni alması uygun görülen yabancılar Bakanlığa bildirilir.

(2) Bu madde kapsamında Ekonomi Bakanlığınca bildirilen yabancılar, bu Kanunun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (f), (g) ve (ğ) bentleri hükümleri saklı kalmak kaydıyla Bakanlıkça çalışma izni düzenlenir.

(3) Bu Kanunun 21 inci, 22 nci ve 23 üncü maddeleri, 3218 sayılı Kanun kapsamındaki serbest bölgelerde uygulanmaz. Bu maddelerde düzenlenen konularda 3218 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

Yabancı öğrenciler

MADDE 19(1) Türkiye’de bir yükseköğretim kurumunda örgün öğretim programlarına kayıtlı yabancı öğrenciler, çalışma izni almak kaydıyla çalışabilirler.

(2) Yabancı öğrencilerden ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenim görmekte olanlar, öğrenimlerinin ilk yılının tamamlanmasından sonra çalışma iznine başvurabilir ve 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu uyarınca kısmi süreli çalışabilirler. Örgün öğretim programlarına kayıtlı lisansüstü öğrenciler için bu sınırlamalar uygulanmaz.

(3) Yabancı öğrencilere verilen çalışma izinleri, geçerli öğrenci ikamet iznini ve bu ikamet izninin sağladığı hakları sona erdirmez.

(4) Yabancı öğrencilerin çalışmasına ilişkin usul ve esaslar Göç Politikaları Kurulunca belirlenen esaslar dikkate alınmak suretiyle, İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Bakanlıkça belirlenir.

(5) Türkiye’de yükseköğrenimini tamamlayan yabancının mezuniyet tarihinden itibaren bir yıl içinde çalışma izni başvurusu yapması hâlinde, başvuru Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulunca belirlenen esaslar doğrultusunda değerlendirilir.

Yabancı mühendis ve mimarlar

MADDE 20(1) Öğrenimlerini Türkiye’de bir yükseköğretim kurumunun mühendislik ve mimarlık fakültelerinde veya yurt dışında ilgili ülke makamları ve Yükseköğretim Kurulu tarafından tanınmış bir yükseköğretim kurumunda tamamlayarak mühendis ve mimar unvanlarını almış olan yabancılar bu Kanuna göre proje bazlı ve geçici süre ile çalışma izni alarak mühendislik ve mimarlık mesleklerini icra edebilirler.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İtiraz, Yükümlülük, Denetim ve Cezalar

İdari itiraz ve yargı yolu

MADDE 21(1) Çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti başvurusunun reddi ve düzenlenen belgelerin iptali kararları, yabancı çalıştıran işverene veya bağımsız çalışma izni, süresiz çalışma izni ya da Turkuaz Kart sahibi yabancıya 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir.

(2) Bakanlığın bu Kanun kapsamında verdiği kararlara karşı ilgililer tarafından tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Bakanlığa itiraz edilebilir. İtirazın reddedilmesi hâlinde idari yargı yoluna başvurulabilir.

Bildirim ve sosyal güvenlik yükümlülüğü

MADDE 22(1) Yabancı çalıştıran işverenler ile süresiz veya bağımsız çalışma izni bulunan yabancılar, çalışma izninin veya çalışma izni muafiyeti kapsamında çalışmanın başlaması ve sona ermesi durumu ile çalışma izni veya çalışma izni muafiyetinin iptalini gerektirecek hâlleri on beş gün içinde Bakanlığa bildirmekle yükümlüdür.

(2) Çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti alan yabancılar ile yabancı çalıştıran işverenler, sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklanan yükümlülüklerini kanuni süresi içinde 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine göre yerine getirirler.

(3) Türkiye’nin taraf olduğu sosyal güvenlik sözleşmeleri hükümleri saklıdır.

Denetleme yetkisi

MADDE 23(1) Bu Kanun kapsamındaki yabancıların ve işverenlerin bu Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediikleri Bakanlık iş müfettişleri ile Sosyal Güvenlik Kurumu müfettişleri ve sosyal güvenlik denetmenleri tarafından denetlenir. Bu Kanun gereğince yapılacak teftiş, denetim ve soruşturmalar, uygulamakla yükümlü olunan mevzuatın teftiş, denetim ve soruşturma hükümlerine göre yapılır ve bu hükümlere göre ilgili yaptırımlar uygulanır.

(2) Kamu idarelerinin denetim elemanları ile kolluk kuvvetlerinin, kendi mevzuatları gereğince işyerlerinde yapacakları her türlü denetim, inceleme ve kontrol sırasında yabancı çalıştıran işverenler ile yabancıların bu Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirmediğini tespit etmeleri hâlinde, durum Bakanlığa bildirilir.

(3) Birinci fıkraya göre yapılan denetimler ve ikinci fıkraya göre yapılan bildirimler üzerine, gönderilen tutanaklara ve denetim raporlarına göre, bu Kanunda yer alan idari yaptırımlar Çalışma ve İş Kurumu il müdürünce uygulanır.

(4) Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları, tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir.

(5) Bu Kanuna göre;

a) Bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeksizin,

1) Bağımsız veya süresiz çalışma izni ile çalışan yabancıya dört yüz Türk lirası,

2) Yabancı çalıştıran işverene her bir yabancı için dört yüz Türk lirası,

b) Çalışma izni olmaksızın,

1) Bir işverene bağlı olarak çalışan yabancıya iki bin dört yüz Türk lirası,

2) Bağımsız çalışan yabancıya dört bin sekiz yüz Türk lirası,

3) Yabancı çalıştıran işverene veya işveren vekiline her bir yabancı için altı bin Türk lirası,

tutarında idari para cezası verilir.

(6) Beşinci fıkrada sayılan fiillerin tekrarı hâlinde idari para cezaları bir kat artırılarak uygulanır.

(7) Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları genel bütçeye gelir kaydedilir.

(8) Çalışma izni bulunmadan çalıştığı tespit edilen yabancılar sınır dışı edilmek üzere İçişleri Bakanlığına bildirilir.

(9) İşveren veya işveren vekili, çalışma izni bulunmayan yabancıların ve varsa eş ve çocuklarının konaklama giderlerini, ülkelerine dönmeleri için gerekli masrafları ve gerektiğinde sağlık harcamalarını karşılamak zorundadır. Bu gider, masraf ve harcamaların Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bütçesinden karşılanması hâlinde, bu madde gereğince ödenen tutarlar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uyarınca işveren veya işveren vekilinden tahsil edilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı ve Bakanlıkça müştereken belirlenir.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Çalışma izni ve çalışma izni muafiyetinin düzenlenmesi ve şekli

MADDE 24(1) Çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti, yabancıların pasaport veya pasaport yerine geçen belgelerinin geçerlilik süresinden altmış gün daha kısa süreli ve her yabancı için ayrı verilir.

(2) Çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti belgelerinin şekli ve içeriği Bakanlıkça belirlenir. Bu belgelerin basım ve dağıtım işlemleri Bakanlıkça yerine getirilir. Değerli kâğıt bedellerinin tahsiline ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık ve Maliye Bakanlığınca müştereken belirlenir.

Yönetmelik

MADDE 25(1) Bu Kanuna ilişkin;

a) Çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti başvuru şartları ve işlemleri ile bunların kapsam, tür ve süreleri,

b) Çalışma izni muafiyeti kapsamında değerlendirilecek yabancılar ve çalışma alanları,

c) Yabancıdan ve işverenden istenecek bilgi ve belgeler,

ç) İlgili kurum ve kuruluşlardan görüş alınmasına ilişkin süre, kapsam, içerik, bildirim ve benzeri hususlar,

d) Çalışma izni hükümlerinin istisnai uygulanması ve bu kapsama alınabilecek; gerçek kişi yabancıların eğitim düzeyi, ücreti, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı, şirket ortaklarının sermaye payı ile tüzel kişilerin yatırım veya ihracat düzeyi, sağlayacağı istihdamın büyüklüğü ve benzeri özellikleri,

- e) Bu Kanunun 16 ncı maddesi uyarınca çalışma izinlerinin istisnai olarak uygulanacağı yabancılara, bu Kanunun 7 nci, 9 uncu ve 10 uncu maddeleri hükümlerinin farklı uygulanmasına ilişkin hususlar,
- f) Çalışma izni başvurusunun değerlendirilmesinde, reddinde ve çalışma izni puanlama sisteminin oluşturulmasında esas alınacak kriterler,
- g) Belge düzenlenmesi ve teslimine ilişkin hususlar,
- ğ) Çalışma izninin iptaline ve geçerliliğini yitirmesine ilişkin hususlar,
- h) Sınırötesi hizmet sunucularının tanımı, türleri ile bu kapsamda sayılanlara ilişkin diğer hususlar,
- ı) Bu Kanunun 16 ncı maddesi uyarınca projede istihdam edilmeleri kaydıyla çalışma izinlerinin istisnai olarak verileceği yabancılara ve bu projelerin niteliklerine ilişkin hususlar,
- i) Yetkili aracı kurumun nitelikleri, görev çerçevesi ve yetkilendirmeye ilişkin usul ve esaslar,
- j) Benzeri özel düzenleme gerektirebilecek konular ve bu konulara bağlı bildirimler,
- k) Uygulamaya yönelik diğer hususlar,

Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

(2) Ekonomi Bakanlığı ve Bakanlıkça çıkarılan müşterek yönetmelikle;

- a) 3218 sayılı Kanun gereği serbest bölgelerde çalışacak yabancıların çalışma izni başvuruları ve çalışma izni belgesi düzenlenmesine ilişkin hususlar,
- b) 5/6/2003 tarihli ve 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu kapsamındaki yabancı sermayeli şirket ve kuruluşlarda çalışma izni verilecek personelin tanımı ile çalışma izinlerine ilişkin özel nitelikteki diğer usul ve esaslar,

düzenlenir.

Atıf yapılan hükümler

MADDE 26(1) Diğer mevzuatta, 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanuna yapılmış olan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

(2) Diğer mevzuatta yer alan “çalışma izni muafiyet teyit belgesi” veya “çalışma izni muafiyet belgesi” ibarelerinden bu Kanunda yer alan “çalışma izni muafiyeti”, “çalışma izni belgesi” ibaresinden ise bu Kanunda yer alan “çalışma izni” anlaşılır.

Yürürlükten kaldırılan ve değiştirilen hükümler

MADDE 27(1) 27/1/1954 tarihli ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun;

- a) 34 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 34

Yabancı müteahhit veya yabancı kuruluşlar, Türkiye’de Devlet daireleri ile resmî ve özel kuruluş ve şahıslara karşı resen veya yerli kuruluşlarla birlikte taahhüt ettikleri mühendislik veya mimarlıkla ilgili işlerde, yalnız bu işe münhasır kalmak kaydıyla, Odalar Birliğinin görüşü alınarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen çalışma izni ile yabancı mühendis ve mimar çalıştırabilirler. Bu madde uyarınca verilecek Odalar Birliği görüşünde, diplomalarını yurt dışındaki yükseköğretim kuruluşlarından almış yabancı meslek mensuplarının, 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu uyarınca diploma denkliğinin tespitinin yapılması şartı aranmaz.”

- b) 35 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 35

34 üncü madde kapsamına girmeyen işlerde yabancı mühendisler ve yabancı mimarlar, Odalar Birliğinin görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen çalışma izni ile çalıştırılabilir.”

(2) 21/2/1963 tarihli ve 210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanununa bağlı “Değerli Kağıtlar Tablosu”nun (4) numaralı sırası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı Tabloya aşağıdaki sıralar eklenmiştir.

(3) 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununun;

a) 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendine “ikamet tezkeresi” ibaresinden sonra gelmek üzere “, çalışma izni, çalışma izni muafiyeti,” ibaresi eklenmiştir.

b) Altıncı Kısım başlığı “Pasaport, İkamet Tezkeresi, Çalışma İzni, Çalışma İzni Muafiyeti, Vize ve Dışişleri Bakanlığı Tasdik Harçları” şeklinde değiştirilmiştir.

c) 83 üncü ve 93 üncü maddelerinin birinci fıkralarına “ikamet tezkeresi,” ibarelerinden sonra gelmek üzere “çalışma izni, çalışma izni muafiyeti,” ibareleri eklenmiştir.

ç) 84 üncü, 89 uncu ve 94 üncü maddelerinin birinci fıkralarına “ikamet tezkeresi” ibarelerinden sonra gelmek üzere “, çalışma izni, çalışma izni muafiyeti” ibareleri eklenmiştir.

d) 85 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesine ve aynı fıkranın (g) bendine “ikamet tezkereleri” ibarelerinden sonra gelmek üzere “, çalışma izni, çalışma izni muafiyeti” ibareleri eklenmiştir.

e) 88 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı fıkraya aşağıdaki bent eklenmiştir.

“h) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından çalışma izni veya çalışma izni muafiyeti alanlar.”

“i) Turkuaz Kart sahibi yabancılar ile bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu.”

f) 90 ıncı maddesinin birinci fıkrasına “yenilenen ikamet tezkerelerinden” ibaresinden sonra gelmek üzere “, çalışma izinlerinden ve çalışma izni muafiyetlerinden” ibaresi ve “kaybolan ikamet tezkerelerinin” ibaresinden sonra gelmek üzere “, çalışma izinlerinin ve çalışma izni muafiyetlerinin” ibaresi eklenmiştir.

g) (6) sayılı Tarifesinin başlığı “Pasaport, ikamet tezkeresi, çalışma izni, çalışma izni muafiyeti, vize ve Dışişleri Bakanlığı tasdik harçları” şeklinde değiştirilmiştir.

ğ) (6) sayılı Tarifesinin (IV) numaralı bölümü aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“IV- Yabancılar verilecek çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti belgeleri:

1. Süreli çalışma izni belgesi ve çalışma izni muafiyeti belgesi:

Çalışma izni belgesi harçlarının tespitine, karşılıklılık ilkesi esası göz önünde tutularak Dışişleri Bakanlığı yetkilidir. Çalışma izni muafiyeti geçerlilik süresi üç aydan kısa düzenlenen yabancılar ile Turkuaz Kart sahibi yabancılar ve bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğundan harç alınmaz.”

(4) 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 34 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Yükseköğretim Kurulunca İçişleri Bakanlığına bildirilir ve iki ay içinde alınacak olumlu görüş neticesinde” ibaresi “Yükseköğretim Kurulunca verilecek ön izni müteakip Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından alınacak çalışma izni neticesinde” şeklinde değiştirilmiştir.

(5) 9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun;

a) 2 nci maddesinin birinci fıkrasına (d) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

“e) Uluslararası işgücüne ilişkin politika belirlemek ve bu politikanın uygulanmasına ilişkin ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyette bulunmak,”

b) 8 inci maddesinin birinci fıkrasına (d) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve mevcut (e) bendi (f) bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

“e) Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü,”

c) 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

ç) 12 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 12/A maddesi eklenmiş ve mevcut 12/A maddesi 12/B maddesi olarak teselsül ettirilmiştir.

“Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü

MADDE 12/A

Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğünün görevleri şunlardır:

a) Yabancı istihdamı ve işgücü göçü ile ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyette bulunmak, çalışma izni ve çalışma izni muafiyetine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.

b) Uluslararası işgücüne ilişkin politika belirlemek ve bu politikanın uygulanmasına ilişkin ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyette bulunmak.

c) Yabancı ülkelerle imzalanacak işgücü anlaşmaları ve sosyal güvenlik sözleşmelerinin müzakerelerine, hazırlanmasına ve tadiline katkı sağlamak.

d) Uluslararası işgücü göçüne ilişkin iş ve işlemleri yapmak.

e) Uluslararası işgücüne ilişkin konularda ulusal ve uluslararası projeler hazırlamak ve uygulamak.

f) Yabancı Başvuru, Değerlendirme ve İzleme Sistemini kullanarak yabancı çalışanlara ve yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının niteliklerine ilişkin veri toplamak, bunları analiz etmek ve raporlamak.

g) Ulusal göç politikasının oluşturulmasında görev alanıyla ilgili konularda çalışmalar yapmak.

h) Görev alanıyla ilgili faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlarla yazışmalar yapmak ve bu kuruluşlarla çalışmalar yürütmek.

i) Ülkemize rekabet üstünlüğü sağlamak amacıyla uluslararası eğilimleri, işgücü potansiyelini ve hareketliliğini izlemek ve politikalar geliştirmek.

j) Yüksek nitelikli işgücünün ülkemize kazandırılmasına yönelik yurt dışında tanıtım faaliyetleri yapmak, ulusal ve uluslararası fuar ve organizasyonlara katılmak, gerektiğinde tanıtım ofisleri açmak.

k) Kültürel, sanatsal, ekonomik ve sportif alanlarda uluslararası gelişmeleri izleyerek ilgili kurum, kuruluş ve ülkelerle işbirliğini geliştirmek, gerektiğinde ortak projeler yürütmek.

l) Eğitim düzeyi, mesleki deneyimi, bilim ve teknolojiye katkısı ile stratejik önemi haiz herhangi bir alanda öne çıkmış yurt dışında yaşayan nitelikli insan gücünün ülkemize kazandırılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.

m) Bilim, teknoloji, Ar-Ge ve yenilikçilik alanlarında yetişmiş yabancı beyin göçünü ülkemize kazandırmak amacıyla faaliyetlerde bulunmak.

n) Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulunun sekretarya hizmetlerini yürütmek.

o) Bakanlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak.”

d) 26 ncı maddesinin birinci fıkrasına “İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürü,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Uluslararası İşgücü Genel Müdürü,” ibaresi eklenmiştir.

e) Eki (1) sayılı Cetvelin Ana Hizmet Birimleri Bölümüne (4) numaralı sıradan sonra gelmek üzere aşağıdaki sıra eklenmiş ve mevcut (5) numaralı sıra (6) numaralı sıra olarak teselsül ettirilmiştir.

“5. Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü”

(6) 6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun 12 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

(7) 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(8) 5/6/2003 tarihli ve 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanununun 3 üncü maddesinin (g) fıkrasının ikinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yürürlükten kaldırılmıştır.

(9) 29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 12 nci maddesinin birinci fıkrasına (a) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

“b) 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi uyarınca ikamet izni alanlar ile Turkuaz Kart sahibi yabancılar ve bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu.”

(10) 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun;

a) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“y) Yetkili aracı kurum: Nitelikleri ve görev çerçevesi yönetmelikle belirlenen ve Genel Müdürlük tarafından yetkilendirilen kurum veya kuruluşu,”

b) 21 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(7) İkamet izni başvuruları yetkili aracı kurum tarafından da yapılabilir.”

c) 27 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

ç) 31 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bentler eklenmiş, maddenin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“j) Türkiye’de çalışmayan ancak Bakanlar Kurulunca belirlenecek kapsam ve tutarda yatırım yapacaklar ile bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu

k) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları”

“(2) Kısa dönem ikamet izni, birinci fıkranın (j) ve (k) bentleri hariç olmak üzere, her defasında en fazla ikişer yıllık sürelerle verilebilir.”

“(5) Birinci fıkranın (j) ve (k) bentleri kapsamında verilen ikamet izinleri en fazla beşer yıllık sürelerle verilebilir.”

d) 33 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) İkamet izninin yurt dışında kalış süresi bakımından iptaline ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

e) 34 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “iki yılı” ibaresi “üç yılı” şeklinde değiştirilmiştir.

f) 36 ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi yürürlükten kaldırılmış ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) İkamet izninin yurt dışında kalış süresi bakımından iptaline ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

g) 38 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(5) Kamu kurum ve kuruluşları aracılığıyla gelerek Türkiye’de öğrenim görecekt yabancılara, öğrenim süresince ikamet izni verilebilir.”

ğ) 41 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesine “Türkiye’de” ibaresinden sonra gelmek üzere “örgün” ibaresi eklenmiş ve fıkranın ikinci cümlesinde yer alan “haftada yirmi dört saatten fazla olamaz” ibaresi “ilgili kanunlarla düzenlenir” şeklinde değiştirilmiştir.

h) 105 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (d) bendinde yer alan “Türkiye’nin ihtiyaç duyduğu yabancı işgücü ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının da görüşleri doğrultusunda tarım alanlarındaki mevsimlik işler için gelecek yabancılara” ibaresi “Türkiye’nin yabancı işgücü ihtiyacına” şeklinde değiştirilmiştir.

(11) Bu Kanuna ekli listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı Cetvelin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına ait bölümüne eklenmiştir.

EK MADDE 1

(1) Mevzuatta Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kuruluna yapılmış olan atıflar, Cumhurbaşkanınca belirlenen kurul veya mercie yapılmış sayılır.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1(1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki mevzuat hükümlerine göre Bakanlıkça veya diğer kanunların verdiği yetkiye dayanarak diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca verilmiş olan çalışma izinleri, sürelerinin sonuna kadar geçerlidir. Bu çalışma izinleri 15 inci madde uyarınca süresinin sona ermesi veya iptal edilmesi hâlinde geçerliliğini kaybeder.

(2) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki mevzuat hükümlerine göre Bakanlıkça verilmiş ve geçerliliğini sürdüren süresiz çalışma izinleri, iptal edilmediği sürece geçerlidir.

(3) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılan ve işlemleri devam eden çalışma izni başvurularında, bu Kanunla yapılan değişikliklerden önceki mevzuat hükümlerinin başvuru sahibi lehine olan hükümleri dikkate alınır.

(4) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin düzenlemeler yürürlüğe girinceye kadar mevcut düzenlemelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(5) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay süreyle başka bir işleme gerek kalmaksızın Bakanlıkta mevcut genel müdür yardımcısı ve daire başkanı kadrolarının birimler arasında yeniden dağılımını yapmaya Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yetkilidir.

Yürürlük

MADDE 28(1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 29(1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

1.6 Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik *(Bakanlar Kurulu; Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 15.01.2016; Karar No: 2016/8375)*

Amaç ve kapsam

MADDE 1(1) Bu Yönetmeliğin amacı, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91 inci maddesi uyarınca geçici koruma sağlanan yabancıların çalışmalarına ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir.

Dayanak

MADDE 2(1) Bu Yönetmelik, 6458 sayılı Kanunun 91 inci maddesi ile 13/10/2014 tarihli ve 2014/6883 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Geçici Koruma Yönetmeliğinin 29 uncu maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3(1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

- a) Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,
- b) Eğitim meslek mensubu: 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda tanımlanan öğretmen, uzman ve usta Öğreticiler ile 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununda tanımlanan öğretim elemanlarını,
- c) Sağlık meslek mensubu: Tabipler ve tıpta uzmanlık mevzuatına göre uzman olanlar, hemşire, ebe ve optisyenler ile 11/4/1928 tarihli ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun ek 13 üncü maddesinde tanımlanan diğer meslek mensuplarını,
- ç) Yabancı kimlik numarası: 27/9/2006 tarihli ve 2006/11057 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Türkiyede Oturan Yabancıların Nüfus Kayıtlarının Tutulması Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında, kurumlar ile diğer gerçek ve tüzel kişilerin her türlü işlem ve kayıtlarında esas alınan numarayı,

ifade eder.

Çalışma izni alma zorunluluğu

MADDE 4(1) Geçici koruma sağlanan yabancılar, çalışma izni olmaksızın Türkiye’de çalışamaz veya çalıştırılmaz.

(2) Çalışma izni olmaksızın çalışan geçici koruma sağlanan yabancılar ile bunları çalıştıranlar hakkında 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun ilgili hükümleri uygulanır.

Çalışma izni ve çalışma izni muafiyeti başvurusu

MADDE 5(1) Geçici koruma sağlanan yabancılar, geçici koruma kayıt tarihinden altı ay sonra çalışma izni almak için Bakanlığa başvuruda bulunabilir,

(2) Çalışma izni başvuru, geçici koruma sağlanan yabancıları çalıştıracak işveren tarafından e-Devlet Kapısı üzerinden yapılır.

(3) Bağımsız çalışma iznine başvuru hakkı olan geçici koruma sağlanan yabancılar kendi adına başvuru yapar.

(4) Mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacak geçici koruma sağlanan yabancılar, çalışma izni muafiyeti kapsamındadır. Çalışma izni muafiyeti başvuru, geçici koruma sağlanan il valiliğine yapılır. Bu başvurular, ilgili valilik tarafından Bakanlığa bildirilir.

(5) Bakanlıkça, mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacak geçici koruma sağlanan yabancılara ilişkin il ve kota sınırlaması getirilebilir.

Değerlendirme

MADDE 6(1) Çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde, 29/8/2003 tarihli ve 25214 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 13 üncü maddesi uyarınca Bakanlıkça değerlendirme kriterleri belirlenir.

(2) Kanunlarda yalnızca Türk vatandaşları tarafından icrasına izin verilen iş ve meslekler için yapılan başvurular değerlendirme yapılmaksızın işlemde kaldırılır.

(3) Bakanlığa çalışma izin başvurusu için; sağlık meslek mensuplarının Sağlık Bakanlığında, eğitim meslek mensuplarının ise Milli Eğitim Bakanlığında veya Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında ön izin almaları gerekir. Ön izin belgesi olmayan başvurular değerlendirme yapılmaksızın işlemde kaldırılır.

Çalışma izni verilebilecek iller

MADDE 7(1) Geçici koruma sağlanan yabancılara çalışma iznine başvuru hakkı verilmesinde, Geçici Koruma Yönetmeliğinin 24 üncü maddesi uyarınca yabancının kalmasına izin verilen iller esas alınır.

(2) Kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı yönüyle çalışma izni verilmesinde sakınca görüldüğünün İçişleri Bakanlığınca bildirildiği illerde çalışma izni verilmesi, Bakanlıkça durdurulur. Bu illerde, verilmiş çalışma izinleri uzatılmaz. Ancak, yabancının bu ilde kalma hakkı devam ediyorsa, önceden verilen ve geçerliliği devam eden çalışma izinleri, sona erdiği tarihe kadar kullanılır.

İstihdam kotası

MADDE 8(1) Çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde, işyerinde çalışan Türk vatandaşı sayısı üzerinden sektör ve illere göre açık iş ve işe yerleştirmeler dikkate alınarak Bakanlıkça, geçici koruma sağlanan yabancı istihdamı kotası değişen oranlarda uygulanabilir. Üçüncü fıkra hükmü saklı kalmak üzere, çalışma iznine başvuru işyerinde çalışan geçici koruma sağlanan yabancı sayısı, işyerinde çalışan Türk vatandaşı sayısının yüzde onunu geçemez.

(2) Toplam çalışan sayısı ondan az olan işyerlerinde, en fazla bir geçici koruma sağlanan yabancının çalışmasına izin verilebilir.

(3) İşveren tarafından; işyerinin kayıtlı bulunduğu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünden, çalışma izni başvurusu tarihinden önceki dört haftalık süre içerisinde yabancının çalıştırılacağı işi yapacak aynı nitelikte Türk vatandaşı bulunmadığının belgelendirildiği başvurularda istihdam kotası uygulanmayabilir.

Çalışma izni verilmesi ve bildirim

MADDE 9

(1) Başvurusu olumlu değerlendirilen yabancılara Bakanlık tarafından çalışma izni verilir ve bu durum İçişleri Bakanlığı ile işverene bildirilir.

(2) Mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışması uygun görülen geçici koruma sağlanan yabancılara verilen çalışma izni muafiyetleri ilgili valiliğe bildirilir.

Ücret

MADDE 10(1) Geçici koruma sağlanan yabancılara asgari ücretin altında ücret ödenemez.

Dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda çalışma

MADDE 11(1) 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu uyarınca kamu yararına çalışan dernek statüsüne sahip dernekler ile 30/7/2003 tarihli ve 4962 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Vakıflara Vergi Muafiyeti Tanınması Hakkında Kanun uyarınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar, insani yardım hizmeti faaliyetlerinde geçici koruma sağlanan yabancıları çalıştırmak üzere Bakanlığa başvurabilir.

(2) Birinci fıkra kapsamında yer almayan dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonla, konfederasyonlar ve yabancı dernekler ile merkezleri yurt dışında bulunan dernek ve vakıf dışındaki kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube veya temsilcilikleri geçici koruma sağlanan yabancıları çalıştırmak üzere Bakanlığa başvurabilir. Ancak, başvuru yapan kuruluşa ilişkin İçişleri Bakanlığının uygun görüşü aranır. Uygun görüş alınamayan kuruluşlara ait başvurular değerlendirme yapılmaksızın işlemden kaldırılır.

Mesleki eğitim

MADDE 12(1) Türkiye İş Kurumu tarafından aktif işgücü hizmetleri kapsamında düzenlenen kurs ve programlar kapsamında bir işyerinde mesleki eğitim ve işbaşı eğitimi göreceklere ile bu kişilerin eğitim süresinin sonunda aynı işyerinde çalıştırılması için Bakanlığa başvuruda bulunulabilir.

(2) Bu madde kapsamında yapılacak başvurularda, Bakanlıkça işyeri istihdam kotası farklı uygulanabilir.

Çeşitli hükümler

MADDE 13(1) Geçici koruma sağlanan yabancıların ve işverenlerin çalışma ve sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklanan hak ve yükümlülükleri saklıdır.

(2) Geçici koruma sağlanan yabancıların çalışmalarına ilişkin bu Yönetmelikte düzenlenmeyen konularda, 4817 sayılı Kanun hükümleri ile Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

(3) Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında geçici koruması sonlandırılan veya iptal edilen yabancıların almış olduğu çalışma izinleri iptal edilir.

Yürürlük

MADDE 14(1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 15(1) Bu Yönetmelik hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

1.7 Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Ve Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kişilerin Çalışmasına Dair Yönetmelik (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı; Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 26.04.2016)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç ve Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1(1) Bu Yönetmeliğin amacı, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu uyarınca başvuru sahibi, mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma statüsü sahibi sayılan yabancıların Türkiye’de çalışmalarına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Dayanak

MADDE 2(1) Bu Yönetmelik, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Kanunun 89 uncu maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3(1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,
 - b) Başvuru sahibi: Uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş olan kişiyi,
 - c) İkincil koruma statü sahibi: 6458 sayılı Kanunun 63 üncü maddesinde tanımlanan yabancıyı,
 - ç) Kanun: 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunu,
 - d) Kimlik belgesi: Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi olan yabancılar adına 6458 sayılı Kanunun 69 uncu, 76 ncı ve 83 üncü maddeleri uyarınca tanzim edilen belgeyi,
 - e) Mülteci: 6458 sayılı Kanunun 61 inci maddesinde tanımlanan yabancıyı,
 - f) Şartlı mülteci: 6458 sayılı Kanunun 62 nci maddesinde tanımlanan yabancıyı,
 - g) Uluslararası koruma statüsü: 6458 sayılı Kanuna göre verilen mülteci statüsü, şartlı mülteci statüsü veya ikincil koruma statüsünü,
 - ğ) Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Esaslar

Mülteci ve ikincil koruma statüsü sahibi kişilerin çalışması

MADDE 4(1) Mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibi kişiler statü almasından itibaren bağımlı veya bağımsız olarak çalışabilir.

(2) Mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibinin kimlik belgesi, çalışma izni yerine geçer ve bu durum kimlik belgesine yazılır.

(3) Statülerin herhangi bir nedenle sona ermesini veya kimlik belgelerinin iptalini gerektirecek nedenler, yabancıların çalışma hakkını da sona erdirir.

(4) Mülteci veya ikincil koruma statüsü sahibi kişilerin; çalıştığı il, meslek, sektör ile bağımlı veya bağımsız çalışma durumuna ait güncel bilgiler İçişleri Bakanlığınca Bakanlığa bildirilir.

Başvuru sahibi ve şartlı mülteci statüsü sahibi kişilerin çalışması

MADDE 5(1) Başvuru sahibi ve şartlı mülteci statüsü sahibi kişiler çalışmaya başlamadan önce çalışma izni almakla yükümlüdür. Bu kişilerden başvurusu uygun görülenlere çalışma izni Bakanlık tarafından verilir.

(2) Geçerli çalışma iznine sahip olmak, başvuru sahibi ve şartlı mülteci sayılan yabancılara Türkiye’de mutlak kalış hakkı sağlamaz.

Çalışma izni başvuru şartları

MADDE 6(1) Başvuru sahibi ile şartlı mülteci yetkili makamlardan alacakları başvurusunu veya statülerini gösteren kimlik belgeleri ile çalışma iznine başvurabilirler.

(2) Geçerli kimlik belgesi olmadıkça, başvuru sahibi veya şartlı mülteci statüsü sahibi kişinin geçerli çalışma izninin olması, farklı bir işveren yanında veya bağımsız olarak çalışma izni başvurusu yapma hakkı vermez.

(3) Çalışma izni başvurusu uluslararası koruma başvurusu tarihinden altı ay sonra yapılabilir.

(4) Belirli bir ilde ikamet etme yükümlülüğü getirilen başvuru sahibi ve şartlı mültecinin, bu il sınırları dışında çalışma izni almak için yaptığı başvurular, İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak sonuçlandırılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Başvuru Sahibi ve Şartlı Mültecilere Çalışma İzni Verilmesi

Çalışma izni başvuru usulü

MADDE 7(1) Çalışma izni başvuruları e-Devlet Kapısı üzerinden Bakanlığa yapılır.

(2) Başvuruda talep edilen belgelerin taranarak yabancıların çalışma izinleri otomasyon sistemine yüklenmesi ve yabancıya ve işverene ait bilgilerin girilmesi, istenilen belgelerin Bakanlığa ulaştırılması gereklidir.

Çalışma izni uzatma başvurusu

MADDE 8(1) Çalışma izni uzatma başvurusu aynı işveren yanında çalışmaya devam etmek üzere e-Devlet Kapısı üzerinden Bakanlığa yapılır. İşveren değişikliği olan uzatma başvuruları reddedilir.

(2) Çalışma izni uzatma başvurusunda başvuru sahibi veya şartlı mülteciye ilişkin geçerli kimlik belgesinin ibrazı aranır.

(3) Çalışma izni uzatma başvurusu, çalışma izni geçerlilik süresi dolmadan yapılır.

(4) Başvuru sahibi veya şartlı mülteci geçerli kimlik belgesi olmak ve uzatma başvurusu yaptığını belgelemek kaydıyla, çalışma izni uzatma başvurusunun yapıldığı tarihten itibaren bu başvuru sonuçlanıncaya kadar, aynı işyerinde çalışmaya devam edebilir.

Çalışma izni muafiyeti başvurusu

MADDE 9(1) Mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacak başvuru sahibi ve şartlı mülteci statüsü sahibi yabancılar, çalışma izni muafiyeti kapsamındadır. Çalışma izni muafiyeti başvuruları, uluslararası koruma sağlanan ildeki Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne yapılır.

(2) Bakanlıkça, mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacak başvuru sahibi ve şartlı mülteci statüsü sahibi yabancılara ilişkin il ve kota sınırlaması getirilebilir.

Çalışma izni başvurularının değerlendirilmesi

MADDE 10(1) Çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde, Kanunda ve 29/8/2003 tarihli ve 25214 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde belirlenen esaslar dâhilinde Bakanlıkça belirlenecek değerlendirme kriterleri uygulanır.

Çalışma izni başvurularının reddi

MADDE 11(1) Çalışma izni başvurularının reddinde, Kanunun 14 üncü maddesi hükümleri yanında;

- a) Uluslararası koruma başvuru tarihi üzerinden altı ay geçmediğinin,
 - b) Bakanlığa gerekli belgelerin teslimi dâhil başvuru tamamlandığında, kimlik belgesinin geçerlilik süresinin otuz günden az kaldığının,
 - c) 6458 sayılı Kanun uyarınca kesinleşmiş sınır dışı kararı alındığının,
 - ç) Belirli bir ilde ikamet etme yükümlülüğü getirilen başvuru sahibi ve şartlı mültecinin bu il sınırları dışında çalışma izni almak için yaptığı başvurularda İçişleri Bakanlığınca olumsuz görüş bildirildiğinin,
- tespiti halinde çalışma izni veya çalışma izni uzatma başvurusu reddedilir.

Eksik evrak tespiti

MADDE 12(1) Başvurunun eksik evrak ile yapıldığının tespiti halinde, eksik belgelerin tamamlanması istemiyle başvuru sahibine bilgi verilir. Eksik evrakın on beş gün içerisinde yabancıların çalışma izinleri otomasyon sistemine yüklenilmesi veya Bakanlığa ulaştırılması durumunda değerlendirme süreci devam eder. Aksi halde başvuru reddedilir.

İlgili mercilerden görüş alınması

MADDE 13(1) Bakanlık çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde ilgili mercilerden görüş alabilir.

- (2) Belirli bir ilde ikamet etme yükümlülüğü getirilen başvuru sahibi veya şartlı mültecinin bu il sınırları dışında çalışma izni almak için yaptığı başvurulara ilişkin görüş alınması elektronik ortamda gerçekleştirilir.
- (3) İlgili merciler görüşlerini en geç on beş gün içinde Bakanlığa bildirirler. Süresi içinde bildirilmeyen görüşler Bakanlıkça olumlu kabul edilir.

Harç alımı

MADDE 14(1) Başvuruları olumlu değerlendirilen başvuru sahibinden veya şartlı mülteciden ya da bunların işverenlerinden 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu hükümleri gereğince çalışma izni harcı tahsil edilir.

Çalışma izni süresi

MADDE 15(1) Çalışma izni, 4817 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde belirtilen sürelerle verilebilir.

- (2) Başvuru sahibi veya şartlı mülteci adına düzenlenen çalışma izni süresinin kimlik belgesi süresinden uzun olması halinde İl Göç İdaresi Müdürlüğünce çalışma izni süresi esas alınarak yeni bir kimlik belgesi düzenlenir.

Çalışma izni verilmesi ve bildirim

MADDE 16(1) Başvuru sahibi veya şartlı mülteci adına Bakanlıkça çalışma izin belgesi veya muafiyet belgesi düzenlenir ve bu durum İçişleri Bakanlığı ile varsa işverene bildirilir.

- (2) Mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışması uygun görülen başvuru sahibi veya şartlı mülteciye çalışma izni muafiyet belgesi verilir.

(3) Başvuru sahibi veya şartlı mülteci adına düzenlenen çalışma izni veya çalışma izni muafiyet belgeleri 6458 sayılı Kanunda düzenlenen ikamet izinleri yerine geçmez.

Ücret

MADDE 17(1) Başvuru sahibi veya şartlı mülteciye asgari ücretin altında ücret ödenemez.

Çalışmanın sınırlandırılması

MADDE 18(1) Başvuru sahibi veya şartlı mülteciye çalışma izni verilmesi; izin türü, süre, meslek, sektör, işkolu, mülki ve coğrafi alan bakımından Bakanlıkça sınırlandırılabilir. Ancak, Türkiye’de üç yıl ikamet eden veya Türk vatandaşıyla evli olan ya da Türk vatandaşı çocuğu olan mülteci ve ikincil koruma statüsü sahipleri için bu sınırlamalar uygulanmaz.

Çalışma izninin iptali

MADDE 19(1) Kanunun 15 inci maddesinde yer alan hallerden birinin ortaya çıkması, başvuru sahibi veya şartlı mülteci statüsü sahibi kişilerin veya işverenin talebi veya yabancı hakkında 6458 sayılı Kanun uyarınca kesinleşmiş sınır dışı kararı alındığının İçişleri Bakanlığınca bildirimi üzerine Bakanlıkça çalışma izni iptal edilir.

Çalışma izninin geçersiz hale gelmesi

MADDE 20(1) Çalışma izni belgesi süresinin sona ermesi veya iptal edilmesiyle geçerliliğini kaybeder.

Dernek, vakıf ve kar amacı gütmeyen kuruluşlarda çalışma

MADDE 21(1) 4/11/2014 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu uyarınca kamu yararına çalışan dernek statüsüne sahip dernekler ile 30/7/2003 tarihli ve 4962 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Vakıflara Vergi Muafiyeti Tanınması Hakkında Kanun uyarınca vergi muafiyeti tanınan vakıflar, insani yardım hizmeti faaliyetlerinde uluslararası koruma başvuru veya statü sahibi yabancıları çalıştırmak üzere Bakanlığa başvurabilir.

(2) Birinci fıkra kapsamında yer almayan dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar ve yabancı dernekler ile merkezleri yurt dışında bulunan dernek ve vakıf dışındaki kar amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye’deki şube veya temsilcilikleri uluslararası koruma başvuru veya statüsü sahibi yabancıları çalıştırmak üzere Bakanlığa başvurabilir. Ancak, başvuru yapan kuruluşa ilişkin İçişleri Bakanlığının uygun görüşü aranır. Uygun görüş alınamayan kuruluşlara ait başvurular değerlendirme yapılmaksızın işleminden kaldırılır.

Mesleki eğitim

MADDE 22(1) Başvuru sahibi veya şartlı mülteci Türkiye İş Kurumu tarafından aktif işgücü hizmetleri kapsamında düzenlenen kurs ve programlar kapsamında bir işyerinde mesleki eğitim ve işbaşı eğitimi görebilir. Bu kişilerin eğitim süresinin sonunda aynı işyerinde çalıştırılacak olması halinde ilgili işveren tarafından çalışma izni başvurusunda bulunulmalıdır.

(2) Bu madde kapsamında yapılacak başvurularda, Bakanlıkça işyeri istihdam kotası farklı uygulanabilir.

Sosyal güvenlik yükümlülüğü

MADDE 23(1) Çalışma izni alan yabancılar ile yabancı çalıştıran işverenler, sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirirler. Bu yükümlüğü yerine getirmeyenler hakkında 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümleri uyarınca idari yaptırım uygulanır.

Hüküm bulunmayan haller

MADDE 24(1) Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde, Kanunun ve Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uygulanır.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1(1) Bu Yönetmelik uyarınca belirli bir ilde ikamet etme yükümlülüğü getirilen başvuru sahibi veya şartlı mültecinin bu il sınırları dışında çalışma izni almak için yaptığı başvurulara ilişkin görüş alınmasının elektronik ortamda gerçekleştirilmesine ilişkin İçişleri Bakanlığı ile Bakanlık arasında uygun teknik altyapı sağlanıncaya kadar, görüş alınmasında ve karşılıklı bildirimde bulunulmasında elektronik posta dâhil iletişimi kolaylaştıracak araç, gereç ve yöntemler kullanılır.

(2) Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinde uygun teknik altyapı sağlanıncaya kadar, mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacak başvuru sahibi veya şartlı mültecinin çalışma izni muafiyet başvuruları Bakanlığa yapılır. Talebi uygun bulunanlara ilişkin bilgiler Bakanlıkça İçişleri Bakanlığına bildirilir.

Yürürlük

MADDE 25(1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 26(1) Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

1.8 Çocuk Koruma Kanunu (*Kabul Tarihi: 03.07.2005; Kanun No: 5395*)

BİRİNCİ KISIM

Amaç, Kapsam, Temel İlkeler, Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Tanımlar ve Temel İlkeler

Amaç

MADDE 1(1) Bu Kanunun amacı, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2(1) Bu Kanun, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında alınacak tedbirler ile suça sürüklenen çocuklar hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerinin usûl ve esaslarına, çocuk mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin hükümleri kapsar.

Tanımlar

MADDE 3(1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda,

1. Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu,

2. Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu,

b) Mahkeme: Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerini,

c) Çocuk hâkimi: Hakkında kovuşturma başlatılmış olanlar hariç, suça sürüklenen çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında uygulanacak tedbir kararlarını veren çocuk mahkemesi hâkimini,

d) Kurum: Bu Kanun kapsamındaki çocuğun bakılıp gözetildiği, hakkında verilen tedbir kararlarının yerine getirildiği resmî veya özel kurumları,

e) Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,

İfade eder.

Temel ilkeler

MADDE 4(1) Bu Kanunun uygulanmasında, çocuğun haklarının korunması amacıyla;

a) Çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının güvence altına alınması,

b) Çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi,

c) Çocuk ve ailesinin herhangi bir nedenle ayrımcılığa tâbi tutulmaması,

d) Çocuk ve ailesi bilgilendirilmek suretiyle karar sürecine katılımlarının sağlanması,

e) Çocuğun, ailesinin, ilgililerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde çalışmaları,

f) İnsan haklarına dayalı, adil, etkili ve süratli bir usûl izlenmesi,

g) Soruşturma ve kovuşturma sürecinde çocuğun durumuna uygun özel ihtimam gösterilmesi,

h) Kararların alınmasında ve uygulanmasında, çocuğun yaşına ve gelişimine uygun eğitimi ve öğrenimini, kişiliğini ve toplumsal sorumluluğunu geliştirmesinin desteklenmesi,

i) Çocuklar hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasına en son çare olarak başvurulması,

j) Tedbir kararı verilirken kurumda bakım ve kurumda tutmanın son çare olarak görülmesi, kararların verilmesinde ve uygulanmasında toplumsal sorumluluğun paylaşılmasının sağlanması,

k) Çocukların bakılıp gözetildiği, tedbir kararlarının uygulandığı kurumlarda yetişkinlerden ayrı tutulmaları,

l) Çocuklar hakkında yürütülen işlemlerde, yargılama ve kararların yerine getirilmesinde kimliğinin başkaları tarafından belirlenememesine yönelik önlemler alınması,

İlkeleri gözetilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler

Koruyucu ve destekleyici tedbirler

MADDE 5(1) Koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlardan;

- a) Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,
- b) Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,
- c) Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,
- d) Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına,
- e) Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya,

Yönelik tedbirdir.

(2) Hakkında, birinci fıkranın (e) bendinde tanımlanan barınma tedbiri uygulanan kimselerin, talepleri hâlinde kimlikleri ve adresleri gizli tutulur.

(3) Tehlike altında bulunmadığının tespiti ya da tehlike altında bulunmakla birlikte veli veya vasisinin ya da bakım ve gözetiminden sorumlu kimsenin desteklenmesi suretiyle tehlikenin bertaraf edileceğinin anlaşılması hâlinde; çocuk, bu kişilere teslim edilir. Bu fıkranın uygulanmasında, çocuk hakkında birinci fıkrafta belirtilen tedbirlerden birisine de karar verilebilir.

Kuruma başvuru

MADDE 6(1) Adli ve idarî merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, korunma ihtiyacı olan çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bildirmekle yükümlüdür. Çocuk ile çocuğun bakımından sorumlu kimseler çocuğun korunma altına alınması amacıyla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna başvurabilir.

(2) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kendisine bildirilen olaylarla ilgili olarak gerekli araştırmayı derhâl yapar.

Koruyucu ve destekleyici tedbir kararı alınması

MADDE 7(1) Çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı; çocuğun anası, babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen çocuk hâkimi tarafından alınabilir.

(2) Tedbir kararı verilmeden önce çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılabilir.

(3) Tedbirin türü kararda gösterilir. Bir veya birden fazla tedbire karar verilebilir.

(4) Hâkim, hakkında koruyucu ve destekleyici tedbire karar verdiği çocuğun denetim altına alınmasına da karar verebilir.

(5) Hâkim, çocuğun gelişimini göz önünde bulundurarak koruyucu ve destekleyici tedbirin kaldırılmasına veya değiştirilmesine karar verebilir. Bu karar acele hâllerde, çocuğun bulunduğu yer hâkimi tarafından da verilebilir. Ancak bu durumda karar, önceki kararı alan hâkim veya mahkemeye bildirilir.

(6) Tedbirin uygulanması, onsekiz yaşın doldurulmasıyla kendiliğinden sona erer. Ancak hâkim, eğitim ve öğrenimine devam edebilmesi için ve rızası alınmak suretiyle tedbirin uygulanmasına belli bir süre daha devam edilmesine karar verebilir.

(7) Mahkeme, korunma ihtiyacı olan çocuk hakkında, koruyucu ve destekleyici tedbir kararının yanında 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre velayet, vesayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında da karar vermeye yetkilidir.

Tedbirlerde yetki

MADDE 8(1) Korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun menfaatleri bakımından kendisinin, ana, baba, vasisi veya birlikte yaşadığı kimselerin bulunduğu yerdeki çocuk hâkimince alınır.

(2) Tedbir kararlarının uygulanması, kararı veren hâkim veya mahkemece en geç üçer aylık sürelerle incelettirilir.

(3) Hâkim veya mahkeme; denetim memurları, çocuğun velisi, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimselerin, tedbir kararını yerine getiren kişi ve kuruluşun temsilcisi ile Cumhuriyet savcısının talebi üzerine veya re'sen çocuğa uygulanan tedbirin sonuçlarını inceleyerek kaldırabilir, süresini uzatabilir veya değiştirebilir.

Acil korunma kararı alınması

MADDE 9(1) Derhâl korunma altına alınmasını gerektiren bir durumun varlığı hâlinde çocuk, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından bakım ve gözetim altına alındıktan sonra acil korunma kararının alınması için Kurum tarafından çocuğun Kuruma geldiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde çocuk hâkimine müracaat edilir. Hâkim tarafından, üç gün içinde talep hakkında karar verilir. Hâkim, çocuğun bulunduğu yerin gizli tutulmasına ve gerektiğinde kişisel ilişkinin tesisine karar verebilir.

(2) Acil korunma kararı en fazla otuz günlük süre ile sınırlı olmak üzere verilebilir. Bu süre içinde Kurumca çocuk hakkında sosyal inceleme yapılır. Kurum, yaptığı inceleme sonucunda, tedbir kararı alınmasının gerekmediği sonucuna varırsa bu yöndeki görüşünü ve sağlayacağı hizmetleri hâkime bildirir. Çocuğun, ailesine teslim edilip edilmeyeceğine veya uygun görülen başkaca bir tedbire hâkim tarafından karar verilir.

(3) Kurum, çocuk hakkında tedbir kararı alınması gerektiği sonucuna varırsa hâkimden koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesini talep eder.

Bakım ve barınma kararlarının yerine getirilmesi

MADDE 10(1) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından, kendisine intikal eden olaylarda gerekli önlemler derhâl alınarak çocuk, resmî veya özel kuruluşlara yerleştirilir.

Çocuklara özgü güvenlik tedbiri

MADDE 11(1) Bu Kanunda düzenlenen koruyucu ve destekleyici tedbirler, suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklar bakımından, çocuklara özgü güvenlik tedbiri olarak anlaşılır.

Akıl hastalığı

MADDE 12(1) Suça sürüklenen çocuğun aynı zamanda akıl hastası olması hâlinde, 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 31 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları kapsamına giren çocuklar hakkında, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanır.

Tedbir kararlarında usûl

MADDE 13(1) Bu Kanunun 7 nci maddesinin yedinci fıkrasında öngörülen durumlar hariç olmak üzere, suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklarla korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında duruşma yapılmaksızın tedbir kararı verilir. Ancak, hâkim zaruret gördüğü hâllerde duruşma yapabilir.

(2) Tedbir kararının verilmesinden önce yeterli idrak gücüne sahip olan çocuğun görüşü alınır, ilgililer dinlenebilir, çocuk hakkında sosyal inceleme raporu düzenlenmesi istenebilir.

Kanun yolu

MADDE 14(1) Bu Kanun hükümlerine göre, çocuk hâkimi tarafından alınan tedbir kararlarına karşı itiraz yolu açıktır. İtiraz, 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun itiraza ilişkin hükümlerine göre en yakın çocuk mahkemesine yapılır.

İKİNCİ KISIM

Soruşturma ve Kovuşturma

BİRİNCİ BÖLÜM

Soruşturma

Soruşturma

MADDE 15(1) Suça sürüklenen çocuk hakkındaki soruşturma çocuk bürosunda görevli Cumhuriyet savcısı tarafından bizzat yapılır.

(2) Çocuğun ifadesinin alınması veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında, çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurulabilir.

(3) Cumhuriyet savcısı soruşturma sırasında gerekli görüldüğünde çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanmasını çocuk hâkiminden isteyebilir.

Çocuğun gözetiminde tutulması

MADDE 16(1) Gözetimine alınan çocuklar, kolluğun çocuk biriminde tutulur.

(2) Kolluğun çocuk biriminin bulunmadığı yerlerde çocuklar, gözetimine alınan yetişkinlerden ayrı bir yerde tutulur.

İştirak hâlinde işlenen suçlar

MADDE 17(1) Çocukların yetişkinlerle birlikte suç işlemesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturma ayrı yürütülür.

(2) Bu hâlde de çocuklar hakkında gerekli tedbirler uygulanmakla beraber, mahkeme lüzum gördüğü takdirde çocuk hakkındaki yargılamayı genel mahkemedeki davanın sonucuna kadar bekletebilir.

(3) Davaların birlikte yürütülmesinin zorunlu görülmesi hâlinde, genel mahkemelerde, yargılamanın her aşamasında, mahkemelerin uygun bulması şartıyla birleştirme kararı verilebilir. Bu takdirde birleştirilen davalar genel mahkemelerde görülür.

Çocuğun nakli

MADDE 18(1) Çocuklara zincir, kelepçe ve benzeri aletler takılamaz. Ancak; zorunlu hâllerde çocuğun kaçmasını, kendisinin veya başkalarının hayat veya beden bütünlükleri bakımından doğabilecek tehlikeleri önlemek için kolluk tarafından gerekli önlem alınabilir.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi

MADDE 19

(1) Çocuğa yüklenen suçtan dolayı Ceza Muhakemesi Kanunundaki koşulların varlığı halinde, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilebilir. Ancak, bu kişiler açısından erteleme süresi üç yıldır.

(2) Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hapis cezasının üst sınırı, on beş yaşını doldurmamış çocuklar bakımından beş yıl olarak uygulanır.

Adli kontrol

MADDE 20(1) Suça sürüklenen çocuklar hakkında soruşturma veya kovuşturma evrelerinde adli kontrol tedbiri olarak Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesinde sayılanlar ile aşağıdaki tedbirlerden bir ya da birkaçına karar verilebilir:

a) Belirlenen çevre sınırları dışına çıkmamak.

b) Belirlenen bazı yerlere gidememek veya ancak bazı yerlere gidebilmek.

c) Belirlenen kişi ve kuruluşlarla ilişki kurmamak.

(2) Ancak bu tedbirlerden sonuç alınamaması, sonuç alınamayacağının anlaşılması veya tedbirlere uyulmaması durumunda tutuklama kararı verilebilir.

(3) Denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından takip edilen çocuk için adli kontrol süresince rehberlik edecek bir uzman görevlendirilir ve çocuk hakkında yapılacak ihtiyaç değerlendirmesine göre iyileştirme çalışmaları yürütülür.

Tutuklama yasağı

MADDE 21(1) Onbeş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerinden dolayı tutuklama kararı verilemez.

İKİNCİ BÖLÜM

Kovuşturma

Duruşma

MADDE 22(1) Çocuk, velisi, vasisi, mahkemece görevlendirilmiş sosyal çalışma görevlisi, çocuğun bakımını üstlenen aile ve kurumda bakılıyorsa kurumun temsilcisi duruşmada hazır bulunabilir.

(2) Mahkeme veya hâkim, çocuğun sorgusu veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurabilir.

(3) Duruşmalarda hazır bulunan çocuk, yararı gerektirdiği takdirde duruşma salonundan çıkarılabileceği gibi sorgusu yapılmış çocuğun duruşmada hazır bulundurulmasına da gerek görülmeyebilir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması

MADDE 23

(1) Çocuğa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda, Ceza Muhakemesi Kanunundaki koşulların varlığı halinde, mahkemece hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Ancak, bu kişiler açısından denetim süresi üç yıldır.

Uzlaşma

MADDE 24

(1) Ceza Muhakemesi Kanununun uzlaşmaya ilişkin hükümleri suça sürüklenen çocuklar bakımından da uygulanır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Mahkemeler ve Cumhuriyet Savcılığı

BİRİNCİ BÖLÜM

Mahkemelerin Kuruluş, Görev ve Yetkisi

Mahkemelerin kuruluşu

MADDE 25(1) Çocuk mahkemesi, tek hâkimden oluşur. Bu mahkemeler her il merkezinde kurulur. Ayrıca, bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak kurulabilir. İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde çocuk mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler numaralandırılır. Çocuk mahkemelerinde yapılan duruşmalarda Cumhuriyet savcısı bulunmaz. Mahkemelerin bulunduğu yerlerdeki Cumhuriyet savcıları, çocuk mahkemeleri kararlarına karşı kanun yoluna başvurabilirler.

(2) Çocuk ağır ceza mahkemelerinde bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur ve mahkeme bir başkan ve iki üye ile toplanır. Bu mahkemeler bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak kurulur. İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde çocuk ağır ceza mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler numaralandırılır.

Mahkemelerin görevi

MADDE 26(1) Çocuk mahkemesi, asliye ceza mahkemesi ile sulh ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından, suça sürüklenen çocuklar hakkında açılacak davalara bakar.

(2) Çocuk ağır ceza mahkemesi, çocuklar tarafından işlenen ve ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlarla ilgili davalara bakar.

(3) Mahkemeler ve çocuk hâkimi, bu Kanunda ve diğer kanunlarda yer alan tedbirleri almakla görevlidir.

(4) Çocuklar hakkında açılan kamu davaları, Kanunun 17 nci maddesi hükümleri saklı kalmak kaydıyla bu Kanunla kurulan mahkemelerde görülür.

Mahkemelerin yargı çevresi

MADDE 27(1) Çocuk mahkemelerinin yargı çevresi, kurulduğu il ve ilçenin mülkî sınırlarıyla belirlenir.

(2) Çocuk ağır ceza mahkemelerinin yargı çevresi, bulundukları il merkezi ve ilçeler ile bunlara adlî yönden bağlanan ilçelerin idarî sınırlarıdır.

(3) Coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerinin yargı çevresinin belirlenmesine veya değiştirilmesine Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilir.

Hâkimlerin atanmaları

MADDE 28(1) Mahkemelere, atanacakları bölgeye veya bir alt bölgeye hak kazanmış, adlî yargıda görevli, tercihan çocuk hukuku alanında uzmanlaşmış, çocuk psikolojisi ve sosyal hizmet alanlarında eğitim almış olan hâkimler ve Cumhuriyet savcıları arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atama yapılır.

(2) Atamalarda istekli olanlarla daha önce bu görevlerde bulunmuş olanlara öncelik tanınır.

(3) Herhangi bir nedenle görevine gelemeyen hâkimin yerine bu hâkim görevine başlayınca veya Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca yetkilendirme yapıncaya kadar o yerdeki hâkimlerden hangisinin bakacağı, birinci fıkrada aranan nitelikler de gözetilerek adli yargı adalet komisyonu başkanınca belirlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Cumhuriyet Savcılığı ve Kolluk

Cumhuriyet savcılığı çocuk bürosu

MADDE 29(1) Cumhuriyet başsavcılıklarında bir çocuk bürosu kurulur. Cumhuriyet başsavcısınınca 28 inci maddenin birinci fıkrasında öngörülen nitelikleri haiz olanlar arasından yeterli sayıda Cumhuriyet savcısı, bu büroda görevlendirilir.

Çocuk bürosunun görevleri

MADDE 30(1) Çocuk bürosunun görevleri;

- a) Suça sürüklenen çocuklar hakkındaki soruşturma işlemlerini yürütmek,
- b) Çocuklar hakkında tedbir alınması gereken durumlarda, gecikmeksizin tedbir alınmasını sağlamak,
- c) Korunma ihtiyacı olan, suç mağduru veya suça sürüklenen çocuklardan yardıma, eğitime, işe, barınmaya ihtiyacı olan veya uyum güçlüğü çekenlere ihtiyaç duydukları destek hizmetlerini sağlamak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışmak, bu gibi durumları çocukları korumakla görevli kurum ve kuruluşlara bildirmek,
- d) Bu Kanunla ve diğer kanunlarla verilen görevleri yerine getirmektir.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, bu görevler çocuk bürosunda görevli olmayan Cumhuriyet savcıları tarafından da yerine getirilebilir.

Kolluğun çocuk birimi

MADDE 31(1) Çocuklarla ilgili kolluk görevi, öncelikle kolluğun çocuk birimleri tarafından yerine getirilir.

(2) Kolluğun çocuk birimi, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocuklar hakkında işleme başlandığında durumu, çocuğun veli veya vasisine veya çocuğun bakımını üstlenen kimseye, baroya ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna, çocuk resmî bir kurumda kalıyorsa ayrıca kurum temsilcisine bildirir. Ancak, çocuğu suça azmettirdiğinden veya istismar ettiğinden şüphelenilen yakınlarına bilgi verilmez.

(3) Çocuk, kollukta bulunduğu sırada yanında yakınlarından birinin bulunmasına imkân sağlanır.

(4) Kolluğun çocuk birimlerindeki personeline, kendi kurumları tarafından çocuk hukuku, çocuk suçluluğunun önlenmesi, çocuk gelişimi ve psikolojisi, sosyal hizmet gibi konularda eğitim verilir.

(5) Çocuğun korunma ihtiyacı içinde bulunduğu bildirimi ya da tespiti veya hakkında acil korunma kararı almak için beklemenin, çocuğun yararına aykırı olacağını gösteren nedenlerin varlığı hâlinde kolluğun çocuk birimi, durumun gerektirdiği önlemleri almak suretiyle çocuğun güvenliğini sağlar ve mümkün olan en kısa sürede Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna teslim eder.

Görevlilerin eğitimleri

MADDE 32(1) Mahkemelerde görevlendirilecek hâkimler ve Cumhuriyet savcılar ile sosyal çalışma görevlilerine ve denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğünde görevli denetim görevlilerine, adaylık dönemlerinde Adalet Bakanlığınca belirlenen esaslara uygun çocuk hukuku, sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve psikolojisi gibi konularda eğitim verilir.

(2) Mahkemelere görevlendirilenlerin, görevleri süresince, alanlarında uzmanlaşmalarını sağlama ve kendilerini geliştirmelerine yönelik hizmet içi eğitim almaları sağlanır.

(3) Hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimin usûl ve esasları yönetmelikle belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sosyal İnceleme

Sosyal çalışma görevlileri

MADDE 33(1) Adalet Bakanlığınca en az lisans öğrenimi görmüş olanlar arasından yeterli sayıda sosyal çalışma görevlisi mahkemelere görevlendirilmek üzere adliyelere atanır. Atamada; çocuk ve aile sorunları ile çocuk hukuku ve çocuk suçluluğunun önlenmesi alanlarında lisansüstü eğitim yapmış olanlar tercih edilir.

(2) Mahkemelere görevlendirilen veya bu Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan sosyal çalışma görevlilerine almakta oldukları aylıklarının brüt tutarının yüzde ellisi oranında ödenek verilir.

(3) Bu görevlilerin bulunmaması, görevin bunlar tarafından yapılmasında fiilî veya hukukî bir engel bulunması ya da başka bir uzmanlık dalına ihtiyaç duyulması gibi durumlarda, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar ile serbest meslek icra eden birinci fıkra da öngörülen nitelikleri haiz kimseler de sosyal çalışma görevlisi olarak görevlendirilebilirler.

(4) Hakkında sosyal inceleme yapılacak çocuğun, incelemeye tâbi tutulacak çevresi mahkemenin yetki alanı dışında ise, davayı gören mahkemenin talimatına bağlı olarak çocuğun bulunduğu yerdeki mahkemece inceleme yaptırılır. Büyükşehir belediye sınırları içinde kalan yerlerde bu inceleme, davayı gören mahkemeye bağlı olarak çalışan sosyal çalışma görevlilerince yapılabilir.

Sosyal çalışma görevlilerinin görevleri

MADDE 34(1) Sosyal çalışma görevlilerinin görevi;

a) Görevlendirildikleri çocuk hakkında derhâl sosyal inceleme yapmak, hazırladıkları raporları kendilerini görevlendiren mercie sunmak,

b) Suça sürüklenen çocuğun ifadesinin alınması veya sorgusu sırasında yanında bulunmak,

c) Bu Kanun kapsamında mahkemeler ve çocuk hâkimleri tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmektir.

(2) İlgililer, sosyal çalışma görevlilerinin çalışmaları sırasında kendilerine yardımcı olmak ve çocuk hakkında istenen bilgileri vermek zorundadır.

(3) Sosyal çalışma görevlilerinin, görevleri sırasında yaptıkları ve hâkim tarafından takdir edilen masrafları Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden ödenir.

Sosyal inceleme

MADDE 35(1) Bu Kanun kapsamındaki çocuklar hakkında mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren inceleme yaptırılır.

Sosyal inceleme raporu, çocuğun, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin mahkeme tarafından takdirinde göz önünde bulundurulur.

(2) Derhâl tedbir alınmasını gerektiren durumlarda sosyal inceleme daha sonra da yaptırılabilir.

(3) Mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından çocuk hakkında sosyal inceleme yaptırılmaması hâlinde, gerekçesi kararda gösterilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Denetim

Denetim altına alma kararı

MADDE 36(1) Hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilen, kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı onanan, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen çocuğun denetim altına alınmasına karar verilebilir.

Denetim görevlisinin görevlendirilmesi

MADDE 37(1) Denetim altına alınan çocukla ilgili olarak denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlüğü tarafından bir denetim görevlisi görevlendirilir. Ancak, korunma ihtiyacı olan çocuklar veya suç tarihinde oniki yaşını bitirmemiş suça sürüklenen çocuklar ile çocuğun aileye teslimi yönünde karar verilmesi hâlinde, bu çocuklar hakkında denetim görevi gözetim esaslarına göre Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yerine getirilir.

(2) Görevlendirme sırasında çocuğun kişisel özellik ve ihtiyaçları dikkate alınır ve çocuğa kolay ulaşabilecek olanlar tercih edilir.

Denetim görevlisinin görevleri

MADDE 38(1) Denetim görevlisinin görevleri şunlardır:

- a) Kararla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesi için çocuğun eğitim, aile, kurum, iş ve sosyal çevreye uyumunu sağlamak üzere onu desteklemek, yardımcı olmak, gerektiğinde önerilerde bulunmak.
- b) Çocuğa eğitim, iş, destek alabileceği kurumlar, hakları ve haklarını kullanma konularında rehberlik etmek.
- c) İhtiyaç duyacağı hizmetlerden yararlanmasında çocuğa yardımcı olmak.
- d) Kaldığı yerleri ve ilişki kurduğu kişileri ziyaret ederek çocuğun içinde yaşadığı şartları, ailesi ve çevresiyle ilişkilerini, eğitim ve iş durumunu, boş zamanlarını değerlendirme faaliyetlerini yerinde incelemek.
- e) Alınan kararın uygulanmasını, bu uygulamanın sonuçlarını ve çocuk üzerindeki etkilerini izlemek, tâbi tutulduğu yükümlülüklerin yerine getirilmesini denetlemek.
- f) Çocuğun gelişimi hakkında, üçer aylık sürelerle Cumhuriyet savcısı veya mahkemeye rapor vermek.

(2) Denetim görevlisi, görevini yerine getirirken gerektiğinde çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse ve öğretmenleriyle işbirliği yapar.

(3) Çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse çocuğun devam ettiği okul, işyeri veya çocukla ilgili bilgiye sahip kurumların yetkilileri, denetim görevlisine yardımcı olmak, görevi gereğince istediği bilgileri vermek zorundadırlar.

(4) Çocuğun yakınları denetim görevlisinin yetkilerine müdahale edemezler.

Denetim plâni ve raporu

MADDE 39(1) Çocuğa uygulanacak denetimin yöntemi, denetim görevlisince, sosyal incelemeyi yapan uzman veya sosyal çalışma görevlisi ile birlikte, görevlendirmeyi takip eden on gün içinde hazırlanacak bir plânla belirlenir.

(2) Denetim plâni hazırlanırken;

- a) Çocuk hakkında alınan tedbirin amacı, niteliği ve süresi,
- b) Çocuğun ihtiyaçları,
- c) Çocuğun içinde bulunduğu tehlike hâlinin ciddiyeti,
- d) Çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse tarafından çocuğa verilen desteğin derecesi,
- e) Suça sürüklenmesi sebebiyle tedbir alınmış ise suç teşkil eden fiilin mahiyeti,
- f) Çocuğun görüşü,

Dikkate alınır.

(3) Denetim plâni, mahkeme veya çocuk hâkimince onaylandıktan sonra derhâl uygulanır. Denetim görevlisi, kararın uygulama biçimi, çocuk üzerindeki etkileri ile çocuğun ana ve babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimselerin veya kurumların çocuğa karşı sorumluluklarını gereğince yerine getirip getirmediği, kararın değiştirilmesini gerektirir bir durum olup olmadığı ve istenen diğer hususlarda her ay, ayrıca talep hâlinde mahkeme veya çocuk hâkimine rapor verir.

Denetimin sona ermesi

MADDE 40(1) Denetim, kararda öngörülen sürenin dolmasıyla sona erer. Tedbirden beklenen yararın elde edilmesi hâlinde denetim, sürenin dolmasından önce de kaldırılabilir.

(2) Denetim, çocuğun başka bir suçtan dolayı tutuklanması veya cezasının yerine getirilmesine başlanmakla sona erer.

Sosyal inceleme ve denetim raporları hakkında bilgi edinme

MADDE 41(1) Sosyal inceleme raporu ile denetim plâni ve raporunun birer örneğini çocuğun avukatı veya yasal temsilcisi Cumhuriyet savcısından, mahkemeden veya çocuk hâkiminden alabilir. Çocuğa raporun içeriği hakkında bilgi verilir.

(2) Ancak, çocuk ve avukatı hariç olmak üzere birinci fıkrada gösterilen kişilerin sosyal inceleme raporu ile denetim plâni ve raporu hakkında bilgi sahibi olmasının çocuğun yararına aykırı olduğuna kanaat getirilirse, bunların incelenmesi kısmen veya tamamen yasaklanabilir.

Görevli ve yetkili birim

MADDE 41/A

(1) Çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair aile mahkemeleri tarafından verilen ilam veya tedbir kararları, çocuğun üstün yararı esas alınarak, Adalet Bakanlığınca kurulan adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerince bu Kısım hükümlerine göre yerine getirilir.

(2) Müdürlüklerde müdür, yeteri kadar müdür yardımcısı ve personel ile psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı Adalet Bakanlığı tarafından görevlendirilir.

(3) Müdürlük bulunmayan yerlerde bu Kısım kapsamında yer alan görevler, Adalet Bakanlığınca belirlenen hukuk mahkemeleri yazı işleri müdürlüğü tarafından yerine getirilir.

(4) İlam ve tedbir kararlarının yerine getirilmesinde çocuğun yerleşim yeri müdürlüğü yetkilidir.

(5) İlam ve tedbir kararları müdürlük tarafından görevlendirilen psikolog, pedagog, sosyal çalışmacı, çocuk gelişimci ve rehber öğretmen gibi uzmanlar, uzmanın bulunmadığı yerlerde ise öğretmen marifetiyle yerine getirilir.

(6) İlam ve tedbir kararlarını yerine getirmek için müdürlüğün talebi üzerine, valilikler tarafından kamu kurum ve kuruluşlarında görevli, beşinci fıkrada belirtilen uzmanların yer aldığı bir görevli listesi oluşturulur. Bu uzmanların yeterli sayıda olmaması hâlinde öğretmenler de listeye dâhil edilir. Bu listede yer alan uzman ve öğretmenlerin görev yapacakları yer ve tarihler müdürlükler tarafından belirlenir.”

Çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesi

MADDE 41/B

(1) Çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararları, yükümlüsü tarafından rızasıyla yerine getirilmediği takdirde hak sahibi, ilam veya tedbir kararının yerine getirilmesi için müdürlüğe başvurabilir.

(2) Talebi alan müdürlük, her türlü iletişim vasıtasını kullanarak yükümlüyle irtibata geçer ve müdürlük tarafından belirlenen gün ve saatte hak sahibine teslim edilmek üzere çocuğun belirlenen yere getirilmesini derhâl bildirir; bu bildirimin yapıldığını veya yükümlüyle irtibat kurulamadığını tutanağa bağlar.

(3) Yükümlüyle irtibat kurulamaz veya yükümlü çocuğu getirmeyeceğini beyan ederse yahut yükümlü çocuğu belirlenen yere getirmezse müdürlük, derhâl yükümlüye, çocuğun teslimine dair bir teslim emri gönderir. Emir, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yükümlüye tebliğ edilir. Bu emirde aşağıdaki hususlar yer alır:

a) Müdürlük tarafından belirlenen gün ve saatte çocuğu emirde belirtilen yere getirmek zorunda olduğu.

b) Çocuğu emirde belirtilen yere getirmesine engel teşkil edecek derecede haklı bir mazereti varsa teslim gününden önce müdürlüğe bildirimde bulunarak çocuğun müdürlükçe alınmasını talep etmesi gerektiği.

c) Çocuğu getirmez veya haklı mazereti nedeniyle müdürlükçe alınmasını talep etmezse, çocuğun, uzman veya öğretmen marifetiyle gerekirse kolluktan yardım alınarak ve zor kullanılarak teslim alınacağı.

d) Emrin gereğinin yerine getirilmemesi hâlinde disiplin hapsiyle cezalandırılacağı.

e) Müdürlükçe yapılan iş ve işlemlere karşı, öğrenme veya tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde, işlemi yapan müdürlüğün bulunduğu yer aile mahkemesine şikâyetle bulunabileceği.

(4) Müdürlüğün belirlediği yere getirilen veya yükümlünün haklı mazereti nedeniyle müdürlükçe alınan çocuk hak sahibine teslim edilir.

(5) Yükümlü, emrin gereğini yerine getirmezse, çocuk nerede bulunursa bulunsun müdürlük tarafından alınarak hak sahibine teslim edilir. Bu hâlde kolluktan yardım istenebilir. Kolluk birimleri, zor kullanma dâhil bu konudaki talepleri derhâl yerine getirir.

(6) Çocuk hak sahibine teslim edildikten sonra yükümlü haklı bir sebep olmaksızın çocuğu tekrar alırsa ayrıca yeni bir hükme veya yükümlüyle irtibata geçmeye ya da teslim emri tebliğine gerek olmaksızın çocuk beşinci fıkra uyarınca hak sahibine teslim edilir.

(7) Çocuğun üstün yararının gerektirdiği hâllerde müdürlük, yükümlüyle irtibata geçmeye veya teslim emri tebliğine gerek olmaksızın doğrudan beşinci fıkra hükmünü uygulayabilir.

Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesi

MADDE 41/C

(1) Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararları, yükümlüsü tarafından rızasıyla yerine getirilmediği takdirde hak sahibi, ilam veya tedbir kararının yerine getirilmesi için müdürlüğe başvurabilir.

(2) Talebi alan müdürlük, her türlü iletişim vasıtasını kullanarak yükümlüyle irtibata geçer; ilam veya tedbir kararında belirtilen gün ve saatte hak sahibine teslim edilmek üzere çocuğun müdürlük tarafından belirlenen yere getirilmesini derhâl bildirir; bu bildirimin yapıldığını veya yükümlüyle irtibat kurulamadığını tutanağa bağlar.

(3) Yükümlüyle irtibat kurulamaz veya yükümlü çocuğu getirmeyeceğini beyan ederse yahut belirlenen yere getirmezse müdürlük, derhâl yükümlüye, çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair bir teslim emri gönderir. Emir, 7201 sayılı Kanun hükümlerine göre yükümlüye tebliğ edilir. Bu emirde aşağıdaki hususlar yer alır:

a) İlam veya tedbir kararında belirtilen gün ve saatte, gün ve saatin belirtilmemesi hâlinde müdürlük tarafından belirlenen gün ve saatte çocuğu emirde belirtilen yere getirmek zorunda olduğu.

b) Çocuğu emirde belirtilen yere getirmesine engel teşkil edecek derecede haklı bir mazereti varsa teslim gününden önce müdürlüğe bildirimde bulunarak çocuğun müdürlükçe alınmasını talep etmesi gerektiği.

c) İlam veya tedbir kararı kapsamında emrin tebliğinden sonraki dönemde de (a) ve (b) bentlerindeki yükümlülüğünün devam edeceği, bunun için yeniden emir çıkarılmayacağı.

d) Emrin gereğinin yerine getirilmemesi hâlinde disiplin hapsiyle cezalandırılacağı.

e) Yerleşim yeri veya iletişim bilgilerinin değişmesi hâlinde yeni adres veya iletişim bilgilerinin müdürlüğe derhâl bildirilmesi gerektiği.

f) Müdürlükçe yapılan iş ve işlemlere karşı, öğrenme veya tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde, işlemi yapan müdürlüğün bulunduğu yer aile mahkemesine şikâyetle bulunulabileceği.

(4) Müdürlüğün belirlediği yere getirilen çocuk hak sahibine teslim edilir. Hak sahibine; ilam veya tedbir kararında belirtilen sürenin bitiminde çocuğu, belirlenen yere getirmek zorunda olduğu, çocuğu getirmez veya kendisinden kaynaklanmayan makul sebepler hariç olmak üzere geç getirirse disiplin hapsiyle cezalandırılacağı, hakkında suç duyurusunda bulunulacağı hususu tutanağa bağlanarak tebliğ edilir. Çocuk, belirlenen yere getirilmezse hak sahibi hakkında müdürlük tarafından suç duyurusunda bulunulur ve müteakip süreç hakkında yükümlü bilgilendirilir.

(5) Kişisel ilişki kurulmasından sonra hak sahibi tarafından teslim yerine getirilen çocuğun yükümlüye veya yükümlünün belirlediği kişiye teslimi mümkün olmazsa çocuk hak sahibinde bırakılır. Bu da mümkün olmazsa müdürlüğün talebi üzerine, aile ve sosyal hizmetler il müdürlüğü tarafından çocuğun geçici olarak barınmasına yönelik tedbirler alınır.

(6) Yükümlü haklı mazereti nedeniyle çocuğun müdürlükçe alınmasını talep ederse, gerektiğinde hak sahibi de hazır bulundurulmak suretiyle çocuk, müdürlük tarafından yükümlüden alınarak hak sahibine teslim edilir.

(7) Hak sahibi, emrin yükümlüye tebliğinden sonraki dönemde, teslim saatinden en az kırk sekiz saat önce çocuğu teslim almaya geleceğini müdürlüğe yazılı olarak, elektronik ortamda veya başvuru aşamasında beyan ettiği iletişim kanalıyla bildirmek zorundadır. Hak sahibinin bildirimde bulunmadığı veya gelemeyeceğini bildirdiği hâllerde bu husus ve çocuğu emirde belirtilen yere getirme zorunluluğu bulunmadığı yükümlüye bildirilir. Tüm bu işlemler tutanak altına alınır.

(8) Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair işlemlerin çocuğun üstün yararını koruyacak şekilde yerine getirilebilmesi amacıyla müdürlüğün önerisi üzerine aile mahkemesince, çocuk, hak sahibi veya yükümlü

hakkında danışmanlık tedbirini uygulanmasına karar verilebilir. Yükümlünün teslim emrine aykırı ilk hareketinde müdürlük yükümlü hakkında danışmanlık tedbirini uygulanmasını aile mahkemesinden talep eder.

(9) İlam veya tedbir kararını rızasıyla yerine getirdiğini iddia eden yükümlü, ikinci fıkra uyarınca yapılan bildirimin veya bu bildirim yapılamamışsa üçüncü fıkra uyarınca gönderilen teslim emrinin haksız olduğunu süresi içinde şikâyet yoluyla ileri sürebilir.

(10) Çocuğun yerleşim yerinin değişmesi hâlinde dosya resen ilgili yer müdürlüğüne gönderilir ve ilgili müdürlük işlemlere kaldığı yerden devam eder. Bu müdürlük, dosyadaki teslim emri kapsamında sadece teslimin gerçekleştirileceği yeni yeri yükümlüye tebliğ eder. Teslim yeri değişikliği hak sahibine her türlü iletişim vasıtasıyla bildirilir.

(11) Hak sahibi veya teslim yükümlüsü hakkında, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca gizlilik kararı ya da başka bir tedbire karar verilmesi hâlinde, teslim işlemleri bu kararlar dikkate alınarak yerine getirilir.

(12) Hak sahibi, teslim emrinin yükümlüye tebliğinden sonraki dönemde, teslim saatinden en az kırk sekiz saat önce çocuğu teslim almaya geleceğini müdürlüğe bildirdiği hâlde haklı bir mazeret olmaksızın art arda iki kez veya bir yılda üç kez gelmezse müdürlük tarafından dosyanın işlemiden kaldırılmasına ve teslim emrinin hükümsüz hâle gelmesine karar verilir. Bu karar hak sahibi ve yükümlüye tebliğ edilir.

(13) Teslim emrinin tebliğinden sonraki dönemde yükümlü en az bir yıl boyunca emrin gereğini usulüne uygun bir şekilde yerine getirir ve müteakip dönemde de kişisel ilişki kurulmasına dair mahkeme kararına uygun olarak hareket edeceğini taahhüt ederse müdürlük, ilgili uzmanın kanaatini de alarak dosyanın işlemiden kaldırılmasına ve teslim emrinin hükümsüz hâle gelmesine karar verebilir. Bu karar hak sahibi ve yükümlüye tebliğ edilir. Yükümlü bu taahhüdünü yerine getirmezse hak sahibinin talebiyle yükümlüye doğrudan teslim emri tebliğ edilir.

Teslim mekânları

MADDE 41/D

(1) Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin işlemler, müdürlükçe belirlenen teslim mekânlarında gerçekleştirilir.

(2) Teslim işlemleri için müdürlüğün talebi üzerine, valilikler ve belediyeler tarafından elverişli teslim mekânları belirlenir, yoksa oluşturulur; araç tahsis edilir ve sürücü görevlendirilir.

(3) Teslim mekânlarının belirlenmesinde, oluşturulmasında, tefrişinde, bu mekânların güvenliğinin sağlanmasında ve teslim hizmetlerinin sunumunda, kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler, müdürlüğe her türlü desteği sağlamakla yükümlüdür.

Şikâyet ve itiraz

MADDE 41/E

(1) Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin müdürlükçe yapılan işlem ve verilen kararlara karşı, öğrenme veya tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde, işlemi yapan müdürlüğün bulunduğu yer aile mahkemesine şikâyetle bulunulabilir.

(2) Mahkeme, yapılan işlemlerin yerine getirilmesini durdurabilir ve dosya üzerinden veya gerektiğinde ilgilileri dinlemek suretiyle ivedilikle karar verir.

(3) Şikâyet üzerine verilen karara karşı, tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde itiraz edilebilir. Mahkeme, itirazı incelemesi için dosyayı o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek

dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın aile mahkemesine veya asliye hukuk mahkemesine ivedilikle gönderir. İtiraz mercii, bir hafta içinde kararını verir. Mercii, itirazı yerinde görürse işin esası hakkında karar verir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine muhalefet

MADDE 41/F

(1) Çocuk teslimine dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin teslim emrine aykırı hareket edenler ile emrin gereğinin yerine getirilmesini engelleyenler, bir ay içinde yapılacak şikâyet üzerine, fiil suç teşkil etse dahi, üç aya kadar disiplin hapsi ile cezalandırılır.

(2) Çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin teslim emrine aykırı hareket edenler ile emrin gereğinin yerine getirilmesini engelleyenler, bir ay içinde yapılacak şikâyet üzerine, üç günden on güne kadar disiplin hapsiyle cezalandırılır.

(3) Kişisel ilişki kurulması için kendisine çocuk teslim edilen hak sahibi, ilam veya tedbir kararında belirtilen sürenin bitiminde çocuğu belirlenen yere getirmese, bir ay içinde yapılacak şikâyet üzerine, fiil suç teşkil etse dahi, üç aya kadar disiplin hapsi ile cezalandırılır.

(4) Yukarıdaki fıkralar kapsamında şikâyete bakacak görevli ve yetkili mahkeme, işlemi yapan müdürlüğün bulunduğu yer aile mahkemesidir.

(5) Şikâyet olunana, şikâyet dilekçesi ile birlikte duruşma gün ve saatini bildiren davetiye gönderilir. Davetiyede, savunma ve delillerini duruşma gününe kadar bildirmesi gerektiği; duruşmaya gelmediği takdirde yargılamaya yokluğunda devam olunarak karar verileceği ihtar olunur. Mahkeme, duruşmaya gelen şikâyet olunanın, 5271 sayılı Kanunun 147 nci maddesinde belirtilen haklarını hatırlatarak savunmasını alır; gerekli araştırmayı yapar; dosyadaki delilleri değerlendirir; şikâyet olunanın teslim emrine aykırı hareket ettiğini veya emrin gereğinin yerine getirilmesini engellediğini yahut sürenin bitiminde çocuğu belirlenen yere getirmedini tespit ederse disiplin hapsi ile cezalandırılmasına, aksi takdirde şikâyetin reddine karar verir.

(6) Disiplin hapsi ile cezalandırmaya ilişkin kararlar, kesinleşmesini müteakip Cumhuriyet başsavcılığı tarafından infaz edilir. Bu kararlar kesinleştiği tarihten itibaren iki yıl geçtikten sonra yerine getirilemez.

(7) Şikâyetten vazgeçilmesi hâlinde veya birinci ve üçüncü fıkralar bakımından çocuğun velayet hakkı sahibine teslim edilmesi durumunda dava ve bütün sonuçlarıyla beraber ceza düşer.

(8) Yukarıdaki fıkralar uyarınca aile mahkemesince verilen kararlara karşı, 41/E maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca itiraz edilebilir.

İçeriğin çıkarılması veya erişimin engellenmesi

MADDE 41/G

(1) Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulması kapsamında çocuğun uzman veya öğretmen tarafından yükümlüden ya da hak sahibinden teslim alındığı veya diğerine teslim edildiği sırada kayda alınan ses veya görüntülerin internet ortamında yayınlanması nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden ilgililer, 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca içeriğin çıkarılması veya erişimin engellenmesini isteyebilir.

Giderlerin karşılanması

MADDE 41/H

(1) Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin yapılacak işlemler, 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu ile diğer kanunlar uyarınca alınması gereken tüm harçlardan istisnadır. Ayrıca bu iş ve işlemlerin yürütülmesi için yapılacak tüm masraflar, avukatlık ücreti hariç, Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır.

(2) Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin işlemleri hafta sonu ve resmî tatil günlerinde yerine getirmek üzere görevlendirilen uzman ve öğretmenlere bu kapsamda fiilen görev yaptıkları her teslim işlemi için, görevlendirilen diğer kişilere ise bu kapsamda görev yaptıkları her gün için (500) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarda ödeme yapılır. Bu kapsamda uzman ve öğretmenlere bir ayda yapılacak ödeme tutarı (10000) gösterge rakamının, görevlendirilen diğer kişilere ise (5000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçemez. Bu ödemeden damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesinti yapılmaz. Bu fıkra uyarınca yapılacak ödemelerden kadrolu veya sözleşmeli olup olmadığına bakılmaksızın görevlendirilen tüm personel yararlanır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığınca belirlenir.

Yönetmelik

MADDE 41/İ

(1) Bu Kısımın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

BEŞİNCİ KISIM

Çeşitli Hükümler

Uygulanacak hükümler

MADDE 42(1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde Ceza Muhakemesi Kanunu, Türk Medenî Kanunu, 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile 24.5.1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Denetim konusunda bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu hükümleri uygulanır.

Çocuğun giderleri

MADDE 43(1) Çocuk hakkında verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının giderleri Devletçe ödenir. Ödenecek miktar mahkemece verilecek bir karar ile tespit edilir.

(2) Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre çocuğa bakmakla yükümlü olan kimsenin malî durumunun müsait olması hâlinde, Devletçe ödenen meblağın tahsili için ilgililere rücu edilir.

Kamu görevlisi

MADDE 44(1) Bu Kanun kapsamına giren görevlerle bağlantılı olarak kamu görevlileri hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

Kurumlar

MADDE 45(1) Bu Kanunun 5 inci maddesinde yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirlerden;

a) (a) ve (e) bentlerinde yazılı danışmanlık ve barınma tedbirleri Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve yerel yönetimler,

b) (b) bendinde yazılı eğitim tedbiri Milli Eğitim Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,

c) (c) bendinde yazılı bakım tedbiri Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu,

d) (d) bendinde yazılı sağlık tedbiri Sağlık Bakanlığı,

Tarafından yerine getirilir.

(2) Bakım ve barınma tedbirlerinin yerine getirilmesi sırasında ihtiyaç duyulan kolluk hizmetlerinin yerine getirilmesi, çocukların rehabilitasyonu, eğitimi ve diğer bakanlıkların görev alanına giren diğer hususlarla ilgili olarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yapılan her türlü yardım ve destek talepleri Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, ilgili diğer bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından geciktirilmeksizin yerine getirilir.

(3) Bu tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumların koordinasyonu Adalet Bakanlığınca sağlanır.

Kadrolar

MADDE 46(1) Bu Kanun gereğince kurulacak mahkemelerin kuruluş ve çalışmaları için gerekli sınıflardan yeteri kadar kadro temin edilir.

Yönetmelik

MADDE 47(1) Bu Kanunun 5 ve 10 uncu maddelerinin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar, Adalet Bakanlığı ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından müştereken, diğer maddelerin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar ise Adalet Bakanlığı tarafından altı ay içinde çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 48(1) 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 7.11.1979 tarihli ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanuna yapılan yollamalar, bu Kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayılır.

GEÇİCİ MADDE 1(1) 2253 sayılı Kanun gereğince kurulan çocuk mahkemelerinde derdest bulunan ve bu Kanun ile kurulan çocuk mahkemesinin görevine giren dava ve işler, bu mahkemeler faaliyete geçtiğinde çocuk mahkemesine devredilir.

(2) Genel ceza mahkemelerinde görülmekte olan ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte onsekiz yaşını doldurmuş olan sanıklar hakkındaki dava ve işler çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerine devredilmez.

(3) Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemeleri bulunmayan yerlerde, bu mahkemeler kurulup göreve başlayıncaya kadar çocuklar tarafından işlenen suçlara ait soruşturma ve kovuşturmalar Cumhuriyet başsavcılığı ve görevli mahkemelerce bu Kanun hükümlerine göre yapılır.

(4) Çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde, bu mahkeme kurulup göreve başlayıncaya kadar korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında tedbir kararları görevli aile veya asliye hukuk mahkemelerince alınır.

(5) Adalet Bakanlığının koordinatörlüğünde ilgili bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar bu Kanunun yürürlüğü tarihinden itibaren altı ay içinde koruyucu ve destekleyici tedbirleri yerine getirmek üzere gerekli tedbirleri alır. Ayrıca, ilgili bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar bu amaçla sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğine gidebilirler.

GEÇİCİ MADDE 2

(1) Bu Kanunun Dördüncü Kısımının uygulanmasına ilişkin yönetmelik, bu maddeyi ihdas eden Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde çıkarılır.

(2) Bu Kanunun Dördüncü Kısımının uygulanmasına, Adalet Bakanlığınca belirlenen il veya ilçelerde başlanır ve birinci fıkra uyarınca çıkarılan yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç bir yılın sonunda ülke genelinde uygulamaya geçilir. Dördüncü Kısımın hangi il veya ilçede ne zaman uygulanacağı Adalet Bakanlığının resmî internet sitesinde duyurulur.

(3) İkinci fıkra uyarınca Dördüncü Kısımın henüz uygulanmadığı yerlerde, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun, bu maddeyi ihdas eden Kanunla yürürlükten kaldırılan 25, 25/a ve 25/b maddelerinin uygulanmasına devam olunur.

(4) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce gerçekleşen ve 2004 sayılı Kanunun mülga 341 inci maddesi kapsamında kalan eylemlere ilişkin şikâyetler, icra mahkemelerince sonuçlandırılır.

(5) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra;

a) Üçüncü fıkra gereğince 2004 sayılı Kanunun mülga 25, 25/a, 25/b maddeleri uyarınca icra dairelerince,

b) Dördüncü Kısım gereğince müdürlüklerce,

yürütülen çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulması sürecindeki emre veya kararın yerine getirilmesine muhalefet eylemleri bakımından 41/F maddesi uygulanır.

(6) İkinci fıkra uyarınca Dördüncü Kısımın uygulanmaya başlandığı il ve ilçelerde, çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamların icrasına ilişkin derdest takip dosyaları, icra dairesince teslim veya kişisel ilişki kurulması işlemleriyle sınırlı olmak üzere resen işleminden kaldırılır. Şu kadar ki, çocuğun, bu tarih itibarıyla kişisel ilişki kurulması kapsamında hak sahibinde bulunduğu hâller bakımından dosya, çocuğun yükümlüye teslim edilmesinden sonra işleminden kaldırılır.

(7) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamların icrası için icra daireleri nezdinde yapılacak takip işlemleri, 492 sayılı Kanun ile diğer kanunlar uyarınca alınması gereken tüm harçlardan istisnadır. İşlemleri yerine getiren icra müdürlerine 8/5/1991 tarihli ve 3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 Sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanunun 2 nci maddesinde, uzman ve öğretmenlere ise 41/H maddesinde belirtilen esaslara göre ücret ödenir. Bu iş ve işlemler için yapılacak tüm masraflar, avukatlık ücreti hariç, Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığınca belirlenir.

(8) Bu maddede kabul edilen usul ve esaslar, 22/11/2007 tarihli ve 5717 sayılı Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yön ve Kapsamına Dair Kanun uyarınca yapılacak çocuk teslim işlemleri bakımından da uygulanır.

Yürürlük

MADDE 49(1) Bu Kanunun;

a) Suça sürüklenen ve hakkında bakım tedbiri uygulanan çocuklar hakkında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yerine getirilecek hizmetlere ilişkin hükümler ile 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra,

b) 37 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi yayımı tarihinden itibaren bir yıl sonra,

c) Diğer hükümleri yayımı tarihinde,

Yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 50(1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

30/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanunun 39 ncu maddesiyle eklenen "Dördüncü Bölüm" sonucu mevcut bölüm teselsül ettirilmiştir.

1.9 Evlendirme Yönetmeliği (*Resmî Gazete* *Yayımlanma Tarihi: 07.11.1985*) – *İlgili Maddeler*

Yabancıların Türkiye'de evlenmesi

MADDE 12

Türkiye’de bir Türk vatandaşı ile bir yabancı ya da farklı uyruklu yabancı iki kişi, yetkili Türk evlendirme memuru önünde evlenebilirler. Eşlerden birinin yabancı olması halinde evlendirmeye, (...) belediye evlendirme memurlukları ile nüfus müdürleri yetkilidir.

Aynı devlet vatandaşı olan iki yabancı kendi milli kanunları yetki vermiş olduğu takdirde, o devletin Türkiye’deki temsilcilikleri önünde evlenme yapabilecekleri gibi yetkili Türk makamları önünde de evlenebilirler.

Yabancıların evlenme isteklerine dair müracaatları evlendirme memurluğunca kabul edilir ve bu Yönetmeliğin Türk vatandaşlarının evlenmeleri hakkındaki esas ve usul hükümleri yabancılar için de uygulanır.

Evlenme ehliyet belgesinin tarafların uyuşu bulunduğu devlet makamlarından bizzat temin edilmesi esastır. Bunun mümkün olmaması halinde bu belge evlendirme memurları tarafından Genel Müdürlük aracılığı ile de istenebilir.

Evlenme ehliyet belgesi düzenlenmesi

MADDE 13

4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamındaki yabancılardan; ikamet izni dışında Türkiye’de bulunan vatansız, mülteci, şartlı mülteci, ikincil koruma statüsünde bulunanlar ve uluslararası koruma başvuru sahipleri ile geçici koruma kapsamına alınan yabancıların müracaatları evlendirme memurları tarafından kabul edilir.

Bunların evlenme manilerinin bulunup bulunmadığı il göç idaresi müdürlüklerince tutulan dosyalarındaki bilgi ve belgelere göre il göç idaresi müdürlüklerince tespit edilerek evlenme ehliyet belgesi düzenlenir.

İl göç idaresi müdürlüklerince düzenlenen evlenme ehliyet belgelerine göre yapılan evliliklere ilişkin evlenme bildirimi il göç idaresi müdürlüğüne yapılır.

Müracaat

MADDE 16 Birbirleriyle evlenecek kadın ve erkeğin, içlerinden birinin oturduğu yer evlendirme memurluğuna birlikte müracaat etmeleri esastır.

Yerleşim yeri köy (...) olan ve yabancı uyruklu kişilerle evlenecek Türk vatandaşları, yerleşim yerlerinin (...) belediye evlendirme memurluklarına ya da o yerin (...) nüfus müdürlüğüne müracaat edebilirler.

(...)

Evlenme dosyalarında bulunacak belgeler

MADDE 20

Evlenme dosyasına aşağıdaki belgeler konulur:

- a) Beyanname (İzin belgesi talebinde evlenme izin belgesi iki örnek olarak düzenlenir.
- b)
- c) Resmî veya özel sağlık kurum ve kuruluşlarından alınacak sağlık raporu/resmi sağlık kurulu raporu.
- ç) Rıza belgesi.
- d) Vesikalık fotoğraf.
- e) Nüfus kayıt örneği veya evlenme ehliyet belgesi.

Sağlık raporu alınmaması durumunda evlenme yapılamaz. Sağlık raporuyla ilgili usul ve esaslar, sağlık alanındaki değişen ve gelişen şartlar da dikkate alınmak suretiyle Sağlık Bakanlığınca yayımlanacak genelgeyle belirlenir.

Akıl hastalarının evlenmelerinde tıbbi sakınca bulunmadığı resmi sağlık kurulu raporuyla belgelendirilir.

Yaşlarının küçüklüğü veya kısıtlama sebebiyle evlenmeleri ana, baba veya vasinin rızası ya da hakimnin iznine bağlı olanlar, müracaat sırasında beyannameye bunların rızalarını gösterir belgeyi ya da hakimnin izin belgesini eklemek zorundadır. Rıza belgeleri ana, baba veya vasi tarafından bizzat evlendirme memurunun huzurunda imzalanarak imza tasdiki evlendirme memuru tarafından yapılabileceği gibi, rıza gösteren şahısların imzalarının yetkili merciler tarafından tasdik edilmiş olması şartı ile rıza belgeleri imzalı olarak da sunulabilir. Ana ve babadan birinin ölmüş olması halinde sağ olan veya boşanma halinde velayet verilmiş olan tarafın imzası yeterlidir. Rıza belgesi vasi tarafından imza edildiği takdirde vasi tayinine dair mahkeme kararı istenir ve dosyaya eklenir.

Fotoğrafın, renkli ve ön cepheden baş açık, sivil giysilerle çekilmiş olması ve kişinin son halini göstermesi bakımından son altı ay içerisinde çekilmiş olması gerekir. Kadınların alın, çene ve yüzleri açık olmak şartıyla başörtülü fotoğrafları da kabul edilir.

Nüfus idarelerince aile kütük kayıtlarına dayanılarak düzenlenen ve kişinin tam künyesi ile nüfus açısından evlenmesine engel bir halinin bulunup bulunmadığını gösteren nüfus kayıt örnekleri evlenme ehliyet belgesi olarak kabul edilir. Evlendirme memuru, müracaat eden her Türk vatandaşından nüfus kayıt örneğini veya evlenme ehliyet belgesini ister ve dosyaya ekler; Kimlik Paylaşımı Sistemini kullanan evlendirme memurlukları nüfus kayıt örneğini veya evlenme ehliyet belgesini sistem üzerinden temin eder. Sadece nüfus cüzdanına göre evlenme yapılamaz.

Yabancılar için, yetkili merkezi makamlarca veya o devletin yerel temsilcilikleri tarafından kişinin adını, soyadını, ana ve baba adı ile doğum tarihini ve evlenmesine engel halinin bulunup bulunmadığını gösterir şekilde düzenlenerek verilmiş ve usulüne göre tasdik edilmiş olan belge, evlenme ehliyet belgesi kabul edilir.

Evlendirme memurluğunca belgelerin doğruluğundan şüphe edilmesi halinde, Bakanlık aracılığı ve Dışişleri Bakanlığı kanalı ile ilgili devletin temsilciğine gönderilmek suretiyle doğruluğu tevsik ettirilebilir.

Bu Yönetmeliğin 13 üncü maddesi kapsamında düzenlenen evlenme ehliyet belgelerinin, yabancıнын kimlik bilgilerini içerir ve kayıttaki bilgi ve belgelere göre evlenmesine engel bir halinin olup olmadığı belirten şekilde düzenlenmiş olması gerekir.

Evlenme ehliyet belgelerinin asılları evlenme dosyasında saklanır.

Yabancıların, beyannamede beyan ettikleri adres esas alınır. Adrese ilişkin başka bir belge istenmez.

Fahri konsolosluklarca düzenlenen belgelere dayanılarak işlem tesis edilmez.

Evlenmede aleniyet, usul ve şekil

MADDE 27 Evlenme, evlendirmeye yetkili bir görevli önünde en az iki tanıkla birlikte ve bizzat tarafların huzuru ile aleni olarak yapılır.

Davetli bulunmaması, evlenmenin aleni yapılmadığı manasına gelmez. Vekaletle evlenme yapılamaz.

Evlendirme memuru önceden tesbit edilen yer ve zamanda tarafların ve şahitlerin önünde kadın ve erkekten her birine ayrı ayrı olmak üzere birbirleriyle evlenmek isteyip istemediklerini sorar. Her birinin müsbet cevap vermesi ve bu cevapların iki şahit tarafından da duyulduğunun doğrulanması üzerine, evlenmenin kanuna uygun olarak yapılmış olduğunu yüksek sesle açıkladıktan sonra evlenme kütüğünü taraflara ve şahitlere imza ettirir ve kendisi de tarih ve saat koyarak imzalar.

Sağır ve dilsizler işaretle cevap verebilirler. Evlendirme memuru lüzum görürse, işaretlerden anlayan bir kişinin aracılığını daha önceden isteyebilir. Bu durumda taraflar aracı bulundurmak zorundadırlar. Sağır ve dilsizler okuma yazma biliyorlarsa, beyanları yazılı olarak kabul edilir.

Yabancılar Türkçe bilmedikleri takdirde, evlendirme memuru, Türk devletince tanınmış devletlerin birinci resmi dili olması kaydıyla bu dili bilen tercüman kullanabilir. Taraflarca bu tercüman daha önceden tören yerinde bulundurulur.

Evlenmelerde yabancı uyruklular için yapılacak işlem

MADDE 34 Yetkili Türk makamları önünde evlenen yabancı uyruklu kadın ve erkeğe bir aile cüzdanı ve ayrıca istekleri üzerine çok dilli evlenme belgesi düzenlenerek verilir.

Bu yabancılar, Uluslararası Kişisel Hal Komisyonu Üyesi bir devletin vatandaşı iseler, bu evlilik, 1958 tarihinde İstanbul'da imza edilen 3 numaralı Uluslararası Bilgi Teatısı Hakkında Sözleşme gereğince, gerekli kart doldurularak yabancının doğum yeri nüfus idaresine gönderilir.

Evlenenlerden birinin yabancı olması halinde de yukardaki fıkraya göre işlem yapılır.

~~Evlenme ehliyet belgesi Türk makamlarınca düzenlenmiş vatansız veya yabancıların evlenmelerine ait bildirimin bir örneği, ikamet tezkeresini almış olduğu il emniyet müdürlüğüne, bir örneği de Genel Müdürlüğe gönderilir.~~

1.10 Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (Kabul Tarihi: 08.03.2012; Kanun No: 6284) – İlgili Maddeler

İKİNCİ BÖLÜM

Koruyucu ve Önleyici Tedbirlere İlişkin Hükümler

Mülkî amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

MADDE 3(1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülkî amir tarafından karar verilebilir:

- a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.
- b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.
- c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.
- ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.
- d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırksekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

Hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

MADDE 4(1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

- a) İşyerinin değiştirilmesi.
- b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.
- c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.
- ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları

MADDE 5(1) Şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

- a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.
- b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.
- c) Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.
- ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması.
- d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.
- e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.
- f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.
- g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.

ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.

h) Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.

ı) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

(3) Bu Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hâkim, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkilidir.

(4) Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

Suçlara ilişkin saklı tutulan hükümler

MADDE 6(1) Kişinin silah bulundurması, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmasının suç oluşturması dolayısıyla ya da fiilinin başka bir suç oluşturması nedeniyle;

a) Soruşturma ve kovuşturma evresinde koruma tedbirlerine veya denetimli serbestlik tedbirlerine,

b) Mahkûmiyet hâlinde ceza veya güvenlik tedbirlerinin infazına ve bu çerçevede uygulanabilecek olan denetimli serbestlik tedbirlerine,

ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

İhbar

MADDE 7(1) Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.

Tedbir kararının verilmesi, tebliği ve gizlilik

MADDE 8(1) Tedbir kararı, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir.

(2) Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde, resen, korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir.

(3) Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.

(4) Tedbir kararı, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Tedbir talebinin reddine ilişkin karar ise sadece korunan kişiye tebliğ edilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından verilen tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir.

(5) Tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar yapılır.

(6) Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilir. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

(7) Talep hâlinde ilgililere kişisel eşya ve belgelerinin kolluk marifetiyle teslimi sağlanır.

İtiraz

MADDE 9(1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir.

(2) Hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.

(3) İtiraz mercii kararını bir hafta içinde verir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

Tedbir kararlarının bildirimi ve uygulanması

MADDE 10(1) Bu Kanun hükümlerine göre alınan tedbir kararları, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile verilen kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirilir.

(2) Bu Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine derhâl bildirilir.

(3) Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına ilişkin koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir.

(4) Tedbir kararının, kolluk amirince verilir ve uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hâllerde, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılır; bunun mümkün olmaması hâlinde giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır.

(5) Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

(6) Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde korunan kişiler; mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir.

(7) İşyerinin değiştirilmesi yönündeki tedbir kararı, kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirilir.

Kolluk görevleri

MADDE 11(1) Kolluk görevleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında bu Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar personel tarafından yerine getirilir.

Teknik yöntemlerle takip

MADDE 12(1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. Ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınamaz.

(2) Teknik araç ve yöntemlerle takibe ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Tedbir kararlarına aykırılık

MADDE 13(1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur.

(2) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.

(3) Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir. Bu kararlar Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Merkezlerin Kurulması, Destek Hizmetleri ve Kurumlararası Koordinasyon

Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması

MADDE 14(1) Bakanlık, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esasına göre yürüten, çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, şiddet önleme ve izleme merkezlerini kurar.

(2) Kurulan merkezlerde şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik izleme çalışmaları yapılır ve destek hizmetleri verilir.

Destek hizmetleri

MADDE 15(1) Bu Kanun kapsamında şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

- a) Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak.
- b) Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek.
- c) Gerekli hâllerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak.
- ç) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal ölçekte programlar hazırlamak ve uygulamak.

d) Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak.

e) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.

(2) Korunan kişilerle ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Kişiye hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik etmek ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.

b) Verilen tedbir kararıyla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesine yönelik önerilerde bulunmak ve yardımlar yapmak.

c) Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek.

ç) Psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık yapmak.

d) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

e) İlgili merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

f) 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda gerekli rehberliği yapmak.

(3) Şiddet uygulayanla ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

b) İlgili makam veya merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

c) Teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin;

1) Öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına,

2) Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına,

3) Meslek edindirme kurslarına katılmasına,

yönelik faaliyetlerde bulunmak.

(4) Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik hizmetler, zorunlu hâller dışında farklı birimlerde sunulur.

...

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Mali Hükümler

Geçici maddi yardım yapılması

MADDE 17(1) Bu Kanun hükümlerine göre geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmesi hâlinde, onaltı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Korunan kişinin birden fazla olması hâlinde, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır. Ancak, ödenecek tutar hiçbir şekilde belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişilere barınma yeri sağlanması hâlinde bu fıkra da belirlenen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanır.

(2) Bu ödemeler, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır. Yapılan ödemeler, şiddet uygulayandan tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde tahsil edilir. Bu şekilde tahsil edilemeyenler 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgili vergi dairesi tarafından takip ve tahsil edilir.

(3) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit hâlinde yapılan yardımlar, bu kişiden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Nafaka

MADDE 18(1) Bu Kanun hükümlerine göre nafakaya karar verilmesi hâlinde, kararın bir örneği, resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir.

(2) Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir. İcra müdürlüklerinin nafakanın tahsili işlemlerine ilişkin posta giderleri Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır.

Sağlık giderleri

MADDE 19(1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortalısı olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayan ya da diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlar; bu hâllerin devamı süresince, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında, gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır.

(2) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi hâlinde, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır.

Harçlar ve masraflardan, vergilerden muafiyet ve davaya katılma

MADDE 20(1) Bu Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz. Bu Kanunun 17 nci maddesi uyarınca yapılan ödemeler gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden müstesnadır.

(2) Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabilir.

1.11 Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı; Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 18.01.2013) – İlgili Maddeler

İKİNCİ BÖLÜM

İhbar ve Şikâyet

İhbar ve şikâyet

MADDE 4(1) Kişinin, şiddete uğraması veya şiddete uğrama tehlikesi altında bulunması halinde herkes durumu yazılı, sözlü veya başka bir suretle ilgili makam ve mercilere ihbar edebilir. Şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinden haberdar olan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ise durumu derhal, şikâyet mercilerine bildirmek zorundadır.

(2) Şiddet mağduru, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesine maruz kalması halinde durumu şikâyet mercilerine yazılı, sözlü veya başka bir şekilde bildirebilir.

(3) Şikâyet mercileri Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür.

(4) Müdürlük veya ŞÖNİM'e yapılan şikâyet ve ihbarlar, bunlar tarafından olayın özelliğine göre, kolluğa, mülki amire, Cumhuriyet başsavcılığına veya hâkime gecikmeksizin bildirilir.

(5) Sözlü yapılan şikâyet ve ihbarlar derhal tutanağa geçirilir.

Yapılacak işlemler

MADDE 5(1) Kolluk, kendisine yapılan ihbar veya şikâyet üzerine genel hükümler doğrultusunda gerekli işlemleri yapar. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Kanun kapsamında almış olduğu koruyucu ve önleyici tedbirleri onaylanmak üzere tedbirin niteliğine göre mülki amire veya hâkime sunar. Kolluk, kendisine intikal eden her olay hakkında gecikmeksizin en seri vasıtalarla ŞÖNİM'e bilgi verir.

(2) Cumhuriyet başsavcılığı, yapılan ihbar ve şikâyet üzerine evrakın bir örneğini ivedilikle olayın niteliğine göre uygulanabilecek olan koruyucu veya önleyici tedbir hakkında karar verilmek üzere hâkime veya mülki amire gönderir.

(3) Mülki amire yapılan ihbar veya şikâyet üzerine Kanunun 3 üncü maddesinde belirtilen koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir. Ayrıca mülki amir olayın niteliğine göre şikâyet veya ihbarı, kolluğa veya Cumhuriyet başsavcılığına bildirir.

(4) Hâkim veya mülki amir tarafından verilen kararlar ivedilikle ŞÖNİM'e bildirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tedbir Kararları

Mülkî amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

MADDE 6(1) Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere delil veya belge aranmaksızın mülkî amir tarafından ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlilerinin başvurusu üzerine ya da resen karar verilebilir:

- a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması,
- b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması,
- c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi,
- ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması,
- d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek şartıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.

Barınma yerinin sağlanması

MADDE 7(1) Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlerde; barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde ise mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde güvenli nakli sağlanıncaya kadar geçici olarak barındırılır.

(2) Korunan kişi varsa beraberindeki çocukları ile birlikte ŞÖNİM tarafından Bakanlığa bağlı veya Bakanlığın denetimi altında bulunan barınma yerlerine güvenli nakli sağlanıncaya kadar, bedeli ödenerek ve geçici barınmanın sağlandığı yer kolluğu tarafından kişinin güvenliği sağlanarak sosyal tesis, yurt ve benzeri yerlerde geçici olarak barındırılır. Barınma ve iâşe giderleri, ŞÖNİM tarafından ödenir. Korunan kişinin yerleştirildiği yere ilişkin bilgi ŞÖNİM'e bildirilir. ŞÖNİM kişinin talebini de dikkate alarak uygun ilk kabul birimi veya konukevi hizmeti verilecek yeri belirler ve korunan kişinin buraya yerleştirilmesini sağlar.

(3) Korunan kişi ve beraberindeki çocukların hayati tehlikesinin bulunması halinde konukevi, ilk kabul birimi veya diğer tesislere güvenli bir şekilde yerleştirilmesine kolluk tarafından refakat edilir. ŞÖNİM tarafından il içi ve il dışı nakillerde ulaşım için araç tahsis edilir ve ulaşım giderleri ile korunan kişinin zorunlu giderleri karşılanır.

(4) Barınma yeri sağlanması tedbirinin kolluk amirince uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hallerde, kolluk tarafından kişi ŞÖNİM'e ivedilikle ulaştırılır. Bunun mümkün olmaması halinde barınma ve iâşe giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici barınma imkânı, ikinci fıkrada belirtilen şekilde sağlanır.

(5) Mülki amirin veya kolluk amirinin kararı ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait barınma yerlerine getirilen şiddet mağduru, başka herhangi bir karar veya onay aranmaksızın barınma yerine derhal kabul edilir.

(6) Resen hakkında barınma yeri sağlanması tedbirine karar verilen kişinin barınma yerinde kalmak istememesi halinde aydınlatılmış rızası alınarak kalmak istediği yere ŞÖNİM tarafından ulaştırılır. Kişinin hayati tehlikesinin bulunması halinde kolluk refakati talep edilir.

Geçici maddi yardım yapılması

MADDE 8(1) Korunan kişi hakkında Kanunun 17 nci maddesi uyarınca geçici maddi yardım yapılır.

(2) Tedbir kararı, ilgiliye tefhim veya tebliğ edilir ve yerine getirilmek üzere ŞÖNİM'e gönderilir.

(3) Geçici maddi yardım kararı ile on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Korunan kişinin birden fazla olması hâlinde, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır. Ancak, ödenecek tutar hiçbir şekilde

belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişilere barınma yeri sağlanması hâlinde bu fıkrada belirlenen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanır.

(4) Geçici maddi yardım, korunan kişinin kimlik numarası ve banka hesap numarası beyanına istinaden, kararın ŞÖNİM'e tebliğ edilmesini müteakiben hazırlanan bordro ile ödenir. Bordro, her ayın onbeşinde ve otuzunda düzenlenerek tahakkuk eden meblağ ilgililerin banka hesabına yatırılır. Aynı tedbir kararında birden fazla kişi hakkında geçici maddi yardım yapılmasına dair karar verilmesi halinde bu kişiler aynı bordroda gösterilir ve ödemeler aynı banka hesap numarasına yapılır. Ödeme evrakına karar örneği eklenir. Geçici maddi yardıma dair ödemelere kararın geçerliliği süresince devam edilir. Geçici maddi yardım yapılmasının kaldırılmasına ya da değiştirilmesine karar verilmesi halinde kararın geçerli olduğu gün üzerinden hesaplanarak ödeme yapılır. Korunan kişiye elden ödeme yapılmaz.

(5) Geçici maddi yardımlar için yapılan ödemeler, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır. Geçici maddi yardıma ilişkin ödemelerin geri alımı 42 nci maddede belirtilen esaslara göre yapılır.

(6) Diğer Kanunlara göre yapılan yardımlar, geçici maddi yardım yapılması tedbirine karar verilmesine engel olmaz.

(7) Bu madde kapsamında yapılan ödemeler, gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden istisnadır.

Rehberlik ve danışmanlık hizmeti

MADDE 9(1) Korunan kişiye, kişinin psikolojik ve sosyo-ekonomik durumu değerlendirilerek, hakları, destek alabileceği kurumlar, meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmayı da kapsayacak şekilde iş bulma ve benzeri konularda gelişmesi ve uyum sağlaması, gerekli olan seçimleri, yorumları, planları yapması ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazandırmak ve psikolojik destek sağlamak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde gerekli hizmetler verilir.

(2) Korunan kişinin hukuki rehberliğe ihtiyacı olması halinde 48 inci madde ile düzenlenen davalara müdahil olmayı da içeren gerekli destek ve danışmanlık hizmeti verilir.

(3) Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde koordinasyon ŞÖNİM tarafından sağlanır.

Geçici koruma altına alınma

MADDE 10(1) Mülkî amir veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından, olayın niteliği, şikâyet ve ihbar göz önünde bulundurularak şiddet mağdurunun hayatı tehlikesinin bulunması halinde ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alma tedbiri verilir.

(2) Geçici koruma altına alınma tedbir kararının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri, bulunduğu veya tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk görevli ve yetkilidir. Korunan kişi acil durumlarda hemen, diğer hallerde ise yirmidört saat öncesinden gideceği yere ilişkin olarak görevli ve yetkili kolluğa bilgi verir. Kolluk tarafından korunan kişinin gideceği yerdeki kolluk gecikmeksizin haberdar edilir ve tedbir kararı uygulanmaya devam olunur.

(3) Korunan kişinin ne şekilde koruma altına alınacağı, şiddet mağduruna yönelik muhtemel tehdit ve risk göz önüne alınarak şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın durumunun değerlendirilmesi suretiyle 11/11/2008 tarihli ve 27051 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte yer alan fiziki koruma tedbirleri hâkim veya mülki amir tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk tarafından belirlenir.

(4) Korunan kişiye, geçici koruma kararının kapsam ve içeriği, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinin varlığı halinde arayabileceği telefon numaraları, kolluğun sorumlulukları, hangi durumlarda kolluğa bilgi

vermesi gerektiği, hangi kolluk biriminin geçici koruma hizmetinden sorumlu olduğu ve benzeri hususlar, kolluk tarafından açıklanarak tutanağa geçirilir ve tebliğ edilir.

Kreş imkânı sağlanması

MADDE 11(1) Çocuk sahibi olan korunan kişinin çalışmaması halinde, çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek şartıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kreş imkânı sağlanması tedbiri verilir.

(2) Korunan kişi, çocuğun kamuya ait veya özel kreşe kaydedildiğine veya kreşe devam ettiğine dair belge ile aylık kreş bedelini gösterir belgeyi Müdürlüğe ibraz eder. Müdürlük birinci fıkra uyarınca gerekli işlemleri yerine getirir ve hizmetin alınması süresi üzerinden aylık olarak ödeme yapar. Çocuk bir aydan daha kısa bir süre faydalanmış ise hizmet aldığı gün üzerinden ödeme yapılır.

(3) Kreş bedelinin birinci fıkrada belirtilen tutardan az olması halinde belgedeki tutar, fazla olması halinde ise birinci fıkrada belirtilen tutar ödenir. Bu ödemeler Müdürlük tarafından kreşe yapılır.

(4) Kreş imkânı sağlanmasına dair tedbirin suiistimalinin öğrenilmesi halinde ödenen meblağ korunan kişiden tahsil edilir.

Hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

MADDE 12(1) Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak hâkim tarafından, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlilerinin ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine veya resen, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaksızın aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya olayın özelliğine göre mülki amir tarafından alınabilecek tedbirler de dâhil olmak üzere, uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir:

- a) İş yerinin değiştirilmesi.
- b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.
- c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.
- ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununa göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

İşyerinin değiştirilmesi

MADDE 13(1) Hâkim tarafından, korunan kişinin tabî olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre, talebinin bulunması halinde veya onayı alınmak suretiyle işyerinin bulunduğu il içinde ya da il dışında değiştirilmesine karar verilebilir.

(2) Karar hâkim tarafından, korunan kişi bakımından en uygun koşullar göz önüne alınarak yerine getirilmek üzere korunan kişinin iş yerine tebliğ edilir.

(3) Karar yetkili kurum veya kişi tarafından yerine getirilir. İş yeri değiştirilmesine dair tedbir kararının kaldırılması halinde de karar işyerine tebliğ edilir.

Ayrı yerleşim yeri belirlenmesi

MADDE 14(1) Hâkim tarafından, korunan kişinin talebi üzerine kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı bir yerleşim yeri belirlenebilir.

(2) Hakkında ayrı yerleşim yeri belirlenmesine dair tedbir kararı verilen kişinin müracaatı üzerine, nüfus müdürlüğü tarafından kişinin talebine uygun olarak adresle ilgili işlemler yerine getirilir.

Aile konutu şerhi

MADDE 15(1) Hâkim tarafından, Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne, aile konutu şerhi konulması kararı verilebilir.

(2) Karar, hâkim tarafından ivedilikle yerine getirilmek üzere ilgili tapu sicil müdürlüğüne gönderilir.

Kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi

MADDE 16(1) Kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi tedbiri, hâkim tarafından, korunan kişinin hayati tehlikesinin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde, ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayanılarak Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre verilen tedbir karardır.

(2) Karar, İçişleri Bakanlığınca gereği yerine getirilmek üzere hâkim tarafından Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

(3) Cumhuriyet başsavcılığınca bu karar İçişleri Bakanlığına ivedilikle gönderilir. Karar üzerine yapılan işlemin sonucu, İçişleri Bakanlığı tarafından Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.

Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları

MADDE 17(1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir:

- a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.
- b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.
- c) Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.
- ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde kurulması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması.
- d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.
- e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.
- f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.
- g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.
- ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.
- h) Korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.
- ı) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.

(2) Hâkim, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında da karar verebilir.

(3) Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan veya katkıda bulunan kişi ise hâkim, Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla, şiddet mağdurunun yaşam

düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir. Tedbir nafakasının tahsiline ilişkin hususlar 43 üncü maddedeki usul ve esaslara göre yerine getirilir.

Şiddet tehdidinde veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmama

MADDE 18(1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın korunan kişiye karşı tehdit, hakaret, aşağılama veya küçük düşürme ve benzeri söz ve davranışlarda bulunmamasına ilişkin olarak karar verilebilir.

Uzaklaştırma ve konutun korunan kişiye tahsisi

MADDE 19(1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanın, korunan kişi ile birlikte oturdukları müşterek konuttan uzaklaştırılarak, konutun korunan kişiye tahsis edilmesine ilişkin karar verilebilir.

(2) Mülki amir ya da hâkim, talep edilmesi hâlinde korunan kişiye, şiddet uygulayana ya da bu kişilerin yakınlarına ait kişisel eşya ve belgelerin kolluk marifetiyle kendilerine teslim edilmesine karar verebilir. Teslim edilecek kişisel eşya ve belgeler, tedbir kararında gösterilir.

(3) Bu tedbirin uygulanması, şiddet uygulayanın uzaklaştırıldığı konutun kira, elektrik, su, telefon, doğalgaz ve benzeri giderlerini karşılamaya devam etmesine engel teşkil etmez. Hâkim şiddet uygulayanın, koruma kararı süresince aile konutunun kira sözleşmesini feshetmemesine, kamu konutu tahsisinin kaldırılması yönünde talepte bulunmamasına ve bu tür yükümlülüklerinin devamı ile uygun göreceği diğer tedbirlere de karar verebilir.

(4) Kira sözleşmesine ilişkin tedbir kararı kiralayana, kamu konutu tahsisinin kaldırılmamasına yönelik tedbir kararı ise ilgili kamu kurumuna bildirilir.

Korunan kişinin bulunduğu yere yaklaşmama

MADDE 20(1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın korunan kişiye, konuta, okula, işyerine ve korunan kişinin bulunabileceği sair yerlere yaklaşmamasına ilişkin karar verilebilir.

Çocukla kişisel ilişki kurulmasının sınırlandırılması

MADDE 21(1) Hâkim tarafından daha önce verilmiş, çocukla kişisel ilişki kurma kararı varsa kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılmasına veya durumun özelliğine göre sınırlandırılmasına ya da tümüyle kaldırılmasına ilişkin karar verilebilir.

Yakınlara, tanıklara ve çocuklara yaklaşmama

MADDE 22(1) Hâkim tarafından gerekli görülmesi hâlinde, şiddet uygulayanın, şiddete uğramamış olsa bile korunan kişinin, yakınlarına, şiddetin tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasına ilişkin karar verilebilir.

Eşyalara zarar vermeme

MADDE 23(1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesine yönelik karar verilebilir.

İletişim araçlarıyla rahatsız etmeme

MADDE 24(1) Hâkim tarafından, şiddet mağdurunun korunması amacıyla, şiddet uygulayanın görsel, işitsel, yazılı, internet ve benzeri iletişim araçlarıyla ya da sair surette korunan kişiyi rahatsız etmemesine yönelik karar verilebilir.

Silah teslimi

MADDE 25(1) Hâkim tarafından, şiddet mağdurunun korunması amacıyla şiddet uygulayana ait silâhların kolluğa teslimine ve tedbir süresinin sonuna kadar emanetine yönelik karar verilebilir.

Kamu görevi nedeniyle kullanılan silahın teslimi

MADDE 26(1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesine yönelik karar verilebilir.

(2) Silahı teslim alan kurum amiri, karar süresinin sonuna veya tedbirin değiştirildiğine ya da kaldırıldığına dair yeni bir karar verilmedikçe birinci fıkra hükümlerine göre verilen tedbir kararını uygulamaya devam eder ve silahı hiçbir şekilde iade etmez.

(3) Silahın teslim alınması ve iadesi işlemleri kurum amiri, şiddet uygulayan ve bir tanık arasında imzalanan tutanak ile yerine getirilir.

Alkol veya uyuşturucu ya da uyarıcı madde kullanmama ve bağımlılık halinde muayene ve tedavi

MADDE 27(1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, korunan kişilerin bulundukları yerlerde alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların bulundukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilir.

(2) Hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasının sağlanması ve sonuçları ile tedbirin kişi üzerindeki etkilerinin takibi ŞÖNİM tarafından ilgili kurum veya kuruluş ile koordinasyon içerisinde yerine getirilir. ŞÖNİM olayın özelliğine göre bu kararın yerine getirilmesi sırasında kolluktan yardım isteyebilir.

(3) Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilir.

(4) Bu tedbirin uygulanmasına ilişkin giderler, 44 üncü maddenin üçüncü fıkrasındaki usul ve esaslara göre karşılanır.

Bir sağlık kuruluşunda muayene ve tedavi

MADDE 28(1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanın, şiddet eğilimine yol açan davranışlarını önlemek amacıyla, sağlık kuruluşuna muayene veya tedavisi için başvurusu ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilir.

(2) Şiddet uygulayanın muayene ve tedavisinin sağlanmasına karar verilmesi halinde, illerde il halk sağlığı müdürlüğüne, ilçelerde toplum sağlığı merkezine başvurulması zorunludur.

(3) Şiddet uygulayan, illerde il halk sağlığı müdürlüğü varsa ruh sağlığı şubesi tarafından, ilçelerde toplum sağlığı merkezi tarafından kamuya ait sağlık kuruluşuna sevk edilir. İlgilinin tedaviyi sürdürüp sürdürmediği ve yapılan işlemin sonucu bu birimler tarafından ŞÖNİM'e bildirilir.

(4) Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilir.

(5) Bu tedbirin uygulanmasına ilişkin giderler, 44 üncü maddenin üçüncü fıkrasındaki usul ve esaslara göre karşılanır.

Kolluk amiri tarafından alınabilecek tedbirler

MADDE 29(1) Mülkî amir tarafından alınabilecek barınma yeri sağlanmasına ve geçici koruma altına alınmasına ilişkin tedbirler, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk amirince de alınabilir. Kolluk amiri, evrakı en geç tedbirin alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

(2) 18, 19, 20 ve 22 nci maddelerde belirtilen ve hâkim tarafından karar altına alınabilecek önleyici tedbirler, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk amirince alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç tedbirin

alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

(3) Tatil günleri sürenin hesabına dâhildir. Sürenin bitimi resmi tatil veya hafta sonuna rastlarsa, süre takip eden ilk iş günü sona erer.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tedbir Kararlarının Verilmesi, Yerine Getirilmesi ve Diğer Usul İşlemleri

Tedbir kararının verilmesi

MADDE 30(1) Tedbir kararı ilgilinin talebi, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluktan talep edilebilir.

(2) Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşılması hâlinde, resen, korunan kişinin, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine, tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine ya da aynen devam etmesine karar verilebilir.

(3) Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Kararın verilmesi, Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.

(4) Hâkim veya mülki amir tarafından resen, korunan kişi, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlileri tarafından yapılan talep üzerine, şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin ortadan kalktığının anlaşılması halinde, kararı veren merci tarafından verilen tedbirlerin kaldırılmasına karar verilebilir. Tedbirlerin kaldırılmasına karar verilmesi halinde bu karar korunan kişiye de tebliğ edilir.

Tedbir kararının tebliği

MADDE 31(1) Tedbir kararı, kararı veren merci tarafından korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Bu karar, yerine getirilmek üzere görevli olan kurum veya kuruluşa gönderilir.

(2) Tedbir talebinin reddine ilişkin karar, sadece korunan kişiye tebliğ edilir.

(3) 29 uncu maddenin birinci fıkrası kapsamında alınan tedbirlerin belirtilen sürelerde yetkili merci tarafından onaylanmaması halinde tedbir kararının kalktığı korunan kişiye tebliğ edilir, ilgili kolluğa bildirilir.

(4) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından alınan önleyici tedbir, şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir ve bu husus hakkında ŞÖNİM'e ve mahkemeye bildirimde bulunulur.

(5) Şiddet uygulayana, tedbir kararına aykırı davranması halinde hakkında zorlama hapsine tabi tutulmasına karar verilebileceği ihtar kararda belirtilir. Ayrıca tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde de bu ihtar yapılır.

Gizlilik

MADDE 32(1) Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

(2) Adli işlemlerde, şiddet mağduruna ilişkin gizlilik işlemleri Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde yerine getirilir.

(3) Korunan kişiye yapılacak tebligatlarda ŞÖNİM'e ait adres bilgileri kullanılır.

(4) Birinci fıkra hükmüne göre bilgilerinin gizli tutulmasına karar verilen korunan kişinin, Milli Eğitim Bakanlığı, Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi, Sosyal Güvenlik Kurumu, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi, kolluk, bankalar, sağlık kurum ve kuruluşları ve benzeri tüm kayıtlardaki bilgileri gizli tutulur.

(5) Korunan kişi hakkında gizlilik kararı verilmesi halinde, karar ŞÖNİM müdürü aracılığıyla tedbir kararının uygulanacağı yer nüfus müdürlüklerinde ilgilinin nüfus kaydına işlenir. Gizlilik şerhinde kararı veren mercinin adı, kararın tarih ve sayısı bulunur. Bu durumda korunan kişilerin resmi başvuru, iş ve işlemlerinin yapılması sırasında adres beyanı istenilmez. Gizlilik kararı verilen kayıtlar sadece elektronik ortamda tutulur.

(6) Korunan kişinin nüfus kaydına işlenen gizlilik şerhi, tedbir kararının süresinin sona ermesini takip eden onbeşinci gün MERNİS veri tabanından silinir. Gizliliğe ilişkin tedbir kararının değiştirilmesi veya kaldırılması halinde ise nüfus müdürlüğü tarafından karar gecikmeksizin yerine getirilir.

Mülki amir tarafından verilen kararlara itiraz

MADDE 33(1) Kanun hükümlerine göre mülki amir tarafından verilen koruyucu tedbir kararına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde, ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir. Aile mahkemesinin bulunmaması halinde 34 üncü maddenin ikinci fıkrasında yer alan usule göre işlem yapılır.

(2) Hâkim, verilen tedbir kararının kaldırılmasına veya uygun görülecek başka bir tedbirle değiştirilmesine veya aynen devamına karar verebilir.

(3) İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir. Karar bir hafta içinde verilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

Hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına ve zorlama hapsi kararına itiraz

MADDE 34(1) Kanun hükümlerine göre hâkim tarafından verilen koruyucu veya önleyici tedbir kararları ile tedbir kararlarına aykırılık dolayısıyla verilen zorlama hapsi kararlarına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir.

(2) İtiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.

(3) Tedbir kararlarına karşı yapılan itirazı inceleyecek merci, itiraz talebinin kabulüne veya reddine, verilen tedbir kararının kaldırılmasına, uygun görülecek başka bir tedbirle değiştirilmesine veya aynen devamına karar verebilir.

(4) İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir.

(5) Asıl dava ile birlikte talep edilen tedbirler hakkında verilen kararlara karşı, esas davadan bağımsız olarak ikinci fıkrada yer alan usule göre itiraz edilebilir.

(6) Zorlama hapsi kararlarına karşı yapılan itirazda da ikinci fıkrada yer alan usule göre işlem yapılır.

(7) Karar bir hafta içinde verilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

Tedbir kararının ilgili makamlara iletilmesi ve yerine getirilmesi

MADDE 35(1) Tedbir kararları, kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına, kolluğa veya müdürlüğe gecikmeksizin en seri vasıtalarla bildirilir.

(2) Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından ŞÖNİM'e gecikmeksizin bildirilir.

(3) Tedbir kararları, kararın niteliğine göre kamu kurum ve kuruluşları tarafından ŞÖNİM ile işbirliği içerisinde ivedilikle yerine getirilir. Koruyucu veya önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında uzlaşma ya da arabuluculuk önerilemez.

(4) Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde barınma yeri sağlanmasına ilişkin koruyucu tedbir kararları ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişinin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk görevli ve yetkilidir.

(5) Önleyici tedbir kararı, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından görevli ve yetkili kolluğa ivedilikle gönderilir ve kolluk marifeti ile uygulanması izlenir. Cumhuriyet başsavcılığınca gerektiğinde tedbir kararının başvuruda bulunanlar tarafından kolluğa götürülmesine imkân tanınır. Önleyici tedbir kararlarının yerine getirilip getirilmediği karar süresince kolluk tarafından kontrol edilir. Bu kontrol korunan kişinin;

- a) Bulunduğu konutun haftada en az bir kez ziyaret edilmesi,
- b) İkinci derece dâhil olmak üzere yakınları ile iletişim kurulması,
- c) Komşularının bilgisine başvurulması,
- ç) Oturulan yerin muhtarından bilgi alınması,
- d) Bulunduğu konutun çevresinde araştırma yapılması,

şeklinde yerine getirilir. Tedbir kararlarına aykırılığın tespit edilmesi halinde bu husus hakkında tutanak tutulur ve Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

(6) Tedbir kararlarının alınması ve uygulanması için yapılan iş ve işlemlerin aşamaları ve sonucu hakkında ilgili kurum tarafından aynı gün en geç saat 16.00'ya kadar en seri vasıtalarla ŞÖNİM'e bildirilir.

(7) Korunan kişi, korunduğu yer dışında başka bir yere gitmesi gerektiğinde gideceği yer hakkında kolluğa bilgi verir, bu durumda dahi hakkında verilen kararın uygulanmasına devam edilir. Korunan kişi tarafından tedbir kararına uyulmaması halinde bu husus kolluk amiri tarafından bir tutanak ile tespit edilir.

(8) Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

Kolluk görevleri

MADDE 36(1) Kolluk görevleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar görevli tarafından yerine getirilir.

(2) Bu görevliler, özellikle çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış personel arasından belirlenir.

Teknik yöntemlerle takip

MADDE 37(1) Hâkim, tedbir kararlarının uygulanmasında teknik araç ve yöntemler kullanılmasına karar verebilir. Ancak, teknik araçlar kullanılmak suretiyle, kişilerin ses ve görüntü kaydı alınamaz, kişiler dinlenemez ve izlenemez.

Tedbir kararlarına aykırılık

MADDE 38(1) Tedbir kararlarının ihlal edildiğinin kolluk tarafından tespit edilmesi halinde tutulan tutanak Cumhuriyet başsavcılığına iletilir. Bu tutanak Cumhuriyet başsavcılığı tarafından ivedilikle aile mahkemesine gönderilir. Tedbir kararlarının ihlal edildiğinin aile mahkemesince tespit edilmesi halinde ise başka bir işleme gerek kalmaksızın resen zorlama hapsine ilişkin karar verilebilir.

(2) Tedbir kararının ihlali, tedbire karar veren mahkemenin yargı alanı içerisinde olduğu takdirde zorlama hapsi kararı, bu mahkeme tarafından verilir. Ancak tedbirin başka bir mahkemenin yargı alanı içerisinde ihlal edilmesi halinde, mükerrerliğe neden olmamak açısından kararı veren mahkemeden aynı tedbir hakkında daha önce zorlama hapsine karar verilip verilmediği hususunda bilgi istenilir. Verilen bilgiye göre ihlal durumu değerlendirilerek karar verilir.

(3) Zorlama hapsine karar verilebilmesi için şiddet uygulayana, tedbir kararına aykırı davranması halinde hakkında zorlama hapsi uygulanacağına dair ihtarın da yer aldığı tedbir kararının tefhim veya tebliğ edilmiş olması gerekir.

(4) Zorlama hapsine ilişkin kararlar, duruşma yapılmaksızın verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir.

(5) Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararlarına aykırı hareket eden şiddet uygulayana, fiili bir suç oluştursa bile, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim tarafından üç günden on güne kadar zorlama hapsine tâbi tutulmasına karar verilir.

(6) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.

(7) Zorlama hapsi kararları tekerrüre esas olmaz, koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz ve adli sicil kayıtlarına işlenmez.

Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması

MADDE 39(1) Bakanlık, şiddetin önlenmesi ile şiddet mağduru hakkında verilecek koruyucu tedbirler ile şiddet uygulayan hakkında verilecek önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmidört saat esasına göre yürütüldüğü ŞÖNİM'i kurar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Mali Hükümler ve Diğer Hükümler

Geçici maddi yardımlarda rücu

MADDE 42(1) Geçici maddi yardımlar için yapılan ödemelerin tahsili için, ödeme tutarı, ödemenin yapılacağı yer ile tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenmesi hususu şiddet uygulayana tebliğ edilir. Ödemenin süresinde yapılmaması halinde bu tutar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgili vergi dairesi tarafından takip ve tahsil edilir.

(2) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğuun ilgili müdürlüğe yapılan ihbar üzerine veya kollukta ya da ŞÖNİM tarafından kararların uygulanması izlenirken tespit edilmesi halinde, bu hususa ilişkin tutanak tutulur ve sosyal inceleme raporu düzenlenir. Bu durumda yapılan ödemeler, kendisine ödeme yapılan kişiden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

(3) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğuun tespiti halinde birinci fıkra hükümlerine göre şiddet uygulayandan tahsil edilmiş olan tutar kendisine iade edilir.

Nafaka

MADDE 43(1) Kanun hükümlerine göre nafakaya karar verilmesi hâlinde, kararın bir örneği, resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir.

(2) Gizlilik kararı bulunması halinde icra müdürlükleri tarafından yapılacak işlemlerde 32 nci maddenin ikinci fıkrası kapsamında korunan kişinin bilgileri gizli tutulur.

(3) Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir.

(4) İcra müdürlüklerinin nafakanın tahsili işlemlerine ilişkin posta giderleri Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır. Ayrıca harç ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz.

Sağlık giderleri

MADDE 44(1) Korunan kişinin sağlık giderleri, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanır. Ancak Kanun hükümlerine göre hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortalısı olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayan ya da diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlar, bu hâllerin devamı süresince, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında, gelir testine tabî tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır.

(2) Korunan kişinin kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi kararı varsa, sağlık hizmetlerinden yararlanırken, başvurusunun gizli tutulması, sıra beklememesi, öncelikli ve en kısa zamanda işlemlerinin tamamlanması esastır.

(3) Kanun hükümlerine göre hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi hâlinde, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır.

Harç, masraf ve vergiden muafiyet

MADDE 45(1) Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz.

(2) Kanunun 17 nci maddesi uyarınca yapılan ödemeler, gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden müstesnadır.

Davaya katılma

MADDE 46(1) Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan ve herhangi bir şekilde haberdar olduğu idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya müdahil olarak katılabilir.

1.12 Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı; Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 05.01.2013) – İlgili Maddeler*

Konukevinin İşleyişi

BİRİNCİ BÖLÜM

Başvuru, Kabul ve Hizmetten Yararlananlar

Konukevine başvuru

MADDE 11(1) Konukevine kabulünü isteyen kadınlar il müdürlüğüne, ŞÖNİM'e, benzeri görevleri yapan kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili yönlendirici birimlerine veya kolluğa başvurabilirler.

(2) Şiddetten haberdar olan üçüncü kişilerin bildirimleri ihbar kabul edilir.

(3) Kadınların konukevine doğrudan başvuruları kabul edilemez. Konukevine kişisel olarak yapılan başvurular ŞÖNİM'e yönlendirilir.

(4) Konukevine kabulde kadınlardan herhangi bir belge istenmez. Konukevi yönetimi, resmi kimlik belgesi olmayan kadınların kimlik belgesi edinme işlemlerine destek olur.

Konukevine kabul

MADDE 12(1) Mülkî amir, aile mahkemesi hâkimi veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirinin kararı üzerine ŞÖNİM tarafından ilk kabul birimine veya konukevine kadın kabul edilir.

(2) ŞÖNİM'e yapılan başvurularda, kadının yazılı talebi alınır ve yapılacak değerlendirme sonucunda barınma ihtiyacının olduğu tespit edilenler ilk kabul birimine yönlendirilir. Ancak ŞÖNİM tarafından, konukevine kabulü uygun görülen kadın ve beraberindeki çocuklar, durumun gerektirdiği hallerde kabul için aranan bilgi ve belgeler sonradan tamamlanmak üzere doğrudan konukevine gönderilebilir.

(3) Kadınların ilk kabul birimine geçici kabulünün yapılabilmesi için gereken bilgi ve belgeler şunlardır:

a) Başvuru dilekçesi.

b) Ön görüşme formu.

c) Kadının konukevi kurallarına uyacağına dair taahhütname.

ç) Kimlik bilgisi beyanı.

(4) ŞÖNİM'ler tarafından doğrudan konukevine kabulü yapılan veya ilk kabul biriminde kalanlardan konukevine yerleştirilmesi uygun görülen kadınlar ve beraberindeki çocukları, Bakanlık, belediye, il özel idaresi veya sivil toplum kuruluşlarına ait konukevlerine yerleştirilirler. Bu suretle yerleştirilen kadınlar, konukevleri tarafından ŞÖNİM'in bilgisi dışında, takdir yetkisi kapsamında çıkarılamazlar.

(5) ŞÖNİM tarafından geçici kabul ile ilk kabul birimine yerleştirilen kadın ve beraberindeki çocukların, konukevine kabulü sırasında aşağıdaki belgeler tamamlanır:

- a) Sosyal inceleme raporu.
 - b) Sosyal inceleme raporu sonucuna göre veya ŞÖNİM'in gerek gördüğü hallerde kadının bulaşıcı ve sürekli tıbbi bakım isteyen bir hastalığı bulunmadığı, ruh sağlığının yerinde olduğu, alkol veya madde bağımlısı olup olmadığına dair sağlık raporu.
 - c) Yapılan mesleki çalışmalara ilişkin raporlar ve müdahale plânı.
 - ç) Kadının sorunlarının çözümüne yönelik yapılan yazışmalar ile gerekli form, tutanak ve diğer belgeler.
 - d) Konukevine anneleri ile birlikte kabul edilen çocuklarla yapılan mesleki çalışmalara ilişkin raporlar.
 - e) Gerekli görüldüğü takdirde hayati tehlikesinin bulunup bulunmadığına dair kolluk tarafından hazırlanan risk değerlendirme raporları.
- (6) Konukevinde kalanların düzenli olarak kaydı tutulur ve veri tabanına işlenir.
- (7) Hakkında gizlilik kararı verilmekle beraber konukevine kabulü yapılan kadınlar için ŞÖNİM tarafından kodlu kimlik kartı hazırlanarak verilir. Bu kimlik kartı ayrılışlarında geri alınır. Kimlik kartında, ilgilinin kimlik numarası, bulunulan ilin kodu, konukevinin kodu, kadına verilecek numara, konukevine giriş tarihi ile başlamak üzere tespit edilen bilgiler bulunur ve veri tabanına işlenir. Aynı kadının farklı yerlerdeki başvurularında da kadının kendine ait kodu sabit tutulur ve kullanılmaya devam edilir.

Konukevi hizmetlerinden yararlananlar

MADDE 13(1) Şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan bütün kadınlar ve beraberindeki çocukları hiçbir ayırım yapılmadan konukevine kabul edilir. Ancak;

- a) Onsekiz yaşından küçük şiddet mağduru çocuklar, sosyal çalışmacı ile çocuk gelişimci tarafından uygun görüldüğü takdirde il müdürlüğü tarafından uygun bir sosyal hizmet kuruluşuna yerleştirilerek yerleştirme işlemi Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bildirilir.
- b) Onsekiz yaşından küçük kız çocukları anneleri ile birlikte konukevi hizmetinden yararlanabilirler.
- c) Oniki yaşından büyük erkek çocuğu olan kadınlar ile engelli çocuğu bulunan kadınlar ise, can güvenliği riski olmamak kaydıyla, talep edilmesi ve gerekli olduğuna dair sosyal inceleme raporuna istinaden, ŞÖNİM tarafından uygun görülmesi halinde, kira ve ıaşesi karşılanmak üzere bağımsız bir ev kiralanmak suretiyle barındırılması yoluna gidilir. Kiralanacak evlerde 6 ncı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan belgeler aranır. Kiralanacak konutlara ilişkin kira, depozit ve diğer cari giderler konukevi bütçesinin ilgili kalemlerinden ödenir. Kadınlar ve beraberindeki çocuklar konukevi hizmetlerinden bu evde yararlandırılır. Evlerin, konukevine yakın çevreden, tercihen mobilyalı ve her bir kişi için en az yirmi metrekare yaşam alanı olmasına, bulunduğu ilin rayiç fiyatları üzerinden kiralanmasına özen gösterilir. Konukevi bulunmayan ilçelerde de ihtiyaca göre bu bent kapsamında düzenlenen ev kiralanması yoluna gidilebilir.
- ç) İlk kabul biriminde psikiyatrik desteğe ihtiyacı olduğu gözlemlenen kadınlar hakkında psikiyatri uzmanından alınacak “toplu yaşanan yerde kalabileceğine dair rapor” doğrultusunda konukevine kabulleri yapılır.
- d) Bulaşıcı veya sürekli tıbbi tedaviyi gerektirir ağır hastalığı olduğu tespit edilen kadınların tedaviyi kabul etmeleri durumunda ilgili mevzuatları çerçevesinde tedavileri sağlanır. Tedaviyi kabul etmemeleri durumunda, 29 uncu maddenin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince işlem yapılır.
- e) Altmış yaşından büyük şiddet görmüş kadınlar ile akıl ve ruh sağlığının bozuk olduğu gözlemlenen veya zihinsel engelli kadınlar uygun sosyal hizmet kuruluşuna yerleştirilerek yerleştirme işlemi Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bildirilir.
- f) Alkol ve madde bağımlıları, tedaviye başlamaları ve devam etmeleri koşulu ile konukevine kabul edilirler.

g) Rehabilitasyon ve güçlendirme sürecinde farklı hizmet modellerine ihtiyaç duyan kadınlar, Bakanlıkça bu hizmet için kurulacak ve içinde hizmete uygun eğitim almış personelin istihdam edileceği ihtisaslaşmış konukevlerine yerleştirilirler.

ğ) Öz bakımlarını kendi başlarına yapamayan kadınlar ilgili kuruluşlara yerleştirilir.

h) Bedensel ve zihinsel engelli kadınlar hakkında ilgili kamu kurum ve kuruluşları veya sivil toplum kuruluşlarından destek alınır.

ı) Herhangi bir suç nedeniyle adli mercilerce haklarında arama, tutuklama, zorla getirme kararı verildiği veya yakalama emri düzenlediği anlaşılan kadınlar derhal kolluk birimlerine bildirilir ve haklarında genel hükümler çerçevesinde işlem yapılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kalış Süresi, Giriş Çıkış Saatleri

Kalış süresi

MADDE 14(1) Konukevinde kalma süresi, kadının ilk kabul birimine kabul tarihinden itibaren altı aydır.

(2) Kalış süresi, kadınların güçlenme süreci değerlendirilerek gerekli hallerde uzatılır. Uzatma süresi, sosyal çalışmacı ile çocuğu var ise çocuk gelişimcinin görüşü alınarak, değerlendirme komisyonu tarafından belirlenir.

(3) Mülkî amir ya da aile mahkemesi hâkimi tarafından hakkında barınma tedbiri kararı verilenler kararda belirtilen süre kadar konukevi hizmetlerinden yararlandırılırlar.

(4) Durumun özelliğine göre tedbir kararının, süresinin ya da şeklinin değiştirilmesi, değerlendirme komisyonunun tespiti ve il müdürlüğünün talebi ile ilgili merciden istenebilir.

Giriş çıkış saatleri

MADDE 15(1) Konukevine giriş çıkış saatleri, güvenliği sağlamak amacıyla ve bölgesel koşullar ile kadının durumu dikkate alınarak müdürün teklifi ve ŞÖNİM'in onayı ile belirlenir. Konukevi hizmetlerinden faydalanan kadın yazılı bildirimde bulunmak kaydıyla en çok onbeş gün süre ile konukevinden ayrı bir yerde kalabilir. Bu süre, konukevi hizmetlerinden faydalanma süresinden mahsup edilir.

Konukevinde Hizmetlerin Sunulması, Yardım ve Çıkarılma

Konukevinde sunulacak hizmetler

MADDE 19(1) Konukevi, kadın ve çocuklara doğrudan ya da ŞÖNİM aracılığıyla ilgili kuruluşlara yönlendirmek suretiyle aşağıda belirtilen alanlarda destek sunar:

- a) Güvenlik.
- b) Danışmanlık.
- c) Yönlendirme.
- ç) Psikolojik destek.
- d) Hukuki destek.

- e) Tıbbi destek.
- f) Geçici maddi yardım.
- g) İş bulma konusunda destek.
- ğ) Kreş.
- h) Mesleki eğitim kursu.
- ı) Grup çalışmaları.
- i) Çocuklar için burs.
- j) Sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler.

Nöbet

MADDE 20(1) Nöbet sistemi, konukevlerinde güvenliğin ve hizmetin sürekliliğini sağlamak amacıyla, hizmetin özelliğine ve yedi gün yirmidört saat esasına göre müdür tarafından düzenlenir.

(2) Konukevi çalışanları düzenlenecek nöbet çizelgesi doğrultusunda gece de görev yaparlar.

Beslenme

MADDE 21(1) Konukevindeki kadınlar ve çocuklara üç ana öğün verilir, çocuklara iki ara öğün daha verilir.

(2) Doktor tarafından özel diyet uygulaması önerilen kadın ve çocuklara özel diyet uygulanır. İzin, hastalık ve diğer nedenlerden dolayı bir günden fazla konukevinden ayrılmış bulunanların, ayrıldıkları günlere ait istihkakları tabeladan çıkarılır.

(3) Konukevinin yemek ihtiyacı, mamul yemek alımı yolu ile de karşılanabilir.

Çocuklar

MADDE 22(1) Konukevi hizmetinden yararlanan çocuğun, konukevine en yakın okula, ŞÖNİM tarafından verilen kodlu kimlik kartına istinaden, gizlilik ilkesine bağlı kalınarak kesin kaydı yapılır. Çocuğun yerleşim yeri adresi olarak aksine bir hüküm bulunmaması halinde ŞÖNİM gösterilir.

(2) Okul öncesi çocukların gelişimi ve eğitimi, konukevi tarafından okul idaresi ile işbirliği yapılarak takip edilir.

Harçlık ve yardım

MADDE 23(1) Harçlık, ilk kabul birimi veya konukevi hizmetlerden yararlanan ve geliri bulunmayan kadınlara ve çocuklara, Kanun kapsamında geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmemiş olması halinde sosyal inceleme raporlarına dayanılarak müdürün teklifi ve ŞÖNİM'in onayı ile Kanunun 17 nci maddesinde belirtilen orana göre ödenir.

(2) Harçlık, konukevi tarafından hazırlanacak bordroya göre, imza karşılığında her ayın birinci günü peşin olarak ödenir. Ayın onuncu gününe kadar konukevine kabul edilen kadın ve çocuklarına tam harçlık, daha sonra kabul edilenlere ise kaldıkları gün sayısı üzerinden hesaplanacak harçlıkları ödenir. İşe yerleştirilen kadınların harçlıkları, maaşlarını alıncaya kadar kesilmez.

(3) Bu ödemeler için ilk kabul birimi ya da konukevine kabulü yapılan kadın ve çocuk sayısının, aylık ortalaması üzerinden yapılacak hesaplama sonucunda elde edilen meblağ tutarınca konukevi müdürlüğüne avans açılır. Yapılacak ödemeler bu avans üzerinden yapılır.

(4) Konukevinde kalan kadınların öğrenim gören çocukları ile çeşitli nedenlerle öğrenimine devam etmeyen ve ücretli olarak bir işyerinde çalışmayan çocuklarına, Bakanlığa bağlı çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında kalan çocuklara verilen miktar kadar hiçbir kesinti yapılmaksızın net harçlıkları verilir.

(5) Harçlıklar, belediye, il özel idaresi ve sivil toplum kuruluşlarına bağlı konukevlerinde kalan kadınlara ve beraberindeki çocuklara ise;

- a) Bakanlığa ait konukevlerinde Bakanlık bütçesinden,
 - b) Belediyelere ait konukevlerinde belediye bütçesinden,
 - c) İl özel idarelerine ait konukevlerinde il özel idaresi bütçesinden,
 - ç) Sivil toplum kuruluşlarına ait konukevlerinde ise Bakanlık bütçesinden,
- karşılır.

(6) Giyim yardımı aynı olarak yapılır. Bu yardımdan yararlanacak kadınlar ve çocuklarına verilecek giyecek eşyasının türü ve miktarı Ek-1 ve Ek-2'deki listelerde gösterilmiştir. İhtiyaca göre verilecek giyim eşyasının rengi ve biçimi ilgili konukevi tarafından belirlenerek, standart beden ölçülerine, mevsimine, çocuk yaş ve cinsiyetlerine uygun olarak satın alınır ve bir tutanakla kadınlara teslim edilir. Giyim eşyalarının renk ve modellerinin aynı olmamasına özen gösterilir. Verilen giyecek ve aynı yardımlar kayıt altına alınır.

(7) Konukevinde kalmakta iken, haklı bir nedene dayanması ve kadının sorunlarını çözümlemede etkili olabileceği kanaatine varılması halinde bir başka konukevine nakledilen kadınların nakil dosyasına, kendisine verilmiş olan eşyaların türü, sayısı, miktarı ve verilen harçlığa ilişkin belgeler de eklenir.

(8) Yapılacak ödemeler, Kanunun 20 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden muaftır.

Tedavi ve tedavi yardımı

MADDE 24(1) Tedavisi gereken kadının ilgili mevzuatı çerçevesinde gerekli tedavileri yaptırılır.

(2) Konukevinde kalan kadın, hakkında koruyucu tedbir kararı verilmesi halinde, Kanunun 19 uncu maddesi gereğince muayene ve tedavi yardımından yararlandırılır. Kadınlara, tedavileri sürecinde ve sağlık raporlarının alınmasında sağlık kuruluşlarından öncelikli olarak yararlanma hakkı tanınır.

Eğitim giderleri

MADDE 25(1) Kadınların, çalışma yaşamına katılımını desteklemek ve istihdam politikasına uygun olarak istekleri ve yeteneklerine göre meslek edinmelerini sağlamak için gerekli olan eğitim giderleri Bakanlık bütçesinden konukevine aktarılacak ödenekten karşılanır.

Emanete alma

MADDE 26(1) Her konukevinde müdürün veya uygun göreceği bir çalışanın sorumluluğunda bir emanet kasası bulunur.

(2) Konukevine kabul edilen kadınların kıymetli eşyaları, ayrıntılı emanet tutanağı hazırlanarak teslim alınır, kadının istemesi halinde ve konukevinden nakil ya da ayrılımları sırasında tutanakla teslim edilir. Tutanağın bir örneği konukevine kabul edilen kadına da verilir.

Taahhütname

MADDE 27(1) Konukevine kabul edilen kadınlar, konukevi hizmetlerinden yararlandığı süre içerisinde uyulması gereken kuralları içeren ve Ek-3'te yer alan taahhütnameyi imzalar. Taahhütnamenin bir sureti kadına verilir.

(2) Konukevinin girişinde yararlanıcıların uyması gereken kurallar açıkça yazılarak ilân edilir.

Konukevinden ayrılma

MADDE 28(1) Konukevinde kalan kadın ve varsa beraberindeki çocukları aşağıdaki hallerde konukevinden ayrılır:

- a) Kendi talebi.
- b) Konukevinde kalma süresinin sona ermesi.
- c) Kanun gereğince barınma tedbirine karar verilen kadının kararda belirtilen sürenin sona ermesinden önce konukevinden ayrılmak istemesi halinde, kararı veren mercie kararın kaldırılmasına dair başvurusu.
- ç) Güvenlik ya da başka bir gerekçeyle aynı ildeki veya il dışındaki başka bir konukevine yönlendirilmesi veya nakledilmesinin uygun görülmesi.

(2) Ayrılan kadınlar hakkında konukevi sonrasında, can güvenliği riski olmamak kaydıyla, talep edilmesi ve sosyal inceleme raporuna istinaden ŞÖNİM tarafından uygun görülmesi halinde altı ay süre ile 13 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca hizmet verilebilir.

(3) Kadının ayrılma nedenini içeren bir tutanak hazırlanarak arşivlenir.

(4) Konukevinden ayrılan kadın, ihtiyaç duyması ve uygun görülmesi halinde birden çok defa konukevine kabul edilebilir.

Çıkarılma

MADDE 29(1) Konukevine kabul edilen kadınlar ve beraberindeki çocukları aşağıdaki hallerde değerlendirme komisyonunun kararı ve ŞÖNİM'in onayı ile konukevinden çıkarılır:

- a) Yönetmelikte belirtilen konukevi kurallarına uymaması.
- b) Konukevine kabul koşullarını taşımadığının tespit edilmesi.
- c) 13 üncü maddenin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca tedaviyi kabul etmemesi.

(2) Kadınların birinci fıkranın (a) bendine göre çıkarılabilmesi için daha önce, Yönetmelik kapsamında belirtilen kurallara uymadığı için bir kez uyarılması ve buna rağmen olumsuz tutum ve davranışlarını sürdürdüğüne dair sosyal inceleme raporu düzenlenmesi gerekir. İşlenen fiilin suç niteliğini taşıması halinde genel hükümler çerçevesinde işlem yapılır.

(3) Konukevinden çıkarılma işlemi ŞÖNİM tarafından il müdürlüğü aracılığı ile Genel Müdürlüğe bildirilir. Kadının konukevi hizmetinden tekrar yararlanabilmesi Genel Müdürlüğün iznine tabidir.

(4) Çıkarılma kararına karşı bir hafta içinde il müdürlüğüne itiraz edilebilir.

1.13 İnsan Ticaretiyle Mücadele Ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik (İçişleri Bakanlığı; Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 17.03.2016)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Temel İlke

Amaç ve kapsam

MADDE 1(1) Bu Yönetmeliğin amacı ve kapsamı; insan ticareti suçunun önlenmesi, insan ticaretiyle mücadele, insan hakları kapsamında Türk vatandaşı ve yabancı ayrımı gözetilmeksizin insan ticareti mağdurlarının korunması, yabancı mağdura ikamet izni verilmesi ve mağdurlara sunulacak destek hizmetlerine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

(2) Bu Yönetmelik, Türk vatandaşı veya yabancı ayrımı gözetmeksizin insan ticaretine konu olmuş gerçek kişileri kapsar.

Dayanak

MADDE 2(1) Bu Yönetmelik, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 121 inci maddesine ve 30/1/2016 tarihli ve 6667 sayılı Kanunla uygun bulunan Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3(1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakan: İçişleri Bakanını,
- b) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
- c) Çocuk: 18 yaşını doldurmamış ve ergin olmamış kişiyi,
- ç) Daire Başkanlığı: İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanlığını,
- d) Değerlendirme raporu: İnsan ticareti mağduru ikamet izninin uzatılmasına veya iptaline, destek programının sonlandırılmasına ilişkin değerlendirmeleri içeren raporu,
- e) Düşünme süresi: Mağdurun, suçun sebep olduğu olumsuz etkilerden kurtulması ve yetkililerle işbirliği yapıp yapmayacağına serbest iradesiyle karar verebilmesi için tanınan otuz günlük süreyi,
- f) Genel Müdür: Göç İdaresi Genel Müdürünü,
- g) Genel Müdürlük: Göç İdaresi Genel Müdürlüğünü,
- ğ) Gönüllü ve güvenli geri dönüş programı: Yabancı mağdurun tanımlama işlemi sonrasında, destek programının uygulandığı sırada veya program bitiminde destek programından yararlanmak istemediğini beyan veya talep etmesi hâlinde Genel Müdürlüğün koordinasyonu dâhilinde Müdürlük tarafından kendi ülkesine veya güvenli üçüncü ülkeye gönderilmesini,
- h) İkamet izni: İnsan ticareti mağduru ikamet iznini,
- ı) İl Komisyonu: İl İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonunu,
- i) İnsan ticareti: 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 80 inci maddesinde yaptırıma bağlanan fiilleri,
- j) İnsan ticareti mağduru tanımlama belgesi: Uzman personel tarafından hazırlanan uzman raporuna istinaden Müdürlük tarafından düzenlenen ve onaylanan formu,
- k) Kanun: 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununu,
- l) Kolluk: Jandarma, polis, sahil güvenlik ve gümrük muhafaza görevlilerini,
- m) Komisyon: İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonunu,

- n) Mağdur: İnsan ticareti suçuna maruz kalan veya kaldığı yönünde kuvvetli şüphe duyulan gerçek kişiyi,
- o) Mağdur destek hizmetleri: Düşünme süresinde ve sonrasında mağdurun güvenliği, sağlığı ve özel durumu gözetilerek, bilgilendirme ve rıza esasına dayalı olarak verilen mağdur destek programı ile gönüllü ve güvenli geri dönüş programını,
- ö) Mağdur destek programı: İnsan ticareti mağduruna düşünme süresi boyunca, mağdurun güvenliği, sağlığı ve özel durumu gözetilerek, bilgilendirme ve rıza esasına dayalı olarak verilen barınma, sağlık hizmetlerinden yararlanma, eğitim-öğretim, psiko-sosyal, hukuki ve sosyal hizmetler ile iş gücü piyasasına erişim, maddi-manevi destek ve tercümanlık hizmeti sağlanması ve buna benzer hizmetleri içeren program ile yargılama sürecinde Adalet Bakanlığı ile koordineli olarak verilecek destek programını,
- p) Müdür: İl veya ilçe Göç İdaresi Müdürlerini,
- r) Müdürlük: İl veya ilçe Göç İdaresi Müdürlüklerini,
- s) Sığınmaevi: Mağdurun güvenli şekilde barındırıldığı yeri,
- ş) Tanımlama: İnsan ticareti suçuna maruz kalan veya kaldığı yönünde kuvvetli şüphe duyulan gerçek kişinin insan ticareti mağduru olarak belirlenmesini,
- t) Ulusal eylem planı: İnsan ticaretinin önlenmesi, bu suçla mücadele ve insan ticaretinin süreçlerine ilişkin oluşturulan ve stratejileri belirleyen belgeyi,
- u) Uzman personel: İl göç uzmanı, il göç uzman yardımcısı, psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog gibi alanında çalışan uzman personeli,
- ü) Uzman raporu: Uzman personelin, insan ticareti suçunun göstergelerine yönelik detaylı inceleme ve yapılan mülakat sonrasında, kişi ile ilgili olarak insan ticareti mağduru olduğu veya olmadığı yönünde verilen kararı içeren raporu,
- v) Vaka yöneticisi: Uzman raporunu ve risk analizini yapan vakanın tüm süreçlerini takip eden müdürlükte görevli uzman personeli,
- y) Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi,
- ifade eder.

Temel ilke

MADDE 4(1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında; insan haklarına dayalı, toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Önleme, Mücadele, Koordinasyon ve İşbirliği

Komisyon

MADDE 5(1) İnsan ticareti suçunu önleme ve bu suçla mücadeleye ilişkin politika ve stratejilerin oluşturulması konusunda çalışmalar yürütmek, eylem planı hazırlamak, kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak amacıyla Kanunun 117 nci maddesine istinaden Komisyon oluşturulur.

(2) Komisyon; Bakanlık Müsteşarı veya görevlendireceği Müsteşar yardımcısının başkanlığında Yargıtay Başkanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı temsilcisi, Adalet, Aile ve Sosyal Politikalar, Avrupa Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Milli Eğitim, Kültür ve Turizm, Dışişleri, Sağlık, Gümrük ve Ticaret

Bakanlıkları ile Türkiye İnsan Hakları Kurumu, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü, Emniyet Genel Müdürlüğü, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Türkiye Barolar Birliğinin üst düzey temsilcileri ve Genel Müdürlük temsilcilerinden oluşur.

(3) Komisyon toplantılarına, ilgili diğer bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşlarının merkez ve taşra birimlerinin temsilcileri ile konuyla ilgili akademisyenler, uzmanlar ve sivil toplum kuruluşları çağrılabilir. Uluslararası veya hükümetler arası kuruluş temsilcileri de gözlemci olarak davet edilebilir.

(4) Komisyon, insan ticaretiyle mücadele ulusal koordinatörlük görevini de yerine getirir ve başkanı ulusal koordinatördür.

(5) Komisyon alt çalışma grupları oluşturmaya yetkilidir.

(6) Komisyon, insan ticareti konusunda yıllık olarak durum analizi yapmak amacıyla uzman görevlendirebilir veya akademisyen görevlendirilmesini yetkili kurum ve kuruluşlardan talep edebilir.

Toplantı ve gündem

MADDE 6(1) Komisyon, şubat ayında olağan olarak toplanır. Komisyon, gerekli görüldüğü hallerde Başkanın çağrısı üzerine olağanüstü toplanabilir. Üyeler, Komisyonun olağanüstü toplanmasına ilişkin Başkana öneride bulunabilir.

(2) Komisyon toplantıları, Genel Müdürlükte veya Komisyon Başkanının uygun göreceği yerde yapılır ve toplantı gündemi, yeri ve zamanı üyelere yazılı olarak bildirilir.

(3) Komisyon üyeleri gündeme alınmasını önerdikleri konuları Genel Müdürlüğe bildirirler.

(4) Komisyon, üyelerinin salt çoğunluğuyla toplanır. Toplantıya katılanların oy çokluğuyla karar alır. Komisyon kararları toplantı esnasında yazılır ve katılanlar tarafından imzalanır.

Komisyonun görevleri

MADDE 7(1) Komisyonun görevleri şunlardır:

- a) İnsan ticaretiyle mücadele alanında politika ve stratejilerin oluşturulması konusunda çalışmalar yürütmek,
- b) Ulusal eylem planlarına ilişkin konularda görüş ve önerilerde bulunmak,
- c) İnsan ticaretiyle mücadelede ilgili bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyona ilişkin konuları görüşmek,
- ç) İnsan ticareti suçunun önlenmesi amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarca alınması gereken tedbirleri tespit etmek ve tespit edilen tedbirleri ilgili kurum ve kuruluşlara bildirmek,
- d) Mağdurların korunması, barındırılması ve desteklenmesi ile ilgili önerilerde bulunmak,
- e) İnsan ticaretine ilişkin ulusal ve uluslararası düzeyde verilerin toplanması, karşılaştırılması, uyumlaştırılması ve analizinin yapılması konusunda koordinasyonu sağlamak,
- f) Genel Müdürlük tarafından hazırlanan yıllık raporu görüşmek,
- g) İnsan ticaretiyle ilgili mevzuatın geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunmak,
- ğ) İnsan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanında iş ve işlemlerin yürütülmesine katkı sağlamak.

(2) Komisyonun sekretarya ve destek hizmetleri, Daire Başkanlığı tarafından yerine getirilir.

Yıllık rapor

MADDE 8(1) Genel Müdürlük; kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ile yerel ya da ulusal düzeyde mağdurlara hizmet sunan diğer kuruluşlar tarafından temin edilen bilgileri ve verileri analiz ederek ülke genelinde insan ticaretinin durumu hakkında yıllık rapor düzenler.

İl Komisyonu

MADDE 9(1) Genel Müdürlük tarafından uygun görülen illerde, insan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin iş ve işlemleri takip etmek ve koordinasyonu sağlamak üzere İl Komisyonu kurulur.

(2) İl Komisyonu, ilde Valinin veya Vali Yardımcısının başkanlığında, Belediye Başkanı, Cumhuriyet Başsavcısı, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürü, Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürü, İl Milli Eğitim Müdürü, İl Kültür ve Turizm Müdürü, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü, İl Sağlık Müdürü, İl Emniyet Müdürü, İl Jandarma Komutanı, İl Göç İdaresi Müdürü veya temsilcileri ile varsa Sahil Güvenlik Komutanlığı, Gümrük Muhafaza Teşkilatı ve İldeki Baro temsilcisinden oluşur.

(3) İl Komisyonu toplantılarına ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluş temsilcileri davet edilebilir.

(4) İl Komisyonlarının görev ve çalışmasına ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

(5) İl Komisyonunun sekreteryaya ve destek hizmetleri, Müdürlük tarafından yerine getirilir.

Acil yardım ve ihbar hattı

MADDE 10(1) Genel Müdürlük tarafından Acil Yardım ve İhbar Hattı kurulur, işletilir veya işlettilir. Bu amaçla Genel Müdürlük tarafından kurulan çağrı merkezleri, Acil Yardım ve İhbar Hattı olarak da kullanılabilir.

(2) Acil Yardım ve İhbar Hattına yapılan bildirimlerle ilgili olarak, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 158 inci maddesi çerçevesinde işlem yapılır.

(3) Acil Yardım ve İhbar Hattı görevlileri, kendilerine intikal eden kişisel bilgileri yasalarla yetkilendirilen merciler ile görevleri gereği bilgi sahibi olması gerekenler dışında hiçbir kişi ya da kurumla paylaşamazlar.

(4) Acil Yardım ve İhbar Hattına yapılan bildirimler, kayıt altına alınır ve beş yıl süreyle saklanır.

(5) Acil Yardım ve İhbar Hattı görevlileri, yapılan ihbar, şikâyet ve bildirimleri olayın olduğu yer kolluk birimine ve Müdürlüğe bildirir.

(6) Kolluk, Acil Yardım ve İhbar Hattından kendisine yönlendirilen ihbar, şikâyet ve bildirimlerle ilgili Müdürlüğe bilgi vermek ve yapılan işlem sonucu hakkında geri bildirim yapmakla yükümlüdür.

Talebin azaltılmasına yönelik faaliyetler

MADDE 11(1) Genel Müdürlük, insan ticaretine yol açan, kadın ve çocuklar başta olmak üzere, kişilerin her türlü istismarına sebep olan talebi engellemek için eğitici, sosyal ve kültürel alanlarda bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri yürütür.

(2) Bu faaliyetler, ilgili Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarının merkez ve taşra teşkilatı ile Genel Müdürlük arasında işbirliği halinde yürütülür.

Eğitim ve farkındalık faaliyetleri

MADDE 12(1) Genel Müdürlük; kolluk personeline, mağdurlar ile karşılaşma ihtimali yüksek olan kamu kurum ve kuruluşlarının görevlilerine ve sivil toplum kuruluşlarının çalışanlarına yönelik eğitim çalışmaları düzenler.

(2) Genel Müdürlük, yükseköğretim kurumları da dâhil olmak üzere insan ticaretinin önlenmesine yönelik araştırmaları teşvik eder.

(3) Genel Müdürlük, kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, mahalli idareler, yükseköğretim kurumları ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde, bireylerin insan ticareti suçuna maruz kalmalarını engellemek amacıyla uygun olan yazılı, görsel iletişim araçları ve materyalleri aracılığıyla farkındalık faaliyetleri ve eğitim programları düzenler.

(4) Genel Müdürlüğün talebiyle Milli Eğitim Bakanlığı, Adalet Bakanlığı Türkiye Adalet Akademisi Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı gibi kurum ve kuruluşların merkez ve taşra teşkilatı eğitim müfredatında insan ticareti suçu konusuna yer verebilir.

Tüzel kişilerin sorumluluğu

MADDE 13(1) Tüzel kişilerin sorumluluğuna ilişkin, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 60 ıncı maddesi hükmü uygulanır.

Veri tabanı oluşturulması, kişisel verilerin gizliliği ve paylaşımı

MADDE 14(1) Genel Müdürlük, mağdurlara, insan tacirlerine, insan ticareti sürecine ve adli makamlar tarafından yapılan işlemlere ilişkin toplanan verileri ilgili kurum ve kuruluşlardan talep eder. İlgili kurumlar talep edilen verileri ivedilikle Genel Müdürlüğe iletir.

(2) Genel Müdürlük, bu Yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemlerin yürütülmesi sırasında ilgili Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarından bilgi, belge ve istatistik talep edebilir. Bu talepler geciktirilmeksizin yerine getirilir.

(3) Toplanan kişisel veriler konusunda gizlilik esastır.

(4) İnsan ticaretine ilişkin terimlerin, tanımların ve insan ticaretine maruz kalmış kişilerin tespitinde kullanılan ölçütlerin ulusal düzeyde standartlaştırılması sağlanır.

(5) İnsan ticareti ile mücadele ve mağdurların korunması süreci kapsamındaki yetkililer ve görevliler; edindikleri gizlilik taşıyan her tür bilgi ve belge ile kişisel sırları yetkililerden başkasına açıklayamaz, kendilerinin veya üçüncü kişilerin yararına kullanamaz.

(6) Mağdurun kimliğine ve güvenliğine ilişkin kişisel veriler, aile üyelerinin tespiti ve bulunmasına yönelik işlemler dışında hiçbir surette kimseye açıklanamaz.

(7) İnsan ticareti mağdurlarının korunmasına yönelik Genel Müdürlükçe yürütülen iş ve işlemler konusunda, araştırma, alan taraması ve anket çalışması Genel Müdürlüğün iznine tabidir. Özel kanunlarda yer verilen ilgili hükümler saklıdır.

İşbirliği

MADDE 15(1) Genel Müdürlük, insan ticaretinin önlenmesi, mücadele edilmesi, mağdur tanımlama süreci, mağdurların korunması, barındırılması ve geri dönüş işlemleri alanında, ilgili bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, mahalli idareler, sivil toplum kuruluşları, yükseköğretim kurumları, akademisyenler, yerli ve yabancı uzmanlar ile suçun sınır aşan özelliğini göz önünde bulundurarak ilgili ülkeler, uluslararası ve hükümetler arası kuruluşlarla işbirliği yapabilir.

(2) Genel Müdürlük, kaynak ülkelerle, insan ticaretinin önlenmesi, mağdurların korunması ve desteklenmesi alanında işbirliği yapabilir.

(3) İnsan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanında bu Yönetmelikte düzenlenmeyen hâllerde Genel Müdürlük, ilgili kurum ve kuruluşlardan her türlü destek talebinde bulunabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mağdur Tanımlaması ve İkamet İzni

İhbar, şikâyet ve bildirim

MADDE 16(1) Mağdur olduğunu beyan eden veya insan ticareti suçundan haberdar olan herkes durumu yazılı, sözlü veya elektronik olarak, acil yardım ve ihbar hattına, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluğa ihbar eder.

(2) Genel Müdürlüğe, Müdürlüklere, acil yardım ve ihbar hattına yapılan ihbar ve şikâyetler derhal Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluğa bildirilir.

(3) Valilik veya Kaymakamlığa yapılan ihbar veya şikâyet, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

(4) Sivil toplum kuruluşları kendilerine yapılan insan ticareti suçu ile ilgili ihbarları, Müdürlüğe, kolluğa veya Cumhuriyet Başsavcılığına bildirir.

(5) Sözlü yapılan şikâyet ve ihbarlar hakkında tutanak düzenlenir ve tutanak Cumhuriyet Başsavcılığına en seri vasıtalarla iletilir.

(6) Kolluk, insan ticareti suçu kapsamında soruşturma başlatılan kamu görevlileri hakkında Cumhuriyet Savcılığının izniyle Genel Müdürlüğe derhal bilgi verir.

(7) İnsan ticareti mağduru ile karşılaşma ihtimali yüksek olan Aile ve Sosyal Politikalar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Sağlık Bakanlığı gibi kurum ve kuruluşlar mağdur olduklarından şüphelendikleri kişiyi Acil Yardım ve İhbar Hattına ve ayrıca ivedilikle Müdürlüğe, kolluğa veya Cumhuriyet Başsavcılığına bildirir.

Mağdur tanımlaması

MADDE 17(1) Kolluk, yapılan operasyonlarda kişilerin zorla çalıştırılması, fuhşa konu olmaları, zorla hizmet ettirme, zorla evlendirme, organ ve dokularından yararlanma, çocuk işçiliği, çocukların suçta kullanılmaları ve çocukların dilendirilmesi, evlatlık verilmesi gibi insan ticareti suçu kapsamında değerlendirilebilecek vakalarda Müdürlükle irtibata geçer.

(2) Fuhuşla mücadele kapsamında yapılan operasyonlar sırasında tespit edilen veya fuhşa sürüklenen kişilerin insan ticareti mağduru olabileceği değerlendirilerek, ön tespitin titizlikle yapılması sağlanır ve kamu sağlığı açısından tehdit oluşturabilecek hastalık taşıma riski olduğundan, öncelikle işlemleri tamamlanır.

(3) Kollukta, görüşme sırasında muhtemel mağdurlardan 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanununun 234 üncü maddesi kapsamında olanlara baro tarafından avukat görevlendirilir.

(4) Mağdur olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan kişilerle ilgili olarak, genel adli muayene raporu ve ilgili belgelerle birlikte mağdurun Müdürlüğe sevki kolluk tarafından sağlanır.

(5) Kolluk birimlerinin talebi hâlinde Müdürlükte görevli uzman personelden en az biri, insan ticareti suçunun göstergelerine yönelik detaylı inceleme yapmak ve görüşme sırasında hazır bulunmak üzere görevlendirilir.

(6) Müdürlük tarafından görevlendirilen uzman personel, mağdurun içinde bulunduğu psikolojik durumu göz önünde bulundurarak uygun bir ortamda veya mağdurun bulunduğu yerde Ek-1'de yer alan tutanağa göre mülakat yapar.

(7) Müdürlük personeli tarafından muhtemel insan ticareti mağdurları ile gerçekleştirilen mülakatlar esnasında, kolluk birimleri tarafından alınan ifadede yer almayan ve suç soruşturmasına ışık tutacak bilgiler elde edilmesi hâlinde bu bilgiler kolluk veya Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilir.

(8) Müdürlük uzman personeli tarafından, soruşturmanın gizliliğini ihlal etmeyecek şekilde insan ticareti suçunun göstergelerine yönelik detaylı inceleme ve kişi ile yapılan mülakat sonrasında, kişinin mağdur olup olmadığı yönünde rapor tanzim edilir.

- (9) Uzman personel tarafından hazırlanan rapora istinaden düzenlenen ve Ek-2’de yer alan insan ticareti mağduru tanımlama belgesi Müdürlük tarafından onaylanır.
- (10) İnsan ticareti mağduru tanımlama belgesi onaylanan kişiyle ilgili olarak Müdürlük tarafından kayıt işlemi yapılır.
- (11) Mağdurlara yönelik iş ve işlemler sırasında mağdurun güvenliği için gerek görülmesi hâlinde Müdürlük tarafından kolluk refakati talep edilebilir.
- (12) Mağdur olarak tanımlanan yabancıya, kendi dilinde veya anlayacağı bir dilde, sunulacak destek hizmetleri anlatılır, sığınmaevine sevk işleminin ardından mağdur yabancı ise ikamet izni işlemlerine başlanır.
- (13) Mağdurun ruhen veya bedenen engelli olduğu yönünde kanaat oluşması halinde, durumu tutanakla tespit edilerek gerekli destek ve yardım hizmetlerine yönlendirilir.

Mağdur tanımlamasındaki esaslar

MADDE 18(1) İnsan ticareti suçunun mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan kişiler şikâyetçi olup olmadığına bakılmaksızın, soruşturma veya kovuşturmanın sonucu beklenmeden yapılacak idari işlem ile mağdur olarak tanımlanır.

- (2) İhtiyaç durumunda tanımlama sürecindeki mağdura, Müdürlükçe psiko-sosyal destek sağlanır.
- (3) Mağdurun, ruhsal yönden tedaviye veya gözetime ihtiyacı olduğu doktor raporuyla anlaşıldığı takdirde; mağdur, psikiyatrik tedavisi için ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı bulunan hastanelere genel hükümlere göre sevk edilir.
- (4) Mağdur olarak tanımlanan yabancı, ülkesine gönüllü ve güvenli geri dönüşü sağlandıktan sonra ülkemizde tekrar insan ticareti suçundan mağdur olduğu takdirde, mağdur tanımlaması Genel Müdürlüğün görüşleri doğrultusunda gerçekleştirilir.
- (5) Mağdur olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan, ancak tanımlama sürecinde psikolojik ve/veya fiziksel sorunları nedeniyle mülakat yapılamayan kişilerin iyileşme sürecinde veya sonrasında mülakatı tamamlanır.
- (6) Soruşturma veya kovuşturma aşamasında mağdurların dinlenmesi, görüntü ve ses kaydı alınması 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 52 nci maddesinin üçüncü fıkrası hükmüne göre yerine getirilir.
- (7) Mağdur olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan kişiler, tanımlama sürecinde sınır dışı işlemine konu edilmez.
- (8) Mülakat öncesinde kişiler, insan ticareti suçu ve bu suça maruz kalanların faydalanabileceği haklar konusunda bilgilendirilir.
- (9) Kişilerle yapılan mülakatlarda yaş, cinsiyet, uyruk, ikamet gibi demografik özellikler ile sömürü belirtileri, beden dili, kişinin yaşam koşulları, çevresi ile olan ilişkileri birlikte değerlendirilir.
- (10) Tanımlama sürecinde gerçekleştirilecek iş ve işlemler esnasında, mağdur yabancı ise talebi üzerine veya re’sen, Müdürlük tarafından tercüman sağlanır. Mağdurun kadın olması durumunda, varsa, tercümanın da kadın olması tercih edilir.
- (11) Kanunun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) ve (ğ) bentleri uyarınca hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancılarla Müdürlük tarafından insan ticareti göstergelerine yönelik olarak mülakat gerçekleştirilir.
- (12) Mülakat sırasında ikamet ve çalışma izni elde etme amaçlı yanıltıcı beyanlarda bulunan ve belge sunan kişiler insan ticareti mağduru olarak tanımlanamaz.

Vaka yönetimi

MADDE 19(1) Genel Müdürlük, uygun görülen illerde insan ticareti vakalarında tüm süreci takip etmek üzere, vaka yöneticisi belirleyebilir.

(2) Vaka yönetimine ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlükçe belirlenir.

İkamet izni

MADDE 20(1) Mağdur olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan yabancılara, yaşadıklarının etkisinden kurtulabilmesi ve yetkililerle işbirliği yapıp yapmayacağına karar verebilmesi amacıyla Valiliklerce otuz gün süreli ikamet izni verilir.

(2) Otuz günlük ikamet izni süresinde mağdurun güvenliği ve özel durumu göz önünde bulundurularak, mağdurun ülkede kalmak istemesi hâlinde sığınmaevinde barındırılması esastır.

(3) Bu ikamet izninde, Kanunda sayılan diğer ikamet izinlerinin verilmesindeki şartlar aranmaz.

(4) Genel Müdürlük veri tabanına, tanımlanan mağdurun kişisel verilerinin gizliliği esas alınarak, Müdürlüklerde yetkilendirilen personel tarafından gerekli veri giriş işlemleri yapılır.

(5) Yabancı uyruklu mağdur ve çocuğuna, 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununun 88 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine göre ikamet izni verilir. Mağdurun daha önceki dönemlerde vize ve ikamet süresi ihlalden kaynaklanan cezalarının bulunması, ikamet izni düzenlemesine engel teşkil etmez.

(6) Mağdur olan veya olduğu yönünde kuvvetli şüphe duyulan kişilere verilen düşünme süresi esnasında veya bitiminde destek programından faydalanmak istemediğini ve yetkililerle işbirliği yapmayacağını yazılı olarak açıkça beyan eden kişi de mağdur olarak tanımlanır. Bu durumda, mağdurlara yabancılara ilişkin genel hükümler uygulanır.

İkamet izninin uzatılması ve iptali

MADDE 21(1) Mağdurun barındırıldığı ilde bulunan Müdürlükte görevli uzman personel tarafından, iyileşme ve düşünme süresi tanımak amacıyla verilen ikamet izninin uzatılması için Ek-3'te yer alan değerlendirme raporu hazırlanır.

(2) Değerlendirme raporuna istinaden ikamet izni uzatılması uygun görülen mağdurların ikamet izni en fazla altışar aylık sürelerle uzatılır. Ancak bu süreler hiçbir şekilde toplam üç yılı geçemez.

(3) 29 uncu madde kapsamında mağdur destek programının sonlandırıldığı durumlarda verilen ikamet izinleri uzatılmaz veya iptal edilir.

(4) Destek hizmetlerinden sadece gönüllü ve güvenli geri dönüş programı talep eden mağdurun ikamet izni, gönüllü ve güvenli geri dönüş işlemi gerçekleştirildikten sonra iptal edilir.

(5) Destek programı sürecinde mağdurun, gönüllü ve güvenli geri dönüş programından faydalanmak istemesi hâlinde, ikamet izni, gönüllü ve güvenli geri dönüş işlemi gerçekleştirildikten sonra iptal edilir.

(6) İnsan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe bulunan yabancılardan, kendi girişimleriyle suçun failleriyle yeniden bağ kurduklarının belirlendiği durumlarda ikamet izinleri iptal edilir. Ancak; bu eylemi karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cehir, şiddet, korkutma, tehdit sonucu ya da psikolojik sebeplerle yapıp yapmadıkları araştırılır. Müdürlük ve sığınmaevi görevlilerinin görüşlerini içeren değerlendirme raporunda bu nedenlerden birinin varlığı konusunda kanaat oluşursa, mağdurun ikamet izni iptal edilmez.

(7) İkamet izninin uzatılması veya iptali, mağdurun ikametinin bulunduğu yerdeki Valilik onayına tabidir.

(8) İnsan Ticareti Mağduru Tanımlama Belgesi onaylanmayan, ikamet izninin uzatılması kararı verilmeyen, ikamet izni iptal edilen veya destek hizmetlerinden faydalanmayı tercih etmeyen ve destek programı sonlandırılan yabancı uyruklu kişiler hakkında yabancılara ilişkin genel hükümler uygulanır.

(9) Kamu düzeni ve güvenliği açısından tehdit oluşturması veya kişinin mağdur olmadığının anlaşılması hâlinde ikamet izni düzenlenmez ve düzenlenen ikamet izni iptal edilir.

(10) Mağdurun ikamet izninin uzatılmasını talep etmesi ve sığınmaevi dışında bir adreste kalmak istemesi hâlinde, kolluk tarafından, belirtilen adres ve varsa o adreste ikamet eden kişilerle ilgili olarak tahkikat yapılır ve bu tahkikat on gün içerisinde sonuçlandırılır.

Kanun kapsamında olan mağdurlar

MADDE 22(1) Kanun kapsamındaki, uluslararası koruma başvuru veya statü sahipleri ile geçici korumaya tâbi olanlar ve diğer yabancılardan, mağdur olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulanlar hakkında, insan ticareti mağdurlarına ilişkin hükümler de uygulanır.

İnsan ticareti mağduru Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları

MADDE 23(1) Mağdur olarak tanımlanan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı aile bireyleri, kadınlar ve beraberindeki çocukların tanımlama sonrasındaki iş ve işlemleri 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun hükümlerine göre yürütülür. Yurtdışında insan ticareti suçuna maruz kalan Türk vatandaşları ile ilgili işlemler de aynı Kanun kapsamında yürütülür.

(2) Mağdur olarak tespit edilen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına ve çocuk mağdurlara sunulacak destek hizmetleriyle ilgili usul ve esasların belirlenmesi için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile protokol yapılır.

İnsan ticareti mağduru çocuklar

MADDE 24(1) Yaşça çocuk olma incelemesi devam eden mağdurlar, bu inceleme bitinceye kadar çocuk olarak kabul edilir.

(2) Çocuk mağdurla ilgili tanımlama sürecinde çocuğun yüksek yararı ilkesi gözetilir. Çocuklarla yapılan görüşmelerde mutlaka psikolog ya da sosyal çalışmacı bulunur.

(3) Mağdur olarak tanımlanan çocuk ile ilgili işlemler, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu hükümlerine göre yürütülür. Mağdur olarak tanımlanan çocuk, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının ilgili birimlerine teslim edilir.

(4) Millî Eğitim Bakanlığı, insan ticareti mağduru çocuklar ve insan ticareti mağdurlarının beraberindeki çocukların eğitim hizmetine erişimi amacıyla gerekli tedbirleri alır.

(5) Mağdur çocukların gönüllü ve güvenli geri dönüş programı sürecinde de risk ve güvenlik değerlendirmesi yapılarak çocukların yüksek menfaati gözetilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Mağdurun Korunması, Barındırılması, Destek Hizmetleri

Sığınmaevleri

MADDE 25(1) Genel Müdürlük, uzman personelin görev yaptığı, mağdurların fiziki, psikolojik tedavilerine erişimi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürütülen sığınmaevleri kurar, işletir veya tamamını ya da bir kısım hizmetlerini protokol yaparak işlettirebilir.

(2) Muhtemel veya tanımlanan mağdurlar, Müdürlüğe ait sığınmaevlerine, mümkün olmaması halinde kamu kurum ve kuruluşlarına, mahalli idarelere, sivil toplum kuruluşlarına ait sığınmaevleri veya benzeri hizmet kuruluşlarından birine yerleştirilir.

(3) Sığınmaevlerinin yeri gizlidir. Müdürlük, kolluk, sığınmaevi görevlileri, diğer görevliler ve destek programından yararlanan mağdurlar gizlilik kurallarına riayet etmek zorundadır.

(4) Genel Müdürlüğe ait geri gönderme ve kabul barınma merkezlerinde; mağdurların ön tanımlama, tanımlama, sığınmaevine sevk, gönüllü ve güvenli geri dönüş işlemleri sırasında kısa süreli kalabileceği ayrı mekânlar tahsis edilebilir. Bu yerler, ikinci fıkrada belirtilen yerlerde kalma imkânı bulunmaması hâlinde yabancı mağdur için hazır bulundurulur.

Sığınmaevine sevk

MADDE 26(1) Müdürlük, tanımlanan veya muhtemel mağdurların sığınmaevine veya benzeri hizmet kuruluşlarından birine, Genel Müdürlük bilgisi dâhilinde yerleştirilmesini sağlar.

(2) Mağdurun sığınmaevine sevk Valilik koordinesinde sağlanır ve bu durum tutanak altına alınır.

(3) Mağdurun tanımlandığı ilde barındırılmaması durumunda sevk eden Valilik personeli tarafından, sığınmaevinin bulunduğu İldeki Müdürlük görevlilerine mağdur tutanakla teslim edilir.

(4) Ulaşım ve diğer giderler Müdürlük veya protokol hükümlerine göre ilgili kurum veya kuruluş tarafından karşılanır.

(5) Sığınmaevine sevk sırasında ve sonrasında kişinin hayatı veya vücut bütünlüğü bakımından bir tehlikenin mevcut olması hâlinde 6284 sayılı Kanun kapsamında gerekli tedbirler alınır ve kolluk refakati sağlanır.

Mağdurun barındırılması

MADDE 27(1) Mağdurun sığınmaevinde barındırılması esastır.

(2) Mağdur, destek programı kapsamında, uygun sığınmaevine veya benzeri hizmet kuruluşlarından birine yerleştirilir.

(3) Mağdurun sığınmaevindeki toplu yaşam kuralları ile uyması gereken güvenlik önlemlerini içeren metin kendisine anlayabileceği dilde okunur, izah edilir ve bu metni imzalaması sağlanır.

(4) Mağdur, destek programı kapsamında kaldığı sığınmaevinden yetkililere haber vermeden ayrıldığı takdirde sığınmaevi yetkililerince tutanak düzenlenir ve derhal Müdürlüğe ve kolluğa bilgi verilir.

(5) Müdürlük, mağdurla ilgili tüm süreçler konusunda Genel Müdürlüğü bilgilendirir.

Destek programı

MADDE 28(1) Düşünme süresinde, soruşturma ve kovuşturma aşamalarında ve sonrasında mağdurun güvenliği, sağlığı ve özel durumu gözetilerek, bilgilendirme ve rıza esasına dayalı olarak mağdur destek programı verilir.

(2) Mağdura asgari düzeyde ve imkânlar çerçevesinde sağlanacak mağdur destek programı;

a) Sığınmaevlerinde veya güvenli yerde barınmasını,

b) Sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanması,

c) Psiko-sosyal destek sağlanmasını,

ç) Sosyal hizmet ve yardımlara erişimini,

d) Hukuki yardıma erişim ve mağdurların yasal haklarına ilişkin danışmanlık hizmeti ve bilgi verilmesini,

- e) Eğitim ve öğretim hizmetlerine erişim konusunda rehberlik yapılmasını,
 - f) Mesleki eğitim alması ve iş gücü piyasasına erişimi konusunda destek verilmesini,
 - g) Temel ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde geçici maddi destek temini amacıyla 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek konusunda gerekli rehberliğin sağlanmasını,
 - ğ) İlgili sivil toplum kuruluşları ile uluslararası ve hükümetler arası kuruluşlar tarafından sağlanabilecek danışmanlık hizmetlerine erişimini,
 - h) Tercümanlık hizmeti verilmesini,
 - ı) Vatandaş olduğu ülkenin büyükelçiliği veya konsoloslukuna, rızası hâlinde bilgi verilmesini,
 - i) Vatandaş olduğu ülke büyükelçilik veya konsolosluk yetkilileriyle görüşebilme imkânı tanınmasını,
 - j) Kimlik tespiti ve seyahat belgelerinin temini konusunda yardım sağlanmasını,
 - k) Genel Müdürlük tarafından uygun görülen diğer hizmetleri,
- kapsar.

Mağdur destek programının sona ermesi

MADDE 29(1) Mağdurun;

- a) Destek programından faydalanmak istememesi,
- b) İradeyi sakatlayan haller dışında, özgür iradesiyle suçun failleriyle bağlantı kurduğunun tespit edilmesi,
- c) Sığınmaevinden haber vermeden ayrılması,
- ç) Destek programında alınan tedbirlere uymaması,
- d) Yetkililerle işbirliği yapmaması,
- e) Mağdur olmadığının anlaşılması,
- f) Gerçek dışı beyanda bulunduğunun anlaşılması,

durumlarında Müdürlük uzman personeli tarafından düzenlenen değerlendirme raporuna istinaden destek programı sonlandırılabilir.

(2) Değerlendirme raporuna istinaden, yabancı mağdura düzenlenmiş olan ikamet izni uzatılmaz veya iptal edilir.

(3) Destek programından gönüllü olarak ayrılmak isteyen mağdur, gönüllü ve güvenli geri dönüş programı ile kişisel güvenliği konusunda Müdürlük tarafından bilgilendirilir.

(4) Mağdur, destek programı sırasında programdan ayrılmak istediğini yazılı veya sözlü olarak sığınmaevi görevlilerine bildirdiği takdirde, bu bildirim Müdürlüğe iletilir.

Gönüllü ve güvenli geri dönüş programı

MADDE 30(1) Gönüllü ve güvenli geri dönüş programı, mağdurun destek programından yararlanmak istemediğini, destek programı uygulandığı sırada veya program bitiminde talep etmesi hâlinde Genel Müdürlüğün koordinasyonu altında Müdürlük tarafından gerçekleştirilir.

(2) Müdürlük tarafından, mağdurun kendi ülkesine veya üçüncü bir ülkeye gitmek istediği durumda, güvenli çıkışının sağlanması ve gerekli koruma önlemlerinin alınabilmesi amacıyla Genel Müdürlüğe bilgi verilir.

(3) Mağdurların sığınmaevlerindeki destek programı bitiminde ülkelerine gönüllü ve güvenli geri dönüş işlemlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla havalimanlarına sevkleri sığınmaevi görevlilerince, diğer durumlarda da Valilik görevlisi veya protokol yapılan kurum veya kuruluşun yetkilisi tarafından gerçekleştirilir.

(4) Kişinin hayatı veya vücut bütünlüğü bakımından yakın bir tehlikenin mevcut olması hâlinde kolluk refakati talep edilebilir.

(5) Ulaşım ve diğer giderler Müdürlük veya protokol hükümlerine göre ilgili kurum veya kuruluş tarafından karşılanır.

(6) Mağdurların ülkemizden çıkış ve belge kontrol işlemleri, söz konusu mağdurlar pasaport kontrol noktasına götürülmeden, belgeler üzerinden tamamlanır ve kişiler doğrudan uçağın veya diğer ulaşım vasıtalarının kapısına götürülür.

(7) Mağdurların ülkeden çıkışlarında, vize ve ikamet süresi ihlallerinden kaynaklanan cezaların bulunduğu durumlarda, çıkış işlemleri 492 sayılı Kanunun 88 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine göre gerçekleştirilir.

(8) Mağdurun vatandaşı olduğu ülke makamları, mağdurun dönüş tarihi ve konu olduğu insan ticareti olayı ile ilgili olarak mağdurun rızasına dayanılarak bilgilendirilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Maddi destek

MADDE 31(1) Temel ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde geçici maddi destek temini amacıyla 3294 sayılı Kanun hükümleri uyarınca Genel Müdürlüğün talebiyle mağdurun ikamet ettiği ildeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından maddi destek sağlanır.

Sağlık giderleri

MADDE 32(1) Resmi sağlık kurum ve kuruluşlarınca sunulan sağlık hizmetleri, insan ticareti mağduru olduğu tespit edilen ve sağlık hizmetleri giderlerini karşılayacak durumda olmayan yabancı uyruklu hastalara, 5/12/2003 tarihli ve 2003/6565 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca, 8/1/2002 tarihli ve 4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrası hükmünden muaf olarak ücretsiz verilir.

(2) İnsan ticareti mağduru olup, ayakta tedavilerine yönelik ilaç ihtiyacının mağdur tarafından karşılanamaması durumunda mağdurun ikametinin bulunduğu ildeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından karşılanır.

İş gücü piyasasına erişim

MADDE 33(1) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından, mağdur destek programından yararlanmakta olan insan ticareti mağdurlarının iş gücü piyasasına erişimi konusunda gerekli tedbirler alınır.

(2) Mağdurlara, iş gücü piyasasına erişimlerini kolaylaştırmak amacıyla, mesleki beceri ve niteliklerini geliştirmeye yönelik Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü ve Halk Eğitim Merkezleri gibi kurum ve kuruluşlar destek sağlar.

İdari düzenleme yetkisi

MADDE 34(1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasına ilişkin idari düzenlemeler yapmaya Genel Müdürlük yetkilidir.

Yürürlük

MADDE 35(1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 36(1) Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

Türk Ceza Kanunu (Kabul Tarihi: 26.09.2004; Kanun No: 5237) – *İlgili Maddeler*

Sınır dışı edilme

MADDE 59

(1) İşlediği suç nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilen yabancı, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına veya koşullu salıverilmesine karar verildikten ve her halde cezasının infazı tamamlandıktan sonra, durumu, sınır dışı işlemleriyle ilgili olarak değerlendirilmek üzere derhal İçişleri Bakanlığına bildirilir.

Göçmen kaçakçılığı

MADDE 79(1) Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek maksadıyla, yasal olmayan yollardan;

a) Bir yabancıyı ülkeye sokan veya ülkede kalmasına imkan sağlayan,

b) Türk vatandaşı veya yabancıнын yurt dışına çıkmasına imkan sağlayan,

Kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve bin günden onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Suç, teşebbüs aşamasında kalmış olsa dahi, tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.

(2) Suçun, mağdurların;

a) Hayatı bakımından bir tehlike oluşturması,

b) Onur kırıcı bir muameleye maruz bırakılarak işlenmesi,

hâlinde, verilecek ceza yarısından üçte ikisine kadar artırılır.

(3) Bu suçun; birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde verilecek ceza yarısına kadar, bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde verilecek ceza yarısından bir katına kadar artırılır.

(4) Bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

İnsan ticareti

MADDE 80(1) Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası verilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir.

(3) Onsekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir.

(4) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur.

İnanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme

MADDE 115(1) Cebir veya tehdit kullanarak, bir kimseyi dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya veya değiştirmeye zorlayan ya da bunları açıklamaktan, yaymaktan meneden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Dini inancın gereğinin yerine getirilmesinin veya dini ibadet veya ayinlerin bireysel ya da toplu olarak yapılmasının, cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla engellenmesi hâlinde, fail hakkında birinci fıkraya göre cezaya hükmolunur.

(3) Cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla bir kimsenin inanç, düşünce veya kanaatlerinden kaynaklanan yaşam tarzına ilişkin tercihlerine müdahale eden veya bunları değiştirmeye zorlayan kişiye birinci fıkra hükmüne göre ceza verilir.

Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi

MADDE 121(1) Kişinin belli bir hakkı kullanmak için yetkili kamu makamlarına verdiği dilekçenin hukuki bir neden olmaksızın kabul edilmemesi halinde, fail hakkında altı aya kadar hapis cezasına hükmolunur.

Nefret ve ayırmacılık

MADDE 122

(1) Dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle;

a) Bir kişiye kamuya arz edilmiş olan bir taşınır veya taşınmaz malın satılmasını, devrini veya kiraya verilmesini,

b) Bir kişinin kamuya arz edilmiş belli bir hizmetten yararlanmasını,

c) Bir kişinin işe alınmasını,

d) Bir kişinin olağan bir ekonomik etkinlikte bulunmasını,

engelleyen kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Resmi belgede sahtecilik

MADDE 204(1) Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde, verilecek ceza yarısı oranında artırılır.

Resmî belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek

MADDE 205(1) Gerçek bir resmi belgeyi bozan, yok eden veya gizleyen kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan

MADDE 206(1) Bir resmi belgeyi düzenlemek yetkisine sahip olan kamu görevlisine yalan beyanda bulunan kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

Görevi kötüye kullanma

MADDE 257(1) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

~~(3) İrtikap suçunu oluşturmadığı takdirde, görevinin gereklerine uygun davranması için veya bu nedenle kişilerden kendisine veya bir başkasına çıkar sağlayan kamu görevlisi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.~~

1.14 İskân Kanunu (Kabul Tarihi: 19.09.2006; Kanun No: 5543) – İlgili Maddeler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1(1) Bu Kanunun amacı; göçmenlerin, göçebelerin, yerleri kamulaştırılanlar ile millî güvenlik nedeniyle yapılacak iskân çalışmalarını, köylerde fiziksel yerleşimin düzenlenmesine ilişkin uygulamaya esas şartları ve alınacak tedbirleri, iskân edilenlerin hak ve yükümlülüklerini düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2(1) Bu Kanun; yurt dışından gelen göçmenlerin, yerleri kamulaştırılanların, göçebelerin ve millî güvenlik nedeniyle yerlerinin değiştirilmesine karar verilenlerin iskânı ile köylerin toplulaştırılmasına ve fiziksel yerleşimin düzenlenmesine ilişkin uygulamaya esas alınacak tedbirlere dair hükümleri kapsar.

Tanımlar

MADDE 3(1) Bu Kanuna göre;

a) Tarımsal iskân: Bir aileye projesinde öngörülen miktarda tarım arazisi, işletme binası, konut, irat hayvanı, araç, gereç, tezgah ve kredilerden bir veya birkaçının verilmesiyle yapılan iskândır.

b) Tarım dışı iskân: Bir aileye projesinde öngörülen miktarda arsa, konut, araç, gereç, tezgah ve kredilerden bir veya birkaçının verilmesiyle yapılan iskândır.

c) Fiziksel yerleşim: Bir aileye, yerleşim yerinin elverişsizliği nedeniyle köylerin nakledilmesi veya dağınık yerleşim birimleri ve afet sonucu parçalanmış köylerin toplulaştırılması amacıyla veya köy gelişme alanından ihtiyaçlılara yapılacak arsa satışından sonra Bakanlıkça belirlenecek kredi miktarı üzerinden verilecek kredi desteğiyle yapılan iskândır.

ç) Göçebe: Yerleşik tarımsal faaliyetler dışında kalmış, sabit ve daimi bir konuta bağlı olmadan geçimlerini göçer hayvancılıkla sağlayan, tabiat ve iklim şartlarına göre yurt içinde yaylak ve kışlaklar arasında göçen, bu hayat tarzını kadimden beri sürdüren, aralarında hısımlık ilişkileri bulunan ve hayvancılık faaliyetlerini bir grup halinde yürüten Türk vatandaşlarıdır.

d) Göçmen : Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır.

e) Serbest göçmen : Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip, Devlet eliyle iskân edilmelerini istememek şartıyla yurda kabul edilenlerdir.

f) İskânlı göçmen : Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, özel kanunlarla yurt dışından getirilen ve bu Kanun hükümlerine göre taşınmaz mal verilerek iskânları sağlananlardır.

g) Münferit göçmen : Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yurdumuza yerleşmek amacıyla bir aile olarak gelenlerdir.

ğ) Toplu göçmen : Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, iki ülke arasında yapılan anlaşmaya göre yurdumuza yerleşmek amacıyla toplu olarak gelen ailelerdir.

h) Bakan : Bayındırlık ve İskân Bakanındır.

ı) Bakanlık : Bayındırlık ve İskân Bakanlığdır.

İKİNCİ BÖLÜM

Göçmenlerin Kabulü

Göçmen olarak kabul edilmeyecekler

MADDE 4(1) Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olmayan yabancılar ile Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı bulunup da sınır dışı edilenler ve güvenlik bakımından Türkiye'ye gelmeleri uygun görülmeyenler göçmen olarak kabul edilmezler.

Münferit göçmen kabulü

MADDE 5(1) Türkiye'de yerleşmek isteyen Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı bulunan kimselerden, Türk uyruklu ve Türkiye'deki birinci veya ikinci derecede bir yakını tarafından referans verilen veya bulundukları ülkedeki konsolosluk temsilciliklerimize bizzat müracaat eden ve bu Kanun hükümlerine göre Dışişleri ve İçişleri bakanlıklarınca yapılacak incelemelerden sonra uygun görülerek serbest göçmen vizesi alanlar, Hükümetten hiçbir iskân yardımı istememeleri şartıyla İçişleri Bakanlığınca serbest göçmen olarak kabul edilirler.

(2) Bu yolla geleceklerin pasaportlarına gerekli açıklama yazılır ve haklarında 8 inci madde hükümlerine göre işlem yapılır.

Toplu göçmen kabulü

MADDE 6(1) Yabancı ülkelerle yapılan anlaşmalar gereğince Türkiye'ye gelmek isteyen Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı kimseler, anlaşma hükümlerine göre ve Cumhurbaşkanınca verilecek karar uyarınca İçişleri Bakanlığınca serbest göçmen olarak kabul olunurlar.

(2) Bunlar hakkında 8 inci madde hükümlerine göre işlem yapılır.

Türk soyundan olmanın ve Türk kültürüne bağlılığın tayin ve tespiti

MADDE 7(1) Göçmen olarak kabul edilecekler bakımından Türk soyundan olmanın ve Türk kültürüne bağlılığın tayin ve tespiti Cumhurbaşkanlığı kararı ile yapılır.

1.15 Türk Vatandaşlığı Kanunu (*Kabul Tarihi: 29.05.2009; Kanun No: 5901*) – İlgili Maddeler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Tanımlar ve Vatandaşlık Hizmetlerinin Yürütülmesi

Amaç

MADDE 1(1) Bu Kanunun amacı; Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybına dair iş ve işlemlerin yürütülmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2(1) Bu Kanun, Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybına ilişkin esasların düzenlenmesine ve vatandaşlık hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usulleri kapsar.

Tanımlar

MADDE 3(1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
 - b) Çok vatandaşlık: Türk vatandaşının aynı anda birden çok vatandaşlığa sahip olmasını,
 - c) Genel Müdürlük: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünü,
 - ç) Türk vatandaşı: Türkiye Cumhuriyeti Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan kişiyi,
 - d) Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi,
- ifade eder.

Vatandaşlık hizmetlerinin yürütülmesi

MADDE 4(1) Türk vatandaşlığının kazanılmasına ve kaybına ilişkin hizmetler yurt içinde Bakanlık, yurt dışında ise dış temsilcilikler tarafından yürütülür.

İKİNCİ BÖLÜM

Türk Vatandaşlığının Kazanılması

Türk vatandaşlığının kazanılması halleri

MADDE 5(1) Türk vatandaşlığı, doğumla veya sonradan kazanılır.

Doğumla kazanılan vatandaşlık

MADDE 6(1) Doğumla kazanılan Türk vatandaşlığı, soy bağı veya doğum yeri esasına göre kendiliğinden kazanılır. Doğumla kazanılan vatandaşlık doğum anından itibaren hüküm ifade eder.

Soy bağı

MADDE 7(1) Türkiye içinde veya dışında Türk vatandaşı ana veya babadan evlilik birliği içinde doğan çocuk Türk vatandaşdır.

(2) Türk vatandaşı ana ve yabancı babadan evlilik birliği dışında doğan çocuk Türk vatandaşdır.

(3) Türk vatandaşı baba ve yabancı anadan evlilik birliği dışında doğan çocuk ise soy bağı kurulmasını sağlayan usul ve esasların yerine getirilmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanır.

Doğum yeri

MADDE 8(1) Türkiye'de doğan ve yabancı ana ve babasından dolayı doğumla herhangi bir ülkenin vatandaşlığını kazanamayan çocuk, doğumdan itibaren Türk vatandaşdır.

(2) Türkiye'de bulunmuş çocuk aksi sabit olmadıkça Türkiye'de doğmuş sayılır.

Sonradan kazanılan vatandaşlık

MADDE 9(1) Sonradan kazanılan Türk vatandaşlığı, yetkili makam kararı veya evlat edinilme ya da seçme hakkının kullanılması ile gerçekleşir.

Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması

MADDE 10(1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancı, bu Kanunda belirtilen şartları taşıması halinde yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilir. Ancak, aranan şartları taşımak vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamaz.

(2) Bu Kanun uyarınca sonradan Türk vatandaşlığının kazanılmasında uygulanacak temel ilke ve esaslar ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri alınmak suretiyle Bakanlıkça belirlenir.

Başvuru için aranan şartlar

MADDE 11(1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda;

- a) Kendi millî kanununa, vatansız ise Türk kanunlarına göre ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak,
 - b) Başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye'de kesintisiz beş yıl ikamet etmek,
 - c) Türkiye'de yerleşmeye karar verdiğini davranışları ile teyit etmek,
 - ç) Genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden bir hastalığı bulunmamak,
 - d) İyi ahlak sahibi olmak,
 - e) Yeteri kadar Türkçe konuşabilmek,
 - f) Türkiye'de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmak,
 - g) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak,
- şartları aranır.

(2) ~~Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda, yukarıda sayılan şartlarla birlikte, taşıdıkları devlet vatandaşlığından çıkma şartı da aranabilir. Bu takdirin kullanılmasına ilişkin esasların tespiti Bakanlar Kurulunun yetkisindedir.~~

Türk vatandaşlığının kazanılmasında istisnai haller

MADDE 12(1) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla Cumhurbaşkanî kararı ile aşağıda belirtilen yabancılar Türk vatandaşlığını kazanabilirler.

a) Türkiye'ye sanayi tesisleri getiren veya bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, kültürel, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen ve ilgili bakanlıklarca haklarında gerekçeli teklifte bulunulan kişiler.

b) 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi uyarınca ikamet izni alanlar ile Turkuaz Kart sahibi yabancılar ve bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu.

c) Vatandaşlığa alınması zaruri görülen kişiler.

d) Göçmen olarak kabul edilen kişiler.

(2) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek hali bulunanların talepleri Bakanlıkça reddedilir.

İkamet ve sürelerin hesaplanması

MADDE 15(1) Bir yabancı için ikamet, Türk kanunlarına uygun olarak Türkiye'de oturmaktır. Türk vatandaşlığını kazanma talebinde bulunan bir yabancı başvuru için aranan ikamet süresi içinde toplam oniki ayı geçmemek üzere Türkiye dışında bulunabilir. Türkiye dışında geçirilen süreler bu Kanunda öngörülen ikamet süreleri içinde değerlendirilir.

Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılması

MADDE 16(1) Bir Türk vatandaşı ile evlenme doğrudan Türk vatandaşlığını kazandırmaz. Ancak bir Türk vatandaşı ile en az üç yıldan beri evli olan ve evliliği devam eden yabancılar Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunabilir. Başvuru sahiplerinde;

a) Aile birliği içinde yaşama,

b) Evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmama,

c) Millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama,

şartları aranır.

(2) Başvurudan sonra Türk vatandaşı eşin ölümü nedeniyle evliliğin sona ermesi halinde birinci fıkranın (a) bendindeki şart aranmaz.

(3) Evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan yabancılar evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde evlenmede iyiniyetli iseler Türk vatandaşlığını muhafaza ederler.

Türk vatandaşlığının evlat edinilme ile kazanılması

MADDE 17(1) Bir Türk vatandaşı tarafından evlat edinilen ergin olmayan kişi, millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla, karar tarihinden itibaren Türk vatandaşlığını kazanabilir.

Vatandaşlık başvuru inceleme komisyonu

MADDE 18(1) 11 inci ve 16 ncı maddeler uyarınca Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancıların başvuru için gerekli şartları taşıyıp taşımadıklarının tespiti, illerde oluşturulan vatandaşlık başvuru inceleme komisyonu tarafından yapılır. Komisyonun oluşumu ve çalışma esasları yönetmelikle belirlenir.

Vatandaşlık işlemlerinde müracaat makamı ve usul

MADDE 37(1) Türk vatandaşlığının kazanılması ve kaybına ilişkin başvurular yurt içinde ikamet edilen yer valiliğine, yurt dışında ise dış temsilciliklere bizzat veya bu hakkın kullanılmasına ilişkin vekâletname ile yapılır.

1.16 Pasaport Kanunu (*Kabul Tarihi: 15.07.1950;* *Kanun No: 5682*) – *İlgili Maddeler*

Giriş - çıkış kapıları

MADDE 1

Türk vatandaşları ve yabancılar Cumhurbaşkanınca tayin olunan yolcu giriş - çıkış kapılarından Türkiye'ye girip çıkabilirler.

Gümrük kapılarının açılışında İçişleri Bakanlığının görüşü alınır.

Pasaport veya pasaport yerine geçerli vesika zorunluğu

MADDE 2

Türk vatandaşları ile yabancılar Türkiye'ye girebilmek ve Türkiye'den çıkabilmek için yolcu giriş - çıkış kapılarındaki polis makamlarına usulüne uygun ve muteber pasaport veya pasaport yerine geçerli bir vesika ibraz etmeye mecburdurlar.

Gümrük ve diğer işlemlerin yapılabilmesi için polis makamlarınca giriş veya çıkış işlemlerinin bitirilmesi şarttır.

Kanunlar ve milletlerarası anlaşmalarla tespit edilenlerden başka, Türk vatandaşları ile yabancılar için, ne gibi belgelerin pasaport yerine geçerli kabul edilebileceği hususunda İçişleri ve Dışişleri bakanlıkları müştereken karar almaya yetkilidirler.

Umuma mahsus pasaportların alınması için şartlar

MADDE 17A) Umuma mahsus pasaport almak isteyenlerin başvuru yerleri ve istenecek belgeler İçişleri Bakanlığınca tespit edilir.*

Yabancı memleketlerde kayıtlı bulundukları konsolosluga müracaat edenlere konsolosluk kütüğündeki kayıtları esas tutularak pasaport verilir. Başka bir konsolosluga müracaat edenlerin tabiiyet ilmühaberi veya eski pasaportlarından başka nüfus tezkerelerini de ibraz etmemeleri takdirinde bu konsolosluk pasaportunun itasını gerekli göreceği tahkikatın icrasına talik edebilir.

B)(...)

Reşit olmıyanlar ve mahcurlar:

C) Reşit olmıyanların ve mahcurların yalnız seyahat etmek üzere pasaport alabilmeleri için kanuni mümessillerinin muvafakatlerini havi resmi bir makamdan tasdikli vesika ibraz eylemeleri lazımdır

D)(...)

E) Yabancı ülke adli veya idari makamlarınca verilen velayet ya da vesayet kararları, kararın verildiği ülkelerde bulunan Türkiye Cumhuriyeti dış temsilciliklerindeki pasaport başvurularında kabul edilebilir.

"Yabancılar mahsus" damgalı pasaportlar

MADDE 18Tabiiyetsiz bulunan veya tabiiyet durumlarının muntazam bulunmaması hasebiyle ikamet ve seyahatleri bakımından fiilen tabiiyetsizlere tatbik edilen muamelelere tabi tutulmasında İçişleri Bakanlığınca zaruret görülen kimselere icabında mezkûr Bakanlığın alacağı kararla "yabancılar mahsus" damgasını taşıyan ve Türk vatandaşlığını iktisap bakımından her hangi bir manayı veya hamili lehine her hangi bir hak iktisabını tazammun etmiyen bir pasaport verilir.

Bu pasaport iki nevidir:

A) Türkiye'ye yalnız bir giriş veya Türkiye'den yalnız bir çıkış için muteber olan pasaportlar

Giriş için verildiği takdirde Türkiye'ye girişin vukuu; Türkiye'den çıkış için verildiği takdirde de üzerindeki şerhte tasrih edilen memlekete vusul üzerine muteberliği nihayet bulacak olan bu pasaportların sahipleri tarafından itası tarihinden itibaren bir ay içinde bulunduğu memleketi terketmek suretiyle kullanılması şarttır. Aksi takdirde yenilenmesi gerekir.

B) Bir gidiş ve geliş için verilen pasaportlar üç aydan az olmamak kaydıyla İçişleri Bakanlığının takdirine göre belirlenecek süreyle geçerli olmak üzere tanzim edilir.

Her iki neviden pasaportlar, İçişleri Bakanlığı ve yabancı memleketlerde, İçişleri Bakanlığının talebi veya tasvibi üzerine Dışişleri Bakanlığınca verilecek talimata istinaden, Türkiye Cumhuriyeti konsolosluk makamları tarafından verilir.

Yukardaki (A) fıkrasında yazılı neviden pasaportların yürürlüğünü kaybetmesi tarihinden itibaren iki ay geçmiş ise bunların yenilenmesi işlemi İçişleri Bakanlığının kararına bağlıdır.

Pasaport sahibinin tabiiyet bakımından aynı durumda bulunup reşit olmıyan ve iş sahibi bulunmıyan kız veya erkek çocuklarının o pasaportun refakat hanesine kaydı caizdir. Kocasiyle tabiiyet bakımından aynı durumda bulunan karısı hakkında da aynı işlem yapılabilir.

Refakat hanesinde kayıtlı olanlar, pasaport sahibiyle seyahat etmedikleri takdirde o pasaportu kullanamazlar.

Bu pasaportların, sahiplerinin ve varsa refakat hanesinde kayıtlı olanların birer kıta fotoğrafisini ihtiva etmesi lazımdır.

Pasaport veya vesika verilmesi yasak olan haller

MADDE 22

Yurt dışına çıkmaları; mahkemelerce yasaklananlara, memleketten ayrılma ve terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı belirlenen yurtdışındaki her türlü eğitim, öğretim ve sağlık kuruluşları ile vakıf, dernek veya şirketlerin kurucu ve yöneticisi olduğu veya bu yerlerde çalıştığı İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere pasaport veya seyahat vesikası verilmez. Ancak, yabancı memleketlere gitmeleri mahkemelerce yasaklananlar dışında kalanlara, zaruri hallerde Cumhurbaşkanının onayı ile pasaport veya pasaport yerine geçen seyahat vesikası verilebilir.

Bu durumda olanların açık kimlikleri (adı, soyadı, doğum yeri ve tarihi, ana ve baba adı ile nüfusa kayıtlı olduğu yer) ve tahdit sebebi, ilgili daireler tarafından mahallin polis makamlarına bildirilir.

İlgili polis makamları da bu bilgileri alır almaz bağlı bulunduğu il emniyet müdürlüğü kanalıyla en seri haberleşme aracıyla yazılı olarak hudut kapısı bulunan emniyet müdürlüklerine, şahsın nüfusa kayıtlı olduğu il emniyet müdürlüğüne ve Emniyet Genel Müdürlüğüne bildirir.

Bunların yurt dışına çıkışları engellenir ve kendilerine pasaport veya vesika verilmez, verilmişse geri alınır.

Birinci fıkrada yazılı makamlar tarafından pasaport verilmesi veya yurt dışına çıkması yasaklananlarla, yurt dışında kalmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu tespit edilenlerin süreleri dolan pasaportları yenilenmez, kendilerine Türkiye'ye dönmeleri için seyahat vesikası verilir.

Pasaport veya pasaport yerine geçen vesikaları kaybedenlerden, bunu haklı bir sebebe dayandıramayanlarla bulundukları ülkelerden sınır dışı edilmiş olanlara, bu ülkelerden çıkarılış sebepleri gözönünde tutularak pasaport veya vesika verilmeyebilir.

1.18 Avukatlık Kanunu (*Kabul Tarihi: 19.03.1969;* *Kanun No: 1136*) – *İlgili Maddeler*

Adli Müzaharet

Adli yardımın kapsamı

MADDE 176

Adli yardım, avukatlık ücretlerini ve diğer yargılama giderlerini karşılamak olanağı bulunmayanlara bu Kanunda yazılı avukatlık hizmetlerinin sağlanmasıdır.

Adli yardım bürosu

MADDE 177

Adli yardım hizmeti, baro merkezlerinde, baro yönetim kurullarınca avukatlar arasından oluşturulan adli yardım bürosu tarafından yürütülür. Baro yönetim kurulu, ayrıca baro merkezi dışında avukat sayısı beşten çok olan her yargı çevresinde de bir avukatı adli yardım bürosu temsilcisi olarak görevlendirebilir. Büro ve temsilciler, baro yönetim kurulunun gözetimi altında çalışırlar.

Birden fazla baronun bulunduğu illerde her bir baro tarafından adli yardım bürosu oluşturulur. Yargı mercilerinin talebi üzerine yapılacak görevlendirmeler, Türkiye Barolar Birliği tarafından oluşturulan elektronik bilişim sistemi üzerinden o ildeki avukatlar arasında eşitlik gözetilerek yapılır.

Adli yardım istemi

MADDE 178

Adli yardım istemi, adli yardım bürosuna veya temsilcilerine yapılır. İstek sahibi, isteminde haklı olduğunu gösterdiği delillerle kanıtlamak zorundadır.

Yardım isteminin reddi halinde, ilgisi yazı veya sözlü baro başkanına başvurulabilir. Baro başkanının vereceği karar kesindir.

Adli yardımın yapılışı

MADDE 179

Adli yardım isteminin kabulü halinde; büro gerekli işlemleri yapmak üzere bir veya birkaç avukatı görevlendirir. Görevlendirilen avukat, görev yazısının kendine ulaşmasıyla, avukatlık hizmetlerini yerine getirmek yükümlülüğü altına girer.

Bu yükümlülük, ilgilinin gerekli belge ve bilgileri isteğe rağmen vermemesi veya vekâletname vermekten kaçınmasıyla sona erer.

Ayrıca görevlendirilen avukat da bu işi yapmaktan çekinmek isterse görevin kendisine bildirildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde o işin tarifede belirlenen ücretini baroya ödemek zorundadır.

Büro, görevlendirilen avukatın işi yürütmesiyle ilgili aşamaları izler.

18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ve 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile diğer kanunlardaki adli yardıma ilişkin hükümler saklıdır.

1.19 Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliği (Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 30.03.2004) – İlgili Maddeler

MADDE 5 Adli yardım istemi, hizmetin görüleceği yer adli yardım bürosuna ve temsilciliklerine yapılır. Başvurularda, adli yardım başvuru formu doldurulur ve adli yardım esas defterine kaydedilir.

Adli yardım bürosu ve temsilcilikleri, istem sahibinden gerekli bilgi ve belgeleri ister, istemin haklılığı konusunda uygun bulacağı araştırmayı yapar, gerektiğinde karar verir. Bu araştırmada, kamu ve özel kurum ve kuruluşları, adli yardım bürosuna ve temsilciliklerine yardımcı olurlar.

Adli yardım isteminin reddi halinde istemde bulunan; tebliğden itibaren on gün içinde yazılı veya sözlü olarak baro başkanına başvurabilir. Baro başkanı yedi gün içinde karar verir ve bu karar kesindir. Süresinde karar verilmediği takdirde talep ret edilmiş sayılır.

Adli yardım görevi serbest çalışan avukatlara eşitlik ilkesi esaslarına göre verilir.

~~Birden fazla baronun bulunduğu illerde adli yardım hizmeti ile görevlendirilecek avukatlara ilişkin tek liste yapılır. Bu liste, Türkiye Barolar Birliği sicil numarası esas alınarak oluşturulur.~~

~~Görevlendirmeye ilişkin esaslar, adli yardım bürosuna belirlenir ve baroların onayına sunulur. Uyuşmazlık halinde Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu kesin olarak karar verir.~~

Birden fazla baronun bulunduğu illerde yargı mercilerinin talebi üzerine yapılacak görevlendirmeler, Türkiye Barolar Birliği tarafından oluşturulan elektronik bilişim sistemi üzerinden o ildeki avukatlar arasında eşitlik gözetilerek yapılır.

Birden fazla baronun bulunduğu illerde yargı mercilerinin talebi üzerine baroların adli yardım listelerinde bulunan ve adli yardım hizmeti ile görevlendirilecek avukatlara ilişkin tek liste yapılır. Bu liste, Türkiye Barolar Birliği sicil numarası esas alınarak oluşturulur.

Yargı mercinin talebinin Türkiye Barolar Birliği sistemine ulaşması üzerine listeden görevlendirme yapılır. Görevlendirmeye ilişkin esaslar, yönerge ile belirlenir.

Adli yardımın yapılışı

MADDE 6

a) Adli yardım isteminin kabulü halinde, durum bir tutanakla tespit edilir. İstem sahibinden, işin sonunda maddi bir yarar elde etmesi halinde, avukata ödenen para ile elde edilecek maddi yararın %5'ini baroya ödeyeceğine; adli yardım isteminin haksız olduğunun sonradan anlaşılması halinde, görevlendirilen avukata ödenen ücretin iki katı ve yapılmış masrafları yasal faizleri ile geri vereceğine ilişkin taahhütname alınır.

Vekaletname masrafı adli yardım faslından ödenebilir.

Yargılama giderlerini karşılayamayacaklar için 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 334 ila 340 ncı maddeleri gereğince adli yardım talebinde bulunulur. Bu talebin reddi halinde ilgisi, avukatlık ücreti dışındaki diğer yargılama giderlerini karşılamak durumundadır. Aksi halde, adli yardım istemi reddedilebilir.

Ancak, yargılama giderlerinin karşılanamayacağının açıkça anlaşılması ve adli yardım talebinde bulunanın haklılığı açısından kesin veya kuvvetli bir kanı oluşması halinde, adli yardım bürosunun veya adli yardım temsilcisinin önerisi üzerine baro yönetim kurulu kararıyla adli yardım fonundan karşılanır.

Davanın reddi halinde iade olunacak harç, adli yardım fonuna aktarılır.

b) Adli yardım isteminin kabulüyle, gerekli iş ve işlemleri yapmak ve yürütmek üzere bir veya birkaç avukat görevlendirilir. Görev yazısının bir örneği de istem sahibine verilir ve gerekli bilgi, belge ve vekaletname ile birlikte görevlendirilen avukata başvurusu istenir. Görevlendirilen avukat, görevlendirme yazısının, işe ve ilgiliye ait bilgi, belge ve vekaletnamenin, adli müzaheret istemi reddedilmiş ise iş için zorunlu masraf avansının kendisine ulaşması ile avukatlık hizmetlerini yerine getirmek yükümlülüğü altına girer.

Görevlendirilen avukatın yükümlülüğü, istek sahibinin hizmetin görülebilmesi için gerekli belge ve bilgiler ile avukatlık ücreti dışındaki zorunlu yargılama giderlerini vermemesi veya vekaletname vermekten kaçınması ile sona erer. Görevlendirilen avukat, bu durumu gecikmeden, kendisini görevlendiren adli yardım bürosuna ya da temsilciliğine bildirir.

c) Görevlendirmede, avukatların mesleki faaliyet alanlarına ilişkin beyanları dikkate alınır.

d) Görevlendirilen avukat, bu işi yapmaktan haklı bir neden olmaksızın çekinmek isterse, görevin kendisine bildirildiği tarihten itibaren on beş gün içinde, o işin tarifede belirlenen ücretini baroya ödeyerek görevden çekilebilir.

e) Görevlendirilen avukat, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre işi sonuna kadar takip etmekle yükümlüdür. Bağlantı ve ilişki bulunsu bile başka dava ve icra takipleri veya benzeri hukuksal işlemler, görev konusu iş kapsamında kabul edilmez.

f) Adli yardım bürosu ve temsilcilikleri, görevlendirilen avukatın hizmeti yerine getirmesi ile ilgili aşamaları izler. Avukat, işin hangi aşamasında olursa olsun, kendisinden istenen bilgi ve belgeleri vermek zorundadır. Hizmetin sonunda da, bu konudaki raporunu ve hizmetin sona erdiğini gösterir belgeleri adli yardım bürosuna ya da temsilciliğine iletir.

Ödenecek ücret

MADDE 7 Adli yardımla görevlendirilen avukata, görevlendirmeye konu iş için asgari ücret tarifesinde gösterilen maktu ücret baro yönetim kurulu kararı ile peşin ödenir.

~~Birden fazla baronun bulunduğu illerde adli yardımla görevlendirilen avukata, görevlendirmeye konu iş için asgari ücret tarifesinde gösterilen maktu ücret levhasına kayıtlı olduğu baro yönetim kurulu kararı ile peşin ödenir. Ancak yargılama sırasında avukatın, harcayacağı emek ve mesai ile davanın önem ve özelliğini açıklayan talebi ve adli yardım bürosunun teklifi üzerine asgari ücret tarifesinde gösterilen maktu ücretin bir katına kadarının ödenmesine avukatın levhasına kayıtlı olduğu baro yönetim kurulunca karar verilebilir.~~

Aynı işe birden fazla avukat görevlendirilemez. Ancak görevden çekilen avukatın yerine görevlendirilen yeni avukata ayrıca ücret ödenir.

~~Ceza davalarında şahsi davacı ve müdahil vekiline, 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu gereğince yapılacak hukuki yardımlar için avukatlık ücret tarifesinde belirlenen maktu ücret ödenir.~~

Yargıtayda, Bölge Adliye Mahkemelerinde veya Bölge İdare Mahkemelerinde görülecek duruşmalı işlerde ayrıca, Ankara'ya veya Bölge Mahkemesinin bulunduğu ile gidiş-geliş ücreti ödenir. Adli yardımdan yararlananın veya vekilinin talebi halinde Ankara veya Bölge Mahkemesinin bulunduğu il barosundan görevlendirilecek avukat aracılığı ile duruşma takip edilebilir. Ödenecek yol ücreti, 400 kilometreden daha yakın (400 kilometre dâhil) mesafeler için otobüs veya birinci sınıf tren bileti; 400 kilometreden daha uzun mesafeler için ekonomi sınıfı uçak, otobüs veya birinci sınıf tren bileti ile kullanılan ulaşım aracının kalkış ve varış istasyonları ile ev, işyeri veya hizmetin verileceği kurum arasındaki transfer için yapılan mutat

giderlerini kapsar. Avukatın özel aracı ile seyahat etmesi gibi durumlarda ödenecek ücret mutat ulaşım araçlarına göre belirlenir.

Tüm masraflar belgeye dayandırılır. Belgesiz ödeme yapılamaz.

~~Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi için, bu mahkemenin kendi adli yardım kuralları uygulanır. Bu yönetmelik uyarınca ödeme yapılamaz.~~

Adli yardım görevini haklı nedenler dışında tamamlamayan avukat, aldığı ücretin iki katını baroya ödemekle yükümlüdür.

1.20 Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik *(İçişleri Bakanlığı; Resmî Gazete Yayımlanma Tarihi: 24.04.2014)*

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1(1) Bu Yönetmeliğin amacı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne bağlı kabul ve barınma merkezleri ile geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, işlettirilmesi, işlettirilmeye ilişkin protokol esaslarının belirlenmesi, bu merkezlerde verilecek hizmetlerin çeşit ve niteliği, denetimi, kurumlar arası işbirliği ile çalışanların görev ve sorumluluklarıyla, mali konulara ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Dayanak

MADDE 2(1) Bu Yönetmelik; 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 58 ve 95 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3(1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

- a) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
- b) Geçici merkez: Olağanüstü veya acil durumların ortaya çıkması halinde kabul ve barınma veya geri gönderme merkezi olarak kurulan merkezleri,
- c) Genel Müdürlük: Göç İdaresi Genel Müdürlüğünü,
- ç) Geri gönderme merkezi: İdari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işlettirilen merkezleri,
- d) İl müdürlüğü: İl Göç İdaresi Müdürlüğünü,
- e) İl müdürü: İl Göç İdaresi Müdürünü,

- f) İşletme: Merkezlerin, yönetim birimi görev alanına giren hizmetlerin bizzat; barınma, beslenme, güvenlik, sağlık, psikolojik destek, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler gibi hizmetlerin de bizzat ya da hizmet satın alması yöntemiyle yerine getirilmesi,
- g) İşletme: 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 58 inci ve 95 inci maddelerine istinaden; merkezlerin, yönetim birimi görev alanına girmeyen barınma, beslenme, güvenlik, sağlık, psikolojik destek, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler gibi hizmetlerin Kanunda belirtilen kurumlara bedeli karşılığında protokol yapmak suretiyle gördürülmesi,
- ğ) Kabul ve barınma merkezi: Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerinin beslenme, barınma, sağlık, sosyal ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Genel Müdürlük tarafından kurulan, valiliklerce (il müdürlüğü) doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işlettirilen merkezleri,
- h) Kamu yararına çalışan dernek: 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanununun 27 nci maddesine göre tespit edilmiş derneği,
- ı) Kanun: 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu,
- i) Merkez: Kabul ve barınma ile geri gönderme merkezlerini,
- j) Müdür: Kabul ve barınma ile geri gönderme merkezlerinin yönetiminden sorumlu kişiyi,
- k) Özel ihtiyaç sahibi: Başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden, refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne ya da baba veya işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişiyi,
- l) Refakatsiz çocuk: Sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan kişileri,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Merkezlerin Çalışma Esasları ile Kuruluşu, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi, Güvenliği ve Diğer Hükümler

Merkezlerin çalışma esasları

MADDE 4(1) Merkezlerin kurulması, işletilmesi ve işlettirilmesinde ve bu Yönetmelik kapsamında verilecek hizmetlerin yerine getirilmesinde aşağıdaki usul ve esaslara göre hareket edilir:

- Yaşam hakkının korunması.
- İnsan odaklı yaklaşım.
- Refakatsiz çocuğun yüksek yararının gözetilmesi.
- Özel ihtiyaç sahiplerine öncelik tanınması.
- Kişisel bilgilerin gizli tutulması.
- Yapılacak işlemlerde ilgililerin bilgilendirilmesi.
- Barınanların sosyal ve psikolojik açıdan güçlendirilmesi.

g) Barınanların inanç ve ibadet özgürlüklerine saygı gösterilmesi.

ğ) Barınanlara dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin hizmet verilmesi.

Kuruluş

MADDE 5(1) Geri gönderme merkezleri, ihtiyaç olan il ve ilçelerde Genel Müdürlüğün teklifi üzerine, Bakanlık onayıyla kurulur.

(2) Kabul ve barınma merkezleri, ihtiyaç olan il ve ilçelerde valiliğin teklifi üzerine Genel Müdürlüğün onayıyla veya resen Genel Müdürlük tarafından kurulur.

(3) Genel Müdürlük, acil veya olağanüstü durumlarda, konusu, amacı ve süresi kuruluş onayında belirtilmek kaydıyla geçici merkezler kurabilir.

(4) Merkezlere ait standartlar, Genel Müdürlükçe belirlenir.

(5) Merkezlere yerleştirme ve merkezlerin kapasite yönetimi, merkezlerin kapasitesi ve idari gerekliliklerine bağlı olarak Genel Müdürlük tarafından yapılır.

Merkezlerin işletilme şekli

MADDE 6(1) Merkezler, Kanunun 58 inci ve 95 inci maddeleri çerçevesinde işletilir veya işlettirilebilir.

Merkezlerin işletilmesi

MADDE 7(1) Merkezlerin doğrudan işletilmesi halinde merkezlerde sağlanacak hizmetler, satın alma yoluyla da yürütülebilir.

Merkezlerin protokol yapmak suretiyle işlettirilmesi

MADDE 8(1) Merkezler, doğrudan işletilebileceği gibi Kanunun 58 inci ve 95 inci maddelerine istinaden; yönetim birimi görev alanına girmeyen beslenme, barınma, temizlik, güvenlik, sağlık, sosyal ve psikolojik destek, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler gibi hizmetlerin gördürülebilmesi amacıyla aşağıdaki kurumlara işlettirilebilir:

a) Kamu kurum ve kuruluşları.

b) Türkiye Kızılay Derneği.

c) Kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlar.

(2) Protokolle işlettirilen merkezlerde beslenme, barınma, temizlik, sağlık, sosyal ve psikolojik destek, eğitim, iç ve dış güvenlik gibi hizmetler, protokolün tarafı olan ve işletmecilik hizmetlerini sunmakla yükümlü kurumlarca yerine getirilir. Ancak valilikçe, ihtiyaç duyulduğunda, iç ve dış güvenliğin sağlanması amacıyla genel kolluk birimleri merkezlerde görevlendirilebilir.

(3) Merkezlerin, Kanunun 58 inci ve 95 inci maddelerine istinaden işlettirilmesi halinde; Genel Müdürlük ile ilgili kurumlar arasında protokol yapılır. Protokolde, merkezlerin işlettirilmesine ilişkin aşağıdaki hususlar yer alır:

a) Konu.

b) Amaç.

c) Kapsam.

ç) Yönetim ve işletme.

d) Denetim.

- e) Görevlendirilecek personel.
- f) Merkez binalarının temini.
- g) Tarafların yükümlülükleri.
- ğ) Mali hususlar.
- h) Merkezlerden faydalanacaklar.
- ı) Ortak yükümlülükler ve genel hususlar.
- i) Yürürlük ve süre.
- j) Anlaşmazlıkları çözümü.
- k) Fesih.
- l) Diğer hususlar.

(4) Merkezlerin işlettirilmesi halinde, protokolde yer alan hizmetlerle ilgili Genel Müdürlük tarafından ilgili kuruma yapılacak ödemeler; protokolde yer alan mali hususlar başlığı altında tespit edilecek olup; ödeme şekli ödemeye esas fatura ve ödemeye ilişkin evrakların işlettirilen kurum tarafından hazırlanıp il müdürlüğüne teslim edilmesini takiben yapılır.

(5) Genel Müdürlük protokolde, hangi merkezlerin işlettirileceği, hangi merkezlerde hangi hizmetlerin verdirileceği gibi hususlara da yer verir.

(6) Genel Müdürlük ile ilgili kurumlar arasında imzalanan protokoller talep edilmesi halinde Maliye Bakanlığına gönderilir.

Merkezlerin yönetimi

MADDE 9(1) Merkezlerin bizzat işletilmesine veya işlettirilmesine bakılmaksızın yönetim, gözetim, denetim ve koordinasyonu yetkisi; merkez müdürü ve ona bağlı yönetim birimi tarafından yerine getirilecek olup devredilmeyecektir.

(2) Merkez müdürü yönetim, denetim, gözetim ve koordinasyon görevini doğrudan ve yönetim birimi aracılığıyla yerine getirir.

Merkez müdürü ve görevleri

MADDE 10(1) Merkez müdürü, merkezin en üst amiri olup, görevlerinden dolayı merkezin bulunduğu yerin il müdürüne karşı sorumludur.

(2) Merkez müdürünün görev ve yetkileri şunlardır:

- a) İlgili mevzuat çerçevesinde merkezi yönetmek.
- b) Kurum personeli üzerinde mevzuatın öngördüğü şekilde yönetim, gözetim, denetim ve koordinasyon yetkisini kullanmak.
- c) Merkez hizmetlerinin yürütülmesi için gerekli plan ve programları hazırlamak, personel ve birimler arasında işbirliği ve eşgüdümü sağlamak.
- ç) Merkezin ihtiyaçlarıyla ilgili konularda il müdürlüğüne talepte bulunmak.
- d) Merkezin iç ve dış güvenliğiyle ilgili tedbirleri almak, bu tedbirleri ilgili kolluk birimleriyle paylaşmak ve gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamak.
- e) Merkezde sağlık koşullarına uygun ortamın sağlanması için gerekli tedbirleri almak.

- f) İhtiyaç duyulan alanlarda kamu kurum ve kuruluşlarıyla etkin işbirliği yapmak.
- g) Merkezin acil durum plânlarını yapmak ve bu plânın uygulanmasını takip etmek. çalışanları ve merkezde kalanları plân hakkında bilgilendirmek.
- ğ) Mevzuat kapsamında yapısal ve idari her türlü tedbiri almak.
- h) Protokolle işlettirilen merkezlerde, protokole uygunluk denetim ve gözetimi yapmak.
- ı) Kayıtların ve biyometrik verilerin mevzuata uygun şekilde alınmasını, saklanmasını ve kullanmasını sağlamak.
- i) İdari gözetim altında tutulan yabancıların kaçmalarını önlemek için gerekli tedbirleri almak.
- j) Genel Müdürlük veya il müdürü tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Merkez müdürlüğünün görevleri

MADDE 11(1) Merkez müdürlüğünün görevleri şunlardır:

- a) Merkeze kabul işlemlerinin yapılması.
- b) Uluslararası koruma başvurusu yapan yabancıların taleplerinin il müdürlüğüne iletilmesi.
- c) Merkeze yerleştirilenlerin mevzuat çerçevesinde kayıtlarının ve biyometrik verilerinin alınması.
- ç) İstatistiki verilerin oluşturulması.
- d) Tercümanlık ve rehberlik hizmetlerinin sağlanması.
- e) Merkezlerde barınanların merkez içerisindeki genel yerleşim planlarının yapılması ve düzenlenmesi.
- f) Protokol yapılarak işlettirilen merkezlerde, protokol hükümlerinin uygulanmasının takip edilmesi ve aksaklıkların derhal il müdürüne iletilmesi.
- g) Merkezlerin işleyişine ilişkin Genel Müdürlük tarafından belirlenecek usul ve esaslar ile hizmet standartlarının yerine getirilmesiyle ilgili iş ve işlemlerin takip edilmesi.
- ğ) Merkezler arasındaki nakillerde veya sınır dışı edilmek üzere sınır kapılarına intikallerin sağlanmasında sorumlu kolluk birimleriyle koordinasyonun sağlanması.
- h) Merkezlerde barınanların, yakınlarına, notere, yasal temsilciye, avukata, ziyaretçilerine, vatandaşı olduğu ülke konsolosluk yetkilisine, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği görevlisine erişebilmeleri ve bunlarla görüşme yapabilmelerinin koordine edilmesi.
- ı) Merkezde çalışan personelin özlük iş ve işlemlerinin yürütülmesi.
- i) Gerekli olduğunda, İl müdürlüğü kanalıyla diplomatik temsilcilikler veya konsolosluklarla temasa geçilmesi, buna ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesi.
- j) Kolluk birimleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordinasyonun sağlanması.
- k) İl müdürlüğü tarafından verilen diğer iş ve işlemlerin yapılması.

Merkezlerin güvenliği

MADDE 12(1) Bizzat işletilen merkezlerde, iç ve dış güvenlik hizmeti; genel kolluk birimlerince sunulabileceği gibi, özel güvenlik hizmeti sağlayan kurumlardan hizmet satın alma yoluyla da sağlanabilir.

(2) Protokolle işlettirilen merkezlerin iç ve dış güvenliğinden, protokolün tarafı olan ve hizmetleri yerine getiren kurum sorumludur. Protokolle işlettirilen merkezlerin iç ve dış güvenliğinin ne şekilde sağlanacağı hususu protokolda belirlenir.

(3) Genel Müdürlük, merkezlerin güvenliğinin hangi usulle sağlanacağı hususunu valiliklerle koordineli şekilde belirler.

Kayıtlar ve merkezlerle ilgili elektronik takip sistemi

MADDE 13(1) Genel Müdürlük, merkezlerin etkin bir şekilde yönetilmesi ve koordine edilmesi amacıyla elektronik takip sistemi kurar, veri tabanı ve internet ağı oluşturur.

(2) Merkezlerle ilgili olarak elektronik ortamda girilen veriler, Genel Müdürlük merkezi veri tabanında muhafaza edilir.

(3) Merkezlerde tutulacak tüm kayıtlar ile bunların ne kadar süreyle saklanacağıyla ilgili hususlar Genel Müdürlükçe belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Merkezlerde Verilecek Hizmetler, Ödenek, Denetim, Mali ve Diğer Hükümler

Merkezlerde verilecek hizmetler

MADDE 14(1) Merkezlerde verilecek hizmetler şunlardır:

- a) Barınma ve beslenme.
 - b) İç ve dış güvenlik.
 - c) Yabancı tarafından bedeli karşılanamayan acil ve temel sağlık hizmetleri.
 - ç) Psikolojik ve sosyal destek faaliyetleri.
 - d) Özel ihtiyaç sahiplerine uygun alanların tahsis edilmesi.
 - e) Barınanların kıymetli eşyalarının emanete alınması.
 - f) Merkezler arası nakil ve sınır dışı nakil işlemleri.
 - g) Genel Müdürlükçe uygun görülen diğer hizmetler.
- (2) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin sağlanması ile buna ilişkin standartlar Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

Ödenek

MADDE 15(1) Bizzat işletilen merkezlerde genel hükümlere göre merkez müdürü tarafından gerçekleştirilen giderler ile protokolle Kanunun öngördüğü kurumlara işlettirilen merkezlerin işletirme giderleri, Genel Müdürlük bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.

(2) Kanunun öngördüğü kurumlara Genel Müdürlük tarafından işlettirilen merkezlerle ilgili yapılacak ödemenin şekli protokolle belirlenir.

Merkezlerin denetimi

MADDE 16(1) Merkezler bağlı oldukları il müdürlüğü tarafından sürekli, Genel Müdürlükçe her yıl, Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığınca üç yılda bir denetlenir. Valilikler her zaman Bakanlıktan denetim yapılması talebinde bulunabilir.

(2) Genel Müdürlükte, merkezlerin denetimiyle ilgili olarak bir komisyon oluşturulur. Komisyonun çalışma usul ve esasları Genel Müdürlük tarafından ayrıca belirlenir.

(3) İl ve ilçe insan hakları komisyonlarının düzenleyecekleri raporlar denetimlerde öncelikle dikkate alınır. Raporlarda dile getirilen hususlarla ilgili yapılanlar ilgili komisyonlara ve Genel Müdürlüğe bildirilir.

(4) Protokolle işlettilen merkezlerin denetiminde, genel hükümler yanında protokol hükümlerine uyulup uyulmadığı da denetlenir.

(5) İl müdürlüğü ve Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından düzenlenen denetim raporlarının bir örneği Genel Müdürlüğe gönderilir.

(6) Denetim raporlarında tespit edilen eksiklik ve aksaklıkların giderilmesinden il müdürü ve merkez müdürü sorumludur.

Kamu yararına çalışan dernekler

MADDE 17(1) Kamu yararına çalışan dernekler ile bu derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanların tespiti, Bakanlık Dernekler Dairesi Başkanlığından sorulmak suretiyle yapılır.

İş birliği

MADDE 18(1) Merkezlerde hizmetlerin yürütülmesi sırasında ihtiyaç halinde, kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, vakıf, sivil toplum kuruluşları, gönüllü gerçek ve tüzel kişiler ile özel sektörün desteğinin alınması amacıyla Genel Müdürlükle koordinasyon halinde işbirliği yapılır.

İdari düzenlemeler

MADDE 19(1) Genel Müdürlük, bu Yönetmeliğe aykırı olmamak üzere idari düzenlemeler yapabilir.

(2) Ayrıca merkezlerin genel güvenlik, yangın, bilgi sistemlerinin güvenliği gibi diğer güvenlik standartları ile güvenlik personelinin merkez içinde ve dışında yerine getireceği görevler, Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlük

MADDE 20(1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 21(1) Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

2) Uluslararası Seçki

2.1 BM Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Cenevre Sözleşmesi

1951 BİRLEŞMİŞ MİLLETLER MÜLTECİLERİN HUKUKİ STATÜSÜNE İLİŞKİN CENEVRE SÖZLEŞMESİ

BAŞLANGIÇ

Yüksek İmzacı Taraflar,

Birleşmiş Milletler Antlaşması ve 10 Aralık 1948’de Genel Kurul’ca kabul olunan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin, insanların ana hürriyetlerden ve insan haklarından, fark gözetmeksizin faydalanmaları ilkesini teyit ettiğini dikkate alarak,

Birleşmiş Milletler’in, birçok defa, mültecilere karşı derin ilgisini ortaya koyduğunu ve mültecilerin temel hürriyetleri ile insan haklarını mümkün olduğu kadar kapsamlı bir şekilde kullanmalarını sağlamaya çaba gösterdiğini dikkate alarak,

Mültecilerin hukuki durumuna ilişkin daha önce imzalanan milletlerarası antlaşmaların tekrar gözden geçirilmesi ve bir araya getirilmesinin, bu antlaşmaların alanının ve bunların mülteciler için sağladığı himayenin yeni bir antlaşma yoluyla genişletilmesinin arzu edilir olduğunu dikkate alarak, Sığınma hakkını tanımanın, bazı ülkelere son derece ağır yük yükleyebileceğini ve uluslararası kapsamı ile niteliği Birleşmiş Milletler’ce kabul edilmiş bulunan bir sorunun, uluslararası iş birliği olmaksızın tatmin edici bir şekilde çözümlenemeyeceğini dikkate alarak,

Bütün Devletlerin, mülteci sorununun toplumsal ve insani yönlerini kabul ederek, bu sorunun devletler arasında bir gerginlik sebebi halini almasını önlemek için olanakları ölçüsünde ellerinden geleni yapmalarını arzuladığını ifade ederek,

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri’nin, mültecilerin korunmasını sağlayan uluslararası sözleşmelerin uygulanmasına nezaret etmekle görevli olduğunu kaydederek ve bu sorunu çözmek için alınan önlemlerin birbiri ile verimli uyumunun, Devletler ile Yüksek Komiser arasındaki iş birliğine bağlı olduğunu kabul ederek,

Aşağıdaki konularda anlaşmışlardır:

Madde 1

I. BÖLÜM Genel Hükümler

A. İşbu Sözleşme’nin amaçları bakımından “mülteci” kavramı:

(1) 12 Mayıs 1926 ve 30 Haziran 1928 Düzenlemeleri veya 28 Ekim 1933 ve 10 Şubat 1938 Sözleşmeleri, 14 Eylül 1939 Protokolü ya da Uluslararası Mülteci Örgütü Tüzüğü’ne göre mülteci sayılan; Uluslararası Mülteci Örgütü tarafından, faaliyette bulunduğu dönem içinde alınmış mülteci sıfatını vermeme kararları, bu bölümün 2. fıkrasındaki koşullara sahip olan kimselere mülteci sıfatının verilmesine engel değildir;

(2) 1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahsa uygulanacaktır.

Birden fazla tabiiyeti olan bir kişi hakkındaki “vatandaşı olduğu ülke” ifadesi, tabiiyetini haiz olduğu ülkelerden her birini kasteder ve bir kişi, haklı bir sebebe dayalı bir korku olmaksızın, vatandaşı olduğu ülkelerden birinin korumasından yararlanmıyorsa, vatandaşı olduğu ülkenin korumasından mahrum sayılmayacaktır.

B. (1) İşbu Sözleşme’nin amaçları bakımından kısım A, Madde 1’deki “1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar” ifadesi, ya,

(a) “1 Ocak 1951’den önce Avrupa’da meydana gelen olaylar”; veya,

(b) “1 Ocak 1951’den önce Avrupa’da veya başka bir yerde meydana gelen olaylar” anlamında anlaşılacak ve her Taraf Devlet bu Sözleşme’yi imzaladığı, tasdik ettiği veya ona katıldığı sırada bu Sözleşme’ye göre taahhüt ettiği yükümlülükler bakımından bu ifadenin kapsamını belirten bir beyanda bulunacaktır.

(2) (a) şıkkını kabul eden her Taraf Devlet, herhangi bir zamanda Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne göndereceği bir notla, (b) şıkkını kabul ettiğini duyurarak yükümlülüklerini genişletebilir.

C. Yukarıdaki kısım A'da belirtilen hükümlerin kapsamına giren her kişi eğer:

- (1) Vatandaş olduğu ülkenin korumasından kendi isteği ile tekrar yararlanırsa; veya
 - (2) Vatandaşlığını kaybettikten sonra kendi arzusu ile tekrar kazanırsa; veya
 - (3) Yeni bir vatandaşlık kazanmışsa ve vatandaşlığını yeni kazandığı ülkenin himayesinden yararlanıyorsa; veya
 - (4) Kendi arzusu ile terk ettiği veya zulüm korkusu ile dışında bulunduğu ülkeye kendi arzusu ile, tekrar yerleşmek üzere dönmüşse; veya
 - (5) Mülteci tanınmasını sağlayan koşullar ortadan kalktığı için vatandaşı olduğu ülkenin korumasından yararlanmaktan sakınmaya artık devam edemezse;
- İşbu fıkra, vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden yararlanmayı reddetmek için önceden geçerli zulme ait haklı sebepler ileri sürebilen, bu maddenin A(1) Kısmı'nın kapsamına giren bir mülteciye tatbik olunmayacaktır;
- (6) Tabiiyetsiz olup da, mülteci tanınmasını yol açan koşullar ortadan kalktığı için, normal ikametgahının bulunduğu ülkeye dönebilecek durumda ise;
- Ancak işbu fıkra, normal ikametgahının bulunduğu ülkeye dönmeyi reddetmek için önceden maruz kaldığı zulme bağlı haklı sebepler ileri sürebilen, bu maddenin A(1) kısmının kapsamına giren bir mülteciye uygulanmayacaktır. Bu kişiye, işbu Sözleşme'nin uygulanması sona erecektir.

D. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği dışında, diğer bir Birleşmiş Milletler organı veya örgütünden halen koruma veya yardım gören kimselere uygulanmayacaktır. Durumları, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun konuyla ilgili uygun kararları çerçevesinde kesin olarak halledilmeden, yararlandıkları bu tür koruma veya yardımlar herhangi bir sebeple sona eren kişiler, işbu Sözleşme'den tamamen yararlanırlar.

E. Bu Sözleşme, ikamet ettiği ülkenin yetkili makamlarınca o ülke vatandaşlığına sahip olanların sahip bulundukları hak ve yükümlülüklerle sahip sayılan bir kişiye uygulanmayacaktır.

F. Bu Sözleşme hükümleri:

- (a) barışa karşı suç, savaş suçu veya insanlığa karşı suç gibi suçlar için hükümler koyan uluslararası belgelerde tanımlanan bir suç işlediğine;
- (b) mülteci sıfatıyla kabul edildiği ülkeye sığınmadan önce, sığındığı ülkenin dışında ağır bir siyasi olmayan suç işlediğine;
- (c) Birleşmiş Milletler'in amaç ve ilkelerine aykırı fiillerden suçlu olduğuna dair hakkında ciddi kanaat mevcut olan bir kişi hakkında uygulanmayacaktır.

Madde 2

Her mültecinin, bulunduğu ülkeye karşı, özellikle yasalara, yönetmeliklere ve kamu düzenini için alınan önlemlere uymayı öngören yükümlülükleri vardır.

Madde 3

Taraf Devletler, bu Sözleşme hükümlerini mültecilere, ırk, din veya geldikleri ülke bakımından ayırım yapmadan uygulayacaklardır.

Madde 4

Taraf Devletler, ülkelerindeki mültecilere, dini vecibelerini yerine getirme hürriyeti ve çocuklarının dini eğitim hürriyeti bakımından, en az vatandaşlara uyguladıkları muamele kadar uygun muamele uygulayacaklardır.

Madde 5

Bu Sözleşme'nin hiçbir hükmü, bir Taraf Devlet tarafından mültecilere bu Sözleşme dışında sağlanan diğer hakları ve çıkarları ihlal etmez.

Madde 6

Bu Sözleşme bakımından “aynı şartlarla” kavramı, belli bir kimsenin, söz konusu bir haktan yararlanabilmesi için, özellikleri açısından bir mültecinin yerine getiremeyecekleri dışında, mülteci olmasaydı belli bir hakkı kullanmak için yerine getirmesi gereken bütün şartları (geçici yahut daimi ikamet süresine ve şartlarına ait olanlar dahil), kendisinin yerine getirmesi anlamını ima eder.

Madde 7

1. Bu Sözleşme’nin daha uygun hükümler içerdiği durumlar hariç tutulmak koşuluyla, her Taraf Devlet, mültecilere, genel olarak yabancılara uyguladığı muameleyi uygulayacaktır.
2. Bütün mülteciler, Taraf Devletlerin topraklarında üç yıl ikametden sonra kanuni mütakabiliyet şartından muafiyet kazanacaklardır.
3. Her Taraf Devlet, bu Sözleşme kendisi hakkında yürürlüğe girdiği tarihte mültecilerin, mütakabiliyet şartı olmadan yararlanabilecekleri hakları ve çıkarları kendilerine tanımaya devam edecektir. 4. Taraf Devletler, mütakabiliyet şartının bulunmaması halinde, mültecilere 2. ve 3. fıkralara göre yararlanabilecekleri haklardan ve çıkarlardan başka hak ve çıkarlar sağlamak imkanlarını ve 2. ve 3. fıkralarda belirtilen şartlara sahip olmayan mültecileri mütakabil muamele muafiyetinden istifade ettirmek imkanını uygun biçimde dikkate alacaklardır.
5. Yukarıdaki 2. ve 3. fıkralar hükümleri, gerek bu Sözleşme’nin 13, 18, 19, 21 ve 22. maddelerinde belirtilen haklara ve çıkarlara, gerekse bu Sözleşme’de belirtilmeyen haklara ve çıkarlara uygulanır.

Madde 8

Yabancı bir Devlet vatandaşlarının kişiliklerinin, mallarının veya menfaatlerinin aleyhinde uygulanabilecek istisnai tedbirler bakımından Taraf Devletler, bu gibi tedbirleri, söz konusu yabancı devletin resmen vatandaşı olan bir mülteciye, sırf bu vatandaşlığına dayanarak uygulamayacaklardır. Bu maddede ifade olunan genel ilkeyi mevzuatlarına göre tatbik edemeyen Taraf Devletler bu gibi mültecilere uygun hallerde muafiyet tanıyacaklardır.

Madde 9

İşbu Sözleşme’nin hiçbir hükmü, bir Taraf Devletin, savaş zamanında veya diğer vahim ve özel hallerde, belli bir kimse hakkında, bu kimsenin gerçekte bir mülteci olduğu ve kendisiyle ilgili söz konusu tedbirlerin, bu devletin milli güvenliği açısından devamının gerektiği tespit edilinceye kadar, milli güvenliği için elzem saydığı tedbirleri geçici olarak almasını engellemeyecektir.

Madde 10

1. Bir mülteci, İkinci Dünya Savaşı sırasında sürgün edilerek bir Taraf Devletin ülkesine götürülmüş olup burada ikamet etmekte ise, bu mecburi ikamet süresi, bu ülkedeki kanuni ikamet süresi sayılacaktır.
2. Bir mülteci, İkinci Dünya Savaşı sırasında bir Taraf Devletin ülkesinden sürgün edilip bu Sözleşme’nin yürürlüğe girmesinden önce sürekli ikamet amacı ile oraya dönmüş ise, sürgünden önceki ve sonraki süreler, hangi amaçla olursa olsun kesintisiz ikametın şart koşulduğu durumlar için, kesintisiz tek bir ikamet süresi sayılacaktır.

Madde 11

Bir Taraf Devlet, kendi bayrağını taşıyan bir geminin mürettebatı arasında düzenli bir şekilde çalışan mülteciler varsa, bu kişilerin ülkesinde yerleşmelerine ve özellikle bir başka ülkeye yerleşmelerini kolaylaştırmak üzere kendilerine seyahat belgeleri vermeye, ya da geçici olarak topraklarına girmelerine sıcak bakacaktır.

II. BÖLÜM Hukuki Statü

Madde 12

1. Her mültecinin bireysel statüsü, daimi ikametgahının bulunduğu ülkenin yasalarına veya eğer daimi ikametgahı yoksa, bulunduğu ülkenin yasalarına tabidir.
2. Mültecinin önceden kazandığı ve bireysel statüsüyle ilgili haklara, özellikle evliliğe bağlı haklara, her Taraf Devlet tarafından, gerekirse bu devletin yasalarının gösterdiği koşulları yerine getirmek kaydıyla, söz konusu hakkın, kişi mülteci olmasaydı o devletin yasalarınca tanınacak haklar arasında bulunması durumunda, saygı gösterilecektir.

Madde 13

Taraf Devletler, menkul ve gayrimenkul mülkiyet edinme ile buna bağlı diğer hakları, menkul ve gayrimenkul mülkiyete ait kira ve diğer sözleşmelerle ilgili hakları, her mülteciye, mümkün olduğu kadar müsait ve her halde genel olarak aynı koşullardaki yabancılara sağlanandan daha az müsait olmayan bir şekilde uygulayacaktır.

Madde 14

Buluşlar, desenler, modeller, ticari markalar, ticari unvanlar gibi sınai mülkiyet haklarıyla, edebi, artistik ve ilmi çalışmalarla ilgili haklarının korunmasıyla ilgili olarak, her mülteci, sürekli ikametgahının bulunduğu ülkede, bu ülkenin kendi vatandaşlarına sağladığı korumanın aynısından yararlanacaktır. Mülteci, bir başka Taraf Devletin toprağındayken, bu ülkede, sürekli ikametgahının bulunduğu ülkenin vatandaşlarına sağlanan korumadan yararlanacaktır.

Madde 15

Taraf Devletler, yasal olarak ülkelerinde ikamet eden mültecilere, siyasi amaç ve kar amacı taşımayan dernekler ile meslek sendikaları bakımından, aynı koşullar içindeki başka bir ülkenin vatandaşlarına tanıdıkları en müsait muameleyi uygulayacaklardır.

Madde 16

1. Her mülteci, bütün Taraf Devletler'in toprakları üzerindeki hukuk mahkemelerine serbestçe ve kolayca başvurabilecektir.
2. Her mülteci, sürekli ikametgahının bulunduğu Taraf Devlette, adli yardım ve teminat akçesinden muafiyet dahil, mahkemelere müracaat bakımından vatandaş gibi muamele görecektir.
3. Her mülteci, sürekli ikametgahının bulunduğu ülkenin dışındaki Taraf Devletlerde, o ülkelerin vatandaşlarına 2. fıkarda bahsedilen konular hakkında yapılan muamelenin aynısından istifade edecektir.

III. BÖLÜM

Gelir Getirici İşler

Madde 17

1. Taraf Devletler, ülkelerinde yasal olarak ikamet eden her mülteciye, ücretli bir meslekte çalışmak hakkı bakımından, aynı şartlar içinde yabancı bir memleketin vatandaşına uyguladıkları en müsait muameleyi uygulayacaklardır.
2. Her halde ulusal işgücü piyasasını korumak amacıyla, yabancılara veya yabancılardan çalıştırılmalarına konan sınırlama tedbirleri, bu Sözleşme'nin, ilgili Taraf Devlette yürürlüğe girdiği tarihte söz konusu tedbirlerden muaf tutulan veya aşağıdaki koşullardan birine sahip olan mültecilere uygulanmayacaktır:
 - (a) Ülkede üç yıl ikamet etmiş olmak;
 - (b) İkamet ettiği ülkenin vatandaşı olan bir kimse ile evli bulunmak.Eşini terk etmiş olan bir mülteci bu hükümden istifadeyi iddia edemeyebilir;
- (c) İkamet ettiği ülkenin vatandaşlığını taşıyan bir veya daha fazla çocuğu olmak.
3. Taraf Devletler, ücretli mesleklerde çalışmak bakımından bütün mültecilerin ve özellikle ülkelerine, bir işçi bulma programına yahut göçmen getirme planına göre girmiş olan mültecilerin haklarını, vatandaşlarına tanıdıkları çalışma haklarıyla aynı noktaya getirme konusuna sıcak bakacaklardır.

Madde 18

Taraf Devletler, ülkelerinde yasal olarak ikamet eden mültecilere, tarım, sanayi, küçük sanatlar ile ticaret sahalarında kendi işyerlerini açmak ve sanayi, ticari şirketler kurmak haklarıyla ilgili olarak, mümkün olduğu kadar müsait ve her halde genel olarak aynı şartlardaki yabancılara tanındıklarından daha az müsait olmayan muameleyi uygulayacaklardır.

Madde 19

1. Her Taraf Devlet, ülkesinde yasal olarak ikamet eden ve bu Devletin yetkili makamlarınca tanınan diplomalara sahip olup bir ihtisas mesleğini icra etmek isteyen mültecilere, mümkün olduğu kadar müsait ve her halde aynı şartlar içindeki tüm yabancılara sağlanandan daha az müsait olmayan şekilde muamele uygulayacaktır.

2. Taraf Devletler, bu gibi mültecilerin, anavatanları dışında, uluslararası ilişkilerini yürüttükleri ülkelere yerleşmelerini temin için, kanunlarına ve anayasalarına göre ellerinden gelen çabayı göstereceklerdir.

IV. BÖLÜM

Sosyal Durum

Madde 20

Bütün nüfusun tabi olduğu ve nadir bulunan maddelerin genel dağıtımını düzenleyen bir vesika usulün mevcut bulunduğu hallerde, mültecilere vatandaşlar gibi muamele edilecektir.

Madde 21

Taraf Devletler, konut edinme bakımından, bu konu yasalar ve yönetmeliklerle düzenlendiği ya da kamu makamlarının kontrolüne tabi olduğu oranda, ülkelerinde yasal olarak ikamet eden mültecilere, her halde genel olarak aynı şartlar altındaki yabancılara uygulanandan daha az olmayacak biçimde, mümkün olduğu kadar müsait bir muamele sağlayacaklardır.

Madde 22

1. Taraf Devletler, mültecilere, temel eğitim konusunda, vatandaşlarına uyguladıkları muamelenin aynısını uygulayacaklardır.

2. Taraf Devletler, mültecilere, temel eğitimin dışındaki eğitim konusunda ve özellikle çalışmalardan yararlanma, yabancı ülke okullarından alınmış eğitim sertifikalarının, üniversite diplomalarının ve derecelerinin tanınması, harç ve resimlerden muafiyet ve eğitim bursları alanlarında mümkün olduğu kadar müsait ve her halde genel olarak aynı şartlar içindeki yabancılara tanınanlardan daha az müsait olmayan şekilde muamele edeceklerdir.

Madde 23

Taraf Devletler, ülkelerinde yasal olarak ikamet eden mültecilere, sosyal yardım ve iane konularında vatandaşlarına uyguladıkları muamelenin aynısını uygulayacaklardır.

Madde 24

1. Taraf Devletler, ülkelerinde yasal olarak ikamet eden mültecilere, aşağıdaki konularda, vatandaşlarına uyguladıkları muamelenin aynısını uygulayacaklardır:

(a) Yasalarla düzenlendiği veya idari makamların yetkisine tabi oldukları ölçüde: maaşın bir parçası olduğu durumlarda aile yardımları, çalışma saatine göre başı ücret, fazla mesai ödemeleri, ücretli tatiller, eve iş götürmeye sınırlamalar, en az çalışma yaşı, çıraklık ve mesleki eğitim, kadınların ve gençlerin çalışması ve toplu ücret görüşmelerinden yararlanma;

(b) Sosyal güvenlik (iş kazaları, meslek hastalıkları, analık, hastalık, sakatlık, yaşlılık, ölüm, işsizlik, ailevi yükümlülükler ile, ulusal yasalara ve yönetmeliklere göre bir sosyal güvenlik programının kapsamına giren her hangi bir olağanüstü durum), aşağıdaki sınırlamalara tabidir:

(i) Kazanılmış hakların ve kazanılmak üzere olan hakların korunması için uygun düzenlemeler mevcut olabilir;

(ii) Tamamen devlet fonlarından karşılanan ödenekler veya ödenek bölümleri ile, normal bir emeklilik ödeneği için lüzumlu aidat koşullarını yerine getirmemiş kişilere yapılan yardımlar konusunda, ikamet edilen ülkenin ulusal yasaları ve yönetmelikleri hükümler içerebilir.

2. Bir mültecinin, bir iş kazası veya bir meslek hastalığı sonucunda ölümden doğacak tazminat haklarına, hak sahibinin, Taraf Devletin toprakları dışında ikamet etmesi yüzünden zarar gelmeyecektir.

3. Taraf Devletler, sosyal güvenlik konusundaki kazanılmış haklar veya kazanılmak üzere olan haklarla ilgili olarak, aralarında imzaladıkları, ya da gelecekte aralarında imzalayacakları antlaşmaların sağlayacağı faydalardan, yalnızca ülke vatandaşlarında aranan şartların aranması kaydıyla, mültecileri de yarandıracaklardır.

4. Taraf Devletler, taraf olmayan Devletler ile aralarında, yürürlükte bulunan veya herhangi bir zamanda yürürlüğe girecek olan, bunlara benzer antlaşmaların sağlayacağı faydalardan, mültecileri de, mümkün olduğu ölçüde yarandırmak imkanlarını araştırmaya sıcak bakacaklardır.

V. BÖLÜM İdari Önlemler

Madde 25

1. Bir mültecinin, bir hakkı kullanması için normal koşullarda yabancı bir ülkenin yetkililerinin yardımına ihtiyaç duyduğu, ama böyle bir yardımdan yararlanamadığı durumlarda, topraklarında ikamet ettiği Taraf Devletler, mülteciye, söz konusu yardımın kendi makamlarınca veya uluslararası bir makam tarafından yapılmasını sağlayacaklardır.

2. Birinci fıkrada bahsedilen makam veya makamlar, normal koşullarda bir yabancıya, o kişinin kendi ülkesinin ulusal makamları tarafından veya onların aracılığı ile sağlanabilecek belgeleri ya da sertifikaları, mültecilere sağlayacaklardır veya denetimleri altında şılttıracaklardır.

3. Bu yolla sağlanan belgeler veya sertifikalar, yabancılara kendi ulusal makamları tarafından veya onların aracılığıyla ile verilen resmi belgeler gibi kabul edileceklerdir ve aksi kanıtlanmadıkça geçerli sayılacaklardır.

4. Bu maddede bahsedilen hizmetler karşılığında, muhtaç kişilere sağlanabilen ayrıcalıklı uygulamalar saklı kalmak koşuluyla, ücret alınabilir ama bu tür ücretler makul ölçüde ve benzer hizmetler için vatandaşlardan alınan harçlarla orantılı olacaktır.

5. Bu madde hükümleri hiç bir suretle 27 ve 28. maddeleri ihlal etmez.

Madde 26

Her Taraf Devlet, ülkesinde yasal olarak ikamet eden mültecilere, genel olarak aynı koşullardaki yabancılara yönetmeliklerce sağlanan, toprakları üzerinde ikamet edeceği yeri seçme ve özgürce seyahat etme hakkını tanıyacaktır.

Madde 27

Taraf Devletler, ülkelerinde bulunan ve geçerli bir seyahat belgesine sahip olmayan her mülteciye kimlik kartı çıkartacaklardır.

Madde 28

1. Taraf Devletler, ülkelerinde yasal olarak ikamet eden mültecilere, ulusal güvenlikleri veya kamu düzenleri ile ilgili engelleyici ciddi sebepler bulunmadıkça, kendi toprakları dışında seyahatlerini temin edecek seyahat belgeleri vereceklerdir ve bu belgelere, bu Sözleşme'nin Cetvel'indeki hükümler uygulanacaktır. Taraf Devletler, bu tür bir belgeyi, ülkelerinde bulunan her hangi bir mülteciye verebilirler; kendi topraklarında bulunan ve yasal olarak ikamet ettikleri ülkeden bir seyahat belgesi almak imkanından mahrum olan

mültecilere bu tür bir belge vermeye özellikle sıcak bakacaklardır. 2. Önceden yapılmış uluslararası antlaşmalar çerçevesinde, o antlaşmalara taraf olan Devletler tarafından mültecilere verilmiş seyahat belgeleri, Taraf Devletlerce tanınacaktır ve bu maddeye göre düzenlenmiş gibi muamele görecektir.

Madde 29

1. Taraf Devletler, mültecilere, her ne isimle olursa olsun, benzer koşullarda vatandaşlarına uyguladıklarından veya uygulayabileceklerinden farklı ya da daha yüksek resim, harç ve vergi uygulamayacaklardır.
2. Yukarıdaki fıkra hükümleri, kimlik kartları da dahil, yabancılara verilecek idari belgeler hakkındaki harçlara ait yasa ve yönetmelik hükümlerinin mültecilere uygulanmasına engel değildir.

Madde 30

1. Her Taraf Devlet, kendi yasa ve yönetmeliklerine uygun olarak, mültecilerin, topraklarına getirdikleri değerli varlıkları, yerleşmek üzere kabul edildikleri bir başka ülkeye nakletmelerine izin verecektir.
2. Her Taraf Devlet, yerleşmek üzere kabul edildikleri bir başka ülkeye yerleşmeleri için gerekli olan her hangi değerli varlığı nakletmek amacıyla mültecilerin yapacakları izin başvurusunu, sıcak bir biçimde inceleyecektir.

Madde 31

1. Taraf Devletler, hayatlarının veya özgürlüklerinin, madde 1’de gösterilen şekilde tehdit altında bulunduğu bir ülkeden doğruca gelerek izinsizce kendi topraklarına giren veya bu topraklarda bulunan mültecilere, gecikmeden yetkili makamlara başvurarak yasadışı girişlerinin veya bulunuşlarının geçerli nedenlerini göstermeleri koşuluyla, yasadışı yollardan girişleri veya bulunuşlarından dolayı ceza vermeyeceklerdir.
2. Taraf Devletler, bu mültecilerin hareketlerine gerekli olanların dışında kısıtlama uygulamayacaklardır ve bu kısıtlamalar ancak, ülkedeki statüleri belirleninceye veya bir başka ülkeye kabulleri sağlanıncaya kadar uygulanacaktır. Taraf Devletler, bu mültecilerin diğer bir ülkeye kabullerini sağlamak için makul bir süre ve gerekli bütün kolaylıkları sağlarlar.

Madde 32

1. Taraf Devletler, ülkelerinde yasal olarak bulunan bir mülteciyi, ulusal güvenlik veya kamu düzeni ile ilgili sebepler dışında sınır dışı edemeyeceklerdir.
2. Böyle bir mültecinin sınır dışı edilmesi, ancak ilgili yasal sürece göre alınmış bir karara uygun olabilir. Zorunlu ulusal güvenlik nedenlerinin, aksine bir uygulamayı gerekli kıldığı haller dışında, mültecinin, durumunu açıklaması için delil sunmasına, temyiz etmesine, bu amaçla yetkili bir makamın ya da, yetkili makamın özel olarak atayacağı bir kişinin veya kişilerin önünde temsil edilmesine izin verilecektir.
3. Taraf Devletler bu gibi bir mülteciye, diğer bir ülkeye yasal olarak kabulünü sağlayabilmesi için makul bir süre tanıyacaklardır. Taraf Devletler, bu süre içinde, gerekli gördükleri işleriyle ilgili her hangi bir önlemi alma hakkını saklı tutarlar.

Madde 33

1. Hiçbir Taraf Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tâbiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade (“refouler”) etmeyecektir.
2. Bununla beraber, bulunduğu ülkenin güvenliği için tehlikeli sayılması yolunda ciddi sebepler bulunan veya özellikle ciddi bir adi suçtan dolayı kesinleşmiş bir hükümle mahkum olduğu için söz konusu ülkenin halkı açısından bir tehlike oluşturmaya devam eden bir mülteci, işbu hükümden yararlanmayı talep edemez.

Madde 34

Taraf Devletler, mültecileri özümlemeyi ve vatandaşlığa almayı her türlü imkan ölçüsünde kolaylaştıracaklardır. Vatandaşlığa alma işlemlerini çabuklaştırmaya ve bu işlemlerin masraf ve resimlerini her türlü imkan ölçüsünde azaltmaya özel çaba göstereceklerdir.

VI. BÖLÜM

Uygulamaya Yönelik Geçici Hükümler

Madde 35

1. Taraf Devletler, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği veya onun görevini devralacak diğer her hangi bir Birleşmiş Milletler kuruluşu ile, görevini yerine getirirlerken işbirliği yapmayı ve özellikle onların işbu Sözleşme hükümlerinin uygulanmasına nezaret etme görevini kolaylaştırmayı taahhüt ederler.

2. Taraf Devletler, Yüksek Komiserliği'nin veya onun görevini devralacak her hangi bir Birleşmiş Milletler kuruluşunun, Birleşmiş Milletler'in yetkili organlarına rapor vermesini için, aşağıdaki konular hakkında isteyeceği bilgileri ve istatistikleri uygun bir şekilde vermeyi taahhüt ederler:

(a) Mültecilerin içinde bulundukları durum,

(b) Bu Sözleşme'nin uygulanması ve

(c) Mülteciler konusunda mevcut veya yürürlüğe girecek yasalar, yönetmelikler ve kararnameler.

Madde 36

Taraf Devletler, işbu Sözleşme'nin uygulanabilmesi amacıyla çıkarabilecekleri yasaları ve yönetmelikleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne bildireceklerdir.

Madde 37

Bu Sözleşme'nin 28. Madde'sinin 2. fıkrası hükümlerine dokunmamak koşuluyla, işbu Sözleşme, taraflar arasında, 5 Temmuz 1922, 31 Mayıs 1924, 12 Mayıs 1926, 30 Haziran 1938 ve 30 Temmuz 1935 tarihli Düzenlemeler ile, 28 Ekim 1933, 10 Şubat 1938 tarihli Sözleşmeler'in, 14 Eylül 1939 tarihli Protokol'ün ve 15 Ekim 1946 tarihli Anlaşma'nın yerine geçer.

VII. BÖLÜM Nihai Hükümler

Madde 38

Bu Sözleşme'nin Tarafları arasında, Sözleşme'nin tefsiri veya uygulanması hakkında ortaya çıkan ve diğer yollardan halledilmemiş olan uyuşmazlıklar, uyuşmazlığın taraflarından birinin talebi üzerine Uluslararası Adalet Divanı'na sevk edilebilir.

Madde 39

1. Bu Sözleşme, Cenevre'de 28 Temmuz 1951 tarihinde imzaya açılacaktır ve daha sonra Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nce tutulacaktır. Birleşmiş Milletler Avrupa Ofisi'nde 28 Temmuz'undan 31 Ağustos 1951 tarihine kadar ve ardından, Birleşmiş Milletler Örgüt Merkezi'nde 17 Eylül 1951'den 31 Aralık 1952 ye kadar tekrar imzaya açık bulundurulacaktır.

2. Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Örgütü'ne üye bütün Devletler ile mülteciler ve vatansızların hukuki durumu hakkındaki diplomatik konferansa davet edilen üye olmayan diğer her hangi bir devletin veya Genel Kurul tarafından imzalamaya davet olunan her devletin imzasına açık tutulacaktır. Sözleşme onaylanacaktır ve onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne gönderilecektir. 3. İşbu maddenin 2. fıkrasında işaret edilen Devletler, 28 Temmuz 1951 tarihinden itibaren Sözleşme'ye taraf olabileceklerdir. Taraf olmak, taraf olma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nce kayıtlara geçirilmesiyle başlayacaktır.

Madde 40

1. Her hangi bir Devlet, imzaladığı, onayladığı veya taraf olduğu anda, işbu Sözleşme'nin, uluslararası alanda sorumlu bulunduğu bütün topraklarda ya da bu toprakların herhangi bir bölümünde uygulanacağını ilan edebilir. Böyle bir ilan, Sözleşme'nin söz konusu Devlet için yürürlüğe girdiği tarihte geçerli olacaktır.

2. Bu tür bir bölge belirlemesi, söz konusu tarihten sonraki herhangi bir tarihte, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne yapılacak bir duyuru ile gerçekleştirilecektir ve duyurunun, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne ulaştırıldığından doksanıncı günden itibaren veya Sözleşme, bu Devlet için yürürlüğe daha ileri bir tarihte giriyorsa, o tarihte uygulamaya geçecektir.

3. Bu Sözleşme'nin imzalandığı, onaylandığı veya ona taraf olunduğu tarihte uygulanacak bölgelerin dışında tutulan topraklar açısından, ilgili her Devlet, bu toprakların da uygulama bölgesinin içine alınması için, bu bölgelerin yönetimlerinin, Anayasal nedenlerle öngörülen onaylarının alınması koşuluyla, gereken adımları atma imkanlarını araştıracaktır.

Madde 41

Üniter olmayan veya Federal bir Devlet hakkında aşağıdaki hükümler uygulanacaktır:

(a) Bu Sözleşme'nin, Federal bir yasama organının yasama yetkisi alanına giren maddeleriyle ilgili olarak, Federal Hükümet'in üstlendiği yükümlülükler, Federal olmayan devletlerinki ile aynı olacaktır.

(b) Bu Sözleşme'nin, Federasyonun anayasal sistemine göre, yasamayla ilgili adımlar atmak zorunluluğu bulunmayan eyaletlerin, Federasyonu oluşturan devletlerin veya kantonların yasama yetkileri alanına giren maddeleriyle ilgili olarak Federal Hükümet, bu tür maddeleri, mümkün olan en kısa zamanda, eyaletlerin, Federasyonu oluşturan devletlerin veya kantonların ilgili makamlarına olumlu bir yorumla beraber bildirecektir.

(c) Bu Sözleşme'ye Taraf Federal bir Devlet, bir başka Taraf Devlet'in, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri kanalıyla kendisine iletilecek talebi üzerine, Sözleşme'nin her hangi bir hükmü hakkında, Federasyon'da ve federasyonu oluşturan birimlerde geçerli yasal mevzuat ve uygulamaya ait, söz konusu hükmün, yasal veya diğer yollarla ne oranda geçerli olduğunu gösteren bir açıklama yapacaktır.

Madde 42

1. Her Devlet, imzalama, onaylama veya taraf olma sırasında, Sözleşme'nin 1, 3, 4, 16 (1), 33, 36 46. (Dahil) maddeleri dışındaki maddeler hakkında çekince koyabilir.

2. Bu maddenin 1. fıkrası çerçevesinde çekince koyan her Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne göndereceği bir duyuru ile söz konusu çekinceyi her zaman geri alabilir.

Madde 43

1. Bu Sözleşme, altıncı onay veya taraf olma belgesinin kayıt tarihini takip eden doksanıncı gün yürürlüğe girecektir.

2. Sözleşme, altıncı onay veya taraf olma belgesinin kayıt tarihinden sonra onaylayan veya taraf olan Devletlerden her biri hakkında, bu Devletin onay veya taraf olma belgesinin kayıt tarihini takip eden doksanıncı gün yürürlüğe girer.

Madde 44

1. Her Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne göndereceği bir duyuru ile Sözleşmeye taraf olmaya her zaman son verebilir.

2. Taraf olmanın sona erışı, ilgili Devlet hakkındaki duyurunun, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından alındığı tarihten bir sene sonra geçerli olur.

3. 40. madde çerçevesinde bir duyuru veya ilan yapmış olan her Devlet, bu tarihten sonraki herhangi bir tarihte, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne yapacağı bir başvuru ile, bu başvurunun Genel Sekreter'ce alınmasından bir yıl sonra, Sözleşme'nin söz konusu toprağa uygulanışının sona ereceğini ilan edebilir.

Madde 45

1. Her Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne göndereceği bir başvuru ile bu Sözleşme'de değişiklik yapılmasını her zaman talep edebilir.
2. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, bu talep hakkında, eğer varsa, alınacak tedbirler konusunda tavsiyede bulunacaktır.

Madde 46

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Birleşmiş Milletler üyesi bütün Devletlere ve 39. maddede bahsedilen üye olmayan devletlere:

- (a) Birinci maddenin B kısmı uyarınca yapılan duyuru ve ilânları;
- (b) 39. madde uyarınca yapılan imzalama, onaylama veya taraf olma işlemlerini;
- (c) 40. madde uyarınca yapılan duyuruları ve ilânları;
- (d) 42. madde uyarınca konan çekinceleri veya çekinceleri geri çekişleri;
- (e) 43. madde uyarınca, bu Sözleşme'nin yürürlüğe gireceği tarihi;
- (f) 44. madde uyarınca taraf olmaya son verişleri ve bununla ilgili duyuruları; (g) 45. madde uyarınca yapılacak değişiklik taleplerini bildirecektir.

YUKARIDAKI NOKTALARA SADIK KALAN aşağıda imzaları bulunanlar, usulüne uygun yetkili olarak, işbu Sözleşmeyi, Hükümetleri adına imzalamışlardır. Cenevre'de, Yirmi sekiz Temmuz Bin dokuz yüz elli bir tarihinde, Fransızca ve İngilizce metinleri aynı derecede geçerli olmak suretiyle bir nüsha olarak düzenlenmiş olup Birleşmiş Milletler Örgütü Arşivinde bulundurulacaktır ve tasdikli kopyaları, Birleşmiş Milletler üyesi bütün Devletlere ve 39. maddede belirtilen üye olmayan Devletlere yollanacaktır.

2.2 BM Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair 1967 Protokolü

İşbu protokole Taraf Devletler,

Cenevre'de 28 Temmuz 1951 tarihinde imzalanan Mültecilerin Hukuki Durumuna ilişkin Sözleşme'nin (bundan böyle Sözleşme diye anılacaktır), sadece 1 Ocak 1951'den önce meydana gelmiş olaylar sonucunda mülteci olan şahısları kapsadığını dikkate alarak, Sözleşme'nin kabulünden bu yana, yeni mülteci ortamlarının ortaya çıktığını ve bu nedenle, söz konusu mültecilerin, Sözleşme'nin kapsamına giremeye bileceğini dikkate alarak, Sözleşme'deki tanımın kapsamına giren bütün mültecilerin, Ocak 1951 tarih sınırlamasına bakılmaksızın eşit hukuki statüden yararlanmalarının arzu edilir olduğunu dikkate alarak, Aşağıdaki konular üzerinde ANLAŞMIŞLARDIR:

Madde 1

1. İşbu Protokole Taraf Devletler, Sözleşme'nin 2 ila 34. maddelerini aşağıda tanımlı yapılan mültecilere uygulamayı taahhüt ederler.
2. İşbu Protokol bakımından, bu maddenin 3. fıkrasının uygulanması hali dışında, "mülteci" terimi, Sözleşme'nin 1. maddesinin A 2 kısmında mevcut "1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve" ve "söz konusu olaylar sonucunda" ifadeleri metinden çıkarılmış addedilerek, Sözleşme'nin 1. maddesinde yer alan tanıma giren her şahıs anlamına gelecektir.
3. İşbu Protokol, Sözleşme'ye Taraf Devletlerce, Sözleşme'nin madde 1 B (1) (a) hükmüne göre yapılanı mevcut duyuruların, madde 1 B (2) çerçevesinde genişletilmedikçe, bu Protokol bakımından da geçerli olması koşuluyla, Taraf Devletler, işbu Protokolü, hiçbir coğrafi sınırlama yapılmaksızın uygulayacaklardır.

Madde 2

1. İşbu Protokol'e Taraf Devletler, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Ofisi veya onun yerini alabilecek diğer herhangi bir Birleşmiş Milletler'e bağlı kuruluş ile, görevlerinin yerine getirilmesi sırasında işbirliğinde bulunmayı taahhüt ederler ve özellikle işbu Protokol hükümlerinin uygulanmasına nezaret etme görevini kolaylaştıracaklardır.

2. Yüksek Komiserlik Ofisi'nin veya onun yerini alabilecek diğer herhangi bir Birleşmiş Milletler'e bağlı kuruluşun, Birleşmiş Milletler'in yetkili organlarına rapor vermesini sağlamak için, işbu Protokol'e taraf Devletler aşağıdaki konular hakkında talep edilecek bilgi ve istatistikleri uygun bir şekilde sağlamayı taahhüt ederler:

- (a) Mültecilerin durumu;
- (b) İşbu Protokol'ün uygulanması;
- (c) Mültecilerle ilgili mevcut veya sonradan yürürlüğe girebilecek kanunlar, yönetmelikler ve kararnameler.

Madde 3

İşbu Protokol'e Taraf Devletler, bu Protokol'ün uygulanmasını sağlamak amacıyla yürürlüğe koyacakları yasaları ve yönetmelikleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne bildireceklerdir.

Madde 4

İşbu Protokol'e Taraf Devletler arasında bu Protokol'ün yorumlanması veya uygulanması ile ilgili olan ve başka yollarla çözülemeyen herhangi bir uyuşmazlık, bu uyuşmazlığın taraflarından herhangi birinin talebi üzerine Uluslararası Adalet Divanı'na götürülecektir.

Madde 5

İşbu Protokol, Sözleşme'ye Taraf bütün Devletlerin ve herhangi bir Birleşmiş Milletler üyesi Devletin veya herhangi bir ihtisas kuruluşu üyesinin veya Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından katılmaya davet edilmiş olanların Taraf olmasına açık olacaktır. Taraf olma, taraf oluş belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne ulaştırılmasıyla yürürlüğe girecektir.

Madde 6

Federal Devlet Hükümü Üniter olmayan veya Federal bir devlet için aşağıdaki hükümler uygulanacaktır:

- (a) İşbu Protokol'ün, 1. maddesinin 1. fıkrası gereğince uygulanacak olan ve federal yasama organının yasama yetkisine giren Sözleşme maddeleri konusunda, Federal Hükümetin yükümlülükleri, Federal Devlet olmayan Taraf Devletlerin yükümlülükleri ile aynı olacaktır;
- (b) İşbu Protokol'ün 1. maddesinin, 1. fıkrası çerçevesinde uygulanması gereken ve Federasyonun anayasal sistemine göre, Federasyonu oluşturan devletlerin, eyaletlerin veya kantonların yasama yetkisi içine giren Sözleşme maddeleriyle ilgili olarak, Federal Hükümet, bu tür maddeleri, mümkün olan en kısa zamanda, olumlu bir yorumla, federe devletlerin, eyaletlerin veya kantonların yetkili makamlarının dikkatine sunacaktır;
- (c) İşbu Protokol'e Taraf Federal bir Devlet, herhangi bir başka Taraf Devletin, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri kanalıyla kendisine ileteceği talebi üzerine, Federasyon'un ve onu oluşturan birimlerin, bu Protokol'ün 1. maddesinin 1. fıkrası çerçevesinde uygulamaları gereken herhangi bir belli Sözleşme hükmünün yasama kararları veya diğer önlemlerle, ne oranda uygulandığına dair bilgi verecektir.

Madde 7

Çekinceler ve Duyurular

1. Taraf olma sırasında, her Devlet, işbu Protokol'ün 4. maddesi ve Sözleşme'nin 1, 3, 4, 16 (1) ve 33. maddelerinin dışında kalan hükümlerinin, işbu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca uygulanması konusunda, Sözleşmeye taraf Devletin söz konusu madde çerçevesinde koyacağı çekincelerin, Sözleşme'nin kapsamına giren mültecilere uygulanmaması koşulu ile, çekinceler koyabilir.

2. Sözleşme'ye Taraf Devletlerce, Sözleşme'nin 42, maddesine uygun olarak duyurulan çekinceler, geri

alınmadıkları sürece, işbu Protokol uyarınca bu devletlerin üstlendikleri yükümlülükler için uygulanacaktır.

3. Bu maddenin 1. fıkrasına uygun olarak çekince koyan bir Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne hitaben göndereceği bir bildiri ile bu çekinceyi her zaman için geri çekebilir.

4. Taraf bir Devlet'in, Sözleşme'nin 40. maddesinin 1. ve 2. fıkraları uyarınca yaptığı duyuruların, Protokol'e taraf olurken ilgili Taraf Devletçe Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne aksine bir bildiride bulunmadığı takdirde, işbu Protokol bakımından da, yürürlükte olacağı kabul edilecektir. Sözleşme'nin 40. maddesinin 2. ve 3. fıkraları ile 44. maddesinin 3. fıkrası hükümlerinin bire bir (mutatis mutandis) yürürlükte olacağı kabul edilecektir.

Madde 8

Yürürlüğe Girme

1. İşbu Protokol, altıncı taraf olma belgesinin ulaştığı gün yürürlüğe girecektir.
2. İşbu Protokole altıncı taraf olma belgesinin ulaştırılmasından sonra katılan her Devlet için Protokol, katılma belgesinin bu Devlet tarafından ulaştırıldığı tarihte yürürlüğe girecektir.

Madde 9

Taraf Olmaya Son Verme

1. Herhangi bir Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne göndereceği bir bildiri ile işbu Protokol'e Taraf olmaktan herhangi bir zamanda vazgeçebilir.
2. İlgili Taraf Devlet için, böyle bir vazgeçme, bu vazgeçiş bildirisinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından alındığı tarihten bir yıl sonra geçerli olacaktır.

Madde 10

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin Duyuruları

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, yukarıdaki V. maddede Adı bahsedilen Devletleri, işbu Protokol'ün yürürlüğe giriş tarihinden, taraf oluşlardan, konan çekincelerden, geri çekilen çekincelerden, taraf olmaktan vazgeçmelerden ve bunlarla ilgili duyurularla bildirilerden haberdar edecektir.

Madde 11

Birleşmiş Milletler Sekreterliği Arşivinde Saklanma

Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri aynı derecede geçerli bulunan işbu Sözleşme'nin, Genel Kurul Başkanı ile Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından imzalanmış bir örneği, Birleşmiş Milletler Sekreterliği arşivlerine gönderilecektir. Genel Sekreter işbu Protokol'ün onaylanmış örneklerini Birleşmiş Milletler üyesi bütün Devletlere ve yukarıda V. maddede bahsi geçen diğer Devletlere gönderecektir.

2.3 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi – Madde 2, 3, 5, 6, 8, 13, 14 ve 34

Aşağıda imzası bulunan Avrupa Konseyi üyesi hükümetler,

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948'de ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ni,

Bu bildirinin, açıkladığı hakların evrensel ve etkin olarak tanınmalarını ve uygulanmalarını sağlamayı hedef aldığını,

Avrupa Konseyi'nin amacının, üyeleri arasında daha sıkı bir birlik oluşturmak olduğunu ve insan hakları ile temel özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesinin bu amaca ulaşma yollarından biri olduğunu göz önüne alarak,

Dünyada barış ve adaletin asıl temelini oluşturan ve korunması öncelikle, bir yandan gerçekten demokratik bir siyasal rejime, diğer yandan da insan hakları konusunda ortak bir anlayış ve ortaklaşa saygı esasına bağlı olan bu temel özgürlüklere derin bağlılıklarını bir kez daha tekrarlayarak, Aynı inancı taşıyan ve siyasal gelenekler, idealler, özgürlüklere saygı ve hukukun üstünlüğü konularında ortak bir mirası paylaşan Avrupa devletlerinin hükümetleri sıfatıyla, Evrensel Bildiri’de yer alan bazı hakların ortak güvenceye bağlanmasını sağlama yolunda ilk adımları atmaya kararlı olarak, aşağıdaki konularda anlaşmışlardır:

I.BÖLÜM

Hak ve Özgürlükler

Madde 2

Yaşam hakkı

1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infaz edilmesi dışında, hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez.
2. Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:
 - a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;
 - b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun olarak tutulu bulunan bir kişinin kaçmasını önleme;
 - c) Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması.

Madde 3

İşkence yasağı

Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.

Madde 5

Özgürlük ve güvenlik hakkı

1. Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:
 - a) Kişinin, yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş mahkumiyet kararı sonrasında yasaya uygun olarak tutulması;
 - b) Kişinin, bir mahkeme tarafından yasaya uygun olarak verilen bir karara uymaması sebebiyle veya yasanın öngördüğü bir yükümlülüğün uygulanmasını sağlamak amacıyla yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması;
 - c) Kişinin bir suç işlediğinden şüphelenmek için inandırıcı sebeplerin bulunduğu veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olma zorunluluğu kanaatini doğuran makul gerekçelerin varlığı halinde, yetkili adli merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulması;
 - d) Bir küçüğün gözetim altında eğitimi için usulüne uygun olarak verilmiş bir karar gereği tutulması veya yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yasaya uygun olarak tutulması;
 - e) Bulaşıcı hastalıkların yayılmasını engellemek amacıyla, hastalığı yayabilecek kişilerin, akıl hastalarının, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılarının veya serserilerin yasaya uygun olarak tutulması;
 - f) Kişinin, usulüne aykırı surette ülke topraklarına girmekten alıkonması veya hakkında derdest bir sınır dışı ya da iade işleminin olması nedeniyle yasaya uygun olarak yakalanması veya tutulması.
2. Yakalanan her kişiye, yakalanma nedenlerinin ve kendisine yöneltilen her türlü suçlamanın en kısa sürede ve anladığı bir dilde bildirilmesi zorunludur.
3. İşbu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullar uyarınca yakalanan veya tutulan herkesin derhal bir yargıç veya yasayla adli görev yapmaya yetkili kılınmış sair bir kamu görevlisinin önüne çıkarılması zorunlu olup, bu kişi makul bir süre içinde yargılanma ya da yargılama süresince serbest bırakılma hakkına sahiptir. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminat şartına bağlanabilir.

4. Yakalama veya tutulma yoluyla özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesi ve, eğer tutulma yasaya aykırı ise, serbest bırakılması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.
5. Bu madde hükümlerine aykırı bir yakalama veya tutma işleminin mağduru olan herkes tazminat hakkına sahiptir.

Madde 6

Adil yargılanma hakkı

1. Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir. Karar alenî olarak verilir. Ancak, demokratik bir toplum içinde ahlak, kamu düzeni veya ulusal güvenlik yararına, küçüklerin çıkarları veya bir davaya taraf olanların özel hayatlarının gizliliği gerektirdiğinde veyahut, aleniyetin adil yargılamaya zarar verebileceği kimi özel durumlarda ve mahkemece bunun kaçınılmaz olarak değerlendirildiği ölçüde, duruşma salonu tüm dava süresince veya kısmen basına ve dinleyicilere kapatılabilir.
2. Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılır.
3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:
- a) Kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden en kısa sürede, anladığı bir dilde ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek;
- b) Savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmak;
- c) Kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddî olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek;
- d) İddia tanıklarının sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek;
- e) Mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanmak.

Madde 8

Özel ve aile hayatına saygı hakkı

1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.
2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.

Madde 13

Etkili başvuru hakkı

Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir.

Madde 14

Ayrımcılık yasağı

Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.

II.BÖLÜM

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

Madde 34

Bireysel başvurular

Bu Sözleşme veya protokollerinde tanınan haklarının Yüksek Sözleşmeci Taraflar'dan biri tarafından ihlal edilmesinden dolayı mağdur olduğunu öne süren her gerçek kişi, hükümet dışı kuruluş veya kişi grupları Mahkeme'ye başvurabilir. Yüksek Sözleşmeci Taraflar bu hakkın etkin bir şekilde kullanılmasını hiçbir surette engel olmamayı taahhüt ederler.

2.4 Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İç Tüzük – Madde 39

Madde 39

Geçici tedbirler

1. Daire veya gerektiği takdirde, Bölüm Başkanı veya bu maddenin 4. fıkrası uyarınca atanan nöbetçi bir yargıç, taraflardan birinin ya da ilgili herhangi bir kişinin talebi üzerine veya re'sen, tarafların yararı veya önlerindeki yargılamanın uygun şekilde yürütülmesi için alınması gerektiğini düşündükleri geçici tedbirleri taraflara bildirebilir.
2. Uygun olduğu düşünülen durumlarda, belirli bir davada alınan tedbire ilişkin bildirim Bakanlar Komitesi'ne verilebilir.
3. Daire, ya da gerektiği takdirde, Bölüm Başkanı veya bu maddenin 4. fıkrası uyarınca atanan nöbetçi bir yargıç, bildirdikleri geçici bir tedbirin uygulanmasıyla bağlantılı bir konu hakkında taraflardan bilgi talebinde bulunabilir.

2.5 BM İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşme – Madde 1, 2 ve 3

Madde 1

1. Sözleşme amaçlarına göre, “İşkence” terimi, bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözetin herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakatıyla uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırıp veren bir fiil anlamına gelir. Bu yalnızca yasal müeyyidelerin uygulanmasından doğan, tabiatında olan veya arızı olarak husule gelen acı ve ızdırabı içermez.

2. Bu madde, konu hakkında daha geniş uygulama hükümleri ihtiva eden herhangi uluslararası bir belge veya milli mevzuata helal getirmez.

Madde 2

1. Sözleşmeye Taraf Devlet, yetkisi altındaki ülkelerde işkence olaylarını önlemek için etkili kanuni, idari, adli veya başka tedbirleri alacaktır.
2. Hiçbir istisnai durum, ne harp hali ne de bir harp tehdidi, dahili siyasi istikrarsızlık veya herhangi başka bir olağanüstü hal, işkencenin uygulanması için gerekçe gösterilemez.
3. Bir üst görevlinin veya bir kamu merciinin emri, işkencenin haklılığına gerekçe kabul edilemez.

Madde 3

1. Hiçbir Taraf Devlet bir şahsı, işkenceye tabi tutulacağı tehlikesinde olduğuna dair esaslı sebeplerin bulunduğu kanaatini uyandıran başka devlete geri göndermeyecek, sınır dışı etmeyecek veya iade etmeyecektir.
2. Bu gibi esaslı sebeplerin bulunup bulunmadığını tayin maksadıyla, yetkili merciler, söz konusu devlette mümkün olduğu kadar sistemli biçimde yaygın, açık seçik ve kültüvi insan hakları ihlalleri bulunup bulunmadığı dahil tüm ilgili hususları göz önünde tutacaktır.

2.6 BM Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme – *İlgili Maddeler*

GİRİŞ

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER MEDENİ VE SİYASİ HAKLARA İLİŞKİN ULUSLARARASI SÖZLEŞME

Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler,

Birleşmiş Milletler Şartı'nda ilan edilmiş olan ilkelere uygun olarak, insanlık ailesinin tüm mensuplarının doğuştan sahip oldukları onurun ve eşit ve devredilmez haklarının tanınmasının, dünyada özgürlük, adalet ve barışın temeli olduğunu göz önünde bulundurarak,

Bu hakların, kişinin doğuştan sahip olduğu onurundan kaynaklandığını kabul ederek,

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ne uygun olarak, kişisel ve siyasal özgürlüğe ve korku ve yoksulluktan kurtulma özgürlüğüne sahip özgür insan ülküsüne ancak herkesin kişisel ve siyasal haklarının yanı sıra ekonomik, sosyal ve kültürel haklarından da yararlanabileceği koşulların yaratılması ile ulaşılabileceğini kabul ederek,

Birleşmiş Milletler Şartı'na göre Devletlerin insan hak ve özgürlüklerine bütün dünyada saygı gösterilmesini ve bunlara uygun davranılmasını teşvik etmek yükümlülüğünü göz önüne alarak,

Diğer bireylere ve bağlı olduğu topluluğa karşı görevleri olan bireyin, bu Sözleşme'de tanınan haklara saygı gösterilmesi ve bunların geliştirilmesi için çaba gösterme sorumluluğu altında bulunduğunu dikkate alarak, Aşağıdaki hükümler üzerinde anlaşmışlardır:

III.BÖLÜM

Madde 6

1. Her insanın doğuştan gelen yaşama hakkı vardır. Bu hak yasalarla korunacaktır. Hiç kimsenin yaşamı keyfi olarak elinden alınamaz.
2. Ölüm cezasını kaldırmamış olan ülkelerde idam hükmü, ancak suçun işlendiği anda yürürlükte olan yasalara uygun olarak ve bu Sözleşme ile Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi hükümlerine aykırı olmamak şartı ile, en ağır suçlar için verilebilir. Bu ceza ancak yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş kesin bir karar üzerine uygulanabilir.
3. Yaşamdan yoksun bırakma eyleminin soykırım suçunu oluşturması durumunda, bu maddenin hiçbir hükmünün Sözleşme'ye Taraf Devletlerden hiçbirine Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi hükümlerinden doğan herhangi bir yükümlülüğüne herhangi bir biçimde aykırılık olanağını vermeyeceği açıktır.
4. Ölüm cezasına çarptırılan herkesin, cezanın affedilmesini ya da daha hafif bir cezaya çevrilmesini istemeye hakkı vardır. Genel af, özel af ya da ölüm cezasının değiştirilmesi kararı her durumda verilebilir.
5. Ölüm cezası on sekiz yaşın altındaki kimseler tarafından işlenen suçlar için verilemez ve hamile kadınların idam cezaları yerine getirilemez.

6. Bu maddenin hiçbir hükmü, Sözleşme'ye Taraf herhangi bir Devlet tarafından, idam cezasının kaldırılmasını geciktirmek ya da önlemek için kullanılamaz.

Madde 7

Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.

Madde 9

1. Herkesin kişi özgürlüğü ve güvenlik hakkı vardır. Hiç kimse keyfi olarak yakalanamaz veya tutuklanamaz. Hiç kimse kanunun tayin ettiği sebeplere ve usule uygun olmaksızın özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.

2. Tutuklanan herkese, tutuklandığı anda, tutuklanma nedenleri ve hakkında ileri sürülen iddialar derhal bildirilecektir.

3. Bir suç işlediği iddiasıyla yakalanan ya da tutuklanan herkes, derhal bir yargıcın ya da yasalarla yargı erkini kullanmaya yetkili kılınmış bir başka resmi görevlinin önüne çıkarılacak ve uygun bir süre içinde yargılanma ya da salıverilme hakkına sahip olacaktır. Yargılanmayı bekleyen kişilerin gözetiminde tutulmaları genel kural olmayacaktır; ancak, salıverme, sanığın duruşmalarda, adli takibatın diğer safhalarında ve gerekli hallerde hükmün infazında hazır bulunması için güvencelere bağlanabilir.

4. Yakalanma ya da tutuklanma yoluyla özgürlüğünden yoksun bırakılan herkesin, mahkemenin gecikmeksizin tutuklamanın yasallığı konusunda karar vermesini ve yakalamanın yasal olmaması halinde, salıverilmesini kararlaştırması için mahkemeye başvurma hakkı vardır.

5. Yasal olmayan bir yakalama ya da tutuklama işleminden mağdur olan herkesin, icrası kabil zorunlu tazminat hakkı olacaktır.

Madde 10

1. Özgürlüklerinden yoksun bırakılan herkese insanca ve kişinin doğuştan sahip olduğu onura saygı gösterilerek davranılır.

2.(a) Sanık durumunda olan kişiler, istisnai durumlar dışında, hüküm giymiş kişilerden ayrı tutulacaklar ve hüküm giymemiş kişilerin statüsüne uygun ayrı işlem göreceklidir.

(b) Küçük sanıklar, yetişkin olanlardan ayrı tutulacaklar ve durumlarının karara bağlanması için mümkün olan en kısa sürede mahkeme önüne çıkartılacaklardır.

3. Cezaevi sistemi, asıl amacı mahkumların ıslahı ve topluma yeniden kazandırılması olan bir sistem olarak ele alınacaktır. Küçük suçlular yetişkinlerden ayrı tutulacak ve kendilerine yaşlarına ve yasal statülerine uygun biçimde davranılacaktır.

Madde 12

1. Yasal olarak bir Devletin ülkesinde bulunan herkes, o ülke içinde özgürce hareket etme hakkına ve ikametgahını seçme özgürlüğüne sahiptir.

2. Herkes, kendi ülkesi de dahil olmak üzere, herhangi bir ülkeyi terk etmekte özgürdür.

3. Yukarıda sözü edilen haklara, ulusal güvenliği, kamu düzenini, kamu sağlığını ya da genel ahlakı veya başkalarının hak ve özgürlüklerini korumak üzere yasalarla konmuş ve bu Sözleşme'de tanınan diğer haklarla uyumlu olanlar dışında herhangi bir sınırlama konulamaz.

4. Hiç kimse, kendi ülkesine girme hakkından keyfi olarak yoksun bırakılamaz.

Madde 13

Bu Sözleşme'ye Taraf Devletlerden birinin ülkesinde yasal olarak bulunan bir yabancı, bu ülkeden ancak yasalara uygun olarak verilmiş bir karar uyarınca sınır dışı edilebilir ve ulusal güvenlik bakımından zorunlu nedenler aksini gerektirmedikçe, sınır dışı edilmesine karşı nedenler ileri sürmesine ve durumunun yetkili

makamlar ya da yetkili makamlarca özel olarak atanmış kişi ya da kişilerce yeniden gözden geçirilmesine ve bu amaçla yetkili merciler önünde temsil edilmesine izin verilecektir.

Madde 14

1. Herkes mahkemeler ve yargı organları önünde eşittir. Herkes, bir suçla itham edildiğinde ya da bir hukuk davasında hak ve yükümlülükleri hakkında karar verilirken, yasalar uyarınca kurulmuş yetkili, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde adil ve kamuya açık bir duruşma hakkına sahiptir. Demokratik bir toplumda ahlak, kamu düzeni ya da ulusal güvenlik gerekçeleriyle ya da tarafların özel hayatları bunu gerektirdiğinde, ya da özel durumlarda, mahkeme, açıklığın adalete zarar vereceği düşüncesine vardığı takdirde, mahkemenin gerekli gördüğü ölçüde, basın ve dinleyiciler duruşmaların tümü ya da bir kısmının dışında tutulabilirler. Ancak, küçüklerin çıkarları aksini gerektirmedikçe, ya da duruşmalar çocukların vesayetine ilişkin evlilikle ilgili uyuşmazlıklar hakkında olmadıkça, ceza ya da hukuk davalarında verilecek herhangi bir kararın aleni olması zorunludur.

2. Bir suçla itham edilen herkes, yasalara göre suçlu olduğu kesinleşene dek masum kabul edilmek hakkına sahiptir.

3. Herkes, itham edildiği suçla ilgili olarak, tam bir eşitlik içinde, aşağıdaki asgari garantilere sahip olacaktır:

(a) Kendisine, en kısa zamanda ve anlayacağı bir dilde, aleyhindeki iddianın niteliği ve nedenleri hakkında ayrıntılı bilgi verilmesi;

(b) Savunmasını hazırlayabilmek ve kendi seçtiği avukatla temas edebilmek için yeterli zaman ve kolaylıkların tanınması;

(c) Gereksiz bir gecikme olmadan yargılanması;

(d) Yargılanmada hazır bulunması ve kendisini ya doğrudan ya da kendi seçtiği avukat yardımı ile savunması; avukatı yoksa, bu hakkının var olduğunun kendisine bildirilmesi; adaletin gerektirdiği her durumda kendisine bir avukat tayin edilmesi ve böyle durumlarda ödeme yapma olanağı yoksa bu yardımın parasız olarak sağlanması;

(e) Aleyhindeki tanıklara soru sorabilmesi ya da soru sordurabilmesi, lehindeki tanıkların da aleyhindeki tanıklarla aynı şekilde sorgulanabilmelerinin sağlanması;

(f) Mahkemede kullanılan dili anlamıyor veya konuşmıyorsa bir tercümanın parasız yardımının sağlanması;

(g) Kendi aleyhinde tanıklıkta bulunmaya ya da suç itirafına zorlanmaması.

4. Küçükler için yargılama bu kişilerin yaşları ve topluma yeniden kazandırılmaları düşüncesi göz önüne alınarak yürütülecektir.

5. Bir suçtan hüküm giyen herkes, mahkumiyet ve cezanın yasalara uygun olarak daha yüksek bir yargı organınca yeniden incelenmesi hakkına sahip olacaktır.

6. Kesin bir kararla bir suçtan dolayı mahkum olan ve daha sonra hakkındaki hüküm, adaletin yanlış tecelli ettiğini kat'i şekilde ortaya koyan yeni veya yeni ortaya çıkan bir maddi delil dolayısıyla bozulan veya bu sebeple affa uğrayan bir kişi, evvelce bilinmeyen maddi delilin zamanında ortaya çıkmamasında kısmen ya da tamamen kendi kusuru bulunduğu ispat edilmediği takdirde, böyle bir hükmün sonucunda ceza çekmesinin karşılığı olarak yasalara uygun şekilde tazminata hak kazanır. 7. Hiç kimse, bir ülkenin yasalarına ve ceza usulüne göre daha önce kesin olarak mahkum olmuş ya da beraat etmişse, aynı fiil için yeniden yargılanamaz ve cezalandırılmaz.

Madde 17

1. Hiç kimsenin özel hayatına, ailesine, evine ya da haberleşmesine keyfi ya da yasadışı olarak müdahale edilemez; hiç kimsenin şeref ve itibarına yasal olmayan tecavüzlerde bulunulamaz.

2. Herkesin, bu gibi müdahalelere ya da tecavüzlere karşı yasalarca korunma hakkı vardır.

Madde 24

1. Her çocuk, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet ya da doğum bakımından hiçbir ayırım gözetilmeksizin, reşit olmayan kişi statüsünün gerektirdiği koruma tedbirlerinin ailesi, toplumu ya da devleti tarafından alınması hakkına sahiptir.
2. Her çocuk, doğumundan hemen sonra nüfus kütüğüne kaydedilecek ve bir isme sahip olacaktır. 3. Her çocuğun bir vatandaşlık kazanma hakkı vardır.

Madde 26

Herkes yasalar önünde eşittir ve hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalarca eşit derecede korunur. Bu bakımdan, yasalar her türlü ayırımı yasaklayacak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka fikir, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer statüler gibi, her bağlamda ayrımcılığa karşı eşit ve etkili korumayı temin edecektir.

2.7 BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi – Madde 13, 14 ve 15

Madde 13

1. Herkesin bir devletin toprakları üzerinde serbestçe dolaşma ve oturma hakkı vardır.
2. Herkes, kendi ülkesi de dahil olmak üzere, herhangi bir ülkeden ayrılmak ve ülkesine yeniden dönmek hakkına sahiptir.

Madde 14

1. Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır. 2. Gerçekten siyasal nitelik taşımayan suçlardan veya Birleşmiş Milletlerin amaç ve ülkelerine aykırı eylemlerden doğan kovuşturma durumunda bu haktan yararlanılamaz.

Madde 15

1. Herkesin bir yurttaşlığa hakkı vardır.
2. Hiç kimse keyfi olarak yurttaşlığından veya yurttaşlığını değiştirme hakkından yoksun bırakılamaz.

2.8 BM Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Sözleşme'sine Ek “Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol” – İlgili Maddeler

GİRİŞ

Bu Protokole Taraf Devletler,

İnsan ticaretini, özellikle kadın ve çocuk ticaretini önlemek ve bununla mücadele etmek için atılacak etkin adımların kaynak, transit ve hedef ülkelerde insan tacirlerinin cezalandırılması ve bu ticaretin mağdurlarının uluslararası düzeyde tanınmış insan haklarının korunması dahil, önlemler içeren kapsamlı bir uluslararası yaklaşım gerektirdiğini beyan ederek,

İnsanların, özellikle kadınların ve çocukların istismarıyla mücadele etmek için kuralları ve uygulanabilir önlemleri içeren çeşitli uluslararası belgelerin bulunmasına rağmen, insan ticaretini tüm yönleriyle ele alan evrensel bir düzenlemenin mevcut olmadığı gerçeğini gözönünde tutarak,

Bu tür bir düzenlemenin olmaması halinde, insan ticaretine karşı savunmasız durumdaki kişilerin yeterli derecede korunmayacaklarından endişe duyarak,

Sınıraşan örgütlü suçlara karşı kapsamlı bir uluslararası sözleşmenin ayrıntılı bir şekilde hazırlanması ve diğerlerinin yanı sıra, kadın ve çocuk ticaretini ele alan uluslararası bir belgenin ayrıntılı olarak hazırlanışını görüşmek amacıyla, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun açık katılımlı hükümetlerarası bir ad-hoc komite kurulmasına karar verdiği, 9 Aralık 1998 tarih ve 53/111 sayılı Genel Kurul kararını hatırlayarak, Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine, insan ticaretinin, özellikle kadın ve çocuk ticaretinin önlenmesi, durdurulması ve cezalandırılması için uluslararası bir belgenin eklenmesinin bu suçu önlemede ve bu suçla mücadelede faydalı olacağına kanaat getirerek, Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır.

Madde 3

Tanımlar

Bu Protokol'un amaçları bakımından:

- (a) "İnsan ticareti", kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuhuşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir. (b) İnsan ticaretinin (a) bendinde belirtilen yöntemlerden herhangi biriyle yapılmış olması halinde, mağdurun bu istismara razı olup olmaması durumu değiştirmeyecektir.
- (c) Bu maddenin (a) bendinde öngörülen yöntemlerden herhangi birini içermese bile, çocuğun istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması "insan ticareti" olarak kabul edilecektir.
- (d) Onsekiz yaşının altındaki herkes "çocuk" kabul edilecektir.

Madde 4

Kapsam

Bu Protokol, metinde başka türlü belirtilmedikçe, mahiyetleri itibariyle sınır aşan nitelikte oldukları ve suça örgütlü bir suç grubu karıştığı takdirde, bu Protokol'un 5. maddesinde belirtilen suçların önlenmesi, soruşturulması ve kovuşturulmasında ve suç mağdurlarının korunmasında uygulanır.

Madde 5

Suç haline getirme

1. Her Taraf Devlet bu Protokol'un 3. maddesinde belirtilen eylemlerin kasten gerçekleştirilmesi halinde cezalandırılmalarını teminen gerekli yasal ve diğer önlemleri alacaktır.
2. Her Taraf Devlet, aşağıdaki eylemlerin de suç sayılmaları için gerekli yasal ve diğer önlemleri alacaktır:
 - (a) Kendi hukuk sisteminin temel kavramlarına bağlı kalmak kaydıyla, bu maddenin 1. fıkrası uyarınca ihdas edilen bir suçun işlenmesine teşebbüs edilmesi,
 - (b) Bu maddenin 1. Fıkrası uyarınca tesis edilen bir suça, suç ortağı olarak iştirak edilmesi,
 - (c) Bu maddenin 1. Fıkrası uyarınca ihdas edilen bir suçu işlemek için başkalarının örgütlenmesi veya suça teşvik edilmesi.

Madde 6

İnsan ticareti mağdurlarına yönelik yardım ve koruma

1. Uygun hallerde ve kendi iç hukukunun elverdiği ölçüde, her Taraf Devlet, diğer önlemlerin yanı sıra, insan ticaretine ilişkin yargılama işlemlerini gizli yürüterek insan ticareti mağdurlarının özel hayatlarını ve kimliklerini koruyacaktır.
2. Her Taraf Devlet, uygun hallerde, kendi iç hukukî veya idarî sisteminin insan ticareti mağdurları lehine aşağıdaki olanakları içermesini sağlayacaktır:
 - a) İlgili yargısal ve idarî işlemler hakkında bilgi,
 - b) Ceza yargılamasının uygun aşamalarında mağdurun görüş ve endişelerinin, sanıkların savunma haklarına

engel olmayacak şekilde ileri sürülebilmesine ve bunların göz önüne alınmasına yardım. 3. Her Taraf Devlet, uygun durumlarda, sivil toplum örgütleriyle, diğer ilgili kuruluşlarla ve sivil toplumun diğer unsurlarıyla işbirliği içinde özellikle aşağıdaki hususlara ilişkin hükümler dahil, insan ticareti mağdurlarının fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden iyileşmelerini sağlamak için önlemler alınıp uygulanmasını değerlendirecektir.

(a) Uygun barınma olanağı,

(b) İnsan ticareti mağdurlarının anlayabilecekleri bir dilde özellikle yasal haklarına ilişkin danışmanlık hizmeti ve bilgi verilmesi,

(c) Tıbbî, psikolojik ve maddî yardım,

(d) Çalışma, öğrenim ve eğitim olanakları.

4. Her Taraf Devlet, bu madde hükümlerini uygularken, insan ticareti mağdurlarının yaşını, cinsiyetini ve uygun barınma, eğitim ve bakım dahil, özel ihtiyaçlarını ve özellikle çocukların özel ihtiyaçlarını dikkate alacaktır.

5. Her Taraf Devlet, kendi ülkesi içinde bulunduğu süreçte, insan ticareti mağdurlarının fiziksel güvenliğini sağlamak için çaba gösterecektir.

6. Her Taraf Devlet, kendi iç hukuk sisteminin insan ticareti mağdurlarına gördükleri zararlar için tazminat alma olanağını veren önlemleri içermesini temin edecektir.

II. BÖLÜM

Deniz yoluyla göçmen kaçakçılığı

Madde 7

İşbirliği

Taraf Devletler, uluslararası deniz hukukuna göre, deniz yoluyla göçmen kaçakçılığını önlemek ve durdurmak için, mümkün olan en geniş ölçüde işbirliği yapacaklardır.

Madde 8

Deniz yoluyla göçmen kaçakçılığına karşı önlemler

1. Bir Taraf Devlet, kendi bayrağını taşıyan veya kendisinde kayıtlı olduğunu öne süren tabiiyetsiz veya yabancı bir bayrak taşıyan veya herhangi bir bayrak taşımayıp da gerçekte o Taraf Devletin tabiiyetinde olan bir geminin deniz yoluyla göçmen kaçakçılığına karıştığından şüphelenmek için makul nedenler varsa, geminin bu amaçla kullanılmasını durdurmak için diğer Taraf Devletlerden yardım talep edebilir. Talepte bulunulan Taraf Devletler, imkanları ölçüsünde her türlü yardımda bulunacaklardır.

2. Bir Taraf Devlet, uluslararası hukuk uyarınca seyrüsefer özgürlüğünü kullanan, başka bir Taraf Devletin bayrağını taşıyan veya başka bir Taraf Devlette kayıtlı olduğuna dair işaretler taşıyan bir geminin, deniz yoluyla göçmen kaçakçılığına karıştığından şüphelenmek için makul nedenleri varsa, Bayrak Devleti'ne bu durumu bildirebilir, Bayrak Devleti'nden geminin kaydının teyidini isteyebilir ve teyidi halinde, Bayrak Devleti'nden o gemiye ilişkin gerekli önlemleri almak için yetki talep edebilir. Bayrak Devleti, talepte bulunan devleti, aşağıdaki veya diğer hususlarda yetkilendirebilir:

a) Gemiye çıkmak,

(b) Gemiye aramak ve,

(c) Eğer, geminin deniz yoluyla göçmen kaçakçılığında kullanıldığına dair kanıt bulunursa, Bayrak Devleti'nce verilen yetki dahilinde, gemiye ve gemideki kişilere ve yüke ilişkin önlemler almak.

3. Bu maddenin 2. fıkrasına göre herhangi bir önlem almış bir Taraf Devlet, bu önlemin sonuçları hakkında ilgili Bayrak Devleti'ne derhal bilgi verecektir.

4. Bir Taraf Devlet, kendisinde kayıtlı olduğunu öne süren veya kendi bayrağını taşıyan bir geminin buna hakkı olup olmadığını belirlemek için başka bir Taraf Devletten gelen bir talebi ve bu maddenin 2. fıkrasına uygun olarak yapılmış bir yetki talebini vakit geçirmeksizin yanıtlayacaktır.

5. Bayrak Devleti, bu Protokol'un 7. maddesine uygun olarak, yetkisini, alınacak etkin önlemlerin kapsamına ilişkin koşullar da dahil olmak üzere, kendisi ve talepte bulunan Devlet arasında kararlaştırılacak koşullara tabi kılabilir. Bir Taraf Devlet, Bayrak Devleti'nin açık yetkisi olmadan, kişilerin hayatlarına yönelik yakın tehlikeyi ortadan kaldırmak için gerekenler veya ilgili ikili veya çok taraflı anlaşmalardan kaynaklananlar

dışında, ek önlemler almayacaktır.

6. Her Taraf Devlet, yardım taleplerini, gemi sicilinin veya geminin kendi bayrağını taşıma hakkının teyidi için yapılan talepleri ve uygun önlemlerin alınmasına ilişkin yetki taleplerini almak ve yanıtlamak üzere, bir veya gerektiği takdirde birden çok makam tayin edecektir. Belirlenecek bu makam veya makamlar, Genel Sekreter aracılığıyla, belirlenmelerinden itibaren 1 ay içinde diğer tüm Taraf Devletlere bildirilecektir.

7. Bir Taraf Devlet, geminin deniz yoluyla göçmen kaçakçılığında kullanıldığından ve tabiiyetsiz olduğundan veya tabiiyetsiz bir gemiye benzetilmiş olabileceğinden şüphelenmek için makul nedenleri varsa, gemiye çıkabilir ve gemiyi arayabilir. Eğer bu şüpheyi doğrulayan bir kanıt bulunursa, o Taraf Devlet, ilgili iç ve uluslararası hukuk uyarınca uygun önlemleri alacaktır.

Madde 9

Koruyucu hükümler

1. Bir Taraf Devlet, bu Protokol'un 8. maddesi uyarınca, bir gemiye karşı önlemler aldığı anda, aşağıdakileri yerine getirecektir:

- (a) Gemideki kişilerin güvenliklerini ve onlara insancıl muamele yapılmasını sağlayacaktır,
- (b) Geminin veya yükünün emniyetini tehlikeye atmamak gereğini gözeticektir,
- (c) Bayrak Devleti'nin veya ilgili başka bir devletin ticari veya yasal çıkarlarına hanel getirmemek gereğini gözeticektir,
- (d) Gemiye ilişkin alınan herhangi bir önlemin çevreye zarar vermemesini mümkün olan yollarla sağlayacaktır.

2. Bu Protokol'un 8. maddesine dayanılarak alınan önlemlerin yersiz olduğu anlaşıldığı takdirde, geminin, alınan önlemlere kendi davranışıyla yol açmamış olması şartıyla, uğradığı her türlü kayıp veya zarar tazmin edilecektir.

3. Bu bölüm uyarınca alınan, benimsenen veya uygulanan herhangi bir önlem, aşağıdaki hususları engellemek veya etkilememek gereğini gözeticektir:

- (a) Uluslararası deniz hukuku uyarınca, kıyı Devletleri'nin hakları, yükümlülükleri ve yargılama yetkisini kullanmaları veya,
- (b) Bayrak Devleti'nin yargılama yetkisini kullanma hakkı ve gemiye ilişkin idari, teknik ve sosyal konulardaki yetkisi.

4. Bu bölüm uyarınca denizde alınan her türlü önlem, sadece, savaş gemileri veya askeri uçaklar tarafından veya devlet hizmetinde olduklarını ve bu amaçla yetkilendirilmiş olduklarını açıkça gösteren, teşhis edilebilir işaretler taşıyan diğer gemi ve uçaklar tarafından icra edilecektir.

Madde 18

Kaçak göçmenlerin geri dönüşü

1. Her Taraf Devlet, bu Protokol'un 6. Maddesinde belirtilen eylemlere konu olmuş ve kendi vatandaşı olan veya geri dönüş zamanında kendi ülkesinde daimi ikamet hakkı bulunan bir kişinin geri dönüşünü, sebepsiz veya makul olmayan bir gecikmeye yol açmadan kolaylaştırma ve kabul etme hususunda mutabıktır.

2. Her Taraf Devlet, bu Protokol'un 6. maddesinde belirtilen eylemlere konu olmuş ve kendi iç hukuku uyarınca giriş yapılan Devlete giriş zamanında kendi ülkesinde daimi ikamet hakkı olan bir kişinin geri dönüşünü kolaylaştırma ve kabul etme olasılığını değerlendirecektir.

3. Giriş yapılan Taraf Devletin talebi üzerine, talepte bulunulan bir Taraf Devlet, bu Protokol'un 6. Maddesinde belirtilen eylemlere konu olmuş bir kişinin kendi vatandaşlığını taşıyıp taşımadığını veya kendi ülkesinde daimi ikamet hakkı olup olmadığını, sebepsiz veya makul olmayan bir gecikmeye yol açmadan doğrulayacaktır.

4. Bu Protokol'un 6. maddesinde belirtilen eylemlere konu olmuş ve gerekli belgeleri bulunmayan bir kişinin geri dönüşünü kolaylaştırmak için, anılan kişinin vatandaşlığını taşıdığı veya daimi ikamet hakkına sahip olduğu Taraf Devlet, giriş yapılan Taraf Devletin talebi üzerine, o kişinin kendi ülkesine seyahat etmesini veya yeniden giriş yapmasını sağlamak için gerekli olabilecek seyahat belgelerini düzenlemeyi veya izni vermeyi kabul edecektir.

5. Bu Protokol'un 6. maddesinde belirtilen eylemlere konu olmuş bir kişinin geri dönüşü ile ilgisi olan her Taraf Devlet, geri dönüşü, düzenli bir biçimde ve kişinin güvenliğini ve haysiyetini göz önüne alarak gerçekleştirmek için uygun olan bütün önlemleri alacaktır.

6. Taraf Devletler, bu maddenin uygulanmasında ilgili uluslararası örgütlerle işbirliği yapabilirler.

7. Bu madde, bu Protokol'un 6. maddesinde öngörülen eylemlere konu olmuş kişilere giriş yapılan Taraf Devletin iç hukukunca sağlanan herhangi bir hakkı ortadan kaldırmaz.

8. Bu madde, bu Protokol'un 6. maddesinde belirtilen eylemlere konu olmuş kişilerin geri dönüşlerini tamamen veya kısmen düzenleyen başka herhangi bir ikili veya çok taraflı antlaşmayı veya ilgili herhangi bir uygulama anlaşmasını veya düzenlemeyi veya bunlar kapsamında üstlenilen yükümlülükleri etkilemeyecektir.

IV. BÖLÜM Nihai hükümler

Madde 19

Saklı tutulan hükümler

1. Bu Protokol'deki hiçbir hüküm, Devletlerin ve bireylerin, uluslararası insancıl hukuk ve uluslararası insan hakları hukuku ve özellikle, uygulandığı durumlarda, 1951 tarihli Sözleşme ve 1967 tarihli Mültecilerin Statüsü'ne ilişkin Protokol'un ilgili hükümlerinde yer alan, kaçtığı ülkeye iade edilmeme ilkesi dahil, uluslararası hukuk kapsamındaki diğer haklarını, yükümlülüklerini ve sorumluluklarını etkilemeyecektir.

2. Bu Protokol'de öngörülen önlemler, kişilere bu Protokol'un 6. maddesinde belirtilen eylemlere hedef oldukları gerekçesiyle, ayırım yapmayacak bir biçimde yorumlanacak ve uygulanacaktır. Bu önlemlerin yorumu ve uygulanışı uluslararası düzeyde kabul görmüş ayrımcılık yapmama ilkesine uygun olacaktır.

2.9 BM Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Sözleşme'sine Ek "İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol" – *İlgili Maddeler*

GİRİŞ

Bu Protokole Taraf Devletler,

İnsan ticaretini, özellikle kadın ve çocuk ticaretini önlemek ve bununla mücadele etmek için atılacak etkin adımların kaynak, transit ve hedef ülkelerde insan tacirlerinin cezalandırılması ve bu ticaretin mağdurlarının uluslararası düzeyde tanınmış insan haklarının korunması dahil, önlemler içeren kapsamlı bir uluslararası yaklaşım gerektirdiğini beyan ederek,

İnsanların, özellikle kadınların ve çocukların istismarıyla mücadele etmek için kuralları ve uygulanabilir önlemleri içeren çeşitli uluslararası belgelerin bulunmasına rağmen, insan ticaretini tüm yönleriyle ele alan evrensel bir düzenlemenin mevcut olmadığı gerçeğini göz önünde tutarak,

Bu tür bir düzenlemenin olmaması halinde, insan ticaretine karşı savunmasız durumdaki kişilerin yeterli derecede korunmayacaklarından endişe duyarak,

Sınıraşan örgütlü suçlara karşı kapsamlı bir uluslararası sözleşmenin ayrıntılı bir şekilde hazırlanması ve diğerlerinin yanı sıra, kadın ve çocuk ticaretini ele alan uluslararası bir belgenin ayrıntılı olarak hazırlanmasını görüşmek amacıyla, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun açık katılımlı hükümetlerarası bir ad-hoc komite kurulmasına karar verdiği, 9 Aralık 1998 tarih ve 53/111 sayılı Genel Kurul kararını hatırlayarak,

Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine, insan ticaretinin, özellikle kadın ve çocuk ticaretinin önlenmesi, durdurulması ve cezalandırılması için uluslararası bir belgenin eklenmesinin bu suç

önlemede ve bu suçla mücadelede faydalı olacağına kanaat getirerek, Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır.

Madde 3

Tanımlar

Bu Protokol'un amaçları bakımından:

- (a) "İnsan ticareti", kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuhuşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir. (b) İnsan ticaretinin (a) bendinde belirtilen yöntemlerden herhangi biriyle yapılmış olması halinde, mağdurun bu istismara razı olup olmaması durumu değiştirmeyecektir.
- (c) Bu maddenin (a) bendinde öngörülen yöntemlerden herhangi birini içermese bile, çocuğun istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması "insan ticareti" olarak kabul edilecektir.
- (d) On sekiz yaşının altındaki herkes "çocuk" kabul edilecektir.

Madde 4

Kapsam

Bu Protokol, metinde başka türlü belirtilmedikçe, mahiyetleri itibariyle sınır aşan nitelikte oldukları ve suça örgütlü bir suç grubu karıştığı takdirde, bu Protokol'un 5. maddesinde belirtilen suçların önlenmesi, soruşturulması ve kovuşturulmasında ve suç mağdurlarının korunmasında uygulanır.

Madde 5

Suç haline getirme

- Her Taraf Devlet bu Protokol'un 3. maddesinde belirtilen eylemlerin kasten gerçekleştirilmesi halinde cezalandırılmalarını teminen gerekli yasal ve diğer önlemleri alacaktır.
- Her Taraf Devlet, aşağıdaki eylemlerin de suç sayılmaları için gerekli yasal ve diğer önlemleri alacaktır:
 - Kendi hukuk sisteminin temel kavramlarına bağlı kalmak kaydıyla, bu maddenin 1. fıkrası uyarınca ihdas edilen bir suçun işlenmesine teşebbüs edilmesi,
 - Bu maddenin 1. Fıkrası uyarınca tesis edilen bir suçta, suç ortağı olarak iştirak edilmesi,
 - Bu maddenin 1. Fıkrası uyarınca ihdas edilen bir suçu işlemek için başkalarının örgütlenmesi veya suça teşvik edilmesi.

II. BÖLÜM

İnsan ticareti mağdurlarının korunması

Madde 6

İnsan ticareti mağdurlarına yönelik yardım ve koruma

- Uygun hallerde ve kendi iç hukukunun elverdiği ölçüde, her Taraf Devlet, diğer önlemlerin yanı sıra, insan ticaretine ilişkin yargılama işlemlerini gizli yürüterek insan ticareti mağdurlarının özel hayatlarını ve kimliklerini koruyacaktır.
- Her Taraf Devlet, uygun hallerde, kendi iç hukukî veya idarî sisteminin insan ticareti mağdurları lehine aşağıdaki olanakları içermesini sağlayacaktır:
 - İlgili yargısal ve idarî işlemler hakkında bilgi,
 - Ceza yargılamasının uygun aşamalarında mağdurun görüş ve endişelerinin, sanıkların savunma haklarına engel olmayacak şekilde ileri sürülebilmesine ve bunların göz önüne alınmasına yardım.
- Her Taraf Devlet, uygun durumlarda, sivil toplum örgütleriyle, diğer ilgili kuruluşlarla ve sivil toplumun diğer unsurlarıyla işbirliği içinde özellikle aşağıdaki hususlara ilişkin hükümler dahil, insan ticareti mağdurlarının fiziksel,

psikolojik ve sosyal yönden iyileşmelerini sağlamak için önlemler alınıp uygulanmasını değerlendirecektir.

(a) Uygun barınma olanağı,

(b) İnsan ticareti mağdurlarının anlayabilecekleri bir dilde özellikle yasal haklarına ilişkin danışmanlık hizmeti ve bilgi verilmesi,

(c) Tıbbî, psikolojik ve maddî yardım,

(d) Çalışma, öğrenim ve eğitim olanakları.

4. Her Taraf Devlet, bu madde hükümlerini uygularken, insan ticareti mağdurlarının yaşını, cinsiyetini ve uygun barınma, eğitim ve bakım dahil, özel ihtiyaçlarını ve özellikle çocukların özel ihtiyaçlarını dikkate alacaktır.

5. Her Taraf Devlet, kendi ülkesi içinde bulunduğu sürece, insan ticareti mağdurlarının fiziksel güvenliğini sağlamak için çaba gösterecektir.

6. Her Taraf Devlet, kendi iç hukuk sisteminin insan ticareti mağdurlarına gördükleri zararlar için tazminat alma olanağını veren önlemleri içermesini temin edecektir.

Madde 7

İnsan ticareti mağdurlarının giriş yapılan Devletlerdeki statüleri

1. Her Taraf Devlet, bu Protokol'un 6. maddesi uyarınca alınacak önlemlere ek olarak, uygun hallerde, insan ticareti mağdurlarının kendi ülkesinde geçici veya daimi olarak kalmalarına izin veren yasal veya diğer uygun önlemleri almayı düşünecektir.

2. Her Taraf Devlet, bu maddenin 1. fıkrasının hükmünün yerine getirilmesinde, insancıl ve merhametli yaklaşımlara gereken değeri verecektir.

Madde 8

İnsan ticareti mağdurlarının kendi memleketlerine dönmeleri

1. Her Taraf Devlet, kendi vatandaşı olan veya diğer bir Taraf Devletin ülkesine girişi sırasında kendi ülkesinde daimi ikamet hakkına sahip bulunan bir insan ticareti mağdurunun geri dönüşünü, o kişinin güvenliğini de gözeterek, sebepsiz veya makul olmayan bir gecikme olmaksızın kolaylaştıracak ve kabul edecektir.

2. Bir Taraf Devletin, bir insan ticareti mağdurunu, o Taraf Devletin ülkesine girişi sırasında ülkesinde daimi ikamet hakkına sahip bulunduğu veya vatandaşı olduğu diğer bir Taraf Devlete iade etmesi halinde, bu tür bir geri gönderme o kişinin güvenliğini, kişinin insan ticareti mağduru olmasına yol açan olaylarla ilgili yasal işlemlerin durumunu ve geri dönüşün mümkünse gönüllü olarak yapılması gereğini gözetmek suretiyle gerçekleştirilecektir.

3. Giriş yapılan Taraf Devletin talebi üzerine, talepte bulunulan Taraf Devlet sebepsiz veya makul olmayan bir gecikmeye yol açmadan, insan ticareti mağduru olan kişinin kendi vatandaşı olup olmadığını veya giriş yapılan Taraf Devletin ülkesine giriş zamanında kendi ülkesinde daimi ikamet hakkına sahip olup olmadığını doğrulayacaktır.

4. Gerekli belgeleri bulunmayan bir insan ticareti mağdurunun dönüşünü kolaylaştırabilmek için, vatandaşı olduğu veya giriş yapılan Taraf Devletin ülkesine girişi sırasında daimi ikamet hakkının bulunduğu Taraf Devlet, giriş yapılan Taraf Devletin talebi üzerine, kişinin seyahat etmesine veya ülkesine yeniden giriş yapmasına imkân sağlayacak gerekli seyahat belgelerini tanzim etmeyi veya müsaadeyi vermeyi kabul edecektir.

5. Bu madde, giriş yapılan Taraf Devletin iç hukukunun insan ticareti mağduruna tanıdığı herhangi bir hakkı ortadan kaldırmayacaktır.

6. Bu madde, insan ticareti mağdurlarının dönüşünü kısmen veya tamamen tanzim eden, yürürlükteki herhangi bir ikili veya çok taraflı anlaşmaya veya düzenlemeye hâlel getirmeyecektir.

2.10 BM Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme

GİRİŞ

Bu Sözleşmeye Taraf Olan Devletler,

Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmiş insan hakları ile ilgili temel belgelerde yer alan ilkeleri, özellikle İnsan Hakları Evrensel Beyannamesini, (217 A (III) Sayılı Karar); Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara Dair Uluslararası Anlaşmayı (2200 A (XXI) Sayılı Karar eki); Medenî ve Siyasal Haklara Dair Uluslararası Anlaşmayı (2200 A (XXI) Sayılı Karar eki, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Anlaşmayı (2106 A (XX) Sayılı Karar eki) ve Çocukların Haklarına Dair Anlaşmayı (34/180 Sayılı Karar eki) göz önüne alarak;

Uluslararası Çalışma Teşkilâtının görev çerçevesi içinde oluşturulmuş ilgili belgelerde belirlenen standartlar ve ilkeleri, özellikle, İş Bulma Amaçlı Göç ile İlgili Anlaşmayı (97 Sayılı), Aşağılayıcı Şartlarda Göçler ve Göçmen İşçilere Yapılacak Muamele ve Sağlanacak İmkânlar Konusunda Eşitlik Prensiplerinin Teşviki ile İlgili Anlaşmayı (143 Sayılı), İş Bulma Amaçlı Göç ile İlgili Tavsiyeyi (86 Sayılı), Göçmen İşçilerle İlgili Tavsiyeyi (151 Sayılı), Zorla veya Kuvvet Kullanarak İşgücü İstihdam Etmenin İlgâ Edilmesine Dair Anlaşmayı (105 Sayılı) göz önüne alarak;

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtının Eğitimde Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Anlaşmasında (Birleşmiş Milletler, Anlaşmalar Serisi, Cilt No. 429, Sayı 6193) belirtilen ilkelerin önemini tekrar teyit ederek;

İşkencenin ve Diğer Zalimane, İnsanlık dışı ve Küçültücü Muamele ve Cezanın Önlenmesine Dair Anlaşmayı (39/46 Sayılı Kararın eki); Suçun Önlenmesi ve Sanıklara Yapılacak Muameleye Dair Dördüncü Birleşmiş Milletler Kongresi Bildirisini (Bakınız: Suçun Önlenmesi ve Sanıklara Yapılacak Muamele Konusunda Dördüncü Birleşmiş Milletler Kongresi, Kyoto, Japonya, 17-26 Ağustos 1979: Sekreteryâ tarafından hazırlanan rapor (B.M. Yayınları, Satış No. : E.71.IV.8), Yasa Uygulayıcılarının Davranış Biçimleri (34/169 Sayılı Karar ve eki) ve Köleliğin Önlenmesi ile İlgili Anlaşmaları (Bakınız: İnsan Hakları: Uluslararası Belgeler Derlemesi (B.M. Yayınları, Satış No. : E.88.XIV.I) hatırdâ tutarak, Uluslararası Çalışma Teşkilâtının amaçlarından birinin, Anayasasında da ifade edildiği üzere, yabancı ülkelerde istihdam edilen işçilerin menfaatlerinin korunması olduğunu hatırlayarak ve anılan örgütün göçmen işçiler ve aile fertleri ile ilgili konulardaki bilgi birikimini ve tecrübelerini akıldâ tutarak;

Göçmen işçiler ve aile fertleri ile ilgili olarak Birleşmiş Milletler Teşkilâtının muhtelif organlarında, özellikle, başta, İnsan Hakları Komisyonu, Sosyal Kalkınma Komisyonu, B.M. Gıda ve Tarım Teşkilâtı, B.M. Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilâtı, Dünya Sağlık Teşkilâtında ve diğer uluslararası teşekküllerde yapılmış ve yapılmakta olan çalışmaların önemini müdrîk olarak,

Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin haklarının korunmasına yönelik olarak bölgesel veya ikili düzeyde bazı Devletler tarafından gerçekleştirilen gelişmeleri ve bu alanda ikili ve çok taraflı sözleşmeler imzalanmasının önem ve faydasını da keza müdrîk olarak,

Milyonlarca insanı ilgilendiren ve uluslararası toplumda çok sayıda Devleti etkileyen göç olayının önemini ve kapsamını idrak ederek,

Göçmen işçi hareketlerinin Devletler ve ilgili halklar üzerindeki etkilerinin bilincinde olarak ve göçmen işçilere ve aile fertlerine yapılacak muamele ile ilgili temel ilkelerin Kabul edilmesi yoluyla Devletlerin tutum ve davranışları arasında uyum sağlanmasına katkıda bulunabilecek kuralları tesis etmeyi arzu ederek,

Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin diğer nedenler yanında,

Orijin Devletten ayrı olmaları ve İstihdam Devletinde bulunmaktan dolayı güçlüklerle karşılaşabilmeleri gibi nedenlerle, sık sık içine düştükleri hassas durumu dikkate alarak,

Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin haklarının her yerde yeterli şekilde tanınmamış olduğu ve bu nedenle bu hakların uygun biçimde uluslararası korunma altına alınmalarının gerektiği inancında olarak,

Özellikle ailelerin parçalanmasına yol açması sebebiyle, göç olayının göçmen işçilerin hem kendileri, hem de aile fertleri bakımından sık sık ciddi sorunlara neden olduğu gerçeğini göz önüne alarak,

Göç olayının neden olduğu insanî sorunların göçün düzensiz bir ortamda yapılması halinde çok daha ciddi sorunlara yol açtığını akılda tutarak ve bu nedenle gizli göçmen işçi hareketlerinin ve işçi kaçakçılığı olaylarının, aynı zamanda göçmen işçilerin temel insan haklarının korunmasını sağlayarak önlenmesi ve ortadan kaldırılması amacına yönelik uygun tedbirlerin alınmasının teşvik edilmesi gereğine inanarak;

Kayıtlı olmayan veya düzensiz bir durumda bulunan işçilerin diğer işçilere göre genelde daha olumsuz koşullar içinde istihdam edildiklerini ve bazı işverenlerin haksız rekabet koşullarının sağlayacağı menfaatlerden yararlanmak amacıyla bu tür işçileri istihdam etmek eğiliminde olduklarını göz önüne alarak,

Tüm göçmen işçilerin temel insan haklarının daha geniş bir şekilde tanınması halinde düzensiz bir durumda bulunan göçmen işçilerin istihdam edilmesi yollarına başvurulmasının cazip olmaktan çıkarılabileceği ve bunun da ötesinde durumları mahallî mevzuata uygun olan göçmen işçilere ve aile fertlerine belirli bazı ilave haklar verilmesinin tüm göçmenleri ve işverenleri ilgili Devletler tarafından tesis edilmiş kanunlara ve kurallara uymaya ve saygı göstermeye teşvik edeceğini de göz önüne alarak,

Bu nedenle evrensel olarak uygulanabilecek kapsamlı bir anlaşma metni içinde temel kuralları teyid ve tesis etmek suretiyle, tüm göçmen işçilerin ve aile fertlerinin haklarının uluslararası korunmasının gerçekleştirilmesine ihtiyaç duyulduğuna inanarak,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır :

I. KISIM Kapsam ve Tanımlar

Madde 1

1. Bu Sözleşme bundan sonra belirtilen durumlar istisna olmak üzere, cinsiyet, ırk, renk, dil, din veya inanç, siyasal veya diğer görüş, millî, etnik veya sosyal köken, taabiyet, yaş, ekonomik durum, mülkiyet, medenî hal, doğum veya diğer statüler açısından hiçbir farklılık gözetilmeksizin, tüm göçmen işçilere ve ailelerine uygulanır.

2. Bu Sözleşme göçmen işçilerin ve aile fertlerinin, göçe hazırlık, hareket, transit geçiş ve İstihdam Devletinde kazanç getiren bir işte çalışma ve ikamet süresinin tamamı ile Orijin Devlete veya mutad olarak ikamet edilen Devlete dönüş dahil olmak üzere, göç sürecinin tamamı süresince uygulanacaktır.

Madde 2

Bu Sözleşme metninde yer alan;

1. “Göçmen İşçi” kavramı, vatandaşlık bağı ile bağlı olmadığı bir Devlette ücret ödenen bir faaliyette çalıştırılacak, çalıştırılmakta olan veya çalıştırılmış olan bir kişiye atıfta bulunur.

2. (a) “Sınır İşçisi” kavramı, komşu bir Devlette mutad ikametgâhını muhafaza eden ve normal olarak her gün veya en az haftada bir kez normal ikametgâhına dönen bir göçmen işçiye atıfta bulunur. (b) “Mevsimlik İşçi” kavramı, niteliği gereği mevsimsel şartlara bağımlı olan ve sadece yılın bir kısmında yapılabilen işi yapan bir göçmen işçiye atıfta bulunur.

(c) Balıkçıları da içeren “Gemi Adamı” kavramı, vatandaşlık bağı ile bağlı olmadığı bir Devlete kayıtlı bir gemide istihdam edilen bir göçmen işçiye atıfta bulunur.

(d) “Sahil Açığındaki Tesiste Çalışan İşçi” kavramı, vatandaşlık bağı ile bağlı olmadığı bir Devletin egemenlik alanı içinde yer alan bir sahil açığındaki tesiste istihdam edilen bir göçmen işçiye atıfta bulunur.

(e) “Gezici İşçi” kavramı, bir Devlette mutad ikametgâhı olan, fakat yaptığı işin niteliği dolayısıyla, kısa süreler için, başka bir Devlete veya Devletlere seyahat etmek mecburiyetinde olan bir göçmen işçiye atıfta bulunur.

(f) “Projeye Bağlı İşçi” kavramı, istihdam edileceği Devlete belirli bir süre için ve sadece işvereni tarafından bu Devlette gerçekleştirilmekte olan bir projede çalışmak üzere Kabul edilen bir göçmen işçiye atıfta bulunur.

(g) “Belirli Bir İş İçin İstihdam Edilen İşçi” kavramı, aşağıda tarif edilen bir göçmen işçiye atıfta bulunur.

(i) İşvereni tarafından, kısıtlı ve belirlenmiş bir süre ile belirli bir görevi yerine getirmek için, istihdam edileceği bir Devlete gönderilen göçmen bir işçi; veya (ii) Profesyonel, ticarî, teknik veya diğer yüksek düzeyde özel yetenek gerektiren bir işte kısıtlı ve belirli bir zaman için görevli göçmen bir işçi; veya (iii) İstihdam Devletindeki işverenin isteği üzerine kısıtlı ve belirli bir süre için geçici veya kısa süreli bir işte çalışan göçmen bir işçi;

Oturma müsaadesinin bitim tarihinde veya şayet bu özel görevi veya işi daha fazla yürütmüyor ise daha erken bir tarihte göçmen işçinin İstihdam Devletinden ayrılması talep edilir.

(h) “Serbest Çalışan İşçi” kavramı, bir çalışma mukavelesi olmadan kazanç getiren bir faaliyetle iştigal eden ve hayatını normal olarak bu şekilde ya tek başına ya da aile fertleri ile birlikte çalışarak kazanan göçmen bir işçiye ve İstihdam Devletinde uygulanan mevzuat veya ikili veya çok taraflı anlaşmalar uyarınca “serbest çalışan işçi” olarak tanınan diğer herhangi bir göçmen işçiye atıfta bulunur.

Madde 3

Bu Sözleşme aşağıda belirtilen kişilere uygulanmayacaktır:

- (a) Kabulleri ve statüleri genel uluslararası hukuk veya uluslararası özel anlaşmalar veya sözleşmeler ile düzenlenen uluslararası kuruluşlar ve temsilcilikler tarafından gönderilen veya istihdam edilen kişiler veya resmî görevleri ifa etmek üzere bir Devlet tarafından ve ülke dışına gönderilen veya istihdam edilen kişiler;
- (b) Bir Devlet tarafından veya onun adına kalkınma programlarına ve diğer işbirliği programlarına katılmak üzere, ülke dışına gönderilen veya ülke dışında istihdam edilen, kabulü ve statüsü istihdam eden Devlet ile aktedilmiş anlaşma ile düzenlenen ve bu anlaşma uyarınca göçmen işçi sayılmayan kişiler;
- (c) Kendi Devletinden başka bir Devlette yatırımcı olarak ikametgâh edinen kişiler;
- (d) İlgili Taraf Devletin ulusal mevzuatında veya o Taraf Devleti bağlayan uluslararası anlaşmalarda öngörülmemişse, mülteciler ve vatansızlar;
- (e) Öğrenciler ve stajyerler;
- (f) İstihdam sağlayan Devlette ikamet etmelerine ve kazanç getirici bir faaliyette bulunmalarına müsaade edilmeyen gemi adamları ve sahil açığında kurulmuş bir tesiste çalışan işçiler.

Madde 4

Bu Sözleşmenin amaçları doğrultusunda “aile fertleri” kavramı, göçmen işçilerle evlî kişilere veya onlarla yürürlükte olan mevzuat uyarınca evlenmeye eşit neticeler doğuran bir ilişki içinde bulunan kişilere, kendilerine bağımlı çocuklarına ve yürürlükteki kanunlar veya ilgili Devletler arasında aktedilmiş ikili veya çok taraflı anlaşmalar uyarınca aile ferdi sayılan diğer bağımlı kişilere atıfta bulunur.

Madde 5

Bu Sözleşmenin amaçları doğrultusunda, göçmen işçiler ve aile fertleri;

- (a) İstihdam sağlayan Devlete o Devletin kanunları ve o Devletin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar uyarınca, girmek, oturmak ve kazanç getirici bir faaliyette bulunmak üzere müsaade verilmişse kayıtlı ve düzenli durumda olarak değerlendirilirler;
- (b) Bu maddenin yukarıdaki (a) alt paragrafında öngörülen şartlara uymuyorlarsa kayıtsız ve düzensiz durumda olarak değerlendirilirler.

Madde 6

Bu Sözleşmenin amaçları doğrultusunda;

- (a) “Orijin Devlet” kavramı ilgili kişinin vatandaşlık bağı ile bağlı olduğu Devlet anlamına gelir;
- (b) “İstihdam Devleti” kavramı, duruma göre, göçmen işçinin kazanç getirici bir faaliyette bulunacağı, bulunmakta olduğu veya bulunmuş olduğu bir Devlet anlamına gelir;
- (c) “Transit Devlet” kavramı, ilgili kişinin İstihdam Devletine gitmek, veya İstihdam Devletinden Orijin Devlete veya mutad ikametgâhı bulunduğu Devlete gitmek amacıyla transit geçiş yaptığı herhangi bir Devlet anlamına gelir.

Madde 7

II. KISIM

Haklar Konusunda Ayırimcilik Yapılmaması

Taraf Devletler, insan hakları ile ilgili uluslararası sözleşmeler uyarınca, kendi ülkeleri içinde yaşayan veya yasal yetki alanına giren tüm göçmen işçilere ve aile fertlerine, cinsiyet, ırk, renk, dil, din veya inanç, siyasi veya diğer görüşler, millî, etnik veya sosyal köken, vatandaşlık, yaş, ekonomik durum, mülkiyet, medenî durum, doğum veya diğer statüler gibi nedenlerle hiçbir ayırimcilik yapmaksızın bu Sözleşmede öngörülen haklara saygı göstermeyi ve uygulamayı taahhüt ederler.

III.KISIM

Tüm Göçmen İşçilerin Ve Aile Fertlerinin İnsan Hakları

Madde 8

1. Göçmen işçileri ve aile fertleri Orijin Devletleri dahil her Devleti terk etmekte hürdürler. Bu hak kanunda öngörülen sınırlamalar, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu sağlığı veya ahlâkını veya diğer şahısların hak ve hürriyetlerini korumak için gerekli sınırlamalar ve bu Sözleşmede tanınan diğer haklarla uyumlu sınırlamalar istisna olmak üzere, hiçbir sınırlamaya tabi tutulamaz.

2. Göçmen işçiler ve aile fertleri kendi Orijin Devletlerine her zaman girmek ve orada kalmak hakkına sahip olacaklardır.

Madde 9

Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin yaşama hakkı kanunla korunacaktır.

Madde 10

Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi işkenceye veya zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezaya maruz bırakılamaz.

Madde 11

1. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi esarete veya zorbalıkla çalıştırılmaya tabi tutulamaz.

2. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdinden güç kullanılarak veya zorla çalışma talebinde bulunulamaz. 3. Bu maddenin 2 nci paragrafı, bir suçun cezası olarak ağır iş ve hapis cezalarının kanunla hükmedilebileceği Devletlerde, yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş bir karar gereğince ağır şartlarda çalışma cezasının uygulanmasına engel teşkil etmez.

4. Bu maddenin amacı doğrultusunda “Kuvvet kullanılarak veya zorla çalıştırılmak” kavramı aşağıdaki hususları kapsamaz:

- a) Bu maddenin 3 üncü paragrafında bahse konu edilmeyen, bir mahkemenin yasal bir kararı gereğince tutuklu bulunan veya böyle bir tutukluluk durumundan şartlı olarak serbest bırakılmış bir kişiden normal olarak istenen herhangi bir iş veya hizmet,
- b) Toplumsal yaşam ve refahı tehdit eder nitelikte olağanüstü durumlarda veya doğal afet karşısında yapılması istenen herhangi bir hizmet;
- c) Normal medenî yükümlülükler arasında yer alan ve aynı zamanda ilgili Devletin vatandaşları için de zorunlu olan herhangi bir iş veya hizmet,

Madde 12

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptirler. Bu hak, kendilerinin seçeceği bir dine veya inanca sahip olmak veya geçmek hürriyetini ve bireysel veya diğer kişilerle bir topluluk meydana getirmiş olarak din ve inançlarını ibadet, dinî kurallara bağlılık, uygulama ve öğretme şeklinde açıklamak hürriyetini kapsar.

2. Göçmen işçiler ve aile fertleri, kendi seçtikleri bir dine veya inanca sahip olmak veya geçmek özgürlüklerine zarar verecek zorlamalara maruz bırakılamazlar.
3. Bir insanın dinini veya inancını açıklama hürriyeti ancak kanunda tarif edilen ve kamu güvenliğinin, düzeninin, sağlığının veya ahlâkının veya başkalarının temel hak ve hürriyetlerinin korunması açısından lüzumlu olan sınırlamalara tabi tutulabilirler.
4. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, en az birisi göçmen işçi olan ebeveynlerin ve uygulanabilmesi durumunda, kanunî vasilerin, çocuklarına kendi inançları doğrultusunda din ve ahlâk eğitimi verme özgürlüklerine saygı göstermeyi taahhüt ederler.

Madde 13

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri dışarıdan müdahale olmaksızın fikir ve düşünce özgürlüğüne sahip olacaklardır.
2. Göçmen işçiler ve aile fertleri ifade hürriyetine sahip olacaklardır; bu hak, her türlü bilgiyi ve düşüncüyü, sınır tanımaksızın, sözlü, yazılı veya basılı olarak, sanat şeklinde veya kendi seçecekleri bir araç vasıtasıyla, araştırmak, almak ve yaymak hürriyetini de kapsayacaktır.
3. Bu maddenin 2 nci paragrafında öngörülen hakkın kullanılması beraberinde özel yükümlülükler ve sorumluluklar getirir. Bu nedenle, bu hak bazı kısıtlamalara tabi tutulabilir, ancak bunlar sadece kanunla belirlenen kısıtlamalar olabilir ve aşağıda belirtilen nedenlere dayanabilir :
 - a) Diğer kişilerin haklarına ve haysiyetlerine saygı göstermek için,
 - b) İlgili Devletlerin millî güvenliğinin veya kamu düzeninin veya kamu sağlık ve ahlâkının korunabilmesi için,
 - c) Herhangi bir şekilde savaş propagandasının önlenmesi için;
 - d) Ayırmıcılığı, düşmanlığı veya şiddeti körükleyen millî, ırksal veya dinsel nefret duygularının herhangi bir şekilde savunulmasının önlenmesi amacıyla.

Madde 14

Hiçbir göçmen işçinin veya aile ferdinin özel hayatına, ailesine, konutuna, mektuplaşmasına veya diğer şekilde haberleşmesine keyfî ve gayrî kanunî müdahalelerde bulunulamaz; şeref ve haysiyetlerine gayrî kanunî saldırılar yapılamaz. Her bir göçmen işçi ve aile ferdî bu tür saldırılara ve müdahalelere karşı kanunun öngördüğü korumadan yararlanma hakkına sahip olacaktır.

Madde 15

Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi, ister bireysel, ister başkalarıyla ortak olarak mal-mülk edinme hakkından keyfî bir şekilde mahrum bırakılamaz. İstihdam Devletinde yürürlükte olan kanunlar uyarınca, bir göçmen işçinin veya aile ferdinin sahip olduğu değerler kısmen veya tamamen kamulaştırıldığı takdirde, ilgili şahsın adil ve yeterli tazminat almaya hakkı olacaktır.

Madde 16

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri özgürlük ve kişi güvenliği hakkına sahip olacaklardır.
2. Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin ister kamu görevlilerinden ister özel kişiler, gruplar veya kuruluşlardan kaynaklansın, şiddet, fiziksel incinme, tehdit ve korkutma gibi eylemlere karşı Devlet tarafından etkili biçimde korunmaya hakları olacaktır.
3. Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin kimliklerinin kontrolü kanun uygulayıcısı görevliler tarafından kanunla belirlenen usullere uygun olarak yapılacaktır.
4. Göçmen işçiler ve aile fertleri, bireysel veya toplu olarak, keyfî tutuklamaya veya gözaltına almaya maruz bırakılamazlar; kanunla belirlenen usullere uygun durumlar ve nedenler dışında özgürlüklerinden mahrum edilemezler.
5. Tutuklandıkları zaman, göçmen işçiler ve aile fertleri, imkânlar ölçüsünde anladıkları bir lisanla,

tutuklanma sebepleri hakkında bilgilendirilecekler ve anladıkları bir lisanla kendilerine yöneltilen suçlamalar hakkında gecikmeksizin kendilerine bilgi verilecektir.

6. Göçmen işçiler ve aile fertleri, ceza gerektiren bir suç iddiasıyla gözüaltına alındıklarında veya tutuklandıklarında, yetkili hâkim veya kanunla yargılama yetkisi verilmiş bir görevlinin önüne çıkarılacaklar ve makul bir süre içerisinde yargılanacak ya da serbest bırakılacaklardır. Yargılanmayı bekleme süresi boyunca tutuklu bulundurulmaları genel bir kural olmamalıdır; ancak serbest bırakılmak, yargı sürecinin herhangi bir aşamasında ve gerekirse, kararın ifası için, tekrar yargı önünde ispat-ı vücut edilmesini güvenceye almak koşuluna bağlı kılınabilir.

7. Bir göçmen işçi veya aile fertlerinden birisi tutuklandığı veya yargılanmak üzere cezaevine konulduğu veya başka herhangi bir şekilde gözüaltına alındığı takdirde;

a) Vatandaşlık bağı ile bağlı olduğu Orijin Devletin veya o Devletin menfaatlerini temsil eden bir Devletin diplomatik veya konsolosluk makamları, tutuklanan kişi talep ettiği takdirde, tutuklanma veya gözüaltına alınma durumu ve sebepleri hakkında gecikmeksizin bilgilendirilmelidirler;

b) İlgili kişi anılan makamlarla haberleşme hakkını haiz olacaktır. İlgili kişinin anılan makamlara göndermek istediği herhangi bir haber gecikmeksizin ulaştırılmalıdır ve ilgili kişi ayrıca anılan makamlar tarafından gönderilen mesajları gecikmeksizin almak hakkına sahip olacaktır.

c) İlgili kişi, anılan makamların temsilcileriyle görüşmek ve kendi yasal temsil edilme hakkına ilişkin olarak onlarla düzenlemeler yapmak üzere, bu hak ve varsa ilgili Devletler arasında yürürlükte olan anlaşmalardan kaynaklanan haklar konusunda gecikmeksizin bilgilendirilecektir.

8. Tutuklama veya gözüaltına alınma yoluyla hürriyetlerinden mahrum kalan göçmen işçiler veya aile fertleri, tutukluluk durumlarının kanuna uygun olup olmadığının gecikilmeksizin karara bağlanabilmesi ve gözüaltına alınma hali yasal değilse serbest bırakılmaları amacıyla yetkili bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptirler. Mahkemeye başvurduklarında, şayet kullanılan lisanı konuşamıyorlar veya anlayamıyorlarsa, kendilerine, gerekirse malî yük getirmeyecek şekilde, ücretsiz tercüman hizmetleri sağlanmalıdır.

9. Yasalara aykırı şekilde tutuklanan veya gözüaltına alınan göçmen işçilerin ve aile fertlerinin tazminata yasal hakları olacaktır.

Madde 17

1. Hürriyetlerinden mahrum kalan göçmen işçiler ve aile fertlerine temel insan haysiyeti ve kültürel kimlikleri bakımından saygılı ve insanca muamele yapılacaktır.

2. Sanık durumundaki göçmen işçiler ve aile bireyleri, istisnâ şartlar dışında, hüküm giymiş kişilerden ayrı tutulacaklar ve haklarında henüz hüküm verilmemiş kişi olarak durumlarına uygun muamele görecektir. Sanık gençler yetişkinlerden ayrı tutulacaklar ve mümkün olabilecek en kısa zamanda yargılanmak üzere mahkeme önüne çıkarılacaklardır.

3. Herhangi bir göçmen işçi veya aile ferdi, bir Transit Devletinde veya bir İstihdam Devletinde göç ile ilgili yasaların ihlali sebebiyle gözüaltına alınması halinde, imkânlar ölçüsünde, hüküm giymiş veya yargılanmak üzere gözüaltında bulunan kişilerden ayrı bir yerde bulundurulacaktır.

4. Yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş karar gereğince geçirilmekte olan hapis süresince, göçmen işçiye veya aile ferdine yapılacak muamelenin temel amacı onun topluma yeniden kazandırılması olacaktır. Genç hükümlüler yetişkinlerden ayrı bir yerde bulundurulacaklar ve yaş ve hukukî statülerine uygun muamele görecektir.

5. Gözüaltı veya tutukluluk süresince, göçmen işçiler ve aile fertleri, aile fertleri tarafından kendilerine yapılacak ziyaretler sırasında bulundukları ülkenin vatandaşlarına sağlanan haklardan aynen yararlanacaklardır.

6. Bir göçmen işçinin hürriyetinden mahrum bırakılması halinde, ilgili Devletin yetkili organlarınca, eş ve küçük çocuklar başta olmak üzere, işçinin aile fertleri bakımından ortaya çıkabilecek sorunlar dikkate alınacaktır.

7. Göçmen işçiler ve aile fertleri, Transit Devlette veya İstihdam Devletinde yürürlükteki kanunlar uyarınca gözüaltına alındıkları veya tutuklandıklarında, anılan Devletlerin aynı durumdaki vatandaşları ile eşit haklardan yararlanacaklardır.
8. Bir göçmen işçi veya aile ferdi, göç ile ilgili yasaların herhangi bir şekilde ihlal edilip edilmediğinin tespiti amacıyla gözüaltına alınması durumunda, yapılan işlemlere ilişkin masrafları ödemeyeceklerdir.

Madde 18

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri, yargı organları önünde, ilgili devletin vatandaşlarının sahip oldukları haklara eşit şekilde sahip olacaklardır. Kendilerine yöneltilen cezaî iddiaların veya bir dava ile ilgili hak ve yükümlülüklerinin tespitinde, kanunlar uyarınca oluşturulmuş yetkili, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde adil ve kamuya açık biçimde haklarını savunma imkânına sahip olacaklardır. 2. Haklarında cezaî müeyyide gerektiren bir suçtan dolayı dava açılmış göçmen işçiler ve aile fertleri yasalara göre suçlulukları kanıtlanıncaya kadar suçsuz sayılacaklardır.
3. Haklarındaki cezaî müeyyide gerektiren iddiaların tespitinde, göçmen işçiler ve aile fertleri aşağıda açıklanan asgarî güvencelere sahip olacaklardır:
- a) Kendilerine yöneltilen iddiaların türü ve nedenleri hakkında, anladıkları bir lisanda, gecikmeksizin ve ayrıntılı şekilde, bilgilendirilmeleri;
- b) Savunmalarını hazırlayabilmeleri ve seçecekleri avukatlarla haberleşebilmeleri için yeterli süre ve olanaklara sahip olmaları;
- c) Gereksiz gecikmeler olmaksızın yargılanmaları;
- d) Kendilerinin de katıldıkları duruşmalarda yargılanmaları, kendilerini şahsen veya kendileri tarafından seçilen avukatlar aracılığıyla savunmaları; eğer avukat yardımından yararlanmıyorlarsa bu husustaki hakları hakkında kendilerine bilgi verilmesi; adalet sürecinin gerekliliklerinin lüzumlu kıldığı hallerde ve parasal güçlerinin ödemedede bulunmaya yeterli olmaması durumunda herhangi bir ödeme yapmaksızın kendilerine tahsis edilecek avukatların yardımından yararlanmaları;
- e) Aleyhlerine tanıklık yapmak isteyen kişilere soru sorabilmeleri ve kendi aleyhlerindeki tanıkları incelemek ve kendi aleyhlerine tanıklık yapan kişilerin haiz oldukları hakların aynına sahip olacak şekilde kendi leyhlerine tanıklık yapabilecek tanıkların katılımını sağlamak;
- f) Mahkemede kullanılan lisanı anlayamıyor veya konuşamıyorlarsa, tercüman yardımından ücretsiz olarak yararlanmaları;
- g) Kendi aleyhlerine tanıklık yapmaya ve suçlarını itirafa zorlanmamaları.

4. Genç kişilerle ilgili durumlarda, yargılama usulü, söz konusu kişilerin rehabilitasyonunun teşvik edilmesinin arzu edilirliliği ve yaşlarını göz önüne alacak şekilde olacaktır.
5. Bir suçtan dolayı hüküm giyen göçmen işçilerin ve aile fertlerinin, kendileri ile ilgili hükmün ve tayin edilen cezanın kanunlar uyarınca, daha üst bir mahkeme tarafından gözden geçirilmesine hakları olacaktır.
6. Bir göçmen işçi veya bir aile ferdi, yetkili mahkemenin nihaî kararı ile bir suçtan dolayı cezalandırıldığında daha sonra karar değiştirilirse veya daha sonra ortaya çıkan delillerin, kararın yanlış olduğunu tartışmasız şekilde göstermesi sonucu ilgili affa uğrarsa, daha sonra ortaya çıkan delillerin ilk yargılanma sırasında ortaya çıkarılmamasında ilgilinin tamamen veya kısmen bir sorumluluğu olmadığı takdirde, karar sonucu uğramış olduğu mağduriyet dolayısıyla, ilgilinin kanunlar uyarınca, tazminat elde etmeye hakkı olacaktır.
7. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi, ilgili Devletin kanunları ve ceza usulü hukuku uyarınca hüküm giymiş veya affedilmiş olduğu herhangi bir suçtan dolayı tekrar yargılanamaz veya cezalandırılmaz.

Madde 19

1. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi, işlendiği zamanda, ulusal veya uluslararası hukuk bakımından cezaî hüküm gerektiren bir suç teşkil etmeyen herhangi bir fiil veya ihmal dolayısıyla, cezaî hüküm gerektiren bir suç ile suçlanamaz ve onlara suçun işlendiği anda yürürlükte olan yasaların öngördüğü cezadan daha ağır bir

ceza verilemez. Suçun işlenmesinden sonra, yeni bir yasal düzenleme ile, o suç için daha hafif bir ceza getirilmişse, ilgili, öngörülen hafif şartlardan yararlandırılır. 2. Cezaî hüküm gerektiren bir suç işlemiş olan bir göçmen işçi veya ailesi hakkında cezaî hüküm verilirken, ikamet hakkı veya çalışma hakkı başta olmak üzere, göçmen işçinin statüsü ile ilgili insanî mülahazalar göz önüne alınmalıdır.

Madde 20

1. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdine, herhangi bir sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemiş olmaları nedeniyle hapis cezası verilemez.
2. Hiçbir göçmen işçi veya aile ferdi sadece iş sözleşmesinden kaynaklanan bir yükümlülüğü yerine getirmemiş olması dolayısıyla, söz konusu yükümlülük ikamet veya çalışma müsaadesinin bir şartını teşkil etmedikçe, ikamet veya çalışma izninden mahrum bırakılamaz veya sınır dışı edilemez.

Madde 21

Kanunlara uygun şekilde yetkili kılınmış kamu görevlileri dışında, bir kimsenin kimlik belgelerine, ülkeye giriş, ikamet ve çalışma izinleri ile ilgili belgelere el koyması, imha etmesi veya imha etmeye teşebbüs etmesi gayri kanunidir. Ayrıntılı bir tutanak düzenlenip ilgiliye verilmeden, bu tür belgelere el konulamaz. Bir göçmen işçinin ve aile ferdinin pasaportunun veya aynı değerdeki belgesinin imhasına hiçbir şekilde müsaade edilemez.

Madde 22

1. Göçmen işçiler ve aileleri fertleri toplu sınır dışı edilme tedbirlerine maruz bırakılamazlar. Her bir sınır dışı edilme durumu bireysel olarak incelenir ve karara bağlanır.
2. Göçmen işçiler ve aile fertleri, ancak, kanunlara uygun olarak yetkili makamın vereceği karar gereğince, bir Taraf Devletin ülkesinden sınır dışı edilebilir.
3. Bu karar anladıkları bir lisanda kendilerine duyurulur. Millî güvenlikle ilgili istisnaî durumlar saklı kalmak üzere, karar ve gerekçeleri, aksine zorunluluk yoksa ilgiliye yazılı olarak bildirilir. İlgili şahıslar bu haklar konusunda önceden veya en geç kararın duyurulması sırasında bilgilendirilir.
4. Yetkili yargı organı tarafından alınmış nihaî bir kararın söz konusu olduğu durumlar hariç, ilgili kişinin sınır dışı edilmemesini gerektiren nedeni zorunlu ulusal güvenlik nedenleri aksini gerektirmediği sürece, yetkili makama duyurmaya veya durumunun yeniden gözden geçirilmesini talep etmeye hakkı olacaktır. Durumunun yeniden gözden geçirilmesine kadar ilgili kişi, sınır dışı edilme kararının askıya alınmasını isteyebilir.
5. Şayet icra edilmiş bir sınır dışı kararı bilahare iptal edilirse, ilgili şahsın kanunlar uyarınca tazminat talep etme hakkı doğar ve ilk karar ilgili şahsın ilgili Devlete geri dönmesini önlemek için kullanılamaz.
6. Sınır dışı edilme halinde, ilgili şahsa ülkeden ayrılmadan önce veya sonra, ücret ve sair alacakları ve borçları ile ilgili hususları çözümlmek üzere makul bir fırsat tanınır.
7. Sınır dışı edilme kararının uygulanmasına halel getirmemesi koşuluyla, sınır dışı edilecek göçmen işçi veya aile ferdi, vatandaşlık bağı ile bağlı olduğu Devletten başka bir Devlete gitmeye teşebbüs edebilir.
8. Sınır dışı edilmesinin gerektirdiği masraflar, göçmen işçi veya ailesi fertleri tarafından karşılanmaz. İlgili kişiden seyahat masraflarını karşılaması istenebilir.
9. İstihdam Devletinden sınır dışı edilmek, göçmen işçinin veya aile fertlerinin, o Devletin kanunlarına uygun şekilde elde etmiş oldukları ücretler ve benzeri haklara halel getirmez.

Madde 23

Mevcut sözleşmede tanınan hakları zarar gördüğü takdirde, göçmen işçiler ve aile fertleri geldikleri Devletin veya bu Devletin haklarını koruyan Devletin diplomatik ve konsolosluk yetkililerine korunma ve yardım için başvuru hakkına sahip olacaklardır. Özellikle, sınır dışı edilme durumunda, ilgili kişi bu hak hususunda

gecikmeden bigilendirilecek ve sınır dışı eden devletin yetkilileri bu hakkında kullanılmasını kolaylaştıracaklardır.

Madde 24

Her göçmen işçi ve ailesinin her ferdi her yerde yasalar önünde bir kişi olarak tanınma hakkına sahip olacaktır.

Madde 25

1. Göçmen işçiler ücretler ve aşağıda belirtilen diğer konularda İstihdam Devletin vatandaşlarına uygulanan muamelelerden daha olumsuzuna maruz kalmayacaklardır.

a) Fazla mesai, çalışma saatleri, haftasonu tatili, ücretli tatil, güvenlik, sağlık, iş ilişkisinin sona erdirilmesi ile bu terimin kapsamı içine giren ulusal yasa ve uygulamalarda yer alan diğer çalışma şartları; b) Asgarî istihdam yaşı, evde çalışmanın kısıtlanması gibi istihdam konuları ile, ulusal yasaların ve uygulamaların kapsamı içerisine giren diğer istihdam konuları,

2. Özel istihdam sözleşmeleriyle bu maddenin 1 inci paragrafında yer alan eşitlik ilkesinden feragat edilmesi yasalara aykırı olacaktır.

3. Taraf Devletler, göçmen işçilerin, çalıştıkları ülkede ikametleri ve istihdamları konusunda herhangi bir düzensizlik nedeniyle, bu ilke uyarınca kazandıkları haklardan mahrum kalmamalarını teminen tüm uygun önlemleri alacaklardır. Özellikle, işverenler yasal ve sözleşmeye dayanan yükümlülüklerinden kurtulamayacaklar ve böyle bir düzensizlik nedeniyle sorumlulukları hiçbir şekilde sınırlanamayacaktır

Madde 26

1. Taraf Devletler aşağıdaki hususlarda göçmen işçilerin ve aile fertlerinin haklarını tanırlar;

a) Ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer çıkarlarını korumak üzere, sendikaların ve yasalar uygun olarak kurulmuş bulunan diğer kuruluşların toplantı ve faaliyetlerine, sadece ilgili örgütün kurallarına tabi olarak katılmak;

b) Sadece ilgili örgütün kurallarına tabi olarak yukarıda belirtildiği şekilde herhangi bir sendikaya ve kuruluşa özgürce katılmak;

c) Yukarıda belirtildiği şekilde, herhangi bir sendikadan ve kuruluştan yardım talep etmek.

2. Yasada belirtilmiş ve ulusal güvenlik, kamu düzeni veya diğer kişilerin hak ve özgürlüklerini korumak gibi demokratik bir toplum için gerekli olan durumlar dışında, söz konusu hakların kullanılması kısıtlanamaz.

Madde 27

1. Sosyal güvenlik konusunda, göçmen işçiler ve aile fertleri İstihdam Devletin yasaları ile ikili anlaşmalar ve uluslararası anlaşmalarda yer alan ilgili şartları yerine getirdikleri sürece, çalıştıkları devletin vatandaşlarıyla aynı muameleyi görürler. Göçmen işçinin geldiği Orijin Devlet ile çalıştığı İstihdam Devletin yetkili makamları bu kuralın uygulanmasına ilişkin yöntemleri saptamak üzere gerekli düzenlemeleri yaparlar.

2. Yürürlükteki yasaların göçmen işçi ve aile fertlerine belli bir sosyal yardımı sağlayamamaları halinde, ilgili Devletler ilgili şahısların bu yardım ile bağlantılı olarak yapmış bulundukları katkının kendilerine geri ödenmesi imkânını, aynı durumdaki vatandaşlarına yapılan uygulama esas alınmak suretiyle değerlendirirler.

Madde 28

Göçmen işçiler ve aile fertleri, yaşamlarının korunması veya sağlık yönünden düzeltilmesi mümkün olmayan bir zararın önlenmesi için gerekli olan her türlü tıbbî bakım görme hakkına, ilgili Devletin vatandaşlarına yapılan uygulamaya eşit olarak sahiptirler. Söz konusu acil tıbbî bakımın sağlanması göçmen işçilerin ikamet ve istihdamına ilişkin herhangi bir düzensizlik nedeniyle reddedilemeyecektir.

Madde 29

Göçmen işçinin her çocuğu isim, doğum kaydı ve vatandaşlık hakkına sahip olacaktır.

Madde 30

Göçmen işçinin her çocuğu, ilgili Devletin vatandaşlarıyla eşit muamele ilkesi çerçevesinde eğitim alma temel hakkına sahip olacaktır. Okul öncesi kamu eğitim kurumlarına ve okullarına giriş göçmen işçinin veya eşinin çalıştığı Devletteki ikamet ve çalışmasıyla veya çocuğun ikametiyile ilgili düzensizlikler nedeniyle reddedilemeyecektir.

Madde 31

1. Taraf Devletler göçmen işçilerin ve aile fertlerinin kültürel kimliklerine saygı gösterilmesini sağlayacaklar ve onların geldikleri Orijin Devletleri ile kültürel bağlarını korumalarını engellemeyeceklerdir.
2. Taraf Devletler bu konudaki gayretleri desteklemek ve teşvik etmek hususunda uygun önlemleri alabilirler.

Madde 32

Göçmen işçiler ve aile fertleri, İstihdam Devletindeki ikametleri sona erdiğinde kazançlarını ve tasarruflarını ve ilgili Devletin uygulanan kanunları uyarınca şahsî eşya ve mallarını nakletme hakkın sahip olacaklardır.

Madde 33

1. Aşağıdaki durumlarla bağlantılı olarak göçmen işçiler ve aile fertleri Orijin Devletince, İstihdam Devletince veya Transit devletçe bilgilendirilme hakkına sahiptirler:
 - a) Bu Sözleşmeden doğan hakları konusunda;
 - b) Kabul edilme şartları, ilgili Devletin kanun ve uygulamaları uyarınca hak ve yükümlülükleri ve bu Devletteki idarî ve diğer formaliteleri yerine getirmelerine yardımcı olacak konularda;
2. Taraf Devletler bu bilgilerin yayılmasını veya bilgilendirmenin işverenler, sendikalar veya diğer uygun kurum ve kuruluşlarca sağlanmasını teminen gerekli önlemleri alırlar uygunsa, ilgili diğer Devletlerle de işbirliği yaparlar.
3. Bu tür bilgiler göçmen aileler ve aile fertlerinin talep etmeleri halinde ücretsiz ve mümkünse anlayabilecekleri bir lisanda verilir.

Madde 34

Sözleşmenin bu bölümünde yer alanların hiç birisi göçmen işçilere ve aile fertlerine, İstihdam Devletinin veya Transit Devletin mevzuatına uymaktan veya bu Devlet sakinlerinin kültürel kimliklerine saygı yükümlülüklerini yerine getirmekten imtina etme hakkı vermez.

Madde 35

Sözleşmenin bu bölümünde yer alanlardan hiç birisi göçmen işçiler ve aile fertlerinden belgesiz veya kuraldışı durumda olanların durumlarını kurallara uygun hale getirdiği şeklinde yorumlanamaz veya bu Sözleşmenin VI. Bölümünde öngörülen ve uluslararası göç için tutarlı ve hakkaniyete uygun koşullar sağlanması amacına yönelik önlemlere hâlel getirmez.

IV.KISIM

Kayıtlı ve Kurallara Bağlı Durumda Bulunan Göçmen İşçiler ve Aile Fertlerinin Diğer Hakları

Madde 36

İstihdam Devletinde kayıtlı ve kurallar çerçevesinde bulunan göçmen işçiler ve aile fertleri III. Kısımda yer alan haklara ilave olarak Sözleşmenin bu bölümünde yer alan haklardan yararlanırlar.

Madde 37

Göçmen işçiler ve aile fertleri, hareketlerinden önce veya en geç İstihdam Devletine Kabul edildikleri zamanda, Orijin Devlet veya İstihdam Devleti tarafından kabul edilmeleri ve özellikle kalışları ve gelir

getirici faaliyetler ile ilgili koşullar hakkında ayrıca istihdam Devletinde yerine getirmeleri gereken hususlar ve bu koşulların değişmesi durumunda başvuracakları makam hakkında bilgi edinme hakkına sahiptirler.

Madde 38

1. İstihdam Devleti, duruma göre, göçmen işçilere ve aile fertlerine kalma ve çalışma izinlerine hâlel getirmeksizin geçici olarak ayrılma izni sağlama hususunda her türlü çabayı gösterir. İstihdam Devleti, bunu yaparken, göçmen işçilerin ve aile fertlerinin özel ihtiyaçlarını ve bilhassa kendi devletlerine karşı olan yükümlülüklerini göz önünde bulundurur.

2. Göçmen işçiler ve aile fertleri bu tür geçici olarak ayrılma izninin koşulları hakkında ayrıntılı olarak bilgilendirilmek hakkına sahiptirler.

Madde 39

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri, İstihdam Devleti sınırları dahilinde yer değiştirme ve ikamet yerlerini serbestçe seçme özgürlüğüne sahiptirler.

2. Bu maddenin 1 inci paragrafında bahsi geçen haklar, yasalarda öngörülen, ulusal güvenliğin kamu düzeninin, kamu sağlığı ve ahlakının veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunmasına matuf ve bu Sözleşmede tanınan diğer haklarla tutarlı olan kısıtlamalar hariç, kısıtlanamaz.

Madde 40

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri istihdam edildikleri Devlette ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer çıkarlarını geliştirmek ve korumak üzere dernekler ve sendikalar kurma hakkına sahiptir.

2. Bu hakka, kanunla düzenlenen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu düzeni veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunmasına matuf kısıtlamalar hariç, kısıtlama getirilemez.

Madde 41

1. Göçmen işçiler ve aile fertleri kendi Devletlerindeki yasalar çerçevesinde, bu Devletteki toplumsal hayata katılma, seçme ve seçilme hakkından yararlanma hakkına sahiptir.

2. İlgili Devletler gerekli ve yasalarına uygun biçimde bu hakların kullanılmasını kolaylaştırırlar.

Madde 42

1. Taraf Devletler göçmen işçilerin ve aile fertlerinin gerek Orijin Devletteki, gerek İstihdam Devletindeki özel ihtiyaçları, amaç ve yükümlülüklerini de göz önünde bulundurarak bunlarla ilgilenecek kuruluşların oluşturulmasını düşüneceklerdir ve uygun şekilde göçmen işçilerin ve aile fertlerinin bu kuruluşlarda serbestçe seçebilecekleri temsilcilerinin bulunması imkânlarını öngörecektir.

2. İstihdam Devletleri, kendi ulusal yasaları çerçevesinde göçmen işçilerin ve aile fertlerinin yerel toplulukların yaşamına ve yönetimine ilişkin kararlarda danışma ve katılımlarının sağlanmasına yönelik kolaylıklar sağlayacaklardır.

3. Göçmen işçiler, İstihdam Devletinde, bu Devletin egemenliği çerçevesinde tanınmışsa, siyasal haklardan yararlanabilirler.

Madde 43

1. Göçmen işçiler aşağıda belirtilen hususlara ilişkin olarak İstihdam Devletinin vatandaşlarıyla eşit muamele görürler.

a) Eğitim kurumlarından ve hizmetlerinden yararlanmada, bu kurum ve hizmetlere Kabul için gerekli şartları ve diğer düzenlemelere uygunluk söz konusu olduğunda;

b) Meslekî rehberlik ve işe yerleştirme hizmetlerinde;

c) Meslekî eğitim ve yeniden eğitim tesis ve kurumlarından yararlanmada;

d) Sosyal konut programları da dahil, konut ve kira konusunda istismardan korunma imkânlarından

faaydalanmada;

e) Gerekli katılım şartlarını haiz olmak kaydıyla, sosyal ve sağlık hizmetlerinden yararlanmada;

f) Göçmen statülerinde değişikliğe yol açmayacak olan ve ilgili kurumların kural ve düzenlemelerine uygun bulunan kooperatifler ile özel işletmelerden yararlanmada;

g) Kültürel hayattan yararlanmada ve katılımıda.

2. Taraf Devletler, İstihdam Devletince öngörüldüğü şekilde ikâmet izni için gerekli koşulları haiz iseler, göçmen işçilerin bu maddenin 1 inci paragrafında belirtilen haklardan yararlanmasını teminen etkin eşit muameleye tabi olmaları için gerekli koşulları geliştireceklerdir.

3. İstihdam Devletleri işverenlerin göçmen işçilere konut ya da sosyal veya kültürel kolaylıklar sağlamasını engellemeyecektir. İstihdam Devleti, bu Sözleşmenin 70 inci maddesine bağlı olarak bu tür kolaylıkları bu Devlette yerleşime ilişkin genel koşullara uyulmak kaydıyla tespit eder.

Madde 44

1. Taraf Devletler, ailenin toplumun doğal ve temel birimi olduğunu ve toplum ve Devlet tarafından korunmaya hakkı olduğunu kabul etmiş olup, göçmen işçilerin ailelerinin birliğinin korunmasını teminen gereken önlemleri alırlar.

2. Taraf Devletler, göçmen işçilerin eşleriyle veya denk bir ilişki içinde olan kişilerle ve bakmakla yükümlü oldukları evlenmemiş çocuklarıyla birleşmeleri için gerekli önlemleri alır ve buna imkânlar ölçüsünde uygun ortam sağlarlar.

3. İstihdam Devletleri, insanî temellerde, bu maddenin 2 nci paragrafında önerildiği gibi, göçmen işçilerin diğer aile fertlerine de eşit muamele edilmesini olumlu yönde mütalaa ederler.

Madde 45

1. Aşağıda belirtilen hususlarda göçmen işçinin, İstihdam Devletinde bulunan aile fertleri bu Devletin vatandaşlarıyla eşit muamele görürler:

a) Eğitim kurumlarından ve hizmetlerinden yararlanmada, bu kurum ve hizmetlere Kabul için gerekli şartlara ve diğer düzenlemelere uygun olmak kaydıyla;

b) Mesleki rehberlik ve eğitim kurumlarından ve hizmetlerinden yararlanmada gerekli şartları haiz olmak kaydıyla;

c) Sosyal ve sağlık hizmetlerinden yararlanmada gerekli katılım şartlarını haiz olmak kaydıyla;

d) Kültürel hayattan yararlanmada ve katılımıda.

2. İstihdam Devletleri, olanaklar ölçüsünde Orijin Devlet ile işbirliği yapmak suretiyle, özellikle yerel dilin öğretimi açısından göçmen işçilerin çocuklarının yerel okul sistemine uyumlarını kolaylaştıracı bir politika izlerler.

3. İstihdam Devletleri, göçmen işçilerin çocuklarının anadillerini ve kültürlerini öğrenebilmelerini kolaylaştırmaya gayret gösterirler. Orijin devletler de bu amaç için olanaklar ölçüsünde işbirliği yaparlar.

4. İstihdam Devletleri, gerektiğinde Orijin Devlet ile işbirliği halinde göçmen işçilerin çocuklarının anadil eğitimleri için özel programlar sağlayabilirler.

Madde 46

Göçmen işçiler ve aile fertleri, ilgili Devletlerin yasaları, ilgili uluslararası anlaşmalar ve gümrük birliklerine katılımlarından doğan yükümlölüklerine tabi olarak, kişisel kullanımları ve ev için alınan mal ve eşyanın ithalat ve ihracatından alınan gümrük harç ve vergilerinden muaftırlar. Bu muafiyet, kabul edildikleri İstihdam Devletinde geçinmeleri için yaptıkları faaliyetler için gerekli olan araç ve gerecin ithal ve ihracatından doğan gümrük harç ve vergileri için de aynen geçerlidir. Göçmen işçiler ve aile fertleri;

- a) Orijin Devlet veya mutad olarak ikamet edilmekte olan devletten ayrılışt; b) İstihdam Devletine kabulde;
- c) İstihdam Devletinden kesin ayrılışt;
- d) Orijin Devlet veya ikamet edilen Devlete kesin dönüşte;

Söz konusu muafiyetten yararlanırlar.

Madde 47

1. Göçmen işçiler kazançlarını ve birikimlerini, özellikle ailelerinin geçimlerini sağlamak için gerekli miktarları İstihdam Devletinden Orijin Devlete veya bir başka Devlete transfer etme hakkına sahiptirler. Bu transferler ilgili Devletin yürürlükteki yasalarından kaynaklanan usullere ve yürürlükteki uluslararası anlaşmalara uygun olmalıdır.

2. İlgili Devletler bu transferlerin gerçekleşebilmesi için gerekli önlemleri alırlar.

Madde 48

1. Yürürlükteki çifte vergilendirme anlaşmalarına halel getirmeden göçmen işçiler ve aile fertleri istihdam Devletindeki kazançları bakımından;

a) İstihdam Devleti tabiyetinde olup da aynı şartları taşıyan kişilerden daha yüksek harç ve vergilere tabi olamazlar;

b) Bakmakla yükümlü oldukları aile fertleri için uygulanan vergi indirimleri de dahil olmak üzere, İstihdam Devletinin benzer şartlardaki vatandaşlarına sağlanan her türlü vergi indirimi veya muafiyetinden yararlanırlar.

2. Taraf Devletler, göçmen işçiler ve aile fertlerinin kazanç ve birikimlerinin çifte vergilendirmeye tabi tutulmasını önlemek için gerekli önlemleri almaya çaba gösterirler.

Madde 49

1. Ulusal yasalar uyarınca ikamet ve çalışma izinlerinin ayrı tutulduğu yerlerde, İstihdam Devleti göçmen işçiye en az çalışma izni süresi kadar oturma izni verir.

2. İstihdam Devletinde kazanç sağlayacağı işini kendisi seçme hakkına sahip olan göçmen işçilerin, çalışma izinlerinin veya benzeri izinlerinin süresinin sona ermesinden önce gelir getirici işlerinin sona ermesi halinde durumları düzensiz mütalaa edilemez veya oturma izinleri geri alınamaz.

3. İkinci paragraftaki durumda olan göçmen işçilere yeni bir gelir getirici iş bulmalarına olanak sağlayacak zamanı tanımak üzere, en azından işsizlik parası almaya hak kazanabilecekleri süreye tekabül eden bir süre boyunca oturma izinleri geri alınamaz.

Madde 50

1. Bir göçmen işçinin ölümü veya evliliğinin sona ermesi halinde, İstihdam Devleti işçinin o Devlette oturan aile fertlerine aile birleşmesinin temini ilkesi temelinde oturma izni verilmesine olumlu yaklaşır; İstihdam Devleti bu fertlerin o zamana kadar Devlette kaldıkları süreyi de göz önüne alır.

2. Böyle bir izin verilmeyen aile fertlerine, ayrılmadan önce, İstihdam Devletindeki işlerini tamamlayabilecekleri makul bir süre tanınır.

3. Bu maddenin 1. ve 2 nci paragrafları bu durumdaki aile fertlerinin İstihdam Devletinin yasalarına göre veya bu Devletin taraf olduğu iki taraflı ve çok taraflı anlaşmalar uyarınca sağlanan oturma ve çalışma haklarını olumsuz yönde etkileyecek biçimde yorumlanamaz.

Madde 51

İstihdam Devletindeki ikamet izninin açıkça geçimi sağlamaya yönelik faaliyetin süresine bağlı olduğu durumlar hariç olmak kaydıyla, geçimi sağlamaya yönelik faaliyetin serbestçe seçilemediği İstihdam Devletindeki göçmen işçilerin durumu düzensiz olarak nitelendirilemez ve çalışma izinlerinin süresi

dolmadan, geçimi sağlamaya yönelik faaliyetin bitmiş olması gerekçe gösterilerek ikamet izinleri geri alınamaz. Çalışma izninde belirlenen şartlar ve kısıtlamalar saklı kalmak kaydıyla, bu tür göçmen işçiler, başka iş imkânları aramak, kamu projelerine katılmak ve çalışma izni süresinin geriye kalan süresinde mesleki eğitim görme haklarına sahip olacaklardır.

Madde 52

1. Aşağıda belirtilen sınırlamalara veya şartlara bağlı olmak kaydıyla, İstihdam Devletindeki göçmen işçiler geçimlerini sağlamaya yönelik faaliyetleri özgürce seçme hakkına sahip olurlar.
2. İstihdam Devleti herhangi bir göçmen işçi için;
 - a) Devletin çıkarları için gerekli olduğunda ve ulusal yasalarca öngörüldüğünde belirli iş, görev, hizmet ya da faaliyet kategorilerinde çalışmaları kısıtlayabilir;
 - b) Ülkesi sınırları dışında kazanılmış mesleki niteliklerin tanınması ile ilgili mevzuatı çerçevesinde, gelir getirici faaliyetlerin serbestçe seçilmesini kısıtlayabilir. Ancak, ilgili Taraf devletler bu mesleki yeterliliklerin tanınması hususunda gerekli çabayı gösterirler.
3. Çalışma izinleri zamanla sınırlı olan göçmen işçiler için İstihdam Devleti; ayrıca:
 - a) Gelir getirici faaliyetlerini serbestçe seçme hakkını, göçmen işçinin kendi ülkesinin yasasında öngörülen ve iki yılı geçmeyecek bir süre içinde o Devlette yasal biçimde ikamet etmiş olması şartına bağlayabilir.
 - b) Kendi mevzuatı veya iki taraflı veya çok taraflı anlaşmalara dayanarak kendi vatandaşlarına veya onlarla aynı haklara sahip kişilere öncelik tanıyan bir politika çerçevesinde, göçmen işçilerin gelir getirici faaliyetlerden yararlanmalarını sınırlayabilir.Böyle bir sınırlandırma, ulusal mevzuatında beş yılı geçmeyecek şekilde öngörülen bir süre boyunca yasal olarak o ülkede ikamet etmiş bir işçiye uygulanamaz.
4. İstihdam Devleti işe alınan göçmen işçinin kendi hesabına iş yapabileceği koşulları belirler. Bu hususta, işçinin o Devlette yasalara uygun olarak ikamet ettiği bir süre dikkate alınır.

Madde 53

1. Kendileri sınırsız veya otomatik olarak yenilenen ikâmet izni hamili olan bir göçmen işçinin aile fertleri bu Sözleşmenin 52 nci maddesinde göçmen işçilere uygulanan şartlara bağlı olarak gelir getiren faaliyetlerini serbestçe seçebilirler.
2. Taraf Devletler, gelir getirici bir işte çalışma müsaadesi verilmesi hususunda göçmen işçinin gelir getirici faaliyetleri serbestçe seçme müsaadesine sahip olmayan aile fertlerine, yürürlükteki ikili ve çok taraflı anlaşma hükümleri saklı kalmak kaydıyla İstihdam Devletine kabul edilmek için başvuran diğer işçilere göre, öncelik tanıyacaklardır.

Madde 54

1. Göçmen işçiler ikamet izinlerine, çalışma izinlerine ve bu Sözleşmenin 25. ve 27 nci maddelerinde belirtilen haklarına hâle gelmeksizin, aşağıda belirtilen konularda İstihdam Devletinin uyruğundaki kişilerle eşit muamele görürler;
 - a) İşten çıkartılmaya karşı korunma;
 - b) İşsizlik parası,
 - c) İşsizlikle mücadele için geliştirilen kamu çalışma programlarına katılma,
 - d) İş kaybı veya gelir getirici diğer bir faaliyetin sona ermesi durumunda, bu Sözleşmenin 52 nci maddesi hükmü saklı kalmak kaydıyla, başka bir işe girme.
2. Bir göçmen işçi, mukaveledeki şartların işveren tarafından ihlal edildiğini iddia ediyorsa, şikâyetine ilişkin başvuruyu Sözleşmenin 18 inci maddesi 1 inci paragrafında belirtildiği üzere İstihdam Devletinin yetkili makamlarına yapma hakkına sahiptir.

Madde 55

Gelir getirici bir faaliyette bulunmalarına izin verilen göçmen işçiler, bu iznin gerektirdiği şartları yerine getirmek kaydıyla, sözkonusu faaliyetle ilgili her konuda İstihdam Devletinin vatandaşlarıyla eşit muamele göreceklidir.

Madde 56

1. Ulusal yasalarda belirtilen nedenler dışında ve III. Bölümde belirtilen koruma tedbirleri saklı olmak kaydıyla, Anlaşmanın bu bölümünde atıfta bulunulan göçmen işçiler ve aile fertleri İstihdam Devleti tarafından sınır dışı edilemezler.
2. Bir göçmen işçinin veya aile fertlerinin ikâmet ve çalışma izinlerinden doğan haklarından mahrum bırakılması amacıyla sınır dışı etme tedbirine başvurulamaz.
3. Bir göçmen işçinin veya aile fertlerinden birinin sınır dışı edilmesi söz konusu olduğunda, konu insancıl yönüyle düşünülmeli ve mezkûr kişinin İstihdam Devletinde ikâmet ettiği süre de dikkate alınmalıdır.

V. KISIM

Özel Kategorilerdeki Göçmen İşçilere ve Aile Fertlerine Uygulanabilecek Hükümler

Madde 57

Sözleşmenin bu bölümünde belirtilen, kayıtlı veya düzenli durumda olan, özel kategorilerdeki göçmen işçiler ve aile fertleri, III. Bölümdeki ve aşağıdaki şekilde değiştirilen hususlar dışında, IV. Bölümdeki haklardan yararlanırlar.

Madde 58

1. Sınır işçileri bu Sözleşmenin, Madde 2, paragraf 2 (a)'da tanımlandığı gibi, İstihdam Devletinde mukim olmadıkları göz önünde tutularak bu Devletin sınırları içinde bulunmaları ve çalışmaları nedeniyle IV. Bölümde sağlanan haklardan yararlanırlar.
2. İstihdam Devletleri, belli bir sürenin sonunda sınır işçilerine gelir getirici faaliyetlerini serbestçe seçme hakkı tanıma hususuna olumlu olarak yaklaşacaklardır. Bu hakkın tanınması onların sınır işçisi statülerini etkilemeyecektir.

Madde 59

1. Bu Sözleşmenin 2 nci madde, 2 nci paragraf (b) bendinde tanımlanan Mevsimlik İşçiler, İstihdam Devletinde yalnızca yılın bir bölümünde bulundukları vakası göz önünde tutularak, bu Devletin sınırları içinde bulunmaları ve çalışmaları nedeniyle ve statülerinin bu Devlette mevsimlik işçi olarak tanınması koşuluyla IV. Bölümde sağlanan haklardan yararlanırlar.
2. Uygulanabilir iki taraflı ve çok taraflı anlaşmalara bağlı olarak, İstihdam Devletleri bu maddenin 1 inci paragrafı saklı kalmak kaydıyla, sınırları içinde kayda değer bir süre çalışmış olan mevsimlik işçilere başka gelir getirici faaliyette bulunmak hakkını tanımayı ve onlara bu Devlete kabul edilmek üzere başvuran diğer işçilere göre öncelik vermeyi tezekkür edeceklerdir.

Madde 60

Bu Sözleşmenin 2 nci madde, 2 paragraf (e) bendinde tanımlanan gezici işçiler, İstihdam Devletinin sınırları içinde bulunmaları ve çalışmaları ve bu Devlette gezici işçi olarak tanınmaları koşuluyla IV. Bölümde sağlanan haklardan yararlanırlar.

Madde 61

1. Bu Sözleşmenin 2 nci Madde, 2 nci paragraf (f) bendinde tanımlanan proje işçileri ve aile fertleri 43 üncü Madde, 1 inci paragraf (b) ve (c) bendleri, 43 üncü madde, 1 inci paragraf (d) bendi ve sosyal konut programlarına ilişkin olması nedeniyle 45 inci Madde, 1 inci paragraf (b) bendi ve 52, 55 inci Maddeler hariç, IV. Bölümde tanınan haklardan yararlanırlar.

2. Bir proje işçisi bu Sözleşmenin 18 inci Madde, 1 inci paragrafı uyarınca mukaveledeki şartların işveren tarafından ihlal edildiğini iddia ediyorsa, bu konudaki şikâyetini, işvereni üzerinde hukukî işlem yapma hakkı olan Devletin adlî makamlarına yöneltme hakkını haizdir.

3. İki taraflı veya çok taraflı anlaşmalara bağlı olarak, ilgili Taraf Devletler proje işçilerinin proje süresince kendi devletlerinin veya mutad olarak ikâmet ettikleri Devletin sosyal güvenlik sisteminden yeterince yararlanmalarının sağlanması için gayret sarf edeceklerdir. İlgili Taraf Devletler, hakların kaybının veya çifte ödeme durumlarının önüne geçmek üzere gerekli önlemleri alırlar.

4. Bu Sözleşmenin 47 nci madde hükümlerine ve ilgili iki taraflı veya çok taraflı anlaşmaların maddelerine hâlel gelmeksizin, ilgili Taraf Devletler proje işçilerinin ücretlerinin bu işçilerin kendi devletlerinde veya mutad olarak ikâmet ettikleri devlette ödenmesine izin verirler.

Madde 62

1. Bu Sözleşmenin Madde 2, paragraf 2 (g)'de tanımlanan belirlenmiş bir iş için istihdam edilmiş işçiler, Madde 43, paragraf 1 (b) ve (c), Madde 43, paragraf 1 (d), sosyal konut programlarını içerdiği için Madde 52 ve Madde 53 paragraf 1 (d) hariç olmak kaydıyla, IV. Bölümde sağlanan haklardan yararlanırlar.

2. 53 üncü Maddede öngörülen şartlar hariç olmak üzere, belirlenmiş bir iş için istihdam edilmiş işçilerin aile fertleri bu Sözleşmenin IV. Bölümünde göçmen işçilerin aile fertleri için sağlanan haklardan yararlanırlar.

Madde 63

1. Bu Sözleşmenin 2 nci Maddesinin 2 nci paragrafının (h) bendinde tanımlanan kendi işinde çalışan işçiler, yalnızca iş sözleşmesi olan işçilere uygulanan haklar hariç olmak kaydıyla, IV. Bölümde tanınan haklardan yararlanırlar.

2. Oturma izinlerinin mutlak suretle kabul edildikleri gelir getirici faaliyet süresine bağlı olduğu durumlar hariç, bu Sözleşmenin 52 ve 79 uncu maddelerine hâlel gelmemesi kaydıyla, kendi işinde çalışan işçilerin ekonomik faaliyetlerinin sona ermiş olması onların ve aile fertlerinin istihdam devletinde oturma ve gelir getirici faaliyette bulunma izinlerinin geri alınması anlamına gelmez.

VI. KISIM

İşçilerin ve Aile Fertlerinin Uluslararası Göçü İle İlgili Olarak Sağlıklı, Adil, İnsanî ve Yasal Şartların Geliştirilmesi

Madde 64

1. İlgili Taraf Devletler, Bu Sözleşmenin 79 uncu maddesine hâlel getirmemek kaydıyla, işçilerin ve aile fertlerinin uluslararası göçü ile ilgili sağlıklı, adil, insanî ve yasal şartların geliştirilmesi amacıyla birbirleriyle uygun şekilde danışma ve işbirliği faaliyetlerinde bulunurlar.

2. Bu bağlamda, yalnızca iş ihtiyacı ve kaynakları değil, göçmen işçilerin ve aile fertlerinin sosyal, ekonomik, kültürel ve diğer ihtiyaçları ile ilgili toplulukların göç sonucu ortaya çıkan sorunları da dikkate alınır.

Madde 65

1. Taraf Devletler, işçilerin ve aile fertlerinin uluslararası göçü ile ilgili sorunlarına çözüm getirecek hizmetleri sağlarlar, Taraf Devletlerin hizmetleri aşağıdaki belirtilen hususları da içerir :

a) Söz konusu göçle ilgili politikaların hazırlanması ve uygulanması;
b) Söz konusu göçle ilgili konularda diğer Taraf Devletlerin yetkili organlarıyla bilgi alışverişi, danışma ve işbirliğinin yapılması;

c) Göç ve istihdamla ilgili politikalar, yasa ve düzenlemeler, göç ve diğer ilgili konularda diğer ülkelerle aktedilen anlaşmalar hakkında özellikle işverenlere, işçilere ve kuruluşlarına gerekli bilginin verilmesi;

d) Ayrılış, seyahat, varış, kalış, gelir getirici faaliyetler, çıkış, dönüş, istihdam devletindeki çalışma ve hayat şartları ve gümrük vergisi, diğer vergiler ve diğer ilgili yasa ve yönetmelikler konusunda gerekli olan izin,

işlem ve düzenlemeler hakkında göçmen işçiler ve aile fertlerine bilgi verilmesi ve gerekli yardımın sağlanması.

2. Taraf Devletler, göçmen işçilerin ve aile fertlerinin sosyal, kültürel ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan konsolosluk ve diğer hizmetlerin uygun bir şekilde yerine getirilmesini uygun şekilde kolaylaştırırlar.

Madde 66

1. Bu Maddenin 2 nci fıkrasına bağlı kalmak kaydıyla, işçilerin bir başka Devlette istihdam edilmeleri için işlemler yürütme hakkı aşağıdaki kuruluşlarla sınırlıdır:

- a) Bu işlemlerin yapıldığı Devletin kamu hizmetleri veya organları;
- b) İlgili devletler arasındaki anlaşmaya dayalı olarak, İstihdam Devletinin kamu hizmetleri veya organları;
- c) İki taraflı veya çok taraflı anlaşmalar uyarınca oluşturulan organlar.

2. Taraf Devletlerdeki yasa ve uygulamalar çerçevesinde, bu Devletlerdeki kamu organlarının izin, onay ve denetimine bağlı olarak, bunlar adına hareket eden kurum ve muhtemel işverenler de söz konusu işlemleri yürütebilirler.

Madde 67

1. İlgili Taraf Devletler, göçmen işçiler ve aile fertlerinin kendi devletlerine dönmeye karar vermeleri halinde veya oturma veya çalışma izinlerinin süresinin bitmesi durumunda, ya da istihdam devletinde düzenli olmayan bir durumda bulunmaları halinde, bunların düzenli bir şekilde dönüşlerini teminen gerekli önlemleri almak konusunda işbirliği yaparlar.

2. Durumları düzenli olan göçmen işçiler ve aile fertleriyle ilgili olarak, ilgili Taraf Devletler, anlaştıkları koşullar çerçevesinde, bunların kendi devletlerindeki ekonomik koşullarının iyileştirilmesi ve sosyal ve kültürel uyumlarının yeniden sağlanabilmesi için uygun şekilde işbirliğini yaparlar.

Madde 68

1. Transit Devletleri de dahil olmak üzere, Taraf Devletler göçmen işçilerin yasadışı veya gizli yollardan göçünü ve düzensiz olarak istihdam edilmelerini önlemek üzere işbirliği yaparlar. Her ilgili devletin kendi yargı alanı içerisinde alacağı önlemler aşağıdaki hususları kapsar:

- a) Göçmen giriş ve çıkışları ile ilgili olarak yanıltıcı bilgilerin yayımlanmasına karşı gerekli önlemlerin alınması;
- b) Yasadışı veya gizli göçmen işçi ve aile fertlerinin hareketlerinin izlenerek önlenmesi ve bu tür hareketleri organize eden ve yürüten kişi, grup veya varlıkların etkin olarak cezalandırılmaları konusunda önlemler almak;
- c) Düzensiz durumda bulunan göçmen işçi ve aile fertlerine karşı şiddet, tehdit veya şantaj uygulayan kişi, grup veya varlıklara etkin yaptırım uygulanması için önlemler almak.

2. İstihdam Devletleri, ülkelerinde düzensiz durumdaki göçmen işçilerin istihdamını önleyecek bütün uygun ve etkin önlemleri alırlar. Bu önlemlere, uygun görüldüğünde, söz konusu işçileri istihdam eden işverenlere yönelik cezalar da dahildir. Bu önlemler göçmen işçilerin işverenleri karşısında istihdamdan doğan haklarına hâle getirmez.

Madde 69

1. Taraf Devletler, ülkelerinde düzensiz durumda bulunan göçmen işçi ve aile fertleri var ise, bu durumun sürmemesi için gerekli önlemleri alırlar.

2. İlgili Taraf Devletler sözkonusu kişilerin durumunun, yürürlükteki ulusal yasalar ve iki taraflı veya çok taraflı, yasalar çerçevesinde düzenli hale getirilmesi imkânının olup olmadığını tezekkür ederken, bunların

ülkeye giriş şartları, İstihdam Devletlerindeki kalış süreleri ile özellikle aile durumlarına ilişkin hususlar olmak üzere diğer ilgili hususları göz önüne alırlar.

Madde 70

Taraf Devletler kendi vatandaşlarına uyguladığı önlemlerden daha olumsuz olmamak üzere, düzenli durumdaki göçmen işçilerin ve aile fertlerinin çalışma ve hayat şartlarının uygunluk, güvenlik ve sağlık standartları ile insanlık onuru ilkelerine uygun olması için önlemler alırlar.

Madde 71

1. Gerekli hallerde Taraf Devletler göçmen işçilerin veya aile fertlerinin cenazelerinin kendi devletlerine nakli için gerekli kolaylıkları sağlarlar.
2. Bir göçmen işçinin veya aile ferdinin ölümü ile ilgili bir tazminat söz konusu olduğunda, Taraf Devletler ilgili kişilere konunun ivedilikle halli için gerekli yardımı sağlarlar. Bu sorunların halledilmesi bu Sözleşmenin ve ilgili iki taraflı veya çok taraflı anlaşmaların ışığında yürürlükteki ulusal yasalar çerçevesinde gerçekleştirilir.

VII.KISIM Sözleşmenin Uygulanması

Madde 72

1. a) Bu Sözleşmenin uygulanmasının denetlenmesi amacıyla bir “Tüm Göçmen İşçiler ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunması Komitesi” (bundan sonra “Komite” diye geçecektir) oluşturulacaktır; b) Bu Komite, Sözleşme yürürlüğe girdiğinde 10, Sözleşmenin 41 inci Taraf devlette yürürlüğe girdiğinde 14 uzmandan oluşacaktır. Bu uzmanlar yüksek ahlaklı, tarafsız ve Sözleşme ile ilgili alanlarda ihtisas sahibi kişilerden seçilecektir;
2. a) Komite üyeleri Taraf Devletler tarafından gizli oy esasına göre, yine Taraf Devletlerce aday gösterilmiş kişilerin oluşturduğu listeden seçilecektir. Burada Orijin Devlet ve İstihdam Devleti olmak üzere coğrafi dağılımın adil olmasına ve belli başlı hukuk sistemlerinin temsil edilmesine dikkat edilir. Her Taraf Devlet kendi uyruğunda olanlardan bir kişiyi aday gösterebilir.
- b) Üyeler kendi şahsî statülerine göre seçilir ve hizmet ederler.
3. Bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten en fazla 6 ay sonra ilk seçim yapılır. Bu seçimden sonraki seçimler ise her iki yılda bir gerçekleşir. Her seçim tarihinden en az dört ay önce Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Taraf Devletlere iki ay içinde aday göstermelerini yazılı olarak bildirir. Genel Sekreter, bu şekilde belirlenen adayların alfabetik sıraya göre hazırlanmış bir listesini bunların kısa özgeçmişlerini ve hangi Taraf Devletçe aday gösterildiklerini de belirterek seçimden en geç bir ay önce Taraf Devletlere sunar.
4. Komite üyelerinin seçimi Birleşmiş Milletler merkezinde Genel Sekreterin başkanlığında Taraf Devletlerin katıldığı bir toplantıda yapılır. Taraf Devletlerin üçte ikisinin oturum için gerekli çoğunluğu oluşturacağı bu toplantıda, en çok oy alan ve toplantıda hazır Taraf Devletlerin salt çoğunluğunun oyunu alan adaylar Komiteye seçilirler.
5. a) Komite üyeleri dört yıllık bir süre hizmet ederler. Ancak, birinci seçimde seçilen beş üyenin süreleri seçimden sonra iki yıl sonunda biter; birinci seçimden hemen sonra, bu beş kişinin isimleri Toplantı Başkanınca kura çekimi yoluyla belirlenir;
- b) Bu Sözleşmenin kırk birinci Taraf Devlette yürürlüğe girmesinin ardından, bu maddenin 2, 3 ve 4 üncü fıkralarında belirtildiği şekilde, Komiteye dört ilave üyenin seçimi yapılır. İlave üyelerden ikisinin süreleri iki yıl içinde dolar. Bu üyelerin isimleri Toplantı Başkanınca kura çekimi yoluyla belirlenir. c) Komite üyeleri, yeniden aday gösterilmeleri durumunda, tekrar seçilebilirler.
6. Komite üyelerinden birinin vefatı, istifa etmesi veya herhangi bir nedenle Komitedeki görevini yerine getiremeyeceğini açıklaması durumunda, bu üyeyi aday gösteren Taraf Devlet vatandaşlarından birini kalan sürede görev yapması için tayin eder. Bu yeni tayin Komitenin onayına bağlıdır.

7. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Komitenin görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için gerekli personeli ve imkânları sağlar.

8. Komite üyeleri, Genel Kurulun kararlaştırdığı süre ve koşullar itibarıyla Birleşmiş Milletler kaynaklarından aylık ücret alırlar.

9. Komite üyeleri, Birleşmiş Milletlerin Ayrıcalıklar ve Bağışıklıklar Sözleşmesinin ilgili bölümlerinde belirtildiği üzere, Birleşmiş Milletlerin görevlendirdiği uzmanların imkân, ayrıcalık ve bağışıklıklarından yararlanırlar. (22A(1) Sayılı Karar)

Madde 73

1. Taraf Devletler Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine, Komite tarafından değerlendirilmek üzere bu Sözleşmenin hükümlerine geçerlilik kazandırmak için aldıkları hukukî idarî, yasal ve diğer önlemlere dair bir rapor sunarlar.

a) Rapor Sözleşmenin ilgili Taraf Devlette yürürlüğe girmesinden sonra bir yıl içinde sunulur;

b) Bundan sonra her beş yılda bir ve ayrıca Komite talep ettiği zaman sunulur.

2. Bu maddeye göre hazırlanacak raporlar, Sözleşmenin uygulanmasını etkileyen unsurları ve varsa güçlükleri ve ayrıca ilgili Taraf Devletteki göç akımının özellikleri hakkında bilgi de içerir.

3. Komite raporların içeriği hakkında daha başka hususlara da karar verebilir.

4. Taraf Devletler raporlarının ülkelerindeki kamuoyuna geniş ölçüde duyurulmasını sağlarlar.

Madde 74

1. Komite her Taraf Devletin sunduğu raporu inceler ve uygun gördüğü yorumları ilgili Taraf Devlete iletir. Taraf Devlet Komitenin bu madde uyarınca yaptığı her yoruma ilişkin gözlemlerini Komiteye sunabilir. Komite bu raporları incelerken Taraf Devletlerden ek bilgi isteyebilir.

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Komitenin olağan dönem toplantılarının açılışından uygun bir zaman önce, bu Sözleşme ile ilgili olarak Uluslararası Çalışma Örgütünün görev alanına giren konularda Komitenin Ofisin uzmanlığından yararlanmasını sağlamak üzere, ilgili Taraf Devletlerce sunulan raporların birer örneği ile bu raporların değerlendirilmesi için gerekli bilgileri Uluslararası Çalışma Ofisi Genel Müdürüne iletir. Komite çalışmalarında ofisin sağlayabileceği görüş ve malzemeleri değerlendirir.

3. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, ayrıca, Komiteye danıştıktan sonra, raporun görev alanlarını ilgilendiren ilgili bölümlerinin örneklerini diğer ihtisas kuruluşlarına ve hükümetlerarası kuruluşlara da iletebilir.

4. Komite, değerlendirmek üzere, Birleşmiş Milletlerin ihtisas kuruluşlarını ve organlarını, hükümetlerarası örgütleri ve diğer ilgili kuruluşları bu Sözleşmenin kendi alanlarını ilgilendiren bölümleriyle ilgili olarak yazılı bilgi sunmaya davet edebilir.

5. Uluslararası Çalışma Ofisi, Komite tarafından toplantılarda danışman niteliğinde temsilci bulundurmaya davet edilir.

6. Komite, diğer ihtisas kuruluşları ve Birleşmiş Milletler organları ile hükümetlerarası kuruluşlardan temsilcileri toplantılarda hazır bulunmaya ve kendi alanlarına giren konularda görüş bildirmeye davet edebilir.

7. Komite, Sözleşmenin uygulanması hakkında özellikle Taraf Devletlerce sunulan rapor ve gözlemleri inceleyerek, kendi görüş ve önerilerini içeren yıllık bir raporu Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna sunar.

8. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Komitenin yıllık raporlarını Sözleşmeye Taraf Devletlere, Ekonomik ve Sosyal Konseye, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonuna, Uluslararası Çalışma Ofisi Genel Müdürüne ve diğer ilgili kuruluşlara iletir.

Madde 75

1. Komite kendi çalışma kurallarını kabul eder.
2. Komite memurlarını iki yıllık bir süre için seçer.
3. Komite olağan olarak yılda bir kere toplanır.
4. Komitenin toplantıları olağan olarak Birleşmiş Milletler Genel Merkezinde düzenlenir.

Madde 76

1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletlerden biri bu madde kapsamı içinde herhangi bir zamanda, Taraf bir Devletin diğer bir Taraf Devletin bu Sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmediği iddiasında bulunması halinde Komitenin bu konuda bilgi toplama ve görüş bildirmeye yetkili olduğunu beyan edebilir. Bu maddenin kapsamı içinde bilgi derlemek ve incelemek, ancak bu bilgilerin, Komitenin bu konuda yetkili olduğunu beyan etmiş bir Taraf Devlet tarafından verilmiş olması durumunda gerçekleşebilir. Komite böyle bir beyanda bulunmamış bir Taraf Devletle ilgili olarak bilgi kabul edemez. bu maddede belirtilen bilgi alışverişi aşağıdaki usule uygun olarak yapılır :

a) Bu Sözleşmeye Taraf bir Devlet başka bir Taraf Devletin bu Sözleşmeye olan yükümlülüklerini yerine getirmediğine kanaat getirirse, bu durumu sözkonusu Devletin dikkatine yazılı olarak sunabilir. Komiteyi de bu konuda bilgilendirebilir. Konu hakkında haberdar edilen Devlet bildirimden sonra üç ay içinde bilgi veren Devlete mümkün olan ölçüde iddia edilen hususlara ilişkin iç usuller ve yapılan, yapılmak üzere olan veya daha önce yapılmış bulunan düzeltmeler hakkında yazılı açıklamada bulunur.

b) Konu Taraf Devletlerin ikisini de tatmin edici bir şekilde ilk yazılı bildirimin muhatabına ulaşmasından itibaren 6 ay içinde çözümlenemezse, Taraf Devletlerden biri konu hakkında komiteyi ve diğer devleti de haberdar ederek sorunu Komiteye götürme hakkına sahiptir.

c) Komite, konuyu ancak uluslararası hukukça tanınan ilkelerle uyum içinde tüm mevcut iç hukuk yollarına başvurulduğuna ve tüketildiğine kanaat getirdiğinde ele alır. Komite konu ile ilgili düzeltmelerin makul olmayan bir şekilde uzatıldığını düşünürse bu kural uygulanmaz.

d) Komite, bu fıkranın (c) bendine bağlı olarak, bu Sözleşmede belirtilen yükümlülüklerden doğan sorunlara dostane çözüm yolları bulunması amacıyla Taraf Devletlere iyi niyet görevi önerebilir.

e) Komite bu madde kapsamında derlenen bilgilerin incelenmesi sırasında kapalı toplantılar düzenler;

f) Komite, bu maddenin (b) bendi çerçevesinde kendisine sunulan sorunlarla ilgili olarak, ilgili Taraf Devletlerden bilgi talebinde bulunabilir;

g) Bu maddenin (b) bendinde değinilen ilgili Taraf Devletler, konunun Komitece görüşülmesi sırasında temsil edilebilme ve sözlü ve/veya yazılı sunuş yapma hakkına sahiptirler.

h) Komite, bu maddenin (b) bendinde belirtilen başvuruyu aldıktan sonra on iki ay içinde aşağıdaki gibi bir rapor sunar;

i) Bu maddenin (d) bendinde belirtilen çerçevede bir çözüme ulaşılması durumunda, Komite vakıaların ve ulaşılan çözümün kısaca açıklandığı bir rapor hazırlar;

ii) Bu maddenin (d) bendinde belirtilen çerçevede bir çözüme ulaşamaması durumunda ise, Komite ilgili Taraf Devletler arasındaki konuya ilişkin ilgili hususları raporunda belirtir. İlgili Taraf Devletlerin yazılı sunuşları ile kayda geçirilen sözlü sunuşları da rapora eklenir. Komite ayrıca, yalnızca ilgili Taraf devletlere aralarındaki soruna ilişkin uygun gördüğü görüşleri bildirebilir. Her durumda, rapor ilgili Taraf Devletlere gönderilir.

2. Bu maddenin hükümleri Sözleşmeye taraf 10 devletin 1 inci fıkra doğrultusunda beyanda bulunmaları durumunda yürürlüğe girer. Bu tür beyanlar Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yapılır. Genel Sekreter bu beyanların birer örneğini diğer Taraf Devletlere iletir. Bir beyan herhangi bir zamanda Genel Sekretere de bildirimde bulunmak suretiyle geri alınabilir. Böyle bir geri alma bu madde kapsamında daha evvel iletilmiş bulunan bilgilerin incelenmesine halel getirmez; beyanını geri alan Taraf Devletten yeni bir beyanda bulunmadıkça başka bilgi istenmez.

Madde 77

1. Bu Sözleşmeye Taraf bir Devlet bu madde ile, herhangi bir zamanda bu Sözleşmede sağlanmış bulunan haklarının o Devletçe çiğnendiğini iddia eden vatandaşlarından bilgi alma ve değerlendirme hususunda komitenin yetkili olduğunu tanıdığını beyan edebilir. Komite böyle bir beyanda bulunmamış Taraf bir Devletten bilgi alamaz.

2. Komite, bu madde uyarınca isimsiz gönderilen veya bilgi sunma hakkını istismar ettiği sonucuna varılan ya da bu Sözleşmenin hükümleriyle uyuşmayan haberleri kabul edilemez olarak nitelendirir.

3. Komite, bu madde uyarınca aşağıda belirtilen şartların mevcut olması halinde, bir bireyin verdiği bilgiyi değerlendirmeye alabilir.

a) Aynı konu başka bir uluslararası araştırma veya çözüm usulü çerçevesinde incelenmemişse ve incelenmemekteyse;

b) Birey tüm iç hukuk yollarını tüketmişse, bu kural, Komitenin kanaatine göre, bireyin sorunlarının çözümünün nedensiz yere sürüncemede bırakılmakta olması veya alınan önlemlerin bireyin sorununa çözüm getirmesi ihtimali olmaması durumunda geçersiz hale gelir.

4. Bu maddenin 2 nci fıkrasındaki hükümlere göre, Komite bu madde altında kendisine ulaşan bilgileri 1 inci fıkradaki beyana imza atan ve bu Sözleşmenin herhangi bir hükmünü çiğnediği iddia olunan Taraf Devletin bilgisine sunar. Söz konusu Devlet, 6 ay içinde Komiteye yazılı olarak konuyu açıklayıcı veya varsa sorunu telafi edici bir işlemde bulunduğuna dair bilgi sunar.

5. Komite bu madde çerçevesinde aldığı bildirimleri ilgili birey ve Devletten toplayabildiği bilgilerin ışığında değerlendirir.

6. Komite bu madde çerçevesinde aldığı bilgileri incelemek üzere kapalı toplantılar düzenler.

7. Komite görüşlerini ilgili Taraf Devlet ve bireye bildirir.

8. Bu maddenin hükümleri bu Sözleşmeye Taraf on Devletin 1 inci fıkra çerçevesinde beyanda bulunmaları halinde yürürlüğe girer. Bu beyanlar birer örneklerinin diğer Taraf Devletlere gönderilmesini sağlayacak olan Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yapılır. Bir beyan herhangi bir zamanda Genel Sekretere bildirimde bulunmak suretiyle geri alınabilir. Böyle bir geri alma bu madde çerçevesinde daha önce iletilen bir bilginin incelenmesine hâlel getirmez. Taraf devlet yeni bir beyanda bulunmadığı sürece, beyanın geri alındığının Genel Sekreterin bilgisine sunulmasından sonra bu madde çerçevesinde bireyden veya bireyin adına daha fazla bilgi talep edilemez.

Madde 78

Bu Sözleşmenin 76 ncı maddesinin hükümleri, Sözleşmenin kapsadığı alana giren anlaşmazlıkların ve şikâyetlerin, Birleşmiş Milletler ve uzman kuruluşlarının kuruluş anlaşmaları veya onlar tarafından kabul edilmiş anlaşmalarda öngörülen anlaşmazlıkların çözüm yolları ile ilgili usullerin uygulanmasına hâlel getirmeyecek şekilde uygulanacaktır ve sözkonusu hükümler Taraf devletlerin aralarındaki uluslararası anlaşmalar uyarınca anlaşmazlıkların çözümüne yönelik başka yöntemlere başvurmalarına da engel teşkil etmez.

VIII.KISIM Genel Hükümler

Madde 79

Bu Sözleşmedeki hiç bir husus Taraf Devletlerin göçmen işçilerin ve aile fertlerinin kabulüne uyguladıkları ölçütleri tespit hakkını etkilemez. Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin yasal durumları ve onlara yapılacak muamele ile ilgili diğer hususlarda Taraf Devletler bu Sözleşmenin getirdiği sınırlamalara tabidirler.

Madde 80

Bu Sözleşmede yer alan hiçbir husus, Birleşmiş Milletler Şartının ve bu Sözleşmede ele alınan konular

hakkında Birleşmiş Milletlerin çeşitli organlarının ve ihtisas kuruluşlarının sorumluluklarını tanımlayan kuruluş yasalarında yer alan hükümlere hâlel getirecek biçimde yorumlanamaz.

Madde 81

1. Bu Sözleşmede yer alan hiçbir husus, göçmen işçiler ve aile fertleri için,
 - a) Bir Taraf Devletin kanun ve uygulamalarından; veya
 - b) Taraf Devletin bağlı olduğu herhangi bir iki taraflı veya çok taraflı anlaşmadan; doğan daha olumlu haklara hâlel getirmez.
2. Bu Sözleşmenin hiçbir hükmü, herhangi bir Devlet, grup veya kişiye, bu Sözleşmede yer alan hak ve özgürlüklere hâlel getirecek herhangi bir faaliyette bulunma hakkı verecek şekilde yorumlanamaz.

Madde 82

Göçmen işçiler ve aile fertlerine bu Sözleşme ile sağlanan haklar geri alınamaz. Göçmen işçi ve aile fertlerine bu haklardan vazgeçmeleri amacını güdecek herhangi bir baskı uygulanmasına izin verilemez. Sözleşmede tanınan hakların mukavele yoluyla aşındırılması mümkün değildir. Taraf Devletler bu ilkelere saygı gösterilmesini teminen gerekli tedbirleri alırlar.

Madde 83

Her Taraf Devlet bu Sözleşmeyle şu hususları taahhüt eder;

- a) Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlükleri ihlal edilen kişilere etkili bir şekilde tazminat ödenmesinin sağlanması, ihlalin resmî sığata sahip kişiler tarafından yapılmış olması tazminat ödenmesi hakkına hâlel getirmez.
- b) Bu durumda olan kişilerin iddialarının yetkili hukukî, idarî ve adlî makamlarca o Devletin adlî sistemine göre incelenerek karara bağlanmasının ve hukukî tazmin imkânlarının geliştirilmesinin sağlanması,
- c) Tanınan tazmin haklarının yetkili makamlarca yerine getirilmesinin sağlanması.

Madde 84

Her Taraf Devlet bu Sözleşmedeki hükümlerin uygulanması için gerekli olan yasal ve diğler tedbirleri almayı taahhüt eder.

IX.KISIM Nihâî Hükümler

Madde 85

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bu Sözleşmenin metninin aslının muhafazasından sorumludur.

Madde 86

1. Bu Sözleşme tüm Devletlerin imzasına açıktır. Sözleşmenin onaylanması gerekmektedir. 2. Bu Sözleşme herhangi bir Devletin katılmasına açıktır.
3. Onaylama veya katılma belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

Madde 87

1. Bu Sözleşme yirminci onaylama veya katılma belgesinin verilmesinden sonra 3 aylık bir süreyi müteakip ilk ayın birinci günü yürürlüğe girer.
2. Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden sonra Sözleşmeyi onaylayan veya katılan her Devlet açısından, Sözleşme bu ülkenin kendi onay veya katılma belgesinin veriliş tarihinden sonraki üç aylık süreyi takip eden ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 88

Bu Sözleşmeyi onaylayan veya katılan Devlet Sözleşmenin herhangi bir bölümünü uygulamanın dışında tutamaz veya 3 üncü madde hükmü saklı kalmak üzere, herhangi bir göçmen işçi kategorisini bu Sözleşmenin uygulaması dışında bırakamaz.

Madde 89

1. Bu Sözleşmenin kendisi bakımından yürürlüğe girmesinden itibaren 5 yıldan evvel olmamak kaydıyla, herhangi bir Taraf Devlet Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine yazıyla bildirimde bulunmak suretiyle Sözleşmeden çekilebilir.
2. Böyle bir çekilme, bildirim Birleşmiş Milletler Genel Sekreterince alınmasından sonra geçecek 12 aylık bir müddeti takip eden ilk ayın birinci günü yürürlüğe girer.
3. Böyle bir çekilme, çekilmenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki yükümlülüklerin yerine getirilmesini engellemez veya bu tarihten önce Komite tarafından ele alınmış bir konunun incelenmesinin sürdürülmesine hâlel getirmez.
4. Sözleşmenin bir Taraf Devlet için sona ermesinden sonra, Komite o Devlet ile ilgili olarak yeni herhangi bir hususu ele alamaz.

Madde 90

1. Bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesinden itibaren 5 yıl sonra, herhangi bir Taraf Devlet Sözleşmenin gözden geçirilmesi için bir yazıyla Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine başvurabilir. Genel Sekreter bunun üzerine önerilen değişiklikleri Taraf Devletlere ileterek bunların tartışılması ve oylanması amacıyla bir konferans toplanıp toplanmaması konusundaki görüşlerini bildirmelerini ister. Müteakip 4 ay içinde Taraf Devletlerin en az üçte biri konferansın toplanmasını isterse, Genel Sekreter Birleşmiş Milletler gözetiminde bir konferans düzenler. Katılan ve oylayan Taraf Devletlerin çoğunluğunun kabul ettiği bir değişiklik Genel Kurulun onayına sunulur.
2. Değişiklikler Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca onaylandığında ve Taraf Devletlerin üçte ikisi tarafından kendi anayasal süreçlerine göre kabul edildiğinde yürürlüğe girerler.
3. Değişiklikler yürürlüğe girdiğinde, bunları kabul eden Taraf Devletleri bağlar, diğer Taraf Devletler ise bu Anlaşmanın değişiklikten önceki hükümleriyle ve daha önce gerçekleşmiş ve kabul etmiş oldukları değişikliklerle bağlıdırlar

Madde 91

1. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri imza, onay veya katılma sırasında Devletler tarafından konulan çekinceleri alır ve tüm Devletlere tamim eder.
2. Sözleşmenin amaç ve hedefleri ile tutarlı olmayan çekincelere izin verilmez.
3. Çekinceler her zaman Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine bildirimde bulunmak suretiyle kaldırılabilir. Genel Sekreter bu konuda tüm Devletlere bilgi verir. Çekincelerin kaldırılması ile ilgili bildirimler Genel Sekreter tarafından alındığı günden itibaren geçerli olur.

Madde 92

1. Bu Sözleşmenin yorumlanması veya uygulanması konusunda iki ya daha daha çok Taraf Devlet arasında anlaşmazlık olursa ve bu anlaşmazlık kendi aralarında görüşme yoluyla giderilemezse, bunlardan birinin talebi üzerine hakeme başvurulur. Hakemlik talebinden sonraki altı ay içinde taraflar arasında hakemliğin düzenlenmesiyle ilgili bir anlaşmaya varılamaması durumunda, taraflardan biri anlaşmazlığı, Divanın statüsüne uygun olmak kaydıyla, Uluslararası Adalet Divanına götürebilir. 2. Taraf Devletlerden her biri bu Sözleşmenin imzalanması, onaylanması veya katılma sırasında, kendisinin bu maddenin 1 inci fıkrasıyla bağlı olmadığını beyan edebilir. Diğer Taraf Devletler de böyle bir bildirimde bulunan Devlete karşı söz konusu fıkra ile bağlı olmazlar.

3. Taraf Devletlerden biri bu maddenin 2 nci paragrafına göre bir bildirimde bulunmuş ise, bu bildirimini herhangi bir zamanda, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine bildirmek suretiyle geri alabilir.

Madde 93

1. Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri aynı derecede geçerli olan bu Sözleşme muhafaza edilmek üzere Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi edilir.
2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bu Sözleşmenin onaylı örneklerini bütün Devletlere iletir.

TANIK OLUNUR Kİ;

Hükümetleri tarafından yetkili kılınmış olan temsilciler bu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

TÜM GÖÇMEN İŞÇİLERİN VE AİLE FERTLERİNİN HAKLARININ

KORUNMASINA DAİR ULUSLARARASI SÖZLEŞMEYE İLİŞKİN BİLDİRİMLERİMİZ

VE ÇEKİNCEMİZ

A) 15. Maddeye ilişkin bildirim: Yabancıların ülkemizde gayrimenkul edinmeleri hakkında yasalarda öngörülen kısıtlamalar geçerliliğini koruyacaktır.

B) 40. Maddeye ilişkin çekince: Ülkemizde 2821 sayılı Sendikalar Yasasının 5 inci maddesi sendika kurucusu olma şartları arasında Türk vatandaşlığına sahip olma koşulunu öngörmektedir. Göçmen işçilerin ve aile fertlerinin istihdam edildikleri devlette sendika kurma hakları Türkiye yasaları açısından geçerli olamayacağından bu maddeye çekince konulacaktır.

C) 45. Maddeye ilişkin bildirim: 45 inci Maddenin 2, 3 ve 4 üncü fıkraları Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve ilgili yasalara göre uygulanacaktır.

D) 46. Maddeye ilişkin bildirim: 46 ıncı Madde ülkemizde halen yürürlükte bulunan ulusal gümrük mevzuatımızın hükümlerine göre uygulanacaktır.

E) 76. ve 77. Maddelere ilişkin bildirim: Türkiye Sözleşmenin uygulanmasının denetlenmesi amacıyla oluşturulacak olan “Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunması Komitesi”nin yetkisini ileri bir zamanda tanıyacaktır.

2.11 BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme – *İlgili Maddeler*

ÖNSÖZ

Bu Sözleşmeye Taraf Devletler:

Birleşmiş Milletler Andlaşmasında ilân edilen ilkeler uyarınca insanlık ailesinin tüm üyelerinin, doğuştan varlıklarına özgü bulunan haysiyetle birlikte eşit ve devredilemez haklara sahip olmalarının tanınmasının, dünyada özgürlük, adalet ve barışın temeli olduğunu düşünerek,

Birleşmiş Milletler halklarının, insanın temel haklarına ve bireyin, insan olarak taşıdığı haysiyet ve değere olan kesin

inançlarını Birleşmiş Milletler Andlaşmasında bir kez daha doğrulamış olduklarını ve daha geniş bir özgürlük ortamında toplumsal ilerleme ve daha iyi bir yaşam düzeyi sağlama yolundaki kararlılıklarını hatırd tutarak,

Birleşmiş Milletlerin, İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde ve Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmelerinde herkesin, bu metinlerde yer alan hak ve özgürlüklerden ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka görüş, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuştan veya başka durumdan kaynaklanan ayrımlar dahil, hiçbir ayırım gözetilmeksizin yararlanma hakkına sahip olduklarını benimsediklerini ve ilân ettiklerini kabul ederek,

Uluslararası İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde, Birleşmiş Milletlerin, çocukların özel ilgi ve yardıma hakkı olduğunu ilân ettiğini anımsayarak,

Toplumun temel birimi olan ve tüm üyelerinin ve özellikle çocukların gelişmeleri ve esenlikleri için doğal ortamı oluşturan ailenin toplum içinde kendisinden beklenen sorumlulukları tam olarak yerine getirebilmesi için gerekli koruma ve yardımı görmesinin zorunluluğuna inanmış olarak, Çocuğun kişiliğinin tam ve uyumlu olarak gelişebilmesi için mutluluk, sevgi ve anlayış havasının içindeki bir aile ortamında yetişmesinin gerekliliğini kabul ederek,

Çocuğun toplumda bireysel bir yaşantı sürdürebilmesi için her yönüyle hazırlanmasının ve Birleşmiş Milletler Andlaşmasında ilân edilen ülküler ve özellikle barış, değerbilirlik, hoşgörü, özgürlük, eşitlik ve dayanışma ruhuyla yetiştirilmesinin gerekliliğini göz önünde bulundurarak,

Çocuğa özel bir ilgi gösterme gerekliliğinin, 1924 tarihli, Cenevre Çocuk Hakları Bildirisinde ve 20 Kasım 1959 tarihinde Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Kurulunca kabul edilen Çocuk Hakları Bildirisinde belirtildiğini ve İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde, Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nde (özellikle 23 ve 24 üncü maddelerinde) ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmede (özellikle 10 uncu maddesinde) ve çocukların esenliği ile ilgili uzman kuruluşların ve uluslararası örgütlerin kurucu ve ilgili belgelerinde tanındığını hatırla tutarak,

Çocuk Hakları Bildirisinde de belirtildiği gibi “çocuğun gerek bedensel gerek zihinsel bakımdan tam erginliğe ulaşmamış olması nedeniyle doğum sonrasında olduğu kadar, doğum öncesinde de uygun yasal korumayı da içeren özel güvence ve koruma gereksiniminin bulunduğu”nu hatırla tutarak, Ulusal ve uluslararası düzeyde çocukları aile yanına yerleştirme ve evlât edinmeye de özel atıfta bulunan Çocuğun Korunması ve Esenliğine İlişkin Toplumsal ve Hukuksal İlkeler Bildirisi; Çocuk Mahkemelerinin Yönetimi Hakkında Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Pekin Kuralları) ve Acil Durumlarda ve Silâhlı Çatışma Halinde Kadınların ve Çocukların Korunmasına İlişkin Bildirinin hükümlerini anımsayarak, Dünyadaki ülkelerin tümünde çok güç koşullar altında yaşayan ve bu nedenle özel bir ilgiye gereksinimi olan çocukların bulunduğu bilinci içinde,

Çocuğun korunması ve uyumlu gelişmesi bakımından her halkın kendine özgü geleneklerinin ve kültürel değerlerinin taşıdığı önemi göz önünde tutarak,

Her ülkedeki, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki çocukların yaşama koşullarının iyileştirilmesi için uluslararası işbirliğinin taşıdığı önemin bilincinde olarak,

Aşağıdaki kurallar üzerinde anlaşmaya varmışlardır:

I. KISIM

Madde 1

Bu Sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.

Madde 2

1. Taraf Devletler, bu Sözleşmede yazılı olan hakları kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa, kendilerinin, ana babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin tanır ve taahhüt ederler.

2. Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, yasal vasilerinin veya ailesinin öteki üyelerinin durumları, faaliyetleri, açıklanan düşünceleri veya inançları nedeniyle her türlü ayırma veya cezaya tâbi tutulmasına karşı etkili biçimde korunması için gerekli tüm uygun önlemleri alırlar.

Madde 3

1. Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir. 2. Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının, vasilerinin ya da kendisinden hukuken sorumlu olan diğer kişilerin hak ve

ödevlerini de göz önünde tutarak, esenliği için gerekli bakım ve korumayı sağlamayı üstlenirler ve bu amaçla tüm uygun yasal ve idari önlemleri alırlar.

3. Taraf Devletler, çocukların bakımı veya korunmasından sorumlu kurumların, hizmet ve faaliyetlerin özellikle güvenlik, sağlık, personel sayısı ve uygunluğu ve yönetimin yeterliliği açısından, yetkili makamlarca konulan ölçülere uymalarını taahhüt ederler.

Madde 4

Taraf Devletler, bu Sözleşmede tanınan hakların uygulanması amacıyla gereken her türlü yasal, idari ve diğer önlemleri alırlar. Ekonomik, sosyal ve kültürel haklara ilişkin olarak, Taraf Devletler eldeki kaynaklarını olabildiğince geniş tutarak, gerekirse uluslararası işbirliği çerçevesinde bu tür önlemler alırlar.

Madde 5

Taraf Devletler, bu Sözleşmenin çocuğa tanıdığı haklar doğrultusunda çocuğun yeteneklerinin geliştirilmesi ile uyumlu olarak, çocuğa yol gösterme ve onu yönlendirme konusunda ana-babanın, yerel gelenekler öngörüyorsa uzak aile veya topluluk üyelerinin, yasal vasilerinin veya çocuktan hukuken sorumlu öteki kişilerin sorumluluklarına, haklarına ve ödevlerine saygı gösterirler.

Madde 6

1. Taraf Devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul ederler.
2. Taraf Devletler, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler.

Madde 7

1. Çocuk doğumdan hemen sonra derhal nüfus kütüğüne kaydedilecek ve doğumdan itibaren bir isim hakkına, bir vatandaşlık kazanma hakkına ve mümkün olduğu ölçüde ana-babasını bilme ve onlar tarafından bakılma hakkına sahip olacaktır.
2. Taraf Devletler, özellikle çocuğun tabiiyetsiz kalması söz konusu olduğunda kendi ulusal hukuklarına ve ilgili uluslararası belgeler çerçevesinde üstlendikleri yükümlülüklerine uygun olarak bu hakların işlerlik kazanmasını taahhüt ederler.

Madde 8

1. Taraf Devletler, yasanın tanıdığı şekliyle çocuğun kimliğini; tabiiyeti, ismi ve aile bağları dahil, koruma hakkına saygı göstermeyi ve bu konuda yasa dışı müdahalelerde bulunmamayı taahhüt ederler.
2. Çocuğun kimliğinin unsurlarının bazılarında veya tümünden yasaya aykırı olarak yoksun bırakılması halinde, Taraf

Devletler çocuğun kimliğine süratle yeniden kavuşturulması amacıyla gerekli yardım ve korumada bulunurlar.

Madde 9

1. Yetkili makamlar uygulanabilir yasa ve usullere göre ve temyiz yolu açık olarak, ayrılığın çocuğun yüksek yararına olduğu yolunda karar vermedikçe, Taraf Devletler, çocuğun; ana-babasından, onların rızası dışında ayrılmamasını güvence altına alırlar. Ancak, ana-babası tarafından çocuğun kötü muameleye maruz bırakılması ya da ihmâl edilmesi durumlarında ya da ana-babanın birbirinden ayrı yaşaması nedeniyle çocuğun ikametgâhının belirlenmesi amacıyla karara varılması gerektiğinde, bu tür bir ayrılık kararı verilebilir.
2. Bu maddenin birinci fıkrası uyarınca girişilen her işlemde, ilgili bütün taraflara işleme katılma ve görüşlerini bildirme olanağı tanınır.
3. Taraf Devletler, ana-babasından veya bunlardan birinden ayrılmasına karar verilen çocuğun, kendi yüksek

yararına aykırı olmadıkça, anababanın ikisiyle de düzenli bir biçimde kişisel ilişki kurma ve doğrudan görüşme hakkına saygı gösterirler.

4. Böyle bir ayrılık, bir Taraf Devlet tarafından girişilen ve çocuğun kendisinin ana veya babasının veya her ikisinin birden tutuklanmasını, hapsini, sürgün, sınır dışı edilmesini veya ölümünü (ki buna devletin gözetimi altında iken nedeni ne olursa olsun meydana gelen ölüm dahildir) tevlit eden herhangi benzer bir işlem sonucu olmuşsa, bu Taraf Devlet, istek üzerine ve çocuğun esenliğine zarar vermemek koşulu ile; ana-babaya, çocuğa veya uygun olursa, ailenin bir başka üyesine, söz konusu aile bireyinin ya da bireylerinin bulunduğu yer hakkında gereken bilgiyi verecektir. Taraf Devletler, böyle bir istemin başlı başına sunulmasının ilgili kişi veya kişiler bakımından aleyhe hiçbir sonuç yaratmamasını ayrıca taahhüt ederler.

Madde 10

1. 9 uncu Maddenin 1 inci fıkrası uyarınca Taraf Devletlere düşen sorumluluğa uygun olarak, çocuk veya ana-babası tarafından, ailenin birleşmesi amaçlarıyla yapılan bir Taraf Devlet ülkesine girme ya da onu terk etme konusundaki her

başvuru, Taraf Devletlerce olumlu, insani ve ivedi bir tutumla ele alınacaktır. Taraf Devletler, bu tür bir başvuru yapılmasının başvuru sahipleri veya aile üyeleri aleyhine sonuçlar yaratmamasını taahhüt ederler.

2. Ana-babası, ayrı devletlerde oturan bir çocuk olağanüstü durumlar hariç, hem ana hem de babası ile düzenli biçimde kişisel ilişkiler kurma ve doğrudan görüşme hakkına sahiptir. Bu nedenle ve 9 uncu maddenin 1 inci fıkrasına göre Taraf Devletlere düşen sorumluluğa uygun olarak, Taraf Devletler çocuğun ve ana-babasının Taraf Devletlerin ülkeleri dahil herhangi bir ülkeyi terk etmeye ve kendi ülkelerine dönme hakkına saygı gösterirler. Herhangi bir ülkeyi terk etme hakkı, yalnızca yasada öngörüldüğü gibi ve ulusal güvenliği, kamu düzenini, kamu sağlığı ve ahlak veya başkalarının hak ve özgürlüklerini korumak amacı ile ve işbu Sözleşme ile tanınan öteki haklarla bağdaştığı ölçüde kısıtlamalara konu olabilir.

Madde 11

1. Taraf Devletler, çocukların yasadışı yollarla ülke dışına çıkarılıp geri döndürülmemesi halleriyle mücadele için önlemler alırlar.

2. Bu amaçla Taraf Devletler iki ya da çok taraflı anlaşmalar yapılmasını ya da mevcut anlaşmalara katılmayı teşvik ederler.

Madde 12

1. Taraf Devletler, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanırlar.

2. Bu amaçla, çocuğu etkileyen herhangi bir adli veya idari kovuşturmada çocuğun ya doğrudan doğruya veya bir temsilci ya da uygun bir makam yoluyla dinlenilmesi fırsatı, ulusal yasanın usule ilişkin kurallarına uygun olarak çocuğa, özellikle sağlanacaktır.

Madde 13

1. Çocuk, düşüncesini özgürce açıklama hakkına sahiptir; bu hak, ülke sınırlarına bağlı olmaksızın; yazılı, sözlü, basılı, sanatsal biçimde veya çocuğun seçeceği başka bir araçla her türlü haber ve düşüncelerin araştırılması, elde edilmesi ve verilmesi özgürlüğünü içerir.

2. Bu hakkın kullanılması yalnızca:

a) Başkasının haklarına ve itibarına saygı,

b) Milli güvenliğin, kamu düzeninin, kamu sağlığı ve ahlakın korunması nedenleriyle ve kanun tarafından öngörülmek ve gerekli olmak kaydıyla yapılan sınırlamalara konu olabilir.

Madde 14

1. Taraf Devletler, çocuğun düşünce, vicdan ve din özgürlükleri hakkına saygı gösterirler.
2. Taraf Devletler, ana-babanın ve gerekiyorsa yasal vasilerin; çocuğun yeteneklerinin gelişmesiyle bağdaşır biçimde haklarının kullanılmasında çocuğa yol gösterme konusundaki hak ve ödevlerine, saygı gösterirler.
3. Bir kimsenin dinini ve inançlarını açıklama özgürlüğü kanunla öngörülme ve gerekli olmak kaydıyla yalnızca kamu güvenliği, düzeni, sağlık ya da ahlâki ya da başkalarının temel hakları ve özgürlüklerini korumak gibi amaçlarla sınırlandırılabilir.

Madde 15

1. Taraf Devletler, çocuğun dernek kurma ve barış içinde toplanma özgürlüklerine ilişkin haklarını kabul ederler.
2. Bu hakların kullanılması, ancak yasayla zorunlu kılınan ve demokratik bir toplumda gerekli olan ulusal güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni yararına olarak ya da kamu sağlığı ve ahlâkın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla yapılan sınırlamalardan başkalarıyla kısıtlanılamaz.

Madde 16

1. Hiçbir çocuğun özel yaşantısına, aile, konut ve iletişimine keyfi ya da haksız bir biçimde müdahale yapılamayacağı gibi, onur ve itibarına da haksız olarak saldırılamaz.
2. Çocuğun bu tür müdahale ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.

Madde 17

Taraf Devletler, kitle iletişim araçlarının önemini kabul ederek çocuğun; özellikle toplumsal, ruhsal ve ahlâki esenliği ile bedensel ve zihinsel sağlığını geliştirmeye yönelik çeşitli ulusal ve uluslararası kaynaklardan bilgi ve belge edinmesini sağlarlar.

Bu amaçla Taraf Devletler:

- a) Kitle iletişim araçlarını çocuk bakımından toplumsal ve kültürel yararı olan ve 29 uncu maddenin ruhuna uygun bilgi ve belgeyi yaymak için teşvik ederler;
- b) Çeşitli kültürel, ulusal ve uluslararası kaynaklardan gelen bu türde bilgi ve belgelerin üretimi, değişimi ve yayımı amacıyla uluslararası işbirliğini teşvik ederler;
- c) Çocuk kitaplarının üretimini ve yayılmasını teşvik ederler;
- d) Kitle iletişim araçlarını azınlık grubu veya bir yerli ahaliye mensup çocukların dil gereksinimlerine özel önem göstermeleri konusunda teşvik ederler;
- e) 13 ve 18 inci maddelerde yer alan kurallar göz önünde tutularak çocuğun esenliğine zarar verebilecek bilgi ve belgelere karşı korunması için uygun yönlendirici ilkeler geliştirilmesini teşvik ederler.

Madde 18

1. Taraf Devletler, çocuğun yetiştirilmesinde ve gelişmesinin sağlanmasında ana-babanın birlikte sorumluluk taşıdıkları ilkesinin tanınması için her türlü çabayı gösterirler. Çocuğun yetiştirilmesi ve geliştirilmesi sorumluluğu ilk önce ana-babaya ya da durum gerektiriyorsa yasal vasilere düşer. Bu kişiler her şeyden önce çocuğun yüksek yararını göz önünde tutarak hareket ederler.

2. Bu Sözleşmede belirtilen hakların güvence altına alınması ve geliştirilmesi için Taraf Devletler, çocuğun yetiştirilmesi konusundaki sorumluluklarını kullanmada ana-baba ve yasal vasilerin durumlarına uygun yardım yapar ve çocukların bakımı ile görevli kuruluşların, faaliyetlerin ve hizmetlerin gelişmesini sağlarlar.

3. Taraf Devletler, çalışan ana-babanın, çocuk bakım hizmet ve tesislerinden, çocuklarının da bu hizmet ve tesislerden yararlanma hakkını sağlamak için uygun olan her türlü önlemi alırlar.

Madde 19

1. Bu Sözleşmeye Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suistimale, ihmal ya da ihmalkâr muameleye, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar.
2. Bu tür koruyucu önlemler; burada tanımlanmış olan çocuklara kötü muamele olaylarının önlenmesi, belirlenmesi, bildirilmesi, yetkili makama havale edilmesi, soruşturulması, tedavisi ve izlenmesi için gerekli başkaca yöntemleri ve uygun olduğu takdirde adliyenin işe el koyması olduğu kadar durumun gereklerine göre çocuğa ve onun bakımını üstlenen kişilere, gereken desteği sağlamak amacı ile sosyal programların düzenlenmesi için etkin usulleri de içermelidir.

Madde 20

1. Geçici ve sürekli olarak aile çevresinden yoksun kalan veya kendi yararına olarak bu ortamda bırakılması kabul edilmeyen her çocuk, Devlettten özel koruma ve yardım görme hakkına sahip olacaktır.
2. Taraf Devletler bu durumdaki bir çocuk için kendi ulusal yasalarına göre, uygun olan bakımı sağlayacaklardır.
3. Bu tür bakım, başkaca benzerleri yanında, bakıcı aile yanına verme, İslâm Hukukunda kefalet (kafalah), evlât edinme ya da gerekiyorsa çocuk bakımı amacı güden uygun kuruluşlara yerleştirmeyi de içerir. Çözümler düşünülürken, çocuğun yetiştirilmesinde sürekliliğin korunmasına ve çocuğun etnik, dinsel, kültürel ve dil kimliğine gereken saygı gösterilecektir.

Madde 21

Evlât edinme sistemini kabul eden ve/veya buna izin veren Taraf Devletler, çocuğun en yüksek yararlarının temel düşünce olduğunu kabul edecek ve aşağıdaki ilkeleri gerçekleştireceklerdir:

- a) Bir çocuğun evlât edinilmesine ancak yetkili makam karar verir. Bu makam uygulanabilir yasa ve usullere göre ve güvenilir tüm bilgilerin ışığında; çocuğun, ana-babası, yakınları ve yasal vasisine göre durumunu göz önüne alarak ve gereken durumlarda tüm ilgililerle yapılacak görüşme sonucu onların da evlât edinme konusundaki onaylarını alma zorunluluğuna uyarak, kararını verir.
- b) Çocuğun kendi ülkesinde elverişli biçimde bakılması mümkün olmadığı veya evlât edinecek veya yanına yerleştirilecek aile bulunmadığı takdirde, ülkelerarası evlât edinmenin çocuk bakımından uygun bir çözüm olduğunu kabul ederler.
- c) Başka bir ülkede evlât edinilmesi düşünülen çocuğun, kendi ülkesinde mevcut evlât edinme durumuyla eşdeğer olan güvence ve ölçülerden yararlanmasını sağlarlar.
- d) Ülkelerarası evlât edinmede, yerleştirmenin ilgililer bakımından yasadışı para kazanma konusu olmaması için gereken bütün önlemleri alırlar.
- e) Bu maddedeki amaçları, uygun olduğu ölçüde, ikili ya da çok taraflı düzenleme veya anlaşmalarla teşvik ederler ve bu çerçevede, çocuğun başka bir ülkede yerleştirilmesinin yetkili makam veya organlar tarafından yürütülmesini güvenceye almak için çaba gösterirler.

Madde 22

1. Taraf Devletler, ister tek başına olsun isterse ana babası veya herhangi bir başka kimse ile birlikte bulunsun, mülteci statüsü kazanmaya çalışan ya da uluslararası veya iç hukuk kural ve usulleri uyarınca mülteci sayılan bir çocuğun, bu Sözleşmede ve insan haklarına veya insani konulara ilişkin ve söz konusu Devletlerin taraf oldukları diğer Uluslararası Sözleşmelerde tanınan ve bu duruma uygulanabilir nitelikte bulunan hakları kullanması amacıyla koruma ve insani yardımdan yararlanması için gerekli bütün önlemleri alırlar.

2. Bu nedenle, Taraf Devletler, uygun gördükleri ölçüde, Birleşmiş Milletler Teşkilatı ve onunla işbirliği yapan hükümetlerarası ve hükümetdışı yetkili başka kuruluşlarla bu durumda olan bir çocuğu korumak, ona yardım etmek, herhangi bir mülteci çocuğun ailesi ile yeniden bir araya gelebilmesi için ana-babası veya ailesinin başka üyeleri hakkında bilgi toplamak amacıyla işbirliğinde bulunurlar. Herhangi bir nedenle kendi aile çevresinden sürekli ya da geçici olarak ayrı düşmüş bir çocuğa bu Sözleşmeye göre tanınan koruma, aynı esaslar içinde, ana-babası ya da ailesinin başkaca üyelerinden hiçbirisi bulunmayan çocuğa da tanınacaktır.

Madde 23

1. Taraf Devletler zihinsel ya da bedensel özürlü çocukların saygınlıklarını güvence altına alan, özgüvenlerini geliştiren ve toplumsal yaşama etkin biçimde katılmalarını kolaylaştıran şartlar altında eksiksiz bir yaşama sahip olmalarını kabul ederler.
2. Taraf Devletler, özürlü çocukların özel bakımdan yararlanma hakkını tanırlar ve eldeki kaynakların yeterliliği ölçüsünde ve yapılan başvuru üzerine, yardımdan yararlanabilecek durumda olan çocuğa ve onun bakımından sorumlu olanlara, çocuğun durumu ve ana-babanın veya çocuğa bakanların içinde bulundukları koşullara uygun düşecek yardımın yapılmasını teşvik ve taahhüt ederler.
3. Özürlü çocuğun, özel bakıma gereksinimi olduğu bilincinden hareketle bu maddenin 2 nci fıkrası uyarınca yapılması öngörülen yardım, çocuğun ana-babasının ya da çocuğa bakanların parasal (mali) durumları göz önüne alınarak, olanaklar ölçüsünde ücretsiz sağlanır. Bu yardım; özürlü çocuğun eğitimi, meslek eğitimi, tıbbi bakım hizmetleri, rehabilitasyon hizmetleri, bir işte çalışabilecek duruma getirme hazırlık programları ve dinlenme/eğlenme olanaklarından etkin olarak yararlanmasını sağlamak üzere düzenlenir ve çocuğun en eksiksiz biçimde toplumla bütünleşmesi yanında, kültürel ve ruhsal yönü dahil bireysel gelişmesini gerçekleştirme amacını güder.
4. Taraf Devletler, uluslararası işbirliği ruhu içinde, özürlü çocukların koruyucu sıhhi bakımı, tıbbi, psikolojik ve işlevsel tedavileri alanlarına ilişkin gerekli bilgilerin alışverişi yanında, rehabilitasyon, eğitim ve mesleki eğitim hizmetlerine ilişkin yöntemlerin bilgilerini de içerecek şekilde ve Taraf Devletlerin bu alanlardaki güçlerini, anlayışlarını geliştirmek ve deneyimlerini zenginleştirmek amacıyla bilgi dağıtımını ve bu bilgidan yararlanmayı teşvik ederler. Bu bakımdan, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri, özellikle göz önüne alınır.

Madde 24

1. Taraf Devletler, çocuğun olabilecek en iyi sağlık düzeyine kavuşma, tıbbi bakım ve rehabilitasyon hizmetlerini veren kuruluşlardan yararlanma hakkını tanırlar. Taraf Devletler, hiçbir çocuğun bu tür tıbbi bakım hizmetlerinden yararlanma hakkından yoksun bırakılmamasını güvence altına almak için çaba gösterirler.
2. Taraf Devletler, bu hakkın tam olarak uygulanmasını takip ederler ve özellikle:
 - a) Bebek ve çocuk ölüm oranlarının düşürülmesi;
 - b) Bütün çocuklara gerekli tıbbi yardımın ve tıbbi bakımın; temel sağlık hizmetlerinin geliştirilmesine önem verilerek sağlanması;
 - c) Temel sağlık hizmetleri çerçevesinde ve başka olanakların yanı sıra, kolayca bulunabilen tekniklerin kullanılması ve besleyici yiyecekler ve temiz içme suyu sağlanması yoluyla ve çevre kirlenmesinin tehlike ve zararlarını göz önüne alarak, hastalık ve yetersiz beslenmeye karşı mücadele edilmesi;
 - d) Anneye doğum öncesi ve sonrası uygun bakımın sağlanması;
 - e) Bütün toplum kesimlerinin özellikle ana-babalar ve çocukların, çocuk sağlığı ve beslenmesi, anne sütü ile beslenmenin yararları, toplum ve çevre sağlığı ve kazaların önlenmesi konusunda temel bilgileri elde etmeleri ve bu bilgileri kullanmalarına yardımcı olunması;
 - f) Koruyucu sağlık bakımlarının, ana-babaya rehberliğini, aile planlanması eğitimi ve hizmetlerinin geliştirilmesi; amaçlarıyla uygun önlemleri alırlar.

3. Taraf Devletler, çocukların sağılığı için zararlı geleneksel uygulamaların kaldırılması amacıyla uygun ve etkili her türlü önlemi alırlar.
4. Taraf Devletler, bu maddede tanınan hakkın tam olarak gerçekleştirilmesini tedricen sağlamak amacıyla uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve teşviki konusunda karşılıklı olarak söz verirler. Bu konuda gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle göz önünde tutulur.

Madde 25

Taraf Devletler, yetkili makamlarca korunma ve bakım altına alma, bedensel ya da ruhsal tedavi amaçlarıyla hakkında bir yerleştirme tedbiri uygulanan çocuğun, gördüğü tedaviyi ve yerleştirilmesine bağılı diğer tüm şartları belli aralıklarla gözden geçirme hakkına sahip olduğunu kabul ederler.

Madde 26

1. Taraf Devletler, her çocuğun, sosyal sigorta dahil, sosyal güvenlikden yararlanma hakkını tanır ve bu hakkın tam olarak gerçekleşmesini sağlamak için ulusal hukuklarına uygun, gerekli önlemleri alırlar. 2. Sosyal Güvenlik, çocuğun ve çocuğun bakımından sorumlu olanların kaynakları ve koşulları göz önüne alınarak ve çocuk tarafından ya da onun adına yapılan sosyal güvenlikden yararlanma başvurusuna ilişkin başkaca durumlar da göz önünde tutularak sağlanır.

Madde 27

1. Taraf Devletler, her çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâksal ve toplumsal gelişmesini sağlayacak yeterli bir hayat seviyesine hakkı olduğunu kabul ederler.
2. Çocuğun gelişmesi için gerekli hayat şartlarının sağlanması sorumluluğı; sahip oldukları imkânlar ve mali güçleri

çerçevesinde öncelikle çocuğun ana-babasına veya çocuğun bakımını üstlenen diğer kişilere düşer. 3. Taraf Devletler, ulusal durumlarına göre ve olanakları ölçüsünde, anababaya ve çocuğun bakımını üstlenen diğer kişilere, çocuğun bu hakkının uygulanmasında yardımcı olmak amacıyla gerekli önlemleri alır ve gereksinim olduğu takdirde özellikle beslenme, giyim ve barınma konularında maddi yardım ve destek programları uygularlar.

4. Taraf Devletler, Taraf Devlet ülkesinde veya başka ülkede bulunsun; ana-babası veya çocuğa karşı mali sorumluluğı bulunan diğer kişiler tarafından, çocuğun bakım giderlerinin karşılanmasını sağlamak amacıyla her türlü uygun önlemi alırlar. Özellikle çocuğa karşı mali sorumluluğı olan kişinin, çocuğun ülkesinden başka bir ülkede yaşaması halinde, Taraf Devletler bu konuya ilişkin uluslararası anlaşmalara katılmayı veya bu tür anlaşmalar akdinin yanı sıra başkaca uygun düzenlemelerin yapılmasını teşvik ederler.

Madde 28

1. Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle:

- a) İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler;
- b) Orta öğretim sistemlerinin genel olduğu kadar mesleki nitelikte de olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik ederler ve bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlarlar ve gerekli durumlarda mali yardım yapılması ve öğretimi parasız kılmak gibi uygun önlemleri alırlar;
- c) Uygun bütün araçları kullanarak, yüksek öğretimi yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirirler;
- d) Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirirler; e) Okullarda düzenli biçimde devanın sağlanması ve okulu terk etme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar.

2. Taraf Devletler, okul disiplininin çocuğun insan olarak taşıdığı saygınlıkla bağdaşır biçimde ve bu Sözleşmeye uygun olarak yürütülmesinin sağlanması amacıyla gerekli olan tüm önlemleri alırlar. 3. Taraf Devletler eğitim alanında, özellikle cehaletin ve okuma yazma bilmemenin dünyadan kaldırılmasına katkıda

bulunmak ve çağdaş eğitim yöntemlerine ve bilimsel ve teknik bilgilere sahip olunmasını kolaylaştırmak amacıyla uluslararası işbirliğini güçlendirir ve teşvik ederler. Bu konuda, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle göz önünde tutulur.

Madde 29

1. Taraf Devletler çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul ederler;
 - a) Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi;
 - b) İnsan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Andlaşmasında benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi;
 - c) Çocuğun ana-babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geldiği menşee ülkenin ulusal değerlerine ve kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi;
 - d) Çocuğun, anlayışı, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik ve ister etnik, ister ulusal, ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda, yaşantıyı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması;
 - e) Doğal çevreye saygısının geliştirilmesi;
2. Bu maddenin veya 28 inci maddenin hiçbir hükmü gerçek ve tüzel kişilerin öğretim kurumları kurmak ve yönetmek özgürlüğüne, bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen ilkelere saygı gösterilmesi ve bu kurumlarda yapılan eğitimin Devlet tarafından konulmuş olan asgari kurallara uygun olması koşuluyla, aykırı sayılacak biçimde yorumlanmayacaktır.

Madde 30

Soya, dine ya da dile dayalı azınlıkların ya da yerli halkların varolduğu Devletlerde, böyle bir azınlığa mensup olan ya da yerli halktan olan çocuk, ait olduğu azınlık topluluğunun diğer üyeleri ile birlikte kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma ve uygulama ve kendi dilini kullanma hakkından yoksun bırakılamaz.

Madde 31

1. Taraf Devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerinde) bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar.
2. Taraf Devletler, çocuğun kültürel ve sanatsal yaşama tam olarak katılma hakkını saygı duyarak tanırlar ve özendirirler ve çocuklar için, boş zamanı değerlendirmeye, dinlenmeye, sanata ve kültüre ilişkin (etkinlikler) konusunda uygun ve eşit fırsatların sağlanmasını teşvik ederler.

Madde 32

1. Taraf Devletler, çocuğun, ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işte ya da eğitime zarar verecek ya da sağlığı veya bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâksal ya da toplumsal gelişmesi için zararlı olabilecek nitelikte çalıştırılmasına karşı korunma hakkını kabul ederler.
2. Taraf Devletler, bu maddenin uygulamaya konulmasını sağlamak için yasal, idari, toplumsal ve eğitsel her önlemi alırlar. Bu amaçlar ve öteki uluslararası belgelerin ilgili hükümleri göz önünde tutularak, Taraf Devletler özellikle şu önlemleri alırlar:
 - a) İşe kabul için bir ya da birden çok asgari yaş sınırı tesbit ederler;
 - b) Çalışmanın saat olarak süresi ve koşullarına ilişkin uygun düzenlemeleri yaparlar.
 - c) Bu maddenin etkili biçimde uygulanmasını sağlamak için ceza veya başka uygun yaptırımlar öngörürler.

Madde 33

Taraf Devletler, çocukların uluslararası anlaşmalarda tanımladığı biçimde uyuşturucu ve psikotrop maddelerin yasadışı kullanımına karşı korunması ve çocukların bu tür maddelerin yasadışı üretimi ve

kaçakçılığı alanında kullanılmasını önlemek amacıyla, yasal, sosyal ve eğitsel niteliktekiler de dahil olmak üzere, her türlü uygun önlemleri alırlar.

Madde 34

Taraf Devletler, çocuğu, her türlü cinsel sömürüye ve cinsel suistimale karşı koruma güvencesi verirler. Bu amaçla Taraf Devletler özellikle:

- a) Çocuğun yasadışı bir cinsel faaliyete girişmek üzere kandırılması veya zorlanmasını;
- b) Çocukların, fuhuş, ya da diğer yasadışı cinsel faaliyette bulundurulmasıyla sömürülmesini;
- c) Çocukların pornografik nitelikli gösterilerde ve malzemede kullanılarak sömürülmesini, önlemek amacıyla ulusal düzeyde ve ikili ile çok taraflı ilişkilerde gerekli her türlü önlemi alırlar.

Madde 35

Taraf Devletler, her ne nedenle ve hangi biçimde olursa olsun, çocukların kaçırılmaları, satılmaları veya fuhuşa konu olmalarını önlemek için ulusal düzeyde ve ikili ve çok yanlı ilişkilerde gereken her türlü önlemleri alırlar.

Madde 36

Taraf Devletler, esenliğine herhangi bir biçimde zarar verebilecek başka her türlü sömürüye karşı çocuğu korurlar.

Madde 37

Taraf Devletler aşağıdaki hususları sağlarlar:

- a) Hiçbir çocuk, işkence veya diğer zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ve cezaya tâbi tutulmayacaktır. On sekiz yaşından küçük olanlara, işledikleri suçlar nedeniyle idam cezası verilemeyeceği gibi salıverilme koşulu bulunmayan ömür boyu hapis cezası da verilmeyecektir.
- b) Hiçbir çocuk yasadışı ya da keyfi biçimde özgürlüğünden yoksun bırakılmayacaktır. Bir çocuğun tutuklanması, alıkonulması veya hapsi yasa gereği olacak ve ancak en son başvurulacak bir önlem olarak düşünülüp, uygun olabilecek en kısa süre ile sınırlı tutulacaktır.
- c) Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuğa insancıl biçimde ve insan kişiliğinin özünde bulunan saygınlık ve kendi yaşındaki kişilerin gereksinimleri göz önünde tutularak davranılacaktır. Özgürlüğünden yoksun olan her çocuk, kendi yüksek yararı aksini gerektirmedikçe, özellikle yetişkinlerden ayrı tutulacak ve olağanüstü durumlar dışında ailesi ile yazışma ve görüşme yoluyla ilişki kurma hakkına sahip olacaktır.
- d) Özgürlüğünden yoksun bırakılan her çocuk, kısa zamanda yasal ve uygun olan diğer yardımlardan yararlanma hakkına sahip olacağı gibi özgürlüğünden yoksun bırakılmasının yasaya aykırılığını bir mahkeme veya diğer yetkili, bağımsız ve tarafsız makam önünde iddia etme ve böylesi bir işlemle ilgili olarak ivedi karar verilmesini isteme hakkına da sahip olacaktır.

Madde 38

1. Taraf Devletler, silahlı çatışma halinde kendilerine uygulanabilir olan uluslararası hukukun, çocukları da kapsayan insani kurallarına uymak ve uyulmasını sağlamak yükümlülüğünü üstlenirler.
2. Taraf Devletler, on beş yaşından küçüklerin çatışmalara doğrudan katılmaması için uygun olan bütün önlemleri alırlar.
3. Taraf Devletler, özellikle on beş yaşına gelmemiş çocukları askere almaktan kaçınırlar. Taraf Devletler, on beş ile on sekiz yaş arasındaki çocukların silah altına alınmaları gereken durumlarda, önceliği yaşça büyük olanlara vermek için çaba gösterirler.
4. Silahlı çatışmalarda sivil halkın korunmasına ilişkin uluslararası insani hukuk kuralları tarafından öngörülen

yükümlülüklerine uygun olarak, Taraf Devletler, silahlı çatışmadan etkilenen çocuklara koruma ve bakım sağlamak amacıyla mümkün olan her türlü önlemi alırlar.

Madde 39

Taraf Devletler, her türlü ihmal, sömürü ya da suistimal, işkence ya da her türlü zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ya da ceza uygulaması ya da silahlı çatışma mağduru olan bir çocuğun, bedensel ve ruhsal bakımdan sağlığına yeniden kavuşması ve yeniden toplumla bütünleşebilmesini temin için uygun olan tüm önlemleri alırlar. Bu tür sağlığa kavuşturma ve toplumla bütünleştirme, çocuğun sağlığını, özgüvenini ve saygınlığını geliştirici bir ortamda gerçekleştirilir.

Madde 40

1. Taraf Devletler, hakkında ceza yasasını ihlâl ettiği iddia edilen ve bu nedenle itham edilen ya da ihlâl ettiği kabul edilen her çocuğun; çocuğun yaşı ve yeniden topluma kazandırılmasının ve toplumda yapıcı rol üstlenmesinin arzu edilir olduğu hususları göz önünde bulundurularak, taşıdığı saygınlık ve değer duygusunu geliştirecek ve başkalarının da insan haklarına ve temel özgürlüklerine saygı duymasını pekiştirecek nitelikte muamele görme hakkını kabul ederler.

2. Bu amaçla ve uluslararası belgelerin ilgili hükümleri göz-önünde tutularak Taraf Devletler özellikle, şunları sağlarlar:

a) İşlendiği zaman ulusal ya da uluslararası hukukça yasaklanmamış bir eylem ya da ihmâl nedeniyle hiçbir çocuk hakkında ceza yasasını ihlâl ettiği iddiası ya da ithamı öne sürülemeyeceği gibi böyle bir ihlâlde bulunduğu da kabul edilmeyecektir.

b) Hakkında ceza kanununu ihlâl iddiası veya ithamı bulunan her çocuk aşağıdaki asgari güvencelere sahiptir:

i) Haklarındaki suçlama yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılmak;

ii) Haklarındaki suçlamalardan kendilerinin hemen ve doğrudan doğruya; ya da uygun düşen durumlarda ana-babaları ya da yasal vasileri kanalı ile haberli kılınmak ve savunmalarının hazırlanıp sunulmasında gerekli yasal ya da uygun olan başka yardımdan yararlanmak;

iii) Yetkili, bağımsız ve yansız bir makam ya da mahkeme önünde adli ya da başkaca uygun yardımdan yararlanarak ve özellikle çocuğun yaşı ve durumu göz önüne alınmak suretiyle kendisinin yüksek yararına aykırı olduğu saptanmadığı sürece, ana-babası veya yasal vasisi de hazır bulundurularak yasaya uygun biçimde adil bir duruşma ile konunun gecikmeksizin karara bağlanmasının sağlanması;

iv) Tanıklık etmek ya da suç ikrarında bulunmak için zorlanmamak; aleyhine olan tanıkları sorguya çekmek veya sorguya çekmiş olmak ve lehine olan tanıkların hazır bulunmasının ve sorgulanmasının eşit koşullarda sağlanması;

v) Ceza yasasını ihlâl ettiği sonucuna varılması halinde, bu kararın ve bunun sonucu olarak alınan önlemlerin daha yüksek yetkili, bağımsız ve yansız bir makam ya da mahkeme önünde yasaya uygun olarak incelenmesi;

vi) Kullanılan dili anlamaması veya konuşamaması halinde çocuğun parasız çevirmen yardımından yararlanması;

vii) Kovuşturmanın her aşamasında özel hayatının gizliliğine tam saygı gösterilmesine hakkı olmak; 3. Taraf Devletler, hakkında ceza yasasını ihlâl ettiği iddiası ileri sürülen, bununla itham edilen ya da ihlâl ettiği kabul olunan çocuk bakımından, yalnızca ona uygulanabilir yasaların, usullerin, onunla ilgili makam ve kuruluşların oluşturulmasını teşvik edecek ve özellikle şu konularda çaba göstereceklerdir:

a) Ceza Yasasını ihlâl konusunda asgari bir yaş sınırı belirleyerek, bu yaş sınırının altındaki çocuğun ceza ehliyetinin olmadığı kabulü;

b) Uygun bulunduğu ve istenilir olduğu takdirde, insan hakları ve yasal güvencelere tam saygı gösterilmesi koşulu ile bu tür çocuklar için adli kovuşturma olmaksızın önlemlerin alınması.

4. Koruma tedbiri, yönlendirme ve gözetim kararları, danışmanlık, şartlı salıverme, bakım için yerleştirme, eğitim ve meslek öğretme programları ve diğer kurumsal bakım seçenekleri gibi çeşitli düzenlemelerin uygulanmasında, çocuklara durumları ve suçları ile orantılı ve kendi esenliklerine olacak biçimde muamele edilmesi sağlanacaktır.

Madde 41

Bu Sözleşmede yer alan hiçbir husus, çocuk haklarının gerçekleştirilmesine daha çok yardımcı olan ve;

a) Bir Taraf Devletin yasasında; veya

b) Bu Devlet bakımından yürürlükte olan uluslararası hukukta yer alan hükümleri etkilemeyecektir.

2.12 BM Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi – *İlgili Maddeler*

I.BÖLÜM

Madde 2

Hukuki alanda tedbirler alma yükümlülüğü

Taraf Devletler kadınlara karşı ayrımcılığın her biçimini yasaklayıp, her türlü vasıtayla ve hiç vakit kaybetmeden kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etme politikası izlemeyi kabul ederler, ve bu amaçla aşağıdaki konularda taahhütte bulunurlar:

(a) Erkeklerin ve kadınların eşitliği prensibini henüz ulusal anayasalarına veya diğer ilgili mevzuatlarına içselleştirmemişler ise, bu prensibi içselleştirmeyi ve yasalar ve diğer uygun vasıtalarla bu prensibin pratik olarak uygulanmasını sağlamak;

(b) Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı yasaklayan ve gerektiği taktirde yaptırımlar getiren gerekli mevzuatı çıkarmak ve diğer tedbirleri almak;

(c) Kadınların haklarını erkeklerle eşit bir biçimde koruyacak hukuki mekanizmalar kurmak ve yetkili ulusal yargı yerleri ile diğer kamu kurumları vasıtasıyla herhangi bir ayrımcılık karşısında kadınların etkili bir biçimde korunmasını sağlamak;

(d) Kadınlara karşı ayrımcılık niteliğindeki bir eylem veya uygulamadan kaçınmak ve kamu kurum ve kuruluşların bu yükümlülüğe uygun davranmalarını sağlamak;

(e) Herhangi bir kişi, kurum veya kuruluş tarafından kadınlara karşı ayrımcılık yapılmasını önlemek için gerekli her türlü tedbiri almak;

(f) Kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan mevcut yasaları, hukuki düzenlemeleri, gelenekleri ve uygulamaları değiştirmek veya kaldırmak için gerekli her türlü tedbiri almak;

(g) Kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan bütün ulusal ceza hükümleri kaldırmak;

Madde 3

Siyasal, ekonomik ve kültürel alanlarda tedbir alma yükümlülüğü

Taraf Devletler kadınların tam olarak gelişmelerini ve ilerlemelerini sağlamak üzere, erkeklerle eşitlik temeline dayanan insan haklarını ve temel özgürlüklerini güvence altına almak ve kullanmalarını sağlamak amacıyla, mevzuat çıkarmak da dahil her alanda ve özellikle siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda gerekli her türlü tedbiri alır.

Madde 4

Geçici olarak alınan özel tedbirler

1. Erkekler ile kadınlar arasındaki eşitliği fiilen gerçekleştirmeyi hızlandırmak için Taraf Devletlerin aldıkları

geçici tedbirler, bu Sözleşmede tanımlanan bir ayrımcılık şeklinde görülemez; ancak bunlar hiçbir şekilde eşitlikçi olmayan veya farklı türden standartların sürdürülmesi sonucunu doğuramaz; fırsat ve muamele eşitliğini sağlama amacı gerçekleştirildiğinde bu tedbirlerin uygulanmasına son verilir.

2. Anneliği korumak amacıyla bu Sözleşmedeki tedbirler de dahil Taraf Devletler tarafından alınan bütün özel tedbirler ayrımcılık şeklinde görülemez

Madde 5

Önyargıların ve geleneklerin tasfiye edilmesi

Taraf Devletler aşağıdaki konularda gerekli tedbirleri alırlar:

- (a) Her iki cinsten birinin aşağı veya üstün olduğu veya erkekler ile kadınların basma kalıp rollere sahip oldukları düşüncesine dayanan bütün önyargılar ve gelenekler ile her türlü uygulamayı tasfiye etmek amacıyla erkeklerin ve kadınların sosyal ve kültürel davranış tarzlarını değiştirmek;
- (b) Ailede verilen eğitimin, toplumsal bir işlev olarak anneliğin gerektiği şekilde anlaşılmasını ve çocuğun büyütülmesinde ve yetiştirilmesinde erkeklerin ve kadınların ortak sorumluluğunun kabul edilmesini, yani çocuğun menfaatlerinin her durumda öncelik taşıdığını de içermesini sağlamak.

Madde 6

Kadın satışının yasaklanması

Taraf Devletler herhangi bir biçimde kadın satışını ve kadınların fahişeleştirilerek istismar edilmelerini son erdirmek için mevzuat çıkarmak da dahil, gerekli her türlü tedbiri alır.

II.BÖLÜM

Madde 7

Oy verme, seçilme ve katılma hakkı

Taraf Devletler ülkenin siyasal ve kamusal yaşamında kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek için gerekli her türlü tedbiri alır ve, özellikle kadınların erkeklerle eşit şekilde aşağıdaki haklarını güvence altına alır:

- (a) Bütün seçimlerde ve referandumlarda oy kullanmak ve kamusal olarak seçim yapılan bütün organlara seçilebilmek hakkı;
- (b) Hükümet politikalarının formüle edilmesine ve bunların uygulanmasına katılma hakkı ile kamu görevlerine atanma ve idarenin her düzeyinde kamusal görevleri yerine getirme hakkı;
- (c) Hükümet dışı kuruluşlar ile ülkenin kamusal ve siyasal yaşamıyla ilgili kuruluşlara katılma hakkı.

Madde 9

Vatandaşlık hakkı

1. Taraf Devletler vatandaşlığın kazanılması, değiştirilmesi, sürdürülmesi konusunda kadınlara erkeklerle eşit haklar tanır. Taraf Devletler özellikle, bir yabancı ile evlenmenin veya evlilik sırasında kocanın vatandaşlık değiştirmesinin, otomatik olarak kadının da vatandaşlık değiştirmesine, Vatansız kalmasına veya zorla kocanın vatandaşlığına geçmesine neden olmamasını sağlar.

2. Taraf Devletler çocukların vatandaşlığı konusunda kadınlara erkeklerle eşit haklar sağlar.

III. BÖLÜM

Madde 10

Eğitim hakkı

Taraf Devletler eğitim alanında kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek üzere gerekli her türlü tedbiri ve kadınlarla özellikle erkeklerin eşitliğine dayanan aşağıdaki tedbirleri alır:

- (a) Meslek ve sanat rehberliği verilmesinde, kentsel alanlarda olduğu gibi kırsal alanlarda da eğitim kuruluşlarına girme ve bu kuruluşlardan diploma almada eşit şartların sağlanması; bu eşitlik okul öncesi eğitim ile genel, teknik, mesleki ve yüksek teknik eğitimde, ve her çeşit mesleki öğretimde sağlanır;
- (b) Aynı öğretim programına katılmaları, aynı sınavlara girmeleri, nitelik bakımından aynı düzeydeki eğitimcilerden eğitim almaları, aynı nitelikteki bina ve eğitim araçlarına sahip olmaları sağlanır;
- (c) Erkeklerin ve kadınların kalıplaşmış rolleriyle ilgili kavramların eğitimin her düzeyinden ve biçiminden

tasfiye edilmesi için karma eğitim ve bu amaca ulaşılmasına yardımcı olacak diğer eğitim türleri teşvik edilir, ve özellikle okul kitapları ve ders programların gözden geçirilir ve bu öğretim metoduna göre uyarlanır;

(d) Burs ve diğer eğitim yardımlarından yararlanmada aynı imkanlar sağlanır;

(e) Erkekler ile kadınlar arasında var olan eğitim açığını mümkün olan en kısa sürede kapatmayı amaçlayan yetişkinler için programlar ile okuma yazma programları da dahil, sürekli eğitim programlarına katılmaları konusunda aynı imkanlar sağlanır;

(f) Kız öğrencilerin okuldan ayrılma oranlarının düşürülmesi ve okuldan erken ayrılan kızlar ve kadınlar için eğitim programları düzenlenir;

(g) Spora ve beden eğitimine faal olarak katılmalarını sağlamak için aynı imkanlar tanınır;

(h) Aile planlaması hakkında bilgi ve tavsiyeler dahil, aile sağlığını ve iyiliğini sağlayamaya yardımcı olacak özel bazı eşitsel bilgiler verilir.

Madde 11

Çalışma hakkı

1. Taraf Devletler istihdam alanında erkekler ile kadınların eşitliğini sağlayacak şekilde kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek için kadınlara aynı hakları ve özellikle aşağıdaki hakları tanır:

(a) Her insanın vazgeçilmez bir hakkı olan çalışma hakkı;

(b) İstihdam konularında seçim yapılırken aynı ölçülerin uygulanması da dahil, aynı istihdam imkanlarından yararlanma hakkı;

(c) Mesleğini ve işini serbestçe seçme hakkı, meslekte ilerleme hakkı, iş güvenliğine sahip olma ve hizmet karşılığı imkanlardan ve menfaatlerden yararlanma hakkı ile, çıraklık eğitimi, ileri düzeyde mesleki eğitim ve bilgi yenileme eğitimi gibi mesleki eğitim ve yenileme eğitimi alma hakkı;

(d) Tazminatlar da dahil eşit ücret alma, ve eşit değerde yapılan işe karşı eşit muamele görme ile birlikte işin niteliğinin değerlendirilmesinde eşit muamele görme hakkı;

(e) Özellikle emeklilik, işsizlik, hastalık, malullük, yaşlılık ve diğer iş göremezlik gibi hallerde sosyal güvenlik hakkı ile birlikte ücretli izin hakkı;

(f) Sağlığın korunması ve doğurganlık yeteneğinin korunması da dahil, çalışma şartlarında güvenlik hakkı;

2. Taraf Devletler, evlilik veya annelik sebepleriyle kadına karşı ayrımcılık yapılmasını engellenmek ve çalışma hakkını etkili bir biçimde korumak için aşağıdaki tedbirleri alırlar:

(a) Hamilelik veya annelik izni sebebiyle işe son verilmesini ve medeni duruma dayanılarak işten çıkarma şeklinde ayrımcılık yapılmasını cezaya tabi tutarak yasaklar;

(b) İş, işte kıdemi veya sosyal hakları kaybetmeden ücretli olarak veya buna benzer menfaatler sağlanarak annelik izni verilmesine dair düzenleme yapar;

(c) Anne ve babanın aile içi yükümlülüklerini, çalışma yaşamındaki sorumluluklarıyla ve toplumsal yaşama katılmalarıyla uyumlaştırabilmeleri için, özellikle çocuk bakım kurumlarının kurulmasını ve geliştirilmesini istemek suretiyle, gerekli destekleyici sosyal hizmetlerin sağlanmasını teşvik eder; (d) Hamilelik sırasında kendilerine zarar verebilecek işlerde çalışan kadınların özel olarak korunmasını sağlar;

3. Bu madde kapsamına giren koruyucu yasal önlemler, bilimsel ve teknolojik bilgilerin ışığında periyodik olarak gözden geçirilir ve gerekli görüldüğü takdirde düzeltilir, kaldırılır veya genişletilir.

Madde 12

Sağlık hakkı

1. Taraf Devletler sağlık alanında erkekler ile kadınların eşit şekilde, aile planlaması hizmetleri de dahil sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını sağlamak üzere kadınlara Karar ayrımcılığı tasfiye etmek için gerekli her türlü tedbiri alır.

2. Taraf Devletler bu maddenin birinci fıkrasındaki hükümlere bakmaksızın, hamilelik dönemi, doğum dönemi ve doğum sonrası dönem ile ilgili olarak kadınlara, gerektiği takdirde ücretsiz olarak, gerekli hizmetleri sağlar; bunun yanında hamilelik ve emzirme döneminde yeterli hizmet verir.

Madde 13

Ekonomik ve sosyal yaşamın diğer alanlarındaki haklar

Taraf Devletler ekonomik ve sosyal yaşamın diğer alanlarında erkekler ile kadınların eşit şekilde aynı

haklardan yararlanmasını sağlamak üzere kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek için gerekli her türlü tedbiri alır ve özellikle aşağıdaki hakları tanır:

- (a) Aile tazminatlarından yararlanma hakkı;
- (b) Banka kredisi alma, ipotek ettirme ve diğer mali imkanlardan yararlanma hakkı;
- (c) Eşlendirici faaliyetler ile her türlü sportif ve kültürel faaliyetlere katılma hakkı;

Madde 16

Evlenme ve aile ilişkileri alanındaki haklar

1. Taraf Devletler evlilik ve aile ilişkileri ile ilgili bütün konularda kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek için gerekli her türlü tedbiri alır ve özellikle erkeklerle kadınların eşitliğini öngören aşağıdaki hakları tanır:

- (a) Evlenmede aynı hakka sahip olma;
- (b) Serbestçe eş seçmede ve serbest ve kendi rızasıyla evlenmede aynı hakka sahip olma;
- (c) Evlilik döneminde ve boşanma sırasında aynı haklara ve yükümlülüklerle sahip olma;
- (d) Medeni durumları ne olursa olsun, anne ve baba olarak çocuklarla ilgili konularda aynı haklara ve yükümlülüklerle sahip olma; her hal ve karda çocukların menfaatlerine üstünlük tanınır;
- (e) Çocukların sayısına ve dünyaya getirilme zamanına serbestçe ve makulce karar verme konusunda aynı hakka sahip olma ve bu hakları kullanabilmeleri için gerekli bilgiye, eğitime ve araçlara sahip olma;
- (f) Velayet, vasilik, kayımlık ve evlat edinme, veya bu kavramların bulunduğu ulusal mevzuattaki benzer kurumlar bakımından aynı haklara ve yükümlülüklerle sahip olma; her hal ve karda çocukların menfaatlerine üstünlük tanınır;
- (g) Soyadı, meslek ve iş seçme hakları da dahil, karı ve koca olarak aynı kişisel haklara sahip olma; (h) Eşlerin mallarına sahip olma, kazanma, işletme, idare etme, kullanma ve mallarını bir bedel karşılığında veya bedelsiz olarak elden çıkarma konusunda aynı haklara sahip olma.

2. çocuğun nişanlandırılması ve evlendirilmesi hiçbir hukuki sonuç doğurmaz; asgari evlenme yaşını tespit etmek ve evliliklerin resmi sicile kaydının zorunlu hale getirilmesi için yasama tedbirleri de dahil gerekli tüm işlemler yapılır.

3) 18 Başlıkta Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarının Sığınmacılara Dair Yaklaşımı

3.1) Sınır dışı etme kararı yaşam hakkını ve işkence yasağını ihlal tehlikesi yaratır.

Karar Özeti: 1989 tarihli *Soering v. Birleşik Krallık* davasında AHİM ilk kez, gönderileceği ülkenin durumu göz önüne alınmadan ve değerlendirilmeden başvurunun iltica talebi reddedilmesi ve sonrasında sınır dışı edilmesinin işkence yasağını ve yaşam hakkını ihlal edebileceğine karar vermiştir. Mahkeme 1989 tarihli bu kararından bugüne düzenli ve istikrarlı şekilde bu kararını tekrarlamış ve yabancının ülkeden çıkarılmasının, üye devlet açısından yaşam hakkı ve işkence yasağı ihlalini doğurabileceğini hüküm altına almıştır.

Karar: *Soering v. Birleşik Krallık*, [14038/88](#), 7 Temmuz 1989, Seri A no. 161, § 100

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57619%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57619%22]})

3.2) Sınır dışı etme işleminde devletin araştırma sorumlumluluğu vardır.

Karar Özeti: Birleşik Krallık'a karşı açılan davada mahkeme, iki başvuruçunun Somali'ye sınır dışı edilmesinin, Mogadişu'da süren insani kriz ve ayırım gözetmeyen şiddet nedeniyle, 3. maddenin ihlalini teşkil ettiği hükmüne varmıştır.

Karar: *Sufi ve Elmi v. Birleşik Krallık*, [8319/07](#) ve 11449/07, 28 Haziran 2011

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22002-460%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22002-460%22]})

3.3) Yabancıнын üye ülke içindeki kötü davranışları sınır dışı kararını etkilemez.

Karar Özeti: Sınır dışı edilmesi halinde yabancıнын maruz kalacağı kötü bir muamelenin olması durumunda yabancıнын o ülkedeki eylemleri ne kadar istenmeyen nitelikte veya tehlikeli olursa olsun, bu hususta değerlendirmeye alınamaz.

Karar: *Saadi v. İtalya* [GC], [37201/06](#), AİHM 2008

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-85276%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-85276%22]})

3.4) Karadan veya denizden geri itme yasağı vardır.

Karar Özeti: Üye bir devletin kara sınırında ve risk altındaki şahıslara giriş izni verilmediğinde veya denizde önleri kesildiğinde İHAS'ın yaşam hakkını konu alan 2. ve işkence yasağını belirten 3. maddeleri gündeme gelir.

Karar: *Gebremedhin [Gaberamadhien] v. Fransa*, [25389/05](#), AIHM 2007-II

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-80333%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-80333%22]})-

3.5) Sığınma başvurusu almadan geri itmek hukuka aykırıdır.

Karar Özeti: İtalyan makamları tarafından denizde önleri kesilen bir grup göçmenin 3. maddede belirtilen işkence yasağına aykırılık oluşturacak bir muamele görme riski altında olduklarından dolayı Libya'ya iade edilmemiş olması gerektiğine hükmetmiştir. Mahkeme kararında, bu işlem yerine İtalya'da iltica başvurusu yapabilmelerine fırsat verilmeliydi demektedir.

Karar: *Hirsi Jamaa ve Diğerleri v. İtalya* [GC], [27765/09](#), AIHM 2012

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-109231%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-109231%22]})

3.6) Yaşam hakkı ve işkence yasağı ihlali için kriterler.

Karar Özeti: Bir göçmenin üye devletlerden biri tarafında kendi ülkesine geri gönderilmesi AIHS'in işkence ve insanlık dışı muamele yasağını barındıran 3. Maddesinin ihlali niteliği taşıması için, hedef ülkede kötü muamele riski “gerçek, “öngörülebilir” ve “şahsi” olmalıdır. Mahkeme bu nedenle başvuru göçmenin, onu şahsen kötü muameleye açık hale getiren spesifik koşulları göstermesini gerektirmektedir. Bu spesifik koşullar, yabancı devletler tarafından verilmiş önceki mülteci statüleri veya Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği tarafından yapılan değerlendirmeler üzerinden, hedef ülkedeki daha önceki kötü muamele ile gösterilebilir.

Karar: *Singh ve Diğerleri v. Belçika*, [33210/11](#), 2 Ekim 2012

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-113660%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-113660%22]})

3.7) Kişinin kendisi kadar mensubu olduğu grubun da zulme uğrama ihtimalinin bulunması bir değerlendirme kriteridir.

Karar Özeti: Bir grubun tanımlanabilir olması kaydıyla, benzer durumdaki kişilerin geçerli durumda sistematik zulme uğradığına dair kanıtlarla da gösterilebilir. Örneğin mahkeme, Somali'deki azınlık Eşref nüfusunun üyeleri açısından böyle bir hükme varmıştır.

Karar: *Salah Sheekh v. Hollanda*, 1948/04, 11 Ocak 2007 ve aksi yöndeki bir karar olarak, *Vilvarajah ve Diğerleri v. Birleşik Krallık*, 13163/87 ve al., 30 Ekim 1991, Seri A no. 215

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-78986%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-78986%22]})

3.8) Gönderilmesi istenilen bölgenin şiddet durumu bir değerlendirme kriteridir.

Karar Özeti: Mahkeme bu kararında, normal bir şahsı istisnai yoğunluktaki bir genel şiddet durumuna maruz bırakmanın, söz konusu bölgede bulunmasının bile kötü muamele ile karşı karşıya kalacağı sonucuna varmak için yeterli olabileceğini kabul etmiştir.

Karar: *Sufi ve Elmi v. Birleşik Krallık*, 8319/07 ve 11449/07, 28 Haziran 2011

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22002-460%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22002-460%22]})

3.9) Gönderilmesi istenilen bölgenin şiddet durumu bir değerlendirme kriteridir.

Karar Özeti: Belirli koşullarda, bir sığınmacıyı aşırı sefalete veya muhtaç duruma maruz bırakmak AIHS'in işkence ve insanlık dışı muamele yasağını barındıran 3. Maddenin ihlali anlamına gelebilir. Örneğin mahkeme bu kararında, Kenya ve Somali'deki ana mülteci kamplarındaki koşulların, özellikle ciddi şekilde kalabalık olması ve barınma, su ve hıfzıssıhha olanaklarına çok kısıtlı erişimle, asgari şiddet seviyesine ulaşacak kadar kötü olduğuna hükmetmiştir.

Karar: *Sufi ve Elmi v. Birleşik Krallık*, [8319/07](#) ve 11449/07, 28 Haziran 2011

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22002-460%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22002-460%22]})

Ayrıca Bkz: *M.S.S. v. Belçika ve Yunanistan* [GC], [30696/09](#), AIHM 2011

3.10) İspat yükü ilk olarak sığınmacıda sonrasında devlettedir.

Karar Özeti: Bir Avrupa Konseyi Üye Devleti'nden çıkarılması halinde, alan ülkede kötü muamele görme açısından gerçek bir risk altında olacağına inanmak için yeterli kanıtı göstermek başvurucunun sorumluluğudur. Böylesi kanıtların sunulması halinde, bu konudaki şüpheleri ortadan kaldırmak hükümetin sorumluluğudur. Mahkeme, sığınmacıların çoğu zaman beyanlarının ve destekleyici belgelerinin güvenilirliğini değerlendirirken şüpheden onların faydalanmasını gerektiren özel bir durumda olduğunu kabul etmiştir.

Karar: *Salah Sheekh v. Hollanda*, [1948/04](#), 11 Ocak 2007 ve *R.C. v. İsveç*, [41827/07](#), 9 Mart 2010

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-78986%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-78986%22]})

3.11) Hassas grupların sığınma süreçlerinde devletin bakım ve destek yükümlülüğü.

Karar Özeti: AIHS'in işkence ve insanlık dışı muamele yasağını barındıran 3. maddesi, sığınmacı alan devletlerin muhtaç durumda ve tamamen devletin desteğine bağlı olan bu sığınmacılara barınma ve asgari maddi koşulları sağlamasını gerektirmektedir. Konu hakkında referans noktası haline gelen bu hükmünde mahkeme, iltica prosedürünü beklerken başvurucuya uygun kabul koşulları sağlamadığı için, Yunanistan'ın 3. madde kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmediğine hükmetmiştir.

Karar: *M.S.S. v. Belçika ve Yunanistan* [GC], [30696/09](#), AIHM 2011

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22002-628%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22002-628%22]})

3.12) Devletin göçmeni idari gözetim altında tutma yetkisi vardır.

Karar Özeti: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, devletlerin yabancıların göç bağlamındaki serbestiyetini kontrol etmesine izin vermektedir. Dolayısıyla, belirli koşullarda sığınmacılar dahil göçmenler, bir devlet onlara ülkeye girme veya ülkede kalma izni verene kadar gözetim altında tutulabilirler. Sözleşmenin özgürlük ve güvenlik hakkını tanımlayan 5. maddesi § 1 (f) kapsamında, göçmenler yalnızca yasada belirtilen prosedüre uygun olarak serbestiyetlerinden mahrum bırakılabilirler ve bu tedbir yalnızca iki temelde haklı bir gerekçeye sahip olabilir: ulusal topraklara izinsiz giriş veya sınır dışı maksadıyla.

Söz konusu gözetimin, izinsiz girişi önleme veya sınır dışı etme amacıyla yakından bağlantılı olması; gözetimin yeri ve koşullarının uygun olması ve ardından gözetimin uzunluğunun elde edilmeye çalışılan amaç için gereken makul süreyi aşmaması gerekir.

Karar: *Saadi v. İtalya* [GC], [37201/06](#), AIHM 2008

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-85276%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-85276%22]})

3.13) İdari gözetim altında tutulmanın hukuka uygun olması gerekir.

Karar Özeti: Gözetim altında tutulan sığınmacı açısından, gözetim için hukukun öngördüğü muamelelerin gerektiği şekilde yapılmaması halinde veya artık gerçekçi bir çıkarma ihtimali kalmadığında gözetim yasal olmaktan çıkar.

Karar: *Chahal v. Birleşik Krallık*, [22414/93](#), 15 Kasım 1996, Hükümler ve Kararlar Raporu 1996-V

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22fulltext%22:\[%22Chahal%22\],%22itemid%22:\[%22001-58004%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22fulltext%22:[%22Chahal%22],%22itemid%22:[%22001-58004%22]})

Ayrıca Bkz: *Mikolenko v. Estonya*, [10664/05](#), 8 Ekim 2009

3.14) İdari gözetim altında tutulan sığınmacının neden tutulduğunu anladığı dilde öğrenme hakkı vardır.

Karar Özeti: Gözetim altındaki sığınmacılara gözetim altında tutulmalarının sebebi, anladıkları bir lisanda ivedilikle bildirilmelidir. Aksi halde Sözleşmenin 5. maddesi § 2 kapsamında ihlal gerçekleşir.

Karar: *Louled Massoud v. Malta*, [24340/08](#), 27 Temmuz 2010

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-100143%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-100143%22]})

3.15) İdari gözetim altında tutmak reşit olmayan küçükler için istisnai ve en son tedbirdir.

Karar Özeti: Serbestiyetten mahrum bırakılmanın yani gözetim altına alınmanın sözleşme gereklerine uygun olup olmadığı meselesi, her bir vakanın koşulları ayrı ayrı göz önünde bulundurularak değerlendirilir. Pratikte, küçüklerin serbestiyetten mahrum bırakılması - ister refakatçisiyle olsun ister olmasın - ancak nadiren haklı bir gerekçeye sahiptir. Küçüklerin gözetimi istisnaidir.

Karar: *Rahimi v. Yunanistan*, [8687/08](#), 5 Nisan 2011,

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-104366%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-104366%22]})

Ayrıca Bkz: *Muskhadzhiyeva ve Diğerleri v. Belçika*, [41442/07](#), 19 Ocak 2010.

Mubilanzila Mayeka ve Kaniki Mitunga v. Belçika, [13178/03](#), AIHM 2006-XI

3.16) Sığınma başvurusu ve süreci devlet tarafından kolaylaştırılmalıdır.

Karar Özeti: Mahkeme şahısların sığınma başvurusu yapmak istemeleri halinde izlenecek iltica prosedürü konusunda yeterli bilgiye sahip olması gerektiğine ve bunu devletin bir görevi olduğuna hükmetmiştir. Bu durum, yetkililer ile sığınmacılar arasında güvenilir bir iletişim sistemi olmasını gerektirir. Devlet bünyesinde yasal ve pratik olarak etkili bir başvuru yolu bulunmalıdır. Yetkili ulusal makamın yargı makamı olması gerekmez. Ancak başvuru yolunun etkililiği incelenirken yetkisi ve garantileri dikkate alınacaktır. Böylesi bir ulusal makam bağımsız olmalı ve iltica talebinin yakından ve çok ayrıntılı değerlendirmesini yapmalıdır.

Karar: *Abdolkhani ve Karimnia v. Türkiye*, [30471/08](#), 22 Eylül 2009

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-94127%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-94127%22]})

3.17) Mahkeme başvuran hakkında ara tedbirler olarak taraf devletleri bu ara karara uymayı icbar edebilir.

Karar Özeti: Başvurucular mahkemeye bir başvuru yaparken, muhatap devlete Mahkeme Kurallarının 39. kuralı kapsamında, muhatap devletin başvurucuyu onarılmaz bir zarar görme yakın riski ile yüz yüze oldukları ülkelere iade etmekten alıkoyacak bir ara tedbir bildirmesini mahkemeden isteyebilir. Ara tedbirlere yönelik talepler, yalnızca istisnai durumlarda verilir. Ancak bir 39. kural bildirilmesi halinde, muhatap devlet buna uymakla yükümlüdür. Uymadığı takdirde başvuru hakkını engellemekten sözleşmenin 34. maddesini ihlal etmekle itham edilebilir.

Karar: *Mamatkulov ve Askarov v. Türkiye* [GC], [46827/99](#) ve 46951/99, AİHM 2005-I

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-68183%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-68183%22]})

3.18) Toplu geri itme uygulamaları hukuka açıkça aykırıdır.

Karar Özeti: Toplu sınır dışı etmelere karşı ek prosedür korumaları sözleşmenin 4. protokolünün 4. maddesinde düzenlenmiştir. Bir kimlik belirleme prosedürü yürütülmeli ve gruptaki her bir sığınmacının koşulları ayrı ayrı uygun şekilde değerlendirilmelidir. Bunun aksi bir sınır dışı işlemi, toplu sınır dışı etme ve dolayısıyla bu hükmün ihlali olarak değerlendirilecektir.

Karar: *Hirsi Jamaa ve Diğerleri v. İtalya* [GC], [27765/09](#), AİHM 2012

Karar Linki: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-109231%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-109231%22]})

Son, Sorumluluk Reddi, Disclaimer: Bu çalışma, yapılacak sunum sırasında dağıtmak üzere yalnızca bir broşür olarak hazırlanmıştır. Başta Mülteci Hakları Merkezi tarafından yayımlanan Avukatlar İçin Mülteci Hukuku El Kitabı olmak üzere, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından yayımlanan ve çevrimiçi paylaşılan broşürler, muhtelif akademik kitaplar ve açık kaynaklardan toplama bilgileri ile derlenmiştir. Toplama sırasında mevcut ve yürürlükte olan mevzuatın seçimlerine dikkat edilmiş olsa da gerek metinlerden gerekse de kaynak seçimlerinden bir sorumluluk doğmamaktadır. Bu metin yalnızca bilgi amaçlıdır ve sunum sırasında yol göstermesi amacı ile hazırlanan bir evrakten ibarettir.